НАШ ШЛЯХ

МІСЯЧНИК
ПОЛІТИКИ
СУСПІЛЬНОГО
ЖИТТЯ
ЛІТЕРАТУРИ
НАУКИ
Й
МИСТЕЦТВА

РІК V • СІЧЕНЬ-ЛЮТИЙ • 1946 • Ч. 1-2

Н А Ш Ш Л Я Х

РІК У. — СІЧЕНЬ - ЛЮТИЙ — 1946.

Ч: 1 - 2.

Добрий день же Новий Годе, -
В торішній свитині!
що ти несеш з Україну
В латаній торбині?
"Благоденствіє, указом
Новеньким повите ?."
Іди ж здоров, та не забудь
Злидням поклонитись!

Т.Шевченко.

§!§!§!§!§!§!§!§!§!§!§!§
хохохохохохохохохохохох
§!§!§!§!§!§!§!§!§!§!§!§

Тарасів М.

Д е р ж а в н і с т ь

Св'ятий апостол Андій /Первозваний/ прийде в устьє Днiпровскоє, і оттолі пойде по Дніпру горі і ста под горами на березі. І заутра встав, рече к сущим с ним учеником:

"Видите гори сія ? Яко на сих горах возсіяеть благодать Божія, імать і город велик бити і церкви многі імать Бог воздвигнути".

І вшед на гори сія, і благослови я і постави крест і помоливсь Богу, і слізе с гори сея, іде же послі же бисть Києв, і поїде по Дніпру горі.

/"Откуда єсть пошла Руськая Земля"/.

І "комоні ржуть за Сулою, звенить слава в Києві. Труби трублять в Новіграді, стоять стязі в Путивлі".

Хай чорними хмарами облягають Українську Державу орди загарбників: половців, печенігів, хозарів... Й сліду від них не лишиться!

"Ой, вийдемо на першу гору, на високую, блиснем мечем - ясен місяць, пустимо стрілки - дрібен дощик" - лунає з сивої давнини пісня лицарів свободолюбивої нації, яка на припонтійських степах стала на віковий герць, червленними щитами заступаючи шляхи до України кожному наїздникові.

Та року Божого 1223-го на березі бистрої Каяли:

"С зарання до вечера,
С вечера до світа
Летять стріли каленния,
Гримлють саблі о шеломи -
Трещать копія харалужния
в полі незнаємі
среди землі половецької.
Чорна земля под копити
костьми била посіяна -
а кровію полляна.
Тугою взидоша
по руськой земли.
....
Бишася день,
бишася другий,
третаго дни к полуднию
падоша стязи Игореви.
....
Ту крававого вина не доста...
Ту пир докончаша храбриї русичи-
Свати попоїша, а сами полегоша
За землю руськую.

А 17 років пізніше вже орди Батиєві заливають цілу Україну. В Києві "не можна було нічого чути від рипу його возів, від великого реву його верблюдів й іржання його коней."

Ничить трава жалощами,
а древо с тугою
к землі преклонилося.

"Великий княже Всеволоде! Не мислію ти прелетіти із далеча, отна злата стола доблюсти /допильнувати/. Ти бо можеш Волгу весли розкропити, а Дон шеломи виляти!...

...Ти буй Рюриче і Давиде! Неваю /ваша/ ли злаченії шеломи по крови плаваша? Не ваю ли храбрая дружини рикають, аки тури, ранені саблями каленними на полі незнаємі? Вступіта, господин, в злата стремень за обиду сего времени, за землю руськую, за рани Ігореві, бузто Святославлича?

Галичкий Осмомислі Ярославе! Високо сідиши на своєм златокованім столі, подпер гори угорскії своїми желізними полки, заступив королеві путь, затворив Дунаю ворота...Грози твоя по землям текут: Отворяєши Києву врата...
Стріляй господине Кончака, поганого Кощея, за землю руськую, за рани Ігореві, бузго Святославлича!

А ти буй Романе,Мстиславе! Храбрая мисль носить ваше ум на діло!...Суть бо у ваю желізниї папорзі /кольчуги/ под шеломи латинскими. Тіми тресну земля і многи страни: Хинова,Литва, Ятвизи, Деремела і Половці сулиці /списи/ своя повергоша, а глави своя поклониша под тії мечі харалужниї... Дон ти княже кличет і зоветь князі на побіду,Олговичі, храбрії князі, доспіли на брань.

Інгвар і Всеволод і всі три Мстиславичі, не худа гнізда шестокрильці!... Загородіте полю ворота своїми остними стрілами за землю Руськую, за рани Ігореві, бузго Святославлича!"

/Із "Слова о Полку Ігоревім/

Впала Українська Держава та не заломилася національна воля до державного життя.
Року Божого 1649 Україна це доводить чинами й устами Б.Хмельницького.

"Народ руський со всіми його областями, городами, селеніями і всякою к ним народною і н а ц і о н а л ь н о ю принадлежністю, увольняється, освобождається і із'емлется от всіх приказаний і долегливостей полских і литовских на вічнія времена, яко із віков вольний, самобитний і незавоєваний, а по однім добровольним договором і пактом в єдность полскую і литовскую принадлежавший.... Народ Руський од сего часу єсть і ма бути ні от кого, кромі самого себе і правительства своего, независимим, а правительство і ізбирається і установляється общею порадою, добровольно од всіх станов, і приговором чинов і товариств, по стародавнім правам і обичаям руським, і ніхто їм в том не мішає, ні посредствує ні яким колвек способом, ні тайним, ні явним, а найбарзій усильством...

Верховний Начальник і Господар землі Руської і народа його ма бути Гетман, ізбираємий чинами і войском із между себе вольними голосами, а посторонному альбо інако повставшему не бути нікому ні в яку пору".

/Статті Зборовського миру 7.вересня 1649/.

Не проходить і 60 років і Великий Мазепа підтверджує засади української державности.

"Князь і стани України, згідно з правом, яким досі користувалися, будуть заховані і вдержані на всім просторі князівства і частин, прилучених до нього.

Іван Мазепа, законний князь України, жадним способом не може бути нарушений у володінні цим князівством; по його смерти- яка треба сподіватися - не наступить ще довго, Стани України аахованть всі вольности згідно з своїми правами та стародавніми законами".

/З договору Гетьмана Мазепи і Карла XII./

.... Не повинні ми воювати ні з Шведами, ні з Поляками, ні з Великоросіянами а повинні зібравши наші військові сили стати у відповідних місцях і захищати нашу власну батьківщину відбиваючи того, хто нападе на неї війною... А при майбутньому спільному мирі всіх воюючих держав рішено поставити нашу країну в той державний стан, в якому вона була перед польським володінням, при своїх природніх князях і при всіх давніх правах і привілеях, що значать вільну націю"...

/Гетьмана І.Мазепи проклямація до війська і народу Українського/.

Та свою Голгофу Україна оминути не може. Вона, благословена св.апостолом Христовим мусить тяжко покутувати за міжусобиці князів,за злочини своїх ренеґатів....

"Галагани, і Кіселі, Кочубеї -Нагаї,
Було того добра чимало!" /Т.Шевченко/.

Одно століття минає після смерти І.Мазепи. Колись вільна козацька республика остаточно закріпачена, замурована у російській тюрмі народів. І народжується кріпак Тарас Шевченко.

"Щож ділялось по Шведчині, -
То й ляхи б злякались,
Оніміли б з переляку
П'яні небораки!
Ляхи були - усе взяли,
Кров повипивали,
А москалі і світ божий
В путє закували...

/Т.Шевченко/.

Та мало ствердити сумну і на той час безнадійну дійсність в Україні. Шевченко не князь і не гетьман. Шевченко - національний пророк, революціонер! Шевченко -основоположник української національної революції.

-"А щоб збудить
Хиренну волю, треба миром
Громадою обух сталить,
Та добре вигострить сокиру,
Та й заходитись вже будить!

/Т.Шевченко/.

Не покорою , не чеканням милосердя і співчуття здобудеться "в своїй хаті свою правду і силу і волю".

.....''Могили
чорніють як гори,
т а п р о в о л ю нишком в полі
з вітрами говорять!"

Воля здобувається чином, воля здобувається жертвами, могилами:

"Усі ті могили - усі отакі:
Начинені нашим благородним трупом
Начинені туго. Оце воля спить".

Тому всі "вставайте,
кайдани порвіте,
і вражою злою кров'ю
Волю окропіте!"

/25.XII.1845. -Т.Шевченко/.

Й 22.січня 1918 року в столиці Української Народньої Республіки пролунало:

"Український Народе!

Твоєю силою, волею, словом - утворилася на українській землі свобідна Українська Народна Республика,здійснилася давна мрія Твоїх Батьків, борців за волю і право робочого люду! Та в трудну годину народилася воля України. Чотири роки жорстокої війни обезсилили наш край і нарід. Петроградський уряд народних комісарів виповів війну Україні. - Ми, Українська Центральна Рада, робили всякі заходи, щоб не допустити до братовбивчої війни двох сусідніх народів, але петрогр.уряд не пішов нам на зустріч, веде дальшу криваву боротьбу з нашим народом і Республикою... Для того, щоб повести свій край до ладу, творчої праці, закріплення революції й нашої волі, ми Українська Центральна Рада, оповіщуємо всім громадянам України:

Від нині Українська Народня Республіка стає самостійною, від нікого незалежною, вільною, суверенною Державою Українського Народу.

З усіми сусідніми державами, а саме Росією, Польщею, Австрією, Румунією,Туреччиною й іншими - ми бажаємо жити в згоді й приязни, але жадна з них не може вмішуватися в життя самостійної Української Республіки"...

/З IУ Універсалу У.Ц.Р./

А сьогодні ?

Всупереч Азії жаху і всупереч зимній Европі
впертість, як кров, пливе в жилах людей, цих міцних,
тяжкостопих,

Світиться знаком тризуба уся ця земля.
Горнами чорними воль розпаляється знак цей,
і все страшніший, величний, палючий
сходить над краєм, як дивна планета.
Навкруг юрби чужинців дрижать. Найстрашніше для них:
Чи він стопить,
Чи перетопить в землі цій руду на метал?

І от поволі зростають міста, як хотіння, як гордість,
Поволі тужавіють села, з містами поєднані міцно,
Тяжке багатство й пишнота збирають цей край.
Ось він зіп'явся у ритмі.
Ось ідуть і я чую їх кроки.

/О.Липа/.

ДЕРЖАВА НЕ ТВОРИТЬСЯ
В БУДУЧЧИНІ,
ДЕРЖАВА БУДУЄТЬСЯ НИНІ...

/О.Ольжич./

БІЙ ПІД КРУТАМИ.

/29 січня 1918./

22 січня 1918 року проголосила Українська Центральна Рада в Києві Четвертий Універсал про повну самостійність Української Держави. У відповідь на це московські большевики й їх українські яничари утворили в Харкові большевицький уряд нібито окремої "Радянської України", і цей уряд - а властиво сама Москва - почав війну з Україною. На Україну посунули від сходу численні московські орди під проводом бувшого царського полковника жандармерії /!/ Муравйова. Одна армія під проводом Єрєгова йшла вздовж залізниці Харків - Полтава -Київ, друга - під проводом Ремигова йшла шляхом Курск - Бахмач -Крути -Київ. Та й з боку Жмеринки почав загрожувати Києву московський корпус гвардії. А тимчасом Центральна Рада була безборонна. Члени тодішнього уряду України легковажили собі військову справу. Будучи в більшості лівих соціялістичних переконань, співпрацювали ще донедавна з московськими соціялістами - революціонерами /"есерами"/ і, наслухавшися їх фраз про "рівноправність народів", думали, що московські "ліві" не підуть воювати Україну... Забували, що Москва, яка б там вона не була, завжди буде посягати на Україну, бо без України не буде великою державою. Українські війська Центральна Рада розпустила додому й думала, що, коли Україна не сягає на чуже, то й її ніхто не занапастить. І тому тепер опинилася молода держава в найгіршій небезпеці.

Невеличкі частини ідейних борців, що з власного почину обороняли рідний край, не могли встоятися перед величезною ордою большевиків і відступали поспішно назад.

А очевидці оповідають:.... У той грізний час сформувався у Києві курінь, зложений із студентів і молодих гімназистів, майже ще дітей, що не то пороху не нюхали, але і кріса не мали в руках. У студентський курінь крім студентів університету, записалось багато учнів гімназії ім. Кирило-Методіївського Братства, напр. записалися всі учні 7 і 8 кляси і дехто з молодших клясів. Були між ними й галичани. І цих необзнайомлених з воєнним ремеслом хлопців висилають 27 січня на фронт. Було їх 300.

Комендантом був студент Омельченко. Вибиралися в похід бадьорі і веселі. Може й відчували свою трагедію, але бачили й трагедію України. Їх серця билися в один такт любов'ю до батьківщини, такою любов'ю, яка перемагає все: і страх, і смерть, і муки. 28 січня, в 4 год. ранку зупинилися на станції Крути, 120 км. на схід від Києва. З ними був і відділ юнаків, учнів старшинської школи, 250 чоловік. Тут прилучилася до них і горстка гайдамаків, що відступали перед большевицькою перевагою, коло сорок чоловік. Цілий день приготовлялись до зустрічі з ворогом. Копали окопи, висилали стежі. Ніч з 28 на 29 січня переночували всі в мокрих окопах у строгім поготівлі. І так застав їх холодний, похмурий ранок, вівторок 29 січня 1918 року....

Минали години...Був спокій... Аж в 9 годині ранком донесли стежі, що большевики наступають. Засурмили тривогу. Впала команда: "Висипай в лінію!" - і молоді герої стиснули міцніше кріси в своїх невправних долонях. Юнаки уставилися праворуч, а студенти ліворуч залізниці, два кілометри на схід від станції Крути. Минала година, і борці побачили першу ворожу лаву. Розгорівся лютий бій. Наступали матроси "Балтійського флота", майже всі п'яні. Було їх шість тисяч старих вояків - горлорізів, ще до того озвірілих через алькоголь, а тут по нашім боці не цілих шістьсот, між ними триста молоденьких хлопців. Та не так легко вдалося червоним катам поконати горстку героїв. Наступали не раз і не два, і завжди натрапляли на несподіваний відпір. Молоді хлопці, що досі тільки пером писали на папері, боролися, як леви. Молоді воїни доказували чудеса хоробрости. Вкінці юнаки, побачивши безвиглядність дальшої боротьби, почали відступати. "Відступати"- подав приказ комендант юнацького куреня, і ця команда пішла розстрільною від стрільця до стрільця. Але поки дійшло це слово з лівого боку залізничого шляху, де билися юнаки, на правий бік, де боролися студенти, хтось, недочувши, перемінив його на "Наступати" - й коли юнаки відступали взад, то студенти кинулися вперед на певну смерть...Пішли на ворога з багнетом - бо й набоїв уже не стало - і попадали в нерівній боротьбі....

Коли запала ніч, лежало на крутянських полях за двірцем і на самім двірці коло триста трупів. Двадцять і сім здорових і сімсім ранених студентів попало в полон, і їх большевики по звірськи замучили, заборонивши місцевим селянам поховати мерців. Тільки сімох помилково повезли до Харкова, і їм удалося потому втікти. З імен героїв, що полягли під Крутами, відомі лише деякі: Володимир Шульгин, Кольченко, Микола Лизогуб, Пиньский /галичанин/, Омельченко, Андрій Соколовський. По програному бою під Крутами не було вже для Києва оборони. Незабаром уряд України мусів утікати. Щойно в березні, коли звільнено Київ, відбулися величаві похорони героїв зпід Крут у Києві на державний кошт. Відкопали і їх привезли до Києва, тяжко покалічених, понівечених. Не всіх привезли, тільки 28 героїв, бо декого поховали селяни невідомо де, інших порозстрілювали большевики і покидали денебудь далеко від місця битви. Похоронили їх 19 березня.

Сповився Київ плачем матерів, риданням сестер. Та це не матері й не сестри плакали. Плакала вся Україна за своїми найкращими дітьми, що життя своє віддали за свободу й спочили на вічний сон на горі над Дніпром біля Аскольдової Могили, звідки видно чернігівські поля й далекі Крути. І до нині плаче Україна. Плаче, що замало було таких хоробрих, і вона знову попала в неволю. Та в своюму смутку і в своїй жалобі має розраду і віру.

Бо, коли трапилося таких триста героїв, можна вірити, що трапиться при найближчій нагоді більше, і вони вже не дадуть України на поталу.

Кров пролита під Крутами, не пропаде марно. З неї, наче зі здорового зерна, зійде квіт безсмертної ідеї - квіт Волі.

/Вінницькі Вісті, рік 1942./

x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x
§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§
x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x

О.С.

К Р У Т И.

В мороці неладу в пітьмі підлот
Ваші пісні молодечі-
Льот ваш орлиний, нестриманий льот,
Льот крізь вітри і хуртечі.

Що там, що вперше з рушницею ти,
Що там, що тому п'ятнадцять?...
Так хороше вам на ворога йти,
Співом гучним захлинаться...

Хай вам вітри вибігають на шлях
Просять вернути, голосять...
"Щоб наша доля" - лунає в полях,
"Щоб краще в світі жилося"!

Стрілися. Казять ворожую злість
Ваші розгукані стріли:
Позник б на вас позривалися з місць
Тріскотні вкрай скорострілі.

Лавами ворог. Ось кинувся він,
Котить на ваші окопи.
О, вже не лежачи і не з колін
Лити крицеві окропи

Виросли враз ви, немов на наказ -
Стоячи б'єти у ката!
Тільки чому ця тривога у вас,
Чом занімíла гармата?...

Чом це що друга рушниця німа?
Голосу бракло у зброї?...
-Дайте набоїв! - Набоїв нема,-
В полі далеко набої...

Сталі не стало, оставсь хрусталь.
Як з хрусталем проти сталі ?!
Люто співає ворожая сталь,
Б'є ,розбиває хрусталі...

-Сніже, та-ж в нього нема голови,
Нащо йому підголов'я?!...
Як захлиналися співами ви,
Так захлинулися кров'ю.

Сходять нам ваші невгасні сонця,
Дзвонять серця ваші вічні -
Ваші квітневі, травневі серця,
Квітні, посічені в січні.

Ваша загуба за весну ясну:
Ваші зарубані весни -
Громом в німоти байдужа і сну,
Криком кривавим воскресне!

У клекотінні святі корогви,
Клекоту повні прапори.
Ми під кипінням їх радо, як ви
В буряні рушим простори.

Радо на сурмний задуднимо зов
Ми по шляху грозовому.
Тому крутому, що з Крутів пішов -
Непереможному тому.

І коли кинем на ворога час
Незгладимої скрути -
Взнає він добре провіщо для нас
Крикнули кров'ю Крути!!

x:x:x:x;x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x
" "
§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o§o o§o
" "
x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x;x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:

Друга світова війна, яка коштувала людству, а зокрема Україну, величезних жертв крови та матеріяльних дібр, виказала наглядно, що рушійною силою історіотворчих процесів є нація, а національний принцип є єдиним принципом, на якому можна впорядкувати міжнародне життя.

§|§|§|§|§|§|§

У зв'язку з величезними втратами і жертвами, які понесли народи у війні та великими матеріяльними труднощами - помітно всюди та у всіх відношеннях знаменне явище радикалізації настроїв. Ці настрої будуть посилювати існуючі міжнародні та внутрішні національні ферменти і невпинно їх загострювати.

§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§
x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:

Р.Л.

О Л Е Н А Т Е Л І Г А.

/ До 4-тої річниці з дня смерти/.

Вітрами й сонцем Бог мій шлях памітив
Та там де треба-я тверда й сувора,
О краю мій, моїх ясних привітів
Не діставав від мене жадний ворог...
О.Теліга.

В лютім 1942 р. пролунала з Києва вістка, що Олена Теліга не живе. На передових позиціях національного фронту падає визначна українська поетка і революціонерка. Падає замордована- бо мала відвагу неухильно змагатись за суверенність і свободу українського слова - в ґестапівській катівні в Києві Велико-Володимирівській вулиці, ч.34.

Її життя - як сама передбачала- відплило "мов корабель в загираві пожежі", коли вона - ніжна, крихка жінка - перемагаючи "темні води і полум'яні межі", саме зійшла була на каменистий верх "нашого, прекрасного, хоч і похмурого берега". Бо місце, де в останні дні свого життя стояла О.Теліга, було справжнім шпилем українського світу.

Ім'я О.Теліги як поетки, вже ряд років мало своє власне звучання, але для палкої, спрагненої туги за високою славою душі, замало здавалось бути в час "канонади грізного грому" лише поеткою. Перемагаючи в собі "звичку", вічний знак жіночости - Діву, і тим самим ставлячи вище призначення перед новою українською жінкою взагалі - вона прагнула сама взяти з обважнілих чоловічих рук зброю - "і вдарить твердо там, де треба вдарить". Для найвищого духового стало їй замало поезії, як такої. Лише поезія, поєднавшись - і тим самим знайшовши своє вище узмістовлення - з чинною визвольною боротьбою стануть тією парою крил, що винесуть її на найвищий шпиль життя - Київ 1941р. 1942 р. Тільки в стихії національної революції змогла вона розгорнути наповно свої крила. Творче життя, що перед тим було лише шуканням "неясними" поривами за великим, наповнюється, стає ділом і службою. Обрії далекі, за якими тужила, тепер знайшла.

Стоїть вже тут на передовій національній позиції, серед пекла післясовєтської і піднімецької дійсности - в постаті Олени Теліги не тільки українська жінка і не тільки поетка, а одна з відповідальних осіб за суверенність українського духового життя взагалі: голова Київської Спілки Письменників, редакторка єдиного на цілий східно-український терен літературно -мистецького органу, передовий член організованих націоналістичних лав. Крихка, ніжна жінка йде неухильно назустріч своїй долі, щоб прийнявши на себе її удар, подолати страшливу долю свого народу. Боронить редакцію, боронить Спілку, боронить проти цієї пекельної брами світа цього, проти ґестапівських "культуртреґерів" і всіх їх тайних і явних прислужників, всіх Босів і всіх Штеп - свобідне, національне українське слово. Зі свого посту, що був постом експонованим -, не хоче свідома свого покликання, зійти. З непохитною вірою "палить лямпаду в темну ніч".

Що колись лише мріялось, те тут наповняється, колись хтіла йти "крізь січні в теплі квітні", тепер скрізь свій Січень іде. "Вітри віють безперестанку - пише з Києва мабуть в останньому свому листі - мороз такий, що всі ми ходимо, як святі Миколи або снігові баби.... Замерзає вода у водопроводі, зі світлом і теплом все роблять різні експерименти. Пальта у нас всіх неймовірно легкі... Одним словом: "Сніг і вітри над моєю отчизною"... Але за цим снігом і за цими вітрами вже відчувається і яскраве сонце, і яскрава весна".... Сама цієї весни і цього сонця вже не побачила, але своїм життям і своїм співом відгортала нам дорогу до них.

Підняла була голос своєї поезії на найвищу ноту і дотримала її до самого кінця. Високий тон її співу нігде не зірвався. Її останній - написаний на скривавлених мурах Ґестапо вірш, на жаль, до нас не дійшов. Знаємо лише, що мала вона ще сили такий вірш написати.

З повним голосом стріла свій кінець - і була це дійсно "гаряча смерть" - "не зимне умірання".

З Києва виїхала на чужину, в Києві знайшла свій смертний кінець. Життя замкнулось високим поворотним летом і цей лет світить, як дороговказ.

"Без металевих слів і без зітхань даремних,
По ваших вже слідах підемо хоч на смерть..."

О.Теліга.

Р.Ш.

ОСТАННІ ДНІ ОЛЕНИ ТЕЛІГИ.

Ви просили написати про останні дні сл.п. Олени Теліги і тих, що згинули з нею, її товаришів. Це були й наші товариші. Але спільною смертю вони зв'язані з нею назавжди. І ця трагедія увійде в історію, як трагедія Олени Теліги і товаришів, або просто Пані Олени, як ми всі звикли її звати.

Не уявляєте собі як важко братися за олівець, щоб писати про смерть сл.п.Олени Теліги. Як важко розривати присохлу рану. І знову, як боляче, що ми так мало знаємо про цю трагічну подію. Ми звичайно нічого не знаємо про саму смерть. Мури в'язниці НКВД на вул.Короленка в Києві, де містилося Ґестапо, дуже грубі. А Бабин Яр, чи інші могили - мовчазні. І тому, знаємо не багато. Але не менш важливо знати про її передостанні дні.

Як жили ми всі, на вул.К. Ви знаєте. Потім пані Олена з чоловіком перенеслися на Караваївську /дім"Комуніста"/, куди перейшов і я. Там було ще гірше. Це був місяць листопад. Будинок не мав печей - був пристосований до центрального огрівання. За тиждень,чи два виключили тец, але почали тріскати рури і огрівання виключили.Вода замерзала і водотягові рури тріскали, отже воду теж виключили. Згодом виключили і світло. До того треба додати, що й їсти не було що. Це приблизний образ того, як жила п.Олена в Києві. Але трималась вона знаменито. Мало того, вона своїм дзвінким сміхом, який не покидав її, тримала інших.

А тримати треба було не одного. Щодня приходили до неї десятки голодних, перемерзлих і вичерпаних письменників, критиків, професорів, ілюстраторів за порадою або допомогою. Допомогти не мала майже чим. Віддавала свої гроші, змагалась за гонорари, за позички, за обіди і люди відходили потішені й підтримані душевно.

В Спілці те саме. Сидіти в помешканню, де температура не доходила вище нуля вже було героїзмом, а ще треба було при тому провадити Спілку. Що таке була тодішня Спілка, про це можна написати об'ємистий том. Але коротко: Письменників справжніх майже не було, але треба було для тих, що могли чи хотіли стати письменниками - створити середовище. Тому провадила пані Олена Спілку. На неї всі дивились як на установу, що мусить всім дати, а вона нічого не одержувала. Але пані Олена тримала людей коло Спілки. Всі приходили до неї як до найвищого авторітету - і відходили підтримані. Підтримувати було важко. Люди совєтської дійсности дивилися на Спілку, як на установу офіційну, в дійсності це була установа нелегальна. Треба було людям це з'ясувати, і промовити до почуття обов'язку, до патріотичних почувань, які не завжди були. Але мабуть найбільше робив приклад пані Олени.

Атмосфера в Києві щораз згущувалась. В кінці листопада прийшли відомості про арешти і розстріли в Базарі, Радомишлі, Житомирі. Далі почали приходити відомості про масові розстріли в Чернігові і Полтаві. Київ не мусів довго чекати на чергу. Прийшов арешт і розстріли Романа Біди і товаришів. Ситуація ставала щораз виразнішою. Ольжич почав готувати розконспірованих людей до виїзду. Пані Олена рішучо заявила: "Я з Києва вдруге не виїду".

В половині грудня заарештовано Рогача, Оршана -Чемеринського, Олійника, Яковенка, і ще кількох членів редакції "Українського Слова". На їх місце прийшов славнозвісний Штепа. Вступаючи на трон редактора вже "Нового Українського Слова" - він заявив, що "не зробить нічого, що могло б засмутити "визволителів".

Визволителі - в цьому й було все. Ані Літаври, ані Спілка, як аполітичні проти німців - ще не виступали, але цього було мало. Треба було славословити кривавих визволителів. Панегіричні речі, хоч би Н.К., пані Олена рішучо відкидала. Очевидно пішли доноси. Штепа запропонував "зміну лінії". Пані Олена відмовилася. Літаври перестали виходити. Лишилась Спілка. Цілими днями пересиджувала вона там, дрижучи від холоду, бо хто не знав морозів і вітрів в зимі 1941/42 рр.? Щодня збирались там десятки старших і молодших письменників. На поліцію йшли доноси, що Спілка провадить націоналістичну діяльність. Нове Українське Слово "травило" націоналістів як тільки могло. Закидали їм неімовірні речі - крадіжи, /що було красти?/, саботаж іт.д. Перед Новим Роком випустили Рогача, Оршана і Олійника з тим, що вони мають виїхати до Берліна. Завезуть їх автобусом, що відійде десь за тиждень. Але минуло два тижні, поки їх покликали на Ґестапо і сказали пакувати речі. Коли речі були спаковані, сказано знов усім прийти на Ґестапо ще щось підписати. Пішли: Рогач із сестрою, Олійник, Оршан з дружиною, Дарія з роду Гузарів з Буковини.

За годину на їх помешкання приїхало ґестапо по речі, щоб не треба було носитись, бо автобус вже від'їздить. Коли й куди вони від'їжджали - досі не відомо. Ніхто їх більше не бачив. На початку думалось, що їх дійсно повезли до Німеччини.

В квітні місяці 1944 р., в Потсдамі у в'язниці, підчас допиту С. сказав ґестаповець Вірзінґ, що вищезгадані були за невиконання наказів поставлені перед військовий суд і розстріляні. Які накази до виконання могла мати сестра Рогача, або дружина Оршана, про це Вірзінґ не знав, що збрехати. Крім того нам відомо є, що в часі переслухання їх в Києві, заявлено їм таке: Ви не надаєтесь до журналістичної роботи в Україні, бо не правильно підходите до нової німецької дійсности. Ми вас відвеземо до Німеччини і там перешколимо.

Більш отвертий був ґестаповець Ротцоль, який в Потсдамі заявив, що вищезгадані були зліквідовані Зондеркомандантом СС-ів.

Приблизно в половині січня 1942 року виїхали з Києва пошукувані ґестапом люди. За ними на деякий час виїхав Ольжич. Пані Олена ще раз заявила, що Києва не покине.

В кінці січня 1942 року арештовано Кобрина і його товаришів. Довірочною дорогою довідалися ми, що арешт переведено на наказ большевицького провокатора /що займав високе становище в Ґенерал-Комісаріяті - Боса./ Від тих, що поїхали - жодних чуток. Так прийшло 7 лютого. Того дня заарештовано понад 200 свідомих українців. В українському Києві почалась паніка. Було ясно, що ліквідують і решту західняків.

В неділю, 8.лютого рано, стукали ґестапівці до помешкання пані Олени. Вона не відчинила, але дверей не ламали. Ясним було, що треба втікати. Пані Олена відмовилась. На інше помешкання перейти не хотіла, щоб не наражувати людей. Зрештою була готова йти до кінця своїм шляхом і глянути гнобителям в очі. Тривожно пройшов день. Мені радила перейти на інше помешкання і я також відмовився. Ми всі, на випадок арешту, вдягли чисту білизну.

В понеділок 9 лютого, пере 8-ою год.ранку я пішов на засідання, що відбувалося на Великій Василівській. Там ми обговорювали справу арешту. Нам було зовсім ясно, що арешти не випадкові, що це явна розправа з українським національно-свідомим активом...

Засідання тягнулось майже до 14-ої год. Вийшовши, я рішив негайно йти до Спілки й повідомити паню Олену про рішення. Але по дорозі зайшов випадок, що врятував мене. Зустрів я пана К. і пішов з ним у будинок Церковної Ради обговорити певні справи. Коли скінчилась розмова - вже було пізно іти до Спілки. По дорозі до дому зустрічаю Б., що повідомляє мене: Приїхав Ольжич, маю негайно йти до нього. Заходжу. Ольжич напружений, чую, що в нього дрижить кожний нерв, але панує над собою, так, як тільки він це вмів...

".... Що у вас? " З цього питання чую, що припускає найгірше. Оповідаю про вчорашні арешти, згадую призвища В. При цьому він нервово схоплюється - "Де пані Олена?"Думаю-дома". "Біжіть негайно і стягніть її та інженера" /чоловіка пані Олени/ хоч би сюди. Ні хвилини довше не будьте дома...

Прибігаю до дому. Двері зачинені. Стукаю, грюкаю,жадної відповіді нема. На сходах темно. Палю сірника і бачу, що двері забиті цв'яхами. Тихо підходить один із помічників кербуда і на вухо говорить, що було ґестапо, вивезло речі, запечатало помешкання, іншому помічникові кербуда дали деякі речі і він має повідомити ґестапо, якби хтось прийшов на те помешкання, або я повернувся до дому. В мені все похололо. Біжу до Ольжича - оповідаю. Схопився за голову: "Як би я знав, як би я знав".

Ольжич приїхав рано того понеділка,9-го лютого. Післав Л. по мене. Ліля мене дома не застала. Радила пані Олені не йти до спілки. Але пані Олена заявила: "На мене чекають люди. Я не можу не прийти тому, що боюся арешту. Зрештою їх також поарештують. Я не можу втікати, бо хтось міг би сказати: в небезпеці нас лишила. А перед небезпекою говорила про патріотизм і жертвенність. Коли я не поверну, то не забувайте про мене. Коли я загину, то знайте, що свій обов'язок сповняла до кінця." За годину за нею пішов її чоловік інж.Михайло. Про арешти попереднього дня знав Ірлявський. Він ранком зайшов до містоголови Спілки, одного місцевого літератора, і розповів йому про це. Той до Спілки не пішов. Ірлявський пішов сам.

Ґестапо засіло в Спілці вже в неділю 8 лютого рано. Коли в обідню пору прийшов туди Др.В. , його заарештовано. Але про це ми довідалися аж за місяць. Хто 9 лютого входив до Спілки /на вул.Трьохсвятительській/, звідти вийти не міг. Всі сходились, як звичайно, коло 3-ої год. Ґестапо заявило: досить. Хто не належить до Управи або персоналу Спілки, може йти до дому. Решту відвезли на Короленка 33. Зроблено було два винятки: До Управи Спілки належав Д.М. і був пущений до дому, не належав Михайло Теліга і був арештований.

Ті, що були того дня в Спілці, оповідають, що до 15-ої години всі були фактично арештовані. У всіх був настрій похоронний. У всіх - але не у пані Олени. Вона, голова Спілки-вона відповідає і за настрій. Всіх підбадьорувала - мовляв, не буде так зле. Зрештою я голова і я відповідаю. Ви робили те, що я казала, або інспірувала. При тому від часу до часу оповідала якісь веселі і безжурні речі й чути було її дзвінкий сміх. По 15-ій годині їх відвезли. За кілька тижнів повиходили місцеві люди, крім пані О.Теліги, і інж.Михайла Теліги, Івана Ірлявського і проф.Гупала. /Автор п'єси "Справа прокурора Дальського"/.

Ми з Ольжичом тієї ночі не спали. Не тому, що боялися арешту. Ми були добре сховані й приготовані на втечу. Зрештою тієї ночі ми були так прибиті, що хотіли бути арештованими. Ситуація була ясна. Ольжич заявив: "[redacted] Рогач і інші не живуть. І перед цими арештованими стоїть гола смерть. Це є рішаючий момент. Карти кинені раз на завжди. Відкривається ще один фронт нашої боротьби."

Наступного дня передано для арештованих їжи. Їжу взяли. При цьому ми довідалися, що пані Олена сидить у камері 34, а інж.Михайло здається у 49. Про Ірлявського сказали, що йому не треба, він певно і так скоро помре, але їжу і цигарки взяли. Більше жодних відомостей.

Ольжич все наказував мені виїздити. Я категорично відмовлявся. Одначе за три дні показалось, що нема зовсім харчів. Крім того швидко треба було передати відомости на захід.

Я поїхав до Рівного, зорганізував харчі й, не маючи змоги нічого вдіяти в Рівному, на третій день був назад у Києві. Тут довідався, що харчів більше не приймають. Значить почалися розстріли. Коли, кого і де розстріляли-невідомо. Але розстріляли їх у найближчих двох тижнях по арештах. Моє внутрішнє відчуття каже, що розстріляли пані Олену вночі над ранком 13-го лютого, в п'ятницю. Доказів жадних. Але бувають випадки в житті, коли напружені нерви стають сейсмографом.Я тоді був у стані напів притомному, жив часто підсвідомістю і виключно нервами. Три місяці я майже не спав, хоч їздив, перемучувався, промерзав до шпіку костей. Тільки тому станові нервового напруження завдячую те, що не дістав запалення легенів. Інакше цього не можу пояснити: кілька разів їхав цілу добу на відкритому авті при 30 ступнях морозу в легкій шинелі і подертих черевиках - і жодні перестуди. - Я ще кілька разів був у Києві. З різних джерел пробував щось довідатися. Надаремне. Лише таке дійшло до нашого відома: однієї ночі, в половині лютого, над ранком счинився на в'язничних коридорах рух. Звичайна річ - виводять на розстріл. В'язниця насторожилась. Раптом чути крик: хто вийде живим - скажіть усім, що ґестапо розстріляло Михайла Телігу з Кубані. Почулись крики катів, посипались удари,загрюкотіли двері,..все стихло. Інший хтось оповідав, що в котрійсь із келій на стіні бачив надряпаний напис: "Тут сиділа і звідси іде на розстріл Олена Теліга." Зверха тризуб.

Ось усі сліди трагедії. Ще перед розстрілом один із ґестапівців сказав про пані Олену: нічого не признається. Щоб відтяжити інших, все бере на себе.

Поетка Олена Теліга була не лише твердою і героїчною в своїх поезіях, але такою ж була і в житті і в хвилину смерти. Була одним із тих винятків, що своє літературне кредо реалізують у житті. Не даром один із катів висловився: "Я не бачив мужчини, щоб так героїчно вмирав, як ця гарна жінка". Так, Олена Теліга чином продовжила легенду, полум'яну легенду героїзму і посвяти. Завжди мріла про те, щоб послав їй Бог "гарячу смерть, не зимне умірання". Її гаряча смерть викувала ще одно звено в ланцюгу змагань української революції.

Ось це, дорогий друже, те, що можу Вам подати. Три з половиною років минуло від того часу.Багато інших відійшло за панею Оленою. Між ними і Ольжич.Я бачу ці дні як сьогодні.Від мене вже не раз жадали писати на цю тему.Я сідав, пробував, починав - і не міг: і тепер ще не можу писати того так, як хотів би й мушу.Не знаю, чи доживемо дня, коли відслонять пам'ятник пані Олені з бронзи чи ґраніту.Я хотів би бачити нерукотворні пам'ятники наших мистців слова.Для себе часто прошу Бога сил і вміння дати матеріял для цих мистців, щоб лишити образ людини, поетки,жінки революціонерки - у всій неповторності її, як недосяжний ідеал майбутніх і сучасних поколінь.

Олена Теліга.

П О В О Р О Т.

Це буде так: в осінний день прозорий
Прийдемо ми на свої дороги.
Тяжке змагання наші душі зоре,
Щоб колосились зерна перемоги.

І те, що мрією було роками,
Все обернеться в дійсність і можливість -
Нам буде сонцем кожний кущ і камінь
У ці хвилини гострі і щасливі.

Подумать тільки: наші села й люди,
А завтра прийдемо - до свого міста.
Захоплять владно зголоднілі груди
Своє повітря - тепле та іскристе.

Та звідкись сум зловіщий вітер вишле,
Щоб кинуть серце у крижаний протяг:
Усе нове....І до старої вишні
Не вийде мати радісно на проти...

Душа з розбігу стане на сторожі,
Щоб обережно, але гостро стежить
Всі інші душі - зимні чи ворожі
І всі глибокі поміж ними межі.

І часто серце запалає болем,
А щось гаряче аж за горло стисне,
Коли над рідним, тим же самим полем
Зависне інша незнайома пісня.

Чекає все: й розпач і образа,
А рідний край нам буде чужиною.
Не треба смутку. Зберемось від разу,
Щоб далі йти - дорогою одною.

Заметемо вогнем любови межі,
Перейдемо у брід бурхливі води,
Щоб взяти повно все, що нам належить
І злитись знову зі своїм народом!...

/Із посмертної збірки "Душа на сторожі"./

хо
§!
хо
§!

І.Грлявський.

С Е Л О.

І.

Поганьблена земля - гуляло тутки зло,
На зло прийшло криваве літо й осінь.
Стурбовано задивлене село
В сліди того, що вчора відбулося:
Палали обрії, тряслись шляхи
І падало у лютім змагу місто...
У далечінь крізь бурю й порохи
Болючі й радісні летіли вісті.
Та, ось, заперши віддих, як у сні,
Село намацує живий свій корінь:
- Інакші зорі блиснуть в вишині
І дух новітній нині заговорить !

ІІ.

Земля, земля....
                    Збідованих полян
Яснішають суворі поля і лиця.
Зароджується в усмішці: з е м л я, -
Хвилюється і плаче у зіницях...
За неї стільки витрачено сил,
Насипано ряди могил навколо:
Знівечено чимало пишних сіл
І трупами зволочено їх поле...
Добро розграблено. Ех, доле навісна,
Ти оздоровишся, ти будеш краща,
Бо, ось, росте в степах озимина -
Із крови рук і болю серця -
                    н а ш а !

§!§
хох
§:§
хох
!§!

Мислич.

.... а ім'я цьому хаос.

-§-

Кажуть, що еміграція була є і буде хоробливим явищем. Може. Але ми знаємо з історії, що деякі еміграції були дуже позитивним явищем, як не в цілості, то хоч у найкращій їх частині. Ми знаємо, що у визвольній боротьбі деяких народів еміграція відіграла дуже важливу ролю. Бо еміграція - а розуміємо тут під еміграцією політичну еміграцію - це передова, пробоєва, найбільш активна політична верхівка певного народу, яка, подолана хвилево на рідних землях, іде на чужину, щоб зберегти себе від фізичного знищення ворожою переможною силою і, щоб, в інших умовинах, та іншими засобами продовжати дальше боротьбу за ту ідею, в ім'я якої вона боролася і терпіла на рідних землях. Тому, всяку політичну еміграцію характеризує - а принаймні повинна б характеризувати - ідейність помислу й чину. Щоб не брати прикладів з історії інших народів, ми пригадаємо хоч би нашу першу велику політичну еміграцію в новіших часах, т. зв. мазепинську еміграцію. Може і в рядах тієї нашої еміграції були крамоли й чвари, було внутрішнє заломання і частинна деморалізація, але ми знаємо з історії, що та еміграція уміла заінтересувати собою і тією ідеєю, в ім'я якої вона опинилася на вигнанні, цілий тодішній політичний і культурний світ. Назва "мазепинство" стала синонімом визвольної, непримиримої боротьби українства за власну суверенну державу аж по сьогоднішній день. Це історичний факт. Ця еміграція уміла так високо держати політичний визвольний стяг України, що проблемою нашої державности займалися всі політичні двори тодішньої Европи.

А сьогодні? Сьогодні ми далеко відбігли від світлих традицій тієї першої нашої політичної еміграції. Хоч багато з нас продовжує ті великі традиції і робить усі зусилля, щоб у нових умовинах зробити якнайбільше для справи нашої визвольної боротьби, то все ж таки велика частина цієї еміграції не йде по лінії широко закроєної політичної дії закордоном, але бовтається у власному багні, перелицитовує себе у всяких найдрібніших речах, шукає всього того, що є негативного у нас, оплюгавлює себе взаїмно й замість бути амбасадорами України у світі, стає вона мимоволі агентом наших ворогів. Ім'я всієї цієї роботи це - б е з в і д п о в і д а л ь щ и н а.

Ми не хочемо закинути нашим людям браку доброї волі, браку патріотизму, а може й ідейности, але цього ще замало, щоб бути носієм здорової політичної думки. До всього цього ще необхідно мати глибоке п о ч у т т я в і д п о в і д а л ь н о с т и за кожне наше слово, за кожну висловлену думку, за кожну дію. Першою передумовиною такого почуття відповідальности це в м і т и з н а й т и с в о є м і с ц е в суспільному житті: "Шевче, тримайся свого копита", каже народня мудрість. Другою передумовиною почуття відповідальности це вміння віддiлити зерно від полови, суттєве від несуттєвого, першорядне від другорядного. Третьою передумовиною це глибоке в і д ч у т т я д і й с н о с т и. Четвертою передумовиною - це е л е м е н т а р н а ч е с н і с т ь.

Без сумніву, це вартости суб'єктивного характеру, ми не маємо якогось об'єктивного критерія, щоб їх оцінити і або одобрити або відкинути, ми, як бездержавна нація, не маємо навіть на жаль - і ніякого загально визнаного органу чи загально визнаного національного авторитету, які керували б цими вартостями і давали їм авторитарну і неоспориму оцінку. Але тим не менше обов'язує кожнього з нас внутрішня дисципліна і почуття відповідальности перед самим собою і перед маєстатом нації, яка в тягу своєї тисячолітньої історії витворила такі вартості і має їх і сьогодні. Ці вартості віджимила ОУН і своєю довголітньою боротьбою та величезними кривавими жертвами засвідчила їх перед маєстатом нації. Тому ми маємо не тільки право, але й обов'язок говорити в імені цієї організації, в імені тих вартостей, що вона здвигнула і жадати послуху для них. В оцініці сучасного хаотичного стану нашої еміграції - ми виходимо з засад ОУН, на основі яких вона, як організуюча і регулююча сила в українському житті, діяла і провадила.Ми не претендуємо на монополь з а в с я к у ц і н у в українському житті, але ми хочемо спричинитися до оздоровлення цього життя і до духового і матеріяльного приготування нашого народу до самостійного державного життя. Тому ми і далі будемо вчити, діяти і провадити.

Вертаючи до теперішньої дійсности, ось кілька зразків того ненормального, що закорінилося в нашій українській еміграційній дійсності.

Силою фактів ми розпорошені по всіх закутинах чужої дійс-
ности і живемо там в менших або більших скупченнях. Зв'язки між
цими скупченнями досить сильні і живі. Проте кожне таке скупчен-
ня творить замкнене в собі тіло, з власними законами співжиття,
власною моралю і етикою. Це свого рода самостійні республіки -
"гуляйпільські республіки". В цих "республіках" творяться неса-
мовиті речі. Вони стараються за всяку ціну бути самовистарчаль-
ними.В тому їх гордість і "республіканська" амбіція. Така "рес-
публіка" має свою політичну партію, свою політику, свою пресу,
свої школи - і то обов'язково всі типи шкіл включно з універси-
тетом, / одна "республіка" має і свою академію наук/ свої това-
риства мистців, письменників і журналістів , і т.д. і т.д.
Загально ці "установи" носять обов'язково назву "всеукраїнський"
бо прикметник "український" уже не задовольняє цих людей. Логіч-
но, з часом почуємо ще й поняття "Всеукраїна", бо ж не можна дов-
ше терпіти прикметника без відповідного іменника. Не знаємо, що
розуміють ці гіперпатріоти під поняттями "Україна" і "українсь-
кий". Є Україна і прикметник від цього український. І цього вис-
тарчає. Чи наші князі і гетьмани, що боролися за Україну і не
вживали в своїй політичній боротьбі ні поняття "всеукраїнський"
ні "соборний", розуміли під своєю термінологією Україна і укра-
їнський не цілу Україну?! Це поняття нагадує нам скоріше наше
національне розбиття, як нашу національну єдність. Тож вернімо-
ся назад до наших добрих, історичних понять "Україна" і "україн-
ський".

Але це тільки на маргінесі: продовжаймо розглядати життя
наших "республік". Тепер мода на демократизм. Тому в різних осе-
редках або відновлюються старі, віджилі і скраховані демократич-
ні партії, які в критичний час не виправдали себе, або заснову-
ються нові, які явно й славно проголошують, що вони і тільки во-
ни покликані рятувати Україну і від них починається українське
політичне життя. В одній такій "республіці" так і проголошено,
що від неї починається нова епоха в історії України /"Третя ера"/
й для цього засновано " Всеукраїнське Об'єднання".

Ця "безпартійна" партія в своїй "декляраціі" хоче покінчити з одвічним прокляттям України - "роз'єднанням і розбиттям на групи", тому творить нову групу. Десь в Австрії сходяться старі демократи і засновують, чи щонайменше хотіли заснувати нову демократичну партію. Але не доходить до нічого, бо брат хоче консолідації з іншими політичними українськими угрупуваннями, а сестра виступає проти такої консолідації, кажучи , що силу можна осягнути тільки проти всіх, а не зо всіма. І на цьому з'їзд розбився, або ліпше: брат пішов своїм консолідаційним шляхом,а сестра протиконсолідаційним. А тепер додайте до цього те, що ви знаєте про інші політичні новотвори і зачисліть до них ті політичні угрупування, що вже давніше існують і мають за собою досить багату традицію боротьби, тоді матимете приблизний образ того політичного хаосу, в якому находиться наша еміграція. Повтаряємо: ми не хочемо закинути цим людям браку доброї волі, а може і ідейности, але чи для виявлення їх думок і замірів конче вже зараззасновуватинові партії і атомізувати до безконечности наш національний організм? Чи в цій атомізації, в розпорошенні нашої політичної енергії на десятки поборюючих себе партій міститься суть демократії? Ми знаємо, до чого довело таке розпорошення політичних сил напр. у довоєнній Франції, Чехословаччині і інших. В критичну хвилину ці народи не були здібні на рішучу політичну дію. А чей же Англія і ЗДА - це також демократичні держави, проте тут від століть існує дуалізм, система двох великих партій, які контролюють себе взаїмно і чергуються при владі/ інші менші партійки не грають тут майже ніякої ролі і тому їх не можна брати в рахубу/. В цьому виявляється здоровий політичний змисл тих народів. В цьому їх сила, так з нутрі так іназовні.

А по - друге: чи місце на еміграції засновувати всякі нові політичні новотвори і "ущасливлювати" ними український народ?. Партії - якщо згодитися на тезу, що є вони конечним суспільним явищем - творяться на рідних землях, як конкретні вияви потреб тієї землі і її народу. Всяка політична сила мусить мати рідний ґрунт під ногами, тому може вона або діяти на землях, серед власного народу, або якщо вже і вийде на чужину, то мусіла вона зродитися на рідному ґрунті і її праця на еміграції має бути тільки продовженням розпочатої праці в краю. Партії, створені поза рідним ґрунтом - це рослини без коріння, тому скоріше чи пізніше вони мусять згинути. Політичні угрупування, що повстали на рідних землях, а далі діють на чужині, мусять безперервно держави живий контакт із рідним ґрунтом, жити його життям і запліднюватися його потребами, бо в противному разі і вони звиродніють та загинуть. Між нашими еміграційними осередками і їх однодумцями,-що осталися в якій би то не було формі- на рідних землях мусить бути безперервна обміна думок і узгіднення вихідних засад та методів праці, бо наші політичні угрупування є з природи своєї національними, і тому їх/політична думка і дія мусять бути завжди узгіднені з реальними і конкретними вимогами народу, з якого вони вийшли, в імені якого і для якого працюють. Незрозуміння - чи невміння перевести в життя - цього політичного імперативу - довело до по- занепаду в рядах деяких українських політ. чинників. Ніяке політичне угрупування не може жити самими спогадами - традицією. Во і найкраща ідея, і найдоскональніша політична концепція - мусять скражувати, коли вони втратять зв'язок із тим середовищем, з потреб якого вони вийшли і життям якого вони мають жити. Всяка політична сила має жити тими потребами і тими вічними цінностями, які нуртують в душі організму, виявом якого є вона, а не самою уявою про них.

Бо життя все йде вперед, а хто втрачає зв'язок із цим життям, той з часом перетворюється в політичний анахронізм і не маючи доплиBу свіжої крови - мусить гинути. В факті зродження на рідному ґрунті і у безперервному контакті з ним, була і є революційно -динамічна сила Організації Українських Націоналістів так під проводом сл.п.полк.Євгена Коновальця, як і Його наслідника полк.Андрія Мельника.

ОУН - вела й веде основну свою працю на рідних землях, ОУН на чужині - це тільки свого рода експозитура тих сил, що діють на рідних землях. В цьому бала і є її сила, в цьому її право говорити в імені українського народу, в цьому її історичне оправдання.

В браку такого органічного зв'язку з рідним ґрунтом треба і шукати тих ненормальних проявів анемічних емігрантських політичних партійок, чи відокремлених осібняків. Не маючи ґрунту під ногами і утративши змисл дійсности, вони, як той Дон Кіхот, борються з вітряками, уявляючи собі, що роблять дуже важну річ, бо поборюють дійсну, а не уявлену ворожу силу. Різниця- на жаль, тільки в тому, що Дон Кіхот боровся дійсно тільки з вітряками, а ці групки вносять хаос і розбивають наш національний організм. А на кінець: ворог, що панує в Україні заінтересований у нашому розбитті і роздрібленні, тому певно працює він у цьому напрямі через своїх агентів. То ж тяжко подумати, щоб серед новозаснованих партійок не працювали ворожі нам сили. Програмова боротьба великої більшости цих партій не полягає на узасадненні своїх політичних тез, але на безпощадному і неетичному взаємопоборюванні. Між ними не йде боротьба за викристалізування найкращої політичної ідеї і концепції для українського народу, але за монополь на - "владу" - в сірій українській еміграційній дійсності. Не йде тут боротьба за в а р т о с т і , але за найдрібніші речі безпросвітнього будня. Маємося до діла не з лицарями високої етичної вартости, але з темними типами джунглі, що скритовбивчими стрілами нищать своїх братів і себе з ними. А це стан, який скоріше чи пізніше доведе нас до національної катастрофи. Тому найвищий час отямитися і провірити свої позиції. І то кожний з нас з окрема. Зрозуміймо, що на нас лежить велика історична відповідальність, тому кожний наш крок, кожний наш почин мусить характеризуватися величезною в і д п о в і д а л ь н і с т ю перед нами самими і перед цілими українськими поколіннями. Зрозуміймо, що боремося не за владу, не за нашу партію,але за найкращу політичну ідею для Українського Народу, за Його здорове моральне обличчя і незвихнену душу. Боротьба поглядів та ідей, була, є і буде, але методи цієї боротьби можуть бути різні. Можуть бути це методи джунглі, методи, де етика і мораль не мають місця, але рівнож можуть бути це методи, де відповідальність перед цілими генераціями України є одинокою пружиною всякої дії. Ми є люди, і тілки люди, тому ми не є непомильні, але коли будемо поборювати наших противників в почутті нашої історичної відповідальності, то це поборювання носитиме в собі найкращі зразки особистої і національної етики, а не безвідповідального гуляйпільства. Признаймося, ми робили і робимо помилки - хто ж їх не робить.? але очорнюваннями, наклепами, стрілами в плечі ви не зробите ні нас, ні нікого в світі ліпшим. Д а й т е к р а щ у і д е ю, але дайте її, не галасуючи передше: "Ми дамо", бо повірити ми можемо тільки в конкретний факт,а не в пусті фрази, - тоді ми склонимо голови перед вами.

фраз, і то прекрасних, має український народ досить, але дайте йому високу етичну Правду, тоді вививиконаєте своє історичне завдання.

А про це тут іде. Крім політичного, ми і в наше культурне життя вносимо хаос і безвідповідальщину.

Маємо вже мабуть чотири українські університети, маємо Всеукраїнську Академію Наук та Український Науковий Інститут, маємо кілька наукових товариств - на менше як на пів мільйона нашої еміграційної суспільности... Ніякий народ у світі не може похвалитися " такими успіхами". А яка їх вартість? Над цим мабуть ніхто не застановляється. Творимо, щоб творити. Фабрикуємо -ііт повному розумінні цього слова - науковців, університетських професорів, доцентів, докторів, магістрів, інженерів, іт.інш. - серіями даємо матури людям, щозаледво закінчили народню школу, але чи це важне? Чи важна кваліфікація цих людей? Важне, щоб було багато університетів, на університетах якнайбільше професорів, а щоб ці професори і доценти мали кому викладати, фабрикується студентів. Чи важне, щоб студент дійсно щось знав? Ні. Важне, щоб були всякі школи і, щоб люди мали титули.

Знаємо, дальше, авторів, що видають всякі учебники і словники під власним іменем з мов, якими вони і слова не вміють вимовити. Навіть перед маєстатом Шевченка не зупинилися ці люди, що всім торгують. Ось появився в Регенсбурзі "Кобзар", в якому безвідповідальний видавець краяв і скорочував поезії Шевченка після власної вподоби і розміру книжки, гей би поезії Шевченка не були святою власністю цілого українського народу, але його особистим добром. Ми не проти перевидання наших клясиків, але ми проти безцеремонного поводження з ними. Але чи це важне? Важне, щоб робота робилася. А така "робота" приносить "честь" і - що найважніше - гроші... Повстають, як гриби по дощі, поети, письменники, журналісти, видають свої твори, продають їх по добрих цінах і "збагачують" нашу літературу та... власну кишеню, бо публика купує. Але, чи хтось призадумується над тим, що це означає? Чи багато з нас здає собі справу з того, що такою постановкою калічимо душу народу і зводимо себе до рівня людей "без путтня і чести" ? Не має вже ніякого критерія, щоб відрізнити правдиве золото від його підрібки.

Наші люди не стараються тепер щось дійсно знати, чимось дійсно бути, щось дійсно дати, але тільки про те, щоб чимось блищати. Правдиве чи фальшиве золото - не важне, важне, щоб за всяку ціну блищати. І це духове зубожіння ми піддержуємо і називаємо культурою. Творимо духових калік і називаємо їх професорами, докторами, інженерами і т.п. Читаємо безграмотні поезії повісти та драми -і - мовчимо. Щоб тільки не вбити "талан"... Старі спартанці вбивали неможиттєздатних дітей, а ми видвигаємо на Олімп духових калік. Називаємо поетами автора Слова о Полку Ігоревім, Шевченка, Лесю Українку, Івана Франка, Ольжича, О.Телігу - а побіч них і всяких безграмотних писак. Де тут якийсь критерій, де здорове почуття оцінки? Це ж жах. Такою постановкою ми нищимо духово себе і тих людей, яких не тільки не кладемо на їх місце, але ще й допомагаємо їм падати в страшне духове зубожіння.

Ім'я всьому цьому - хаос, а його матір'ю - заник, повна атрофія почуття відповідальности. Пам'ятаймо: нам не треба багато політичних партій, бо рятунок наш не в партіях, а в здоровій політичній ідеї.

Нам не треба багато титулованих людей, але людей у повному розумінні цього слова. Нам не треба багато поетів, письменників, журналістів, - але добрих поетів, письменників і журналістів.

Нам не треба багато книжок і газет, але добрих книжок і газет. Не число, але якість зробить нас великими і могутніми. Тому борімся за якости, за вартости в усіх ділянках нашого життя, бо тільки під цим знаком перетвориться сьогоднішній хаос у завтрішній новий, здоровий світ.

x x x

x

Від редакції.

До всіх порушених тут проблем і багато інших, які деформують наше життя і перетворюють його в найбільш хаотичне і нездорове явище, ми ще повернемо і розглянемо їх на сторінках нашого журналу, даючи їм оцінку і напрямні. Робитимемо це не зі злоби, але в почутті історичної відповідальности, тому не матимемо на меті когось очорнити, а себе вивисшити, але одиноко спричинитися до оздоровлення нашого національного організму. В такому дусі закликаємо до співпраці всіх людей доброї волі і здорового розсудку.

§:§:§:§:§:§:§:§:§:§

хохохохохохохохохох

Друга світова війна ні не розв'язала, ні не усунула глибоких антагонізмів, що дальше існують в потенціяльному стані. Навпаки, вона створила всі передумови до остаточної розгри, до третьої імперіялістичної війни

Велитенські пересунення сил в політичній системі світу усталилися нині назверх у виді двох бльоків: Велика Британія-Америка- СССР, тобто табір демократично-соціялістичний і табір тоталітарно-большевицький. Сили цього поділу світом на два антагоністичні бігуни стоять світоглядово, політично та економічно протилежно до себе.

§:§:§:§:§:§:§:§:§:§

Війна набрала виразних рис наукового характеру. Змагалися науково-технічні сили в спробах поліпшити зброю різних родів війська й спричинилися до винаходу нових середників, щоб заскочити несподіванкою ворога та взяти над ним перевагу.

/Атомова бомба і інш.винаходи./

§:§:§:§:§:§:§:§:§:§:§

хохохохохохохохохохох

П.Г.

ЗА ВИСОКИЙ РІВЕНЬ НАШОЇ НАУКИ.

Майже кожний український табір на еміграції має середню школу та різні фахові курси. Безперечно, це справа дуже потрібна, бо українська шкільна молодь в умовинах війни і примусової висилки на роботи до Німеччини не мала нормальних можливостей науки. Але чи можна сказати, що всі гімназії і середні школи стоять на належній висоті? Тепер є аж надто багато перешкод для нормального навчання: тяжкі життєві умовини, брак підручників і навіть шкільних потреб та й самий характер і імпровізація навчання. Окрім цих зовнішніх причин освітній рівень учнів загрожений також браком організації, браком добре запрацьованих одностайних навчальних плянів та браком належної контролі навчання. Для цього була б потрібна якась центральна установа, яка дбала б про високий рівень середньої освіти - а такої установи не маємо, хоч маємо ряд організацій, які претендують на провідництво в цих справах. Ми не бачимо тут навіть ніякого поступу, хоч вже минає дев'ять місяців від кінця війни. Якість освіти нашої молоді, її освітній рівень - особливо в теперішнім виїмковім положенні українського народу - це річі, які будуть записані на карбах відповідальности нашої еміграції.

Справа з нашими високими школами на еміграції також не дуже світла. Окрім різних "університетських" викладів, маємо кілька високих шкіл, розкиданих по різних осередках і таборах: Український Вільний Університет в Мюнхені, Висока Економічна Школа в Мюнхені, Український Технічно- Господарський Інститут з факультетами: аґрономічно-лісовим, технічно-технологічним, будівельним і економічним в Реґенсбурзі та ветеринарно-зоотехнічним факультетом в Мюнхені. На початку лютого в Авґсбурзі відкрито університетські курси /гуманітарний відділ/, де викладають переважно професори Українського Вільного Університету.

Потреба у високих школах, при значному числі абсольвентів середніх шкіл і студентів - не підлягає сумніву. Але знов повстає питання, наскільки заложені вже, і діючі високі школи забезпечують якість і доцільність студій. Тяжкі еміграційні умовини, брак літератури і бібліотек, ~~приступних~~ для професорів і студентів, та відсутність лабораторій - це ті зовнішні обставини, які можуть вплинути на зниження якости студій. Ці обставини можна було б злагіднити хоч до певної міри при ширшому зацікавленні громадянства на еміграції та створенням окремого тіла, яке перебрало б на себе матеріяльну опіку і поміч високим школам. Матеріяльна поміч потрібна як студентам так і професорам /забезпечення приміщенням, харчами, коштами на життя, одягом іт.п./ Для успішности студій потрібне видання лекцій, викладів та допомічної літератури, хоч би у формі циклостилевих друків. Самі високі школи ледви чи зможуть зорганізувати таку поміч і опіку. "Товариство приятелів високих шкіл"- як би можна назвати таке ще не існуюче громадське тіло - могло б виконати в цьому напрямі дуже поважну роботу. Якість і доцільність самого навчання лежить на відповідальности професорських колеґій окремих шкіл. Не можемо позбутися враження, що при орґанізації високих шкіл проявляється н е к о о р д и н о в а н і с т ь і л е г к о в а ж н і с т ь, які підривають повагу високих шкіл в очах суспільства. Так організація гуманітарних студій в Авгсбурзі не була скоординована з філософічним факультетом Українського Вільного Університету в Мюнхені, хоч, як відомо, серед професорів

в Авґсбурзі багато членів УВУ. Це неузгіднення мусить відбитися на рівні однієї чи другої школи. - Суспільність дуже мало поінформована про програми наших високих шкіл і про виклади, які дійсно на них відбуваються. Високошкільні студії, це справа великої національної ваги. Тому обсяг і зміст високошкільних студій мають підлягати суспільній дискусії. Живемо тепер в таких анормальних обставинах, що не можна вважати традиційні форми і зміст високошкільної науки за річ перерішену.

Суспільство мусить допомогти і опікуватися матеріяльним станом високих шкіл, але також має право домагатись, щоб студії високошкільної молоді були доцільні і, щоб навіть серед нинішніх несприятливих умовинах - дали якнайбільше користі для молоді і для майбутности народу. Молодь на еміґрації вийшла з різних часто чужих середніх шкіл. Можна вважати, що рівень відомостей з обсягу українознавства тепер невистарчальний, особливо у молоді, що кінчила совєтську середню школу. Курси українознавства мусіли б бути обов'язковими на всіх гуманітарних і технічних високих школах. Чи подумано про це - не відомо.

Тому, що в інтересах нації потрібна якісна освіта, наші високі школи мусять бути дуже строгими до своїх слухачів, бо ліпше мати менше людей з високими кваліфікаціями, аніж напів освічених дипльомованих абсольвентів. Рівень високого і середнього шкільництва зв'язаний в не малій мірі зі станом нашої науки і дослідництва. Тут велику ролю можуть відіграти наукові товариства, які мають плекати наукові досліди. В загальних інтересах було б важним, щоб і в цій ділянці була якнайбільша скоординованість і спрямованість. - Неприємно вражає, що науково-дослідча діяльність розбивається на окремі гурти чи товариства мало між собою пов'язані. Так існує Українське Наукове Товариство, Українська Вільна Академія Наук /за-претенсійна назва/, Економічне Наукове Товариство, Культурна Рада і може й інші. Об'єднання цих товариств і пожвавлення їх праці можуть принести більше користі, ніж конкуренція між ними. В зв'язку зі завданнями часу таке об'єднання науковців мусіло б присвятити свою увагу не лише чистій науці, а і потребам дня - наприклад справі доцільної орґанізації середньої і високої освіти.

І тут, в науково-дослідчій діяльности, наших фахівців, суспільство мусіло б організувати поміч, яка б проявилася конкретно в закріпленні здобутків української науки у формі наукових видань та в матеріяльній допомозі і піддержці окремих наукових дослідів.

В цій статті заторкнено побіжно, -в порядку дискусії,- питання, зв'язані з нашим шкільництвом і наукою. Справи це важні, які вимагають від всього суспільства на еміґрації уваги, обговорення і помочі, а від безпосередньо заінтересованих осіб, товариств і установ пожвавлення більшої координації праці.

§:§
xoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxox
§:§

Княжполич.

СЛІДАМИ ҐРАФИНІ КАСТІЛІОНІ.

Це ім'я італійської аристократки, що в епоху володіння Наполеона III. у Франції, зокрема ж у 50-тих роках XIX ст., коли то справа важкого поневолення Італії жадливими Габсбурґами стає для Европи одною з найбільш важливих проблем світової політики, була в Парижі одною з найрухливіших і найбільш успішних співробітниць італійської пропаґанди за кордоном. Вона надихана вщерть патріотичним духом, що ним італійське жіноцтво горіло з давніх давен, особливо ж такі його репрезентативні представниці, як чолові поетеси Італії XVI в., Вікторія Кольонна, Вероніка Ґамбара та італійська Сафо - Ґаспара Стампа. Вона обдарована привабливою красою зовнішньої появи та всіми прикметами жінки зі сфери великого світу. Вона мудра і зручна кожним своїм кроком і ходою, а при тім одчайдушно відважна там, де йшло про здобуття чи вдержання якогось важного атуту. І тим-то ґрафиня Кастіліоні має таксамо своє визначне місце в історії тодішніх визвольних змагань Італії, як і Кавур та Ґарібальді, Мацціні, Джоберті чи Д'Ацеліо.

Після катастрофи в 1848 р. ось, коли то в-наслідок невдатного першого повстання Італії проти її чужинецьких гнобителів, Ґарібальді втікає до Південної Америки, формувати там нові леґіони, а інші провідники визвольного руху Італії шукають захисту в різних центрах Европи, ґрафиня Кастіліоні бере на себе завдання здобувати Париж для рідної справи. Вона з усіх сил намагається підкопати тут вплив цісарської Австрії, тодішнього невмолимого окупанта Італії, якого ґенерали - ось як Гайнав у Брешії - не жахаються творити і кривавих Голгот в італійських містах, якщо тут спалахне і найменша іскорка якоїсь ворохобні. І так само треба було "віл" Париж закріплювати визвольну акцію Маццініі в Лондоні, та підготовлювати отак терен до французько-англійського аліянсу проти Австрії в користь визволення Італії. Але авдієнції у третього Наполеона, не так то легко добитися,бо на його дворі цісарське оточення, сліпо віддане могутній своїм впливом цісаревій, еспанці, Евгенії, має трохи не всю владу у своїх руках. І не так то легко говорити з провідними французькими дипльоматами, з яких ще багато думає про італійську справу категоріями деспотичного канцлера австрійської імперії, прекрасного Меттерніха. А тут ґрафиня Кастіліоні - , як та Ваніна Ваніні в оповіданні Стендаля! - в тайнім порозумінні з найбільш видатними порстанцями Італії,бажала б і своїми заходами здобути для Італії весь світ.

Справді : яка епопея дипльоматичних заходів жінки!!

Хоч і чужинка та без особливої протекції якихось могутніх своїм впливом чинників, вона здобуває на блискучому цісарському дворі, в Туілеріях, прихильність для італійської справи не тільки самого імператора, але його такої химерної та вередливої дружини, як цісарева Евгенія. І здобуває вона увагу царедворських кол, не так то легко доступних ще і з погляду на еспансько-цезарівський церемоніял, що панував на імператорському дворі сестрінка Наполеона І.,де ще княгині Еслінґен,Бассано та Монтебельо, як дами з найближчого оточення гарної цісаревої, репрезентували з усією достойністю традиції першого цісарства. За, це й те мусимо взяти під увагу, що це не тільки середовище цісарського двора, але й середовище Франції взагалі.

Тієї Франції, де жінка від століть відгравала репрезентативну ролю трохи не в усіх ділянках національного життя, від Фредеґунд та Кльотильд колишньої Франконії починаючи, аж ген до героїнь літературних сальонів, Великої Революції та письменниць нашого часу, ніби водно слідами Жанни Д'Арк, королевої Марґарети з Наварії, жінок з круга мадам Рамбуйльє та Шарльоти Корде. І де саме тому жінці останнього часу - та ще до того чужинці! - не так то легко було звернути на себе увагу та здобути прихильність такої еліти того жіноцтва Франції, як ота, що гуртувалася в Туілеріях другого цісарства під гордовитим і підзорливим поглядом еспанської красуні як цісаревої.

А проте ґрафиня Кастіліоні перемогла всі труднощі і як італійська патріотка могла про свій успіх сказати гордими словами її великого земляка Ґалілео Ґалілеї:

"А все таки крутиться".

Але тепер спитаймо:

А що, якби так увагу культурної Европи звернула під теперішню хвилину якась -українська Кастіліоні ? Значить: якби так котрась з українських красунь зважилась сьогодні як жінка стати співробітницею визвольної української пропаґанди на арені широкого світу ?

Бо лиш тому згадав я на початку цієї статті про італійську ґрафиню, щоб у зв'язку з цим спомином заторкнути справу аналоґічної ролі української жінки в наших часах - во благо української справи.

Питання, заторкнене тут уперше і тому на перший погляд може надто дивне та ексклюзивне...

Та проте воно тільки сповидно так!

Бо коли сьогодні такі появи, як Александра Коллонтай, Ванда Васілевська або еспанська Ля Пассіонарія - це щось просто самозрозуміле в епосі, де майже кожна армія має у своїх рядах і фалянґу жіночих добровольців, то чому і українська жінка не могла б стати такою ж появою тоді, коли справа української пропаґанди на арені світу домагається цього з усією рішучістю ? Ми ж можемо сказати, що ні Жанна Д'Арк, ні Шарльота Корде, ні Елізабет Прохазка не потребували б надто соромитися в нас такого товариства, як Марта Борецька, Ганна Хмельницька, Сотникова Завісна, Соколівська Отаманша, Віра Бабенко, Ольга Басараб, або Олена Теліга. Значить : героїчна роля боєвички українській жінці не чужа від століть, навпаки - її можна в нас подивляти з тим захопленням, з яким колись турки дивилися на геройську защитницю мукачівської твердині, мадярську аристократку Олену Ціхі. Бо наша Сотникова Завісна може ще і краща від мадярки тим, що тоді, коли Олена Ціхі славна тільки вдалою обороною рідної кріпости, то українка прославлена і геройською обороною рідного міста, і оконечним пожертвуванням себе на вівтарі батьківщини, коли лютий ворог своєю насилою примушує її висадити боронену нею твердиню у повітря. Як сказано: героїчна роля збройної боєвички нашій жінці з давних давен не чужа. Ну, а роля дипльоматки, тобто ота роля, що її нам так дуже треба б в наших змаганнях сьогодні ? Хіба чужа вона українці, хіба не зустрічаємо ми в минулому України жінок, що могли б нам тут бути знаменитими прикладами державо-творчої спромоги української жінки? З цього погляду ми згадаймо лиш нашу славну княгиню Ольгу, або Романову, вдову, - а далі високоосвічені жінки з

епохи Острога та Острожських, а з ними таку подвижницю дипльоматичного хисту, як Роксоляна. Бо хіба ж Роксоляна не геніяльна дипльоматка, коли взяти під увагу те першорядне становище, яке вона - не тільки своєю красою ! - здобуває на султанськім дворі і своїм непереможним впливом на таку визначну індивідуальність, як султан Соліман II.? А терен султанського палацу і гарему - це в тодішніх часах просто терен смерти для кожного, хто вмішуючись у державні справи,не зумів повести діла з усією обережністю та з усією рафінованістю людини, що знає світ, життя і людей, вміє передбачувати всі ходи ворогів і не ворогів, і або перехрещувати їх моментальними протиакціями і нищити ворога, або повертати їх таки на свою користь. З цього погляду історія Роксоляни в нас ще завжди не написана, - принайменше хоч би ладом такого малюнку, як ось Романова вдова в романі К.Гриневичевої "Шеломи в сонці" - і ніхто ще в нас не вказав на всю траґіку життя султанських любовниць, коли вони не були такими сильними індивідуальностями, як українка Роксоляна, яка змогла перемогти оту траґіку з усім тріюмфом непереможної володарської духовости. Ви читайте в тій ділянці щось таке - , як славного французького поета -державника А.Лямартіна. /"Історія Туреччини" , а стане вам ясно, в чому велич дипльоматки Роксоляни. І хотілося б тут сказати, що якщо у відомій народній пісні гетьман Петро Конашевич -Сагайдачний з таким призирством висловлюється про жінку, то це все таки може несвідомий доказ того дещо приватного призирства, яке - подібно як і в Наполеона супроти пані Гольштайн -Сталь! - родиться в чоловіка більш з почуття деякої небезпечности жіночого впливу, ніж з його маловаження. Ми знаємо тут лиш такі зразки жіночої перемоги над чоловіком, як особистість жінки гетьмана Дорошенка, Присі, або жінки гетьмана Івана Скоропадського, а хоч би і ролю Мотрі Кочубеївної, щодо гетьмана Мазепи. Кожна з тих жінок зуміла лишити свій слід в історії України, і певно завдячували вони це тим чисто жіночим прикметам і талантам, . що належать до розряду спромог, які, вжиті жінкою свідомо в користь одної вищої ідеї, допомагають їй робити з успіхом роботу ґрафині Кастіліоні.-

Дійсно:

Хіба ж не потрапила б українська жінка довершити такого дипльоматичного подвигу, як пропам'ятна інтервенція Катерини І. в користь царя Петра в його розпучливій ситуації над Прутом у боротьбі з Турками? Або як закулісові акції красунь з епохи Віденського Конґресу та з оточення князя Меттерніха в користь т.зв. "Святого Аліянсу", або геройський спротив дипльоматичних змагань німецьких княгинь з Наполеоном після Єни, особливо ж королевої Люізи ? Нехай, що 1807 рік в Тільзіті ота прегарна німецька "Ґретхен на престолі" - як її назвав опісля вдячний народ - потерпіла від корсиканського завойовника важке упокорення та оконечну невдачу. Але пам'ять про її пожертвування лишилася святим прикладом в історії і в народі, і якщо після 1870 року Вільгельм І. як цісар об'єднаної Німеччини, тішився такою безприкладною популярністю, то це передовсім завдяки тому, що він син тієї його матери, пруської Люізи.

Але вертаймося від минулого назад до живої дійсности нашого життя. Нашого українського життя.

Тобто до порушеної тут проблеми праці нашого жіноцтва шляхом, зазначеним колись змаганнями італійської ґрафині.

Але краса і привабливість зовнішньої появи - це ще не все. До того ще треба тих духових засобів, тієї духової зброї, яка в першу чергу мала б рішати про успішність засобів зовнішніх, а саме: знання головних европейських мов, отож безумовно знання мови англійської, французької та німецької, знання найголовніших фактів всесвітньої історії в їх порівнанні з Історією України, знання найкращих творів світового письменства і точне знання політичної географії. При цім необхідною є та культура особистого виступу -повна передуховленого смаку, елегантність одягу, рухів і поведінки, легкість у веденні розмови на найрізніші теми та віртуозне володіння всіми засобами жіночого підходу до людей , такту, ласкавости, сповидної незаінтересованисти там, де саме треба напруженої уваги - але хіба треба мені тут вичисляти поіменно всі тайни дипльоматичного мистецтва, особливо ж в його жіночій інкарнації? Це в нас, правда, рід нового мистецтва, але чому в нас не виховувати б в тому напрямі тих українських дівчат, які красою і талансм до праці в цій ділянці безумовно надавалися б ?

Дійсно - українські жінки! Че ж не так то уже давно українська Марія Башкірцева своєю появою і духовістю очарувала всю Европу так, що найкращі мистці та письменники висококультурної Франції стояли перед нею і стоять ще й сьогодні перед її тінями навколішках. Але бачите, вона позатим, що була обдарована геніяльним таланом і звабливою красою, володіла французькою мовою так, що написала у цій мові свій двохтомовий щоденник-один з найвартніших мемуарних творів у світовому письменстві, - і листувалася тією ж мовою з таким її геніяльним майстром, як Ґю де Мопассан. Ви, правда, не знаєте того її щоденника, бо досі ще ніхто з українських письменників, а передовсім українських письменниць не спромігся перекласти його на українську мову. І ви, українська красуне, була б у дуже клопотливому положенні, коли б якась француженка почала з вами розмову про Башкірцеву, бо француженка знала б про неї все, а ви - ? Ви - шановна краянко, знаєте про ту українську славу так мало, як і про італійську патріотку Кастілліоні, якої особою і чином необхідно ви сьогодні повинні зацікавитися.

Не думаєте ?

А при тім ще одно і може найважніше з усього, дорога землячко! Це моральна сторінка нашого питання. Я думаю ось, що українська Кастілліоні буде послугуватися з принципу тими засобами, які освячені в нас від століть традиціями національної моралі України, особливо ж традиціями моралі і внутрішньої достойности української жінки. З цього погляду українка навіть і в найтрудніших ситуаціях не буде дивитися на ніякі пересічні праобрази, хоч би вони були і французькі і французькою мораллю оправдані та регабілітовані і взагалі не піде ніякими слідами, що відвели б її від того підходу до справи, що його і з морального боку треба б назвати героїчним. І я думаю, дорога землячко, що тут ми розуміємося вповні, бо за тобою ген у віддалі прогомонілих століть, видвигається всетаки

як Твоя прародичка героїчна християнка Ольга, а я, згадуючи з люблячою пошаною запорожських прадідів не можу забути того, що вони, поки понеслися байдаками на Царгород, припадали повні найглибшої покори до образу Св. Покрови. -

§:§:§:§:§:§:§:§:§

Олена Теліга.

ВЕЧІРНЯ ПІСНЯ.

За вікнами день холоне,
У вікнах -перші вогні...
Замкни у моїх долонях
Ненависть свою і гнів!

Зложи на мої коліна
Каміння жорстоких днів,
І срібло свого полину
Мені поклади до ніг.

Щоб легке, розкуте серце
Співало, як вільний птах,
Щоб ти, наймічніший, сперся,
Спочив на моїх устах.

А я поцілунком теплим
М'яким, мов дитячий сміх
Згашу полум'яне пекло
В очах і думках твоїх.

Та завтра, коли простори
Проріже перша сурма -
В задимлений, чорний морок
Зберу я тебе сама.

Не візьмеш плачу з собою -
Я плакати буду пізніш!
Тобі ж подарую зброю:
Цілунок гострий, як ніж.

Щоб мав ти в залізнім свисті -
Для крику і для мовчань -
Уста рішучі як вистріл,
Тверді, як лезо меча.

§!
xoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxox
жж

Д.Слобідський.

ІЗ ПЕРСПЕКТИВИ ОДНОГО РОКУ.

І.

Рік 1945 закінчив другу світову війну, що тривала майже 6 років. Чи ліпше: рік 1945 закінчив воєнні події, що розпочались були формально у вересні 1939 р.війною Німеччини проти Польщі. Сама війна, що обіймає не тільки мілітарну, але й політичну, господарську й ідейну сторінку ще не закінчена. І це так формально, як і фактично. Формально, з точки погляду міжнародного права, всяка війна вважається закінченою аж після заключення, підписання й ратифікування мирових договорів. Ця остання війна ще не дійшла до цієї останньої фази. Фактично друга світова війна ще не закінчена, бо хоч одна з воюючих сторін безумовно скапітулювала, то виявилося, що друга сторона, зложена з кількох союзників, не може в засаді порозумітися в справі нового миру. Союзники, на чолі зо З'єдиненими Державами Америки /ЗДА/, Англією і Союзом Совєтських Соціялістичних Республік виграли війну проти Держав Осі на чолі з Німеччиною і Японією, але н е в и г р а л и щ е м и р у. Виявилося,- що було принаймні нам очевидним із самого початку, - що справу нового світового ладу, за який змагалися буквально всі великі потуги світу, відмінно, інакше розуміли й уявляли собі не тільки воюючі між собою табори, але і самі союзники, ті, що стояли в одному і тому самому таборі. Інакшого нового світового ладу хотіли і хочуть ЗДА і Англія, а інакшого СССР. І тому, хоч один із противників лежить остаточно на лопатках, то ми ще дуже далекі від благодати нового упорядкованого життя.Ще навіть зброя не затихла. На Яві кривавляться тубільці за самостійне державне життя проти колоніяльної окупаційної влади голяндців; на Близькому Сході Персія боронить свою державу перед загарбницьким імперіялізмом Москви; в Палестині лунають стріли і вибухають бомби, бо там з одного боку жиди хочуть здвигнути свою національну державу, а Араби, з другого боку, що творять величезну більшість країни, бороняться проти цього; у Греції змагаються національні елементи з комуністичним елементом країни; в Югославії стоїть у горах повстанча армія генерала Михайловича, прихильника короля, проти комуніста й прислужника Москви, Тіта; в Україні, Польщі, Білорусі й інших "вільних" совєтських республіках іде завзятий і нерівний змаг національних елементів проти дияволь-ської імперіялістичної політики Москви.Це тільки кілька наявних прикладів тих неспокоїв, що в ніякому разі не дають нам права говорити про осягнення миру. Але що важніше: в лоні великих союзників, що несли на собі весь тягар війни і перерішили її в свою користь, вийшли на денне світло такі глибокі засадничі різниці поглядів на розв'язання цілої серії існуючих конфліктів, що тяжко згодитися на думку, немов би залагодження їх могло відбутися без тяжких болів. До цих проблем ми ще повернемо. А тепер,для легшої орієнтації наших читачів у політичних подіях за останні місяці, ми пригадаємо найважніші дати з політичного життя світа за останній рік.

II.

При кінці 1944 року і на початку 1945, - Німеччина доходила до кінця своєї великої трагедії, яку вона сама розпочала 1939 року. Але націонал-соціялістичний провід німецького народу не хотів за ніяку ціну здавати позицій, що більше, він навіть не дозволяв свойому народові думати про капітуляцію. І коли на передодні другої світової війни німецький провід вчив свій нарід вірити, що якщо він зречеться на короткий час масла й продукуватиме канони, то це запевнить йому на ціле тисячеліття панування в Европі, а може й у світі, так у цьому році цей же провід, за браком канон, переконував Німеччину, що не канони, але непереможна воля побіди увінчає успіхом всі його надлюдські зусилля і криваві жертви:

І тому без достаточної скількости канон, танків, літаків і амуніції рішився цей провід 18 грудня 1944 року на рішальну офензиву на західньому фронті. Ця офензива Рундштедта мала подвійну мету, мілітарну й моральну: з одного боку нагальний і непредвиджений противником наступ мав допровадити до заняття німцями щонайменше Лієжу й Антверпену і в цей спосіб відрізати англо-саксів від дуже важних апровізаційних баз,що мало б дати німцям змогу змі[illegible], зреорганізувати свою армію, а може й склонити противника до пертрактацій, а з другого боку цей наступ мав піднести мораль німецького народу, зломану невдачами на фронтах і сильними летунськими бомбардуваннями внутрі держави. Але замість бажаного успіху ця офензива, що коштувала десятки тисяч убитих по обох сторонах мала фатальні наслідки для Німеччини. По-перше, німці, крім людського матеріялу, мали великі втрати у всякого рода зброї й амуніції,якої вони так дуже тоді потребували і яка могла дати їм можливість довше держати свої оборонні позиції.. По-друге, німці ослабили англо-саксів у користь свого московського противника. Бо в хвилину, як німецькі війська зайшли в Бельгію, могутні советські армії Жукова, Конева, Рокосовського й інших перли з небувалою силою на захід.І тому офензива Рундштедта осталася дуже кривавим епізодом для гітлерівської Німеччини.

Від цього часу було вже цілком ясно, що Німеччина остаточно програла війну. Тому, хоч на фронтах горіли ще завзяті бої, союзники могли вже сходитися на конференції, щоб обговорювати не тільки долю побідженої Німеччини, але й цілої Европи. І так дня 4.лютого 1945 р. розпочалася конференція в Ялті між ЗДА, Англією і СССР. Ця конференція розпочалася під злим знаком для аліянтів: Понад сто советських дивізій у марші на Берлін, доля якого була припечатана; червоні війська заняли скорим темпом Польщу, Угорщину, Словаччину й вдерлися в Австрію.Рівночасно велика сов.армія вдерлася в серце Німеччини. У той самий час на західньому фронті і Айзенгавер і Монтгомері опанували нім.офензиву, відкинули війська Рундштедта на їх старі позиції, але не були ще в стані розпочати нової офензиви і навіть не можна було ще передбачити, коли вони зможуть її розпочати. Большевики, з питомою їм азійською брутальністю, вміли вповні використати цей так сприятливий для них збіг обставин. Тому цілком слушно замітила світова опінія, що в Ялті Москва не пересправляла, але диктувала. Тут вирішено, підтверджуючи рішення з Тегерану, безумовну капітуляцію Німеччини, при чому в тайній анексії до ялтанського договору устаалено й окупаційні сфери Німеччини поодиноких великих держав. Рівнож тут усталено в загальних рисах і становища великих потуг у новому світовому ладі.

"Велика Трійка" - Черчіль, Рузвелт, Сталін - не мала ніяких конкурентів щодо усталення нового обличчя світа. Відносно Польщі, Рузвелт і Черчіль пішли стовідсотково на уступки Москві, рішилися визнати поширений люблинський польський Комітет, настановлений Москвою й відтягнути своє визнання польському урядові в Лондоні. Рівночасно Москва одержала вільну руку в південно-східній Европі, крім Греції... Це, побіч мілітарних успіхів, був найбільший дотепер дипломатичний успіх сов. уряду.

Після конференції в Ялті, західні демократії приступили при кінці лютого до могутньої офензиви. Вже 9 березня американські війська здобули два мостові причілки на Рені, а заняття неушкодженого мосту під Ремаґеном було рішальним ударом по нім. збройній силі. Від тоді події розвивалися надзвичайно скорим темпом. Німецький провід зрозумів, що дальший спротив є абсурдом. Тому уряд Третього Райху звертається через Штокгольм з пропозиціями миру до західніх потуг, але Англія і Америка відкидають ці пропозиції, згідно з рішенням "Великої Трійки", що капітуляція Німеччини може бути безумовно й відносно всіх трьох потуг рівночасно.

А воєнні події розвиваються дальше скорим темпом. Дня 24. березня англо-канадійські війська форсують долішній Рен і занимають Везер. З рівночасною сов. офензивою на східньому фронті, дня 214 квітня західні алянти скидають своїх спадунів 24 кілометри від Берліна, а дня 17 квітня досягають Лабу. Дня 19 квітня американські війська вдираються в Чехословаччину та занимають Липск і Магдебурґ.

Дня 10 квітня розпочалася офензива аліянтів в Італії, яка допровадила 1 травня до повної капітуляції німецького італійського фронту. В міжчасі, дня 13 квітня умер президент Рузвелт, але цей факт не мав уже найменшого впливу на вислід війни. Його наслідник, теперішній президент ЗДА Гаріман Трумен, продовжав беззастережно політику свойого попередника.

Та Німеччина ще не капітулювала. В обороні столиці Райху, дня 1 травня гине на руїнах Берліну фюрер Третього Райху, Адольф Гітлер /так подано офіційно/ а його наслідником став /Ґерінґ впав у неласку/ Великий Адмірал Деніц, який заповів дальше беззастережне змагання. Але в той самий час, чи навіть вже з кінцем квітня, Гіммлер, за посередництвом графа Бернадотте, робив заходи щодо капітуляції Німеччини, та тільки відносно західних держав. Цю пропозицію рівно ж відкинено, і тому, дня 3 травня Деніц дав заяву безумовної капітуляції Німеччини. Це була дата закінчення війни з Німцями.

Тепер прийшла черга на Японію. Американські війська стояли в цей час перед побережжями японських островів. Японська флота розбита, а американські з'єдинені морські сили обстрілювали вже Токіо. Але аж вжиття атомової бомби американськими військами /всего дві бомби, жертвою яких було біля 300 тисяч душ/ примусило Японію дня 15 серпня до капітуляції. Тиждень перед цим, дня 8 серпня, Совєти виповіли війну Японії й скорим темпом вдерлися в серце Манджурії. Майже без жертв, Москва стала учасником далекосхідньої війни й тим самим забезпечила собі право втручатися у вирішування і далекосхідніх справ.

Використовуючи свої сильні позиції, Москва тільки після довгих пертрактацій і сильного дипльоматичного тиску згодилася на впущення аліянтських військ до Берліна й Відня та до очищення Ґрацу й околиці /тут зайшли Англійці./

Також аж під загрозою збройного виступу, прислужник Москви Тіто опустив італійський Трієст і провінцію Венеція Джулія.

Із закінченням війни в Европі, англійська робітнича партія, під проводом Етлі, який цілий час війни піддержував політику Черчіля і був його сталим заступником, рішилася вийти з коаліції з консерватистами й зажадала нових виборів. Черчіль розв'язав воєнний анг. парлямент і виписав нові вибори, які принесли велику побіду робітничій партії і тим самим це означало кінець уряду Черчіля. Черчіль уступив і на його місце прийшов уряд Етлі.

Після закінчення війни з Німеччиною, зійшлися в Потсдамі в місяці липні президент ЗДА Трумен, анг. прем. міністрів Черчіль /в часі конференції Черчіль уступив і на його місце прийшов Етлі/ та Сталін, щоб усталити засади співпраці в часі миру. Але в загальному тут вирішено тільки справу Німеччини, а всі інші справи европейські і позаевропейські, осталися незалагодженими. Німеччина перестала існувати як самостійна держава. Суверенні права над цілою німецькою територією перейшли на т.зв. Контрольну Комісію з осідком у Берліні, що складається з головнокомандуючих усіх чотирьох військ у Німеччині, а іменно з головнокомандуючих військ ЗДА, Англії, Франції і СССР. Німеччину поділено на чотири окупаційні зони /американська, англійська, французька і совєтська,/ але не усталено ні західніх ні східніх границь Райху. Німецькі території, що їх зайняли Польща, Чехословаччина й Франція, і які до 1938 року належали до Німеччини, вважаються і на дальше німецькими, аж до заключення мирового договору з Німеччиною. Повищі держави мають тільки адміністрацію цих земель. Дальше усталено засади репарацій. Із загальних справ рішено створити новий міжнародній орган, а іменно Раду Міністрів Закордонних Справ, що складається з мін. зак. справ ЗДА, Англії, Франції, Китаю й СССР. Ця рада має сходитися що пів року. Вона має за найважніше своє завдання приготування проєктів мирових договорів, як також пригот[о]вання мирової конференції.

Проте Москва не дуже то трималася і тримається усяких трактатів і робила та робить свою політику доконаних фактів. В своїй окупаційній сфері вона поводилася і поводиться, як у власній хаті. Положення на Балкані, де Москва наставила насильно в поодиноких державах свої уряди, доводило до частих протестів зі сторони ЗДА і Англії. Тому, якщо в самих початках англо-саксонська преса мала беззастережно прихильне ставлення до СССР і його політики, то в останніх місяцях вона вже говорить про поділ Европи на два бльоки, з яких сов. бльок відмежований від решти світу залізною заслоною.

Щоб прояснити тяжку атмосферу, що нависла була над світом, зійшлася дня 1 жовтня конференція в Лондоні п'ятьох міністрів закордонних справ /ЗДА, Англія, Франція, Китай, СССР/, але закінчилася вона повною невдачею. Навіть кінцевого комунікату, хоч про людське око, не могла вона видати. Москва не тільки не хотіла піти на ніякі уступки західним демократіям, але ще й висунула домагання контролі над Триполітанією і Еритрією. Після цієї конференції обидві сторони перейшли до явного взаїмного обвинувачення себе. Москва обвинувачувала англосаксів за те, що вони не хочуть видати таємниці атомової бомби, а англо-сакси обвинувачували Москву за її односторонню й недемократичну політику в окупованих країнах, особливо на Балканах. Після відвідин англ. прем'єра Етлі у Вашінґтоні й після оголошення дня 15 листопада т.зв. Трьох Потуг /ЗДА, Англії, Канади/ в справі атом. бомби, вдалося скликати нову

конференцію в Москві, яка на цей раз складалася тільки з міністрів закордонних справ ЗДА, Англії і СССР /через протест Москви - Франція і Китай не були запрошені./. Із тактичних причин конференцію цю названо тільки інформативною, але після одинадцятьденних нарадах винесла вона й деякі засадничі рішення. Дня 28 грудня видано кінцевий комунікат московської конференції, в якому м.ін. постановляється наступне: контролю над атомовою бомбою виконуватиме спеціяльна комісія, вибрана загальними зборами Організації З'єдинених Націй; Англія і ЗДА визнають уряди Ромунії і Болгарії, якщо ці останні доповняться членами з опозиційних демократичних партій і переведуть у своїх країнах вільні вибори, при повній свободі слова, зборів і преси; визнання цих урядів Англією і ЗДА буде передумовою до заключення мирових договорів із румунською та болгарською державами; приступиться до підготування проєктів мирових договорів із Італією, Румунією, Болгарією, Угорщиною і Фінляндією і то в такому порядку: умови мирового договору з Італією виготовлять міністри закордонних справ ЗДА, Англії, СССР і Франції; умови мирових договорів із Румунією, Болгарією і Угорщиною - мін.закорд. справ Англії й СССР, а з Фінляндією - міністри Англії й СССР. Після закінчення виготовлення цих проєктів, скличеться конференцію, щоб одобрила їх. Конференція буде зложуватися з 5-ох членів Ради Міністрів Закордонних Справ та з членів З'єдинених Націй, які поважними мілітарними силами брали участь у війні проти европейських ворожих держав, а іменно із: ЗДА, Великої Британії, СССР, Китаю, Франції, Голяндії, Індії, Канади, Нової Зеляндії, Норвегії, Польщі, Сов.Української Республіки, Чехословаччини, Югославії і Південно-Африканської Унії. Конференція має відбутися найдалі на 1.травня 1946 року. - Мирові договори станутъ правосильними аж після їх ратифікації заінтересованими державами, отже і побідженими. На кінець вирішено зміну контролі над Японією і створення двох нових інституцій: Далеко-Східньої Комісії й Союзної Ради для Японії. Далеко-Східня Комісія складається із 11 членів /ЗДА, СССР, Велика Британія, Китай, Франція, Голяндія, Канада, Австралія, Нова Зеляндія, Індії і Філіпіни/, і має за завдання усталити засади й методи, на основі яких Японія мусить виконувати свої капітуляційні умови. Осідок цієї інституції буде у Вашінґтоні, але може бути змінений. Рішення Комісії мусить завжди мати згоду чотирьох урядів, які є відповідальні за мир на Далекому Сході, а іменно ЗДА, Вел.Британії, СССР і Китаю. Але відносно контролі над Японією, ЗДА і надалі гратимуть головну ролю. Генерал Мек Артур остається і надалі головним носієм союзної виконавчої сили в Японії.

Союзна Рада для Японії буде складатис з головнокомандуючих союзними військовими силами на Дал.Сході або їх заступників, як предсідників та з представників ЗДА, СССР, Китаю Вел.Британії, Австралії, Нов.Зеляндії, Індії, як членів. Завдання Ради є бути дорадником головнокомандуючого. Далі рішено, що Корея має стати вільною державою. Процес її усамостійнення має перейти через три стадії. На кінець конференція висказалася за тим, щоб Китай сконсолідувався під одним проводом національного уряду з Чункінгу, а ЗДА і СССР зобов'язалися в якнайкоротшому часі відтягнути свої війська з тієї країни.

От і все, що вирішено на конференції у Москві.Світова опінія заняла була різне становище до вислідів конференції.Офіційно говорилося і писалося, що конференція закінчилася великим успіхом, хоч лишила вона не вирішеними деякі дуже важні питання /справа Персії, справа Туреччини/, за те вільна американська й англійська преса отверто писали, що московська конференція могла хіба Москву задовольнити, але більше нікого. ЗДА і Англія пішли ще раз на уступки СССР, але в заміну не одержали нічого.

III.

Рік 1945 затяжів такими важкими нерозв'язаними проблемами, і вже перші тижні 1945 року зарисовуються в політичному житті світа як надзвичайно гарячі і бурхливі. Спір між Вел.Британією і СССР набрав загрозливих форм. Обидві сторони перейшли на брутальне взаємообвинувачення. Розпочинається велика гра за Балкан і Близький Схід, а тим самим і за Середземне Море й цілу Европу - якщо не за панування в цілому світі. ЗДА піддержують політику Великобританії. Найтяжче мабуть усталити політичне становище Франції, бо ця країна не найшла ще внутрішньої рівноваги й так як на передодні цієї війни,так і тепер вона стала іграшкою в руках всякої масти лівих партій. Комуністи повалили де Ґоля і тепер на чолі французького уряду стала людина /Фелікс Ґуен/, яка дуже легко зможе стати орудіям у руках безвідповідальних чинників.

Але в чому справа? Офіційно справа стоїть так, що 48 годин після того, як Персія предложила на вирішення Раді Світової Безпеки проблему комуністичних розрухів у перському Азербайджані - Совєтський Союз предложив дня 22.I. цій Раді справу присутности англійських військ в Греції. Совєтський уряд твердить, що присутність англійських військ у Греції не може бути дальше оправдана тим, що Англія потребує їх там для забезпечення своїх комунікаційних ліній. Ці війська виконують у Греції певний тиск на тамошне внутрішне життя, піддержують реакційні елементи і тим самим створюють напруження, яке може мати злі наслідки не тільки для грецького народу, але й для удержання світового миру і безпеки. Подібні обвинувачення кидає й "Український Уряд" на адресу Англії в справі Індонезії. Тут англійські війська, кажеться в українській ноті, разом із рештками японських військ, поборюють індонезький націоналістичний самостійницький рух. Цим маневром Москва відповідала Англії на її піддержку перської справи, як також використала нагоду для захитання англійської позиції на Балкані та для здобуття собі титулу оборонця і захисника малих народів. Заохочені і підбадьорені цим виступом "українського" і совєтського урядів, Сирія і Лібанон відкликалися до Ради Світової Безпеки з жаданням, щоб Англія і Франція забрали свої війська з цих країн. Дальше "польський" уряд поставив запит Англії, що роблять і яку мету мають польські військові відділи в Шотландії і Італії. Знов же т. зв. Національна Рада Арменії, з осідком в Єгипті, звернулася до Організації Об'єднаних Націй з жаданням віддати " Совєтській Арменії" арменські території "заняті Туреччиною". Це атути, якими СССР грає проти Англії. Але Англія має і свої атути проти Москви. Ось, наприклад, справа Польщі. Там від довшого часу відбуваються несамовиті речі. В країні панує шалений терор і хаос. У відповідь на запит одного посла, Бевін сказав у парляменті, що в Польщі від довшого часу відбуваються систематичні атентати на провідних мужів польської політики з опозиції, в чому є замішана польська поліція. Чия тут рука ?-

Те саме можна сказати і про відношення в Румунії, Болгарії і Югославії. Чия тут рука? Англія добре знає, чия це рука і вона, граючи отверту карту, публічно обвинувачує у всьому Москву. Тому коментуючи всі ці події, американська преса слушно завважує: "Світ, що з тривогою дивиться на Лондон, знає, що тут йде про щось цілком більшого, як тільки про Яву і Грецію".

І дійсно, тут йде про щось цілком іншого. Тут йде гігантське змагання між двома світами, двома ідеалами, двома світоглядами за нове обличчя світа, за панування над ним. Москва кидає останню карту в гру, бо знає, що тепер або ніколи вона здійснить свою ідею світової революції. Для цього вона розвинула шалену агітацію в цілому світі, пустила в рух свій діявольський апарат - і з цілою азійсько-московською нахабністю обвинувачує всіх і вся, щоб тільки закрити всі свої брудні пляни. Світ залила повінь страйків: в ЗДА /там страйкувало донедавна 1 3/4 міл. промислових робітників, тепер це число зменшилося/, в Греції, у Франції, в Аргентині, в Індії і інш. В Китаю /помимо урядового завішення зброї/, в Греції й Персії ллється братня кров. В Румунії й Болгарії сильне напруження між урядом і опозицією. В Еспанії напружене становище. В Туреччині занепокоєння з приводу совєтських домагань відносно деяких турецьких територій, що їх зажадала Москва іменем Сов.Грузії. В Індонезії йдуть дальше бої між урядовими голандськими військами і військами національного індонезького повстанчого уряду /Москва використовує цю ситуацію/. Напруження між арабськими народами на Близькому Сході. Це тільки кілька з тих невралгічних точок сьогоднішнього політичного світу, які Москва використовує з надзвичайною зручністю для своїх цілей.

Під такими зловіщими знаками почалися дня 10 січня в Лондоні наради першого Конґресу Організації Об'єднаних Націй. Світ із напруженням слідкував за розвитком цих нарад, бо показали вони ясно, що теперішня найбільша у світовій історії коаліція серіозно захитана. Тайна дипльоматія, якою послуговується сьогоднішній дипльоматичний світ, не дає нам змоги мати повного образу політичного положення, бо не знаємо, що діється за кулісами цієї тайної світової політики. Проте гадаємо, що не помилимося, коли будемо твердити, що Балкан і Близький Схід, це ті два головні осередки, де буде вирішуватися війна або мир. Швайцарський часопис "Газет де Лозан", коментуючи положення на Близькому Сході після англо-французької ноти в справі самостійности Сирії і Лібанону, пише м.інш. " Ціла серія вісток вказує на те, що Сирія та інші країни Близького і Середнього Сходу будуть довгий час творити міжнародні пункти загрози. В цілому арабському світі щось коїться, цілий цей великий колвос помало, але певно пускається в рух. В якому напрямку йтиме цей розвиток - не знати ще, але симптоматичними для цього розвитку є такі факти: сильне напруження між арабами і жидами, одні і другі рішені за всяку ціну перевести в життя свої заміри. Симптоматичною є поїздка короля Арабії, Ібн Сауда, до Єгипту, де він і король Єгипту, Фарук, видали таку спільну декларацію: " Палестина мусить остатися арабським краєм. Вісім держав арабської ліги мають одиноке бажання - жити в мирі і волі". Симптоматичною є накінець заява Лібанону, де заявляється, що ця країна не стерпить ані французьких, ані англійських баз на своїй території. Але багато важнішою політичною подією є заява СССР, в якій він займається незалежністю Сирії і Лібанону.

В цій заяві кажеться, що СССР не думає нарушувати самостійности Сирії і Лібанону, але він жадає тих самих прав в цих країнах, які мають тут й інші країни. Рівночасно повідомляють, що сов. уряди зажадали дуже велику скількість віз для совєтських паломників до Палестини. Дальше кажеться, що СССР мав би заявити, що він відтягне свої війська із північного Ірану тільки тоді, коли Англія відтягне свої війська з Палестини і Єгипту. Рівночасно Сов.Союз робить велику пропаганду серед арабських народів на Близькому Сході і уважається тут шампіоном арабських самостійницьких рухів; Де лежить тайна цього заінтересування Совєтів арабським світом? Часопис подає коротку відповідь: нафта.

Нафта на Близькому Сході може бути тією іскрою, що запалить знову світ. На неї звернені очі всіх трьох великих потуг. Один визначний американський політик сказав ще в січні 1944 року: " Ми мусимо бути приготованими до того, щоб машерувати туди, де є нафта".

Драматичні сцени відбулися в перших днях лютого на засіданнях Ради Світової Безпеки між анг.мініст.закордонних справ і заступником комісара закордонних справ СССР, Вячеславом Вишинським, у справі Греції. На закиди Вишинського, що анг.війська в Греції загрожують мир і жадання негайного їх відтягнення, відповів Бевін такими історичними словами: " Грецьку проблему СССР завжди тоді видвигав, коли в дискусію приходили справи Румунії, Болгарії і Балкану. Так само було на Раді Міністрів Закордонних Справ у Лондоні. Пізніше на конференції в Москві, СССР згодився не ставити справ Персії, Греції і Індонезії на "денний порядок". Дальше сказав Бевін, що коли англ.війська зайшли в Грецію, то ця країна стояла перед громадянською війною, яку мали розпочати комуністичні елементи. Ці елементи були тут цілий час гніздом неспокою. Може інші потуги були б пішли на руку комуністам, але Велико -Британія відкидає комуністичні методи. Зрештою, сказав дальше Бевін, Англія могла те саме зробити в Греції, що СССР зробив у Румунії: настановити цілком звичайно бажаний їй уряд. Але вона цього не зробила. Він заявив, що англійські війська останутся до того часу в Греції, доки тут не відбудуться вільні і демократичні вибори. Греція має дуже малу армію. Натомість Болгарія має добре вишколену і змобілізовану армію, що складається із 100,000 люда, а Югославія із 300,000 люда. Надзвичайно велика сов.армія стоїть у Болгарії, хоч вона також не має хоронити там ніяких комунікаційних шляхів. Рівно ж англійська окупаційна армія в Греції дуже мала. Тому твердження, що Греція могла б виповісти війну цим країнам, є безглуздя."Я сумніваюся, сказав дальше Бевін, чи присутність англ.війсь у Греції дала притоку СССР висунути цю проблему. Я маю враження, що рішальними були тут інші, глибші мотиви, про які знає тільки СССР. Найбільшою загрозою для світового миру є безнастанна комуністична пропаганда з Москви, стале послуговування комуністичними партіями усіх країн до нападів проти англійського народу й його уряду так, гейби не існувало приязни між Англією і СССР. Я повторяю: Це є найбільшою загрозою для миру. Тому я прошу Раду Світової Безпеки винести ясне рішення: загрожують англ.війська в Греції мир, чи ні". Після цього говорив представник Греції і заявив, що англ. війська стоять у Греції за згодою і на жадання грецького уряду не для того, щоб загрожувати мир. але для того, щоб допомогти Греції упорядкувати свою країну. Всі інші делегати РСБ висловилися в змислі, що англ.війська в Греції не загрожують миру. Проти принняття такої резолюції голосував тільки кривавий прокурор Москви - Вишинський.

Навіть Польща, не стояла по стороні Москви. На кінець, тому, що Вишинський заявив, що послужиться своїм правом"вета" проти ясної резолюції в справі Греції, Рада Світ.Безпеки не взяла ніякого рішення, а сконстатувала тільки заяви поодиноких держав. Але сяк-чи-так , у Лондоні схвалено політику Англії у Греції і тим-самим СССР мусів зареєструвати повну поразку перед світовим трибуналом.

Справу Персії передано до розглядання і вирішення на прямих переговорах між СССР і Персією. Це сталося в наслідок уступлення дотеперішнього перського уряду. Новий президент міністрів Персії, Хаван Султане, зажадав такої постановки справи. Він вже і виїхав до Москви на переговори. Рада Світ.Безпеки, проте, зарезервувала собі право провірити вислід цих нарад.

Третьою справою була справа Індонезії. Український Сов. Уряд виступив тут проти Англії в обороні націоналістичного /!/ самостійницького руху в Індонезії. Ця справа тим характерна,що навіть індонезький націоналістичний уряд, в обороні якого виступила "Україна", заявив, що мотивом цього виступу не є прихильність і доброзичливість Москви до його самостійницької політики, але цілком щось інше... РСБ відкинула так жадання України стягнення англ.військ з Індонезії, як і вислання туди міжнародньої комісії для розглянення справи на місці. Питання самостійности Індонезії - і то в позитивному змислі - має вирішитися прямими переговорами між Голяндією та Індонезьким Націоналістичним Урядом у порозумінні з Англією. Не помогли тут нічого ані красномовність"комісара закордонних справ України" Мануїльського, ані його шефа Вишинського.

Четвертою важною справою було домагання Сирії і Лібанону, щоб Англія і Франція відтягнули негайно свої війська з цих країн. Як треба було сподіватися, СССР сильно піддержувала це домагання. Представник ЗДА, Стетініюс предложив компромісову формулку, за якою була більшість членів Ради Безпеки, але Вишинський скористався своїм правом вета і внесок упав. Тому цю справу перенесено на наступне засідання Ради, що відбудеться дня 21 березня у Ню-Йорку. Французький мін.закордонних справ, Бідо, заявив, що Франція буде придержуватися в своїй політиці відносно Сирії і Лібанону тієї резолюції, яку предложив Стетініюс і, яку РСБ приняла більшістю голосів. Таку заяву дав і Бевін.Резолюція Стетініюса предвиджує, що англо-французькі війська мають бути стягнені з Сирії і Лібанону негайно, коли це практично буде тільки можливо.

. Москва зареєструвала і тут повну поразку. Далі займалася Рада Об'єднаних Націй справою втікачів, які не хочуть вертатися на рідні землі з причини тамошніх політичних відносин. Внесення Югославії, сильно піддержуване Вишинським, щоб усіх цих втікачів змусити до виїзду, відкинула ООН більшістю голосів. Далі відкинено додаткові внески Вишинського, щоб заборонити в таборах пропаганду проти союзних націй /читай:Москви/ та проти повороту "на родину", як також "зрадників" і "воєнних злочинців" не вважати як втікачів, але негайно видати їх дотичним урядам. Цілу опозицію проти Вишинського і його сателітів провадила пані Е.Рузвелт, дружина покійного Президента ЗДА. Вона заявила, що засади демократії визнають право азилю для всіх політичних втікачів,як також було б негідним із цими засадами відбирати комусь волю думки і слова . У своїй немочі Вишинський міг тільки зареагувати "такими словами":"Безмежна свобода, що її заступає п-ні Рузвелт, не може існувати у моїй країні. Конечно обмежити волю і дії людей, інакше вони будуть красти і мордувати".

Що це означає, знає найліпше український народ. А якщо Москва і її уряди всіх часів крадуть і мордують, то все це робиться "по - закону" - як уже перед стока роками ствердив Т.Шевченко.

Наради Організації Об'єднаних Націй у Лондоні закінчилися 14 лютого. Але не закінчилася та гра, що так одверто розпочалася тут між СССР і Англією та її великими союзниками з ЗДА на чолі. Ось польський і югославянський уряди зажадали устами представника СССР, Вишинського, роззброєння і може й висилку "на родіну" стотисячної польської армії Андерса, що стоїть в Італії, на побережжях Адріятицького Моря. Бевін заявив, що ця армія зробила велику прислугу для справи аліянтів, а тим самим і для Англії, тому Англія не думає роззброювати її. Далі московське радіо повідомило, що Англія висадила велику армію в південній Персії. Англія категорично заперечила цю вістку. Але справа не в цьому, справа у тих махінаціях, якими послуговується Москва для того, щоб здобути собі публичну опінію світа для майбутніх подій. Із Канади повідомляють, що там заарештовано поверх 20 високих урядовців, які мали б бути замішані в справу видачі тайни продукції атомової бомби чужим державам. Чия тут рука?

Останні вістки говорять про демонстрації в Еспанії /як відомо ООН відкинула жадання Еспанії приняти її в члени цієї світової організації/, Єгипті, Бомбаю, іт.п. Дотеперішній єгипетський уряд уступив і на його місце прийшов уряд Сіткі Паші. Дня 17 лютого в Каїрі відбулися сильні демонстрації студентів, які жадали стягнення англ.військ з Єгипту.

В більшості випадків Москва має свою руку там, а якщо ні, то вона всіма засобами старається використати їх для своєї цілі. Поборовши Німеччину, Сталін уже явно говорить /передвиборча промова/, що ця війна не була припадком, але вона мусіла прийти як вислід капіталістичної системи держав, які не допускали до світових ринків інші народи. Отже, Сталін уже не твердить, що СССР був жертвою гітлерівської Німеччини і, що він не хотів війни, але, що війна мусіла прийти з причини капіталістичного господарського порядку. Він обвинувачує ці держави, що вони перед нападом знесли всі демократичні - громадянські вільності і завели режими страшного терору. Між СССР і його державною ситемою та іншими капіталістичними державами існують і далі ті глибокі різниці й противоріччя, які існували й до війни. Як вийти з цієї ділеми й як довести до порозуміння конструктивної співпраці між СССР і капіталістичними дердавами? Сталін формулює цю розв'язку перед своїми виборцями: "Совєтський державний лад доказався як життєздатний. Тут не може бути вже ніякого сумніву. Тепер ходить тільки про те, щоб сов. державна система стала взразком держави національностей і для інших..." Отже, сов.державна система мусить заступити і замінити всі інші державні системи. А щоб допомогти капіталістичним державам переформуватися й створити "щасливі держави національностей", то Москва допоможе їм... Молотов сказав одверто в своїй передвиборчій промові, що СССР хоче так озброїти червону армію, щоб вона була щонайменше рівнорядна з найбільшою й найсильнішою армією світа. Для чого це зброєння?

Чейже війна закінчена і ніхто не загрожує СССР! Так, але згідно з комуністичною політичною програмою, совєтський лад буде так довго загрожений, доки існуватиме в світі хоч одна капіталістична держава. Тому всі ці держави треба знищити. А СССР як авангард світової комуністичної революції має завдання здійснити цю мету. Тому СССР зброїться, готовиться й тому в світі не буде доти спокою й миру, доки СССР існуватиме. Чи зрозуміли це народи світа? Щоб не було тільки запізно. Ось "совєтський" народ дав знову необмежений мандат комуністичній партії. Загальні вибори, що відбулися в СССР дня 10 лютого показали що, "совєтський народ" стоїть "стовідсотково" за Сталіном, його партією і його політикою. Навіть Гітлер у найкращих своїх часах не мав таких успіхів. Бідний "совєтський народ"....

Світ помало починає пізнавати, де дійсна загроза для загального миру криється. Це показують хоч би останні вибори в Німеччині, в яких комуністи потерпіли велику поразку в користь правих партій. Це показали і народи в Лондоні. Але самими балачками й голосуваннями московська загроза не щезне зі світа. Московську тюрму народів треба за всяку ціну розвалити й дати можливість поневоленим народам творити своє власне життя. В цьому змислі має український народ не тільки прямо поборювати Москву, але - і єднати довкруги себе інші поневолені Москвою народи та мобілізувати цілий культурний світ до хрестоносного походу проти поганської, невірної Москви.

Ось почесне завдання і для численної української еміграції.

§:§:§:§:§:§:§:§:§
§:§:§:§:§:§:§

Українське питання і надальше лишається одним з найважливіших питань світової політики. Україна буде горіти вогнищем неспокою так довго, доки український нарід не стане господарем на власній землі. Москва й СССР загрожувати будуть Европі і світові так довго, доки будуть панувати над Україною, і навпаки- їхні сили можна докорінно підірвати через усамостійнення України. - Визволення України - це вивершення тих великих політичних і суспільних процесів, які тепер розгортаються. Вільна Українська Держава - це символ тривалого суспільно- політичного ладу та основне звено здорового укладу міжнародніх сил.

§:§:§:§:§:§:§:§:§
xoxoxoxoxoxoxoxox
xoxoxoxoxoxoxoxox
§:§:§:§:§:§:§:§:§

В І С Т І з У К Р А Ї Н И.

Тристаліття Харкова.

Цього року минає триста років від заснування міста Харкова. В зв'язку з цим Харківський Історичний Музей готує виставку. Харків - один із найзначніших центрів українського життя. Довший час він, ставши осередком колонізованої українцями Слобожанщини, втілював живучість, вітальну силу української нації. Він був українським форпостом, що приймав перший натиск московської стихії, відбивав її і надавав виразного українського характеру всьому культурному життю Слобідської України. З Харковом зв'язані імена філософа Сковороди, полум'яного українського патріота Каразіна, письменника Квітки-Основ'яненка. В Харкові жив і діяв основоположник модерного націоналізму М.Міхновський, в Харкові згинув смертю тих, що не здаються в полон, М.Хвильовий. На ювілейній виставці, що її відкривав цього року Харківський Історичний Музей, найхарактеристичніші риси історії українського Харокова показані не будуть. - Співробітники музею вишукують для виставки дані про те, що в 1709 р. після поразки українсько-шведського союзного війська під Полтавою, цар Петро І. "соблаговолил" одвідати Харків, що в Харкові перебував також Суворов. Розуміється, буде на виставці також статейка Леніна: "Майские дни в Харькове".

П'ятирічка для Харківщини.

В "самостійних" сов.республіках не може бути національної промисловости, є лише загально союзна.
Кольоритним доказовим прикладом до цього може бути хоч би п'ятирічний плян розвитку промисловости на Харківщині, продиктований з Москви через уповноваженого Держпляну СССР. Основне завдання пляну зв'язати цю область України з іншими областями СССР "в нерозривне ціле". Плян передбачує поширення промислової продукції протягом п'ятирічки на 40 % більше довоєнного рівня.

"З хрестом чи з ножем".

Видавництво львівської газети "Вільна Україна" видало брошуру В.Росовича "З хрестом чи з ножем", що є збіркою брудних наклепів і вигадок на адресу Митрп.Шептицького та на греко-кат. духовенство взагалі. Великого діяча української католицької церкви трактується як "кар'єриста". Автор недвозначно стає на боці царського уряду, що в першій імперіялістичній війні заарештував Митрп.Шептицького і вислав на заслання. Найбільшим злочином Митрополита, на думку совєтського писаки, було те, що він протягом довгих років тримав зв'язки з українськими націоналістами. Приписується Митрополитові також прихильне нібито ставлення до німецьких окупантів України.
Брошурка написана в стилі сенсаційно-бульварної пікантности. Автор не жаліє фарб, щоб очорнити греко-католицьке духовенство. Мимоволі напрошується питання: для якого читача призначена ця мазня? Адже ж кожен українець /якщо він не є от[illegible]чною моральною потворою/, з огидою відвертається від цієї "книжки". Очевидно, написано її для підтримання на дусі тих, "культуртрегерів", що цілою лявіною сунуть з Москви на Зах.Українські Землі. А може призначенням брошури є виправдати перед світом большевицькі переслідування греко-католицької церкви.??

Каторжна праця, або відбудова "Азовсталь".

К.Маркс в своєму "Капіталі" з властивим йому патосом викривав процес первинного капіталонагромадження в буржуазних країнах. Із запалом політичного трибуна виступав він проти злочинної практики англійських капіталістів, які на зорі капіталістичного "ренесансу" визискували працю неповнолітніх дітей і непомітно збільшували їм робітничий день. Якби цей "великий учитель" і мрійник міг нині поглянути на плоди свого вчення на практиці, в "країні соціялізму",Совєтському Союзі, він напевне скам'янів би з жаху й огиди: такої бо експлоатації трудящих, яка панує нині в Сов.Союзі навряд чи зазнала яканебудь країна, навіть в період "капіталістичного накопичення". Ми мали змогу бачити страхіття совєтської відбудови в Маріуполі, по відході німців. Осінь 1943 року. На березі Озівського Моря - руїни велетня - заводу "Азовсталь". Понівечені цехи, знищені вибухами доменні печі. Спочатку тут похазяйнувала руїнницька рука московських варварів, які, відступаючи під тиском німців на Схід, вивезли що цінніше, і що встигли, постаралися знищити на місці. Німці ж перед своїм відходом довершили руїну, і то так, що лише купи цегли, грудомахи металю валялися по подвір'ї.
Коло Маріуполя іще йшли бої, ще німці на Зеленій Косі робили останній шалений опір, а вже починалась відбудова "Азовсталі". Примхлива сувора доля підпільного життя кинула мене в середовище відбудовників "Азовсталі". Я дивився на похмурі обличчя людей. Старих, кваліфікованих робітників було мало. Зібрався різний випадковий люд. Були колгоспники з різних сіл. Всі чулися якось непевно і уникали дивитися один одному в очі. Лише приїждже совєтське начальство походжало з піднятою головою і владно віддавало накази. Начальник дільниці "товариш Подляпа" клопітливо розставляв людей. Вони мали стати"ентузіястами відбудови" і на папері вони скоро ними стали. Насправді ж це були люди, майже без винятків ті, що не хотіли відразу попрасти в м'ясорубку фронту і тому поспішилися на відбудову заводу, де так потрібно було робочих рук. Все це були люди прибиті, приглушені внутрішнім розпачем. Вони ненавиділи німців цілою своєю істотою, але в усіх запалювалася в очах ненависть і до большевиків. - Праця на першочергових об'єктах "Азовбуду" дедалі набирала шалених темпів. Люди перетворювалися в автоматів. Бюрократичний поліційний апарат справлявся зі своїми завданнями майже бездоганно. З фронту доходили тривожні вісті про карні баталіони,про розміновування піль людьми, що мають провини перед товаришем Сталіним, і тому мають іти в передовій лінії,натикатися на міни і гинути, прочищаючи таким чином шлях для надійних частин "доблестной красной армии". Ці чутки заморожували кров багатьом і примушували працювати до впаду.З часом на нашій дільниці чи не більшість стала стахановцями. Дехто із хриплим кашлем випльовував згустки крови, але всі старалися не зраджувати темпів. Муляр Беляков /зі зрозумілих причин згадую лише росіян/ працював, мабуть, не менше, як за п'ятьох нормально виконуючих роботу мулярів. Поліна Мавлетова виконувала завдання на 1000 відсотків. Перевиконування норм було немов би обов'язком для кожного з кількох сот робітників, що працювали на моїй дільниці. І горе тому, хто хоч і багато робив, але в порівнанні з масою дещо відставав. Такі люди чулися під смертельною загрозою. Жах забитої шкапини, що падає під непосильним тягарем, відчувався нераз в хапливо конвульсивних рухах цих людей.

Коли фронт був уже далеко, коли він уже не лякав, тоді найбільшим страхіттям стало попасти в підозрілі "зривачі пляну", в категорію "німецьких аґентів" і потрапити в безнадійну тюрму, звідки виходу немає.
І "ентузіязм" ширився далі, як пошесть. Здавалося, будівництво затримається через брак "лебедки", яку то мали привезти звідкісь і яку треба було по тому монтувати щось із місяць. Коли лебьодка прибула, її монтування доручене було бриґадам Деліцина і Планова. В порядку стаханівських темпів ці бриґади працювали не тільки вдень, але всю ніч, при електричному світлі.
Я покинув цю юдаль приглушених зітхань і проклять тоді, коли доменна піч П.3 вступила в лад, коли її роззявлена пащека прийняла перші порції сирівця. Саме тоді біля мене почало звужуватись залізне кільце большевицької розвідки. Я вжив потрібних заходів, щоб ліквідувати небезпеку для тих, на кого також міг упасти удар, і вирвався з Маріюполя в інший індустріяльний центр.

Академічне видання творів Шевченка.

Українська Академія Наук відновлює видання повного десятитомового зібрання творів Шевченка, що його розпочато було ще в 1933 р. і до 1941 р. видано було лише... два томи. Над підготовою видання від 1933 р. працювали талановиті і сумлінні вчені, шевченкознавці як Новицький М., Бурачек М., Плахотишина М., Тиховський П. та група молодих дослідників. Але керівництво справою видання спочивало в руках лженауковців А.Хвилі, Затонського, Шабліовського, які ставили перед собою конкретну політичну ціль "розгромлення українського націоналізму на фронті шевченкознавства". Своїми брудними наклепами вони призвели до арешту О.Дорошкевича, М.Зерова і інших видатних учених. Одначе і в діяльності партійних комісарів від науки було також знайдено "контрреволюцію". І.Шабліовський, Затонський і Хвиля були знищені в застінках НКВД. Ті два томи творів Шевченка, що вони їх редаґували, було ще за їхнього керівництва розкішно видано, але з погляду наукового це видання не витримує жадної критики, бо в основу його лягло довільне поєднання уривків різних варіянтів Шевченкових рукописів. В основний текст ішли ті варіянти поезій, в яких не було гострого антимосковського спрямовання, а уривки з антимосковським змістом редактори переносили на кінець книги і друкували дрібним шрифтом. На місце знищених партійців прийшли нові, такі як "тов. Копиця" чи "тов.Альтман", які також справу видання творів Шевченка розглядали під кутом зору своєї партійної кар'єри. Розуміється, в цих умовах справа йшла "як мокре горить". Зате протягом сьоми років сов. преса не переставала кричати про величезну увагу уряду до справи видання Шевченка, що є мовляв, показником великої уваги "партії і уряду" до справи розвитку української культури.
Сумніваємося, щоб і тепер академічне повне видання творів Шевченка було б здійснене. У Шевченка є такі рядки, що надто разюче б'ють по офіційній ідеології.російського месіянізму. Як погодити з цією ідеологією Шевченкові кпини щодо російської мови, розкидані в його листах до брата. І що скаже совєтський чиновник, прочитавши Шевченків лист до Кухаренка, де поет з приводу написання поеми "Слепая", російською мовою сам себе осуджує, кажучи, що чорт його попутав і штовхнув написати цю річ "черствим кацапським словом"?.

Симптоми моральної кризи.

Протягом цієї війни советські штурмани, інженери і техніки военно повітряних сил одержали 109727 орденів і медалів. З одної лише маленької Вірменії, як свідчать "Известия" за 28.XI.45 р., під час війни нагороджено більше як 42000 сов. громадян. 96 вірмен стали "героями Сов.Союзу". В повітряній фльоті СССР нараховується 1026 "героїв Сов.Союзу". - Ніколи в історії людства ніхто ще так не зловживав так поняттям героїзму, як це робиться нині під Советами.Ніде число нагороджених орденами не тільки абсолютно, а і відносно не досягало такого рівню, як в СССР. Щось подібного було вже в Росії за часів Керенщини, коли розкладався фронт і ніхто не хотів битися, але й тоді орденоманія не була такою поширеною.

Численність нагороджених і упривільйованих Москвою на протязі цієї війни наочно показує, якою глибокою була духово-моральна криза советського обивателя. Потрібні були раз-у-раз численні надзвичайні засоби, щоб заохотити бійців іти вперед на ворога. Видко дуже багатьом бракувало високої поривавчої ідеї, коли треба було на кожнім кроці розпалювати нагородами особисті амбіції, раз-у-раз приваблювати людей привілеями, з якими зв'язане звання"героя" Сов.Союзу.

§:§:§:§:§:§:§:§:§
:§:§:§:§:§:§:
:§:§:§:§:§:

ХРОНІКА і РЕЦЕНЗІЇ.

Задум і його здійснення...

/"Рідне Слово" - вісник літератури, мистецтва і науки. Ч.1., грудень 1945 р. Редагує Теодор Курпіта. Видає Українське Літературно-Мистецьке Об'єднання /УЛМО/ при таборі УНРРА в Мюнхені-Карльсфельд/.

Якщо поминути трохи примітивну назву,що нагадує шкільну читанку, перед нами є широко закроєне періодичне видання, в якому давно відчувається потреба серед української еміграції і зокрема, в такому її скупченні,як Мюнхен. Редакція ухилилася від вступного слова до свого першого випуску, але ясно, що за задумом це має бути поважне видання, де український читач міг би знайти кращі зразки творчости сучасних українських поетів і письменників, а також грунтовні літературно-критичні та науково-публіцистичні статті на актуальні теми. Іншими словами,"Рідне Слово" має бути журналом, який мусить гідно репрезентувати українську літературу, критику і українську наукову думку на чужині. - Перша чолова сторінка "Рідного Слова", де вміщено дві поезії поетки Олени Теліги, якнайкраще відповідає цьому задумові і робить приємне враження. /Мабуть з непоінформованости обидві ці поезії Редакція "Рідного Слова" зарахувала до посмертної спадщини О.Теліги./Своїм високим поетичним рівнем,ідейним змістом і патосо героїчного наставлення до життя ці поезії роблять гарний печаток і дають прекрасний тон. Читач перегортає цю сторінку з великим зацікавленням і надіями,сподіваючись знайти далі гідне

продовження традиції славної плеяди українських поетів, позначеної іменами О.Теліги, О.Ольжича, та інших надійних і високоталановитих творців нової української літератури, які, на жаль, так швидко відійшли від нас, замучені в німецьких катівнях.. /В журналі чомусь уміщено одну строфу "вирвану живцем"зі збірки О.Ольжича "Вежі" як окремий вірш під наголовком "Прокляття"./

На жаль, редакція журналу не змогла утриматись на тому високому ідейному й мистецькому рівні, який вона першою сторінкою і цілим задумом обличчя цього видання заманіфестувала. Вже на другій сторінці, де вміщено поезії Т.Курпіти, читач розчарується в своїх сподіваннях. Аж надто велика поетична "сміливість" і гонитва за оригінальністю приводить цього поета до надуманих образів і порівнань, які вражають штучністю. Не кожен читач може без застереження сприйняти, скажемо, рядки про "дебелу землю", де "доні носять в пазухах шрапнелі.. " Або такі рядки:

"Зло не вернеться ділом, ні словом,
І не здавить Стратега змія,
Так, як Мюнхен не станеться Львовом,
Як не вернеться юність моя.

Штучність і літературщина у порівнанні "Мюнхен не станеться Львовом" - поглиблена тут ще й невідповідністю і дисгармонією настрою: мажорне ствердження першої частини вірша /"Зло не вернеться ділом, ні словом"../ заперечується мінорним настроєм останнього рядка /"Як не вернеться юність моя"./ Цим дисонансом поезія підривається знутра і вона "розпадається"...

На жаль, і інші відомі чи менше відомі поети подали не кращі свої речі, а випадкові дрібнички. До таких зачисляємо, написаний очевидно "на злобу дня" вірш О.Бабія "Весілля", який може добре звучати у відповідному оточенні, як слова до тосту поздоровлення молодих і зовсім неприродньо виглядає у такому поважному журналі, як "Рідне Слово". На тлі героїчно-суспільних мотивів цей вірш звучить аж надто камерним вузько-особистим тоном

"Щоб не прагнув він шукати
Щастя у дальших світах,
Бо весь світ він може мати
В жінці, в рідних діточках..."

Це може видатись як апологія обивательського родинного щастя і обмеженого розуміння ідеалу людського життя. Ще більше псують тон поважного журналу вміщені на ст. 47-ій сатири -Т.К.

Художня проза репрезентована у "Рідному Слові" єдиною новелею Ф.Ремезівського - "Сам Бог тужить", яка хоч і справляє добре враження, не може, проте, бути показчиком сучасного рівня української літератури.

Краще виглядає критична і наукова частина "Рідного Слова". Стаття О.Грицая "В тузі за архитвором", написана, як відгук на доповідь Уласа Самчука п.н. "Велика література", зачіпає актуальні проблеми літературного процесу наших днів і накреслює шляхи їх розв'язання з усією гостротою відчуття біжучого моменту і глибокого розуміння потреб та завдань української літератури в нашу добу.

Тісно в'яжеться з настановами глибокого вивчення і опанування досягнень західньо-европейських літератур, стаття О.Бабія - "Персі Біші Шеллі". На високому науковому рівні є стаття проф. П.Коваліва "Мова - творча сила нації". Але вміщення такої суто "академічної розвідки, як розвідка проф. В. Г...ка "Чи підлягали давності манастирські землі на гетьманщині", яка написана

на вузьку спеціяльну тему, цікаву лише для вужчого кола читачів, на нашу думку, переобтяжує журнал. Місце їй десь у науковому збірникові, а не в "Рідному Слові"....

На жаль і в науково-публіцистичній частині "Рідного Слова" не обійшлося без недотягнень. У статті "Український письменник і еміграція", помимо легкого і поверховного трактування зачепленої теми, автор висуває дивовижні твердження про "широкі можливості для українських письменників на еміграції". "Скільки поля для їхньої бистрої спостережливости, скільки матеріялу для їхньої творчої уяви!..." А місія українського письменника полягає в тому, щоб причинитись до здійснення нашого національного ідеалу, згідно з 12 точками декларації президента ЗДА Трюмена... А для цього, звичайно, потрібна "внутрішня духова перебудова" /ст.44./ Бо ж "українська еміграція, перший раз від довшого часу, знайшлася в умовинах шляхетного клімату західніх демократій, які дають нам можливості прояву свобідного людського духа й творчої уяви..."Як це нагадує славословія на адресу славнозвісних шість указівок Й.Сталіна, згідно з якими також треба було перебудовуватись українським письменникам і згідно з якими мав бути здійснений їх ідеал і т.д. Отже маємо досвід. Мали ми його не тільки під "сонцем сталінської конституції", де нашому народові й нині доводиться здійснювати свій ідеал згідно з указівками вождя... Не вперше, здається, знайшлися ми і в умовах, шляхетного клімату західніх демократій, де не було НКВД і голоду, але було щось інше. Але ж і в СССР не було пацифікації, а було щось інше...? Та справа очевидно не в тому, щоб визначити, де краще з нами поводились і де чемніше нас просили перебудовуватись, а в тому, чи можуть задовольнити нас ті "точки" і "вказівки" і чи можна згідно з ними здійснити наш національний ідеал. Очевидно, що поняття нашого національного ідеалу є трішки ширшим і дивним було б у наші часи достроювати його до чогось і здійснювати його згідно з сторонніми вказівками.

У відділі "Рецензії" - "Рідне Слово" подало гостру критику нових збірок поезій Яр.Славутича /"Співає колос"/ і Юрія Залко /"Близьке і далеке"/. Гострота рецензії Др.Грицая на ці дві збірки початкуючих поетів є виправданою і не викликає заперечення. Авторитет поета і поезії мусить бути піднесений. Але ж така вимога стоїть і перед редакцією "Рідного Слова": увиразнити своє обличчя і піднестися на вищий ідейний і мистецький рівень. В Мюнхені, де зібралась чимала кількість поетів і письменників, є до цього всі можливості.

П.Ш.

§:§
xoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxox
xoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxox
§:§

КОНФЕРЕНЦІЯ МУР -у в АВҐСБУРЗІ.

Другий з'їзд членів - і запрошених гостей -МУР-у /Мистецького Українського Руху/, що відбувся в Авґсбурзі в часі від 28-30.І.ц.р., пройшов при участи більш, ніж 100 людей та в атмосфері помітного зацікавлення зі сторони тих, які справам літературної творчости в нас присвячують більш, ніж принагідну увагу. Конференція була повторенням першого з'їзду МУР-у в Ашафенбурзі, але і його доповненням постільки, що мала у своїй програмі й активну співучасть тих членів, які не мали змоги явитися на з'їзді першім. Отворив конференцію дня 28.І. - на перших сходинах після полудня - іменем неприсутнього голови МУР-у, У.Самчука, проф. Подоляк, після чого приступлено під проводом проф.М.Білецького,/який пошанував відповідною згадкою тих наших письменників, що впали жертвами у війні/, до порядку дня по наміченій Проводом програмі нарад. У програму ввійшов ряд доповідей,з яких треба відзначити особливо три перші, а саме: Др-а М.Шлемкевича про світоглядні шукання, Ю. Шереха про стилі сучасної української літератури на еміґрації та Д-ра Грицая про завдання української літератури рівного часу з погляду на підвищення рівня її творчости. Річ Д-ра Шлемкевича вказана головним чином на Шевченка, як творця основ українського національного світогляду і то у зв'язку з проблемою сімейного життя та духовости української жінки, як властивої носійки ідеалу родини. Доповідач розглянув цю проблему головно на основі Шевченкових поем. "Катерина", "Відьма" й "Наймичка", інтерпретуючи їх слідом зазначеного світогляду, так, що оконечні висліди підходу доповідача до наміченої теми були незвичайно цікаві й ориґінальні. Ю.Шерех повторив свою доповідь, читану вже на першому з'їзді. Вона подекуди своєрідна компендіюм нашої найновішої літератури і заслуговує з цього погляду на увагу /-дописувач швайнфуртської "Неділі", з 3.ІІ. ц.р., назвав її навіть "центральною подією з'їзду"/. Від'ємно зазначилося тут те, що автор розглянув здебільша твори придніпрянських письменників, а про жіноцтво забув до тієї степені, що з їх сторони наспів на з'їзд протест із закидом маловаження творчости українських жінок. Та шан. авторові мабуть не трудно буде доповнити його цінний реферат у зазначеному напрямі. Доповідь Д-ра Грицая звернула головну увагу на потребу таких творів ув українській літературі, які змогли б добути репрезентативного значення на широкій арені европейського світу та увагу Европи до української культури й духовости, причім Др.Грицай відчитав відповідний, уложений ним маніфест до українських письменників на еміґрації. На жаль - саме цей доклад, хоч такий важний та актуальний своєю проблемою, не став предметом загальної дискусії, хоч всякого роду промовці в дискусійній части порушували різні прерізні теми, здебільша нецікаві нікому. Взагалі ж програма з'їзду робила подекуди враження здовільних гутірок на найрізнородніші теми, і з цього погляду Провід МУР-у повинен на майбутнє доложити всіх зусиль, щоб програму нарад застійнити по якимсь чітко зазначеним провідним точкам, як в головній части, так і в части дискусійній. [illegible] треба,щоб і ті, які беруться дискутувати, зберігали якусь провідну лінію нарад з'їзду, а не виходили з такими сумнівними закидами, як нпр. той шан.дискутант, який взявся критикувати промову ред. А.Жтикала, одну з найкращих промов усього з'їзду, як нібито понадто гарячу та неопановану. Цей закид знайшов свій відгук і у звіті згаданого вже дописувача швайнфуртської "Неділі",- /тамже/,

який дозволив собі в сторону промови ред. Штикала цілком несслушно на ряд доволі злобних завваг, тоді, коли в суті речі всі думки, висловлені ред.Штикалом, треба з усім признанням привітати як вислів справді животворного ідеалізму. Взагалі ж національно-громадянська лінія мусить зазначуватися в усім підході та роботі Проводу МУР-у далеко чіткіше і свідоміше, ніж це виявилося досі, бо сьогодні національний та громадянський бік справи в кожній ділянці нашої праці - найважніший. Не вкладалась в цілість з'їзду співдоповідь В.Шаяна " До праджерел европейської духовости" - хоч і упростішій формі вона могла бути дуже цікава, та деяка інша зі співдоповідей, з яких згадаємо ще І.Костецького про реалізм, а головно співдоповіді жінок,а саме: Л.Коваленко - у справі жіночої творчости"- та п-ні Несич /про жінку в нашій літературі/. Обидві ці доповіді наших представниць жіноцтва на з'їзді були цінні своїми думками, доповнюючи гаразд доповідь Ю.Шереха. Тільки ж - не вірно воно, що -як це пише п.дописувач згаданої вже "Неділі" - /тамже/ - що п-ні Коваленко "атакувала погляди д-ра Грицая" бо це просто неправда. Ніяких атаків зі сторони п-ні К. на "погляди" Д-ра Г. не було, - була лише її спокійна і чемна заввага у справі недостачі перекладів творів Лесі Українки на европейські мови, за яку Др. Грицай не може відповідати вже хочби тому, що саме він переклав з творів Лесі Українки на німецьку мову більше, ніж про інший з наших перекладачів./диви журнали "Украініше Нахріхтен" та "Украініше Блеттер"/. - Заслуговують на увагу ще такі виступи: п.дир.Блавацького у справі нашої театральної творчости, якого слова про потребу обнови українського театру з'їзд приняв з грімким аплявзом, поета В.Барки з гарними і запальними завввагами про суть творчого; і наостанок промова п.В.Мудрого про значення еміграційної творчости для справи батьківщини. Про видавничу справу реферував В.Домонтович. Позатим за весь час з'їзду були окремі літературні вечорі, на яких здебільша молоді письменники читали свої твори, як ось: білоруський поет М.Седньов, Ганна Чирінь, Леонід Полтава,Я.Балко, К.Кандиба /прегарна казка : "Ходить сон коло вікон"/, Гаран, Ю.Буряківвець, а в окремім гуртку І.Костецький /проза "День святого"/.

Провід МУР-у мусить в майбутньому дбати про те, щоб згуртовані в МУР-і письменники підходили до своїх творчих завдань з якнайбільшою серіозністю і з усім творчим напруженням тієї,зазначеної вже нами, ідейної лінії, яка є і мусить бути висловом нашого всецілого відданя батьківщині.

Учасник.

Справлення помилок.

В ч. 12 за 1945 р. "Нашого Шляху" закралися такі більші помилки:

На стороні 11.рядок 10 і 11 згори написано: "Сов.азербайджанська Республіка кадає", - має бути: "Сов.Грузинська Республіка".

На тій же стороні, рядок 11 і 10 з долини написано:"між урядом ген.Франко і республиканським урядом де-Рівери"...має бути:"і республикановським урядом д-ра Джозе Джіраля".

Від Редакції:

Кінець статті Р.М. "Український національно- культурний процес під німецькою окупацією" - появиться в наступному числі"Н.Ш."-

З М І С Т:

§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§
-"-"-"-"-"-"-"-"-"-"-"-
охохохохохохохохохохохо
-"-"-"-"-"-"-"-"-"-"-"-
§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§

НАШ ШЛЯХ

МІСЯЧНИК
ПОЛІТИКИ
СУСПІЛЬНОГО
ЖИТТЯ
ЛІТЕРАТУРИ
НАУКИ
Й
МИСТЕЦТВА

Рік V 1946. V

§:§
xoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxox

Н А Ш   Ш Л Я Х.

Рік У.   1946.

ТРАВЕНЬ.

§:§
xoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxo
§:§

Олекса Стефанович

x   x
x

Вони злились в єдину гаму,
Єдиний витворили гуд -
Гук з-під Базару і з-під Круп,
Гук із Парижу й Ротердаму ...
Не треба слів. Хай встане тиша
І д'горі здіймуться серця -
І хай завмре напруга ця,
Як обря стать архистратига,
Коли стоїть перед престолом,
Вся - харалужна, і горить,
І більше мовить кожна мить,
Ніж можна вимовить глаголом.

О. Олесь

ТЕРНОВИЙ ВІНОК

I

На гноїщах Европи ми, як черви,
В'ємось або без руху лежимо...
Натягнуті, як струни, наші нерви
І люто б'є по них життя само.

Не відчуваємо уже ударів,
Не лічимо розбитих струн:
Однаково: з якої хмари
Стрілою кине в нас Перун.

Все дужче сивіє волосся
І гнуться голови сумні...
Так гнеться кинуте колосся
І губить зерна запашні.

Куди іти, і де й кого благати?!
Були ми скрізь, благали ми усіх...
Одні вмивали руки, як Пілати,
А другі кидали на сміх.

Молились ми, та з неба Бог великий
Дивився байдуже на нас...
І глузував ще більше ворог дикий
І кидав камені образ.

З орлів нестриманих, крилатих,
Ставали ми пінґвінами без крил,
Серед хрестів, серед борців розп'ятих
Шукали місця для своїх могил.

Були ми всі безбарвні, рівні, сірі...
Усі однакові: безсилі і смішні ...
Ніхто не зважиться летіти в ірій
Крізь хмари чорні і страшні.

II

Але не всі поволі догнивали, -
Лишалася ще молодь вогнянна,
Світили їй, так близька, ідеали,
І снилась їй країна чарівна.

Що їм були і хмари й дні похмурі,
Ворожи-й гнів і дикий сміх...
Назустріч вітру, грому, бурі
Були відкриті груди їх.

І спіла думка їх, з життям зливались мрії -
Ввижалась перемога їм ...
Співали дзвони їм то Юра то Софії,
Гремів гармат майовий грім.

Старих покинули:" не вірите - вмірайте,
Ми ж віримо, ми прагнем боротьби.
Моліться, плачте і благайте,
Нових панів відшукуйте, раби...

А ми ішли і знову йдем без ... зброї:
В серцях її кують нам ковалі!
Не родяться, а творяться герої
В боях за волю рідної землі.

Ти нас веди, досвідчений вояче,
Ми віримо, ми коримось тобі...
Тепер не ми, а ворог наш заплаче
І прокляне останній бій".

III

В маленьких людях - дух малий...
Вони малі - малого тільки й хочуть.
Ідуть дорогою, не збочуть,
Бояться ночі, навіть мли.

Літати, падати стократ
І знов шукати стежок в незнане, -
В них ні бажань, ні сил не стане, -
Вони родилися - для хат.

Сидіть в тепленькому в зимі,
У холодку дрімати в літі,
Сушить грушки, плекати квіти,
Ходить з ліхтариком в пітьмі.

На еміграції вони
Придбали де-що, слава Богу,
І мабуть стане на дорогу,
Як трісне "царство сатани".

А коли - ніхто не зна...
Листи не йдуть, чутки збудились...
Казали щось та помилились:
Сам мабуть ширить "Сатана".

І так ідуть і пливуть літа...
В колодочки вже вбились діти...
"Що ж будем ждати і терпіти,
Нести, згинаючись, хреста".

IУ

В великих людях - вільний дух
До тіла людського прикутий ...
Їх вабить крила розгорнути,
Їх кличуть простір, воля, рух.

Вони не заснуть і в ночі!
Їх будить зойк і крик народній,
Вони то в небі, то в безодні,
Їм сниться слава і мечі.

Що стіни - мури? розвалити!
Що скелі - гори їм?! розперти!
Перемогти або умерти, -
Однаково: прекрасна мить!

Життя для них - це боротьба,
Вони родилися для чину,
Розкуть закуту Україну,
Звільнити вічного раба!

Це - зміст життя їх, це мета,
Це - їм призначена дорога,
А там за нею - перемога,
Квітки і брама золота.

І йдуть вони, і безліч їх
Упало славно на дорозі,
Ні плач, ні ворога погрози
Не здержать радісний потік.

У

Ой лийся, лийся, річко бурхлива,
Хоч напилася до схочу нива,
Не напилася води, а крові,
Аж страшно стало вже мужикові.

Кров'ю залита вже кожна хата,
Діти голосять над трупом тата,
Мати, як крейда, лежить зомліла...
Хіба ти, річко, цього хотіла?!

УІ

Не спить Отаман... думає думу,
Він пильно слухає нашепти шуму,
Шуму рожевого, хвилі розбитої,
Ниви червоною кров'ю политії...

"Стане"! - сказав він, "та не спочинемо,
Хвилі розбурхані далі ми кинемо,
Кинем на ворога, ката одвічного,
Втопимо лютого змія північного..."

І через скелі і мури поставлені
Литися стали струмочки окривавлені,
Стали надії квітами сходити,
Очі заплакані радісно зводити.

УІІ

Не спав і гад. Гадючий розум
І дні і ночі працював...
Він вдома правив роги козам,
За домом яструбом літав.

У саме серце цілив з лука,
Але стріла не долетить...
Аж ось повзе якась гадюка
І змій з гадюкою сидить.

Готовий план і всі деталі.
Все точно зважено на ґрам...
... Радіє змій в кремлівській залі,
... Повзе гадюка в Ротердам.

VIII

І приповзла і Отамана
В обійми юдині взяла.
І не збагнув: чи в серці рана,
Чи це нектар вона влила.

Лежить, не знає він і досі
Вино, а чи отруту п'є,
Хоч рідний хтось над ним голосить
І побратим меча кує.

IX

Курява. Пісня:" ... сотня поляже,
Тисяча натомість стане до борби...
....
....
Йшли діди на муки, підуть і правнуки"
....
Пісня стихає... затихла...
Курява падає... зникла...

Княжполич.

ГЕРОЄВІ ВСЕЖЕРТНИ.

СЛОВО

В УІІІ. РОКОВИНИ РОТЕРДАМУ.

/ 25.У.38 - 25.У.46/.

І.

Коли пок. Вождь був ще гімназійним учнем, він, підготовляючи до матури домашню лектуру, читає залюбки - Ібсена. - "Мене, - говорив він мені одного разу, - цікавила в того поета глибока проблематика його творів, і подобався мені його гострий критицизм. Правда, - я не розумів усеціло нпр. Ібсенового Бранда. Але невмолиме "я мушу" чудного доктринера, давал· мені багато до думання. І я іноді довгими годинами сидів над тією драмою, щоб порозуміти всю суть загадкової постаті". І воно ніби коментар до тих слів Покійника, - коли проф. Іван Боберський, той самий його учитель, який нашому молоденькому матуристові давав читати твори великого драматурга Норвегії, сказав в одній розмові так: "Так, - Евген Коновалець це один із моїх найкращих учеників. Він багато читав і дуже серйозно підходив до кожної, завданої йому мною лектури. Пригадую собі теж, що це той між моїми абітурієнтами, який прочитав Ібсена всього і здав мені зі своєї лектури звіт, гідний уваги".

Дійсно: яка помітна, яка гідна уваги та життєписна подробиця! Особливо ж, коли дивитися на неї сьогодні, з перспективи роковин трагедії в Роттердамі.

Бо чи не є вона та її герой - Ібсенівською драмою, написаною в нас самим життям?

Ви дивіться лиш на цілість туземного шляху полк. Евгена Коновальця, на сорок вісім років, - уродж. 1890 р. - що їх прожити було йому присуджено. Скрізь тут вразить вас водно повторюваним гаслом оте невмолиме своєю фаталістичною конечністю "мушу" сильної волі людини, що такою чудною тайною захоплювало його молодечу уяву при лектурі Ібсенового твору. Гімназійним учнем він, упродовж кожного, і найкоротшого побуту в рідному селі Зашкові, де його батько є народнім учителем, почуває необхідну потребу працювати по своїй змозі для освідомлення селян. Правда - учневі п'ятої гімназійної кляси ще не так то легко підібрати тему до просвітнього реферату для простої авдиторії. І не легко йому зважитися виступити прилюдно промовцем та взяти на себе відповідальність за влаштовані сходини на випадок, якщо б із ворожої сторони трапилася з цього приводу яка зачіпка. А можливість такої зачіпки в галицькім, та ще до того підльвівськім українськім селі, була в епосі напереламу XIX. ст. - особливо з боку москвофільського - актуальна майже кожночасно. Але щож? Наш зашківський юначок почуває в собі вже дуже рано непримиримий зов внутрішнього мусу, якого суть так знаменно висловлена словами Ібсенівського героя:

"Тобі простять, як сил тобі не стане,
Та ні, як ти не зважився на чин". -

Просто: гімназист Коновалець уже в роках перед матурою не знає молодечої безжурности, притаманної людині в його віці. Ви навіть у тонких рисах його юнацького обличчя могли добачити лінію тієї суворости, яка опісля, в часах, коли він у Білій Церкві організував своїх Січових Стрільців суворим ладом Кромвелевої "святої

армії", підкреслювала в нього слово наказу жестом незрушної, іноді хмарно вдумчивої поваги. Всі ж організаційні почини його рідного Зашкова, починаючи від перших сходин з рефератом, а кінчаючи заснуванням домівки читальні та місцевого "Сокола", були зв'язані зі співпрацею молодого гімназиста. Співпрацею спершу більш пропагандивного характеру - "в колі моїх знайомих" - як оповідав сам, - а далі і доволі рано, в рямцях самостійної активности". А деж розваги молодости - спитаєте? Невже їх для ібсенівської людини, ще поки вона тільки юнаком, немає? Але як воно тому юнакові турбуватися розвагами його віку, коли йому вже тоді вкарбувались глибоко в душу віщі слова великого поета про мус чину і пожертви?

Тобі простять, як сил тобі не стане,
Та ні, як ти не зважився всеціло!

І потоплений отак у підсвідомі голоси своєї молодої душі, наш юнак, може не раз після прогомонілого свята читальні чи "Сокола", мріє десь на самоті, мов колись Орлеанська дівчина в її тихому Дом-Ремі, дивними мріями і замислами. І може почуває, що шлях його майбутнього поведе з рідного Зашкова далеко-далеко в чужий, широкий, суворий світ...

II.

Суворий, ворожий, непереможний світ!

Ворожість цього світу, поза межами рідного Зашкова, до укоханої нашим юнаком української батьківщини пізнає він наглядно упродовж найближчого етапу його життя, а саме як слухач прав в університеті у Львові /1910 - 1914/. Коновалець стежить тут уважно за розвитком боротьби українського громадянства за український університет. Він належить до активної частини українського студентства, яка тоді зі зброєю в руках змагається за своє право з фалангами польських боївок, нацькуваними на них ляцькими ватажками в роді Хлямтачів та Ґломбінських. Він бачить трупа Адама Коцка і є між тими, що їм горде число та ім'я 101. Він стає перед польським трибуналом у процесі проти тієї непримирної сотки молодих українських борців за право народу, для яких гасло: "Боронім українськости університету у Львові!" стало невідкличним законом. І працює він як один з представників українського студентства в Комітеті Н.Д.П. під проводом през.Костя Левицького та водно в тісному зв'язку з рідним селом, звідки щонеділі виїжджає по його організаційному пляні до 70 референтів на довколичні села. Але хоч і як дуже обмежена його праця в тому часі на середовище галицьке, то проте Евген Коновалець уже тоді не тратить з очей загальноукраїнського овиду, ідеї соборництва українських земель та українського народу. Таж частина студентства, з якою він працює, вдержує щораз живіші та тривкіші зносини з придніпрянськими емігрантами, що після російської революції в 1905 р. живуть у Львові, а з яких імена Володимира Дорошенка та Андрія Жука незабаром стають широко відомі. І отак ідея соборности у співпраці з велико-українськими інтеліґентами стає дедалі фундаментальною базою національної роботи свідомих та вибраних одиниць. Це ж той час своєрідного другого відродження Західньої України, що таким жагучим відгуком вібився в акті з дня 12.IV.1908 р. та у Франковім гимні:

Не пора, не пора...!

Так:

Друге відродження! Відродження, заграва якого проблискує і поза межами галицької волости.

Оце ось між іншим праця проф.Боберського і його штабу внесли нового духа в наших гімназіях, у шкільну науку та увінчалася помітними успіхами, особливо в ділянці спорту і руханки як засобів національного виховання, творячи при тім тверду, але спасенну школу організаційної, громадської роботи. Не без впливу на обнову нашого життя в епосі перед першою світовою війною була теж діяльність пок.Митрополита Шептицького, в першу чергу з погляду на творені ним гуманітарні установи, з якими зв'язувався значний розвиток господарського життя,посилюваного численною сіткою краєвих кооператив. І так само зазначується в Галичині щораз кращий розцвіт нашої західньо-української преси, щораз свідоміше поставленої засобом національної пропаґанди, завдяки якій засяг її праці обхоплював дедалі і українські середовища за кордоном, особливо ж Відень. Тут західньоукраїнські публіцисти, як ось Роман Сембратович та Володимир Кушнір, працювали в тіснім зв'язку з тодішньою нашою парляментарною репрезентацією, зокрема ж із такими її членами, як посли др.Кость Левицький, Василь Яворський,Станислав Дністрянський та Кирило Трильовський. І це їх ділом був український журнал в німецькій мові, - спершу "Х-Штрален", а далі "Рутеніше /щойно опісля/ Украініше Ревю", який зразу став успішним органом нашої закордонної пропаґанди. Передовсім улаштована тоді в тім журналі анкета европейських світочів науки, літератури й мистецтва у справі заборони української мови і писаного слова в Росії 1876 р. - це, поруч виданої нашим журналом антології німецьких перекладів з Шевченка /1914/, два найбільш пропам'ятні його почини, бо власне вони причинилися чимало до зактуалізування української справи саме перед великою війною на арені широкого світу.

Словом:

Історичний овид, на тлі якого майбутньому Вождеві об'єднаної соборною ідеєю української революції доводиться виступити вперше, позначений чітко проблисками нових змагань нації за приналежне їй місце в колі вольних і державних народів.

Правда, - попри всі ті обновлюючі зусилля і змагання,повної і всецілої обнови, повного і всецілого відродження духовости українського народу шляхом заповітів Мазепи й Шевченка, в епоху молодого Коновальця ще не бачимо... Українська парляментарна репрезентація ось ні в Думі царя Миколи II., ні в австрійській Державній Раді не зуміла боротися за право рідного народу з неуступчивістю справжніх революціонерів. Ось-так напр. як це робили у віденському парляменті чехи, а при самім кінці навіть і ультра-льояльні поляки. Українська інтеліґенція по той бік Збруча саме з вибухом війни не вагається зазначити на сторінках журналу "Українськая Жизнь" своєї льояльности до царя Миколи і його уряду. На Всестудентськім I.З'їзді у Львові 1912, отже на два роки перед вибухом війни, Дмитро Донцов доказавши біхнерівсько- гекелівськими арґументами неважність догм нашої релігії, заявився за усуненням її зі школи, а З'їзд відповідні резолюції приняв очевидно одноголосно. - В українській літературі цілість творчої духовости не з'ясована і хитка. Це ж тоді період галицької "Молодої Музи" з її кволим ліризмом не лиш у ліриці, але й у прозі і у драмі. Ліризмом, що велить навіть таким гарним талантам, як нпр. Василь Пачовський, потопати в ущерть хоробливо перечулених настроях, десператно-глумливо-цинічного характеру. Так, що цей безпросвітній суб'єктивізм почувань руйнує Пачовському навіть свідомо героїчні концепції в його історичних драмах, а опісля в епічній спробі "Марко Проклятий".

А придніпрянські поети і письменники , опинившись з вибухом війни на еміґрації, не виявляють тут помітнішого розмаху творчости. Навпаки - дехто з них стає подекуди духовною жертвою небезпечної своїми приманами чужини.

А все те враз з історичними пороками в духовості українського громадянства, стає не абияким камінням на шляху грядучої української революції. Шляхом нової боротьби України за визволення. Одчайдушної, відкупної боротьби нації за гріхи Переяслава і Полтави та Грушевсько-Винниченківських промахів.
О, молодий, зашківський організаторе, який же преважкий той визвольний подвиг, що на тебе, на всежертву твоїх сил,чекає !

III.

Тихо - сумовито схиляються дві берези над самотньою могилою в далекому Роттердамі... І наче перешіптуються ледве чутним пошумом своїх листків про подвиг та про всежертву овіяного ними на вічний сон Вождя України - Евгена Коновальця....
"Перактум ест..."

Прогомоніла вже давно перша, велика й невмолима жорстока світова війна. І була вже після неї друга, і ще більш невмолима своєю жорстокістю і всеруйнуючим шаліттям. Та проте пам'ять про Вождя, що його злочинна рука поклала у передвчасну могилу нелюдсько пошматованим трупом на чужій землі - живуча і животворна сьогодні ще завжди із силою того, всежертвою благословенного життя, що не вмирає для людей і для світу ніколи...

Плакала за ним і плаче вся Україна як за Морозенком, як за Нечаєм, як за розстріляним ворогами Богуном. І свята є їй його могила, так само самотньо смутkyюча в далечі широкого, суворого, ворожого світу, як і невідома могила Мазепи, Орлика, чи Кальнишевського на далекій півночі... Але може в роковинну ніч Мотовилівки прилітають з України духи впавших воїв з рядів його війська, армії Січових Стрільців полковника Евгена Коновальця, збротворця з Білої Церкви і їх незрушного Вождя. Прилітають на його могилу і під тихі пошуми вартуючих берез свою тугу невимовну споминами розважають....

Чи так, душі святі, Герої незабуті? Чи споминами невмірущими споминаєте його ?....

Згадуєте славний бій на горі Маківці, де він молодим хорунжим цісарської армії в московський полон попав, а опісля у Царицині в таборі полонених як організатор українських частин трудився і з них, ураз з Романом Сушком в Дубівці, перші ряди Української Армії створив ? Тямите ще, як ті перші вояки Коновальця співали: " Нам поможе святий Юр і Пречиста Мати...", зворушуючи вразливу душу їх організатора до сліз ? Бо це в нього, в того залізного командира Коновальця було таке чудне й одноразове: залізна воля і серце, чутке на найтоншу красу, на все, що гарне і зворушливе. А далі Київ і Біла Церква, Організація і створення еліти армії - Коновальцевих Стрільців, що їх вороги боялися,мов шейтанів боєвища, а свої називали "святими людьми" ?.. Де,коли в історії народів була така одноразова суттю свого геройства армія, як воєцтво, створене волею і наказами полк.Коновальця ? "Круглолоби" Кромвеля ? Вони, правда, не покидали читати Святого Письма, але в католицькій Ірляндії вони проливали кров вірного свойому ісповіданню населення - гірш бісурменів. Шведи Ґустава Адольфа, чи Карла XII. ?

Вони, правда, молилися за прикладом свойого короля, але в боротьбі вони пощади для їх противника не знали ніколи. А вої Коновальця визволювали людей скрізь, куди приходили, і тільки для катів свободи не знали пощади ніякої. Це була ніби армія Христа. Чи так, святі подвижники ?

А ще далі ? Від 1918 р. до 1921 р. ? Яка ж тут суміж зваги, хоробрости і несхитности останніх одчайдушних зусиль! Дійсно: як усеціло намагався колишній читач Ібсена відповісти Брандовій заповіді творчого чину !

А творець бригад УВО, рядів ОУН та українських "легіонів смерти" в боротьбі проти польських пацифікантів ?

Це для здеправованої передвоєнним ліризмом хиткої, м'якої та непевної української душі просто страшна своїм динамізмом крутіж змагань, поривів і кривавих пожертв... Пожертв, водно потрібних необхідно, і водно киданих на боєвища нерівної, жорстокої, безпощадної боротьби в ім'я найвищого наказу, найвищого ідеалу - батьківщини. Отут наш колишній зашківський мрійник може колись і сам здригнувся душею перед кривавими гекатомбами тих жертв, що падали по його наказу в послідовності непримирної боротьби з ворожими пацифікантами. Але хто з нас знає всі глибини душі вождів, на плечах яких лежить відповідальність за долю поневоленого народу ? Хіба збагнули ми з цього погляду душі наших Хмельницьких, Дорошенків і Мазеп ? Скрізь тут ось просто нахабно насуваються Бісмаркові слова про те, що в людей, одержимих високою ідеєю, високим званням, не може бути мови про щастя в буденному значінні цього слова, що їх щастя виключно у здійснюванні того, що вони вважають своєю повинністю.

Чи так, святі тіні, Герої Всежертвенні ?

Тихо, тихенько хиляються білі берези над далекою могилою замученого Вождя, і ніби неземним цілунком, навіяним з небес України торкаються її холодних ґранітів ....

"Перактум ест ..."

С И М О Н   П Е Т Л Ю Р А

/Вибір зі статей, промов, листів С. Петлюри/

" В українську державність ми віруємо, українську державність миісповідуємо, в її неминучості ми переконані. Для нас вона є до певної міри живою реальністю, бо ідею її ми носимо в серці, бо її духом, потребами овіяне все життя. Ще не затих гуркіт "рідних гармат" недавньої боротьби за нашу державність, ще не розвасохла свята кров, пролита мучениками й лицарями її, ще не розвіявся той дух боротьби, що піднімав вірних синів нації на велике діло й поведе ще знову їх за собою, щоб допровадити до кінця розпочатий віками національний чин.

Дух цієї боротьби овіває націю і нас, частину її, що перебуває на чужині та згідно з законами розподілу національних сил працює в органічній єдності з нею для звільнення отчизни.

Ми занадто живо відчуваємо цей дух боротьби, щоб перейти до порядку дня над засобами найдоцільнішими для успішного її закінчення; ми занадто шануємо ціну крови, яку пролили наші незабутні і яка без перестанку до наших днів ллється на Україні, щоб не схилилися перед їхніми могилами й не додержали тих заповітів, що їх вони перед своєю смертю або фактом самої смерти - найбільшої жертви для отчизни - переказали нам". /"Тризуб" ч. 1/

"Шлях звільнення кожної нації густо кропиться кров'ю. Нашою так само. Кров'ю чужою і своєю. Ворожою і рідною. Кров закінчує глибокі процеси національних емоцій, усвідомлень, організаційної праці, ідеологічної творчости, всього того, що нація свідомо і ірраціонально використовує для ствердження свого права на державне життя. Кров, пролита для цієї величньої мети, не засихає. Тепло її все теплим буде в душі нації, все відограватиме ролю непокоючого, тривожного ферменту, що нагадує про нескінчене і кличе на продовження розпочатого ... Хай же в цей день ми глибше, як коли, відчуваємо велику вагу передсмертних заповітів наших лицарів". /"Тризуб", ч.15/

"Коли ідеал наш ще не досягнено, то це ще не означає неможливости його досягнення. Ясно ж, що акт 22 січня 1918 р. повстав ні з чого іншого, як із почуття нації воскресити традиції минулого нашого життя й волі однині жити самостійно. Коли ж наші традиції в минулому переривалися Переяславським трактатом, так вони знаходили своє, хоч часове, воскресення в часи Дорошенка, в часи Мазепи і нарешті ясно знов повстали вже в наші часи. А разом з цим воскресенням - колосальні процеси "віднайдення себе", поставлення себе, так би мовити, на певне місце в "часі і просторі", розвинення всіх галузів нашого власного політичного й духового життя - розпочалися, і свідком цих процесів не тільки ми, але й Европа". /"Тризуб", ч. 4./

"Національний геній пригнічений в своєму виявленні на протязі віків низкою несприятливих географічних і міжнародніх обставин, він все ж схоронив у собі величезні творчі можливості, перед якими безсилими показали себе зовнішні сили чужого насильства. Нація, що має в собі ці можливості, не може не здійснити свого ідеалу державного і не може не виконати своєї історичної ролі для людства. Вірячи в її сили, відчуваючи їх в собі, ми з певністю і на майбутнє її дивимося. Україна, як Самостійна Держава, стане реальністю як в житті народу нашого, так і перед широким світом.

І сьогодні вона могла б уже бути тим, чим неминуче буде завтра, коли б творчі державні змагання її народу "вчора" не були затримані в свойому закінченні насильством історичного ворога та збігом несприяючих міжнародніх обставин". /"Тризуб", ч.1/

"Логіка розвитку національного руху на Україні веде до повторення військових подій 1918 - 1920 рр. Ми хотіли б, щоб неминучість їх була засвоєна ширшими кругами громадянства, як і той факт, що цей конфлікт матиме місце незалежно від форми влади в Росії. Всі вони для нас мають однакову вагу, бо однаково не миряться з існуванням державної незалежности України і однаково будуть боротися проти неї і з нею, як політичними, так і мілітарними засобами. Між царською Росією і сучасною комуністичною для нас не має різниці, бо обидві вони уявляють собою тільки різні форми московської деспотії та імперіялізму. Ідеал державности української не може бути втиснутий у вузькі межі федерації, конфедерації, тим більше автономії, ні з Росією, ні з ким би то не було". /"Тризуб", ч. 1./

"Загально національній політиці українського народу часткові інтереси окремих його земель та областей повинні бути підпорядковані, а на боротьбу з московською небезпекою повинно звернути головну і виключну увагу. Шлях до української держави стелиться через Київ, а перші цеглини будівлі теж закладаються на Київських горах. Ця основна лінія національної політики й оцей основний постулят національно-державного програму не повинні ні заплутуватися, ні ускладнятися льокальними інтересами, бо останні мають значіння другорядне і можуть бути полагоджені тільки тоді, коли в столиці України сидітиме свій національний уряд.
/"Трибуна України", кн.III, 10-11/

"Сучасне панування московського большевизму на Україні це тяжка життєва й політична школа для українського народу. В неволі гіркій він ще більше полюбив свободу, в національнім нещасті він згадує минуле, коли хоч короткий час був у своїй хаті хазяїном. Ще тяжить "мертва рука" московського большевизму над нашою країною... Але сили нації ще не вмерли, енерґія народня все більше і більше виривається з-під комуністичної кормиги. І, головне, зростає політична активність серед українського селянства, робітництва та інтеліґенції. Перед революцією ми були лише етнографічним матеріялом, а тепер, після революції і кривавих років збройної боротьби за свою вольність і державність, Україна, як нація, - як нація, яка знає, чого вона хоче й куди їй іти, - є фактом безперечним навіть для наших ворогів". /"Тризуб", ч.3./

"Там, на Сході, відбуваються великі процеси - процеси визволення поневолених народів і боротьби їх за відбудування своїх держав і серед цих народів, які знають уже, куди їм іти, безперечно перше місце належить Україні з її численним населенням, з її багатою землею, з її хлібом, цукром, залізом, вугіллям, морем...

В урочистих актах законодатних, в війні за волю і повстанням мідно виявив наш народ свою волю непохитну жити незалежним державним життям. Боротьба за це нашого народу не припиняється і не припиниться. Нехай вона буде довга і уперта, нехай вона бере нові і нові жертви, але Україна незалежна, - хоче чи не хоче того Европа, - таки буде". /"Тризуб", ч. 9./

"Постулят державної незалежности України як "кондіціо сіне ква нон" стабілізації, повинен бути висунутий як один з центральних пунктів загальної европейської політики в справі встановлення рівноваги в Европі". /"Тризуб", ч. 5./

"Коли б справді дійшло до якихось великих політично-військових пертурбацій, то різні інтереси вимали б од українських організованих сил, од Української Нації, щоб вона виразно стала проти московсько-комуністичного бльоку з його комуністичними чи некомуністичними спільниками і в рядах коаліції, що буде боротися з цим бльоком... Ясна виразність у цій справі не тільки не пошкодить, але, навпаки, буде позитивним придбанням реальної політики нашого національного програму, поскільки цей програм повинен мати ясні лінії в обсязі т.зв. "міжнародньої орієнтації".
/"Трибуна України", ч. 2-4./

"Розважлива оцінка географічного положення України і стратегічної оборони кордонів її висовує перед українською політикою завдання шукати оперття на системі політичних зв'язків з тими державами, що мають певні інтереси на Чорному Морі або в басейні його". /Табор I, ст. 57/

"Закордонні політики та державні мужі ставляли під знак запитання гармонію і однодумність у змаганнях Уряду і народу о суверенність нашої Республіки і, висловлюючи часто сумніви, чи така однодушність існує або така єдність змагань буде завершена в спосіб об'єктивний та задовольняючий громадську опінію Европи та Америки, - я вважав би необхідною якнайбільшу акцію з боку пп. Послів та Голов Місій в тому напрямку, щоби сумніви ці збити, а упередження ті, які так завзято підтримуються ворогами нашими в тій справі, невтралізувати.

Потрібно при дотичній акції в тій справі не тільки спиратись на великі державні акти з дотеперішньої боротьби за незалежність нашої Республіки, які видані були Центральною Радою, Трудовим Конгресом, Директорією і в яких воля народу ясно і недвозначно виявляла себе щодо нашої незалежности, але й на численні жертви людські, які сам народ приніс на олтар самостійної України і в обороні влади своєї в числі не одного десятка тисяч наших вояків, що загинули смертю лицарів в боротьбі з нашими ворогами, не одної тисячі мирних горожан нашого краю, розстріляних тими ворогами через одно підозріння в прихильності до ідеї суверенної України або навіть через одну лише приналежність до української нації. /з листа до М. Василька/

"Українські мечі перекуються на рала тільки тоді, коли гасло - Незалежна Держава Українська - перетвориться в дійсність і забезпечить отому ралові можливість зужиткувати рідну землю плодючу з її незчисленними багатствами не для потреб третього або другого з половиною чи якого іншого інтернаціоналу, а для устаткування і зміцнення власного державного добра і збагачення рідного народу. Отже: <u>не забуваймо про меч; учімося міцніше тримати його в руках</u>, а одночасно дбаймо про підживлення нацією моральних елементів її буття, творчої любови до батьківщини, сторожкости до ворога та помсти за кривди, заподіяні ним, - в симбіозі яких знайдемо і вірний шлях до звільнення і програм для будівництва".
/"Тризуб", ч. 15/

"Ціна крови і жертв, що ними купується мир і добробут нації, завжди буде меншою, коли раній думають про відповідальну ролю війська". /"Табор", I, 68/

"Чи не відчує українець, особливо військовий, аналогії між ситуацією, що ми в неї попали після 18 листопада 1920 р., і тими обставинами, що випали на долю французів 1870 р., і чи не прокаже ця аналогія нашим патріотичним військовим колам напрям для їхньої праці во ім'я світлого майбутнього?

Адже і серед наших рядів розпач опанував слабодухами, а для морально здорових і національно свідомих був і є стимулом до творчої праці і шукання шляхів для направи".

/"Табор", I, 76/

"Мистецтво стратегії має діло з кров'ю людською, йде через трупи й руїну матеріяльних цінностей. Струн і можливостей її не можна натягувати без кінця й краю, як не можна їх і все на новий лад ставити. В кожному відповідальному і заздалегідь передбаченому політичному питанні міжнародньої політики своєї держави стратегія має обов'язок дати ясну відповідь: чи відповідає воно інтересам оборони краю, може чи не може витримати він своїми мобілізаційними напруженнями певні комплікації, що випливають з політичних плянів та комбінацій Держави?"

/"Табор", I, 58/

"Я думаю, що українська автокефальна церква головою своїм повинна мати власного патріярха, як цілком логічне завершення її ієрархічної архітектоніки і еволюції нашої національної думки, нашої національно-церковної ідеології. В майбутніх конфліктах нашої держави з Москвою внутрішня міцна, ієрархічно дисциплінована українська церква може відіграти велике позитивне значення у вислідах такої боротьби. В аносинах, в поширенні свого морального й іншого впливу на православні церкви /грузинську, білоруську, польську, латиську, вірменсько-григоріянську/ держав, повсталих на місці давньої Росії, така українська церква, як я хотів би в майбутньому недалекому її уявити, могла би так само допомогти зміцненню та впливові нашої державности, не кажучи вже про ті придбання, що цією дорогою і для своєї сили вона може осягнути". /Лист до міністра ісповідань I. Огієнка з дня 19.12. 1921./

"У мене були моменти, коли безсильно впадали руки, коли здавалося, що гасне віра в святу ідею, та ці моменти людської перевтоми були тоді, коли я не бачив єднання й активности в нашій суспільності, а бачив тільки партійні роздори, які доводили до того, що багато людей не вбачали за деревами лісу, за партійними інтересами інтересів державних. В такі хвилини я пригадував собі слова Мазепи:"Нема згоди, всі пропали"...

Перед нами великі завдання суспільного й державного будівництва, і кожен повинен оддати волю, душу й руки на службу цьому ділу. Ми повинні віддати на це всю енергію. Година повинна у нас бути за день, день за місяць, бо тільки таким чином досягнемо своєї мети".

/З промови С. Петлюри в Києві 20 травня 1920 року/

"Інтереси України і інтереси Росії пішли різними шляхами; різними шляхами розійшлись і інтереси еміграції цих країн".

/"Тризуб", ч. 4/

"Не марнотратним, не яловим повинно бути життя й перебування нашої еміграції поза межами батьківщини, а повним глибокого змісту та корисних наслідків для рідного краю! Глибоке розуміння потреб нашого національно-державного руху і контактне узгіднення праці з тою роботою, що провадиться на Україні - ось що головним чином буде ціхувати працю еміграції за кордоном, коли вона захоче як слід виконати свій обов'язок перед рідним народом".

/"Сучасна українська еміграція та її завдання", ст.7-8/

"Коли б там, на Україні Великій, відчули розбіжність політичної думки серед нашої еміграції, брак єдиної волі в праці цілого громадянства на чужині, - то це боляче відчула б наша

нація і гостро засудила б нас за нашу дріб'язковість за малий розум у справах великої й державної загально-національної ваги".
/"Сучасна українська еміграція, ст.28/

"Ми стали ніби фаталістами всі і навіть не намагаємося виявити свого Я і своєї волі. Власне оця риса в сучасних настроях нашої еміграції, що у декого виливається в квієтизм, у декого в самообмеження, а у всіх в пасивне чекання "близьких подій", в моїх очах свідоцтвом не дуже добрим для нашої справи".
/24.IУ.1925 р. Лист до О.Л./

"Треба свіжого повітря і ясного світла, щоб розвіяти чад і притлумити безкарність державно-недисциплінованих елементів нашої еміграції". /"Сучасна українська еміграція,25/

"Справа здобуття української держави - це справа цілої нації української, а не якоїсь кляси її, чи партії, - от через що порозуміння, согласованість всіх чинників громадських і співпраця їх є умовою, без додержання якої ми ніколи своєї мети державної не досягнемо.

Отже пріорітет державности над партійністю, загально-національних інтересів над клясовими груповими, партійними мусимо ми на еміграції зрозуміти і відчувати, як категоричний імператив, як одну з головних умовин нашого державного будівництва!"
/Українська еміграція, ст.19-20/

Полтавський.

ВОЯК, РЕВОЛЮЦІОНЕР ЧИ ПОЛІТИК.

Чим був властиво з природи і покликання полк. Армії УНР, Командант УВО, Голова Проводу ОУН, Є.Коновалець? Бачимо, що в своїй діяльності був він і вояком і революціонером і політиком. Але де лежала точка тяжкости його духової особи, на першому, на другому чи на третьому?

Покійний Полковник нераз висловлювався, що уважає себе насамперед тактиком. І справді він умів майстерно маневрувати, оминати підводні скелі, знав коли треба недочути і примкнути око. Тим способом рятував він багато справ, легко виходив із трудних ситуацій, обеззброював противника чи вибивав йому ґрунт з під ніг. А до подібних вправ кожна політична арена, особливо підпілля дає велике поле попису.

Але більше того Покійник був також добрим стратегом, і то політичним стратегом. Він чи не перший збагнув, що в визвольній акції на дальшу мету є важним зберегти духову боєздатність нації, не складати зброї, продовжувати боротьбу всякими можливими способами. Звідси ідея УВО, що мала тримати націю в стані боєвого поготівля.

Безперечно, Є. Коновалець не був ніяким терористом. Лише він бачив, що бомба і революціонер - то єдина реальна зброя, яку могли здобутись українці під чужинецькою займанщиною. Ціла вага боєвої акції полягала не в числі забитих комісарів чи навіть міністрів, лише в тому психологічному ефекті, який викликають виступи у своїх сторонніх та ворогів. То ж боєва акція була свого роду політичним засобом.

Не був Полковник і природженим революціонером, як то бувають люди з природи, з покликання, з темпераменту, типу Мацціні, Кошута. Значно більше революційного запалу мали такі його співробітники, як Сеник, що був свого роду романтиком революції, або Сціборський, який був теоретиком революційної акції та жив нею. Що ж до Полковника, то він ставився до бойового чину з розмислом, як практик, що зумів заграти не на одній струні.

Є. Коновалець розумів, що живемо в добу революційну, в часи глибоких переворотів і перебудов, як також живемо в епоху націоналізму. Він приложив всіх старань, щоб оформився остаточно український націоналізм.

Є. Коновалець інтуїтивно відчув, що лише націонал-істична ідея може протиставитись таким універсальним і згубним віруванням, як комунізм і протиділати іншим теоріям, що зміряють до духового поневолення українців. І лише вона в стані здвигнути українську націю на шляху до державности. А щоб та ідея була динамічною, сильною й раптово діляючою, повинна вона бути революційною, надхненою духом героїзму, жертвенности. Лише подібна ідея, виплекана на історичних традиціях, може дати нації внутрішню спайку.

Розвій подій вповні виправдав передбачення Є.Коновальця і нині український націоналізм є великим моральним, політичним чинником, діючим серед українців.

Український націоналізм не міг не бути революційним, бо виломився в добу глибокого перелому, що його переживає Україна і вся Европа. В таку добу сполягати на еволюційні процеси не доводиться. Бо ж хто не здобудеться на волеву натугу, на чин, той неминуче опиниться під колесами історії. А тимпаче українці повинні мати відвагу й уміння здобувати, а не лише приймати. Бо ... державности нація наново має творити своє

життя, але насамперед мусить вона струситися від залишків поневолення та чужинної дійсности. Це має творити зміст національної революції.

Але годі мислити революційний чин категоріями недавно минулого. Форми всякого практичного чину залежать від зовнішніх обставин, і в умовинах польської займанщини Городок Ягайлонський мав свою рацію. Революційне наставлення є насамперед внутрішньою поставою супроти дійсности і є воно вислідом розгонової сили та снаги осіб чи суспільств. Однак коли в парі з ним не іде політичний зміст, революційність стає ферментом анархії і розкладу.

Так розумів речі Є.Коновалець, коли через УВО та ОУН підготовляв українську національну революцію. Тож, як бачимо, в своїй чинності, чи то команданта бойової організації, чи то Голови політичної групи, політичні моменти все були в нього на першому пляні. Тому власне ми гадаємо, що центр ваги цієї історичної особи треба шукати в площині політичній.

Мислич

Ідея провідництва.

Колись Шевченко тужив за "українським Вашінґтоном", який повівби український народ до волі, до власної держави. З усією питомою йому віщою силою оспівував він великих народніх провідників, які провадили свій народ шляхами слави й могутности. Бо він знав, що не сіра маса, ота "капуста головата", є творцем історії і носієм та творцем великих культур, але великі уми, генії, що виходять із даного народу є тією магічною силою, що з племени пастухів і гречкосіїв уміють робити народ, націю. Тому його могутні гимни слави й обожання належали цим геніям, народнім вибранцям і пестунам історії. Вони ж бо, ці Прометеї, мали відвагу й уміли виривати віщі вогні з рук самолюбних богів і давати їх своїм народам. Без них, без цих національних героїв, життя народів було б сірою буденщиною, безпросвітнім існуванням.

Англійський історик Карлейл видвигнув в історичній перспективі значення героїв у житті народів. Він один із перших накреслив такі могутні постаті в житті народів, як напр. Кромвель і Наполеон і розкрив їхню справжню ролю в історичному ставанні англійської й французької націй. В добі демократії він співав славу колишнім народнім героям і тужив за новими героями. Бо герой, могутня індивідуальність, провідник із ласки Божої, не є тираном або диктатором, який держить владу в руках виключно фізичною, брутальною силою. Герой - це помазанець Божий і вибранець народу, це найкраща синтеза вічного духа певного народу, що втілює в собі й реалізує те, що даний народ має в собі найбільш істотного й історично тривалого.

Народ любить і поважає своїх провідників, він прислухається до їх голосу й іде за ними, бо бачить і відчуває в них себе самого. Він відчуває між собою і своїм провідником якусь незбагнуту ближче містичну силу, яка в'яже його з провідником в одну нероздільну цілість. Повернувшого з вигнання Наполеона витала маса французького народу з небувалим ентузіязмом і захопленням, помимо всіх тих тягарів, що наложував він на цей народ і помимо всіх тих жертв, яких він жадав безнастанно від цього народу. В прекрасній поемі одного чеського поета зображений цей культ провідника з небувалою силою: мати, що втратила всіх своїх синів у війнах, які спричинив Наполеон іде на торжественний похорон цього народнього провідника, щоб кинути йому свій проклін, але зблизившися до місця паради і почувши звуки дзвонів і музик, що голосили славу вічної Франції в постаті її героя, вона, замість проклньонів, в якомусь незбагнутому, вищому піднесенні заявляє, що на таке велике народне діло за мало було тільки трьох синів. Або: розлючена юрба за ті криваві війни, що спричинив Наполеон, приходить, щоб плюнути в лице побідженому героєві, якого ведуть на останнє заслання, але побачивши його, вона замість ображати його, скидає шапки з голов і віддає останній салют тому, що хоч переможений, але одним зором умів полонити серця своїх.

Наполеон жадав мільйони жертв в ім'я ідеї "вічної Франції", він вимагав майже неможливого від своєї ґенерації, але він творив міт і записував на віки-вічні ім'я Франції в анали історії. Бо Наполеон - а з ним кожний національний герой - живе не тільки життям своєї нації, але життям ґенерацій, в нього і через нього говорить вічність.

Історія не знає народу, який виключно своєю масою, своїм числом рівних і сірих людей вийшов би на кін життя і залишив після себе незатерті сліди. Історія знає тільки ті народи й говорить про них, які мали своїх героїв. І то без огляду на його внутрішній суспільно-політичний устрій. І найбільш демократичні устрої можуть тільки тоді бути історично-творчими, тривалими, коли на їх чолі стоять великі індивідуальности, герої. Поява героїв, великих провідників у житті народу є ознакою живучости й історичної спроможности даного народу. Народ, який не видає з себе вже героїв, є народом, засудженим на смерть. Франція першої світової війни не була б вийшла ще раз на кін історії з такою могутністю, як що на її чолі не стояли б були такі величні постаті, як "тигр" Клемансо й Фош. Демократична Англія була б мабуть програла цю війну, якщо б не була провадила її залізна рука Черчіля. Демократичні З'єдинені Держави Америки мабуть не були б виросли до тієї світового розміру потужности, якщо б на їх чолі не стояв був кілька разів зарядом вибраний Рузвельт. Його тінь і сьогодні дає напрямні американській політиці. А чи історія ЗДА взагалі, як самостійної держави, не зв'язана нероздільно з величньою постатю Вашінґтона? Це не тирани й диктатори в повному розумінні цього слова, які в ім'я своїх особистих хоробливих амбіцій і уподобань несуть смерть і неволю мільйонам людей - це найкращі виразники і реалізатори того, що має кожний народ у собі найбільш позитивного й творчого. Це не духи руїни, але генії добра й краси.

Бо історія знає і великих духів руїни. Їм вона не ставить пам'ятників, тільки реґіструє їх появу, як реґіструє появу великих катастроф, епідемій і нещасть. Вони - ці духи руїни - лишають після себе тільки руїни й спустошення. Такими духами руїни, геніями зла були в історії темні появи Атілі й Джінґісхана, такою появою останеться в історії і панування Сталіна. Їх панування основувалося чи основується на насиллі, поневоленні й пониженні людини, на грабунках і мордах, на безправ'ї й неетичності. Їх історичний шлях - це руїна духової і матеріяльної культури. Народ відчуває хоробливість цих появ, тому поборює їх із тією самою силою, з якою поборює всякі великі катастрофи. Вони не належать до культу героїв і великих провідників, бо не провадять вони народи до світлих висот, але до руїни й упадку.

В творенні, в історичному ставанні народу поява героя, народнього провідника є найважнішою передумовиною, щоб якесь плем'я стало народом. Американський соціолог В.Мек Дуґал у своїй праці "Психологія групи" пише, що найважнішою передумовиною для того, щоб якесь плем'я, певна незорганізована група подібних собі духово людей стала народом, є ідея провідництва. Так у свойому думанні, як і у відчуваннях чи ділах всяка товпа виказує завжди тенденцію до поступовання за вказівками якогось провідника, і від ступня, в якому вона улягає провідникові, залежить поземність вдачности її чинів. Поступувати за провідником і бути послушним йому - становить найпростіший спосіб для того, щоб діла й поступування товпи були вдачними, консеквентними, інтеліґентними й опанованими.

Не кожний перший-ліпший може бути провідником, провідник мусить визначатися винятковими прикметами. Значіння і ролю провідника можна найкраще студіювати в організації армії - хоч тут провідником не є завжди провідник із ласки Божої. Але без ідеї провідництва не могла б існувати ніяка армія. Гієрархія провідників є істотою організації армії.

Це саме відноситься в багато вищому ступені і до народів, - пише дальше цитований автор. Оскільки якийсь люд, якесь плем'я - чи більшість споріднених племен - має стати народом чи нацією, то мусить він бути здібним виділювати з себе, видавати особистості з вийнятковими прикметами, які відогравватимуть ролю провідників. Загальні здібності народнього провідника мусять бути дуже виразними й вийнятковими, здібностями вищого порядку, бо тільки такі вищі здібності дозволяють провідникові вдержання свойого провідництва над товпою чи народом. Такі особистості, може багато більше, як всякі інші чинники спричинюються до витворення народньої єдности і підносять його до найвищого напняття.

Є країни - пише дальше згаданий соціолог -, які мали всі інші умови народньої єдности, але з причини браку одного провідника не стали оселею якогось тривалого народу. Наприклад велика частина Африки, мабуть найбагатшого континенту на земній кулі, була довгі віки в посіданні муринської раси, і ця раса ніґде не витворила народу, - в той час, як в Европі, Азії й Америці повстали великі культури й цивілізації. Нездібність цієї раси витворити народу - навіть тоді, коли перейшла вона під чужі впливи - в'яжеться, без сумніву, з фактом, що ця раса не видала ніґде з себе індивідуальности з істотними прикметами високої інтелектуальної і моральної вартости.

Іншим народом є араби, які завдячують своє існування одному чоловікові. Арабський народ створив геній Магомета. Він силою своєї особистости й ориґінальности, полученої з силою своєї глибокої релігійної віри перетворив войовниче й богохульне плем'я арабів у нарід. До його виступу це плем'я було розпорошене й не творило ніякої єдности, попри його расову і географічну однорідність, попри географічну відрубність й можність свобідно порозуміватися між собою. А дальше: хто в силі належно оцінити величезний вплив Конфуціюса й Лаотсе на формацію культури Китаю і надання їй однолитого характеру? Хто годен уявити собі існування жидівського народу без могутньої появи особистости Мойсея? Або, чим була б нпр. Англія без Шекспіра, Ньютона, Дарвіна, Кромвеля і ін? Чим була б Франція без Людвіка XIУ, Рішельє, Жанни д'Арк, Вольтера, Буало, Віктора Гюґо, Наполеона, Клемансо й соток інших великих умів і могутніх характерів? І так дальше.

Але не тільки для свойого повстання і формації, але і в дальшому свойому розвиткові народ потребує для свойого існування великих умів і характерів. Без своїх великих провідних людей, без своїх геніїв-героїв ніякий народ не може жити.

При тому не вільно забувати, що геніяльні люди поодиноких народів є витвором їх раси і психіки. Немає "інтернаціональних" геніїв, всякий геній зв'язаний нерозривно з своєю расою, з народом, з якого він вийшов. Семітська раса видала з себе великих релігійних учителів, раса татарська видавала з себе час-до-часу великих деспотів. Те саме явище відноситься і до европейських народів. Італію характеризують великі релігійні уми й генії штуки; Еспанію - малярство й мілітарний підбій; Англію - поезія, адміністрація, наука; Німеччину - музика й філософія і т.д.

Ці твердження американського соціолога побудовані на численних документальних даних і спостереженнях. Вони повинні б зацікавити в великій мірі й нашого читача, який - під впливом теперішньої демократичної моди - звикає дивитися на провідника, як на історичний пережиток. Так, тиран-диктатор, абсолютистичні режими з королівськими кретинами на чолі не раз - це пережиток. Деспотія і поневолення людини й народів - це не тільки пережиток, але й

режими, які треба поборювати. Проте провідник, як синтеза найкращих прикмет народу, що втілює в собі генія цього народу й живе ним та для нього - це відвічна туга всякого здорового народу. Геніяльний провідник народу, герой не є й не може бути ні демократом, ні автократом, ні тоталітаристом - він своєю індивідуальністю переростає всякі форми й режими, він стоїть понад усім, бо є він синтезою всього й сповняє тільки відвічну волю свойого народу. Він, завдяки своїм вищим якостям виноситься народньою опінією на чоло життя.

Українська нація мала також своїх провідників із ласки Божої. І тільки тому, що ми їх мали - є ми народом. Якщо ми сьогодні існуємо, як нація, то тільки тому, що ми мали Святослава Завойовника, Володимира Великого, князя Данила, автора Слова о Полку Ігоревім, Богдана Хмельницького, Івана Мазепу, Тараса Шевченка, Лесю Українку, Івана Франка, Юрія Федьковича й багато інших. Якщо ми в найновіших часах виринули знову на кін історії, то тому тільки, що ми, як нація, видали з себе Симона Петлюру, Євгена Коновальця і цілу ту плеяду провідних людей, що під проводом цих двох велетнів вивели націю з неволі на героїчний шлях визвольних змагань. Ворог, який стріляв у них, знав, що робить. Його вбивчі кулі не були спрямовані в чоло Петлюри й Коновальця, як осіб, але як найкращих виразників волі й генія народу. Ці кулі були спрямовані в чоло самого українського народу.

Трагічні травневі дати вказують нам, що наші вороги не раз краще від нас розуміють ролю провідників, вождів ув успішному розгортанні українського визвольного змагу.

Ворог б'є насамперед по тих Перших, що прокладають шлях нації. Нехай свідомість цього об'єднує нас навколо священних заповітів поляглих провідників і навколо їхнього наступника і їхнього бойового товариша полк. А. Мельника.

Ель

Ярослав Барановський

/В третю річницю з дня смерти/

11.травня 1943 року підступно забито на вулиці у Львові др. Ярослава Барановського.

Впав за найбільшого розгорнення своїх творчих сил,в квіті віку./Народився 10.липня 1906 р. на Станиславщині в родині священика/.Людина глибокого розуму,проникливої інтуїції,невичерпальної енергії.Організатор,політик,революціонер.

Вийшовши з рядів легендарної вже У.В.О.,виносив на власних плечах тягар - ризико і відповідальність - підпільної праці в краю, роки тюрми й нелегального перебування на чужині.Бойовик,згодом командант У.В.О. на Зах.Землі,учасник І.Конгресу Укр.Націоналістів, II. Великого Збору О.У.Н.,член на секретар Проводу О.У.Н.,близький співробітник Вождя-Основоположника Євгена Коновальця.На полі суспільному Президент ЦеСУС-у,кількократний делегат на міжнародні студентські зїзди ітд.

Був дійсним співтворцем і заразом одним із найсильніших моторів Руху.З Організацією творив одно,вона до сьогодні позначена печаттю Його праці - жив для Організації і в ній.

Революційній праці надавав зміст,безпосередньо ставив її і тому ця праця мала стиль,який формував і формує ширше революційне середовище.

Та за цю свою суверенність - української людини і українського революціонера - був "відсуджений" продажним шумовинням на смерть: почалося цькування,посипались інсинуації,розгорнуто планові "лови" на людину,яка - вірна ідеї - свою націоналістичну мораль мала відвагу здійсняти в житті.

На Його вбивників прямо перед українським громадянством показав був - ризикнувши вийти з підпілля на останнє прощання з другом - в надгробнім слові Олег Кандиба-Ольжич,і ми памятаємо на чиїх руках ця незмита досі кров.

Належав до того великого покоління мужів Української Революції, що - хоч концентрованими зусиллями зовнішних і внутрішних ворогів українського народу - фізично були знищені,духово далі живуть,виростаючи в міт.Імена Євгена Коновальця,Омеляна Сеника,Миколи Сціборського,Олега Кандиби і з ними Ярослава Барановського горять сьогодні як дороговказ.

Провадив і будував.Невтомний і рухливий.Галичина,Буковина,Карпатська Україна,еміграція в Европі і в Америці - поле Його невпинного життєвого і революційного походу.Часто в глибокім підпіллі сам на сам прокладав підвалини Організації,бо слушно бачив " великий наказ часу" саме в повинности " організувати усі великі і невичерпані сили і енергію українського народу до боротьби за нашу мету!" В значній мірі якраз Його заслугою - трівкості основ,які він прокладав - ми,як О.У.Н.,встояли і переможно встоїмо в тій світовій повіні,що заливає світ.

Д. Слобідський

Що задумує Москва й як протиділає цьому світ?

"На думку нашого уряду, не може бути ніякої плятформи, на якій ми могли б зійтися з урядом, погляди якого на міжнародні відносини є дуже чужі від наших поглядів і є протилежні до нашого морального наставлення. Не може бути ніякого взаємного довір'я, ба навіть ніякої взаємної пошани, коли одна з партій цинічно думає про недодержання перебраних на себе зобов'язань вже тоді, коли дає обіцянки і заключує трактати. Ми не можемо визнати заступників уряду, які рішені й змушені конспірувати проти наших установ, дипломати якого є спричинниками небезпечних повстань і заворушень і якого речники кажуть, що вони підписують договори без думки додержуватися їх; ми не можемо мати з ними ніяких офіційних зв'язків, ані не можемо дружньо приняти їх у нас".

Так відповів уряд З'єдинених Держав Америки дня 10 серпня 1920 р. Італії на її запит, чи не був би час визнати офіційно совєтський уряд. Що правда, на теренах російської імперії ще продовжалися тоді бої протибольшевицьких течій, які могли, за поміччю ззовні повалити уряд Леніна, тому було ще завчасно визнавати офіційно уряд, який міг бути повалений. Але таке декларативне ставлення закордону, особливо ЗДА, тільки допомогло закріпитися совєтській владі в Росії. ЗДА і взагалі американська публічна опінія, вихована на демократичних засадах свободолюбства, ставилася наскрізь негативно до диктатури пролетаріяту, що збудував своє панування на безприкладному терорі, ґвалті й поневоленні. Американський амбасадор, Френсіс, що власними очима бачив народження й розвиток совєтської влади в Росії, повернувши до ЗДА, висвітлив американському народові відносини в СССР. Він апелював до совісти світу, щоб цей не дав загибати 180-мільйоновому народові під тиранічною владою "безоглядної, безсовісної і жадібної крові оліґархії", якою проводить "чоловік із мозком дикуна й серцем монстра". Так само американська преса била на тривогу й домагалася знищення тиранії в Росії. Президент Вільсон окреслював публічно совєтський режім, як "малу групу людей, яка є так само еґоїстична, безоглядна й немилосердна, як і царські урядовці". Проте він, у своїй закордонній політиці, держався строгої невтральности відносно Москви. Цей великий ідеаліст і політик у професорській тозі думав, що з часом правда побідить і в Росії запанує демократичний лад.

Даремно закликав Клемансо до інтервенції, даремно маршал Фош виготовляв пляни військової інтервенції в Росії і домагався скорої їх реалізації; даремно доказував Вінстон Черчіл, що війна з большевиками неминуча, тому краще її вже тепер розпочати й закінчити, чим пізніше. Союз Народів - це утопія, казав Черчіл, і він ніколи не заступить доброї фльоти. Даремно остерігав світ перед большевицькою загрозою англійський прем'єр міністрів Ллойд Джордж - президент ЗДА, Вільсон, не хотів уже нічого чути про війну. А без Америки Европа не важилася на продовження війни.

Американський народ не одобрив пізніше Вільсонової ідеї Союзу Народів, цієї найкращої мрії президента ЗДА, в ім'я якої він зрікся допровадження війни в Европі до її логічного кінця - розбиття московської тюрми народів і створення вільних, самостійних держав на цих теренах. Америка відтягнулася назад до своєї ізоляціоністичної політики й навіть не здала собі справи з того,

що всі її жертви, які вона принесла в першій світовій війні, були
тільки витраченням величезної енергії, з якої не скористала ні
вона, ні Европа. Союз Народів, який мав принести мир, лад і щастя
людству, був тільки опіюмом, який задурманив багато тверезих у-
мів, не приніс людству найменшої користи, а Москва за його плечи-
ма розвинулася до такої потуги, що сьогодні тінь її впала не тіль-
ки на Европу й Азію, але й на Новий Світ. В ім'я ідеї Союзу Наро-
дів Вільзон не дозволив американським воякам машерувати дальше
на схід, на Москву. Двадцятьп'ять років пізніше ця ідея ганебно
провалилася, але історична конечність маршу на схід, в надзви-
чайно гірших і тяжчих умовинах, стала сьогодні для американського
народу питанням бути або не бути. Загроза Москви, випосаженої
американським і англійським матеріялом, при рівночасному викори-
станні своїх величезних ресурсів висить, як меч Дамокля, над ці-
лим світом. Московський імперіялізм стукає до воріт не тільки Ан-
глії, але й ЗДА.

ЗДА одинокі з великих держав визнали офіційно совєтську
Москву аж 1933 року - і то тільки з причини торговельних вигод.
Рішився на цей крок покійний президент Рузвельт. Велика Британія,
Франція й Італія визнали совєтський уряд ще 1924, а Японія 1925 р.
Преса й взагалі світова політика, так в Америці, як і в Европі
цілий час і далі ставилася надзвичайно критично до сов. режиму,
але все це були тільки слова, бо на ділі світ пішов стопідсотково
на співпрацю з червоною тиранією в Москві. Москва одержала право
громадянства в культурному світі, її прийнято до Союзу Народів,
вона підписувала всякі трактати, якими осуджувалося війну /пакт
Бріяна - Келлоґа/ і то в той самий час, коли Сталіна плямовано
як "стоголового монстра", що нищить культуру, релігію і взагалі
все, що в цивілізованому світі називалося святим і величним. Лік-
відацію "кулаків" із 1929 - 31 рр. та організацію штучного голо-
ду в Україні прийняв світ з обуренням і почуттям огиди до сов.
режиму. Але поза обурення й паперові протести світ не зробив ані
кроку вперед.

Велику прислугу зробив червоній Москві Гітлер. Його войов-
ничі плани для підбиття світу й расистична теорія ненависти й по-
горди до всего ненімецького звернули увагу світу на німецьку за-
грозу й тим самим дали змогу Москві долучитися до цього хору не-
нависти проти Німеччини й у тіні німецької загрози приготовляти-
ся не тільки до поборення Німеччини, але й до завоювання цілого
світу. Триголовий московський монстр /совєтський уряд, комуністич-
на партія і III-ий Інтернаціонал/ простягнув свої лапи на цілий
світ і затягає його повільно в свої згубні сіті. Для боротьби про-
ти держав осі, Сов.Союз був зв'язаний у військовий союз із велики-
ми демократіями і, щоб дати ілюзію сатисфакції цим демократіям,
він "здемократизувався" - позірно проголосив "свободу релігії",
"розв'язав" III-ий Інтернаціонал, надав більше "самостійности"
своїм республікам - , а на ділі з залізною послідовністю продов-
жував свою імперіялістично-загарбницьку політику з метою понево-
лення цілого світу.

Великі демократії переорієнтувалися через ніч, почали ви-
хвалювати "великого Сталіна" й його "сонце конституції", а це
"сонце" поволеньки заслонювало всі інші сонця... В тіні військо-
вого союзу з великими демократіями й війни проти держав осі Мос-
ква робила свою злочинну роботу й приготовляла третю світову вій-
ну проти своїх оказійних союзників. Москва, мабуть одинока, знала,
що до такої війни прийде, бо вона хотіла її і тому приготовляла
й приготовляється до неї.

Року Божого 1928 Москва підписала т.зв. пакт Бріяна-Келлоґа,

який осуджував війну - і того самого року вона започаткувала ґрандіозний плян збросння і підготовки до другої світової війни. У своїй промові з 9 лютого 1946 Сталін говорить у цій справі дуже ясно. Він каже, що комуністична партія знала, що "война насувается", тому вона розпочала 1928 р. "грандиозное дело" "активной обороны". Відки знала партія, що "война надвигается", коли в той час Німеччина була ще цілковито обеззброєною, а інші потуги і не думали про війну з СССР? Німеччина почала збороїтися і підготовлятися до війни аж після приходу Гітлера до влади, тобто після 1933 р. Отже комуністична Москва перша почала підготовку другої світової війни і якщо не був би її започаткував Гітлер, то зробив би це Сталін - два найжорстокіші тирани сучасної історії.

Промова Сталіна взагалі революційна в цьому напрямі. Він твердить, що друга світова війна мусіла прийти не так з причини аґресивної політики Гітлера, але з причини капіталістичного устрою всіх інших держав світу в тому числі й Англії та ЗДА. А перемога над державами осі не означає перемоги демократії в західному її розумінні, але "победил наш советський общественний строй" і "наш советський государственний строй". Рівночасно твердить Сталін - рішальний удар завдала державам осі Червона Армія, а не західні демократії, які вважали цю армію за "колъос на глиняних ногах". Тому він ні словом не згадує заслуг своїх союзників у цій війні! Він навіть не згадує тієї величезної помочі в воєнних матеріялах, що її дали Совєтам ЗДА і Англія. Війну виграв СССР - твердить Сталін - майже виключно власними перевагами, засобами й власною армією. Для цього готувалася Москва активно від 1928 р.

І так як до цієї першої розривки світового масштабу з частиною капіталістичних держав готувався Сталін приблизно 15 років, так він започаткував уже нову п'ятилітку з метою підготовки СССР до останньої розривки з рештою капіталістичних держав. Він заявляє: для того, щоб "наша Родина била гарантирована от всяких случайностей" - так як перед 1928 р., щоб була готова до "активной оборони" - ми започаткували нову п'ятилітку... В цій новій п'ятилітці особливу увагу присвятиться тяжкій індустрії, бо в разі нової війни, СССР не зможе вже числити на поміч закордону. В новій підготові, яка, за словами Сталіна, мусить закінчитися "в ближайшее время", СССР має добитися видобування 50 мільйонів тон "чугуна" /1913 р. видобувалося 4 мільйони 220 тисяч, а 1940 - 15 мільйонів тон/, до 60 мільйонів тон сталі /1913 р. видобувалося 4 мільйони 230 тисяч, а 1940 - 18 мільйонів 330 тисяч тон/, до 500 мільйонів тон вугілля /1913 р. видобувалося 29 мільйонів, а 1940 - 166 мільйонів тон/, до 60 мільйонів тон нафти /1913 р. видобувалося 9 мільйонів, а 1940-31 мільйонів тон/. Для цього, - додає Сталін, - треба нових трьох п'ятиліток, але ми осягнемо це скоріше. І йому треба вірити, помимо того, що, - як каже тиран із Кремля, - чудес на світі не буває, а "чека не так сильна".

Проти кого зброїться СССР тепер, хто загрожує мир і хто має намір нападати на Совєтський Союз? Ніхто! Але як перед цією війною, так і тепер Москва готується до підбиття всього світу, бо "комуністична революція", "ідея Третього Риму" "може тріумфувати тільки як світова революція". Для здійснення цих ідей працює совєтський уряд, комуністична партія і III-ий Інтернаціонал, які мають своїх визнавців, аґентів і пробоєвиків на всій земній кулі. Всюди працює "п'ята комуністична кольона", І якщо деякі комуністичні партії в інших країнах інакше уявляють собі комуністичну революцію і совєтський лад від групи червоних сатрапів з Москви, то все ж таки працюють вони стовідсотково в напрямі московської імперіялістичної ідеї, бо всі напрямні йдуть з Москви.

Збагнув і зрозумів цю загрозу для цілого культурного світу б. англійський прем'єр Вінстон Черчіл і так як після першої світової війни, так і тепер закликає він світ до активної оборони. В своїй промові з 5 березня в Фултоні /ЗДА/ він сказав ясно світові, що положення в світі критичні, ще як після першої світової війни. "На ті поля, що ще недавно були освячені побідою союзників, впала тінь. Ніхто не знає, що наміряються зробити в найближчому майбутньому Советська Росія і її комуністична міжнародня організація і які є границі - якщо взагалі такі існують, її експансіоністичних тенденцій і стремлінння до прозелітизму" - сказав дослівно Черчіл. Від Штетіну на Балтику до Трієсту на Адріятику спустилася залізна завіса на континент, а комуністичні партії в цілому світі намагаються настановити всюди тоталітарні режіми. В усіх окупованих Москвою країнах запанував поліційний режім і тиранія. Якщо ми були б провадили рішучу політику, заявив дальше Черчіл, то в 1933 або ще навіть у 1935 р. ми могли не допустити до закріплення гітлерівського режиму в Німеччині і в такий спосіб могли запобігти другій світовій війні. Але маючи вже досвід, ми не сміємо допуститися нової помилки. Щоб не допустити до нового кровопролиття, ми мусимо негайно, ще цього 1946 року, дійти до виснення всіх проблем із Росією - і то за помічччю Організації З'єдинених Націй при активній піддержці всіх її народів, що говорять англійською мовою та їх союзників.

Мова Черчіля рішуча і ясна, але й утопічна. Поперше Черчіл хоче потягнути різницю між советським режимом і московським народом, для якого він - як колись Вільзон-має велику симпатію... Він забуває той історичний факт, що ніякий провідник, хоч би це був і найбільший тиран, не може довго вдержатися, коли його не піддержить народ, серед якого він появився і пляни якого він виконує. Московський народ, серед якого працює Сталін, тяжко терпить і угинається під тягарами тих колосальних завдань, що на нього накладає його "любимий вождь", але цей же народ дає йому силу й змогу виконувати ці плани й задуми, бо йдуть вони лінією його історичного ставання - поневолення чужих народів і встановлення його хоробливого месіянізму в світі. Сталін, як колись Іван Грізний, Петро І чи інші тирани - царі створує цьому народові могутню візію здвинення свойого царства в світі. поява Сталіна не є припадком, вона є логічним завершенням тієї хоробливої месіяністичної ідеї, що жила й живе в душі цього народу, яку хотіли здійснювати царі й яку в духовій площині проповідували всякі московські містики з Достоєвським на чолі. Візія комуністичної революції в світі - це візія московського панування в світі без огляду на її вияв. Колись це була ідея пан-ортодоксизму, панславізму, а тепер є вона ідеєю комуністичної революції. Тому Сталін у своїх внутрішніх потягненнях апелює до патріотизму московського народу, до його душі, до його національної амбіції як "старшого й великого брата", який має своєю ідеєю і своїм, московським, новим ладом ущасливити світ. Сталін апелює до національної гордости москаля, він будує свою "комуністичну революцію" на національній традиції московського народу, тому цей народ іде за ним, тому він має успіхи. І доки Черчіл, а з ним і цілий культурний світ, не зрозуміють, що носієм комуністичної ідеї - як колись панортодоксальної, панславістичної чи ідеї Третього Риму - є московський народ, а Сталін є тільки виконавцем цієї ідеї - до того часу загроза з Москви буде дійсною і чинною. Щоб цю загрозу раз на завжди усунути, не досить усунути тільки комуністично-советський режим, але треба покорити московський народ, помогти визволитися з-під нього усім поневоленим народам,

і за поміччю цих народів держати Московію в її етнографічних границях. Знищити комунізм і советський режим - це значить знищити самий центр цієї ідеї - московську імперію! Лихо треба знищити в самому його корені. Бо в інакшому разі воно з'явиться в іншій формі дуже скоро знову й світ стоятиме перед тією самою проблемою, перед тією самою загрозою, що й тепер. Месіяністична ідея московського народу - виконавцем якої є тепер Сталін - грізніша від атомової бомби, про яку каже Черчіл, що людство не могло б спокійно спати, коли б вона була тепер у руках Сталіна. І не знищить її ніяка атомова бомба, хіба інша ідея, сильніша й краща від московського месіянізму в її теперішній формі комуністичної резолюції. Такою ідеєю може бути тільки ідея волі народів і свободи та гідности людини, але не в її декларативній формі, але в наступі, в чинній реалізації.

Подруге, Черчіл твердить, що світ не знав, що діється за тією залізною заслоною, де панує Кремль. А чи Сталін не сказав ясно й недвозначно, що там діється? Там готується нова війна для по..валення капіталістичного ладу в світі й установлення кращого "общественного советського строю" і "многонаціонального советського государства", які оказалися в цій війні кращими і ліпшими від буржуазних капіталістичних устроїв і режимів... Так сказав Сталін, і йому треба вірити!

Потрете, Черчіл вірить, що Советський Союз не хоче війни, він хоче тільки "плодів війни і безграничного розширення своїх сил і своєї доктрини". Без сумніву, що так. Гітлер також не хотів війни, він хотів тільки розширити в безконечність "життєвий простір", "лебенсравм" німецького народу й створити "Нову Европу" та завести новий лад у світі. Пощо війни, коли б такі задуми можна здійснити мирним шляхом? Але що тоді, коли мирний шлях не доведе до бажаного кінця? Що зробив Гітлер - ми вже бачили. Що зробить Сталін - в цьому не має сумніву. Тому треба ділати, доки не запізно - ще цього, 1946 року, як сказав Черчіл. Але не утопіями всяких союзів народів і 50-літніми пактами, яких Москва ніколи не додержувалася і не буде додержуватися. Силі треба протиставити силу - і то силу кращої ідеї і кулака. З Москвою треба говорити мовою, яку вона одиноко розуміє і визнає.

В Парижі відбувається тепер конференція міністрів закордонних справ ЗДА, Англії, Франції і СССР. Ця конференція розпочалася 25 квітня, на пропозицію З'єдинених Держав Америки після того, як лондонські наради заступників міністрів закордонних справ не могли до нічого довести й мирова конференція, що мала розпочатися 1-го травня не могла бути скликана якраз із причин невдачного перебігу лондонських нарад. Конференція засідає уже поверх 10 днів, але також не осягнула ще ніяких суттєвих успіхів. Бо відкинення австрійських претенсій на італійську частину Тиролю не можна ще назвати ніяким успіхом. Це справа льокального характеру. На великі труднощі натрапляє мировий договір з Італією. Крім інших проблем, найтяжчою є мабуть проблема італійських колоній і справа Трієсту. Франція пропонує, щоб усі бувші італійські колонії залишились під виключним мандатом Італії. СССР натомість жадає, щоб ці колонії перейшли під мандат ОЗН. Цими колоніями мала б керувати спеціяльна комісія, зложена з представників кількох держав, а на їх чолі мав-би стояти як губернатор або московський або англійський делеґат. Італія давала б своїх делеґатів на пости заступників губернаторів. Конкретно СССР бажає, щоб губернатором Тріполітанії був москаль, а губернатором Кіринаїки - англієць.

Натомісць Англія пропонує, щоб Тріполітанію і Кіринаїку проголосити самостійною арабською державою. ЗДА за тим, щоб ці колонії поставити під мандат Організації З'єдинених Націй, яка сама вирішить, в який спосід і котрі країни мають управляти ними. Гра йде, як видно, між Англією і СССР. Англія не хоче допустити Москву на Середземне Море, а Москва хоче за всяку ціну осягнути тут певні позиції. ЗДА хочуть найти компровісову розв'язку. Але знаючи, що первісно СССР жадав виключно для себе мандату над Лібією, тяжко припустити, щоб вони згодилися на якийсь більший компроміс.

Але в той час, як у Парижі йдуть мирові переговори, Москва з залізною послідовністю веде свою політику доконаних фактів і забезпечення собі якнайвигідніших позицій для грядущих подій. В Европі вона монтує мілітарний бльок слов'янських держав з ясними протиаліянтськими тенденціями. Мілітарний союз Польщі, Чехословаччини й Югославії під московським патронатом, став дійсністю. В своїй окупаційній зоні Німеччини, Москва змонтувала т.зв. Єдину Соціялістичну Партію, що повстала з фузії комуністів і соціял-демократів. Ця партія виступає, за згодою Москви, за єдністю Німеччини і сильно атакує західні демократії. Ясно, що Москва хоче здобути собі симпатії німецького народу, щоб у разі потреби використати їх для своїх цілей. В своїх окупаційних зонах Англія і ЗДА піддержують соціял- демократів і одобрюють їх неґативне ставлення до фузії соціял-демократії з комуністами. З приводу робітничого свята 1-го травня англійська робітнича партія вислала привітальну телеграму німецьким соціял-демократам. Почалася лiцитація за німецький народ! Колишній смертельний ворог стає скоріше, як можна було сподіватися, бажаним союзником. Німці розуміють це, і вони скоро зуміють використати цей новий стан для себе.

Напруження між СССР і Туреччиною загострюється. Нещодавно заявив турецький президент міністрів, що Туреччина готова на переговори з СССР у справі Дарданелів, але добровільно вона не зречеться ні п'ядиcвоєї землі. В Ірані дійшло, позірно, до відпруження. СССР відтягає відти свої війська, але переговори між перським урядом і комуністичним урядом в Азербайджані, наставленим Москвою, не дали ще ніяких плодів. Положення характеризує заява комуністичного провідника Азербайджану, який сказав, що Азербайджан буде збройно боронити своєї самостійности. Подібне положення в Манджурії. Там також відтягаються совєтські війська, але їх позиції займають комуністичні повстанці, озброєні Москвою, які в кривавих боях не тільки задержують за собою ці позиції, але здобувають ще й нові.

Москва користає з воєнної передишки і готується. На заяву прем'єра Етлі, що комуністична партія означає диктатуру й поневолення людини та на заяву мін.зак. справ ЗДА Бернса, що Америка не повторить помилки з першої світової війни й не продовжатиме своєї ізоляціоністичної політики, відповів Сталін 1-го травня ґрандіозною демонстрацією військових сил у Москві й знаменною деклярацією. Він видав денний наказ до Червоної Армії, в якому м.інш.сказав таке: Цілий світ мав нагоду переконатися в цій війні про силу СССР і про її лояльну політику. Але в інтересі мирної соціялістичної відбудови СССР він не спустить ні на хвилину з ока "інтриґи інтернаціональної реакції та її плянів ненависти для нової війни". СССР, використовуючи всі здобутки науки і воєнні досвіди, присвятить особливу увагу розбудові й скріпленню Червоної Армії.

Ось програма Сталіна. Що зуміють протиставити цій політиці Москви західні демократії? Чи знову тільки високопарні слова й погрози, за якими - як і після першої світової війни - не піде чин?

Якщо так, то світ чекає ще більша катастрофа, як та, яку він пережив цієї війни.

Українські політичні чинники, замість дрібного політикування на власному смітнику, мусять помогти західнім демократіям пізнати правдиву суть комунізму й його носія - московського народу, та спричинитися активно до остаточної розв'язки московської загрози в світі. Таким чином ми активно спричинемося до визволення нашої країни з-під московської кормиги та рівночасно виконаємо почесне завдання відносно цілого культурного світу. Наша визвольна боротьба проти Москви мусить вийти на світові рейки й набрати міжнародного характеру. Це велике завдання має виконати наша сьогоднішна політична еміграція. В цей спосіб ми допоможемо дуже багато нашим братам, які на рідних землях кривавляться за ідеал вільної України.

§:§:§:§:§:§:§:§:§:§:§
oxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxo
§:§:§:§:§:§:§:§:§:§:§

Р.М.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ ПРОЦЕС ПІД НІМЕЦЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ.. /I./

/ОГЛЯД/.

Інший характер, ніж на Центральних та Східньо-українських землях, мав розвиток українського національного культурного процесу на землях, що увійшли до т зв. Генерального Губернаторства. Склалось на це декілька, як зовнішніх, так і внутрішніх, причин.

З одного боку, обмежувано повноту культурного і взагалі національного розвитку на цих землях, їх прикріплення вже з початку серпня 1941 р. до чужої національно-адміністраційної одиниці, з другого боку - кільканадцятилітнє попереднє тотальне нищення на Центральних і Східніх землях національного українського життя позначало, де в першу чергу треба зосередити головний тягар культурної акції. Тим більше, що Київ і на масштаби цілого українського материка займає центральне становище. Цю конечність підсилювали і ширші можливості /хоч і на короткий часовий період/ ставити на Центральних і Східніх теренах українську культурну справу, бо закріплювання на цих теренах органів німецької адміністрації тривало зі зрозумілих причин довше, як на українському Заході. Така постановка, що логічно з наведених моментів виплинула, постановка - перевести генеральний наступ передовсім на Центральні і Східні Українські Землі, щоб там перед окраденими духово большевиками масами, задемонструвати на всю повноту українську національну ідею - не могла в якійсь мірі не позначитись на праці на ЗУЗ і еміґрації. Розходилось як про перекинення з тих земель значних культурницьких сил на схід, так навіть рівнання поодиноких суто культурних завдань на потреби ширшого українського материка.

Зовнішніх рямок надало культурному процесу в Галичині її включення до "ҐҐ". Річ при тім ясна, що на Прокрустовім ложі німецького "націонал-соціяліста" Франка якраз український націоналізм - хоч би це стосувалось "лише" культури - місця собі знайти не міг.

Прийшлось отже, від початку ставити тут культурну працю або через підпільно-нелеґальні видання, або через установи загально українського" характеру: Інститут Народньої Творчости з Кабінетом образотворчого і прикладного мистецтва /справа фахової підготовки самодіяльних мистців, курси позаочного навчання/, Клюб Письменників тощо.

З наведених вгорі причин - хоч це може на перший погляд і парадоксально ! - не міг навіть на самих початках німецької окупації тут процес культурний знайти такого суверенного виявлення, як на сході. Після большевицького відступу культурний актив Галичини спонтанно взявся до праці - терен, почавши зі Львова покрився цілою сіткою добре зорганізованих мистецьких, наукових, освітніх та інших культурницьких закладів - але на повно здійснити все цієї праці не довелось. Тому в порівнанні з розгорнутим восени 1941 р. культурним українським життям під націоналістичними прапорами в Києві, культурне українське життя в так зв. ҐҐ виглядало назовні недовершеним. Ця різниця в інтензивності культурного прояву не могла, ясна річ, залишитись скритою від німецького окупанта і тому - поминаючи моменти фактичної різниці німецької політики щодо Українських Земель Центральних і Східніх та Західніх - знайшло це своє певне відчуття на

I/Закінчення. Початок див. в "Н.Щ." ч. 12/45.

розмірах і спрямованні німецького терору, що розгорнувся з повною силою згодом.

Терен еміграційний, хоч ряд визначніших культурних діячів вислано на Землі, довший час після започаткування німецько-большевицької війни продовжував ще свою попередню працю, бо німецький терор сюди докотився аж згодом.

В Празі, окрім видавництва Пробоєм, поширило свою працю Культурно-Наукове Видавництво. Скеровано увагу на продукцію книжкову, маючи на увазі передовсім потреби краю і рівняючись далі на засади українського націоналізму. Увагу приділювано й іншим ділянкам культурного життя/в Українському Університеті ряд науковик асистентів перебрало Українське Національне Об'єднання, як степендіянтів і т.д./

В Берліні надзвичайно пожвавила свою діяльність Культурна Реферeнтура УНО. Під свою духову опіку /реферати, курси/перебрала вона значний відсоток робітників, що їх вивезено до Німеччини з т.зв. ҐҐ та частинно - і "східніх".
Розбудовано пресовий орган УНО "Український Вісник", що став одним із чільніших українських часописів культурно-пропаґандивних, виконуючи серед мас поважну функцію національно-виховну.

Націоналістичний актив всіма силами старався використати всі можливості, які йому для праці були ще лишилися, хоч тиснення режиму відчувалось і на культурному полі /напр, цензура/, на еміграції все дужче. Хвиля розгорнутого терору перейшла проте через культурне життя української еміграції аж згодом. Насамперед за неповні пів року від започаткування війни з большевиками - ця хвиля залягла український материк: терени в німецькій термінології визначені як "Райхскомісаріят Україна".Носії української культури мусіли перейти через нову мартиріологію, щоб видати нове свідоцтво про життєдайність українського слова.

IУ.

Після перебрання цих теренів "владою" Еріха Коха все, що мало виразніший український зміст, засуджене було на неминучу загладу. Ціла українська матеріяльна і духова культура мала бути знівельована і до кінця спростачена, бо - як висловився ще 1941 р. один із уповноважених німецьких мужів - українська історія починалася 22.червня того самого 1941 р., коли німецький меч віткнувся в суцільний український чорнозем. Ясна при тім річ, що українська націоналістична духовість не могла мати місця в світі Еріха Коха так, як не могла перед тим і ніколи не матиме місця в світі Хрущових.

У порядку "налагодження" суспільно-громадських і культурних стосунків в "Райхскомісаріяті України", приступив німецький цивільний режим до безоглядної ліквідації українського культурного націоналістичного процесу. Бо саме в організованому українському націоналізмі - побачили німецькі націонал-соціялісти - фермент, який єдиний міг збудити до активного духового / і тим самим державно-політичного/ життя частинно приспані большевізмом маси. Бо і для німецьких інтелектів не могло довго лишатися тайною, який в українськім народі відгомін починало стрічати нове українське національне слово - слово націоналістичне, яке напняття і сили в собі це слово таїло. Висока інтерпретація цього слова знайшла, при тім собі однаково високе засвідчення. За найстрахітливішої з воєн в центрі Української Землі, в Києві на згарищах післясоветської і серед пекла піднімецької дійсности складене свідомо було через особисту жертву кращих

українських людей свідоцтво, що українська правда таки живе і житиме вовік.

Зазнайомивши зі собою український народ розстрілами учасників свята Базару тощо, розпочали органи "безпеки" режиму Гітлер-Розенберг -Кох з грудня свою діяльність в Києві. Одним з перших об'єктів цієї діяльности стала ліквідація саме українських закладів культури, включно з їх визначнішими представниками -націоналістами.

Так, в середині грудня 1941 р. в Києві арештовано, а згодом і розстріляно ряд українських журналістів з Рогачем і Оршаном на чолі, Редакцію київського "Українського Слова" змінено на німецьку шмату "Нове Українське Слово"/під керівництвом агента Штепи/, припинено літературно-мистецький орган "Літаври", "реорганізовано" при київській міській управі відділ пропаганди,розв'язано всі мистецькі, освітні Спілки й навіть такі наукові установи, як Академія Наук, високі і середні школи. Все це при супроводі масових арештів серед націоналістичного активу й екс-офо демагогічних обвинувачень українських націоналістів в співпраці з... НКВД /большевики твердили якраз навпаки, що українські націоналісти -агенти німецькі/.

Дня 9 лютого 1942 р. арештовано в Києві членів Центрального Апарату Культ Реф. ОУН - Олену Телігу та Івана Ірлявського, що непохитно стояли на передовій національній позиції на сторожі революційної української духовости, - і згодом в тюрмі обох замучено. На передовій стійці української культури упали в міжчасі інші члени націоналістичного культурного провідництва /Кобрин, Ігнатко тощо/. Решта пішла в підпілля: смертельний бій української націоналістичної революції з новим ворогом українського народу почав набирати відтепер нових безпосередніших форм.

В міжчасі ґештапівський терор проти української культури розгортався на провінції. В Рівному арештовано в березні 1942 р. У.Самчука й "перебудовано" часопис "Волинь", в Рівному ж розстріляно згодом А.Демо-Довгопільського і інших. Український культурний процес на Центральних і Східніх Українських Землях підірвано такими заходами - здеформовано пресу, науку, шкільництво, освіту, життя мистецьке. /Київська Опера на німецькій мові, під німецьким керівництвом з переважно німецьким репертуаром, і т.д. іт.д./

Шал німецького протиукраїнського терору не міг, певна річ, згодом не позначитися і на українському заході з еміграцією включно, хоч тут він приймав назовні трохи інших "цивілізованіших" форм, але ніс одну і ту саму мету - розсадити українську духовість, в першу чергу її найвищого речника - організований націоналізм. Всі націоналістичні культурні заклади нищаться. В січні 1944 р. підчас відомої /у всеєвропейському масштабі !/ нагінки на ОУН, арешти по цілій Галичині культурних діячів, в Протектораті розграбовано Культурно-Наукове Видавництво "Пробоєм" /зі своїми органами/, розв'язано секцію Мист.Письм. і Журн., Секцію Освітню, в Берліні зачинено "Український Вісник" і провідників цих установ також арештовано.

Нарешті ,як офіра найвища і заразом якнайвищий символ утотожнення ідеї культурного післанництва з державним будівництвом, Слова і Чину - впав в червні 1944 р. замордований Провідник Культурної Референтури ОУН, др.Олег -Кандиба -`Ольжич.

Останні воєнні місяці засадничих змін в українськім культурнім житті - не могли принести - приніс їх хіба аж кінець війни-українська культура оформлена в націоналізмі вийшла з-під твердої, мабуть історичної своїм значенням проби 1939 -45 рр. непереможена і непереможна. - Стислі цій оцінці перейденої українською культурою дороги за війни, дороги, що ми старалися побіжно подати лише її найзначніші етапи, присвятимо статтю окрему.

Проф. М.В.

Заробітна плата сільсько-господарських робітників та прибутки колгоспників за часів совєтів в Україні.[x]

/Продовження/.

Весь колгоспний рух в Україні можна поділити на два періоди: Період від початку совєтів в Україні до 1929 року включно і другий період від 1930 р. до останнього часу, - це період так званої суспільної колективізації. В перший період переводилася політика розшарування села. Совєти грали на низьких інстинктах відсталих і несвідомих, так із національного, як із соціяльного боку елементів нашого українського села. В перший період була незначна кількість колгоспів. Україна в той час в адміністративному відношенні поділялася на округи. Так нпр. по кам'янець-подільській окрузі на 1.10.1927 року за даними окружного земельного відділу нараховувалося всього на 16 районів округи /округа дорівнювалася теперішній області/ 4 комуни, 50 артілів і 230 так званих товариств спільної обробки землі. Остання форма колгоспу-товариства спільної обробки землі-в більшості своїй рахувалася лише на папері, а фактично не існувала. Населення по колгоспах в цей період було мало. Так, за даними нашого обслідування по кам'янець-подільській окрузі на 1.6.1928 р. на одну комуну припадало всього їдців 34, або 12 родин, на одну артіль 38 чоловік, або 10 родин, а на одно товариство спільної обробки землі 50 чоловік, або 12 родин. Але товариства спільної обробки землі - власне кажучи- були індивідуальними господарствами.

На підттримку колгоспів совєтська влада витрачала великі кошти, бо передбачалось, що до комуни мусять увійти всі селяни. Село мало уявляти з себе одну комуну, одне спільне господарство. Був запроєктований тип комунальних будинків на 20-30 родин. Будинки мали бути одноповерхові /партер і надбудова-один поверх/: Отже, село-комуна мало уявляти з себе щось подібне до типу російських касарень для війська. Правда, були проєкти і будівлі для 2-ох або 3-ох родин, але цей тип будівель не мав великої кількости прихильників серед совєтських верхів, бо таке будівництво дорожче коштувало б. Але не дивлячись на велику підтримку комун із боку сов. влади, комуни не давали ніякого економічного ефекту. Так урожай з 1-ої десятини в пудах за данимиокружньої експедиційної комісії в 1926 р. по індивідуальних селянських господарствах і комунах був наступний:

Назва культур	По індивідуальних селянських госп.	По комунах за нашим обслідуванням
Жито	50	39,60
Пшениця озима	60	54,50
Овес	49	42

[x]/ Див. число "Нашого Шляху" за березень-квітень 1946

Отже, наведені цифри промовляють самі за себе. До цього треба додати, що комуни містилися в бувших садибах поміщицьких господарств. Будівлі поміщицького господарства були занехаяні, а почасти і пошкоджені, оскільки совєти пустили на початку революції, а особливо в часи війни Москви з Україною в 1919 році, лозунг "експропрійюй експропріятора", інакше кажучи - "грабуй награбоване". Отцей непосподарський лозунг і зробив своє ганебне діло, і поміщицьке господарство, як будівлі так і садки, а особливо такі високоінтенсивні рослини як виноградники, були в великій мірі пошкоджені. Приймаючи все це на увагу, сов. влада щороку примушена була давати дотації комунам на покриття їхнього дефіциту. Не краще була справа і з такою формою колгоспу, як сільськогосподарська артіль. У всякому разі при таких артілях селяни-члени артілі в більшості мали і своє власне господарство, хоч з боку влади це явище і не попиралося.

Маючи перед своїми очима такий економічний ефект від колективізації, не дивлячися на те, що для колгоспів була виділена краща земля і видавалося чималі порівнюючо кредити, в більшості безповоротні, а податки з комуни зовсім не бралися, селяни не вступали в члени колгоспів. От, томуто в 1930 р. з боку сов. влади були вжиті досить переконливі заходи /тюрма, висилка на Сибір і фізичне знищення більше упертих, що не хотіли вступати до колгоспів/, і селяни мусіли "добровільно" вступати до колгоспів. В усякім разі в цей перший період ще не викристалізувався спосіб розподілу прибутків колгоспу серед своїх членів. Були навіть і такі випадки, коли колгосп вважався лише на папері, а господарювання було індивідуальне. Цей перший період менше цікавий для нас з боку його економічної аналізи, а нарешті, економічної аналізи тут ніякої неревести й не можна, тому то ми свідомо залишаємо цей період і перейдемо до другого періоду.

В місяці лютому 1935 р. Совєт Народніх Комісарів і Ц.К.ВКП/б/ затвердив зразковий статут сільсько-господарської артілі. Від цього часу все колгоспне життя почало переводитися в формі сільсько-господарської артілі. Інакше кажучи, експеримент, що переводився по насадженню сільсько-господарських комун, не дав жадних позитивних економічних результатів і, як було зазначено комуністичною партією і совєтським урядом, "комуна зробила своє велике діло на даному етапі /яке? - М.В./, і ми пляново переходимо до реконструкції сільського господарства в формі сільськогосподарської артілі".

Отже, розглядаючи прибутки колгоспників, ми будемо торкатись лише другої половини колгоспного руху, а саме починаючи від 1930 року.

Перед розподілом сільськогосподарських прибутків між членами колгоспу, всяка сільськогосподарська артіль мусіла виконати перед державою певні зобов'язання. Першим таким обов'язком для колгоспу перед державою була "поставка". Ця поставка зерна мала силу податку. Заготовчі лімітні ціни були дуже низькі. Ми наводимо заготовчі ціни за період 1927-1939 р.р., згідно з довідником до хлібозаготівельної кампанії.

Назва культур	Пересічні заготовчі ціни в рублях і копійках за центнар x/, що платила держава за зерно селянам.				
	1927/28	1928/29	1933/34	1936	1939
Жито	4,68	5,72	6,33	6,40	6,40
Пшениця озима	6,85	8,01	8,52	10,50	10,05
Овес	4,25	4,98	5,60	5,40	5,40
Ячмінь	5,41	6,02	6,42	6,15	6,15
Кукурудза	3,87	4,34	5,44	6,00	6,00
Соняшник	7,70	8,07	8,75	15,00	15,00

Отже з наведеної таблиці видно, які низькі були заготовчі ціни. На внутрішньому ринку держава продавала цей же продукт тому ж самому заготовачеві в порівнанні з заготовчими цінами казково дорого. Досить, хоча б того, що кілограм печеного державою житнього хліба в середині країни продавався по 90 копійок.

Гуртові продажні державні ціни були в декілька разів більші, ніж заготовчі.

Гуртові продажні ціни, що держава одержувала за зерно в рублях за центнар:

Назва культур	1933 рік
Пшениця озима	27,75
Жито	22,55
Овес	9,6
Ячмінь	12,85
Кукурудза	19,50
Соняшник	19,00

/Цифровий матеріял запозичений з праці Гліба Лазаревського - "Земельний Устрій Совєтської України", - совєтське видання/

Як видно з наведеного цифрового матеріялу, продажні ціни були високі в порівнанні з заготовчими. Совєти на закордонному ринку переводили політику демпінґу, нічогісенько на цьому не втрачаючи, бо заготовчі ціни були дуже низькі. Навпаки, переводячи політику демпінґу, совєти мали все ж такий великий зиск. Всього цього совєти могли досягнути лише завдяки колгоспній системі, де селянин-колгоспник працював на положенні кріпака, а навіть і гірше. Кріпак мав на тиждень декілька день вільних для праці у власному господарстві, а колгоспник цього не мав, бо селянин-колгоспник вважається власником соціялістичного господарства, так само як і робітник є власником фабрики, а в цілому робітник і селянин є господар держави, бо совєтська власть є робітничо-селянська.

Крім "зернопоставок", колгоспи зобов'язані перед державою в "поставках" городини, м'яса, молока, масла, вовни, скіри. На це все є теж лімітні ціни і досить низькі. На великий жаль, у нас під руками немає цифрового матеріялу щодо цього, але це та інші питання гадаємо висвітлити у нашій повній роботі більш докладно, яка згодом появиться.

Дальшим обов'язком колгоспника перед державою була контрактація: Контрактація для селянина була невигідна, але се-

x/ російський центнар дорівнює 6 пудам, а пуд дорівнює 16 кілограмам

лянин-колгоспник, а значить і колгосп в цілому, як "созна-тельний" член соціялістичної держави "мусів добровільно" йти на контрактацію. Крім поставок і контрактацій були ще децентралізовані закупки державою від колгоспу сільсько-господарських продуктів.

Але крім поставок, контрактацій та децентралізованих закупок, які фактично були нічим іншим як податком, совєтська влада стягала й стягає з кожного колгоспу ще й грошевий податок. Грошевий податок артіль виплачує від одержаних грошевих прибутків. Майже 75 % грошевого податку колгоспи виплачують за рахунок грошевих прибутків від зернових культур, коло 4 % з прибутків від технічних культур, біля 11 % від прибутків від городів та баштанів і біля 9 % від нехліборобських прибутків. Цифри взяті з відчитів колгоспів.

Колгосп ще мусів за договором, складеним з машиново - тракторною станцією, оплачувати натурою цю останню за обслуговування станцією колгоспу. Ото ж колгосп, перед тим як приступити до розподілу прибутків поміж членами колгоспу, мусів перш за все задоволити претенсії М.Т.С.

Колгосп, крім всіх зобов'язань, мусів поповнити різні внутрішні фонди, а зі своїх грошевих прибутків колгосп поповнював неподільний фонд артілі.

Коли ми звернемось до цифрового матеріялу відносно розподілу гуртового збору зернових у %% за роками від 1933 по 1939 включно по цілій Україні, матимемо таку картину:

Розподіл гуртового збору зернових у %% по колгоспах УССР за роками

Статті витрат	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
1/Здача/продаж/ державі порядком хлібоздачі	33,6	35,1	28,1	21,0	16,7	19,4	15,7
2/Натурплата М.Т.С.	9,6	10,9	13,1	16,8	15,3	17,6	21,4
3/Повернення насінпозики	0,6	1,3	3,9	5,0	1,6	0,5	0,9
4/Продаж державним заготівельним організаціям порядком колгоспної торгівлі	-	-	3,3	5,3	4,8	7,3	6,0
5/Продаж на колгоспному ринкові	-	-	0,2	0,4	1,1	0,6	1,1
6/Посівний матеріял та страховий насіньовий фонд	17,1	?	16,2	15,1	14,2	15,6	13,8
7/Фураж для худоби та страховий фуражний фонд	10,0	?	10,0	10,9	13,3	13,2	15,8
8/Фонд допомоги	-	-	1,2	1,1	1,0	0,9	1,0
9/Визначено до розподілу на трудодні	26,2	19,5	23,8	23,8	30,9	23,5	22,9
10/Інші витрати	2,9	?	0,2	0,6	1,1	1,4	1,4
Разом	100	100	100	100	100	100	100

З наведеної таблиці помітно, що совєти з гуртового збору зернових збирали від колгоспів лев'ячу частину.

Коли ми підсумуємо такі статті витрат, як "здача державі порядком хлібоздачі", "натуроплата М.Т.С." /цей вид оплати ми повинні розглядати теж як один із видів податку державі, бо М.Т.С., одержавши від колгоспу за переведену ним певну працю оплату натурою, не має права розпоряджатися цим фондом, а за винятком 5%

одержаного ним зерна мусить здати повністю і без затримки все зерно на пункти "Заготзерно"/ і "продаж державним заготівельним організаціям, порядком колгоспної торгівлі", то матимемо таку, досить цікаву, картину:

1933, - це рік штучно викликаного совєтами жахливого голоду. За даними совєтської статистики колгоспи здали совєтам 43,2% всього свойого зернового і бобового збору. Фактично в цьому році совєти з колгоспів України забрали урожай майже на 100 %, чим і викликали жахливий, нечуваний до цього часу в історії голод, коли матері поїдали своїх власних дітей. В 1934 р. колгоспи здали державі від свойого зернового й бобового збору 46,0%, в 1935 р. - 44,5%, в 1936 р. - 43,1%, в 1937 р. - 36,8%, в 1938 р.- 44,3%, в 1939 р. - 43,1%.

Весь цей цифровий матеріял ми взяли із урядової совєтської статистики, але мусить він служити нам лише для орієнтації, бо урядова совєтська статистика мусіла подавати відомості такі, які потрібні були для совєтів. Насправді, колгоспи здавали державі далеко більший відсоток. В усякім разі наведені цифри - це той відсоток гуртового збору зернових та бобових культур, що поступав безпосередньо до держави.

Оплату за здане зерно державі, як ми вже зазначили, одержували колгоспи надзвичайно низьку, тому то ми і розглядаємо цей вид "поставки" і продажу як один із видів податку державі. Для розподілу на трудодні виділявся порівнюючо малий відсоток, який за винятком 1937 р. навіть не доходив до 30%, а в 1934 р. відсоток гуртового збору, що поступав до розподілу на трудодні, не доходив навіть до 20%, а виносив всього 19,5%. Отже, ми мусимо визнати, що відсоток гуртового збору, що поступав до розподілу між колгоспами, був дуже малий. Цей відсоток за окремими областями різнився, так напр. в 1939 р. по харківській області цей відсоток виносив всього 17,8%, а по кам'янець-подільській 30,0% і чернигівській 30,2%, але за окремими областями ми цього питання не розглядатимемо тут, а відсилаємо знову тих, хто цим питанням цікавиться більше докладно до нашої повної праці під цією ж назвою, яка згодом вийде друком. В кращому положенні щодо кількости відсотку визначеного до розподілу на трудодні перебували області східних земель України - це воронізька, курська, ростовська області та Кубань, а також Крим. Без Криму згадані тількищо східні області в 1937 р. намічали до видання на трудодні пересічно 35,9%, а з Кримом 33,5%, тоді як по східній Україні, без згаданих земель, в 1937 р. було визначено до розподілу на трудодні 30,9%.

/Продовження буде/.

Відгуки з рідних земель.

"На шляху розквіту",

Під таким заголовком вмістив офіціоз КП/б/У "Радянська Україна" від 26/IУ - 1946 р. передову статтю присвячену значенню західніх областей України у виконанні нового п'ятирічного пляну.

Згадуючи про західні області України, як складників бувшої Польщі, автори визнають іхню тодішню ролю, як "кубла українських націоналістів", звідки вони готували Хрестовий Похід проти СССР.

Большевицькі писаки вже давно пересвідчились, що українці мислять державницькими категоріями, а тому граючи на державницьких стремліннях українського народу, підкреслюють там, що лише зі з'єдиненням західних областей з совітською Україною тамтешні українці стали мислити в "державному масштабі".

Там же повідомляється про створення з пляном нової п'ятирічки промислового району в Галичині та про нові ростучі лави "західньоукраїнської робітничої кляси", що формується з сільської молоді, мобілізованої на заводи до міста. Для "допомоги" їй в опануванні нового фаху до Львова прибули сотні кваліфікованих робітників з Москви, Ленінграду, Горького, Свердловську та інших промислових міст Союзу.

Подібна "допомога" є одним із виявів широко закроєної большевицької акції з метою в найкоротший час денаціоналізувати, за зразком потрібних років на Східніх Українських Землях, українську молодь. Добре знаючи націоналістичні стремління цієї аграрно перенаселеної області України, большевики в першу чергу вирішили підірвати економічно й духово найбільш витривалий національний елемент - селянство. Для цього вони знищили українську духову твердиню - греко-католицьку церкву, запровадили православну віру з російськими священниками, а тепер створюють промислову базу, де домінуючу ролю в духовому оформленні майбутніх робітників - теперішніх українських селян, гратимуть професійні російські комуністи. Теперішні дії большевиків нагадують колективізаційну акцію т.зв. "25 тисячників" в 1930 - 33 р.р., коли комуністи-робітники були послані на села для ліквідації найздоровішого селянського елементу. Сьогодні їхнім завданням є знищення українського національного елементу в лиці нашої молоді. "Шлях розквіту" реальною мовою означає "Шлях на Голготу для української нації".

"Рухомі пішоходи й оранка коровами".

Нещодавно світ дізнався про нове технічне запровадження українських техніків - у Києві вперше у світі споруджено рухомі пішоходи. Від Хрещатика до двірця прохожі можуть проїхати такими "пішоходами".

Нас не цікавить технічна сторона цього винаходу, але зрозумілий добре залаштунковий сенс "пішоходів". Як і раніше, створення міністерств закордонних та воєнних справ робилося для введення в оману світової опінії про Україну, як "самостійну" державу, так і тепер большевики хочуть знову перед світом показати свої турботи про Україну та її столицю, бо ці пішоходи коштують немало мільйонів, а вперше вони споруджені не в Москві, а в Києві. Одночасово з тим київське радіо повідомило про успішну мобілізацію всіх корів київської області для виконання планів сівби та оранки.

На фоні зруйнованого Хрещатику, обідраних і напівголодних людей та худих корів, зігнаних на виконання плянів оранки та засіву, бачимо шедевр техніки, використаний, як облудний маневр в цілях дальшого ярмлення України.

Львів стаханізується...

"Правда" в свойому числі з 17 лютого ц.р. пише, що "промова товариша Сталіна викликала величезний патріотичний підйом серед робітників міста Львова". А дальше: "У відповідь на промову тов. Сталіна, "колектив заводу електричних приладів став на стахановську вахту . І так за перший день завод у цілому виконав "сменное задание на 855 процентов". Токар тов. Коробов /зверніть увагу на прізвища й відсотки!/ виконав завдання це на 1.325 відсотків, слюсар тов. Ляпкін - на 2.069 %, токар тов. Хрулев дав 1.755 % норми, а робітниця тов. Смірнова - 2.168 %!

"Кінофікація Закарпатської України"

Під повищим наголовком повідомляє комуністична "Правда" /ч.33 за 1946 рік/, що "зараз на Закарпатській Україні, де мешканці до їх визволення Червоною Армією ніколи не були в кінотеатрі, більшу увагу присвячується кінофікації". "Автомашини з кіновими апаратами проникають у найбільш віддалені села, в забуті карпатські ліси.

"Увіковічнення пам'яти Лесі Українки".

"Комітет у справах вищої школи при Совнаркомі СССР видав наказ відносно заряджень у зв'язку з 75-літтям з дня народження української письменниці Лесі Українки /Л.Косач-Квітки/. Буде видано повну збірку творів Лесі Українки. Для студентів установлюються місячні стипендії імені письменниці по 400 рублів місячно кожна: дві в Київському університеті ім. Т.Г.Шевченка і дві в Київському інституті театрального мистецтва".
/"Правда", 6.3.1946/.

Шевченківські дні.

З приводу 85-ліття з дня смерти /10.III.1861/ Тараса Шевченка, по всіх містах і селах України відбулися т.зв. Шевченківські вечорі й концерти. В клюбах і бібліотеках відкрито вистави творів Поета.
Дня 9 березня відкрилася в Київському Домімузеї Т.Г.Шевченка, в якому колись жив поет, наукова сесія Державного Літературно-Мистецького Музею і Дому-Музею, присвячена 85-літтю з дня смерти великого Кобзаря. Перший доклад на тему "Шевченко в образотворчому /"изобразительном"/ мистецтві відчитав "народний художник СССР" Касьян.
/Известия", ч.60,-1946/

Дефініція фашизму...

Мабуть немає тепер нікого, крім червоної Москви, хто міг би точно означити, що то таке фашизм, реакція чи агресія. Москва, що правда, доходить до цієї дефініції виключно дорогою негації, але вона має її. Ось вона: все те, що не вміщається в рямки комуністичної ідеології і московської імперіялістичної політики є фашизмом, реакцією і агресією. Всі ті, що не годяться з ідеологією червоного терору, імперіялізму й поневолення людини й народів - є фашистами, реакціонерами й агресорами. В цьому розумінні фашистами й реакціонерами є б. прем'єр Англії Черчіл, теперішні міністри Англії Етлі й Бевін, реакціонером і фашистом є мін.зак.справ ЗДА - Бернс, б. прем'єр Франції Блюм і т.д., і т.ін. Реакціонером і фашистом є й папа римський, Пій XII. Бо й як же й може він бути нефашистом, коли дозволяє собі виступати проти певних потягнень Москви?!

Ось папа Пій XII дозволив собі на виступ проти переслідування церкви на Закарпатті. Із цього приводу "Известия" в ч. 24 за 1946 рік містить довгу статтю якогось Д. Петрова п.н. "Нові" плани Ватикану", в якій автор сильно критикує політику папи й називає йогоноторійним фашистом і реакціонером. Про що ходить?

Дня 19 січня появилася папська енцикліка з приводу 350 - ліття переходу карпато-української /в папській енцикліці "рутенської"/ церкви на католицизм. Як відомо, пише автор статті, Закарпатська Україна вже з IX-го століття находилася під жорстоким гнетом мадярських магнатів. Але в енцикліці про це не пишеться. В енцикліці пишеться, що щасливий період для українців із Закарпаття настав після 1667 р., коли то більша частина закарпатців прийняла Унію. Полемізуючи з цим твердженням у папській енцикліці, п.Петров пише, що і після 1667 р. закарпатські українці находилися під нечуваним гнетом мадярів. А дальше дослівно: "За те енцикліка повна злобної клевети на той короткий, але щасливіший /?!/ період у житті закарпатських українців, який наступив після історичного акту злуки їх із батьківщиною - Советською Україною. Тут папа не скупується на земську лож і гріховне злословіє... Гнів папи досягає свойого апогею, коли він /котрий уже раз!/ витаскує на божий світ " затасканную песню" про "угнетання церкви", "переслідування священників" і т.д. і т.д." Але папа не протестував - читаємо дальше - тоді, коли на "позорном судебном процесе" в Сиготі /Москва знає такі процеси! - прим. ред./ 1913 р., сфабрикованому мадярськими реакціонерами, находився між підсудними священник Кобелюк. Його "вина" заключалася в тому, що він благословив селян на боротьбу зо своїми гнобителями./А що зробили б червоні сатрапи з Москви із таким Кобелюком, коли б він так сьогодні благословив українських селян на боротьбу з своїми московськими гнобителями? Певно вони не завстидали б своїх монгольсько - мадярських братів! - прим. ред./.

В дальших тирадах атакується папу за те, що він у всій своїй діяльності провадить "прогітлерівський", фашистівський курс і піддержує реакцію. Нпр. новоіменовані 32 кардинали - всі фашисти й реакціонери. Але це нас тут менше інтересує. Ми хотіли тільки звернути увагу наших читачів на ту гіпокрізію Москви, з якою вона боронить права того народу, який якраз вона століттями найбільше угнетала й ще угнетає. А це все для того тільки, щоб приспати чуйність українського народу й ще сильніше

закріпити його пута неволі. Що мадяри нищили й угнетали український народ на Закарпатті - це ми знаємо, але оборонцем нашим не може бути ще лютіший наш ворог. Що папі менше залежить на українцях, як таких, але більше на католиках - це ми також знаємо, але гадаємо, що скоріше личить папі ставати в обороні покривджених, як кровожадній і перфідній Москві.

ожожожожожожожожожо
§"§"§"§"§"§"§"§"§
ожожожожожожожо

"Великий брат" - і блазень...

"Прем'єр України" - Никита Сергієвич Хрущев - кандидував і був вибраний депутатом до Верховного Совета СССР. Цей "верний соратник великого Сталіна" виголосив перед виборами промову, в якій так накреслив своє завдання, як депутата до Верховного Совета СССР і як "прем'єр міністра" сов. України: "Ваше довір'я до мене /зн. виборців - прим. ред./ я відношу на рахунок безграничного довір'я, відданости й любови сов. народу до нашої рідної большевицької партії, якої членом є я". /Оплески/. "Я зобов'язуюся оправдати ваше довір'я, гідно виконувати обов'язки депутата Верховного Совета СССР - так, як тому вчить нас наш великий вождь, товариш Сталін . /Оплески./"Говорить, як і годиться доброму лякеєві й блазневі.

А дальше:" Большевики України вже багато зробили й зараз багато роблять, щоб двигнути вперед дальший розвиток народного господарства. В тій роботі ми користуємося повсякденною поміччю союзного правительства, одержуємо щоденну поміч від товариша Сталіна". /Оплески/". "Я глибоко вірю, що Україна, український народ скоро підуть по шляхові відновлення свойого господарства і діб'ються нових успіхів. Я думаю, що нам не прийдеться червоніти /за те український народ буде кривавитися, але це блазневі Хрущеві не важне! - прим. ред./ в сім'ї народів Совєтського Союза /бурливі оплески/, але для того нам треба багато і добре попрацювати, треба вложити багато труду, енергії, упертости". /Тут вже не було бурливих оплесків, бо всі знають, що значить "під сонцем Конституції Сталіна" "багато й добре працювати"./ А на кінець:" Мені, як секретареві Центрального Комітету Комуністичної Партії /большевицької/ України і предсідникові Совета Народних Комісарів Української Совєтської Соціялістичної Республіки, виказано більшу честь і довір'я тим, що висунуто мою кандидатуру в депутати Верховного Совета СССР... Я доложу всіх зусиль, щоб партійна організація, ціла комуністична партія большевиків України і всі наші совєтські органи працювали чітко і добре, щоб своєчасно виконувалися всі рішення союзного правительства, щоб своєчасно виконувалися всі накази нашого мудрого вождя і учителя великого Сталіна /Бурні, довго не вгаваючі оплески, всі встають/". Ось вам самостійна Україна!

Як на блазня й вірного пса Москви промова й програма Хрущева ліпшими бути не могли. Віримо, що прийде час, коли блазень Хрущев звітуватиме за цю промову й програму не перед "мудрим вождем і великим учителем", але перед українським народом! А такий час прийде!

Повний текст телеграми до Сталіна в справі знесення Унії в Галичині.

"Собор Греко-Католицької Церкви на Західній Україні, який зібрався у Львові дня 8 березня 1946, постановив відкликання з сьогоднішним днем Берестійської Унії, заключеної з Ватиканом 1596 р., і поворот на лоно святої батьківської російської /!/ православної церкви/!/, світло якого пішло з Києва /Богові свічка - і чортові огарок - прим. ред./, історичної колиски народів російського, українського і білоруського. Ми щасливі, що можемо упросити Тебе, Вождю Великого Совєцького Союзу, щоб Ти захотів прийняти наш рапорт /!/ разом із виразом нашої радости, що від тепер ніщо вже не розділить нашого з'єдиненого українського народу. В цій історичній епохальній хвилині почуваємося до обов'язку висловити Тобі нашу глибоку вдячність за Твій великий чин з'єдинення в одно всіх українських земель. Без цього з'єдинення не можна було й думати про ліквідацію незгоди в нашій Церкві й нашій релігії".

Читаючи всякі такі чолобитні темеграми, привіти і т.п., муситься ствердити, що Москва фабрикує їх серіями /той самий стиль, ті самі слова, ті самі звороти!/ і розсилає тільки до підпису. В "найбільш демократичній країні в світі інакше й бути не може! Там усе "по - закону".

ожожожожожожожожо
§"§"§"§"§"§"§

Передвиборча гістерія.

Історія знає всякі тиранії. Але такої лицемірної, нарушуючої всяку людську гідність тиранії дотепер історія ще не зареґіструвала. Переглядавчи совєтську пресу перед виборами, не найдеш нігде ні тіні критичної думки чи хоч позірної опозиції до існуючого режиму. Весь 200-мільйоновий "совєтський нарід", від Тихого Океану аж по Балтик, знає тільки слова захоплення й ентузіязму для "найдемократичнішого" в світі режиму, для його сатрапів і "любимого", "наймудрішого", "найгеніяльнішого" і т.д. і т.п. тирана в Кремлі. Такої "однодушности", "братерської любови" і "творчої радости" не бачив ще світ... Але хай посмів би хтось не тішитися, хай посмів би хтось не славословити... такого роздушить безмилосердно хижа лапа медведя з Кремля.

Ось у Києві відбувся на передодні виборів "стотисячний мітинг", на якому всі "однодушно" рішилися голосувати за "любимою партією Леніна - Сталіна". "Товариш" інженер Яковенко, в імені всіх говорить, що вони віддадуть "з радістю" свої голоси за москаля Хрущева /з українців не було кого вибрати на Голову Ради Комісарів Сов. України!/ і партію большевиків, "під руководством" якої Україна перетворилась у передову індустріяльно-колхозну країну з високорозвиненою культурою/!/. Ще більше: "В тяжкі часи "отечественной войни" український народ при "братской помощи великого русского народа" /лейтмотив усіх промов в усіх поневолених країнах - прим. ред./ відстояв свою незалежність і об'єднав всі українські землі в єдину Українську Соціялістичну Республіку. Таким чином здійснилась віковічна мрія нашого народу". А на закінчення: "Да здраствует" перший всенародній кандидат у депутати Верховного Совєта товариш Сталін".

Дорого мусить платити український народ "великому русскому народові" за своє "визволення"!

"Нерушимая дружба народов СССР".

"Известия" в ч. 32 за 1946 рік у передовій статті під повищим заголовком описує "щастя" "звільнених" народів СССР, яким дано жити під "батьковою опікою" "Советского государства и своего старшего брата - великого русского народа". Ці "ранее отсталые национальности" в короткому часі, під "опікою старшого брата", розвинули сильно свою індустрію, здвигнули високо механізоване соціялістичне сільське господарство і пішли сильно вперед на шляху культурного розвитку /!/.

Ось кілька "перлин" із цієї статті:"В хвилину "грозной опасности" всі народи Советського Союза піднялись як браття, на захист своєї "матери - Родини". Русскі, українці, білоруси-ни, азербейджанці, грузини, вірменці, туркмени, узбеки, таджики, хазахи, кірґізи, карельці, молдовани, литовці, лотиші, естонці і всі другі народи нашої великої сторони саможертвенно захищали советську "Родину". В "Отечественной войне" ще більше закріпилася дружба народів, виказалася вся сила й життєвість ленінсько - сталінської національної політики. Советський патріотизм "сплотил все нации и народности" в єдину братерську сім'ю". А дальше:" Советський Союз відстояв державні інтереси/!/ народів нашої країни, їх національну самостійність й культуру. В результаті побіди в "отечественной войне сбились вековые мечти украинського народа о воссоединении в едином государстве". В "дружній сім'ї советських народів - читаємо дальше - ми з вдоволенням прислухаємося до голосів трудящих наших /!/ західніх районів, перед якими советська влада вперше відкрила шлях "правдивого і всестороннього національного розквіту". Ось телеграма, яку вислав із Чернівців ректор тамошнього університету проф. Каниболотський /не-буковинець! - прим. ред./:

"Ми, мешканці советської Буковини, знаємо, що тільки партія большевиків перший раз в історії українського народу /княжу добу з нашої історії п. професор не вважає українською! - прим. ред./ об'єднала всіх українців в одну сім'ю. Многостра-дальний народ Буковини, що віками перебував під гнетом турків, австрійців, румунів, вперше гордо розпростер свої крила, свобідно відітхнув під сонцем Сталінової Конституції /обов'язково з великої букви - прим. переписувача/ і приступив "к созидательной работе" під керівництвом любимої партії большевиків. Ми всі, як один, які любимо всім серцем свою "Родину", партію Леніна - Сталіна, віддамо свої голоси кандидатам з блоку комуністів і безпартійних, продемонструємо всенародню любов і відданість отцеві, другові й учителеві великому Сталінові".

Коротші, але не менш рішучі, були й "наши новие сограждане", закарпатські українці Іван Трукур, Федір Галас, Василь Стельник і другі. Вони пишуть: "Хочемо вічно жити у щасливій советській сім'ї, і тому будемо голосувати за кандидатів з блоку комуністів і безпартійних".

Нещасні "щасливі" народи, що мусять писати такі понижуючі людську гідність телеграми туди, відки йде неволя, смерть і чорна нужда!

Із американськоі преси.

"Ню-Йорк Геральд Трібюн" із 5 травня 1946 р.
Военні настрої в Европі.

Враження американського публіциста Валтера Ліпмана з подорожі по Европі.

Із розмов з визначними політиками в Европі В. Ліпман приходить до висновку, що всі европейські уряди, всі партії і всі видатні люди діють так, ніби мала б скоро настати нова світова війна. Дехто боїться її, дехто хоче її, дехто вважає, що вона неминуча, а дехто думає, що її можна оминути.

В. Ліпман дає далі таку аналізу сучасного стану Европи:

"У висліді війни переможні союзники зайняли великі простори, які під час війни були окуповані державами осі. Союзники зустрілися в середині Німеччини, в середині Австрії, на границях Італії і Греції, в Кореї і в Китаї.

Так американці одержали більшу частину японської імперії, британці - італійську імперію, а росіяни - націстичну імперію в східній Европі. Тому що Німеччина і Японія стали безсильними, союзники опинилися в ролі спадкоємців осі і не діють вже зі самою віссю. Безпосереднім питанням стало вже не те, що робити з ворожими державами, але те, що робити з новозайнятими імперіями.

Про це властне йдуть тепер суперечки, і то не тільки від останньої лондонської конференції, чи навіть Ялти, але ще від часу великої і досі повно не описаної дебати між Сталіном і Черчілем про стратегічний план війни. Суттю цієї дебати було, як мали тоді вести війну англо-американці, - чи просто проти Німеччини в західній Европі, чи через "м'яке черево" Европи в Середземному Морі.

Ця суперечка була кінець-кінцем політичною справою: бо це означало, чи британці і американці у висліді стануть фізично володіти Віднем, Будапештом і цілим Балканським Півостровом - хоч це означало б довшу війну - чи ні. І як ми знаємо, це питання було остаточно рішене генеральними штабами. Наші штабовці думали, що їхнє рішення кінчало війну скоріше і з меншими втратами. Війна одначе скінчилась так, що не британці і американці, а росіяни опинились в усіх столицях східньої Европи, на берегах Адріятичного Моря і на границях Греції.

Критичні справи, які ділять союзників, виходять із такої ситуації: чи мають росіяни остатися, чи відступити з дунайської долини і з Балкану, або, чи можуть британці вдержати своє монопольне становище в Середземному Морі і на Середному Сході, якщо росіяни не відійдуть назад. Бо для кожного ясно, що, якщо росіяни не відступляться, то вони підуть ще далі. Ніхто /найменше з усіх самі росіяни/ - не вірить, що політичні границі між ними і британцями можуть бути усталені там, де вони знаходяться тепер. В цьому полягає причина, чому кожний державний муж в Европі має приховану думку, що він мусить діяти так, ніби між Британією і Росією вже йде війна, яка потім втягне всі інші нації. Оптимісти кажуть, що вони сподіваються, що росіян можна спинити демонстрацією сили і, що росіяни тоді почнуть відступати. Але ніхто не є настільки оптимістом, щоб вірив, що росіян можна перемовити, щоб

вони відступили до своїх границь і залишили Британію як панівну силу в Середземному морі і Середньому Сході, Америку як панівну силу в Тихому Океані і на суходолі східньої Азії, а щоб середня і східня Европа залишилась у руках місцевих політиків, які поглядають на Лондон і Вашінгтон за проводом і піддержкою.

Тепер ми розуміємо, чому Німеччину не поставили на порядок дня мирової конференції. Щоб сказати відкриту правду - це тому, що в основі на німецьку справу в Москві і Лондоні дивляться так, чи на випадок війни німців використають росіяни, чи західні держави. Це страшний факт. Але все ж це факт, і коли вже щось можна було в цій справі зробити, то це могла б зробити Америка.

§:§:§:§:§:§:§:§:§
xoxoxoxoxoxoxoxox
§:§:§:§:§:§:§:§:§

З_м_і_с_т .

:§:§:§:§:§:§:§:§:
xoxoxoxoxoxoxoxox
oxoxoxoxoxoxoxoxo
:§:§:§:§:§:§:§:§:

НАШ ШЛЯХ

МІСЯЧНИК
ПОЛІТИКИ
СУСПІЛЬНОГО
ЖИТТЯ
ЛІТЕРАТУРИ
НАУКИ
Й
МИСТЕЦТВА

Рік V 1946. VI

§:§
ож
§:§

Н А Ш   Ш Л Я Х .

Рік V.   1946.

Червень.

§:§
ож
§:§

Олекса Стефанович

М О Л И Т В А

Чи на рідних полях,
Чи в чужій стороні,
Осінило чи ні
Святохрестнее рам'я, -
Вам усім, хто поляг
За тризубовий стяг, -
    Вічная пам'ять!

Ви, ким ведено бій,
Вірні Симон, Євген,
Ви, без ліку і ймен,
Ти, криштальний Олеже, -
Всіх крилом нас покрий,
Михаїле святий,
    Божий стратеже!

Свято могил.

Де не має могил, там не має воскресення. Ідея, не освячена кров'ю її визнавців і носіїв, гине, як гине все, що не має життєдайних соків. Жертви, криваві жертви в боротьбі за здійснення всякої ідеї є тими життєдайними соками, якими живе й розвивається ця ідея. Дорога всякої великої ідеї позначена безчисленними могилами її визнавців і борців за неї, а життя її насичене кров'ю їх. Так позначили свій шлях великі релігійні ідеї, так утверджувалися в світі і всі політичні, соціяльні чи економічні ідеї. Навіть за революційні ідеї в науці ішли на смерть їх творці і проповідники. Такий твердий закон життя.

Ідея українського самобуття, ідея державної і національної самостійности, ідея української свободи вселила і свій шлях мільйонами рідних, знаних і незнаних могил та впоілася рідною українською кров'ю. Тому така сильна вона, така могутня, така світла й свята вона.

Наш народ згадує могили своїх рідних, могили своїх борців за українську ідею в день Зелених Свят. Тоді в наших серцях і душах відживають великі Тіні наших рідних, ми йдемо на їх могили й зливаємося хоч на часок із ними свідомо в одну могутню незбагнуту цілість, ім'я якій Нація - от ой нерозривний панцюг живих, мертвих і ненароджених ще. В наших душах тоді встає світла й величня візія вічности Нації, з якої ми черпаємо силу й снагу до дальшої боротьби, до дальшого змагання за увіковічнення себе, за гідність злитися з Безконечним і бути виконавцем Його волі на землі в постаті нашої Нації. Бо люди гинуть, а Нація живе, живе вічно, як не фізичним життям, то тими духовими цінностями, які вона лишає по собі на віки вічні. Не має вже Геллади й Риму, але дух їх і їх культурні цінності, які вони оставили по собі житимуть доти, доки існуватиме людство. Може не буде колись України, але буде дух її і те вічне, що дала вона людству з невичерпаних джерел свойого духа.

Останні десятиліття вкрили наші землі мільйонами свіжих, знаних і незнаних могил наших борців і мучеників за безсмертність України й її вічну ідею. Повиростали ці могили по цілому світу, бо в боротьбі за здійснення нашого призначення, нашої української ідеї сувора доля клала й кладе нас на найтяжчі проби. Але ми несемо наш хрест гордо й свідомо. Хоч кожний наш крок позначений кров'ю, хоч кожний наш слід замаркований могилами наших рідних, то знаємо й віримо, що шлях Голгофти, це шлях безсмертя, це шлях до вічности. Ми знаємо й віримо, що прийде час, коли Україна засягає вогнистим видом в колі вільних народів і гляне, як вільний господар по своїй хаті і по-свойому полі. Ніяка кров не ллється на марне, ніяка жертва не є безплідна.

І цього року ми йдемо на могили не для того, щоб оплакувати рідних нам, але для того, щоб злитися з ними в одно нерозділь не ціле, і щоб заприсягнути ще раз і ще раз на цих могилах, що ми не зрадили й не зрадимо святих заповітів Нації та не пожаліємо нічого, щоб Ідею Вічної України нести далі, боротися за її здійснення і передати її, як найсвятіший заповіт, нашим нащадкам.

O. Ольжич

Вежі

Містимо тут декілька уривків з випущеної у Празі 1940 р. збірки поезій О. Ольжича "Вежі". Ці уривки майже повністю цензурою були сконфісковані. Сконфіскований текст підкреслюємо.

Редакція.

З "Городка 1939"

x

Майно революції цінний
Живий боєвик повсякчас.
Сьогодні найбільшого чину
Вона зажадає від нас.
....

З "Незнаному Воякові"

x

....
Дорогу обрав свою, ця - або ця,
Горіння - чи збирання крихот.
Підеш неухильно, підеш до кінця
І вибух зголосить твій прихід.
....

x

Держава не твориться в будучині,
Держава будується нині.
Це люди на сталь перекуті в огні,
Це люди, як брили камінні.
Не втілені власники пенсій і рент,
Тендітні квітки пенсіонів, -
Хто кров'ю і волею сцілить в цемент
Безвладний пісок міліонів.

x

О, Націє, дужа і вічна, як Бог -
Не це покоління холопів -
Хто злото знеславить твоїх перемог
При Корсуні і Конотопі?

О, Націє, що над добро і над зло,
Над долю і ласку, і кару,
Поставила тих, що їх сотні лягло
У дні незабутні Базару.

x x

x

Розкрийте зіниці, розкрийте серця,
Черпайте криштальне повітря.
Од віку земля не зазнала бо ця
Такого безкрайнього вітру.

Він віє шалений над стернями днів
Диханням незламної волі
Від дальних пікетів вартових огнів
Імперії Двох Суходолів.

Він віє диханням солоним, як кров
Тугих океанових надрів,
Що їх Севастопіль на все розпоров
Кільватерним ладом ескадри.

Над хижим простором Верхівя - Памір,
Сліпуча і вічна, як слава,
Напружена арка на доколі гір
Націє Залізна Держава.

x x

x

Б.Р. ... [illegible] /1954 р./

Не нахил до парадоксів змушує мене починати статтю про проблеми світової політики з аналізи ... танга! Я просто гадав, що Плятон мав рацію твердячи, немов ідеї існували раніше від реальних річей.

Отже - вслухайтеся в мелодію танга! Це ж бравура, це ж буффанада, це, коли хочете, поза і фраза "переможця", але за кожним, нещирим до абсурду акордом - криється здавлюване ридання, криється розпука засудженого на смерть, прихований несамовитий жах вмираючого світа!

Чи не те ж враження лишають промови державних мужів Окциденту, пресові й радієві звідомлення, запевнення й заяви, що звучать мов бравурні, соковиті баси містичного танга, з-поза яких уперто випливають мільйонами непомітних струйок, жахливих, трагічних мов останні години засудженого, ігноровані, але невблагані факти?...

Приємно після обіда, коли вам не загрожує безпосередня небезпека, слухати блискучі, формально правильні й логічні філософування і фрази про перемогу правди, справедливости й добра, але ... але я, навіть після обіда волію саме ті факти, про які не говориться, які однак є першими грізними вісниками грядучого "завтра".

І тоді, коли з нагоди "Дня Перемоги" згучатимуть фанфари про блискуче майбутнє, про грядучі щасливі дні й тріюмф правди, я хочу привернути увагу не до захоплюючих слів, а до тих же фактів, доконаних фактів, промовчаних фактів, що невблаганно мов час пливучи на нас, випливають з усіх щілин поки не зіллються в повінь. Ті факти дозволяють вгадати, що принесе нам ще не демонстрована частина фільму, оскільки ми не спробуємо перервати фільм, заложити й пустити в рух інший.

Ті факти змушують нас тривожним криком будити вартових, що їх обпоїли агенти ворога міцним вином нездійснених ілюзій, намагатися вивести з трансу мужів і діячів такого тверезого ще вчора Окциденту!

Можуть сучасні "троянці" не вірити Кассандрі, відмахуватися від її неприємних віщувань, як від докучливих мух, не слухати криків остороги непопулярної троянської віщунки - але той крик лунатиме віками, навіть коли б лягла в руїнах її блискуча Троя.

Бо факти, факти, що їх викидають за двері, дістаються крізь вікна, димарі, щілини - заливають усе.

Ті невблагані факти не вірили й не вірять запевненням про єдність цілей трьох великих держав, запевненням, що вже так часто не повторюються, як у медові місяці мезаліянсу, і говорять, що дві з тих держав "по другому боці барикади", бо їм припала роля обдурюваної й визискуваної жінки підозрілої якости Дон Жуанем!

Тому білянс війни для цих двох груп цілком відмінний, але є дещо, що війна принесла всім, кого торкнулася своїм скривавленим мечем. В пасив війни записані: більш як 30 мільйонів убитих, мільйони зруйнованих осель, скарби культури, яких не можна відтворити, знищені родинні вогнища, фізіологічне змішання рас, нації і венеричні хвороби, матеріяльна руїна, моральне здичіння, знищення матеріяльних багацтв і варстатів праці. Палії війни змусили майже сто мільйонів людей на кілька літ покинути продуктивну працю і руйнувати, перешкоджати іншим в її виконуванні і не лише споживати, але й ще більше марнувати здобутки праці тих інших!

Тому само тиснеться на уста питання:" куї боно". Хто і що може записати в рубрику "впливів" до білянсу цієї кривавої війни? На жаль, людство, як цілість, в "актив" може собі вписати тільки:
1/ атомову бомбу /разом з V 1 та V 2 та іншими технічними засобами нищення/ і
2/ певну психічну еволюцію, яка перетворила людину, що боролася за існування, з "грача", що респектує правила борні в ... "особу", яка не перебирає в засобах, не цінить людського життя і визнає лише право сили!

Чи варті тих жертв ці "здобутки"? Думаю - кожен може сам вивести "сальдо".

Тепер варто було б пригадати, що здобули, проливши крови, окремі народи? Очевидно, я не маю наміру говорити про такі очевидні в обличчі "поступу", "волі", "щасливого" майбутнього"дрібнички", як утрати незалежности й засуд на насильну денаціоналізацію" та терор таких народів як поляки, болгари, чехи, румуни, латиші, естонці, литовці, фінці і т.д. - не говорячи вже про українців. Їх повинна б задовольнити "атлантична хартія" і шильд на брамі велитенського концентраційного лагера, який означує це місце як культурну місцевість для працюючого, "визволеного" народу. Історична бухгальтерія з досить саркастичною усміщкою вписала до одної рубрики "визволені" і"не визволені" народи та може для жарту залишила більше прав румунам чим нпр. полякам! Але говоритиму лише про народи, про які мені варто говорити, хоча б тому, що вони ще не уявляють собі, як їм може "приятель" і "визволитель" нпр. порадити читати процензурованого Шекспіра, Кіплінга чи Шова мовою Леніна, мовою Пушкіна ....

Тому почнемо з Англії.

Безперечно, ми лише між іншим мусимо нагадити, що в наслідок війни, Англія втратила першенство на морях, втратила деякі воєнні бази і не вважаючи на всю еластичність своєї політики, захиталося її панування над колоніями, яке досі забезпечувало багацтво та високий життєвий рівень мешканцям острова. Не хочемо сказати, що Англія - є банкрот, але ... мусимо ствердити певний економічний занепад Англії й безперечну втрату частини політичних її впливів. Про це, зрештою, говорив недавно і Черчіл.

Міністер Бевін потішав нас, що моральний авторитет Англії стоїть тепер високо, як ніколи перед тим. Сумніваючись у правдивості цього твердження, сміємо зазначити, що коли корсар, войовник і торговець починає говорити про мораль і рятунок душі - то це не свідчить про розквіт його сил і зріст могутньости. Сумніватися ж маємо право - адже-ж пам'ятаємо всі, що ця сама Англія запевняла нас неначе одною з головних цілей війни була оборона повної суверенности Польщі та знищення режимів, опертих на терорі. Ми далекі від того, щоб наївно вірити тим словам, ми згідні з тим, що інколи можна "вибивати клин клином", однак лишається безперечним фактом втрата Англією впливів у Польщі на користь Москви й немож-

ливість покликатися на "польську позицію" в бюджеті, як на аргумент, що зміцнює "моральний авторитет" Англії, навіть коли б уважати уряд Сталіна за уряд волі й любови, а НКВД - за якесь самаританське товариство!

Крім того Англія до руїни своїх міст і промислу повинна дорахувати: втрату політичних й економічних впливів у Чехії, Фінляндії, Югославії, Латвії, Польщі, Естонії, Литві і часткову втрату позицій у Персії, Австрії, Румунії, на Близькому Сході, Китаї й Франції. Загрожені рівно ж англійські позиції в Індії, Єгипті та присилувано Англію "здати до архіву" традиційну ідею "европейської рівноваги".

Чи може про зріст престижу Англії свідчить факт, що Англія мусіла в Ялті не тільки припечатати долю балтійських держав, але й пустити на Балкан того свого "приятеля", який в 1941 р. в офіційному виданні /Історія громадської війни/ окреслив Англію, як "найбільш заскорузлого, найбільш злісного душителя волі й незалежности народів світа", а віддаючи Центральну Европу - зробити його майже паном цілої Европи? Думаємо, що все це може спокусити "союзника" через помилку "визволяти" Лондон й аранжувати не лише Черчілові, але й Бевінові "нюрнберський процес". Це тим більше можливо, що "союзник" вже забрав ряд теренів, на які не мав права згідно з умовами і Англія - мусіла це стерпіти! Тепер, звичайно, Англія намагається боронити рештки своїх позицій: Трієст, Грецію, впливи в Персії, Італії й середноморський шлях з протоками, використовуючи для цього Організацію З'єдинених Народів, одначе вона забуває, що має до діла з партнером, який не хоче і не буде респектувати ніяких договорів. Персія є доказом цього. Це навіть не царська Москва. Царська Москва в Европі могла лише боронитися, маючи менш атракційну, як демократизм, ідею і в порівнанні зі советським терором на опанованих землях - більшу вільність, що допомагало позбутися немилих гостей. Тепер фальшива, але атракційна ідея комунізму вербує Москві безплатних і платних помічників навіть серед самого англійського народу /шпигунська афера в Канаді, комуністична партія в Англії/. Англійські робітники несвідомі висоти свого зиску, який є безпосереднім і посереднім наслідком існування Британської Імперії, не розуміють, що демонстровані різним делегаціям у Москві "палаци робітників", будівництво, культурні осягнення є не результатом вищости комуністичної системи, чи усунення капіталістів, а тільки і виключно немилосердною експлоатацією поневолених фактично народів СССР. Ті всі представники західнього світа й народніх мас, що запобігають ласки всяких "ліг приятелів миру", намагаючись довести свою неагресивність, - забувають, що нпр. зріст металообробної промисловости в районі Москва 70 разів можливі лише тоді, коли є сила, яка змушує тероризованого українця оплачувати на монополізованому ринку привіз заліза й вугілля з України до Москви /1500 кілометрів/ та готового виробу назад. Не розуміють, що подібні факти з'ясовують агресивні кроки Москви краще, чим будь-яка виготовлена на експорт теорія "забезпечування" СССР перед нападом ззовні.

Доказом правдивости цих тверджень є страйки в Англії та Америці, страйки, яких мету й характер з'ясовують такі слова самого Сталіна: "Треба посилити й зміцнити інтернаціональні пролетарські зв'язки СССР з робітничою класою буржуазних держав .... Треба організувати політичну допомогу робітничої класи буржуазних країн нашій країні, треба ввесь народ тримати в стані мобілізації..."

До цього не зашкодить додати, що ще Ленін у своїх теоретичних

працях виясновав одноплемінникам: "хоча не в інтересі Москви творення держав з "таких націй як монголи, єгиптяни" і т.д., але "було б найбільшою помилкою не використати для себе національних рухів цих народів, як вибухового матеріялу, здатнього розсадити імперії наших ворогів". Щоб полегшити собі працю в цьому напрямку - вже в 1941 р. випущено велику двотомову "Нову історію колоніяльних і залежних країн," в якій надто багато виявів своєрідної "симпатії" до Англії й Америки і епітетів, що мало мають спільного з приязню.

Коли додати, що тепер "дипломатія салонів" і "кульоарів" заступлена "дипломатією мас", то нас не повинна дивувати англо-американська поразка в Персії. "Впливові кола", "текст умови" і жонглювання "суверенітетом" й гарантіями не могли дати наслідків, тим більше після прикладу Польщі, який не забуває підкреслювати Москва.

Кремль, вивчивши національні стосунки, використав час окупації на ошанування мас й створив маріонетковий "уряд", цього "троянського коня" в складі Персії.

Несподівана зміна прем'єра на більш відповідного для Москви, заповідження і виведення військ з Ірану по підписанні з тим прем'єром умови, яка гарантує дальше існування маріонеткового уряду, передача СССР нафтових теренів і нарешті маса клаузуль, на підставі яких московські війська можуть кожної хвилини опинитись перед Тегераном на чолі азербейджанських відділів, що одночасно з відходом советських військ розпочали деякі цікаві маневри - ось блискучі потягнення Москви, які вибивають грунт з під ніг англо-американських дипломатів.

Так осягає Москва кожну свою ціль, зокрема відсунула на далі мирову конференцію, щоб мати вільні руки й добилась визнання /умовного, але по виконанні умов все лишилось так як Москва того хотіла/ маріонеткових урядів Польщі, Румунії, Болгарії, Югославії і т.д.

По Рапаллльо - німці озброювали свойого ворога - Москву, тепер Англія й Америка, підтверджуючи своїми ділами правдивість слів Гегеля, який сказав, що "Історії вчить, що з історії люди нічому не навчилися", не лише подарували Москві більше п'яти тисяч танків і шости тисяч літаків, але й через різні міжнародні організації, забезпечують автотранспортом, кораблями, мостами, машинами, цілими величезними фабриками і навіть харчами, ту ж Москву /звичайно це зветься: "Польщу", "Чехію", "Югославію", і т.д./

Так виглядають дотеперішні здобутки Англії в боротьбі, яку оцінила Москва дуже виразно - уважаючи можливим тепер ігнорувати Англію, навіть не уділяючи їй куртуазійних відповідей на ноти. Про здобутки Америки було б говорити передчасно, бо гра покищо не скінчена, але вже Ленін проектував по викликанні світової війни /коли б Німеччина вагалась - передбачався також союз із нею/, ліквідувавши Німеччину, пробувати привести до розпаду Британську Імперію саме за допомогою.... Америки. Кремль думає, що по опанованні Европи, Азії й Африки, в Америці повстане економічна криза й революція і тоді сама американська фльота перевезе московський експедиційний корпус у країну Вашингтона.

Це з'ясовує, чому покищо використовується форум "З'єдинених Націй" для антибритійської пропаганди, Америку пробує Кремль нахиляти до своїх плянів за допомогою страйків та "делікатних натяків" московського радія на справу Ісляндії, Галапагоських островів, Еквадору і т.д.

Однак все ж можемо ствердити, що ця війна, усунувши суперників та буферні держави, поставила Америку віч-на-віч на Заході, Сході і Півдні з її ворогом. Тепер озброєна атомовими бомбами й технікою стоїть Америка, як колись стояла заможня й озброєна

Картагена проти тоді убогого, але завзятого Риму, жадібного влади й панування. Найближче майбутнє покаже, чи не знайдеться Югурта, який поможе тому, хто його потрапить знайти!

Твори Леніна визначають докладно круті стежки, якими прямує Кремль, ті шляхи, які лише Заходові здаються несподіваними чи вказуючими на якусь "еволюцію".

Як і Берлін, уважає Лондон, що Москву цікавить комунізм і не розуміє, що як ідеал "православ'я" у царів, так цей ідеал є лише доброю зброєю в руках її володарів. Але варто уваги, що ці, задекларовані вороги всякого расизму, підтримують слов'янофільську ідею, на яку ще Троцький звертав увагу перед першою світовою війною.

Ці й подібні ідеї творять своє діло. І під галас про потребу "забезпечення" СССР перед "агресором", приступлено до реалізації нової п'ятилітки, яка має реальні підстави в фантастичних репараційних сумах і колосальних вагонах примусових робітників /полонені, заслані, призначені на заслання, в'язні і т.д./

Цього всього так багато, що народ /а не народи - як думає Лондон/, який хоче панувати над цілим світом, тепер, коли мільйони людей стоять перед голодовою катастрофою - асигнує казкові суми на реставрацію національно-московських пам'яток в ряді міст, на які не впала ніколи ніяка бомба, і які не були реставровані століттями! Цей народ, який один вийшов переможцем з війни, вже тепер дбає так про те, щоб було куди керувати в майбутньому екскурсії від здесяткованих народів Европи, яким буде наказано "подивляти" цю вищу культуру!

Звичайно це все тепер смакують може заздалегідь деякі публіцисти із советської преси.

Поки що московська зозуля лише знесла в американському далеко-східньому гнізді манджурське яєчко та подекорована "гесівською" візитою Черчіля до Америки нагадала, що в своєму політичному арсеналі має не одну Ісляндію! Але наступ не ... почався - отже Вашінгтон і Лондон ще мають розчистити шлях для майбутніх переможців в Еспанії, Західній Німеччині й Південній Америці, мають своєю політикою унеможливити повстання антисовєтських "зелених" фронтів і збільшити харчові запаси трьохмільйонової армії в центральній та південно-східній Европі. Самозрозуміло, на тлі цього всього можна уважати авдиції московською мовою Лондонського радія, коли не повторення імпрези Власова /про яку колись історики може знайдуть в московських архівах сензаційні речі/, то чимсь подібним до наївної проби намовити вовка стати вегетаріянцем! За те ж це відштовхує єдиних і справжніх спільників Заходу - поневолених народів СССР.

Читач спитає певно тепер: чи автор хоче нової, третьої світової війни, жахливішої за другу? - Ні! З притиском відповідаю я. Лише Кассандра бачить те, чого не хочуть бачити інші: друга світова війна нескінчена, вона продовжується як на Сході, так і на Заході - і рано говорити про її кінець!

Йде дипломатичний відступ, який може обернутись у втечу, сполучену з війною, революцією й знищенням цивілізації, коли діячі Заходу не отямляться.

Бравурна мелодія несамовитого танга не врятує і замовкне сяк-чи-так і слід лише подумати над тим, чи змінять її ридання і передсмертне хрипіння подоланих на тлі розгнузданої "камарінської" чи урочисте "те Деум" визволеного й оновленого світа?

Крик Кассандри лунає, вплітаючись у мелодію містичного танга, на хвилях якого колисається в лагідному ритмі вмираючий світ,

прикрашений емблемами миру і формулами-талісманами, які мають його охоронити. Він не бачить, що різні "прогресивні" організації мов буревісники кружляють над колись блискучим Окцідентом, який серед рештки старої культури безтурботньо зиркає підсліпуватими очима на чорну жахливу хмару на Сході, а коли перші далекі подихи урагану шарпають його паперову парасольку від сонця - питається наївно: чи часом це не протяг віє від зле причинених дверей?

Мелодія танга доходить свого "крешендо", але крики Кассандри дужчають і можуть кожної хвилини привернути свідомість зачарованому співом східніх сирен - світові!

ожожожожожожожожожожо

§"§"§"§"§"§"§"§

ожожожожо

§"§"§

ожо

о

Головна сила, що стоїть на перешкоді суспільно-політичного прогресу світу - це большевизм, як доктрина і Москва, як її реалізатор. Вони затроюють духовість, розкладають етичні вартости і творчі клітини суспільного життя та діють на поневолення людини і народів нещадною машиною большевицького капіталізму та нищівною системою терору партійної охлократії.

Тріюмф большевизму і Москви є нині в зеніті. Однак їхні успіхи не мають підстав історичної довготривалости. Здорові верстви народів, що знаходяться під большевицькою окупацією, стають на шлях нещадної збройної боротьби проти неї. Фронт поневолених Москвою народів повільно, але рішучо накреслюється в плані політичних та оперативних дій.

/Із Жовтневих Тез ОУН - 1945/

хфхфхфхфхфхфхфхфхфхфх

зозозозозозозозозоз

хфхфхфхфхфхфхфхфх

зозозозозозоз

хфхфхфхфх

Прсф. М.К.-Низ.

Визвольна боротьба 1917 - 1921.

/Уривок із більшої праці/.

Про епохальні події визвольної боротьби на українських землях існує вже багато літератури; на жаль наукових, систематично укладених творів надруковани незначну кількість і вони в більності не охоплюють справи в цілому. Трудність історично-наукового простудіювання цього переходового періоду полягає в тому, що: 1/ українська визвольна боротьба була лише епізодом, правда дуже важливим, у циклі скомплікованих подій, що захитали були рівновагу на европейському континенті - бо ж тоді палала довготривала світова війна, а українські землі були лише однією з її численних арен;
II/ На просторах Росії вибухла велика революція та з'явилася нова сила - чинник світового значіння - большевизм, що вогнем, мечем, нечуваним в історії терором та новими привабливими соціяльними гаслами підпорядковував собі народи бувшої Росії, затроюючи своїми кличами також робітничі маси Европи;
III/ В тойже час почали активно змагатися за своє відродження недержавні народи Росії і Австрії;
IV/ Світові переможці, антантські потуги, творили нові політично-стратегічні системи, перекроюючи мапу Европи, щоб у той спосіб надійно закріпити свою перемогу на довший час. Ослаблена Німеччина намагалась втягнути в орбіту своїх політичних впливів ком. Москву, щоб при її допомозі захитати з нутра виснажені війною держави переможців.

Отже світова війна /головно її ліквідація/, велика революція, боротьба народів за національне відродження шукали своєї розв'язки на сході Европи, особливо на Українських Землях, створюючи там дуже скомпліковану ситуацію. Тому нашу визвольну боротьбу необхідно розглядати на тлі цих різнобарвних і важливих явищ, як один із її складників. Воєнні ж події, їх розгін і темпо та нарешті висліди збройної боротьби на українських землях в значній мірі залежали від політики та характеру соціяльної й національної революції. Зокрема на перепетії боротьби мали вплив програми, пляни та світогляд українських партійно-політичних угруповань і свідомої інтелігенції. Не без значіння також були закони історичної спадщини і державницько-імперської інерції Росії - це головно стосується до Східних Земель.

Взагалі ми вважаємо помилковим історичні методи досліду нашої визвольної війни, що розглядають події того часу та подають свої оцінки під кутом сучасних понять культурного рівня та свідомости інтелігенції і народних мас, часом не досить узгляднюючи ситуації та обставини, при яких точилася боротьба. Ми вже не говоримо про партійну літературу з її однобічно-викривленим освітленням.

Така метода не може дати правдивих критерій та можливости добре зрозуміти істоту цієї боротьби, її форми та правдиві при-

чини остаточних її вислідів, навіть і в такому випадкові, коли дослідник оперує категоричними та часом ідеологічно-правдивими й безкомпромісовими твердженнями.

Ми подамо свої короткі завваги до головніших етапів Української Визвольної Боротьби і зупинимо найбільшу увагу на добі Центральної Ради.

Бож Центральна Рада, мимо своїх помилок, на які ми вкажемо, доконала великих діл. Характерно, що Центральна Рада, торуючи шляхи до відбудови Соборної Незалежної України, підносила безкровні, але важливі перемоги над Тимчасовим Урядом із сов. салдатських і робітничих депутатів. В боротьбі ж з червоною Москвою вона показалася значно слабшою. Центральна Рада мов би розгубила ті сили, що вона була накопичила та зорганізувала в першім періоді своєї діяльности.

Де шукати причини до цього явища? В помилках, яких допустилися керівні тоді українські кола і партії, в малій свідомості українських мас, чи створились якісь нові несприятливі умовини, що загальмували додатню до цього часу працю Центрарльної Ради? З'ясування причин занепаду впливів Центральної Ради й ген. Секретаріяту, дезорієнтації українського вояцтва /було організоване мільйони вояків, а боронила Київ жменька борців!/ та народних мас може дати розгадку для зрозуміння характеру майже всього періоду дальшої визвольної боротьби.

П о л і т и ч н о - с т р а т е г і ч н а с и т у а ц і я н а п о ч а т к у 1917 р.

Боротьба на протязі трьох років на фронті та безпощадна блькада значно виснажили центральні держави. Зарисовувалась справжня примара голоду та браку сирівців. Крім того сили й засоби антантських держав зростали, а центральні держави слабшали. Австро-Угорщина особливо боляче відчувала військові тягарі та боротьбу національностей, що розсаджували її з-нутра, тому вона вже шукала в різний спосіб нагоди до сепаратного миру.

Росія нарешті набула потрібної муніції та зброї і змобілізувала понад 15 і пів мільйона людей. Держави Антанти готувались на весну 17 року до рішучої офензиви на всіх фронтах. Передбачалось також скоре приступлення до війни З'єдинених Держав Америки. Таким чином рішуча перемога Антанти була не за горами.

Правда, і Росія в бажанні прислужитися Антанті "перемобілізувалась", стягнувши до військових лав мільйони людей, але тим ослабила свою господарку. Крім того і внутрішній її стан був доволі хиткий. Одначе при припиненні острих атак демо-ліберальних угруповань проти уряду, вона ще могла протриматися до остаточної стратегічної розв'язки. Але опозиція не бажала, щоб уряд царської Росії виграв війну і цим на довго скріпив свою владу. "Вільна Росія повинна святкувати перемогу". Ось гасло кадетської партії /Мілюков/. Цьому плянові співчували урядові англійські та французькі кола, нерозважно думаючи, що революційна російська армія ще з більшим запалом буде далі кривавитись на фронті. Були ще й інші глибокі причини до вибуху революції, на них ми зупинятися не будемо. Нам важно ствердити, що демо-лібера̃ли /головно кадети/ мали на увазі, скинувши царя, провадити боротьбу до переможного кінця. Революціонери /соціялісти/ накреслили свої далекойдучі цілі: компромісовий загальний мир-

славнозвісне "без анексцій і контрібуцій" - і глибоку соціяльну перебудову Росії. Тому то легко скинувши царський уряд, в Петрограді створилися два паралельні уряди: один офіційний демо-ліберальний /буржуазія/ так зване "Временное Правительство", а другий суто-революційний"совет салдатських робочих депутатів". Між ними розпочалася з початку глуха, а потім отверта боротьба за впливи та реалізації своїх програм. Ці обставини треба брати під розвагу при оцінці метод Центральної Ради та її осягів. Центральна Рада мусіла боротися інакше проти Временного Правлінни, а в інший спосіб проти совету салдатських робочих депутатів. Все ж у двовласті. Петрограду крилася слабість тодішнього її проводу, чим злучно користувалася Центральна Рада,а також згодом і партія большевиків. Революція її гаслами та боротьба партій за владу, дуже шкідливо відбивались на боєздатності війська, поволи перетворюючи його в чинник більш небезпечний для своєї країни, ніж для ворога.

Українська Революція.

Велика Революція гучним відгомоном рознеслась по всіх просторах Росії. Для недержавних народів відкривалися нові перспективи. Фінляндці, поляки, естонці, латиші, кавказці, навіть козаки почали швидко організуватися та готовитись до боротьби за свої національні інтереси. На цей шлях зовсім несподівано для більшости московського народу твердою стопою стала Україна й цим заскочила його провід й інтелектуальну верству.

Центральна Рада.

У Києві 17 вересня українські поступовці утворюють разом з українськими громадськими організаціями Центральну Раду. В самій же обраній назві, -"центральна, - "захована засаднича думка перетворити поволі Центральну Раду у всеукраїнський політично-культурний і керуючий осередок.

Очолив Центральну Раду заслужений і талановитий історик, професор Грушевський.

Центральна Рада ставить своїм завданням: І/ Притягнути до співпраці всі українські сили. 2/ Розгорнути широко-закроєну культурно-простітню працю, щоб поширити свідомість українського народу. 3/ Певними організаційними та пропагандивними засобами /з'їзди/ шукати оперття головно в селянах, українських вояках та робітничих колах.

Ближча мета - змагати до перебудови Росії на федеративних основах і вибороти широку територіяльно-національну автономію Україні, як перший важливий етап.

На заклик Центральної Ради, а в багатьох місцях й самотужки, закипіла горячкова праця. По всіх усюдах спонтанно, стихійно розгорнувся могутній український визвольний рух. Його розгін та амплітуда просто приголомшили петроградський провід й московське суспільство. Навіть українство було дещо заскочене силою того руху. Центральна Рада надає йому відповідної організаційної форми і злучно керує ним. Здається з найбільшим ентузіязмом стрінули Воскресення України вояки. Численні маніфестації, а також так звана українізація війська дуже яскраво свідчить про це.

Як перші голосно й урочисто відгукнулись вояки українського петроградського гарнізону. 12 березня 1917 р. вони влаштували імпозантну маніфестацію - Свято Перемоги Революції та Роковини Смерти Шевченка. - Біля 25 тисяч люду, вояки, студенти та українська колонія продефілювали по вулицях Петрограду. На чолі процесії їхали кубанські козаки-чорноморці бувшого царського конвою із січовим прапором та Запорожською булавою. Знову, як за старих незабутніх часів, в обороні своєї батьківщини першими стали нащадки славних запорожців. Витали українських маніфестантів представники Фінляндії, Естонії, Польщі й Латвії. Гасло цієї маніфестації: "Хай живе вільна Україна у вільній Росії!"

Також у Києві 19 березня Центральна Рада улаштовує величню маніфестацію. 100 тисяч українців хмарою вкрили вулиці Києва. Скінчилася маніфестація урочистою присягою всіх присутніх на Софійській Площі: боротися за автономію України і всебічно підтримати Центральну Раду.

Всеукраїнський конгрес.

На протязі березня й на початку квітня відбувалися різні з'їзди: кооперації, учителів та інших партійно-політичних груп.

Нарешті від 4 до 8 квітня, як певне завершення організаційно-культурного періоду, відбувся в Києві Всеукраїнський Конгрес, /900 делегатів, біля 1500 присутніх./ Найбільшу кількість делегатів творили вояки від цілого тоді фронту, що протягнувся від Балтійського до Чорного моря, а також навспіли делегати з кавказького театру війни, з Балтійської і Чорноморської маринарки та з запілля. Численно було теж заступлене селянство. Конгрес виніс постанову: домагатися здійснення автономії, підтримати працю Центральної Ради, змагати до українізації війська.

Зі складу Конгресу було приділено до Центральної Ради 150 делегатів. Отже цими виступами та масовою участю в них, українців, було переконливо доведено: 1/ Що український народ і с н у є і має палке бажання боротися за свої інтереси; 2/ Що Центральна Рада є керівним всеукраїнським органом; 3/ Що Український Визвольний Рух є органічний, а не штучно вигаданий жменькою інтелігенції, і він нічого спільного не має з інспіраціями з закордону. Скажемо більше, вояки рішуче підкреслювали необхідність додержуватися дисципліни на фронті та твердо стояти в обороні тепер на їх думку вже Вільної України. Де ж ту шукати німецької або австрійської інтриги? Навпаки, як ми вже дальше зазначимо, в дезорганізації війська та ослабленні його боєздатности найбільш спричинилися большевики, інспіровані центральними державами. Бо ж Німеччині трібо було вивести революційну Росію з гри, щоб потім всією силою обвалитися на західній фронт, поки туди ще не наспіло свіже американське військо.

Відновлення української збройної сили.

Тепер ми довше спинимося на так званій "українізації" війська та на визначенні тієї ролі, що її відіграло воянцтво, підсилюючи Центральну Раду в її боротьбі.

22 березня у Києві, за почином пор. Міхновського - цього

визначного борця за Незалежну Україну -, об'єдналися свідомі старшини та вояки гарнізону, щоб створити тимчасовий керівний осередок для організації власної національної армії. Наприкінці березня їх заходами було утворено український військовий клюб ім. Гетьмана Полуботька, з правом закладати філії цього клюбу в інших осередках. Рівночасно з клюбом заложено військовий організаційний комітет, що перебирав на себе технічні функції організації армії, залишаючи клюбові пропагандивно-ідеологічну ділянку. У склад комітету ввійшли полковники Глинський і Волошин, поручник Міхновський і хорунжий Павелко. Основоположники та ідеологи цих військових установ добре зрозуміли першорядне значіння української збройної сили в процесі боротьби за відродження України. Вони не тішили себе ілюзіями про єдиний братерський революційний фронт. Їх ідеї та наміри ясно сформовані в промові пор. Міхновського /виголошеній на зборах/ та у відозві клюбу до вояків. Подамо характерні витяги з цієї промови й відозви: "Ми повинні,- надхнено сказав Міхновський - негайно приступити до організації власної національної армії, як своєї могутньої мілітарної сили, без якої не можна подумати здобуття повної волі України". Відозва:"...... пам'ятаймо, що на нашій землі стоїть упертий ворог і він напружує останні сили, щоб перебрати в свої цупкі руки всю Україну. Товариші-браття! Не дамо України нікому! /Наша примітка: в цьому вислові є твердий намір боронити Україну, як на зовнішніх, так і на внутрішньому фронті/. Полита кров'ю славних козаків-Запорожців, вкрита в цю війну горами нашого трупу - нехай встане вона до свого життя...... ...... Єднайтесь у свої українські гуртки з думкою про всю Україну, про її козачу силу".

Відозва викликала великий резонанс на фронті й у запіллі. Майже скрізь відбувалися віча, повставали військові товариства й почали гуртуватись українці в окремі частини. Загальна мета так званої "українізації" війська: домагатися організації української національної армії,з усіх родів зброї; для цього необхідно відділення на фронті всіх українських вояків в окремі національні частини зі своєю українською старшиною. В запіллі формувати чисто українські частини. Українізацію переводити поступово,щоб не пошкодити обороні краю. В дальшому малось на увазі скупчити всі наші частини на південно-західньому фронті, який перетинав українські землі.

Петроградський уряд й командний склад російської армії з початку дуже ворожо поставився до українізації. Але вояки наші досить успішно переборювали всі перешкоди й у багатьох містах творили організаційні одиниці. Крім того українські частини своєю дисципліною та поведінкою довели, що вони далеко ліпше надаються до оборони фронту, як розагітовані московські товариші-салдати. Тому командний склад хоч-не-хоч мусів толерувати цей могутній рух.

/Далі буде./

Д.Слобідський

Політичне положення в світі.

: Бевін, мін. зак. справ Ан-
глії, визнав офіційно, що Москва всякий не настановлений
нею уряд називає реакційним, фашистівським і недемократичним.
Московсько-комуністична преса чимраз остріше нападає на Ан-
глію - а часами й на ЗДА -, закидуючи їм реакційність і під-
готовку до війни проти СССР. Москва обвинувачує Англію в то-
му, що ця мобілізує західні держави до війни проти СССР, а
навіть переможену Німеччину в своїй окупаційній смузі хоче
використати для своїх проти-московських цілей, тримаючи для
того недемобілізовані великі частини німецьких військ.
гостро
Далі критикує СССР сильно англійську колоніяльну політику.
Серед цього протианглійського крику, Москва скрупулятно
приготовляється до війни за остаточне здійснення своїх "рево-
люційних" цілей на світовий масштаб. Внутрі вона сильно роз-
будовує свою тяжку промисловість, переорганізовує і вишколює
до нової війни армію, брехливою пропагандою, а де не йде,
то насильною рукою своєї тайної і явної поліції мобілізує
для себе і своїх цілей всі поневолені нею народи з метою за-
прягти їх до нової імперіялістичної війни. Рівночасно змон-
тувала вона вже союз східних і балканських народів - /вій-
ськовий союз Польща - Чехія - Сербія / - з ясним протианг-
лійським наставленням та дала наказ всім комуністичним пар-
тіям світа розгорнути широку протианглійську революційну
активність. В цьому наказі треба шукати сильного пожвавлення
джерела
революційних комуністичних рухів в Італії, Франції, Бельгії,
Голяндії, а навіть у Англії й ЗДА та в переможеній Німеччині.
З грозу цієї комуністичної революції збагнув і папа Пій XII,
тому він публічно виступив із промовою перед виборами в Іта-
лії і Франції та завізвав ці народи голосувати за демокра-
тичними партіями, бо якщо переможе комунізм, то світ стане
жертвою грубого матеріялізму й безбожництва. Може голос папи
мав помітний вплив на вислід цих виборів, але здеморалізоване
війною, розчароване вислідом війни й заведене в своїх на-
діях на краще життя, голодне, без виглядів на майбутнє, на-
селення цих країн дало дуже високий відсоток своїх голосів
на комуністичні листи. В Італії перемогли ліві партії й по-
валили монархію, а в Франції, хоч т.зв. Республіканський
Народний Рух стягнув для себе найбільшу кількість голосів,
то все ж таки комуністи здобули у виборах з 2 червня більше
мандатів, як у попередніх виборах і є тепер другою найсильнішою

партією у Франції. У виборах в Чехословаччині перемогли комуністична партія, і ця країна має тепер комуністичний уряд. Одним словом: в усіх країнах світа комуністично-підривна праця в повному розгарі. Наслідки цієї праці можуть бути фатальні, коли не буде їм зроблено вчасно кінець.

Дня 8 червня з'єднинені нації святкували в Лондоні день побіди. Москва, Варшава й Білгород відмовилися взяти участь у цій параді. І дійсно: знаючи політику й революційні цілі Москви, можна тільки дивуватися тим, які дивуються, чому Москва, яка принесла такі великі жертви в цій війні, не взяла участі в параді! Москва вважає, що війну ще не закінчено, тому вона не може їхати до Лондону на день побіди. Цей день для Москви ще повинен прийти. Далі дивується світ, чому Сталін відкинув два рази вже запрошення през. Трумана приїхати до Вашингтону й обговорити там та вирішити взаємним порозумінням пляни організації повоєнного світа. Сталін не приїде, бо він знає, що у Вашингтоні не вирішиться доля людства так, як він цього хоче. Її хочуть Сталін і його кліка вирішувати по-свойому і в Москві. Це великі західні демократії повинні б дуже раз назавжди знати! А вони тільки скаржаться, що Сталін заслонився залізною куртиною і не дозволяє нікому заглянути туди, щоб побачити, що там діється, хвалячися рівночасно, що в них легально й офіційно діють комуністичні партії, експозитури революційної Москви та що московські агенти мають усюди доступ у них! Ці агенти, під плащиками всяких "дипломатичних" урядників мають таку волю всюди, що їм удалося, мабуть, викрасти навіть тайну атомової бомби! За цю "свободу" зможе людство колись заплатити таку дорогу ціну, що можна буде її порівняти тільки з геологічними катастрофами, чи біблійним потопом ...

Уряди ЗДА та Англії, як і преса цих країн, почали в останніх тижнях говорити досить твердою мовою на адресу совєтського московського уряду та його комуністичних експозитур у цілому світі. Але це тільки фрази, за якими не йде ніякий чин. Цей чин, активна протимосковська дія мусить прийти колись, тільки, щоб не було запізно, бо час, мабуть, ще цей раз є союзником Москви, а не її противників. Ось урядова тепер робітнича партія в Англії висловилася більш як двома мільйонами голосів проти злиття цієї партії з комуністичною партією в Англії /за злиттям голосувало тільки кілька сот тисяч/, але в той самий час президент цієї партії, проф. Гарольд Ляскі, заявив, що на днях мусить виїхати до Москви англійська робітнича делегація, щоб дійти до порозуміння з московською комуністичною партією і її урядом, бо, на його думку, "такі соціялістичні уряди, які існують у Великій Британії і Совєтському Союзі, дають певну запоруку для забезпечення тривалого світового миру, якщо вони тільки з'єднають свої сили". Що за "запорука".

В Парижі розпочалася дня 15 червня знову конференція міністрів чотирьох великодержав /ЗДА, Англія, Франція і СССР/ з метою дійти до порозуміння в справі мирових договорів із Італією, Угорщиною, Болгарією, Румунією і Фінляндією, а якщо буде можливо, то дійти до порозуміння і в справі розв'язки деяких справ відносно Німеччини й Австрії. Виїжджаючи на цю конференцію, мін. зак. справ ЗДА, Бирнс, заявив представникам преси: "мусимо вірити, що осягнемо певний поступ у справі справедливости й тривалого миру. Якщо ми осягнемо поступ у цій

справі, то це значитиме побіду не тільки для декого, але для всіх. Якщо ми не до-говоримося ні до чого, то означатиме поразку й упадок для цілого людства". Бирнс має повну рацію. Ми чомусь дуже сумніваємося в позитивний вислід цієї конференції. Ні до чого не довела остання конференція з перед місяця в Парижі, ні до чого не довела осіння конференція в Лондоні, блефом закінчилася груднева конференція в Москві, ні до чого не договорилися заст. мін. зак. справ колись у Лондоні, а тепер у Парижі, бо нічого договоритися не можна! Гордійський вузол розрубується тільки мечем! Спір іде за Німеччину , за Італію, за Трієст та італійські колонії, за Балкани з Дарданелями й гирлами Дунаю, за Близький і Далекий Схід /в Персії становище не ясне, а в Манджурії ллється дальше братерська кров/, спір іде за все, і тут партнери не договоряться ні до чого, бо їх інтереси, як ідеологічні й політичні, так і господарські не можна буде ніколи звести до спільного знаменника. Проти себе стали два світи, які в ніякому разі не зможуть існувати побіч себе. Це аксіома. Тому великі демократії - за добрим прикладом Москви! - мусять перейти від декляраціЙ до діл. Боїмося, що неуспіх паризької конференції може дійсно статися нещастям для цілого людства, але тільки тому, що після цього неуспіху, великі демократії і дальше провадитимуть боротьбу гарними фразами високопарними деклараціями проти свого опонента. Конференція може, зрештою, закінчитися й "успіхом" - так, як "успіхом" кінчалися конференції в Тегерані, в Ялті, в Потсдамі... Але й такий "успіх" означатиме катастрофу для людства, бо тоді "новий лад" творитиме Москва. Як такий "лад" має виглядати - ми знаємо найкраще.

Проти такого "ладу" ми боролися і будемо боротися. Наша постава в цій справі мусить бути ясна й недвозначна. В цьому напрямі ми мусимо переконувати й закордонний світ та дати йому до зрозуміння, що майбутність людства залежить тільки від того, як зуміє цей світ приборкати Москву, помогти визволитися з-під її ярма поневоленим нею народом і в співпраці з цими народами запровадити новий лад у світі, побудований на засаді свободи народів і одиниць. Ми не хочемо нічого більше, як тільки того, що сформулював недавно для американського народу новоіменований найвищий суддя ЗДА, б.мін.фінансів Фред Вінсон. Він сказав: "якщо ми кажемо американцям, що ми хочемо свободи, то під цим розуміємо, що ми не хочемо втратити ні одну з тих особистих свобід, які ми здобули 1776 року. Ми хочемо говорити і писати, що нам подобається. Ми не хочемо, щоб хтось нам приписував, як ми маємо робити, де і як ми маємо жити. Ми хочемо самі кермувати собою й самі вишукувати собі своїх державних мужів. Ми хочемо подостатком поживи, дійсну оселю, добре убрання і здоровля для всіх членів родини. Ми хочемо тих речей, які роблять життя приємним, книжок, музики, спорту й ін. Ми хочемо бути в стані висилати наших дітей на студії і не хочемо попасти в злидні, коли б ми втратили наше дотеперішнє становище. Це все називаємо ми забезпеченням, чи безпекою. І якщо кажемо, ми хочемо миру, то під цим розуміємо, що ми не хочемо жити в загроженому світі! Ми хочемо не дожити до того, щоб одна потуга накинула свою волю іншій нації. Ми не хочемо, щоб одна економічна потуга поборювала другу, і ми надіємося, що наші діти не будуть уже змушені зо зброєю в руках обороняти наше життя. Ми хочемо, щоб наша країна осталась могутньою

для того, щоб відобрати охоту міжнародному ґанґстерству до його злочинів і бути в стані боронити нас, коли на нас хтось нападе, і передусім ми хочемо найтіснішої співпраці між народами, щоб ніяка нація і не думала навіть нападати на іншу".

За такий самий ідеал боролись наші діди й батьки, за такий самий ідеал боремося і ми.

ожожожожожожожожо

ф§ф§ф§ф§ф§ф§ф

ожожожо

§ф§ф§

ожо

ж

Українське питання і надальше лишається одним з найважливіших питань світової політики. Україна буде горіти вогнищем неспокою так довго, доки український народ не стане господарем на власній землі. Москва і СССР загрожувати будуть Европі і світові так довго, доки будуть панувати над Україною, і навпаки - їхні сили можна докорінно підірвати через усамостійнення України. Визволення України - це вивершення тих великих політичних суспільних процесів, які тепер розгортаються.

Вільна українська держава - це символ тривалого суспільно-політичного ладу та основне звено здорового укладу міжнародніх сил.

Український народ стоїть сьогодні в тяжкій боротьбі проти СССР, змагаючись за свою волю, за визволення інших поневолених Москвою народів, як їхній союзник та за творчі і моральні вартості людини. Свою боротьбу веде український народ силами політичних угрупувань, що стоять на становищі Самостійної Соборної Української Держави, у тісному союзі з іншими поневоленими Москвою народами.

/Із Жовтневих Тез ОУН - 1945 /

Пам'яті Антона Сердюка - Барановського.

Теплий липневий день 1942 р. Люди снуються по вулицях. Одні з дому на роботу, а другі з роботи додому. На обличчях у багатьох якась байдужість; в інших відкрита ненависть до "нових визволителів".

Гестапівці сновигають по всіх закутках Києва. Наша сім'я теж увесь час у напруженні. Ходять якісь підозрілі люди біля нашого будинку на Паньківській вулиці. Я турбуюсь за брата, не знаю, що з ним. Адже ж з січня 1942 р. не мала від нього жодної вістки, лише друзі передавали що живий, бадьорий, поринув з головою у працю. Раптом, думки мої перериває легкий стукіт у двері.

Я прошу звійти.

-"Чи приймеш гостя, сестричко" - і на порозі дорога постать; чорне, на бік зачесане, волосся, скупа усмішка на устах та чорні окуляри, немов дві великі плями, закривають його карі, замислені завжди очі.

Я лише вимовила:"Антоне!...", а далі сльози радости відобрали мені мову.

Брат приїхав не надовго. За кілька день мусів повертатися на Волинь. Кожного вечора розповідав мені новини з життя українських повстанців. Все захоплювався Волинню. Розповідав про сім'ю одного лікаря з Дубна, про його п'ятирічну донечку, що так нагадувала братові його Ільку - донечку. Завжди, коли тільки була вільна хвилина, він заходив до лікаря, бавився з малою, малював їй козаків, заквітчаних дівчат і розповідав різні казочки. А вона все казала:" А я знаю, де пан був... Тільки про це не можна говорити, а то німці розстріляють татка і пана".

Пригадую, як Антон розповідав про Великдень на Волині. Йому довелося у Великодню суботу ночувати в одного господаря. В хаті було вже все попорано. Стара мати приготувала паску, крашанки і т.д., щоб посвятити, а в печі все ще палав вогонь та кипів окріп.

-"Оце, синку, щоб покупався ти. Сідай у цебер, буду тебе мити. Ну, чого дивимся, тут вже я командир, а не ти, це тобі не в лісі".

І каже брат, що він мов покірлива дитина, роздягнувся, вліз у воду, і швидко старечі бабусині руки вимивали його немов рідного сина.

-"Мої голуби зараз десь на Поліссі, не приїдуть, мабуть, на свята... Та ось тебе Бог нам прислав, ти теж, як і всі ви, для мене дорогі й рідні".

Час швидко летів у розмовах, в спогадах. Брат не губив надії на кращу долю України, радів, що хороших хлопців є досить...

x xx x
x

-"Ну, завтра вранці, Тома, я від'їжджаю. Будь розумною, розважливою". Ці слова я часто чула від брата.

Настав чудовий, сонячний ранок, весело щебетали пташки. Київ красувався своєю зеленю.

Брат швидко одягнувся, поцілував моїх діток, міцно стиснув мене в своїх обіймах: "До побачення. На двірець не йди. Бережи Галочку й Лесю. Ну, не плач. Коли загину, то така доля моя. Адже ж коли нема смерти, не буде й воскресення"...

А я й не знала, що бачу його востаннє, що лиха доля й його забере від мене навіки.

І тепер, коли пройшло довгих три роки з дня його загибелі, він все ще зі мною. Згадую Єлисаветград. Антон в гімназії. 1919 рік переходить в українську гімназію. Переїжджаємо на Волинь в м. Миропіль на Случі. Антон захопився творчістю - пише, малює. Розповідає мені про Україну, вчить любити її. Як пісня з його уст ллється доповідь про українських князів, про татарські напади /про дівчину Олесю, що врятувала село від татар/. Про Дорошенка, Мазепу, про зруйнування Січі. В моїй дитячій уяві поставали герої - мученики за рідний край. Адже ж він, і тільки він прищепив і зберіг у мені любов до рідного краю, врятував мене від більшовицької омани.

Далі тяжкий, тернистий шлях. Сибір. Втеча в м. Славгород /там же на Сибіру/. Далі Молдавія, Одеса, ст. Роздільна і накінець Житомир. Жив, як загнаний звір, в кожному місті не більше 4 - 5 місяців, а потім знову й знову зміна місця мешкання, бо, бачте, "спец. отдел" починав підозрівати... Серпень і половина вересня 1941 р. Антон сприяє організації газети "Українське Слово", редагує її. В типографії наборщик /по завданню залишений НКВД/ заносить над братом ніж. Хлопці рятують. Далі Київ. Німецькі переслідування. І Волинь, Волинь, яку він так любив.

До березня 1943 р. ми лише знали від друзів, що Антон живий, здоровий, не пише тому, що дуже занятий.

-"А по-друге, дуже часто губляться зв'язки в лісі".- Ввесь час заспокоював мене "Аркадій", все ж я помітила, що при розмові про брата, він намагається відвести тему в інший бік. І накінець я не витримала, серце відчуло, що трапилось щось.

-"Розкажіть, друже, всю правду. Ви щось ховаєте від мене". Довга мовчанка. І нарешті кілька слів: "Антон загинув за Україну. Вічна йому пам'ять". А далі болюча розповідь про смерть. В лютому 1943 р., переходячи по завданню з однієї місцевости в другу, якраз біля с. Межиріччя, брат з двома друзями зайшов переночувати до знайомого господаря. /За хатою його слідкували, мабуть шпиги./ Роздягнулися. Брат залишив кріса в сінях за діжкою. Господарі запросили вечеряти. Тільки встигли сісти за стіл, як всі присутні почули стукіт у сінях, і раптом на порозі з'явилися незнайомі люди. Їх було четверо. Всі озброєні.

-"Рукі вверх! Ваші документи. Кто такой?"

-"Я - полонений - відповідає брат. В цей час в хату набилося ще кілька "товаришів". Хата була оточена. На подвір'ї чулася брутальна лайка.

-"Документи!" - "Мій документ в сінях" - брат піднявся, пройшов через хату. Раптом постріл в спину. Брат упав мертвий...

Бандити утікли, залишивши за собою трупа та пожежу. Горіла

хата й клуня. Збіглися люди; витягли з полум'я мертвих - брата та двох друзів його.

А через два дні село ховало своїх трьох братів. Насипали високу могилу. Хрест, тризуб та барвисті квіти віднзначали місце, де поховали героїв.

"Аркадій" розповідав швидко. Потім замовк. А далі:"Пані Тамаро, я вам буду братом. Не тужіть. Хто знає, що нас чекає."

"Аркадій" дуже часто у нас ночував, майже щодня заходив. Та одного разу, в останніх числах серпня, ждали ми "Аркадія" кілька днів. Він не приходив. Аж на четвертий день довідуємося, що його забрано підчас "облави", біля стадіону "Дінамо". Мордували ґестапівці на Короленка, а пізніше відправили в концентрак на Сирцю. Там Він, св. п. Зенко, і був закатований на смерть.

Ось шляхи героїв, що життя своє віддавали за рідний край, за Україну.

Тяжко примиритися з тією думкою, що нема вже живими близьких, рідних тобі людей. Тому хочеться кричати на повні груди - не забувайте їх, моліться за них!

Т. - О.В.

Організація Українських Націоналістів потом і кров'ю сотень свого активу та п'ятьох членів ПУН, що впали від рук німецьких катів, сталінсько-большевицьких аґентів та українських каїнів, засвідчила перед цілим світом в час німецької окупації, що Україна ніколи не буде ні большевицькою, ані німецькою, чи будькою іншою колонією. Зокрема в українстві Осередніх та Східніх Земель, ОУН відродила національно-державницький спосіб думання та політично-революційні методи боротьби.

/Із Жовтневих Тез ОУН - 1945 /

Д. Зарічний

Від Гамлета до Тімура

/Спроба характеристики М.Бажана, як поета/.

Микола Бажан кам'янчанин, народився 1904 р. Вчився в українській гімназії в Умані. Тоді ще не відлунали стріли визвольно-революційного змагу, і в середовищі уманської інтелігенції все ще дихало атмосферою революційно-націоналістичної напруги. Тут здібний, талановитий учень здобув першу українську духову наснагу. Пізніше одвічна столиця України - золотоверхий Київ - прийняла його в свої обійми і виробила в ньому поета з нотками націоналістичного аскетизму.
Сильний поет не був одначе видатним громадянином. Не витримав того духового терору, яким оточила його советська партійна критика, зламав себе і по-льокайському пішов на послуги режимові. Дня 30 січня 1939 р. за це він одержав орден Леніна, а в Києві 1941 р. бачили його в уніформі енкаведиста.

З книжок М.Бажана слід занотувати:

1/ 17-ий патруль, Харків 1926. Книгоспілка.Ст.68 Т 2050
2/ Різблена тінь, 1927. Книгоспілка. Ст. 42 Т 2000
3/ Будівлі, Київ 1929. Книгоспілка Ст. 78
4/ Дорога.
5/ Поезії.
6/ П'ять поезій, Харків 1935.ДВУ.Ст. 65 Т 3200
7/ Вибрані поезії, Київ 1936. Держлітвидав.
8/ Батьки й сини, 1938. Держлітвидав.
9/ Ямби, 1940.

В роки війни Бажан брав активну участь в большевицькій пропаґанді не лише як автор поезій і статей на політичні теми, але також як редактор преси. Нещодавно дочекався він тієї чести, що його вибрані твори видало московське видавництво досить значним тиражем - 25000 примірників. Серед цих творів знаходимо: "Безсмертя", "Клич вождя", "Прапор, сонце і вітер", "Данило Галицький", "Клятва", "Наш танок", вірші із сталінградського зошита, "Вітер зі Сходу", "Напередодні", "На березі", "В яру", "Біля хати", "Прорив", вірші про Грузію, Узбекістан, "Бориславські оповідання" тощо.

Багато з цих його збірок не довелося нам бачити, тому не можемо подати їх бібліографічного опису. Бажанові, одначе, досить пощастило на критику, так що деяку уяву про нього все таки можемо мати.

Для творчости М. Бажана характерна велика поема, а не збірка. Тому зазначимо деякі з поем, найбільше цитовані: Розмова сердець /1928/, Будівлі /1928/, Сліпці /1930/, 17-ий патруль /1926/, Гетто в Умані, Слово о полку, Гофманова ніч /1925/, Зустріч на перехресті /1927/, Трилогія пристрасти /1933/, Число, Смерть Гамлета, Ніч перед боєм ... Для нас найбільше значення мають ранні поеми, пізніше - сталінсько-кіровське славословіє...

М. Бажан - добрий перекладач. Він конґеніяльно переклав "Витязя в барсовій шкірі" грузинського поета Шота Руставеллі. Цей переклад, мабуть, найліпший зі всіх у слов'янських мовах /Літгазета II. 1938/

Про стиль творчости М. Бажана не було суперечки. "Микола Бажан був, є і, певно, буде ... романтик і в розумінні своєї психічної організації і в розумінні літературного напряму",

пише В. Ковалевський в статті "Від себе до нас" /ЖИР - 9/1929/. "Для романтичного напрямку - центральною в поезії є творчість М. Бажана", каже й інший дослідник совєтської літератури М. Доленґо /Критика 9/1928/.

Про націоналізм першої частини своєї творчости говорив сам поет в одній промові /Літгазета 23/1935/:" Ви знаєте мій шлях. Ви знаєте, що роздвоєння, блукання стояло і передо мною. Ви знаєте, що націоналістичні рецидиви роз'їдали мою поезію, і це було боляче для поета".

Відкинувши націоналізм, М. Бажан відкинув і мало не цілу свою попередню творчість. В 1936 р. він її докладно зревідував і дібрав у збірці Вибраних Поезій. Поезії 1925 - 1931 рр: об'єднав поет під спільним заголовком "Передісторії". У цій Передісторії два циклі: один - більш большевицький, "Громадянська війна", другий - національно - філософські вірші. До Передісторії прийнято: Пісню бійця, Слово о полку, Дорога, Кров полонянок, Папороть, Будівлі, Гофманова ніч, Вірші 1931 - 1935 рр. названі "Початком", "Початок" розкривається "Смертю Гамлета", і є ще в ньому із знаних речей "Число" та "Трилогія пристрасти". На це йсе мусів скоротити М. Бажан свою більш ніж десятилітню творчість. Але й ці вибрані поезії не були прийняті без застережень. Особливе заперечення зустріла "Кров полонянок". У ній знайдено червоточину натуралізму. "Вірш цей по суті має і для читача і для автора майже виключно технологічне значення, бо історико - пізнавальна цінність його дуже невелика. Однак нічим не можна виправдати вульґарно - натуралістичних та ідейно - хибних деталів, своєрідного смакування татарського дикунства, наприклад в таких рядках, - каже щебетливий большевицький рецензент:

У добру вільність, в плідний піт
Зрошено тіла вкраїнських ясних бранок,
І рот розтерзано, і наросте на ранок
В дівочих черевах їдкий монґолський плід.

/Л. Смульзон: Шлях до народности. Р.Л. 5/1937/

За Козальським, рання творчість М. Бажана характеризується первнем, що його звемо героїчним. Критик каже, що у М. Бажана"вражає звитяжність" героїв, "якої вони набувають ціною власного життя". Звідци Бажанову "людину характеризує надмірна наголошеність етичного почуття, зокрема почуття обов'язку... звідси рафінована до хоробливости рефлексія і проблема сповідуванняє /здав'нання сперов"... /, кригібленість моральної нормою, що її порушення приводить до смертельного конфлікту".

Акад. В. Дринець ствердив іншу рису Бажанової творчости. Він відмітив, що "власне культурне значення Бажана полягає в його свідомому антипсихологізмі... У Бажана немає місця для людини - пише він - /До проблеми соціялістичної культури. Вступ до книги: Микола Бажан. ЧШ - І/1930/, всі людські взаємовідношення старається він поетично виразити через взаємовідношення речей".

А ще інший спостерігач /А. Селівановський, Куди прямує М. Бажан. Критика 4/1931/ заявляє, що "Бажана можна зачислити до тих письменників, що у творчості їхній замовкає соціяльна революція, навіть тоді, коли б вона мусіла бути повновладною господинею в темі... Бажан, каже він далі, перебуває в русі. Але маршрут його руху - полярний маршрутові соціялістичної революції..., Основа його світогляду - ідеалістичний дуалізм.

Цікаво слідкувати полемічні випади проти поета, бо вони
показують нам момент його заломлення.

В "Нотатках про творчість Миколи Бажана" /РЛ 7/1933/
О. Левада нападає на націоналізм раннього поета'. "Нагадуємо тут,
що націоналістичні мотиви свого часу бриніли також і в деяких
ліричних поезіях Бажана /Кров полонянок/. Художніх документів,
з виразно акцентованими протилежними переконаннями в цьому пи-
танні ми в Бажана ще не маємо, хоч чекати їх від нього в праві".

Як відомо, деякі романтики /М. Хвильовий, О. Влизько.../
загинули, а своїх націоналістиних позицій не здали. А деякі,
як той самий Бажан, Ю. Яновський тощо, примирились з совєтизмом
на півдорозі, на "патріотизмі".

1934 року совєтський "патріотизм" ще не був декретований,
а за постишевщини йшов погром нашого народу - інтелігенції за
націоналізм, селянства як "куркулів". Розглядаючи поезію М. Ба-
жана, як поезію вишуканих катастроф ідеалістичної філософії
/ЧШ I/1934/, писав тоді А. Чепурнюк: "Свою творчість Бажан не
відповідав на вимоги працюючих. Це він повинен зрозуміти.
Так само в першу чергу його справою буде рішуче і круто змінити
той шлях, яким він ішов досі. Всі дані для цього є. Лише усві-
домленням тієї катастрофи, не вишуканої, а справжньої, що очі-
кує на людей, які пішли стороною від широкої дороги пролетар-
ської революції, може Бажан домогтися перелому у своїй твор-
чості".

Це була власне та межа /а А. Чепурнюк - той Сов-Держи-
морда/, про яку згадував Є. Маланюк /З київського Парнасу ос-
танніх літ. ЛНВ I/1932/ і на якій цікавий для нас Бажан скін-
чився. Є. Маланюк вірно тоді бачив: "М. Бажан 1/ має один із
найсильніших поетичних талантів в сучасній нашій поезії,
2/ посідає набуту волевими зусиллями немалу літературну культуру,
3/ намагається філософічно - мистецько відтворити український
проблем і віднайти для нього синтетичне розв'язання і 4/ що най-
небезпечніше - тільки підійшов на шляху свого розвитку до такої
межі, коли власне /по аналогії/ має з'явитися Сов-Держиморда."

Про майстерність М. Бажана також не було суперечок. З ба-
гатьох голосів підхопимо тут думку П. Тичини /Ніч перед боєм.
Новий твір М. Бажана. Літгазета 18/1935: "Алітерації у нього
настільки матеріяльні, що можна до них рукою доторкнутись.

Величезні нездвижні озера Ейбата.

Хіба не чути в цьому повторі з, що людина твердо стоїть
на своїй землі, що людина кріпко свою землю любить? Ось напру-
жене лопотіння, полускування прапорів червоних /літера р/:

Цей вітер в прапори розгорнуті Кірова

Вривався прибоєм і шовк коливав.

А які в Бажана ходи музичні:

Стелив він пропахчену порохом бурку.

Ці три о в горі - так несподівано одгукуються в низу на у,
немов би справді тут перед тобою тріпнулась у руках людини по-
хідна бурка і зараз же впала на землю: почуття цієї землі, на
якій утверджається, /як - найкраще передана літерою и:

На синій крицкий, як мороз солончак".

Культура віршу в М. Бажана завжди була висока. Цим він від початку уславився. Розглядаючи три перші Бажанові збірки, Яків Савченко /Боротьба за світогляд. ЖИР IV/1930/ писав: "Бажан послідовно, часом з великим успіхом вибирає собі інтонаційний принцип будови віршу"... Цей принцип "опричинюючись до цілковитого розламування, чи, точніше, розрізування застиглих ритмічно - синтаксичних конструкцій, зумовлює і стимулює максимальну можливість навантажувати віршову тканину на кожному інтонаційному відрізкові великими сенсовими комплексами, зумовлює інтонаційно - звукову енергію віршової фрази:

Немов костлярі й люті пута,
На серце ляже слів важкий узор,
Залізом,
Полум'ям,
Єлеєм,
Кров'ю
кутο
Зловіщу повість про собор...

... Культура Бажанового віршу, якщо виключити деякі, для нашого поета нехарактерні елементи акмеїзму /Різьблена тінь/, в основному і найпозитивнішому росте з футуристичного джерела. Автім жаден з українських футуристів не досяг такої інтонаційної гостроти й виразности, як Бажан. У багатьох футуристів інтонаційний принцип будови не виправдано більшим сенсовим навантаженням на інтонаційні одиниці віршової тканини. Дуже часто інтонаційність тут не що інше, як механічно - графічний поділ рядка".

Дальша прикмета стилю М. Бажана - особливе слово. Тут його родословну треба, десь то, шукати у М. Драй - Хмари. Один дослідник, для якого наша мова не рідна, не виходить з клопоту: "Читаючи Бажана, - каже він, - це значить мати під рукою Грінченка і рядок за рядком, а іноді слово за словом, перекладати письменника з мови попередніх епох на сучасну... Письменник замикає себе і свою творчість в дуже обмеженому колі літературних ґурманів, при чому ґурманів явно націоналістичного напряму, закоханих в минувшину, в образи одклинщини... І знаменна річ, - поруч з архаїзмами йдуть у Бажана і численні іншомовні слова, саме ті, що найменш відомі, найбільш абстрактні, суто книжні. В ряді алітерації лексичне багатство; різноманітні ритмічні ходи без сумніву свідчать про старанну і серйозну роботу Бажана над своєю мовою".

Відомий - "уборщик націоналістичних" слів, А. Хвиля, токож звернув увагу на М. Бажана. "Яскиня зіри..." глузливо пише він. Що таке яскиня, зразу сказати трудно, бо цього слова навіть в словниках немає. Слово яскиня польського походження й визначає воно - вертеп, печеру. Як бачимо, читач повинен мати при собі багато словників, знати всі мови для того, щоб зрозуміти, що хотів сказати М. Бажан... Вся збірка тов. Бажана уквітчана такими словами як: берда, скнарі, яскиня, стиґма, акант, аламом, хлань, метоп, некрофіл, чвари, тамула, шпетні і т. ін. Хіба це ті слова-демагогічно питається вульґаризатор - які вживають перед широких мас?"

Функцію слова у М. Бажана з'ясував також Я. Савченко. "Бажан використовує мовну архаїку, в органічному і строго обмеженому відповідною темою поетичному контексті, - така тенденція

реставрації старої лексики цілком доцільна через свою семантичну функціональність... Культура язикового смаку майже ніколи на зраджує Бажана, тоб то архаїка ніколи в нього не виникає на словесні тканині сучасної соціяльної теми. Почуття органічности мовного середовища для кожної теми - завжди у Бажана наявні - і у високій мірі. Користання архаїзмами у Бажана не єдині, а головно - не основний - а тільки допоміжний принцип лексичного збагачення. Є в нього інші - центральні і чинні способи: запровадження до своєї лексики технічно-будівельних, наукових слів і термінів, до речі завжди енергійних та лаконічних. Тут, власне, слід ширше визначити: Бажан щедро використовує мовні ресурси з усіх галузів соціяльної практики".

Принцип Бажанового словника звемо поетичною індівідуалізацією мови. Кожен тип, кожна епоха мають свою спеціяльну мову, жаргон, які поет не сміє загладжувати, а навпаки має виявляти. Критики типу А. Хвилі - гробокопателі художньої літератури. Щодо вживання слів, то стиль М. Бажана прикметний накопичуванням прикметників, повторів та порівнянь. Він любить, наприклад, такі написи:

Співчуття і вболівання,
ти-лікар, ти- фельшер,
Що вчасно ніколи не може прийти.

Ти перша й швидка допомога
помершим,
Яким не потрібна вже ти!

Або:

І ось підвелося; хрипить і реве
Серце предсмертне, що ледве, що майже,
Що трохи померло й що трохи живе.

І це катастрофа, чи вихід і звитяг?

Це риск чи це криза?
Це воля життя,
Це воля не згнити в проклятих, розбитих,
В протухлих, прогнилих
підвалах чуття.

Перша книжка М. Бажана - 17-ий патруль - тематично черпає з громадянської війни. Більшу частину її становлять балади. "Ґенеза жанру соціяльно-героїчної балади в Бажана, безперечно не в українському ґрунті, а в російському - з'ясовує Я. Савченко. Тут лінія жанрового впливу від Тіхонова, - власне, тільки від нього... Проте, факт запозичення жанру - момент зовсім невтральний з погляду Бажанової творчої самостійности". Найкращі балади Бажана, - Пісня Бойця, Протига Боєць 17-патруля.

Друга збірка - Різьблена тінь - характерна відбиттям хвильовізму /М. Бажан був членом ВАПЛІТЕ/, цебто розчарування совєтської практики. Колишні героїчні дні

Це - дим боїв і дим жорстокий пожарищ,
Коли степи гули прибоями атак,
Коли напружено у ребра серцем вдариш,
І серце - відданий товариш, -
Не знає слова: переляк -
І ти ідеш і серця зламок твій
Набито захватом, як порохом набій

протиставляє поет мізерії сучасности:

А ось тепер лиш вітер коливає
У серці поросли уже застиглих туг ...
... Це тьма й туман росте навкруг.

Поет, з цим настроєм був зарахований до занепадників. Романтика однумілої большевицької революції, в якій, поет участи не брав, примушує його задуматись над своїм становищем до її

продовження. Поет бачить:

А я відстав, на мене не чикали,
Тепер же спробуй, здогони...

М. Бажан не має зрозуміння до п'ятиліток і робітничих книжок. Третьою збіркою - Будівлі - М. Бажан здоганяє, міцно включається в український культурний процес. В Будівлях він пробує символічно зобразити нашу культурну путь. Твір сконструований на ідеї порівнання епох, як мистецьких витворів. Собор, брама, фабрика - три епохи розвитку цивілізації в Україні.

... Мов клич одчайних сурм, -
щоб пломеніти і гриміти, -

Вставав собор на славу феодалу,
яскиня віри,
прощ.

Міська культура, символізована брамов, складається з праці реміснпка і торговця. Культура ця була нам чужа. Цих двох станів ми не мали, тому і наша культура хліборобсько-аристократична, не подібна на европейську,міську. Брак ремісників спотворив наше село, - хоч цього народники і не хотіли бачити, - зробив його неформним, обдертим, жебрацьким.

Тут
буяє труд,
і пруг
ляга на пруг.

і кут
ляга на кут.
Луна іде навкруг
споруд.

За промислової розбудови України, що її так брутально спинила Москва, ішла дійсна, правдива розбудова нації, Але Москві не була потрібна українська нація з своєю індустрією і самостійною культурою, а тільки українська селянська та робітнича маса, дешевий колоніяльний кулі. Тому будову фабрик та заводів спинено, а споруджене переведено у відання Москви. Та нас тут цікавить не стан промислової розбудови України, а їх мистецьке відображення. Що Бажанові Будівлі зустрілися усюди з одностайним признанням, свідчить про глибший підклад, що його дав їм поет.

Ідея Бажанового твору - діло, витвір, як первень культури. Культури не має поки не має охоти до чину і його витвору - діла. Народ - маса, поки працює анонімно. Маса - природа. Нація - не природа, а витвір культури, витвірне анонімних, а знаних осіб: .. Витвір - це значить прийняття форми, подоби. А суть народу, його субстанція, лишається незмінна. Культура потребує захисту держави. Стара грецька висока культура загинула, бо в епоху геленізму держава перейшла до рук не-греків, а македонців, сирійців, египтян тощо. І наш собор був висаджений в повітря, як тільки впала Русь, Січ та новітня Українська Держава. Та світ не є щось статичне. Чинними руками постійно міняється. Старе руйнується, нове будується, культура відроджується.

Культура - не тільки витвір осіб, талантів. Культура також витвір історії. Досі довго був у нас конфлікт між нашим ґенієм і чужою історією. Чужа історія і культура в Україні відбирали у нас нашу інтелігенцію і втягали її до своїх систем культур. Нам лишилися під іменем українського народу сірий етнічний матеріял, "етнографія". Наші попередники жаховували, віками консервували цей матеріял. Ми його хочемо переіначити.

Хочемо, щоб повстав нарешті органічний зв'язок між цією масою, цим людським матеріялом та нашими культурними верхами. Між цією національною сметанкою, що її нам від якогось часу не збирають улюблені сусіди, та варварськими низами. Хочемо, щоб нарешті зникло культурне напруження, що було, наприклад, між М. Зеровим та "соплизими"!

Ці й інші напруження витворили у нас масу "ножиць", що в їх висліді дух українського інтеліґента захворів на гамлетизм, роздвоєння.

Стоїш у ваганні,
двоїшся,
і мариш.
У трансі проблем, і дилем, і оман,
І чуєш, як хтось промовляє -
товариш!
І чуєш, як інший нашіптує -
пан!

Вічно те саме: чи товариш чи пан, мімікрія чи дійсність, за нашу і вашу свободу, чи тільки за свою землю і волю? Воля за одно, примус - за інше. В цьому траґедія української розбудови, гамлетизм українського інтеліґента.

Гамлет - це інтеліґенція, що народжується з аристократії, у нас - з народу. Його любов - Горацій, цеб-то культура.
Конфлікт Гамлета - це конфлікт прийняття рішення перебороти
як наказує повинність помсти за батька, чи може пара храни,
лоялізм, стати політично чинним. Убити короля, як наказує
віропідданське почуття. Інтеліґента в Гамлеті зачепило було пізнання, що знання обов'язує. Українські інтеліґенти - культурники думали, що можна опинитись на півдорозі, що знання вистарчить тільки збирати. Українська інтеліґенція, що вийшла знизу і пізнала ласку Камен, так само раптом стала перед необхідністю рішитись. Кому має служити її Муза? Чи рідному народові, як наказувало їх ліпше знання, чи "рідному" Сталінові, як наказував чекіст? Що знання - то сила, наш інтеліґент знав, назвавши так навіть одно своє видавництво. Але що знання, як колись походження зобов'язує діяти - це інтеліґент - "принц данський" відкрив аж за національної революції. Кінчати високу школу, ставати інтеліґентом - це не значить тільки набувати привілеїв...

І смерть Гамлета, яку бачив М. Бажан, це був у першу чергу кінець тих, що завше пробують жваво здатись.

Здатись на те і на це.
Мовляв, придивіться -
ось моє право,
Це ліве у мене лице.

Такі люди ніколи не стоять на своїм пості свідомо, бо вони, власне, жадного поста в житті не мають. Ці конюнктуристи не виконують жадних повинностей супроти кого б то не було, а тільки "кормляться". Не диво, що для таких типів життя на світі кінчається "черв'яком". Це песимізм іншого типу, ніж Плужників.

За М. Бажаном треба:

На місце в бою своє
не набристи,-
А твердо прийти і стать.

Отже, навіть не випадково кудись дістатись, як заніжне вітром перекотиполе. Єдина цінність, яку інтеліґент має - знати, де його місце в житті. Коли він цього не знає, він не виконує своєї функції як інтеліґент - деґрадується. Принц крови, чи принц знання, коли буде довго роздумувати - принц чину йому "дозволить піти в денщики". Порядок буде завше захований, додержаний. Як не пан - то пропав.

Гамлетизм - траґедія роздвоєння - тема ще іншої поеми того самого поета.- Розмови сердець. Не дурно у вибраних поезіях поет об'єднав обидві ці поеми, і Смерть Гамлета зробив тільки епілогом Розмови сердець. В Розмові сердець заторкнута специяльна болячка українського інтеліґента - роздвоєність між приналежністю до російської та до української культури. Нам інтеліґент російського виховання навіть на еміґрації

> в шафі, немов дідівську крилатку,
> Двійника старомодного ще береже.

Пережитки нічого іншого, як тільки світоглядового дурману не дозволяють йому позбавитись рештоқ цієї приналежности до кругу цивілізації лжетретього Риму. Багато наших земляків через короткозорість тримаються російської орієнтації, тим даючи Москві претензію на малоросійські мертві душі. Бажан проти цієї претензії Москви, заснованої на зраді -

> Ти кажеш, що я твій, а я клянусь - готовий
> дволике серце розламать навпіл,
> і дати псам напитися із жил,
> коли є крапля там
> твоєї злої крови.

Це було сказане за влади совєтів, тому ніхто не сміє сказати, що українська Муза не мала громадської мужности. І це було сказане тоді, коли ціла Европа, за малими винятками, поклонялася Мамону в Москві.

Український поет, одначе, провадив далі: На смітниках чужих ... сконала Русь /Росія/, собакою голодною і худою. Сконала, головно, тому, що позбулась симпатій українського народу, української інтеліґенції. Вцім пункті скінчилось двоєдушіє. Але Москва видумала замісць старої православної Росії нове огнище всесвітньої революції - СССР. Там старі російські

> ... убивці, сутунерики — сини російської великої істерики
> раби раба і служники слуги, - і всесвітньої великої нудьги:
> всесвітнє падло і вселюдська гнусь...

здихали в своїй зачиненій конурі. Але ні, це падло не здихало, ця гнусь жирувала, вмирати вони заставляли інших. Перед цим СССР в Україні жадалось поклонів, як перед чимсь нам і москалям спільним. Принести жертву цезареві змушувано й Бажана.

На гасло української революції, викинуте "занепадними" хвильовістами, М. Бажан запізнено відгукнувся Трилогією пристрасти. Про неї Ол. Полторацький Літгазета 3 /1934/ каже таке: "Величезна й довжелезна поема, вся без винятку присвячена особистим переживанням автора, переживанням виключно психологічним, пов'язаних з бажанням М. Бажана подолало якісь перешкоди в його психиці, що заважають йому бути живим"... Захворіло серце в поета і він падає... Клінічний опис хороби ... Зачинається з хандри ... Інші гості: 1/ заздрости люта й таємна тривога, 2/ нудьга, 3/ ляк ... Бажан, на жаль, хоч і при-

ходить до фази радости, але - на диво ця радість у нього дуже позначена політично. На прочуд точний у списі своїх захворувань Бажан уникає виразности, коли виникає потреба чітко деклярувати свої ... позиції ... Бажан радить учитись у Аврори... віднині, від тисяча першого рядка неймовірно розтягнутої й гидотної куватини Трилогії пристрасти, Бажан уже учень Аврори. Бачся, перебудова закінчена. Насправді ж, діло з учнівством в Аврори стоїть зовсім не так, просто, як це може здаватися деяким наївнякам. Найнаперед, чого радить учитись Бажан у Аврори? Може активній класовій боротьбі? Може несхибній участі в пролетарській революції? Аж ніяк. Ось що він рекомендує перейняти в Аврори /перераховуємо все без винятку/: 1/ скупій тишині зненавиди, 2/ продуманим тактом мовчання, 3/ сформульованості напрямів і трактів, 4/ звахуванню серця, гранати і міці, 5/ дбалості, 6/ точності. Здається і все, лише нейтральним ознакам міцної волі. Цього дуже і дуже замало для того, хто хоче учитися в Аврори більшовизму. Для радянського поета таке вчення є не тільки недостатнє, а й просто таки дивне".

Такий був колись М. Бажан.

Та "дружба народів", видумана Сталіном для уможливлення "співжиття" москалів з українцями та "совєтський патріотизм" видуманий теж ним, і обоє запряжені для служби оборони СССР, змінили при допомозі несхибного авторитету енкаведівського нагана М. Бажана - Зміна М. Бажана вразила не тільки нас. Про нову книгу поета, Ямби, рецензент Літгазети 55/1940/ пише: "Нам доводилося чути від деяких читачів - Бажан вже не той, яким був. - І бриніла якась нотка жалю". Визначного колись поета приневолено доспіватись до совєтського імперіялізму.

Моя многомовна земля
Я чую, як ти встаєш,
Я чую як ти ідеш,
Я чую, приходиш ти.

Для моря твоїх людей
Замало старих узбереж,
Для росту твоїх людей
Замало уже висоти.

М. Бажан перестає бути українським національним поетом.

Тільки тепер бачимо правдивість його автобіографічного визнання в Сліпцях: "Водою сліпого, водою мертвого забризкано очі і серце мені". Садівник знайшов череп і орден і думає:

... Жить - це значить жить.
Зречевлювати труд,
Зречевлювати мисль,
Утілювати слово
В строфі поем, в пропорції споруд ...

Так, скажемо ми. Але, питаємо далі: для кого?

Невжеж для Тімура? Отжеж непривабливий образ цього тирана саме М. Бажан /Ямби/ чудово передав!

ф§ф§ф§ф§ф§ф§ф§ф§ф§ф

ожожожожожожож

ф§ф§ф§ф§ф§ф§ф

М.В. Продовження дивіи попер.чч.

Заробітна платня сільсько - господарських робітників та прибутки колгоспників в советській Україні.

/ Продовження/

Оплата трудоднів зерном.

Звернемось до питання оплати одного трудодня зерном. Перш за все я хотів би з'ясувати поняття трудодень. Трудодень це російське слово, по-українськи треба було б уживати слово праце-день, але оскільки вся політична система советської влади не є рідною українською, а принесена з Москви в Україну, за виразом відомого московсько - большевицького полководця і політичного діяча часів 1917 - 1919 рр. "товарища" Муравйова, бувшого жандармського полковника царських часів, "свобода принесена нами на остріях штиков з Москви", то цілком природно, що і вся московсько-большевицька термінологія, як політична так і економічна в Україні набула права громадянства разом з московською "свободою". Отже під поняттям трудодень не слід розуміти відрубок часу, а лише певну кількість праці. Ця одиниця-трудодень, або як ми зазначаємо, певна кількість праці, не завжди однакова. Періодично після уплиъу певного часу норма праці в сільському господарстві, або трудодень збільшується. Принципом советської влади є, що"людина існує для інтересів держави" /читай: всесвітньої московсько-большевицької революції/, а не навпаки. Отже виходячи з цього принципового настановлення щодо поняття держави і людини, советська влада стремить як можна більше взяти від робітника, чи то в промисловості, чи в урядуванні, чи в сільському господарстві. Для цього цілком штучно і утворений такий рух як "стахановщина". Але про стахановщину в сільському господарстві ми тут не будемо говорити. В усякому разі норма трудодень щороку збільшується і тут насправді приміняється так звана "система вичавлювання поту", яка колись примінювалася в великій хатній промисловості в Англії. Отже звернемось до розгляду оплати трудодня зерном. Для унвлення цієї картини ми наводимо цифровий матеріял по Україні в цілому за роки 1933 - 1939.

Роки	Пересічна оплата одного трудодня в кгр
1933	2,3
1934	1,3
1935	2,4
1936	2,6
1937	3,5
1938	2,1
1939	2,4

Як бачимо з наведеного цифрового матеріялу, оплата одного трудодня по Україні коливається за роками від 2,1 кгр д 1938 р., до 2,6 кгр з 1936 р. Винятковими роками є рік 1934 з оплатою одного трудодня - 1,3 кгр і 1937 р. з оплатою одного трудодня 3,5 кгр.

Але ще більше відносно оплати одного трудодня в коливання за областями. Ми знов же мусимо зазначити, що не можемо повністю тут висвітлити це питання, а лише конспективно. Колгоспи по двох поліських областях - житомирській і чернігівській - оплачували один трудодень зерном у меншій кількості, як це переводилося в цілому по Україні, а саме: коли пересічна цифра оплати трудодня по Україні в 1937 р. була 3,5 кгр, то по Чернігівщині - 3,0 кгр, а по Житомирщині - 2,3 кгр. Та ж сама картина спостерігається і за 1938 р., а саме: по Україні в цілому на один трудодень припадало 2,1 кгр, а по Чернігівщині - 1,5 кгр і по Житомирщині 1,7 кгр. Подібну картину спостерігаємо і за інші роки. За відчитами колгоспів за 1937, 1938 і 1939 рр., які, правда, не підлягали оголошенню, 3/4 всієї зерново - бобової норми, що видавалась на один трудодень по згаданих двох поліських областях, припадало на пшеницю і жито, а відсоток збору пшениці і жита в загальному балянсі збору урожаю по двох цих областях не доходив навіть і до 40 %. Треба зауважити, що Чернігівщина і Житомирщина не являються землями, які продукують у великій кількості зернові. Отже цілком природньо, що по двох згаданих областях припадала мала норма оплати одного трудодня.

В кращому положенні перебувають дві подільські області щодо оплати зерном одного трудодня, а саме:

Назва областей	Припало на один трудодень в кілограмах зернових культур 1937	1938	1939
Вінницька	4,2	3,1	2,3
Кам'янець-подільська	3,3	3,5	2,6
По Україні в цілому	3,5	2,1	2,4

Отже, як видно з наведених цифр, дві подільські області мали вищу норму оплати одного трудодня, як у цілому по Україні. Урожайність по цих двох областях по таких головних культурах, як пшениця і жито, звичайно була вища за урожайність, що припадала по цілій Україні. Крім цього треба мати на увазі, що совєти не робили ніякої доскональної викачки зерна в колгоспах Поділля з міркувань чисто політичних, оськільки ці дві області межували з Румунією і Польщею.

Три лівобережні області: сумська, полтавська і харківська входять до складу лісо-степових областей. Урожайність по цих трьох областях озимих культур нижче пересічної урожайности по Україні в цілому і норма оплати одного трудодня була нижча, ніж пересічно була норма в цілому по Україні.

По областях степової України норма оплати зерном одного трудодня виносить вищу цифру, ніж це ми помічаємо по Україні в цілому. Все висловлене підтверджує цифровий матеріял, що його ми тут наводимо:

Назва областей	Видано на трудодень зерном /в кілограмах/ на один наявний двір			на один трудодень		
	1937	1938	1939	1937	1938	1939
1. Київська	1357	672	691	4,1	1,9	2,0
2. Чернігівська	1289	641	724	3,0	1,5	1,6
3. Житомирська	857	704	674	2,3	1,7	1,7
4. Вінницька	1223	988	696	4,2	3,1	2,3
5. Кам'янець-подільська	1232	1260	899	3,8	3,5	2,6
6. Сумська	1698	548	751	3,6	1,2	1,5
7. Полтавська	1291	653	659	2,9	1,4	1,4
8. Харківська	1624	538	873	3,6	1,2	1,8
9. Ворошиловградська	1663	693	2073	3,4	1,4	3,9
10. Сталінська	1513	991	2132	2,9	1,9	3,9
11. Дніпропетровська	1414	1304	1648	3,2	2,7	3,2
12. Запорізька	1643	1509	2472	3,0	2,6	4,3
13. Кіровоградська	1451	867	1043	3,8	2,2	2,5
14. Миколаївська	1502	1598	1541	2,9	2,9	3,5
15. Одеська	2023	968	1200	5,1	2,3	2,7
16. Молдавська АССР	1760	1006	800	5,6	3,0	2,3
В цілому по Україні	1407	889	1024	3,5	2,1	2,4

Продовження України на схід є землі, які за совєтів не входять до складу УССР, але ці землі являються частинами економічного цілого, яким є Україна, а й по національному складу населення, територія ця в більшості заселена Українцями. Землі ці такі; південна частина воронізької області, що межує з ворошиловградською /луганською/ областю, південна частина курської області, що межує на півдні з Харківщиною, а на заході з сумською областю. На схід від ворошиловградської і сталінської областей лежить ростовська область, яка своєю південною частиною упирається в береги Озівського моря. Нижче ростівської області по східньому березу Озівського моря лежить багатий пшеничний район - українська територія - Краснодарський Край, або інакше ще зветься Кубань. На півдні України, на півострові, що лежить на Чорному Морі, є Таврида, або інакше ще зветься Крим. Цей останній своєю верхньою північною частиною являється продовженням Степової України. Таврида або Крим з економічного боку теж тяжить до України, а в національному складі населення, Українці складають поважний відсоток. Отже ми коротенько розглянемо питання щодо розподілу зернових культур по трудоднях в тільки що згаданих землях.

Видача зернових культур по колгоспах східніх та південних земель України.

Назва областей	1937 рік на 1 двір /в центнарах/	на 1 трудодень /в кілограмах/
По У.С.С.Р.	13,7	3,5
Вороніжська	15,9	4,3
Курська	16,7	3,8
Ростовська	27,8	5,3
Кубань	33,7	6,5
Крим	20,5	3,5

З наведених даних видно, що найкраще оплачувалися зерном трудодні на Кубані, а за Кубанею в цьому відношенні слідує Ростовська область. В усякому разі всі згадані області східніх українських земель норму оплати трудоднів мали вищу, ніж норма оплати трудоднів зерном була в цілому по Україні. Крим, північна частина якого є власне продовженням степової України, норму оплати трудоднів зерном мав таку ж саму як і в Україні.

В складі зерна, що було визначено для розподілу на трудодні по колгоспах по Україні в цілому припадало на жито і пшеницю 1938 році 77,5 % /жито 26,4 %, пшениця - 51,1 %/ і в 1939 році - 76,3 % /жито 19,6 %, пшениця - 56,7 %/. Решта відсотків припадала на ярину. Більш докладно і це питання ми розглянемо в нашій повній праці.

Крім зерна колгоспи розподіляли на трудодні солому та полову, оскільки колгоспники мали в своюму індивідуальному користуванні продуктивну худобу. З дозволу совєтської влади колгоспник-селянин міг мати в своюму індивідуальному користуванні не більше, як одну корову і телицю, а в степових районах ця норма корів поширювалась до 2-ох корів. Також є норма до права утримання безрогих і свиней, але все це в малій кількості. Хто з селян переступав або переступатиме цю норму оголошувався куркулем зо всіма звідціля випливаючими трагічними наслідками. Але це питання ми теж відсуваємо до іншого часу й місця.

В різних областях різні норми соломи та полови видавались на трудодні, але в цілому по Україні на один наявний двір припадало в 1937 р. 15,1 центнарів. Приблизно така ж норма була і в інші роки. Коливання височини норми полови й соломи за окремими областями була від 8,7 центнарів на один наявний двір по житомирській області до 28,3 центнарів по вороніжській області.

Розподіл технічних культур.

Розглядаючи цифровий матеріял за роки перед війною /1937, 1938, 1939 рр./ відносно розподілу продукції соняшника по колгоспах України, ми помічаємо таку картину: в цілому по Україні в 1938 році на один трудодень припадало 0,15 кгр і на один двір

65 кгр, а в 1939 р. на один трудодень припадало 0,12 кгр, а на один двір 64 кгр. Найменше припадало на один трудодень і один двір по Вінницькій області, а саме: в 1938 році припадало на один двір 19 кгр, а на один трудодень 0,06 кгр і в 1939 р. на один трудодень 0,05 кгр, а на один двір 16 кгр. Найбільше виділялось соняшника до розподілу на трудодні і припадало на один трудодень на колгоспах степової України й Молдавії. Ця частина України є район соняшниковий. Ворошиловградська та Дніпропетровська області в цьому відношенні займали перше місце. По Ворошиловградській області в 1938 р. на один двір при розподілі соняшника припадало 88 кгр, а на один трудодень 0,18 кгр, а в 1939 році на один двір припадало 1,89 кгр, а на один трудодень 0,36 кгр соняшника. По Дніпропетровській області в 1938 р. припадало соняшника на один двір 1,31 кгр, а на один трудодень 0,27 кгр, а в 1939 р. на один двір припадало 67 кгр і на один трудодень 0,13 кгр. Решта областей степової України щодо висоти норми при розподілу соняшника коливається між наведеними цими двома областями.

Картопля, як технічна культура, засівається в семи областях: Київській, Чернігівській, Житомирській, Вінницькій, Кам'янець-Подільській, Сумській і Полтавській. По висоті норми при розподілі картоплі на один трудодень і один двір перше місце займала Чернігівщина, наступна в цьому відношенні була Житомирщина і на третьому місці стояла Київщина. Пересічно по згаданих семи областях при розподілі припадало картоплі на один двір в 1937 р. 523 кгр і на один трудодень 1,3 кгр, а в 1939 р. на один двір припадало 320 кгр і на один трудодень 0,81 кгр.

З гуртового збору овочів незнач-ний відсоток визначався для розподілу на трудодні. В цілому по Україні визначалось для розподілу на трудодні в різні роки більш-менш однакова норма. Коли ми візьмемо останній рік перед війною, то відсоток цей виносить 3,6 % щодо всього гуртового збору, а решта поступало або до держави по дуже низьким цінам, або на так званий колгоспний ринок. В усякому разі овочі на трудодні майже не розподілялись, а коли й розподілялись, то не по всіх областях і колгоспах, а згадані 3,6 % овочів від гуртового збору в більшості поступали на колгоспну кухню.

Тваринництво по колгоспах.

Приступаючи до з'ясування прибутків колгоспника від тваринництва, треба сказати, що взагалі по всіх колгоспних фермах тваринництво перебувало в недоброму стані. Самий склад корів колгоспних молочних ферм формувався в часи так званого "добровільного", але примусового вступу селян до колгоспу через примусове відобрання корів від селян. У селян чисто расової молочної породи корів траплялось дуже мало, а переважно корова була або місцева - безпородна, а в кращому випадку метис. Отже склад корів по молочних колгоспних фермах перед війною /а тепер треба гадати ще в гіршому стані/ був випадковий, безпородний і мало продуктивний. Така ж сама картина спостерігалась і в свинарстві, якщо не гірше. Совєтська влада не помагала колгоспам в той спосіб, щоб завести краще стадо корів, або свиней

хоча б через надання колгоспам расових репродуцентів. Принципом совєтів було, а й тепер є: - від села взяти все, а взамін даються колгоспові накази і інструкції такого характеру, як напр.: - скільки стягати відсотків від прибутків до неподільного фонду, який головним своїм завданням має відтворення господарства. Збільшення неподільного фонду колгоспу конче потрібне, але в такий спосіб заведення кращої продуктивної худоби без конкретної допомоги з боку держави, коли совєтська влада абсолютно все монополізувала, марна справа. Коли навіть на молочних фермах совхозів стан коров'ячого гурту був далеко не блискучий, то по колгоспних фермах й по тім. До цього ще треба згадати, що санітарний стан колгоспних ферм, висловлюючись м'ягко, теж вимагав бажати кращого. Адже, це було не таємницею, що в стаді як совхозних корів, а тим більше колгоспних, великий відсоток корів був бурцельозних корів. Боротьбу з цим лихом колгоспи не могли й не зможуть самі без сторонньої допомоги вести. Навіть совхози, де мається ветеринарна місцева допомога, а й то з бурцельозовим стадом корів ледви справляються, а колгоспам, коли вони не мають ні власної ветеринарної допомоги, а в більшості відповідно впорядженого приміщення, про успішну боротьбу з бурцельозом шкода й говорити.

Колгоспи робили спроби заводити і птахівничі ферми, заводячи яйценосну породу курей - білих леггорнів. В цьому відношенні Наркомзем пішов на зустріч колгоспам через постачання колгоспів одноденними курчатами зі своїх районових інкубатарних станцій. Після жахливого голоду в 1933 р. кури з яйценосної породи білих леггорнів всі були винищені, а тепер є тільки метіси. А взагалі птахівничі ферми по колгоспах почали завмирати, а в більшій кількості колгоспів птахівничі ферми зовсім ліквідувались і треба сказати ліквідувались через свою негосподарність, хоч для свойого існування мають ніби всі підстави.

Отже треба признати, що тваринництво по колгоспних фермах було в недоброму стані. Помічався великий відсоток загибелі молодняка через поганий догляд. В цілому по колгоспах України загинуло по недогляду в 1938 і 1939 р.р. із всіх народжених лошат біля 7 %, телят теж до 7 %, ягнят до 5 % і поросят 9 %. За окремими областями по висоті відсотку загибелі поросят особливо виділяються колгоспи України степової. Так по колгоспах Одеської області відсоток загибелі поросят в 1938 р. виносить 13,3 %, а в 1939 р. цей відсоток доходить до 15,6 %. Приблизно такий же відсоток щодо загибелі поросят мали і другі області степової України. Чим же пояснити такий великий відсоток відходу молодняка? На нашу думку, головне і основне, чим можна пояснити такий великий відсоток загибелі молодняка тварин - це сам по собі колгосп. Не дивлячись на те, що видавались всякого роду премії за кращий догляд за молодняком і навпаки, зменшувалась зарплата, а й накладались кари за загибіль молодняка, то всеж таки позбутися цього лиха не можна було. У того ж селянина-колгоспника, в його індивідуальному господарстві не помічалось такого великого відходу молодняка. Так в чім же річ? А в тім, що це лихо, як я зазначив уже, криється в самій природі колгоспу. "Гуртове - чортове" - так говорить українська народня поговірка. Інакше кажучи, український селянин не тільки з недовір'ям ставився - і ставиться - до всього, що має в собі еле-

мекти московсько- большевицького колгоспу, а навіть проявляє до цього монголо-московсько-большевицького витвору активну ворожнечу. Марна трата часу, праці, а й самих людей, повернути українського селянина, з природи індивідуаліста, на шлях московсько-большевицького колгоспу.

При такому стані колгоспного тваринництва цілком природно, що колгоспи мали мало хісну від тваринництва, а й ті продукти, які одержувались від колгоспного тваринництва, як молоко, м'ясо, сало, яйця, вовна, мед в переважаючій більшості передавались державі за дуже мізерну оплату. До розподілу на трудодні продукти тваринництва майже не виділялись, а коли колгосп і видавав щонебудь з продуктів тваринництва своїм членам, то переводилось це спорадично і в такім незначнім розмірі і не по всіх колгоспах, що навіть годі про це й згадувати.

Г р о ш о в і   прибутки колгоспників.

З грошових прибутків, що надходили до колгоспів, 50 %, а в деякі роки й менше, як 50 % виділялись до розподілу між колгоспниками на трудодні, а решта 50 % грошових прибутків витрачалась на податки та збори й інші статті витрат, що видно з цифрового матеріялу, який ми тут наводимо:

С к л а д   г р о ш о в и х   в и т р а т /у %%/

статті витрат	Роки 1935	1936	1937	1938	1939
1. Податки та збори	9,3	9,0	8,3	8,3	9,2
2. Сплата позик на капіталовкладання	-	-	-	0,1	2,6
3. Відрахування до неподільного фонду	14,1	13,6	12,7	13,9	14,3
4. Виробничі витрати	24,3	22,9	22,8	17,7	18,1
5. Адміністр.госп.витрати	2,0	1,6	1,3	1,1	1,1
6. Відрахування на культурні потреби	4,8	5,0	4,9	3,3	3,8
7. Визначено до розподілу на трудодні	45,5	47,9	50,0	55,6	50,9
Разом	100	100	100	100	100

Отже, як видно з поданого цифрового матеріялу за ряд років, стаття податків і зборів у відсотковому відношенні майже стабілізувалась. Стаття "Визначено до розподілу на трудодні" за ряд показаних років або доходить до 50 %, або дорівнюється 50 %, а в інші роки трохи перевищає. Взагалі треба констатувати, що грошові прибутки, як колгоспу в цілому, так і зокрема колгоспника збільшувались. Інша справа, що вартість совєтських грошей дорожу

зменшувалась завдяки подорожчанню життя, але грошові прибутки безперечно збільшувались. Останнє твердження помітно з таблиці, яка характеризує динаміку грошових прибутків колгоспів України, що ми тут наводимо:

Динаміка грошових прибутків колгоспів України за роками.

Назва статтів	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
	Р о к и						
1. Усього грошових прибутків /в мільйонах рублів/	991	985	1526	2112	2796	3470	3641
2. Грошових прибутків на один колгосп /в тис. рублів/	41,2	37,6	55,4	77,3	102,3	126,7	133,0
3. Грошових прибутків на один двір /в рублях/	307	297	413	580	748	906	937
4. Грошових прибутків на один га посіву /в рублях/	49	52	76	104	134	163	172
5. Грошових прибутків на одного працездатного /в рублях/	156	151	212	276	391	466	490

Висловлене нами щодо збільшення грошових прибутків цілком підтверджується тількищо наведеним цифровим матеріялом, який добутий нами з відчитів колгоспів, які не підлягали оголошенню. Деяке зменшення грошових прибутків помічається в 1934 році, але це пояснюється попереднім 1933 роком жахливого голоду.

Склад грошових прибутків за галузями господарства поділяється за роками таким чином: Від рослинництва грошових прибутків надходило в цілому по Україні в 1937 році - 71,7 %, в 1938 році - 66,1 % і в 1939 році 64,0 %. Наступний за розміром відсоток грошових прибутків припадає на тваринництво: в 1937 р. - 15,5 %, в 1938 р. - 16,2 %, в 1939 р. - 17,9 %. Від допоміжних підприємств був незначений відсоток грошових прибутків, а саме: в 1937 р. - 3,6 %, в 1938 р. - 3,8 %, та в 1939 р. - 3,5 %. Вражає малий відсоток грошових прибутків від допоміжних підприємств в той час, коли була велика можливість розвинути при колгоспах допоміжні підприємства, але ця можливість не була й не могла бути використана з причини самої системи совєтського устрою. Решта відсотків припадає на прибутки від заробітків на стороні і т.і. Але відсоток від заробітків на стороні з року в рік збільшується. Справа в тому, що колгоспи зайві робочі руки відпускали на вільні заробітки в совхози і інші підприємства. Кожний член колгоспу обов'язаний був вносити певний відсоток від свойого заробітку на стороні до колгоспу. Останніми роками, згідно з інструкціями до колгоспного статуту, цей відсоток дорівнювався 2 % від заробітної платні, що одержав колгоспник на праці поза колгоспом.

Склад грошових прибутків за галузями господарства - у %%.

Назва галузів господарства	Роки 1937	1938	1939
1. Рослинництво	71,7	66,1	64,0
2. Тваринництво	15,5	16,2	17,9
3. Допоміжні підприємства	3,6	3,8	3,5
4. Прибутки від заробітників на стороні й т.і.	9,2	13,9	14,6
Разом	100	100	100

/Кінець буде./

Німецький терор, пустошення українських сіл польськими та большевицькими партизанами, що прибрали гострих форм в 1942/43 рр., викликали велике кипіння серед українських селян, робітників та інтелігенції. ОУН дала відповідь на цілу сукупність зв'язаних з тим станом питань в даний час і під кутом історично-політичних перспектив, у формі малих, військово та політично вишколених партизанських загонів, що мали діллю оборонні та політичні-пропагандивні завдання /"Оборона України"/, Така постановка відповідала правильній розцінці даної ситуації, згідно потреб та вимог грядучого етапу українських визвольних змагань.

Серед галасу дешевої демагогії нераз сірими і непопулярними здавалися для політично невироблених прошарків українського громадянства кличі й концепції ОУН. В її ряди вдаряли стріли з українських же рук! В її сторону падали на большевицький лад складені закиди. На неї спрямовані були найбільш болючі та безоглядні удари націонал-соціялістичних катів, на Осередніх та Східніх Землях, а згодом на ЗУЗ те еміґрації. Широко закроєні, але безцільні акції верхівки розколу на ЗУЗ не давали повністю розгорнутися праці ОУН, а лісова масівка підривала її партизанську чи інші доцільно закроєні акції. Проте ОУН здобула серед тих перешкод для українського державного будівництва тривалі вартості, як на землях, так і за-кордоном.

/Із Жовтневих Тез ОУН - 1945 /

Відгуки з рідних земель.

Підписують нову позичку.

З метою успішного переведення нової п'ятилітки, СССР розписав нову позичку. В першомайському наказі, Сталін сказав: "Треба надіятися, що советські люди, на чолі з комуністичною партією, не пожаліють сил і труду для того, щоб не тільки виконати, але й перевиконати нову п'ятилітку". Під цим гаслом відбулися в усіх містах СССР великі мітинги. На одному з таких мітингів у Києві, говорив "українець" тов. Немцов, який м.ін. сказав: "Кожний із нас з великою радістю підпише на нову позичку. Підписуючи на цю позичку, ми відроджуємо наші фабрики, наші доми, школи, наш прекрасний Київ /!/". Він самий підписав 120 % із свойого місячного заробітку. Інші "українські" робітники з подібними до Немцова іменами, говорили в тому самому дусі й уже першого дня "трудящі Києва" підписали позичку "государству" в сумі 93 мільйонів 747 тисяч рублів. А за несповна один тиждень в цілому РСФСР позичка перевищила 8 % наміченої суми. З того Україна дала найбільший відсоток, бо аж 107,1 %.

От щаслива сторона! "Советські люди" знають тільки незмінний ентузіязм для свіх починів "любимого Сталіна".

"Виставка трофейного вооружения".

У Львові відкрито в перших днях травня виставу "трофейного вооружения" німецької армії. На виставку зганяють советські попукраїнське населення з найдальших закутин Галичини. На виставі показується найрізніші роди німецької зброї, прапори знищених німецьких полків з метою унаявнити населенню Галичини, "який сильний був ворог, на голову розгромлений Червоною Армією".

Чи не "благородна" мета виставки?

"В гостях у Киевлян".

Під повищим наголовком "Известия" з 14 травня приносить таку вістку: В честь дня Побіди /що зрештою святкувався з великими парадами в цілому СССР - прим. редакції/ відбулася в Києві "олімпіяда народньої творчости" Закарпаття. На олімпіяду прибули сільські й міські хори, дуті оркестри, танцюристи - всего біля 250 людей. А далі дослівно: "В театрі опери і балету ім. Шевченка даний був кінцевий концерт. Зі сцени театру звучали українські народні пісні, слова коломийок, "славящих мудрого Сталіна, доблесную Красную Армию и великий советський народ"!!

От тобі "коломийки"!!

Підготовка Всеслов'янського З'їзду.

"Правда" з 14 травня повідомляє, що в Празі закінчилася конференція слов'янських комітетів, скликана з ініціятиви Слов'янського Комітету в Празі.

Із української сторони на конференції взяли участь письменники Максим Рильський і Микола Бажан. На конференції були заступлені, крім чехів: москалі, білорусини, серби, болгари і поляки. Конференція представників слов'янських комітетів обговорювала справи підготовки до першого післявоєнного Всеслов'янського З'їзду, який має відбутися в Білгороді при кінці місяця листопада 1946 р. Головою підготовчого комітету обрано ректора білгородського університету, проф. Стефана Яковлевича.

Для ліпшого настрою, члени цієї конференції взяли участь у Празі в парадах в часть - Червоної Армії і її побіди над гітлерівською Німеччиною!

Большевики вміють робити настрій.

ожожожожожожо

/НКС/

Хроніка культурного життя під советами.

-"Російський М. Рильський"

"В 103 ч.746 р. офіціозу "Советов депутатов трудящихся СССР" "Ізвестії" знаходимо вірш М. Рильського "К друзям" у його ж власному перекладі на московську мову. Кінчається вірш промовистими строфами:

"Пусть будет труд у нас таким,
Как пули были метки!
Друзья! Все силы отдадим
Мы новой пятилетке!

Все ярче светится зоря
Ясней победы наши ...
За май, за сердце Октября
Поднимем дружно чаши".

Чи не на дорозі Рильський зі советського поета стати поетом просто "русскім"?

Василь Стефаник по большевицьки...

З приводу 75 років з дня народження Василя Стефаника т.зв. Інститутом літератури т.зв. Академії Наук УССР у Києві влаштовано спеціяльне засідання.

Вечори й наукові збори мали відбутись і по українській провінції. В домі В. Стефаника у селі Русові зорганізовано виставку.

Гослітіздат випустив літер.-критичний нарис про життя і творчість В. Стефаника.

"Інститут літератури Академії Наук УССР" готує до видання збірник недрукованих творів великого письменника.

Все, ясна річ, з метою довести, що В. Стефаник не був національним українським письменником.

З білоруської літературної п'ятілєтки.

"Народний поет" Білорусії Якуб Колас закінчує поему "Хата рибака" /про білоруських партизанів/, драматург Михась Климкович пише лібретто опери про "національного білоруського героя" Настуся Калиновського.

Великий роман "про совєтських людей на фашистівській каторзі" закінчує білоруський письменник Макар Послядович.

Поет Максим Лужанин переклав з московської мови на білоруську "Горе от ума" А. Грібоєдова.

Закарпатські мистці перед Хрущовим...

В травні ц.р. відбувся в Києві показ художньої самодіяльности Закарпаття.

Показ закінчився великим концентом в Київській Опері, на якім виступали Хор Ужгородської педагогічної школи, хор дівчат зі села Річка /? окр. Волове/, група танцюристів із Ясіня, "колектив" залізничників і селян зі села Дубове /Тячівщина/.

З'єднаним хором були виконані на українській мові "Государственний Гимн Советського Союза" і "Песня про Сталина".

На концерті були присутні "т.т." Хрущев, Гречуха, Мануильський.

"Дума про Україну".

З нагоди 1-ої річниці закінчення війни, відбувся у Москві великий концерт творчости народів СССР, присвячений частинно першій річниці та ""її організатору, другові народів великому Сталіну":

Від України виступив "кобзар" В. Черелюк з "Думою про Україну".

Що це за "Дума" - говорить її зміст - "Визволення України з фашистівської неволі нашою доблесною Красною Армією" ...

"Известия" ч. 114/46 р.

Ґерасімов та українське образотворче мистецтво.

15.V. мав у Москві розпочатись X. пленум Союзу совєтських художників СССР. Пленум присвячено нараді про Всесоюзну художню виставку відкриту в Московськім Товаристві художників в Держ. Третяковській Галерії і Центральнім Парку культури і відпочинку ім. Горького.

Вступне слово мав виголосити "нар.худ.СССР" А. Ґерасімов. "Про образотворче мистецтво "Української й Молдавської ССР" мав виголосити доповідь "народний художник" Російської Сов.Соц.Республіки" С. Ґерасімов.

Чим займається "Академія Наук УССР?

З нагоди річниці закінчення 2-ої Світової Війни організовано в бібліотеці т.зв. Академії Наук УССР виставку. В центрі виставки - портрет Сталіна. Серед експонатів чолове місце займають матеріяли про ролю Сталіна"в перших трьох п'ятирічках, в розгромі фашистівської Німеччини та імперіялістичної Японії", тощо. Окремий розділ присвячено матеріялам, які показують боротьбу українського народу проти німецько-фашистських займанців.

Згадки ні про Олега Кандибу-Ольжича, ні про Олену Телігу, ні про Рогача ні інших тисяч замордованих німцями українських націоналістів на цій "виставці", ясно, не знайти.

"Слов'янська графіка"

1- травня ц.р. відчинено в Празі виставку "слов'янської графіки". На відкритті присутніми були міністер інформацій Чехословаччини, комуніст Копецки, міністер освіти проф. Зд. Неєдли /теж комуніст/, представники посольств " Югославського" та "польського" і т.д. на чолі з представником т.зв. Всеслов'янського комітету в Москві, генералом Ґундуровим.

З промовами виступали проф. Неєдли, посол СССР в Чехословаччині - т. Зорін, "міністер інформацій" - Копецки і болгарський посол - Сімов.

Пржевальський і Міклуха-Маклай -"Русскіе"...

"Всесоюзне географ. тов-во" й "Інститут географ. Акад. Наук СССР" мають випустити альбом портретів /з короткими життєписами/ славних "російських мандрівників". Чолове місце займатимуть тут такі "російські мандрівники" й дослідники, як українці Пржевальський, Міклуха-Маклай, тощо.

Експедиції в "Древне русскіе города".

Як подають московські -Известія" ч. 111/46 р. з рамени Інституту історії матеріяльної культури ім. Н. Марра заповіджені ряд експедицій. Велику цікавість - як пише газета - матимуть експедиції в "древне русскіе города" м. іншим Чернигів й Київ...

"Історія Грузії"

В Тифлісі вийшла перша частина великої Історії Грузії /з найдавніших часів до початку XIX ст./, як підручник для старших клас середньої школи.

Головна редакція книжки належить С. Джанашів, що за словами сов. преси - має бути видатним ученим і академиком.

Головне завдання книжки довести - споконвічність традиції дружби між народами грузинським і "великим російським народом". Читач при тім мусить повірити, що у висліді большевицької революції "грузинський народ віднайшов собі свободу".

"Известия" 112/46 р.

Найважливіше завдання преси.

З передовиці "Известий" ч. 107/46 р. дізнаємось, що "важливішим завданням преси є пропаганда п'ятирічного пляну відбудови і розвитку народнього господарства СССР на 1946 - 50 р.р., мобілізація мас на боротьбу за його виконання й перевиконання".

/Н.К.С./

З чеського культурного життя.

Студії чеських комуністів СССР.

Відомий /і серед українців/ чеський знавець Совєтів др.Ян Славік полемізує /на сторінках чолового органу чеськ.народн.-соціял. партії "Свобідне Слово" з 21.5.46/ на спосіб сьогоднішніх студій совєтської проблеми в новій скомунізованій Чехословаччині. Пише м. інши : "Минув уже рік нашої відновленої держави. Що за цей час виконано для дійсного пізнання СССР ? Грунтовного дійсно н а у к о в о г о н і ч о г о . Всі курси, лекції, видані книжки, брошури й газетні статті несуть печать п о в е р х о в н о с т и , б е з п л а н о в о с т и й п р и п а д к о в о с т и . Із того, що було виконане, випростає тенденція не допустити, щоб чеська людина мала змогу власними студіями здобути уяву про СССР. Всюди бачимо старання бути гувернантков чеському народові й дати йому в руки тільки певні книжки... Зокрема публікації наших комуністів живо нагадують методи, якими начальниці манастирських пансіонів вибирали лектуру для своїх вихованок... Як це замовчування й ігнорація літератури ділає нищівно на рівень власних послідовників, прозраджують дискусійні й полемічні виступи членів комуністичної партії, виступи, що дихають середньовічною наївністю вихованків теологічних семінарів... Коли в діткнетеся їх фальшивого поширювання відомостей про СССР, счиняють галас, що обкидуєте ганою нашого союзника й визволителя" /СССР/.

Самому др. Я. Славікові вже нещодавно прийшлось відвідати в справі своїх статтей поліцію, і - можемо переконати його - що не в останній раз.

Фестівал совєтського фільму.

З половини травня по початок червня відбувався в Празі фестівал совєтського фільму. Його відкрили фільмом зі знаменною назвою - Хай живе Москва!"

Святий Юрій, як большевик.

Чеські образотворчі мистці виготовили - в рамеинп акції "Чеський народ - Червоній Армії" - ряд творів. Тематика деяких творів своєрідна. Показує, в який сліпий кут своєю давнолітньою угодовістю й беззастережною гльорифікацією "Росії" чеська духовість зайшла.

Так, малярка М. Лексова зобразила прихід большевицької армії до Праги на тлі пам'ятника патрона Чехії св. Вацлава. О. Лекса зобразив св. Юрія з ... п'ятикутною советською зіркою, тощо.

Ленін і ленінізм.

В Москві 15 V.ц.р. з нагоди 10-ти ліття з дня заснування Центрального Музею В.Леніна відбулись урочисті збори.

Доповідь про працю цього музею виголосив директор його "тов. С.В. Незнанов". З цієї доповіді дізнаємось, що за час свого існування цей музей став "найбагатшою скарбницею марксо ленінських ідей, з якої народні маси /!!/ черпають знання з теорії та історії большевицької партії", "для боротьби за перемогу комунізму в нашій країні". В музею знаходиться понад 1700 творів малярства й "народньої творчости" про Леніна. Цей музей брав активну участь у організації філій Музею Леніна, у Києві, Тіфлісі, тощо.

"Известия" 114/46 р.

"Правда" в ч. 114/46 р. з цієї нагоди зазначує, що Ленін - "найбільший геній людства", а ленінізм -"висшее достіженіє русской і мировой культури".

Слов'янське Об'єднання на большевицький лад.

В Празі відбулася в травні конференція т.зв. "слов'янських комітетів". Від "Всеслов'янського комітету" з Москви були присутні голова його генерал Гундуров, генерал Андреєв, голова Спілки сов. письменників Тіхонов, і ... М. Рильський з М. Бажаном, і білоруський письменник Крапива.

Окрім цього були представники від комітетів югослов'янських, болгарських, польських і, само собою, чехословацьких.

На конференції обговорено справу Першого післявоєнного всеслов'янського з'їзду, що відбудеться в листопаді цього року.

Делегати "Всеслов'янської" конференції взяли, само собою, участь у урочистостях з нагоди "звільнення" Красною Армією Праги.

Також .... Університети.

Для старшинського складу сов. окупаційних частин в Німеччині відчинено декілька вечірніх "Університетів" Марксо-Ленінізму. В кожнім з них вчиться від 80 до 120 старшин.

Із чужої преси.

Серед зорганізованого американського робітництва зростає нехіть і боротьба проти комуністів. Велика унія професійних союзів, що носить назву АФЛ /американська федерація праці/ стоїть виразно проти комуністів. Друга велика унія під назвою СІО /конгрес індустріяльних організацій/ стала також під знаком боротьби з комуністами: члени цієї унії, а саме робітники сталі, об'єднані автомобільні робітники, асоціяція католицьких професійних робітників, союзи дрібного промислу, електротехніки моряків, пристаневих робітників і робітників торговельних складів виключають комуністів з числа членів.

Так союз сталевиків висловився за виключення комуністів з урядів союзу і з членства більшістю 237 проти 13.

Голова СІО Моррей - сам католик і демократ - все ж намагається спинити цю акцію і тим часом це йому вдалось так, що в центральній управі залишились два впливові ліві члени. Часопис "Ньюс-війк" /з дня 27.5.46/, до цього додає, що Моррей тільки відсунув те, що неминуче таки прийде.

x§x§x§x§x§x§x§x§x

Папа Пій XII і політика.

Часопис "Ньюсвійк" з дня 27.5.46 відзначає, що Ватикан в останньому часі вкладає стільки сили до політичної боротьби /проти комунізму/, як це не було від часів середньовіччя. Папа Пій XII в своїх промовах кілька разів у минулому році зазначав, що церква для вдержання своєї моральної і духової спільноти мусить засягнути до цілої течії людського існування. Побоюючи матеріялізм і секуляризм комуністичної держави, папа закликав 338 мільйонів католиків світа, щоб вони думали і діяли соціяльно і політично у згоді з їхньою вірою. За час від кінця війни в Европі папа 25 разів говорив про світські проблеми католицизму. Остання промова була в катедралі св. Петра 12 травня до біля 40 тисяч жінок, які вперше дістали в Італії право участи у виборах. Папа закликав голосувати тільки за таких кандидатів, "які дають запоруку, що вони поважатимуть закони Бога і релігії". - Очевидно відсуджуючи голосування за лівих, папа перестерігав:"Це тепер вам священний обов'язок... Розходиться про охорону і збереження для вашого народу християнської цивілізації... Пора дуже поважна"...

Московська преса /Известия й інші/ та інші комуністичні органи нападають на папу і католицьку церкву. Так нпр. 12.5. американський комуністичний часопис Дейлі Уоркер обвинувачує папу в "активному засягу до виборів" в Італії.

На це папа міг би відповісти своїми попередніми словами: "використання права голосування це чин тяжкої моральної відповідальности". Церква сама все ж не має наміру "вмішуватись до чисто політичних питань і дає католикам,як таким,свободу думки і чину".

x§x§x§x§x§x§x§x§x§x§x

Старе і нове в британському соціялізмі.

Джон Чабот Сміс /Ню Йорк Гералд Трібюн, 5.6.1946/.

Британський соціялізм виявляє особливе сполучення нових ідей і старих традицій, що задовольняє британців, але вражає американського спостерігача.

В основі /пересічної/ британської вдачі не лежить ставити себе перед проблемами політичних принципів, якщо це можна оминути, або робити висновки про теорію, поки вони не випробували її на практиці. І хоч англієць твердо стоїть на моральних принципах, він вважає ліпшим виводити свої політичні теорії з практичного досвіду аніж навпаки, припасовуючи свої чини до теорії.

Але в природі соціялізму лежить те, що коли він раз дістав змогу діяти, майже неможливо завернути назад. Те, що було націоналізовано, не можна віднаціоналізувати. Коли соціялістам вдається змінити господарську і економічну структуру Англії, то пізніше консерватистам не можна буде відновити все так, як було перед тим.

В Англії суспільство традиційно довіряє урядові своєї країни більше ніж в Америці, і менше зацікавлене знати, що власне робить уряд.

Загальний принцип такий, що влада рішає, що робити і тоді тільки говорить публіці те, що вважає потрібним, щоб публіка знала; але практично ніколи не радиться з народом про якунебудь проблему наперед. Закони приготовляються таємно в кабінеті і відповідних міністерствах; часом приватно обговорюється справа зі заінтересованими кругами, але не відбуваються публичні дискусії.

Коли біл /проєкт закона/ готовий, то він подається Палаті Громад в остаточній формі. При переважаючій більшості голосів, яку має теперішня влада, вона не мусить боятись, що біл буде відкинений чи в основах змінений. Публіка може довідатись про урядові справи тільки зі засідань Палати Громад. Запити і твердження в Палаті з боку членів Парламенту можуть часом навіть у малій мірі змінити їхню політику, але ними не можна видобути з міністра більш відомостей, ніж він сам хоче подати.

Народ може повалити владу, чи створити її підчас виборів, але не має ніякого засягу до самої влади. І треба ще додати, що народ на загал не має ясної уяви про те, що хоче робити соціялістична влада.

Націоналізаційна програма, що вже перейшла через Парламент, не має в собі якоїсь новости. Націоналізація Англійського Банку, це наслідування прикладу Америки і багатьох інших країн. Націоналізація копалень і промислу заліза і сталі вже обговорювалась впродовж ґенерацій, в надії усунути старі і добре-відомі недостачі цих промислів.

Соціялізація лікарської справи і народнього обезпечення /страховки/ це лиш поширення системи, яку перед тим випрацювали і намагались перевести консерватисти. Справа виглядає так, ніби між соціялістами і консерватистами є різниці тільки щодо ступня і скорости змін.

В дійсності справа лежить глибше. Соціялістична програма має ідеологію і доктрину цілком відмінну від традиції консерватистів, але соціялісти про це багато не говорять. Не торкаються цього ані консерватисти: вони закидають владі "доктринерство", але не заводять суперечок на тему доктрин.

Влада передбачає націоналізацію таких галузей: - транспорт, /залізниці, цивільну авіяцію, автобусовий транспорт і прибережну плавбу/; зв'язок /естрівний телеграф, телефон, пошта - вже націоналізовані від початку існування - тепер додається міжнародні каблі і радіо/; фінанси /Англійський Банк і контроля інших банків/ і основні сировини /вугілля, залізо і сталь/.

Решта промислу залишається приватним підприємствам, але це не означає вільність від урядового нагляду. Соціялісти стоять на становищі, що приватне підприємство не має бути цілком вільне. Взагалі лейбористи готові націоналізувати кожний промисл, коли вважатимуть це потрібним.

Все нараз не можна зробити і тому багато промислових підприємств будуть залишені приватними. Але для де-яких груп приватних підприємств соціялісти випрацювали методу нагляду, яка називається "працівними групами".

Працівні групи складаються з представників керівництва підприємства і робітників плюс зовнішні експерти /знавці/. Їх завданням є досліджувати чинність промислів відсталих або невиконаних і рекомендувати способи збільшення чи зниження цін. Вони переслухують, досліджують і приймають проекти від осіб занятих в даному промислі; вони зобов'язують конкуруючі підприємства вимінювати свій досвід, стоячи на тому грунті, що не важна конкуренція, та, що підприємство має вестись для добра споживача, а не власника.

Досі працівні групи створено для таких промислів:- вовни і бавовни, одежі, меблів, посуди, килимів, лінолеа, ювелерії і срібних товарів. Це все промисли, де переважали досі ремісничі методи, а соціялісти хотять досягнути масового виробництва.

Лейборістична влада має багато боротьби з Палатою Лордів і могла б спробувати цю палату скасувати чи обмежити рештки її правної сили. Але британські соціялісти рішуче противляться одно-партійній системі і розраховують на критику опозиції Його Королівської Величности, щоб зробити свої нові потягнення можливими до прийняття країною.

Чи яка небудь партія має шанси на довше існування, коли лейборістична влада захопила контролю над національним господарством - це вкаже майбутнє. Лейбористи цим собі голову не сушать; про це хай собі думають для себе консерватисти.

ж§ж§ж§ж§ж§ж§ж§ж§ж

Червоні нападають на генерала Клейя.

/Асошієйтед прес, 3 червня 46/

Ген. Клей, заступник американського губернатора в Німеччині, наказав недавно припинити дальші репарації совєтам, а саме перевозу промислових підприємств американської зони до совєтів, що робилось у згоді з Потсдамською угодою. Ген. Клей означив це як "політику, яка рахується з дійсністю". Московське радіо скаржилось, що постанова ген. Клейя це "грубе і явне порушення рішень, які прийняли союзники щодо Німеччини. Загально відомо, що рішенням Великої Трійки було розглядати Німеччину під час окупації, як одну економічну одиницю. Але це рішення очевидно не до вподоби генераловi Клейові". Далі радіо твердить: "визначним є, що наказ генерала Клейя був даний дев'ять день після конференції закордонних міністрів в Парижі, де рішено перевірити, наскільки союзники виконали попередні постанови про обеззброєння Німеччини... Чи не є наказ Клейя спробою сторпедувати рішення Паризької конференції і леґалізувати де факто відмову перевести в життя Берлінську постанову про обеззброєння Німеччини?

ж§ж§ж§ж§ж§ж§ж§ж§ж
офофофофофофофо
ж§ж§ж§ж§ж§ж§ж
офофофофофо
ж§ж§ж§ж§ж

Справлення похибки.

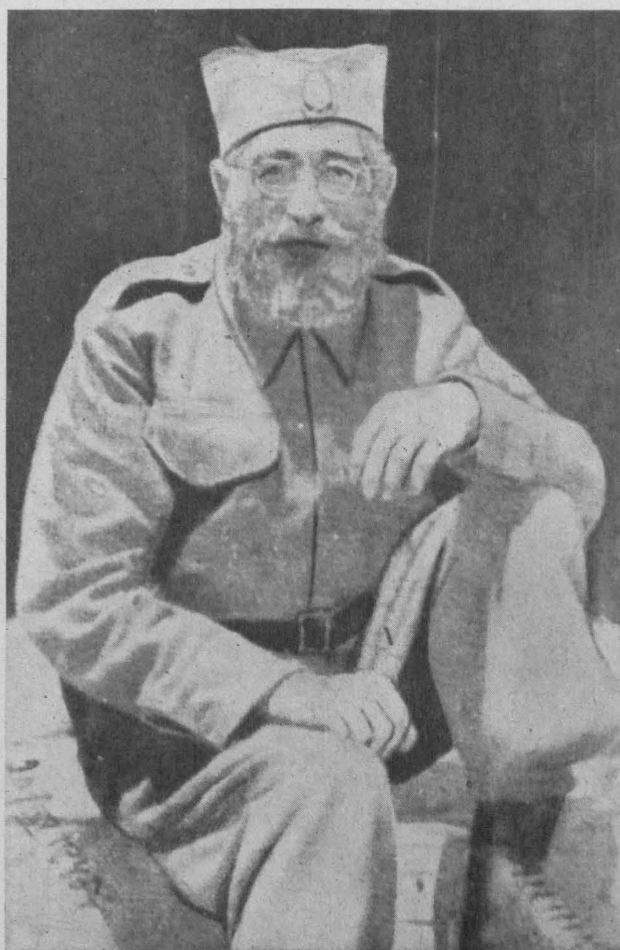
В числі травень 1946 "Н.Ш.", в статті М.В. "Заробітна платня платня", рядок 4 згори написано:"суспільної колективізації", має бути "суцільної колективізації".

З м і с т .

НАШ ШЛЯХ

МІСЯЧНИК
ПОЛІТИКИ
СУСПІЛЬНОГО
ЖИТТЯ
ЛІТЕРАТУРИ
НАУКИ
Й
МИСТЕЦТВА

Рік V 1946. VII

Д. МІХАЙЛОВІЧ

Н А Ш   Ш Л Я Х

Рік V.   Липень -   1946.

Наддніпрянець

Пам'яті Богатиря

Іще одну казку створила могила:
Навіки склепились очі орла;
Не сила зломила нестримному крила,
Не буря могучого в леті спинила, -
Червона потвора світ мрякою вкрила,
І в скелях героя підступно взяла...

А ви, гори, Дражу як радо стрічали
Пречистим шумом смерек і кедрин,
Чоло йому лаврами рясно квітчали...
Чому ж ви до сонця, до зір не кричали,
Коли на Голгофту, стежками печали,
Ступав Югославії відданий син?!

- - -

Ростиме казка з роду до роду,
І буде жить леґенда гір,
Як бився в горах за щастя народу
Незламний Духом Богатир.

І буде мати сина повчати,
Щоб вибирав собі в житті путі,
Якими Дража йшов, за свій народ розп'ятий
На трьохкутному хресті...

- - -

О. Жданович

ІДЕЇ ОУН В ІСТОРИЧНІЙ ПРОБІ

Хоч ми ще й не досягли своєї мети, хоч ми й далі стоїмо в розпалі бою за наші, українські, а у великій мірі і вселюдські ідеали – вже є змога оглядатись назад і робити хоч деякі підсумки з пройденого шляху. Оглядатись на пройдений шлях, завершені етапи, підсумовувати осяги й поразки, щоб докладніше і певніше вивчати шлях у майбутнє.

Саме тепер це треба робити. Не лише тому, що йде третє десятиріччя дії ОУН у всіх ділянках життя, але й тому, що саме тепер переживає людство великий, епохальний переломовий момент, ще все в стадії кристалізації, але вже поволі окреслюються контури майбутнього образу світу. І це саме прийшов момент, коли треба ствердити, наскільки ідеї ОУН перетривали смертельний перелім.

Коли дивимось на минуле, на сучасне і вже досить виразні зариси майбутнього, або, бодай, тенденції його розвитку, мусимо ствердити, що *засадничі ідеї ОУН не лише витримали історичну пробу, не лише вдержались, але й вийшли переможцями*. Не дивлячись на дикий рев ворогів – правильність цього ствердження сучасна дійсність засвідчує.

Скільки атак мусіла витримати ОУН за своє *безкомпромісове ставлення ідеї самостійности*! Скільки опортуністів намагалось довести, що нація може розвиватись "і в інших укладах", а до повноти свого розвитку й вияву "не конче потребує бюрократії державного апарату". Яких теорій не видумували, якими "філософськими" чи "науковими" доказами не намагались нам довести, що майбутнє світу в інтернаціолізмі, а не в окремішньости націй, в їх незалежних управах! А сьогодні Сьогодні керманичі англійської політики самі намагаються дати незалежність Індії, і цілий світ визнає, що єдиною розв'язкою індійського питання – це не автономія, не конституція, а незалежність у самостійній державі. Навіть кривавий Сталін, що свого часу ліквідував усі ознаки "незалежности" т. зв. союзних республік, сьогодні привертає цю незалежність назовні, до "міністерств" включно. З його боку це далі шахрайство, але засаду саму, саму ідею – він *мусів* визнати. Це доказ не лише правильности нами обстоюваної ідеї, але й доказ її органічности.

ОУН боролась і бореться за соборність українських земель. ОУН обстоювала цю ідею часами, здавалось, до абсурду, проти "всякої логіки" – спираючись на засаду, що нація – це *організм*, і від нього не можна відрізувати здорові частини. Ця *органічність* і була предметом найбільших нападів і заперечувань. – Один погляд на останні світові події – доводить, що світ тепер зайняв становище, на якому ОУН стояло від початку. Не лише признано т. зв. лінію Керзона, але вишукується на різних пограниччях села й присілки, щоб їх включити до материка. Це не значить, що світ став до нас справедливим, але він признав засаду, нашу ідею. –

Гляньмо на дальші ідеї. Коли ми ставили засаду *контролі одиниці в ім'я національно-державного інтересу*, в ім'я цілости народнього інтересу, нам закидалось – та закидається злобно й тепер – "фашизм", "реакційність", і, як найбільший гріх, – недемократичність та обмежування свободи.

Так, це правда, що ми були і є за обмежування надмірної свободи одиниці. Ми десятками років були проти лібералізму, що довів до неймовірного зросту капіталізму, бо ми взагалі - проти капіталізму, а за справедливий поділ дібр і рівноправність. А чи не до тих самих висновків прийшла Англія та Америка - не згадуємо вже про інших, менших - коли перша удержавлює важкий промисел і споріднені галузі народнього господарства, а друга видає закон, що забороняє штрайки, якщо вони шкодять державі, тобто загалові ? І це зовсім зрозуміле для нас обмеження свободи одиниць чи груп в ім'я свободи цілости національного організму.

В ім'я добра нації ми боролись за відсунення на другий плян клясових інтересів й усунення клясової боротьби. І це тоді називалось "реакцією". А сьогодні ? Сьогодні всі, включно до німецьких соціялістів, як першу точку своїх програм внутрішньої політики, ставлять гасло : ми проти клясовости й клясової боротьби.

ОУН була і є борцем за духову суверенність українського народу. Ця ідея чи не найблискучіше склада свій історичний іспит. Від УССР починаючи і незалежною Словаччиною кінчаючи, безконечна кількість народів мала або тепер має т.зв. незалежність. Зовнішню, формальну. І фактичний окупант зовсім цього не боїться. Він навіть підкреслює цю незалежність. Але він намагається взяти в полон духа народнього. І тому ми вважаємо вияв духовости - культуру - за таку важливу позицію, і тому ми кликали змагатись найперше за духову суверенність, бо без неї немає суверенности державної.

Найбільшим ворогом національних змістом, а не лише формою, культур був завжди марксизм. Марксизм взагалі, а, зокрема, як засіб московського імперіялізму. І ми боролись проти марксизму не лише як проти світогляду окупанта, але як проти тієї доктрини, що своїм матеріялізмом спрощує, спримітивізовує ціле життя та роз'їдає і нищить душу людини. Нам закидали знов же нетерпимість, "зоологічність". Вказувано на силу СССР і його досягнення. Коли Черчіл подав руку Сталінові, декому здавалося, що всі скапітулювали перед марксизмом.

Але тактичні потягнення ще дуже далекі від ідеологічних змін. У своїх останніх промовах Черчіл виступив проти марксизму із закидами, які звучали, як цитати із Сціборського. Коли, після всього пройденого, цей великий демократ стоїть на засадах, на яких стояла ОУН від початку, то чи це не значить, що й ця наша боєва ідея вийшла з вогневої проби переможцем ?

Такими прикладами можна б перейти не лише засадничі ідеї ОУН, але й цілу програму пункт за пунктом.

Зупинімся ще на ідеї нації, як ідеї декляративній, від якої походить і назва націоналізму.

Ми вважаємо націю за вартість абсолютну. Нація - це основна клітина міжнароднього життя, а держава - це форма, в якій єдино повна нація може себе виявити. Це й звалось націоналізмом, а націоналізм, як такий, поборювано, й сьогодні дехто відокремлюється від нього.

Погляньмо на дійсність. Один канадійський старшина, в розмові з автором цих рядків, довго нарікав на розпалені націоналізми в перестарілій Европі. Нащо це ? Хіба не однаково, якої національности хто є ? Все одно ж він людина, а це найважливіше. Так дивив-

ся на речі демократична Канада. А от українці, приїздячи до Канади, зараз виявляють свій націоналізм: хочуть залишатись українцями, а не хочуть ставали канадійцями. А це ж недопустиме. Чи не нагадує це московського: яка різниця - чи русскій, чи українець ?Це ж все одно - будьте русскім ! Хіба це не націоналізм - це намагання у своїй державі все зводити до одного знаменника - і то знаменника однієї національности ?

Ні, це не випадковість. Це закон нації. І ми правильно оцінювали Леніна й Сталіна не як революціонерів, а як реакціонерів, російських імперіялістів. Сьогодні це ясно всім. І навіть Сталін того не заперечує.

Національного думання, як висліду крови батьків, не можуть позбутись навіть найідейніші інтернаціоналісти. Націоналістична ідеологія завжди стоїть над комуністичною. Погляньте, як німецькі комуністи жеруться з французькими, коли йде про інтернаціонально-державні інтереси. Навіть наказ Кремля може видобути з них лише послух в дії, але не в способі думання, або цей останній зумовлений національною протилежністю.

Сучасна доба - "це доба перемагаючого націоналізму." Не в формі, не у всіх гаслах. Але в глибокій суті. Ідеї ОУН перемогли не лише в українській дійсності. І перемогли так глибоко, що їх визначають ті, які ОУН поборюють. Вони, коли пропонують щось наче б "своє", то висувають однаково духове майно ОУН.

О. Ольжич

x
x x

Воно дощем спадає золотим

Тобі на серце, - і життя щоденне

Здається святом, палацом - твій дім.

І кожне діло є благословенне.

І враз не стане. Курява дорог

Встає до сонця, і чорніє лик твій...

. . . .

Земля широка. Мудрий в небі Бог.

І серце людське - мужнє і велике.

26.І.-41.

/ Із збірки Підзамча./

Р-ий.

НАД РУБІКОНОМ.

Головне завдання сучасної української еміґрації - виправдати своїм життям, діяльністю, внутрішньою поставою і гідним виступом назовні с в о є н а ц і о н а л ь н е і м'я . У даному відношенні обов'язує в с і х у к р а ї н ц і в одна максима ідейна, спільна напрямна м о р а л ь н а і н е д в о з н а ч н о в и з н а ч е н а м е т о д а д і ї . В основу цього є д и н о г о п и т а н н я д н я покладена однозначність національної думки, окресленість творчої волі та глибинність живого почуття. В такому оформленні українська ідея не буде твором спекулятивного розуму, але висловом органічности душі, яка творить, проявляється, відчуває і діє постійно в тому самому настрої. Зрозуміло , що в такому оформленні маємо перед собою образ власної природи, повний вислів душі, а не надуману конструкцію, теоретичний закрій ідеалу, над яким треба ще спорити та критично перевіряти його життєздатність. У к р а ї н с ь к а п р а в д а стоїть поза д и с к у с і є ю і с у м н і в о м , вона жива і своїм висловом імперативна к а т е г о р и ч н о . -

Стан української еміґрації виказує велику розмаїтість психольоґічних типів, світоглядових зразків, рівнів політичної культури, національної свідомости, життєвих і програмових настанов. Можна сказати, що це - багатий світ, який, загально беручи, відчуває вже внутрішню потребу сформуватися в життєву систему із власним спільним сонцем в своєму осередку, та гін до форми окремих силових потуг ще надто відосередній, радикально індивідуальний і особистий, хаотичний і самодільно змаговий. Все, що намагається стати ближче до осередку, блищить яскравим полиском загальної ідеї, але навипередки проголошує догматично і виключно с е б е с а м о г о отим сонцем, що завтра повинно вийти у величі на обрій історії і почати літопис нової доби. Автім на далеких окраїнах українського космосу ще темна ніч і холод мряковин, що в стані безвладности своєї не уявляють нічого означеного і, немов, чекають формівного почину з осередку. Не пора і не місце зараз давати аналізу причин і вияснення, ч о м у український світ так важко проходить процес власного переформування. Досить ствердити, що зараз він перебуває на лінії смертельної кризи і ще один степень внутрішньої горячки вгору, і розрив і провал у безодню - неминучі. Перемога сучасної кризи і поворот національного організму до рівноваги та ритмічної співдії окремих органів і сил- є с п р а в о ю в с ь о г о у к р а ї н с т в а і залежить від того, чи в критичний момент воно збудить у собі найбільшу потугу - свою с о в і с т ь, якою переможе нищильний жар хвороботворчих отрут і верне собі розмірений віддих здоровля. Національну совість може будити великий голос пророка, але с т в о р и т и її натхненному М е с і ї не сила. Ми віримо, що український світ ж и в и й та що він цю основну силу совісти в собі має, однак ми думаємо, що без особистого зусилля українців над собою, н а ц і о н а л ь н а с о в і с т ь , як безпосередньо вирішний чинник звороту, творчого ритму і здорового росту грядучого життя, ф а к т о м не стане, але залишиться глухим, теоретично означеним місцем в хаотичній мряковині нашої дійсности. З цього погляду - п и т а н н я у к р а ї н с ь к о ї л ю д и н и висувається на чоло загальної уваги, як п е к у ч е і в и р і ш а л ь н е . Його актуальність в позитивному напрямі -, збудить творчі сили та моральну тугість поодиноких організаційних клітин, його недогляд поглибить розклад громадського життя і припечатає його розвал. Скоріш, чи пізніш, але існуючі суспільні групи мусять, нарешті стати перед питанням української людини як основним і наглим. Бо

тільки до певного часу можна буде ще прикривати трагічно безнадійну наготу життя нашого фіґовим листом зазвних і прикрасливих серпанків сили і доброї волі, за якими приховується воля з л а , оманна, підступна і лиходійна. Недотепний фарс на помості українського видовища добігає кінця і завіса спаде над нею раніше, ніж думають очманілі власною грою рідні дервіші.

Ховатися за позліткову фасаду крилатих кличів і самозвеличних окликів про власне геройство, потугу і перемогу можна не довго, бо життя не любить порожнечі і нещадно здирає поволоку дбайливо маскованого самообману. Для нас воно не зробить винятку, як не робило його ніколи в минувшині, превеликий визков прогаяних можливостей і протрачених земних і небесних талантів. Так і нині скінчитися вже мусить безкарна сваволя та безвідповідальне розкидання національних сил і дарів. Вони ж не продукт техніки, що ним можна без обмежень і довільно орудувати для забагу і розваги. С т а н у к р а ї н с ь к о ї ж и в о ї с у б с т а н ц і ї застрашливо змалів і не бачити цього - є непрощенним злочином. М о р а л ь н а я к і с т ь української людини значно понизилась, може не тільки з власної вини, і - питання морального здвигу нині однозначне із "бути або не бути" нашому народові на землі. Дооснόвно порушена н а ш а земля плугом доби і вирваний ним український ліс в'яне на сонці історії і всихає без доплиbу органічних соків батьківського лона. Розсіяні в світі українці, віддані на примхи свавільного вітру, мусять збиратися і творити с п і л ь н о т и у к р а ї н с ь к о ї в і р и. Не хліб, не інтереси будня, але с п о к о н в і ч н и й д у х р і д н о ї з е м л і , не програми, партії і групова дисципліна сект, але Бог, символ в і р и , н а ц і я і м о р а л ь в і д д а н о с т и і д е ї мають в'язати українських людей в лицарські когорти тих, що повинні ще раз стати на Київських горах і проголосити заповіді людського життя. Не знайти порятунку нам нині в ідеях, вітрагандах, доктринах, що їх м о ж н а в з я т и в г о т о в о м у вигляді й вивчити напам'ять. Даремний буде це труд,-силуванням себе й інших вимушувати віру і надію в близьку перемогу, коли душа - в пітьмі власного життя - не вірить у своє прийдешнє і самітна зі своїм горем на руїнах батьківських селищ. Бо зорю н о в о г о Д н я мусить засвітити вона в собі, і в ній самій усе - і д е я , з а к о н і д о р о г а. -

Українська ідея є більше, ніж проблема політичного визволення і власного д е р ж а в н о г о буття. Обмеження її категоріями політично-суспільного порядку не вичерпує потенціяльного стану її життєвих сил, що мусять розгорнутися в глибокому доземному пляні та розбудуватися в повновимірну життєву дійсність із власним корінням у рідній історії та ясною короною під сонцем майбутнього світу. Гордійовий вузол свого історичного буття зможе Україна розв'язати великим творчим подвигом на міру н о в о г о л а д у ж и т т я , так основно розхитаного і зруйнованого божевіллям останніх трьох десятиліть. Уявляти собі перемогу української ідеї в спрощено легкий спосіб, значило б - не розуміти ні глузду століть своєї історії, ні в о л е в о г о значення хресної проби свого народу в деспотичній системі червоної імперії. Отже український народ має в своїй душі м е с і й н и й п е р в е н ь в о л і с т в о р и т и н о в и й о б р а з ж и т т я - в противагу мажливій і потворній н е л ю д с ь к і й системі, що виломилася з інфернальних глибів евразійського степового номадства. Україна або стане ж е р т в о ю сучасної апокаліптичної потвори, або переможе і зломить її силу раз назавжди. Змаг її мусить прийняти ц е ґ е н д а р н о - б о -

гатирської форми двобою Божого лицаря Юрія зі змієм. Дивно було б, якби сучасність цила думала про свої заповітні завдання формою, живцем перебраною від доктрин і практик чужої минувшини та обманювала себе надією, що логічно побудована соціяльна програма і співмірна їй тактика дії забезпечують їже успіх. Залп такої зброї короткий і противника не займе.

Ніяка земля не має більше даних, ніж Україна - підняти проти царства сатани меч духа і знести голову кривавої медузи. Хіба ж мало доказів кинуло нам на терези ваги останнє чвертьстоліття, щоб ми хотіли ще рівноважити незмірний тягар страшного досвіду заплутаними формулами книжньої мудрости? Кого бажали б ми тим обдурити -себе чи ворога? На його ж боці і книжники, і незрівняні мистці обману, і потужна зброя матерії. На нашому - тільки наша душа та її містична сила віри в спасенне світло своєї правди. Доки вона не знайде своїх висловників, апостолів і вірних, перемога українська не збудеться. Треба збагнути справжнє становище наше в новому Вавилоні і зрозуміти, що проти осатанілих будівничих вавилонської вежі безсильний наш плач на ріках вавилонських і безнадійна сама суєтливість безрадного нашого розуму; бо єдиний порятунок прийти може від власного світла, а спалахнути воно мусить таким блиском, щоб повернуло до себе очі мільйонів живих і відвернуло їх від стовпотворного божевілля руїнників і злочинців. Віра у високе призначення життя і віра в людину - єдиний шлях до світла, що є в нас і чекає дня свого сходу.

Поворот до душі і людини - це останній відклик до вічних сил життя. Коли він прогомонить без відгомону-знак, що доля наша вирішена. Свідомість українська вже на дорозі своєї історіософічної синтези про призначення України, однак до голосної заяви про велику свою правду бракує їй відваги, і, може, почуття відповідальности, чи зможе вона подолати вимоги такого важливого і величного завдання. Поруч грандіозних потрясень, перемін і зламів, в обличчі дій і розвитків в нетрах власного життя, українську свідомість мучить почуття незрілости, відсталости і порочности та, відтак, утверджує притаманну нам слаб слабодушність. У висліді вона не спроможна рішитися на визов долі і підняти невхильний змаг. Добре, що напрям зору її все частіш звертається в бік найсильнішого спротиву - як внутрішнього, так і зовнішнього. В той спосіб їй легше буде освоїтися з тереном дії та вбивчим підсонням життєвого середовища, що вможливить їй сприйняти своє історичне завдання в аспекті ірраціонального творчого пориву. Таке відчу чуття дасть їй моральну основу поставити до себе і своїх низку вимог, між якими нема місця на проблеми, альтернативи і ділеми. Кризу власної духовости не можна перемагати у відірваній сфері теоретичних дискусій, спертих на маскованому "запіллі" забріханости, гістерії і злоби, але єдино в безпосередньому середовищі життя - місцях його найістотніших корінних сил. Образу їх не треба щолиш конструювати порядком дискусії, вибору і добору, бо життєва природа українства є основним фактом, даним в постаті буттєвого самопочуття, що спонтанно визначує тон, ритм і стиль ставальних процесів. Переконувати себе доказами про виправданість, раціональність і доцільність власної ідеї - значило б витягати її на непевний терен проблематики та намагатися боронити сумнівну справу запозиченими арґументами. Тоді, коли вона на ділі - неоспоримий факт, що афірмує себе прямо в пляні історії і додаткових апологічних підсилень з боку теорії не потребує. У цьому відношенні українська ідея приявна прямим способом живої правди в бутті українських людей, що

відчувають її тожсамість із власним життям. Тут вона єдина, основна, непозбувна, категорична. Підметова її постава в людях є апріорна, а типова форма її восіблення - це самопочуття своєї р о д о в о ї гідности, національної ч е с т и і лицарської м у ж н о с т и на сторожі її знаменного буття у світі.

У народів за глибокою традицією національна означеність осягнула вираз статичних законів природи і ваганням трансформативних процесів не піддається. Їх життєва постава навнутр - при всій різкості динаміки складних противенств і суперництва - визначена єдиним духом національного самопочуття в думці, дії та взаємному оцінці, - назовні, постава ця ґатунково однозначна, волево вимовна, представницько достойна формою виробленого національного стилю. Оскільки молода українська нація вже визначилася в цьому розумінні - не будемо тепер рішати, досить відмітити, що свій онтологічний стрижень вона має і перебуває нині в огні проби за свою ґатункову я к і с т ь і динаміку свойого грядучого значення в світі. Підкреслити і наголосити треба примат с у т н о с т и , цебто самобутнього первня внутрішнього, одним словом д у ш і - перед усіми, нею зумовленими виявами будь в якій ланці життя. Стоїмо в обличчі потужних здвигів на світову міру. Можливо, що вже недалеке з а в т р а буде видовищем найбільшого посилення суперечностей у сфері життя і духа, які розладуються в активний змаг в с і м а засобами відомої зброї. На той час треба бути повністю, від стіп до голови, н а ц і є ю , що центральний момент своєї сили відчуває в с о б і , а не щолиш шукає його у зовнішньому світі. Самосвідомість та органічне самопочуття підмету буде для неї вирішним моментом рівноваги між нею і власною долею, яка, у випадку пасивности буде накинена і деспотична, у випадку ж активности - вільно виявлятиме у свому обличчі замітний знак національної індивідуальности і особовости.

Дзеркалом образу національної душі є її органічний твір - к у л ь т у р а . Більш певного і об'єктивного критерія для самовизначення національної сутности, ніж культура - н е м а . На зразках культурних вартостей і пам'ятників позначується історична вісь нації. З історії рідної культури черпає нарід суттєві первні самопізнання, а в творчі зусилля свого духа вкладає він свою тугу і волю в будучність. Культура, зрозуміло, н е с а м о ц і л ь , і в абстракції від живої національної субстанції вона подумати ж и в о ю не дасться. Вона теж і н е з а с і б для досягнення гетерогенних цілей життя. Її "місце" не обмежене і не вмісцевлене, - культура твориться і діє як прямий вираз душі, як вислів суцільного завдання життя в його одвічному прямуванні крізь простір і час. Твори духа промовляють до людей живою мовою і відразу порушують їх душу в найглибших основах. Досить не раз самого пригаду і відклику до святих сокровищ національної скарбниці, щоб збудилася совість нащадків - р у ї н н и к і в і вони схаменулися серед шляху чварів і ненависного самознищування. Як німі сторожі стоять величні пам'ятники національного ґенія на перехрестях прадідньої землі і пригадують, що вони з а б у т і , з н е х т в а н і і с а м і т н і . Пригадують живим про покликання достойного життя, що його найвища чеснота - т в о р ч і с т ь, від якої вони надіються побачити поруч себе своїх молодших, наділених славою братів.

В сучасну добу українського лихоліття значення культури, праці над нею та для неї, набирає особливого, сливе месійного характеру. І д е я д у х о в о ї с о б о р н о с т и у к р а ї н с т в а - це вихідна органічна передумова для всіх існуючих і можливих форм життєвого єднання українців. В о н а зі свого джерела посилює

вона живим змістом і рушійною снагою *начільну політичну ідею державности*, сьогодні загально вже визнавану і [illegible]шену. Щоб не залишилася вона тільки голосним звуком словної заяв[illegible] моральної і творчої повинности визнавців, залежить це в першій мірі від того, на якому рівні стоїть їх *духова соборність*: - декляративно-постулярному, чи органічно-активному. У животворчому підсонні української культури є найбільше органічних ґенів, щоб ними оживилася кожна велика думка і сталася сама живим джерелом. У межах духових зв'язків наближення людей набирає ознак духової спільноти, на якій кожна національна побудова стоятиме твердо і певно.

Праця українських організаційних клітин, що визначили своїм предметом і полем ланку культури, не може добитися завважних вислідів, якщо вона пропустить з уваги найістотніше призначення культури: *бути виховною напрямною людини*. Культура родиться із життя, цвіте його весняними соками і дозріває овочем для нового життя. В порядку інтелектуально-теоретичного засвою сприйнята культура є мертвою формою без рушійного змісту. В такому вигляді вона безплодна своєю відірваністю від життя, і не може формувати його молодих зразків.

Становище людини, що взяла на себе обов'язок організувати і наладнувати різні форми внутрішнього життя людських громад, визначуються образом середовища, в якому вона діє, та індивідуальними її прикметами. Маючи на увазі загальну структуру української еміґрації та момент об'єктивних умовин становища, можна без пересади ствердити, що з погляду повищих завваг і завдань, праця українського культурника серед нас в нинішню пору є змагом піонера з дівичим багатством лісу, що повний надійних можливостей, але й небезпечних нетрів - це водночас, отже, акт небуденної відваги, коли саме подумати про *завдання* починника, який прийшов у людський ліс із великою місією. Бо тут найде він багато інших "місіонарів", що в ім'я цієї самої ідеї будуть різно розуміти, викладати і життєво здійснювати її істоту.

У вирі дикої і неперебірчивої боротьби своїх і чужих лжепророків за душу багатого лісу треба *нашому* пророкові озброїтись зброєю вогненного *слова* і до жару розпеченим звуком *рідного*, з любови зродженого *гніву* випалювати жируючу нечисть галапасів. Чистильний вогонь не займе ні одної здорової парости, ні одного зеленого листу не спопелить жара рідного духа. Хоч буде суворий і не знатиме пощади для насіння із роду лукавого - його піознають і признають, що вийшов з-посеред них і чинить справедливий суд в імени *їх* заповітів, офір і молитов. Його *голос* буде гріти їх душі світлом ідеалів, що кільчились і росли в теплі рідного сонця і дозрівали в тіні прадідних садів. Вони вийдуть йому назустріч і принесуть йому в дар мужність і вдячність свого серця.

Про час великої появи не ялося спрагненим її кидати зайвих слів. І не йти за підшептом спокуси, щоб не попасти на манівці гріховної віри у свою вибраність і призначення - побачити день великого жнива і пожати для себе казковий врожай. Нехай визнавці віри у світлу прийдешність думають і чинять так, немов би вони були повинні тільки *мостити до неї шлях із каменю жертвенних днів свого життя*, не маючи ніякої певности, що самі дійдуть до мети і зірвуть овоч власного чину.

Українська сучасність спинилася на роздоріжжі без дороговказів і написів. Доля поставила на пробу її здатність *рішитися* на

дальший хід. На іспиті під перехресним вогнем історії - н а ш а і д е я . У н а с ключ рішення і розв'язка, чи відкриємо браму для походу в будучність, чи в останній метушні загатимо вихід горами власних тіл.

Хто збагне, що чародійний ключ визволу - в л а с н и й д у х, зрозуміє все і вийде з полону історії т в о р ц е м її завтрішнього дня.

Олена Теліга

x
x x

Усе - лише не це! Не ці спокійні дні,
Де всі слова у барвах однакових,
Думки, мов нероздмухані вогні,
Бажання - в запорошених оковах.

Якогось вітру, сміху чи злоби!
Щоб рвались душі крізь іржаві ґрати,
Щоб крикнув хтось: ненавидь і люби -
І варто буде жити чи вмірати!

Не бійся днів заплутаних вузлом,
Ночей безсонних, очманілих ранків.
Хай ріже час лице - добром і злом!
Хай палять серце - найдрібнійші ранки!

Ти в тінь не йди. Тривай в пекучій грі.
В сліпучеє сяйво не лякайсь дивиться -
Лише по спеці гряне жданий грім
І з хмар сковзне - багнетом - блискавиця.

С у ч а с н и к а м

"Не треба слів! Хай буде тільки діло!
Його роби - спокійний і суворий,
Не плутай душу у горіння тіла,
Сховай свій біль. Зломи раптовий порив".
Але для мене - у святім союзі:
Душа і тіло, щастя з гострим болем.
Мій біль бренить, зате коли сміюся -
То сміх мій рветься джерелом на волю!
Не лічу слів. Даю без міри ніжність.
А може в цьому й є моя сміливість:
Палити серце - в хуртовині сніжній,
Купати душу у холодній зливі.
Вітрами й сонцем Бог мій шлях намітив,
Та там де треба - я тверда й сувора.
О краю мій, моїх ясних привітів
Не діставав від мене жадний ворог.

/ Із збірки "Душа на сторожі" /

О. Жданович

ДРУГИЙ БАЗАР.

/ Із циклю "Живиця і кров"/

I.

Він пішов додому відвідати хорого батька. Над ранком обскочили хутір німці. Хату спалили, всіх побили, а його, як відомого партизана, раненого - повісили, - закінчив своє оповідання зв'язковий зі Степанщини. Оповідання про одного з наших товаришів, якого звали жартівливо Махно.
Це був один із наймолодших партизанів. Але не було відважнішого і спритнішого. А передусім - щасливішого. Разів із шість попадав він у різні руки, але в останній хвилині вискакував і сміявся усім своїм безвусим обличчям і дитячими очима. Ніхто не вірив, що він взагалі може згинути.
- Хотів би я знати, що думає людина, коли бачить, що ось зараз умре і то напевне - поставив я питання, чекаючи відповіді від поручника Зубатого, що навіть був розстріляний і несподівано для себе і для всіх "воскрес".
- Стій ! Хто йде ? - почувся голос вартового. Ми схопились за зброю.
- Кличка ?
- Коростень.-Відгук ?
- Кременчук.-Підходь !
До нас підійшов маленький, завжди усміхнений і завжди перший у бою Ланцюжок.
- Сотня мельниківців поручника Волинця прибула на умовлене місце, - повідомив він.
Було давно умовлено, що для затіснення співпраці між Проводом ОУН і Головною Командою УПА отамана Бульби, до якої я був приділений, як представник ОУН, настало до Команди прибуде одна наша сотня . Вибір впав на Волинця, бо він був із Житомира, знав дуже добре всю східню Волинь і тому був незаступимий у військових та політичних операціях у районі Корець-Шепетівка-Житомир.

II.

За кілька днів сиділи ми вдвох з Волинцем на краю історичного Пустомитського лісу. Ми були давно знайомі, ще з Почаївської конференції / на Зелені Св'ята 1942 /, де постановлено було розгорнути всесторонню підготовку Волинського Інспекторату ОУН до широкої й організованої боротьби проти німців. Тепер, за кілька днів, ми себе взаємно поінформували і вже ділились враженнями та думками.
- Знаєте, поручнику, - звернувся я до нього, - стільки ми зустрічались, стільки говорили, але з вас не можна було добути ні слова про вас і вашу Житомирську епопею. Тепер я вам не дам спокою. Хлопці відпочивають, а ви - оповідайте.
Волинець завжди чувся ніяково, коли мусів говорити про себе. Викладач Житомирського мовно-історичного Інституту, декан літературного відділу, - він був найкращий товариш кожному стрільцеві. Лейтенант артилерії червоної армії, був провідником нелегальних націоналістичних гуртків на Житомирщині. В 1941 р., разом із своїми товаришами, вступає до ОУН. Його втягнули покійні члени Проводу ОУН - інж. М. Сціборський та сотник Омелян Сеник-Грибівський. Стає обласним провідником ОУН на Житомирщину і негайно приготовляє цілу область до боротьби з німецьким окупантом. Та про діяльність його ніхто не довідався. Це можна було знати лише з архіву ОУН.

III.

- Ледве прийшли німці в Житомир, я почав переставляти своїх хлопців на боротьбу з новим окупантом - почав він своє оповідання.
- Ми збирали зброю й амуніцію та замуровували її в ДОТ-ах, бетонових схоронищах совєтських укріплень, і закопували по лісах. Розгорнули ширше, користаючи з воєнного хаосу, націоналістичну пропаґанду. Обсадили управу области, міста та райони свідомими українцями, щоб мати терен і засоби зв'язку хоч деякий час у своїх руках. Ми знали, що незабаром знов запалає боротьба, та цим разом вже на два фронти: і проти московських большевиків, і проти німців. Треба було перевести підготовку, бо наш терен виняткова складний. Ми жили майже в прикордонній смузі колишнього польсько-совєтського кордону. А ціла прикордонна смуга на 30 кілометрів в глиб була у 20-их роках виселена, а потім заселена активними комуністами. Вони тепер швидко ставали на німецьку службу, щоб себе забезпечити й нищити український свідомий елемент.
- Боротьба за душу стероризованого народу була для нас не менш важна, як боротьба проти німців. Тому ми вирішили 21 листопада використати для ширшої маніфестації національних почувань.
- Це свято в честь героїв Базару вирішили ми організувати заходами всіх національних сил. Тому я звернувся і до нечисленних тут бандерівців, хоч відносини з ними після вбивства сл. п. Сеника й Сціборського були напружені. Низові їхні чинники в Житомирі були дуже ідейні й без надуми погодились, обіцюючи не висувати ніяких різниць. Слова свого ці хлопці додержали аж до могили.

IУ.

- Вже 8.II.1941.року почало населення під Базаром, на місці розстрілу 359 незабутніх лицарів Другого зимового походу, сипати високу козацьку могилу. Повідомлена була вся Житомирщина і західня Київщина. Змобілізовано вози, приготовлено прапори, транспаранти та замовлено врочисте Богослуження.
- Нам було відомо, що німці рівночасно почали стягати більші сили СС-ів та війська до Радомишля, районного осередку біля Базару.
- Запросили ми учасників Другого зимового походу, полк. Р. Сушка та з Києва О. Кандибу-Ольжича, члена Проводу ОУН, що керував цілою працею Організації на Землях - та через перевантаження роботою ні один, ні другий не могли прибути... 20. II. 1941 року спеціяльна штафета ОУН понесла урну із землею з могили героїв до Києва, де її після панахиди вмуровано в незнищимій та вічній, як Україна - Святій Софії.
- Прийшов 21 листопад 1941. Цей другий після Базарської трагедії незабутній день Житомирщини. Десятки тисяч народу, не дивлячись на мороз і пронизуючий до костей вітер, ішли й їхали до Базару. На багатьох дорогах їх спиняли німецькі стежі й завертали назад. Вони обходили лісами, полями, замерзлими болотами і йшли віддати честь поляглим у боротьбі за Українську Державу. Ішли старі й молоді, жінки й підлітки, глибоко насунувши на вуха шапки, засунувши носи у ковнір, обмотавшись аж по очі хустками, тяглись з усіх сторін хмарами. До 40 тисяч зібралось того дня українського населення, щоб доказати, що 20 років опльовувана й виривана з життям пам'ять героїв визвольних змагань не погасла в народніх серцях.
- Коло високої козацької могили, умаєної жовто-блакитними прапорами, понад 50 священиків відправило панахиду. Свято я відкрив короткою згадкою про героїв Другого зимового походу й пе-

редав під опіку українського народу могилу, якої тут 20 років не могли насипати.
- Це не було свято "зорганізоване", чи нами зааранговане. Це виявилось стихійні почування, народ плакав і присягав у душі боротьбу за здійснення ідеалів поляглих борців. Священики, яких ми ніколи не знали в обличчя, вогненними словами кликали в ім'я Боже до боротьби за Божу правду, за свободу України, свободу душі славити Бога. Тут прокинулась Україна й виявляла себе в цій закутині. Народня маса начеб вибачалась перед пролитою кров'ю, що допустила до цього.
- Перед закінченням свята загули мотори німецьких автомашин. Кілька колон добре озброєних СС-ів і війська, наче голодні вовки, сновигали по замерзлих полях і сінокосах. Але відчуваючи настрій маніфестації, не відважувалися переривати ні богослуження, ні промов. Розпустили тільки зграю шпиків, що мов гієни сновигали між присутніми, винюхуючи, надслухуючи, нотуючи й лякаючи. Большевицька гидра на німецькій службі працювала, щоб нанести новий удар українським національним силам.

У.

- Густими валками розходились люди. При помочі шпиків німці почали арешти. В Радомишлі заарештовано 16 людей на чолі з районовим провідником ОУН Сурмачем. По трьох днях їх усіх після знущань розстріляно. Ніхто з них не склав ніяких зізнань. Не сказав ні слова.
- Я вирішив відійти в підпілля. Але хотів ще попрощатись з батьками. Прибувши до Житомира, я довідався, що мати оплакує мене, як неживого й не вірить нікому, що я живий. До хати було йти небезпечно. Але - мати! Моя старенька мама, ще за царської Росії клала мене спати з українською колисанкою. Моя мама, що за червоної Росії єдина одверто підтримувала мене в моїх, здавалось, безнадійних змаганнях із червоним молохом. В моїй родині вона єдина не скапітулювала й вважала, що не можна ждати, а треба боротись. Я мусів їй сказати, що живу й відходжу в підпілля.
- І вночі я пішов. Попрощавшись, виходжу з хати. На порозі чиїсь руки хапають за горло. Удар по голові звалив мене на землю. Прокинувся я в Ґестапо.
- До допиту все було готове. Комісар місцевого Ґестапо ставив короткі питання. - Ви організували свято, що мало бути демонстрацією самостійницьких бажань ваших українців ? - Я не заперечував.
- Вам було відомо, що ми проти того ? - І не даючи мені розкрити рота : - Ось свідок ! - До кімнати увійшов один із членів компартії, який мене попереджував про це, і який, як тут виявилось, агент Ґестапо.
- Ви були провідником ОУН на Житомирщину ? - До цього я не міг признатись. Та й не треба було. Мені підставили чоловіка, який знав про цей був провокатором.
- Ви закопували зброю для майбутніх партизан ? - Починаю заперечувати. Входить колишній комсомолець, який зі мною закопував зброю, бо я вважав, що можна бути і українським комуністом, але боротись проти німецького окупанта. Він мені в очі говорить, де і коли закопував зі мною, додаючи, що ми так і умовились: зброя проти німців. Все одно, хто її візьме.
- Парада була закінчена.

VI.

- До Житомира прибув "на нашу честь" Мюллер, шеф Ґестапо в Рівному. Це німець з німецьких колоністів в Україні, що був у 1918 році, після розвалу Німеччини, в українській армії, він за гроші

міг служити кожному. Знав мойого батька ще з тих часів. В липні--вересні 1941 року заходив до нас. Солодко співав, що він приятель українців, що він не расист, що він проти колонії з України, проти розстрілів жидів, що він не член партії.
- Я сидів у камері разом з Орищенком, головою міської управи Житомира, арештованого за те, що не хотів інформувати Гестапо про працю націоналістів, двома бандерівцями - учасниками організації свята / Волинець називав їх прізвища, одначе я їх не пригадую, - прим. автора / та трьома моїми товаришами.
- Над вечір другого дня мене знову покликали. Завели до кімнати з цементовою підлогою. За столом Мюллер, а поруч чотирьох СС-ів.
- Обличчя Мюллера скорчилось з ненависти, коли глянув на мене.-
- Ну, що ж - догрався ? - привітав він мене. І далі: Твоя справа ясна. Оправдуватись нема як. Але можеш врятувати себе й інших: ви проти большевиків і ми проти большевиків. Давай імена українських комуністів, що тепер з вами працюють. Вони все одно проти вас. Ти бачив з допиту. Вони склали точні донесення.
- Я зціпив зуби. Хотілося плюнути в пику. Але в душі, поруч злости, ворушився біль. Дійсно - зраджують свої. Свої служать Москві й Берліну. Допомагають будувати ворожі імперії й розпинати свій край. Але ж хіба всі ? Адже ж і я, і три мої товариші тут і розстріляні в Радомишлі - майже всі - бувші комсомольці. А згинули за Україну. А ті продажні душі - з ними порахується український народ сам, а не ворожими руками.
- Ну, я знаю - продовжував Мюллер, - ти скажеш, що не знаєш таких. По твойому - вони українці, а не комуністи. Так, щоб тобі легше говорилось - і він кивнув на СС-ів. Мов пси скочили до мене. Збили з ніг, товкли чобітьми. Я почав плювати кров'ю. почув, що тріщать ребра.
- Коли відляли мене водою і поставили на ноги, Мюллер курив цигарку й дивився на мене.
- Слухай, який ти в чорта націоналіст ? Ти просто українець. Це не гріх. Кожен родиться кимось. Я знаю твого батька. Я знаю, як вам важко було за большевиків. Ви тепер нами визволені, ви знаєте про це і вам не приходило в голову працювати проти нас або гнутувати зброю. Я знаю, що тебе намовив на це Сушко, Кандиба, Сеник або Сціборський. А знаєш ти, що вони все це роблять, щоб тут панувати над вами ? Вони звели тебе й інших. Признайся, що вони тебе намовили на це ховання зброї. Я не маю часу довго говорити. Мене чекає робота в Рівному. Признаєшся, що вони тобі казали, чи ні?
- Я не відповідав. Посипались удари. Я не міг встати. Над собою побачив перекошене обличчя Мюллера. - Здохнеш, сучий сину! Ти задумав загнати нам ножа в спину своєю самостійністю ? Думаєш, що твої Кандиби та Сушки разом із їхнім ~~Мельником не підуть~~ за тобою ? Я вас знаю. Я вам дам ~~самостійність~~. Ми стратили масу сил і мільйони грошей, щоб поруч Мельника поставити Бандеру, щоб розбити ОУН щоб нацькувати вас самих на себе, а ти - думав об'єднатись в роботі? Об'єднаєтесь ви ще сьогодні, лише не біля собору, не коло Сеника й Сціборського, а як собаки - в лісі. Ми видамо ще мільйон грошей і положимо ще мільйони трупів, а самостійної України не буде!
- Копнувши мене чоботом, він вийшов. Мене затягли в камеру.

VII.

- Товариші поклали мене під стіну. Приклавши чоло до мокрого муру, я трохи прийшов до себе. Почав оповідати про свій допит. Всі чули, що над нами вже клацає зубами смерть. Холодна, невблаганна, передчасна. Але замість чути страх перед нею, ми відчули її маєстат. На хвилину запанувала тиша, якась небудення, врочиста.
- На коридорі почулись кроки. Ми встали і мовчки глянули один одному в очі, подали собі руки. У тому короткому стиску долоні

було так багато - і "прощай", і "держись", і "щасливої дороги" кудись в далекий таємничий світ, де певно ждуть нас наші товариші, наші зверхники й незчисленні покоління попередників. Один із бандерівців сказав до мене - "Як добре, що ми вмираємо разом за спільне діло. Якби так всі живі щн й працювали разом!"
- Ця хвилина стоїть весь час мені перед очима. Я неначе чуюсь винуватим, що не вмер разом із ним. Такі були прекрасні хлопці ! А ті, що тепер сваряться з нами, вимагають скласти зброю - адже ж нас теж об'єднає спільна могила, в яку покладе нас ворожа куля. Чому не з'єднатись усім перед смертю ?
- До камери ввійшли кати й почали нас роздягати. Мене роздягли до білизни. При цьому знов нас жахливо били. От, так для приємности, бо ж вже нічого від нас не хотіли.
- Ще було темно, коли нас почали виводити. На машину вкинули крім нас ще Орищенка з дружиною, яка прийшла запитати защо заарештовано її чоловіка. Ще кількох українців і трох жидів. Разом 18 чоловік. До нас сіло ще п'ять СС-ів. Позаду їхала легка машина з кулеметом, попереду теж .
- Машина закрита брезентом. Я не знав, куди їдемо. Ясно було тільки, що на розстріл. Ось тут приходимо до питання, що думає людина перед самою смертю, коли знає, що зараз умре і, то напевно.
- В мене був твердий намір тікати. Та не було як порозумітись. Зрештою, на обличчях я бачив, що всі сидять і якісь, начеб, неприсутні. Готовились гідно вмирати. Колиб ми кинулись на СС-ів і вискочили, напевно хтось утік би. Але всі думали про життя,як про щось минуле і закінчене, або взагалі нічого не думали.
- Раптом я завважив, що один з бандерівців розпорює свої затовані штани, що їх з нього не зняли, бо були дуже зашмальцовані. У мене блиснула думка - витягне пістолю і ми кинемось на сторожу. Та він витягнув молитовник.
- За пів години машина зупинилась. Нас виладували недалеко ями . Один кулемет поставили проти нас, другий метрів 50 перед ямою. Тікати було важко, але можна. Якби ми кинулись в розтіч - втекло б кількох. До лісу було не більше, як 100 метрів.
- Жінка Орищенка почала кричати. Її потягли до ями, вона опиралась. Один з катів стрілив їй у живіт і за ногу ще півживу потяг у яму. Потім пішли жиди. Один німець брав з нашої купи одного за ковнір і вів над яму. Там інший стріляв у потилицю.
- Я маю здібність об'єктивно спостерігати. Так, начеб це все мене не торкалось / я потім переконався, що Волинець дійсно вмів об'єктивно дивитись так, ніби з неба на земну комедію, - приміт. автора /, і я завважив, що хлопці зі Західньої України хрестяться перед ямою і при тому нахиляють голову - тоді німець трохи попускає руку з ковніром.
- Я був передостанній. Коли мене взяв німець за комір сорочки,я нахилив голову, наче б хреститись. Він попустив - я вдарив рукою по рушниці, шарпнувся, вирвався та кинувсь тікати, перескочивши через яму, просто на кулемет. Це був єдиний шлях. Німці по дурному поставили кулемети - один проти другого, а між ними німці над ямою - отже, поки я не зверну в бік, вони не могли стріляти. Перед кулеметом я повернув до лісу. Тоді ж посипались стріли. Я почув, що пече в руці вище ліктя, в долоні, в нозі, - але не знав чи це мороз, чи рани. І крови не бачив. Тільки в білизні і босий по коліна в снігу, стікаючи кров'ю, вскочив я в ліс. Але бігти - далі не було сили. Я зупинився. Глибокий і пухкий сніг не ховав слідів, а спеціяльно крови. Але почав падати дуже густо свіжий сніг. Та й німці були в лісі, як дурні гуси. Замість іти розстрільною, вони тягнулись двома рядами, а я серединою, аж врешті вони перегнали мене.
- Несподівано опинившись на дорозі, я зустрів селянина, що їхав у ліс. Він розповів мені, де я і кудою пішли німці. Я пішов на

Житомир. Під якоюсь хатою зімлів. Свої люди підібрали й вилікували, а Організація вивезла на Дубенщину, де ми з Вами познайомилися, - закінчив Волинець.

x x
x

Після багатьох героїчних боїв зі своєю сотнею поручник Волинець згинув від братовбивчої руки недалеко Корця.
Хай українська земля буде йому пером! А про його сотню іншим разом.

О. Теліга

Безсмертне

Упало світло лихтарів
На день конаючий і тихий,
Та перед смертю він зустрів
Посмертні свічі - дивним сміхом.
І мабуть кожен з нас відчув
Той сміх, як непереможну силу,
Як перенесену свічу
За межі схилу.
І це тому, я, мов у сні,
Пішла серединою вулиць
І очі зустрічні, ясні
Не глянули, а розчахнулись!
Та я минала всі вогні,
Мов світло не своєї брами,
Бо чула: ждане довгі дні
Вже йде з безсмертними дарами.

Кирильчук

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗДВИГ БУКОВИНИ

Буковина, цей маленький закуток українських земель, вужча батьківщина Осипа-Юрія Федьковича, не проголошувала ніколи своєї державної самостійности, але завжди ділила активно долю цілости українських земель. З очима і серцем, зверненими на Київ, українська Буковина творила власну історію, тільки як нероздільну цілість історії цілої України.

Так було за першої нашої визвольної війни в 1917-21 рр., коли сини Буковинської землі клали свої голови за Київ і за Львів, проголосивши 3 листопада 1918 р. прилучення Буковини до повсталої української держави. А коли наїздник почав насильно заливати Буковину, то рештки її синів, ті, що залишились були вдома, тієї ж осени 1918 р. зі зброєю в руках боронили державну суверенність України на цій землі! Не було сили встоятись, але леґенда крови, леґенда боротьби залишилася в народі й насичувала нові ґенерації вогнем любови до свого народу, тугою за власною державою і волею до боротьби за краще завтра народу. І в час найбільшого гніту, Буковина дихала повними грудьми, та всією напругою своєї волі боронила свою національну душу й своє національне обличчя, щоб гідно й гордо стати колись перед маєстат української держави. І, наперекір тим, що називали буковинців "румунами, які забули свою мову", - буковинський українець рік-річно святкував урочисто день Пророка України, рік-річно відвідував могилу свойого національного будителя - Осипа-Юрія Федьковича, рік-річно приносив свій поклін тіням своїх героїв, а щоденно кував свою волю і гартував свою душу до грядущих подій. За те буковинські сини і доньки поневірялися по ворожих тюрмах, за те терпіли вони найбільший гніт, за те щоденне життя їх було шляхом Голгофти. Але вони не заломлювалися, не зневірялися.

Буковина - це велика родина, в якій майже всі її члени знають себе. Буковина не знала непримиримих антаґонізмів хоробливої нетерпимости. Чиста, як кришталь, селянська душа буковинського українця. - Буковина - ця селянська країна, включно з її інтеліґенцією, яка майже в цілості вийшла з-під селянської стріхи - не здібна була на братні чвари, на нездорове й неперебірчиве поборювання себе.

Тому, національно здорова й політично не роз'єднана, ввійшла українська Буковина в другу світову війну. В хвилину вибуху німецько-московської війни Буковина була наставлена духово і проти румунів, і большевиків, і німців.

За короткий час московсько-большевицького панування на Буковині /28 червня 1940 до кінця червня 1941/ майже вся українська інтеліґенція та активніші круги селянства й робітництва опинилися або за ґратами або десь на далекому московському засланні. Інша частина або виеміґрувала, або жила в підпіллі й підготовлялася до грядущих революційних подій. І з хвилиною початку московсько-німецької війни ціла Буковина - підпілля й оставше селянство та робітництво - перетворилося в кипучий вулькан, готовий кожної хвилини до вибуху. Осередком найбільшого кипіння було буковинське Підгір'я та взагалі гірська смуга, де було легше організуватися і підготовлятися до чину. І якраз тут московсько-большевицькі банди відчули найбільше на собі підчас відвороту народній гнів. Українські націоналісти, що мали в цих околицях найсильніші свої організаційні гнізда, очолили народний зрив і організованою рукою кермували ним. До майже правильних боїв дійшло з відступаючим ворогом, особливо в околицях Вижниця-Вашківці-Станівці. Гуцульським повстанцям вдалося захопити тут навіть

дещо зброї, деякі обози, коні та різний інший военний матеріял.

Операціями на лінії Вашківці-Станівці керував Василь /псевдо/, а на лінії Вижниччини гімназіяльна учениця Хмара /псевдо/ - члени ОУН. У висліді цієї повстанчої акції, вся влада в цих околицях опинилася була в українських руках. Повстанський провід проголосив прилучення Буковини до материка України і свою владу виконували буковинські українці в імени майбутньої Української Держави.

Так само буковинський повстанський провід поставив збройний опір і наступаючим румунським військам та примусив їх силою бодай на короткий час рахуватися з наявністю української влади на цих корінних українських землях. На ратушах повівали українські державні прапори, символи волі. З поневоленого, буковинський українець ставав державником, свідомим свого завдання й мети.

Дух національного зриву обняв і решту Буковини. Перекинувся він і на столицю Буковини, на Чернівці, де міщани стали до вільного життя. До будови цього життя, навіть коли б за нього треба було в майбутньому платити кров'ю, стала ціла Буковина. Українські націоналісти хотіли перевести могутню державницьку демонстрацію, яка мала поглибити в буковинських масах тугу за зродженням української соборности і державної самостійности, показати народові на практиці, бодай протягом короткого часу, як істотно українська держава відрізняється в своїх турботах про український нарід від влади окупантської. По-друге, лише в умовах забезпечення за собою влади, бодай на короткий час, українські націоналісти могли забезпечити швидким темпом підготову свіжих, не знаних поліції, підпільників, законспірувати їх і забезпечити їм можливість діяння в такій провінції, як Буковина, діяння навіть в умовах найжорстокішого терору, що мав прийти. Основні розконспіровані кадри революціонерів плянувалося вивести на Наддніпрянщину, яка так потребувала тоді збільшення націоналістичного активу. Всі ці завдання, як відомо, в основному вдалося виконати.

Українська влада існувала більш трьох тижнів після відтягнення совєтських військ. Після цього румуни, піддержані їхнім німецьким союзником, рішилися насильно приборкати українське буковинське повстання і повернути знову в стан неволі цю українську землю.

Почалися арешти, розстріли та підступні убивства. Як спротив проти насилля, розгорілися масові демонстративні виступи. Особливих розмірів набрали були ці демонстрації в Заставеччині, на самій півночі Буковини, і в цих демонстраціях, що перетворювалися в збройний опір, знов зрошено кров'ю український визвольний прапор. Похорони вбитих національних боєвиків перетворювалися в дійсні національні здвиги, що приневолювало ставити обережними і всемогутніх ще тоді загарбників. Найбільшою такою революційною маніфестацією були похорони провідника заставнецької округи, члена ОУН, Звізди.

Далі відбулися масові арешти в чернівській окрузі та в самих Чернівцях. Лють і садизм ворога не мали меж. Почався пляновий відступ пробоєвиків на ширші простори українських земель. Перші відтягнулися з кінцем липня 1941 року на Галичину повстанці з Вижниччини. З ними перейшли самочинно багато селян. Тут, в околиці Коломиї, почав формуватися т. зв. Буковинський курінь. До цього Куреня прилучилися пізніше ті, що вийшли з чернівської та заставнецької округ. Похід із Чернівців вирушив дня 2. серпня 1941 і прямував на Снятин, де й перейшов кордон на Галичину. По дорозі до цього походу долучилися цілі гуртки селян - парубків, дівчат і

навіть старших людей - і разом прямували назустріч незнаному, з одним бажанням: дати всі свої сили, а в разі потреби й життя, за кращу долю України.

В Галичині вся ця група розділилася на дві частині, одна пішла на Львів і поставилася там до розпорядимости Проводу, а друга, т. зв. Буковинський Курінь, вирушила походом на Київ. Більша частина тих, що виїхали на Львів, була м. і. також спрямована на СУЗ.

Першим етапом Буковинського Куреня була Городенка. Тут долучилася до Куреня велика група буковинських українців, які згуртувалися були в околиці Коломиї. Відси вирушив похід на Кам'янець-Подільський. Всі села, якими йшов похід, ставилися дуже прихильно до своїх буковинських братів і допомагали їм, чим могли. Люди з Куреня були зле одягнені, часом навіть босі. Багаті були вони тільки любов'ю до України й рішучістю стояти в перших рядах борців за українську свободу. Ішли вони в напрямі Золотоверхого Києва, не знаючи, яка доля їх жде там. Кожне село несло свій жовто-блакитний прапор із тризубом. На чолі походу йшли піхотинці, за ними тягся обоз, а на самих задах - кінна охорона. На чолі походу йшли Сокіл і Василь /псевдо/.

Почавши від Кам'янця-Подільського, всюди лишалися гуртки людей, щоб освідомлювати й організувати населення до збройного чину за суверенність українських земель. Ідеї українського революційного націоналізму давали дальші свої плоди й ставали на нову історичну пробу. За Закарпаттям, маленька Буковина несла свою жертву за свободу Батьківщини. Вона кров'ю найкращих своїх синів насичувала зміст націоналістичних українських ідей. Не загарбництво й насилля стояли на їх нових прапорах, але воля й слава рідного народу.

Дальший маршрут походу: Бар, Жмеринка, Вінниця. У Жмеринці затримався похід один місяць, а звідти більша частина виїхала поїздом до Києва. Інші вже звідси дістали певні доручення і розлилися по всіх українських землях. Доля цих людей була різна. Із тих, які залишилися на Поділлі, мало хто остався живий. У Вінниці вмерла на туберкульозу Хмара - молоде життя не витримало тортур московської тюрми й труднощів підпільника-революціонера. Згинув Тиміш /псевдо/, а Богун і Буревій /псевдо/ пропали безслідно. Десятки інших, безіменних героїв, наклали тут своїм життям - ніхто не знає ще ні їх імен, ні місця останнього їхнього спочинку. Українська земля прийняла їх у свої обійми.

Із тих, які виїхали на Київ, частина залишилася в столиці України, а решта була перекинута на працю в околиці Білої Церкви, Чернігова, Полтави, Харкова, Дніпропетровська, Сталіна й ін.

Підчас арештів і розстрілів у Києві в січні 1942 р. гинуть з руки німецького загарбника: Марія Гузар-Чемеринська, дві сестри Суховерські та їх стричений брат Ґеньо Суховерський, Юрій Дідів, Теофіл Панчук, Керський, Коцур, Созонтій Пиндуляк, багато селян і робітників та ціла низка незнаних ще нам студентів і взагалі буковинської інтеліґенції. В Полтаві гине від німецької кулі Мойсюк, в Чернігові пропав Грім /псевдо/, а в Білій Церкві - Вершигора. З рук большевицьких партизанів гине Іскра /псевдо/, один із найкращих молодців-боєвиків.

Підчас другої хвилі арештів у лютому 1942 р. гинуть Бурлик, Роман Якубович, Лис, Мороз /псевда/. В Миколаєві гинуть проф. Богдан Сірецький, проф. Володимир Антонюк, студ. філософії Василь Баранецький, правник Малярчук і ін. /Ці останні прийшли іншим шляхом в Україну/.

Взагалі з Буковинського Куреня мало хто залишився живий. Недобитки пішли або в партизанку, або приховалися в глибоке підпілля і відси продовжували боротьбу за свободу й славу України.

Це був один із вкладів Буковини у визвольну боротьбу України. Маленька українська земля принесла неспівмірно великі жертви: тисячі вбитих, а десятки тисяч тиняються сьогодні по цілому світі, готові на нову боротьбу й нові жертви.

Багато з тих, що не виїхали "на Україну далеку", - або наклали своїми головами на Буковині, або опинилися в румунських тюрмах. Румунська влада інсценізувала великий політичний процес на Буковині й багатьох позасуджувала на довгі роки тюрми.

Сьогодні Буковина, разом із усіма іншими українськими землями, увійшла в нову фазу своєї мартирології. Віримо, що й на цьому новому етапі вона покажеться на висоті своїх завдань.

Проф. М. К.-Ни.

ВИЗВОЛЬНА БОРОТЬБА 1917-1921 x/

/Уривок з більшої праці/

Перший Всеукраїнський Військовий З'їзд.

3-го травня в Києві, заходами військово-організаційного комітету, було утворено перший український козацький полк ім. Гетьмана Богдана Хмельницького. За короткий час українізація набрала таких вже форм, що Центральна Рада 18 травня скликала Перший Всеукраїнський Військовий З'їзд. На цей З'їзд прибуло 700 делегатів від 900 тисяч вже більш-менш організованого українського воєцтва на фронті, у фльоті й запіллі. Постанови цього з'їзду мали політичний і військовий характер. Ми подаємо деякі його постанови:

1. З'їзд у рішучій і категоричній формі підтверджує постанови національного конгресу й жадає їх негайного здійснення;

2. З'їзд вимагає /а не просить! наша прим./ від Тимчасового Уряду й Совєту солдатських і робочих депутатів:
   а/ - оголошення особливим актом принципу національної територіяльної автономії України, як найкращого забезпечення національно-політичних прав і цілого краю...
   б/ - негайно призначити від Уряду комісара, який працював би разом із представником Центральної Ради на всі губернії, заселені українським людом.

3. - З'їзд вважає Українську Центральну Раду єдиним компетентним органом, покликаним рішати всі справи, що стосуються до цілої України, і вимагає, щоб були призначені для Центральної Ради кошти з державної скарбниці.

Ці всі постанови відповідали вимогам часу. На жаль, зовсім інший зміст та інтенції мають деякі резолюції З'їзду, що торкаються української армії. Подаємо витяг із них:

"Військовий З'їзд визнає потрібним... взятися до боротьби з підупадом духової й реальної сили армії. Одним із дійсних могутніх за-

x/ Початок дивись: "Наш Шлях" число за червень 1946 р., ст. 10-14.

собів... З'їзд визнає негайну українізацію армії на національному принципі".

Засади правильні, але цитуємо далі:

"... визначи, що всяка війна є справою не народів, а імперіялістичної політики панівних кляс, що ці кляси в своїх інтересах втягають народи в криваву братовбивчу війну; визнаючи, що постійне регулярне військо, як засіб панування буржуазних кляс, не відповідає змаганням народу й робітних кляс, а служить тільки для зміцнення такого панування - український Військовий З'їзд, закладаючи перші підвалини організації сил української демократії /чому не України? - наша прим./ ставить собі найпершим завданням, щоб українська армія після війни стала армією народів -/нар. міліцією/-, щоб єдиною метою її існування і формування була охорона інтересів й прав народів, а не панівних кляс, до якої нації вони не належали б".x/

Таке помилкове трактування імперіялізму, природи війни та причин до неї, а також цілковите невирозуміння ролі та значення збройної сили, було характерним виявом світогляду московської революційної демократії /соціялістів різних толків/. Цих партійно-пацифічних догм трималися й українські соціялісти - за дуже малим винятком - запозичивши їх від свого "старшого брата й товариша".xx/ Автори стилізації цієї резолюції зовсім не уявляли собі тих великих труднощів і перепон, що стояли перед Україною на шляху до її незалежности й, що для поборення їх, треба створити добре зорганізовану збройну силу. А якраз надходив час, коли обставини вимагали цієї збройної сили. Нарешті цією резолюцією були викривлені ті здорові засади і підвалини, на яких Міхновський та його однодумці почали були відбудовувати українську армію. Взагалі вояки перли та штовхали Центр. Раду до рішучих кроків, а партійна головка З'їзду - соц. дем. Винниченко та інші - мали нехіть і острах до творення регулярної української сили.

Перший Універсал

На протязі травня делеґація Центральної Ради, на чолі з В. Винниченком, провадила переговори з Тимчасовим Урядом і з Совєтом солдатських та робочих депутатів у справі реалізації постанов Конґресу й 1-го Військового З'їзду. Одначе Петроград не пішов на порозуміння з делеґацією. Найбільшу непримиренність і ворожість до відродження України виявила кадетська група -/Мілюков/-. Збентежена делеґація повернулась без успіху.

Наприкінці травня якраз відбувався в Києві Перший Всеукраїнський Селянський З'їзд - 2.500 делеґатів. Ми не будемо наводити постанов і резолюцій цього З'їзду - до речі дуже цікавих -, лишень зазначимо, що звіт делеґатів Центральної Ради про їхні "хожденія по муках" в Петроградських міністерствах, викликав на З'їзді велике обурення. Ще більш піднісся настрій делеґатів, коли одержано було звістку: військовий міністер Керенський забороняє скликання другого військового з'їзду, що мав початися 5-го червня в Києві. "Ганьба!" - залунало з тисяч селянських уст. Наприкінці З'їзду одержано телеграму з

- - - - - -

x/ Христюк, Історія Української Революції, стор. 54.

xx/ О. Гермайзе, Нариси з історії революційного руху на Україні, вид. Книгоспілка.

Петрограду про офіційне відкинення українських домагань. Голова Центр. Ради Грушевський, зачитавши З'їздові до телеграму, сказав:"Свято Революції скінчилось! Настає грізний час. Україна повинна бути зорганізована. Про свою долю повинен рішати тільки український народ". Натхненне могутнє: "Х а й ж и в е в і л ь н а У к р а ї н а !" - було переконливою відповіддю селянських делеґатів. Отже, важливі слова сказано. Центральній Раді треба було вжити відповідних заходів. Того вимагали обставини. Але її провід не зважився на рішучі кроки.

Другий Всеукраїнський Військовий З'їзд
/ 5 - 10 червня стар. стилю/.

Не зважаючи на заборону Керенського, Військовий З'їзд відбувся в Києві. Делеґати зібралися в піднесеному та ворожому до Петроградського уряду настрої. З усіх бойових фронтів і запілля прибуло на З'їзд 1308 делеґатів від 1.600.000 організованого вояцтва. З'їзд ухвалив низку важливих постанов, а саме:

1. Вибрано українську Раду військових депутатів /160/ і введено її в склад Центральної Ради;
2. Приділено десять нових членів до Генерального Військового Комітету й ухвалено розроблений С. Петлюрою статут для Комітету.
3. Одноголосно ухвалено так постанову: пропонувати Центральній Раді до Тимчасового уряду в Петрограді більше не звертатися й негайно приступити до твердої організації краю в згоді з національними меншостями, цебто - до фактичного переведення в життя підвалин автономного ладу, як єдиного способу рятувати Україну та всю Росію від безладдя та загибелі.
"З'їзд... забезпечує найактивнішу рішучу піддержку Центральній Раді у всіх її заходах і кличе весь організований український народ одностайно й неухильно виконувати всі її постанови".

Це була від З'їзду директива Центральній Раді. І наш провід мусів зважитися на революційний чин. До цього треба додати, що делеґати З'їзду заприсягли на Софійському майдані не роз'їжджатися, поки не буде оголошено автономії України.

10-го червня оголошено П е р ш и й У н і в е р с а л Української Центральної Ради до українського народу, на Україні й поза Україною сущого. Отже, з'явилася на світ ця перша скрижаль нового завіту Воскресення України переважно під натиском та на рішучі домагання вояків українців. Ляйтмотив цього Універсалу : В і д н и н і с а м і б у д е м о т в о р и т и н а ш е ж и т т я.

Автономію було проголошено. Центральна Рада утворила Генеральний Секретаріят, що разом із нею являв собою свій, український уряд. Українці радо і з великим захопленням вітали цей перший державний акт. Авторитет Української влади значно піднісся.

Порозуміння Центральної Ради з Петроградським урядом.

Петроградський уряд хоч-не-хоч мусів шукати порозуміння з Центральною Радою. Делеґати Тимчасового уряду: військовий міністер Керенський, соціял-демократ Церетеллі та Терещенко наприкінці червня прибули до Києва і після довгих дискусій знайшли ґрунт для порозуміння з Центральною Радою. У висліді Центральна Рада 3 липня оголосила Другий Універсал, що змістом і формою значно різнився від першого, x/ а Тимчасовий уряд - "декларацію - постанову".

x/ Христюк, Історія Української Революції, стор. 93.

Головні тези декларації:

1. Тимчасовий уряд простягає руку представникам української демократії - Центральній Раді, та закликає, в згоді з нею, творити нове життя України на добро всієї революційної Росії;
2. Поповнена/меншинами/Центральна Рада виділить із свого складу окремий відповідальний перед нею орган - Генеральний Секретаріят, що буде поданий на затвердження Тимчасовому урядові - як носій найвищої краєвої влади Тимчасового уряду в Україні.
3. Урегульовано справу організації українського війська. Центральна Рада матиме своїх представників при: а/ кабінеті військового міністра, б/ Генеральному штабі й штабі верховного головнокомандувача.

М. Грушевський, на засіданні Ради, так схарактеризував цю угоду: "Ми вступаємо на вищий щабель і дістаємо фактичну автономію України із законодавчими та адміністративними органами - Радою й Секретаріятом".

Від автономії до Української Народньої Республіки.

Тепер ми, в загальних рисах, згадаємо впливи політики Антанти й центральних держав, що позначились на темпах і формі революції в Росії, бо без цього важко зрозуміти перипетії дальшої визвольної боротьби.

Революція в Росії не виправдала надій Франції й Англії на скріплення східнього фронту. Революційна армія все більше розпадалася і поволі втрачала свою боєздатність. Америка, що стала на бік Антанти, потребувала багато часу, щоб розгорнути свою збройну силу. Без Росії Антанті в 1917-му році було дуже важко витримати двобій з усією німецькою армією. Не забуваймо, що на протязі трьох років на східньому фронті проти Росії центральні держави тримали половину всіх своїх сил. Лише проти решти німецьких сил з "бідою" боролися Франція й Англія на західному фронті. Крім того, на турецькому театрі війни Росія весь час здобувала поважні перемоги та опанувала великі простори в малій Азії з фортецями Ерзерум, Трапезунд, тощо. До того турки часами завдавали болючих ударів англійцям./Поразка французько-англійської фльоти при форсуванні Дарданелів, розгром Мустафом-Пашею англійського експедиційного корпусу в Галіполі, капітуляція англійської дивізії на річці Тигр. Тому то за всяку ціну Антанта намагалася ґальванізувати російський фронт в Европі й на Кавказі. Тимчасовий уряд, закриваючи очі на розвал своєї армії та розрухи в краю, ішов назустріч Антанті, мріючи про Дарданели й Царгород. Керенський і революційна демократія хотіли загального миру, але Антанта на це не погоджувалась.

З другого боку, центральні держави, маючи свою енергійну експозитуру - большевиків, ширили через них деморалізацію на фронтах і в запіллі та пхали Росію до негайного сепаратного миру.

Під сильним тиском Антанти, Тимчасовий уряд на початку липня ухвалив почати офензиву і цим піднести настрій війська й народу. Але російські частини в більшості абсолютно не надавались до боєвих чинів - головно піхота. Керенський та уряд звертають очі на національне формування військ, передовсім на українські частини, які визначалися своєю організованістю, дисципліною та боєздатністю. Однак конфлікт з Центральною Радою гальмував цю справу; ось чому Керенський, щоб покористуватись національною енергією українських боєвих частин, мусів піти на порозуміння з Центральною Радою. Отже, відновлена збройна українська сила, хоч не була ще скупчена, все ж відіграла позитивну ролю, спричинившись до заломлення досі непримиренної позиції Тимчасового уряду.

Як відомо, офензива не вдалася; контр-удар німецького війська здеморалізував армію москалів, які мусіли в безладді відступати, і 16-18 липня большевики, скориставшись з цього, здіймають повстання в Петрограді. Керенському пощастило здушити цей вибух. Лідерів-комуністів було заарештовано. З захоплених підчас арешту документів, доведено, що німці технічно й матеріяльно підтримували большевиків та мали з ними постійний зв'язок. Це викликало проти большевиків обурення навіть серед робітничих організацій. Таким чином створилися сприятливі обставини для того, щоб зупинити шалений біг революції й загальмувати зріст большевицьких впливів. Буржуазні військові кола організуються. Верховним вождем стає енергійний генерал Корнілов. Він одержує від уряду широке уповноваження для заведення ладу на фронті і в запіллі. Знову запроваджено кару смерти за зраду й тяжке порушення дисципліни. Приголомшена цими заходами революційна демократія тимчасово втрачає свій революційний патос. Антантські впливи збільшуються, війна тягнеться далі. Тимчасовий уряд почуває під собою твердіший ґрунт і досить сил, щоб уневажнити всяке порозуміння з Центральною Радою, або щонайменше значно скоротити її права і обсяг діяльности. У висліді Тимчасовий уряд оголошує 17 серпня свою "інструкцію", якою визначає владу України лиш на п'ять губерній: Київську, Чернігівську, Полтавську, Волинську і Подільську. Ця інструкція значно обмежує права Центральної Ради і Генерального Секретаріяту. Одначе вже наприкінці серпня виникає конфлікт між ген. Корніловим та Керенським, Корнілов терпить поразку і його, генерала Денікіна та інших заарештовано. Ця боротьба за владу дискредитує Тимчасовий уряд і Керенського. Большевикам відкриваються шляхи до влади. Треба зазначити, що Центральна Рада й українські військові частини стали на бік Керенського й допомогли йому перемогти Корнілова. Зрозуміло, що ці події розпалюють революційні настрої в Росії й на Україні, і тим створюють сприятливий ґрунт для большевицької пропаґанди. Центральна Рада й Генеральний Секретаріят використовують ситуацію і крок за кроком прямують далі до перебудови Росії на федеративних засадах, висовуючи гасло Українських Установчих Зборів. Центральна Рада шукає опертя в боротьбі з петербузьким урядом між недержавними народами Росії.

З'їзд народів.

21-28 вересня нов. стилю відбувається з'їзд народів. Прибули на з'їзд делеґати татар, грузинів, латишів, литовців, жидів, естонців, молдован, донських козаків, союзу козацьких військ та бурятів.

З'їзд народів ухвалив, що Росія повинна бути федеративною демократичною республікою, обрав Раду Народів з осідком у Києві і доручив їй керувати справою боротьби всіх народів за "Храм волі народів" російської федерації. Головою Ради вибрано проф. Грушевського.

Таким чином, Україна дістала мандат від недержавних народів Росії "бути їхнім провідником у боротьбі та оборонцем їхніх федеративних прав". Це значно підносило політичну вагу України, але водночас творило для неї й небезпеку - прийняти на себе і витримати перший і головний удар російських єдинонеділимців усіх кольорів. Тому стає зрозумілою запекла ворожість червоних і білих москалів до українського ренесансу і Центральної Ради, як керівного органу. До грядущої боротьби і повинна була як слід приготуватись Центральна Рада і Генеральний Секретаріят. -/організація своєї реґулярної міцної збройної сили була для цього конче потрібна. На жаль, як побачимо далі, наш партійно-політичний провід не спромігся цього здійснити/. - У вересні й жовтні буржуазія і помірковані соціялісти роблять багато спроб утворити сильну коаліційну владу і тим

стримати розвал країни і приборкати Центральну Раду та Генеральний Секретаріят. Ці кола виявляють щораз більшу ворожість до українського відродження, погрожуючи Центральній Раді навіть розгоном. Але всі спроби москалів створити тверду коаліційну владу не повелись, час і обставини працювали для большевиків. Революція прямувала до свого логічного завершення - "листопадових днів".

Українська Народна Республіка.

Центральна Рада і Генеральний Секретаріят, щоб зробити ще один важливий крок наперед та зафіксувати його державним актом, призначають на день 2-го листопада Третій Військовий З'їзд. На З'їзд прибуло около 3.000 делеґатів. Наради відбувалися з перервами на протязі десяти днів. / 2-12 листопада / Незабаром одержано відомості, що в Петрограді точаться криваві бої. 7-ого листопада большевики опанували ситуацію в російській столиці. Міністрів Тимчасового уряду заарештовано. Керенський врятувався втечею.

Центральна Рада утворює Революційний Комітет з компетенціями на всі Українські Землі. З'їзд тимчасово припиняє працю, організує із своїх делеґатів полк і стає до розпорядимости Центральної Ради. В Києві починається збройна боротьба між місцевими большевиками і військом Тимчасового уряду. -/Військові школи, ударні курені, делеґати козачого фронтового з'їзду, що теж відбувався в той самий час у Києві/ - Штаб округи поволі набирає переваги і облягає будинок, де засідав Совєт робітничих і селянських депутатів. Центральна Рада розв'язує цей конфлікт. На її пропозиції, большевики капітулювали - /між ними відомий П'ятаков/-. Робітники оголошують у Києві страйк. Знесилене боями військо київської округи, на рішуче домагання Центральної Ради, залишає Київ. Центральна Рада перебирає владу в свої руки. Большевики поводяться стримано і покищо жодних акцій не виявляють. Військовий З'їзд реаґує на захоплення влади большевиками в столиці Росії такими постановами:

1. Третій Військовий З'їзд вимагає від Центральної Ради та Генерального Секретаріяту, щоб вони, спираючись на українське революційне військо, взяли всю владу на всій території України в свої руки;
2. Боротися з намаганнями большевиків передати владу в Україні до рук Совєтів робітничих та солдатських депутатів;
3. Виходячи з повного, нічим необмеженого самовизначення нації, З'їзд постановив вимагати від свого найвищого революційного органу - Центральної Ради - негайного оголошення Української Демократичної Республіки в етнографічних межах України;
4. Центральна Рада повинна взяти справу закінчення війни в свої руки. І коли інші уряди... затягають війну, то представники "трудящого народу" України власними руками повинні припинити дальший занепад своєї країни.

Д. Слобідський

ОГЛЯД МІЖНАРОДНЬОЇ ПОЛІТИКИ

Дня 12 липня ц.р. закінчилася чергова конференція Ради міністрів закордонних справ ЗДА, Англії, Франції та СССР. Світова опінія прийняла висліди цієї конференції з "приглушеним оптимізмом", - пише американська й англійська преса.

В багатьох спірних точках міністри осягнули певних компромісових розв'язок, але в засадничих питаннях лишилися й надалі з різними поглядами й ставленнями. Прірва між Заходом і Сходом лишилася й надалі.

Що досягнено на цій конференції ?

В першу чергу дійшло до певного порозуміння в справі скликання першої мирової конференції до Парижа на день 29 липня, з метою заключення мирових договорів з Італією та з васальними державами Німеччини: Угорщиною, Румунією, Болгарією й Фінляндією. Ця конференція якраз радить тепер у Парижі.

Невральґічною точкою конференції Ради міністрів була справа Трієсту, на який зголосила свої претенсії Югославія, а Італія за ніяку ціну не хотіла згодитися на відірвання цієї пристані й суміжної території від італійської держави. Після довгих дебат, міністри згодились на таку компромісову розв'язку цієї проблеми: творится "Автономна територія Трієсту", ограничена т. зв. французькою лінією, що починається від Дуіно та веде до Чіттанова. Інтернаціональна смуга Трієсту обіймає місто Трієст і вузьку смугу вподовж побережжя цієї затоки. Недоторканість і незалежність Трієсту ґарантує Рада Безпеки Об'єднаних Народів. Губернатора Трієсту призначатиме Рада Безпеки в порозумінні з урядами Італії та Югославії.

Далі вирішено, що Греція одержить назад Додеканезові острови, які належали дотепер Італії. Усталено французько-італійську границю в той спосіб, що Франція одержує від Італії Тенду, Бріґу, Монт-ченіс і кілька дальших граничних смуг у західніх Альпах. Відкинуто австрійські претенсії на південний Тироль, що перебуває в посіданні Італії. Італія має заплатити СССР воєнних відшкодувань сто мільйонів долярів, які йдуть на рахунок відмонтованих італійських воєнних фабрик, італійських закордонних маєткових вкладів та на рахунок біжучої продукції. Італія мусить зректися своїх суверенних прав на африканські колонії, а флота її буде обмежена до 41 одиниці. СССР одержує остаточно Бесарабію й північну Буковину. Румунія одержує назад Семигород /Трансильванію/ від Угорщини. Болгарська повітряна флота буде обмежена до 150 літаків, морська флота - до семи тисяч тонн. СССР відтягне своє військо з Болгарії на протязі 90 днів від дня ратифікації мирових договорів, протягом того самого часу буде стягнуто союзне військо з Італії. Угорська повітряна флота має бути так само обмежена до 150 літаків. У справі мирового договору з Фінляндією досягнуто цілковитої одноагідности.

З англійського боку вказують на те, що в справі Італії та балканських держав треба ще виснити деякі точки. Сюди належить, у першу чергу, справа вільної плавби по Дунаю, справа посілости союзних націй в Італії, питання відшкодування за ті втрати, що їх потерпіли союзні нації у ворожих країнах та питання англійської власности в Балканських державах.

Не досягнуто ніякого порозуміння в справі мирового договору з

Австрією та в справі Німеччини, яку міністр Бернс назвав "ключовою проблемою майбутнього Европи". Питання мирового договору з Австрією узалежнює Молотов від евакуації 437.000 чужинців із цієї країни, які, за словами московського міністра являють "загрозу не тільки для самої країни, але й для сусідних держав". Так само відкинув Молотов проєкт ЗДА в справі 25-літнього роззброєння Німеччини та в справі трактування Німеччини, як одноцілої господарської одиниці. Молотов сказав, що він мусить ще простудіювати справу майбутньої долі Саарщини. На кінець міністри згодилися на те, щоби восени скликати особливу нараду в справі Німеччини. Молотов зажадав від Німеччини відшкодувань на 2,5 мільярдів фунтів стерлінґів.

Молотов не погодився на те, щоб у мировій конференції взяв участь і Китай, тому ця держава не буде присутня на конференції.

Дня 9 липня Франція вислала запрошення 20-ти державам на мирову конференцію до Парижа. Як відомо, у конференції беруть участь і сов. Україна та Білорусь. На чоло американської делеґації визначено міністра Бернса, англійської - Бевіна, якого з причини занедужання заступає премієр-міністер Етлі, французької - премієр-міністра Бідо.

У своєму справозданні американському народові про вислідди паризької конференції, міністер Бернс сказав, між іншим: "Після десяти місяців трудної праці нам удалося договоритися до скликання першої мирової конференції. Щодо Німеччини, то всі наші намагання дійти до якогось порозуміння, не увінчались успіхом. Американську пропозицію визначити осібну комісію для простудіювання німецької проблеми, прийняли Англія та Франція, але СССР її відкинув. Ми не робимо з цього ніякої тайни, що контроля Німеччини чотирма потугами на основі теперішніх смуг не функціонує добре. Згідно з Потсдамським договором, Німеччину треба б трактувати, як господарську цілість, і для цієї мети треба ь зорганізувати центральну адміністрацію. В дійсності Німеччину поділено сьогодні на чотири цілком замкнені в собі простори. Рух людей, торгівля та інші важливі речі є тепер більше обмежені між цими смугами, як це буває між самостійними державами. Такий стан речей не може довше тривати. Тому ми даємо припоручення американському військовому урядові в Німеччині нав'язати співпрацю у важливих адміністративних справах з іншими трьома смугами, або навіть з деякими з них, якщо всі не згодяться на це. Голова американського військового уряду в Німеччині, ген. Мак-Нерней, уже й поставив у Берліні пропозицію в цьому розумінні, її студіюють тепер уряди дотичних держав.

Щодо австрійського питання, Бернс зайняв становище до уваги Молотова в справі евакуації чужинців із цієї країни та політичної частки і сказав, що це було б траґедією - пересувати мировий договір з Австрією тільки тому, що ця країна мусить давати притулок чужинцям-еміґрантам і втікачам, доки вони зможуть бути поселеними в інших країнах. До того, американський народ зависоко цінить демократичні вільності та святе право політичного азилю, щоб міг погодитись на видачу цих людей туди, де можна ждати ув'язнення їх, або й смерти.

На кінець сказав американський міністер: "Ми хочемо дати мир

цьому хворому світові, хочемо повернути вояків їхній батьківщині й їхній рідні, та перетворити шаблі на плуги".

Інші американські делегати на цій конференції у своїх звітах так само говорили про труднощі, які існують у взаєминах між західніми демократіями й СССР у справі упорядкування світу та забезпечення йому тривалого миру. Сенатор Вандерберґ сказав, напр., що ідейні, цілеві й світоглядові різниці між західніми демократіями й СССР може не такі страшні, як те взаємне недовір'я, яке існує між цими народами. Американський народ буде респектувати московський народ і його волю вибирати собі самостійно свій уряд і форму правління та влаштовувати своє життя відповідно до власної вподоби, але цього самого права він жадає і для себе, і для інших. ЗДА так само рішені, як і СССР, не допустити в майбутньому до ніякої форми й ніякого способу мілітарного нападу. ЗДА не допустять до того, щоб їх приневолили зайняти певне становище, на яке вони не згодяться добровільно. Так само Америка не піде на ніякий торг у справі прав людини й народів.

Із інших офіційних заяв американських державних мужів виходить, що ЗДА рішені допровадити до остаточного упорядкування світу, і на цей раз вони не зроблять помилки, подібної до помилки з першої світової війни, коли проголосили своє незаінтересування европейськими проблемами. Так само й англійські політичні кола заявляють, що за ніяку ціну не відступлять зі свого правильного шляху. Особливо гостро виступають ЗДА й Англія проти советських претенсій на майже казкову суму - десять мільярдів долярів - воєнних відшкодувань від Німеччини та проти небажання СССР допровадити до упорядкування відносин внутрі цієї країни. В справі цих репарацій один англійський часопис пише, що Москва хоче дістати золоті яйця та одночасно зварити гуску, яка їх несе. Большевики мають намір допровадити Европу до цілковитого хаосу, щоб тим легше спекти свою печеню в цьому хаосі !

Паризька конференція не задовольнила й держави, доля яких була предметом цих нарад. Югославія, устами свого заступника, президента міністрів, Едварда Кардолі, заявила 17 липня, що вона ні в якому разі не визнає інтернаціоналізації Трієсту. Так само італійський президент міністрів, де-Ґаспаррі, заявив, що італійська республіка не зможе існувати, якщо Трієст буде інтернаціоналізований. Італійський посол Еміліо Луссу закликав італійський уряд не підписувати ніякого "кривдного мирового договору", бо не італійський народ, а британська політика та інтернаціональний капіталізм є відповідальні за фашизм... В справі признання Франції деяких італійських земель, сказав де-Ґаспаррі, що Франція воліла б здобути собі приязнь італійського народу, ніж ці землі. Незадоволена й Угорщина, яка протестує проти прилучення Семигороду до Румунії. Всі сподіваються, що на мировій конференції ці питання ще можна буде змінити.

Але хоч би як закінчилася мирова конференція, не розв'яже вона ні одного з тих основних питань, від яких залежить війна або мир у майбутньому. СССР провадить свою власну політику, яку ні в якому разі не можна буде погодити з політикою інших держав. Цей велетень, що загрожує цілому світові, не вгаває кричати про те, що він сам загрожений... В ім'я цієї своєї небезпеки він може провадити свою загарбницько-імперіялістичну політику. "Комунізм, хворий

ідеологічно, почуває себе безпечно лише тоді, коли він сам виступає в ролі рікаря", - пише "Таймс". А далі: "Прагнучи забезпечити себе від несподіванок, СССР з 1939 року приєднав собі, приблизно,700.000 кв. кілометрів нових земель і до того ще обставив свої кордони карантином із "дружніх" урядів. Винятком є Іран та Турція". Для своєї безпеки утримує СССР найбільшу армію в світі - щонайменше 6 мільйонів вояків. Тому в американському сенаті зажадано, щоб Америка задержала могутню мілітарну силу для охорони миру та для того, щоб відбити напади всіх тих, які в майбутньому хотіли б ще провадити заборчі війни. Тому президент турецької держави, Ісмет Іненю, в своїй передвиборчій промові з дня 17 липня - вибори відбулися 21 липня - сказав, що, не зважаючи на всі господарські тягарі, Туреччина мусить і далі держати таку саме велику армію, як три роки тому. При цьому президент Туреччини згадав справи Дарданелів та оборони Констянтинополя, які в дуже скорому часі можуть стати актуальними. Ясний натяк у бік Москви. До того не варто забувати, що СССР не зрікся своїх претенсій на північно-східні території Туреччини.

А далі: советська преса щораз більше нападає на грецький "фашістівський" уряд і жадає замінити його "демократичним" - читай: большевицьким, що стояв би під наказами Москви - урядом. Тому Греція, за допомогою Англії, досить жвавим темпом реорганізує розбиту свою армію. Сама ж Англія, хоч має багато клопотів із сильними національно -революційними рухами в Палестині, Індії, Єгипті й ін. країнах, присв'ячує велику увагу обороні своєї імперії та взагалі обороні своїх життєвих позицій. З цього погляду треба дивитись на поїздки маршала Монтґомері в різні сторони Британської імперії та в стратегічно важливі пункти - нпр. Атени - поїздки, які почалися досить скоро після військової конференції доміній у Лондоні, де генеральні штаби обговорювали пляни оборони імперії. В підготовці Англії до всяких евентуальностей треба, мабуть, шукати й причини раціоналізації там нових харчових продуктів - нпр., хліба - перший раз в історії Великобританії.

Що робиться по другий бік "залізної завіси" ? Там - усе мовчить, бо "благоденствує..." Проте, деякі події в цій "щасливій країні" народів СССР вказують на те, що там не все в порядку. Промовистими прикладами для цього є зростання революційних ферментів на Україні, революційне кипіння в Польщі й Угорщині. Особливо внутрішні неспокої в цих двох останніх країнах набрали світового розголосу. Погром жидів у Польщі, у Кельцях, викликаний тим, що зайняли вони тут важливі провідні пости й працювали проти польських національних інтересів, як ствердив польський єпископ, а далі часті організовані напади на советські військові частини - з одного боку, а з другого - плянові арешти та розстріли чільних польських національних діячів та взагалі безпощадна чистка всіх тих, що хоч мріють про вільну Польщу - дають образ того революційного кипіння, яким живе сьогоднішня Польща.

Сильне національно-революційне піднесення треба відзначити і в Угорщині. Вбивства советських старшин та взагалі загальний ворожий настрій проти "найдемократичнішої" влади в світі, приневолили московський уряд зажадати розв'язання соток національних товариств молоді, усунення міністра судівництва та знесення депутатської недоторканости деяких членів парляменту... Угорський уряд задовольнив у повній мірі перше домагання СССР, але відкинув два останні. Проти цього поступовання московського уряду запротестував англійський уряд бо такі дії Москви означають пряме втручання у внутрішні справи угорської держави. На цей протест советський уряд ще не відповів.

В Румунії й Болгарії закрито останні опозиційні демократичні часописи та приневолено до мовчанки все те, що важилося піднести свій голос в ім'я національної гідности й національних інтересів Румунії.

Вірний прислужник Москви, "маршал" Тіто, після позірного "народнього" суду, наказав публічно розстріляти національного героя Сербії, ген. Дражу Міхайловича, який тим провинився, що побіч безпощадної боротьби проти німців, зважився зняти зброю і проти сербських національних зрадників та слуг Москви, символом яких був і буде "маршал" Тіто. Капіталістичний світ не спромігся виступити на захист національного героя-революціонера з такою твердістю, щоб урятувати його від середньовічних тортур і розстрілу. Міністер Бевін міг тільки відповісти в парляменті, на численні інтерпеляції в цій справі, що "то є внутрішня справа Югославії" і англійський уряд не може втручатися у неї... Якщо таке ставлення Англії до цієї справи, то чому ж вона тоді терпить втручання Москви у внутрішні справи всіх народів світу - навіть Англії ? За "залізною завісою" Москва робить свою "політику" - держить розп'ятими і в неволі кругло 150 мільйонів чужих народів, і готується до "ущасливлення""гнилого Заходу"...

Тому, хоч у себе з корінням вириває вона всякий прояв національного життя, у світі піддержує вона національні революції інших европейських і позаевропейських народів та використовує для своїх цілей могутній фермент національних неспокоїв в Европі, а особливо в колоніях, щоб у цей спосіб здобути собі симпатію тих народів і пізніше "прибрати" їх до своїх рук. Національний момент в сучасній політичній історії має й буде мати вирішальне значення в усталенні нового світового порядку, але, якщо вирішуватиме його Москва, то з національного визволення - перетвориться він у національне рабство. Лявіна національних революцій заливає Европу й Азію. Москва надзвичайно зручно використовує це явище й намагається використати його для своїх загарбницьких цілей. Народи, які не зазнали ще на своїй шкурі московсько-советської дійсности, легко йдуть за голословними кличами Москви. І лише поширення ідеї націоналізму, тісно пов'язаної з гаслом свободи народів, їх державної суверенности та їхньої співпраці в напрямку охорони світового миру, можуть урятувати людство від варварства й руїни. Сама фізична сила не змінить обличчя світу, змінить його тільки н о в а і д е я , а такою ідеєю є тільки і д е я н а ц і ї , національної д е р ж а в н о с т и і співпраці вільних, ні від кого не залежних, народів.

-с.-й.

НА МАРҐІНЕСІ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ

Багата й дуже різноманітна українська еміґраційна преса. Тому було б дуже цікаво зробити певну аналізу цієї преси, знайти її ідейні підстави й політичні та світоглядові напрямні. Маємо враження, читаючи цю пресу, що виріс тут на еміґрації могутній часописний ліс, де побіч дужих дубів і струнких кедрів сильно розгніздилися й усякі карликуваті потвори, які ростуть собі й буяють та в тіні сильних дубів і струнких кедрів роблять свою шкідницьку й гальмуючу роботу. Відчувається конечна потреба вмілої руки прочистити цей ліс, відрубати все гниле й нездорове та в цей спосіб дати змогу розвиватися здоровому й життєдатному. До цього могла б причинитися багато "Спілка Українських Журналістів", закладена в Ульмі на початку червня ц.р., але й ця Спілка мусіла б у першу чергу викристалізувати для своєї праці ясні ідеологічні й світоглядово-політичні засади. Оскільки нам відомо, то Спілка такої плятформи ще не має - щонайменше ми не мали нагоди ще запізнатися з нею: в українській пресі Спілка не оголосила в цьому змислі ще нічого. А дуже шкода. Бо не важлива сама організація журналістів, важливе те, що задумує робити ця спілка й яка програма її праці. Журналіст - це той, що кожноденно формує душу народу й дає йому напрямні думки й чину. А щоб виконувати таке велике завдання, треба його добре знати.

На декларації з'їзду з 3-го червня ц.р. ще не можна оперти конструктивної праці в ділянці української преси. Бо що, наприклад, означає "християнська европейська культура" й "справжня демократія в її західних зразках" ? Чи ми вже не здібні на у к р а ї н ь к у к у л ь т у р у й усе мусимо шкандибати за чужими зразками ? Ми, або будемо у к р а ї н ц я м и й створимо у к р а ї н с ь к у к у л ь т у р у, як найчистіший виплив д у х а н а ш о г о н а р о д у, або втопимось в чужому морі, без огляду, чи це буде "европейська культура", чи якась інша. Всі великі культури повстали з духа народу, який їх створив, а не з чужих зразків. Так повстала грецька культура, так повстала в новіших часах і французька. Із наслідування грецької не повстала римська культура, за те Рим дав світові неповторний зразок правових систем та будівництва держави, бо це було виплвом його національного духа, а не наслідуванням чужих зразків. Наш народ створив прекрасну народню культуру, черпаючи свої сили з власного творчого духа, а не з якихось "европейських культур". Це не означає відгородитися від світу й не брати в нього те, що найбільше відповідає нашій духовості, але свою ролю виконаємо в світі тільки тим, що саме видобудемо ми з найглибших надрів нашого, українського духа.

Всякі чужі "зразки" не дадуть нам нічого, як нічого, напр., крім нового поневолення, не дав нам у недавньому минулому й соціялізм у його "західних зразках". Без сумніву, демократизм західнього зразку є в сучасну пору найкращою політичною системою, яка забезпечує свободу людині й народам. Але демократизм, як політична система правління, не може бути нашим п о л і т и ч н и м і д е а л о м, бо по-перше, поневолення наше не має свого джерела в політичній системі - нас поневолювали всякі політичні системи, - а по-друге, форма й зміст всякої політичної системи, яка має бути колись застосована в нашій державі, мусить бути як не суто українська, то щонайменше перетоплена в духовому горнилі нашого народу й згідна з його історичними традиціями та плянами на майбутнє. Ми маємо свою історичну демократію, оті "вольності козацькі", з яких ми мусимо виходити в творенні нашої державної системи

правління. В розбудові цієї нашої демократії ми використаємо й усі здобутки нових часів щодо прав людини й народу, але в основу все ж таки поставимо те, що є питоме тільки духові нашого народу. Якщо ми маємо жити, то мусимо створити українську політичну школу, на українських зразках. Европі не цікаві й не важливі всякі її попутчики й наслідувачі, але оригінальні, великі творці й будівничі. Станемо европейцями не через ліпе наслідування - хоч би й найкращого - чужого, але через наш власний духовий вклад у спільну скарбницю західної культури. "Слово о полку Ігоревім" і "Кобзар" Шевченка - ці незрівнянні перлини в нашій духовій скарбниці - не повстали з наслідування "західних", чи інших зразків, але з глибин нашого духа й тому вони вел...і й неповторні в своїй красі і силі.

Бути собою - це гасло, під яким маємо прямувати до здійснення нашого призначення на землі.

Далі кажеться в декларації, що з'їзд журналістів висловився проти "тоталізму, монопартійности, диктатури й вживання терору, як засобу політичної боротьби". Чи треба було ці речі вставляти в офіційну деклярацію ? Чи наш народ витворив ці системи, або чи взагалі є в нас якась політична група, яка проповідує або проповідувала їх ? Наші деклярації мають відноситися до українського народу, а український народ цих засад ніколи не визнавав і не хотів собі засвоїти їх. Так, треба було виступати проти бандитизму /деклярація називає це"терором"/одної нашої політичної групи, але тут треба було мужньо назвати цю групу й те зло, що вона плекає, по-імени. Українському народові треба ясно й недвозначно сказати, що обстоює його провідна верства, а менше - проти чого вона.

Ми мусимо прагнути якнайширшого розвитку української духовости й випливаючих із неї форм національного життя та проти всякого поневолення людини й національних спільнот - без огляду на те, під якими гаслами йтиме це поневолення. Ми знаємо, як жив український народ під польськими, чеськими й румунськими демократіями "на західний зразок", ми знаємо, як жив наш народ під гаслами християнської релігії й моралі під Москвою в дореволюційних часах. Тому не шукаймо чужих зразків, бо й найліпший кожух, не на нас шитий, буде завжди давити нас. Так учить нас народня мудрість, що творилася без чужих зразків.

Цих кілька рядків хай будуть рівночасно відповіддю на статтю д-ра С. Барана з "Українських Вістей" ч.25 з дня 11 липня та з "Християнського Шляху" ч. 24 з 7 липня ц.р. п. н. "Проти тоталізму, диктатури і терору".

Д-рові С. Баранові, як голові Спілки Українських Журналістів, не зайво було б сказати, що такі статті, як нпр. стаття "По соборі епископів У.А.П.Ц.", вміщеній в ч. 18 "Християнського Шляху" з 5.V.1946., аж ніяк не впливають на оздоровлення відносин у лоні українського народу. Нездорові випади проти української православної церкви та певна радість із того тяжкого становища, в якому, в наслідок ворожих подій, опинилася ця Церква, затруюють тільки ту й так уже нездорову атмосферу, в якій опинився сьогодні цілий український народ. Автор статті з певним тріюмфом констатує, що Українська Православна Церква "зависла в повітрі", бо "православний світ є тільки на Сході і то далеко, на Заході його нема", за те, логічно виходить, що грекокатолицька церква найшлася в своєму сової, бо вона католицька, а Католицизм є на Заході... А що було б, коли б так, силою фактів, греко-католицька Церква опинилася на Сході, скажім у Києві чи Харкові, серед православних українців,

чи "звисла б вона так у повітрі" серед некатолицького українського Сходу, як тепер православна українська Церква серед неправославного Заходу ? Із статті треба б таке заключити. Ми гадаємо, що тепер обидві наші Церкви "звисли в повітрі" і цим не треба нікому з українців радуватися ! Що католицька Польща несла нашим католикам - це всі ми знаємо. Цього самого можемо ждати й від католицької Німеччини. Тому не в роздорі й показуванні пальцем на себе є й буде наша сила, але в єдності, бо як пропаде православний український народ, тоді безапеляційно загине й католицький, - як не релігійно, то національно. Хай кожний із нас молиться Богові так, як знає,але спільно мусимо нести тягар нашої визвольної боротьби й спільно боротися за визволення обох наших Церков, які знайдуть свою волю тільки в самостійній українській державі.

ІЗ ЧУЖОЇ ПРЕСИ

В Берліні появляється від травня 1946 р. журнал під назвою"Новий світ". Журнал має за мету ознайомити німецький світ із "новим" совєтським світом. Редакційна колегія складається з А.В.Кірсанова/головний редактор/, В.А.Рубана, Ф.М.Шемякіна, Б.Ф.Зільбермана, В. Д. Ветрова/відповідальний редакційний секретар/.

Перед нами перші три числа. Журнали можна купити в усіх омугах Німеччини, зате в совєтській смузі не знайдете ні одного /крім комуністичних, розуміється/ журналу чи часопису, які друкуються в інших смугах Німеччини. Совєтський світ - це світ для себе, і його взагалі "не цікавить", що думають і як живуть люди поза цим замкненим світом! Несовєтський світ - це той світ зла й недолі, який треба за всяку ціну знищити й замінити його "новим світом", світом "щасливих і вільних совєтських народів", світом пролетарів. Це виходить ясно з кожного рядка журналу.

Ми принагідно ще повернемось до обговорення деяких цікавіших моментів із цього журналу. Тепер нашим читачам уможливимо хоч короткий перегляд статтей першого числа журналу, яке, зрештою, є типовим для всіх інших. В цьому числі вміщено: промову Сталіна з 9.II. 1946 р. /обов'язково з портретом/, рішення Верховного Совєта, плян нової п'ятирічки на роки 1946-1950 - звіт Н.А.Вознесенського; далі статті "До історії наук про розвиток суспільства" Г. Александрова, "Аграрна реформа й демократизація публічного життя" Е. Варґи, "Великий російський народ - визначна нація і керівна сила СовєтськогоСоюзу" - проф. В. Лебедєва, "Совєтська наука на услугах батьківщини" С.І.Вавілова, "СССР - найбільше країна землі" Н.Н.Михайлова та кілька оповідань.

Центральною статтею є тут стаття проф. Лебедєва про "великий руський народ", а всі інші статті тільки підкреслюють тези Лебедєва: все, що зробилося в "батьківщині комунізму", є одинокою заслугою - "великого руського народу". Всі інші народи великі тільки"вдячністю" та "щастям", що можуть жити під опікунчим крилом "великого брата".

Більш шовіністичнішої статті ми ще не читали. Мабуть ніякий народ не здібний на таке сомообожання і національний шовінізм, як - московський, і то в добу, коли він голосить комуністичну ідею рівности і братерства всіх. З другого боку, стаття повна історичного фальшу. Виходить, що поза московським народом, на сході Европи, ніякий народ не творив більше історії. Про Україну ніде ні слова - український народ з'являється аж 1918 року, щоб подякувати московському народові за визволення... Дослівно це місце: "Депутати Найвищого Совєта УССР писали в привітальній телеграмі російському народові: "Ніколи вдячна Україна не забуде могутній заклик Сталіна, що його він звернув до народу Росії в так тяжкий для України час - 1918 рік:"Україна стоїть на порозі свого визволення. Спішіть їй на поміч!" Ось повні глуму, садизму й іронії слова "найгеніяльнішого з найгеніяльніших" "опікунів народів". Битву під Полтавою згадується тільки, що руські війська розгромили там цілковито найсильнішу в той час армію Карла XII, яка вдерлася в Україну. Грім побіди ... Полтави дзвенів серед оторопілої Европи. Сильна й могутня Росі... вступила на світову арену... Але ні слова про Мазепу, ні слова про спалення Батурина й бестіяльний масакр серед української людности, що боролася за свою самостійність. Україна тут - провінція Росії.

В статті згадується про поміч, яку давали Москві, в її "свободолюбних війнах" всякі маленькі кавказькі народи, але ні слова про український народ і його затяжну вікову боротьбу з московським"освободителем". В статті вичислені всі московські національні провідники і загарбники, всі царі і звичайні бандити - всі вони є гордістю і славою "великого російського народу". Колись Москва кидала болотом на "тиранський царський режим", - сьогодні ті самі царі є... славою "великого руського народу", а тим самим і всіх "совєтських народів", яких цей народ "освобождав і боронив". "Центром для з'єдинення руської країни в одну могутню централістичну державу була Москва". Всі "совєтські народи" завдячують свою"свободу" і "щастя" великим руським провідникам і полководцям, як Дмитро Донской, Петро I, Румянцев, Суворов, Кутузов, Іван Болетніков, Степан Разін, Пугачов і багато інших, а на кінець, розуміється, Ленін і Сталін.

Але це не тільки "совєтські народи" завдячують своє "щастя" - "великому руському народові", - "Европа й її цивілізація завдячують свій рятунок великому руському народові", бо "він оборонив їх від татарсько-монгольських завойовників". Тому великий руський народ має певні права на цілу Европу й її цивілізацію. "Країна - великий руський народ подарувала світові геніїв людства Леніна й Сталіна". За все це "кожний совєтський громадянин і кожний росіянин є гордий на славу свого власного великого народу", - кінчає свою статтю проф. Лебедєв.

Ось правдиве обличчя Москви !

М. В.

Заробітна платня сільсько-господарських робітників та прибутки колгоспників у совєтській Україні.

/ Продовження [x]/

Оплата трудоднів

Протягом цілого року колгоспникам видавались грошеві аванси в рахунок оплати вироблених трудоднів. Оплата трудоднів по колгоспах могла бути переведена лише після того, коли колгосп виконав усі свої зобов'язання, а саме: здачу хліба й продуктів тваринництва державі, засипку насінньового фонду, страхового фонду, переів розрахунок з М.Т.С., з якою колгосп мав підписаний контракт, і т.і. Оплата трудоднів переводилась, як уже згадувано раніш, так натурою, як і грошима. Взагалі повний розрахунок з колгоспником переводився не раніш 1-го жовтня, але траплялося, що це затягалось аж до місяця грудня. Аванси протягом року видавались лише грошима. Видачу авансів зерном було категорично заборонено. Були випадки, коли управи деяких колгоспів видали своїм членам колгоспу аванси зерном до повного покриття всіх вимог, які ми вже перерахували, але за нарушення цього наказу жорстоко терпіли члени управи /тюрма і концентраційні табори /. Отже, селянин, коли не мав чогось посіяного на своїй власній садибі, міг спокійно пухнути з голоду, як це часто й траплялося /досить згадати роки - 1932, 1933, 1934 /. Навіть в останні роки перед війною можна було спостерігати по містах України, коли в чергах до крамниць по хліб, разом із міським населенням, стоять і селяни, які й були продуценти цього ж хліба і здавали його державі, як уже зазначалось, на казково низькі ціни, а купували цей же хліб у держави за високі ціни. Але не всякий селянин-колгоспник мав можливість купувати за гроші хліб, а хто цієї можливости не мав, то мусів і мусить хліб замінювати якимсь іншим продуктом, як картопля або якісь сурогати. Тому то селянин-колгоспник прагне до того, щоб на своїй присадибній землі мати всього потроху. На присадибній землі у селянина можна бачити не лише городні культури, але й зернові, як ярину, так і озимі культури. Правда, всяка культура займала невеличкий простір площі, але всієї землі під садибою у селянина було, залежно від району, від 0,5 га на правобережних землях, до 1,5 га в степових районах Херсонщини, Миколаївщини, або Катеринославщини. Отже, селянин-колгоспник має своє справжне індивідуальне господарство якогось карликуватого розміру. По таких провінційних містах, як Кам'янець-Подільський або Полтава, де по околицях міста живуть справжні селяни, можна було спостерігати, що між хідником для людей і вулицею для проїзду тягнуться вузенькі смужки жита, пшениці, гречки, або кормового буряка. В такий спосіб хотіли селяни обійти колгосп і забезпечити собі своє хоча б мізерне існування. На колгосп селянин дивиться як на зло, з яким мусить він миритися, а революція йому замість того, щоб збільшити земельний придів, зменшила. Селянин, зменшивши свої потреби, виходив зі скрути, а на колгосп і працю в нім дивився, як на державну повинність, а, крім цього, сподівався, що, пізно восени може від колгоспу щось і припаде. У всякім разі на колгосп селянин не орієнтувався, і до колгоспного господарства, в кращому випадку ставився байдуже, а то навіть вороже. Так було до 1933р., але з цього року постановою партії й уряду присадибні землі були

[x]/ Див. числа за березень-квітень, травень і червень.

зменшені до 0,5 - 0,50 га, а, крім цього, розселені по хуторах селяни були примусово зігнані знову до села і, таким чином, і дрібне, чи, краще сказати, карликове господарство селянина було знищене. Отже, селянин опинився цілковито в лабетах советів.

Із щорічних звітів колгоспів видно, що оплата грішми з року в рік збільшувалася в номінальному відношенні, а в реальному безперечно, зменшувалася, бо життя з року на річ дорожчало. Оплата трудодня зерном з року в рік була не однакова, але не було такої тенденції до збільшення, як це намічалося з оплатою грошевою. Урожайність з року в рік не була однакова, а навіть годі й говорити про підвищення врожайности в порівнанні з рядом попередніх років. Досить проглянути цифровий матеріял советської ж статистики, яка, згідно з наказом згори, при всіх намаганнях збільшити на папері врожайність, подає цифровий матеріял, який характеризує врожайність далеко не в бік збільшення.

Середній збір з 1-го га площі збирання/на центнери/:

Назва культур	роки: 1937	1938	1939
Всі зернові і зерно-бобові	10,4	9,1	11,0
Цукрові буряки	171,4	160,3	123,9
Картопля	85,4	67,9	57,9

З наведеного/цифрового матер'ялу/видно, що урожайність була не стійка, а й тенденції до її сталости або збільшення не помічаємо.

Отже, оплата натурою не мала щорічного збільшення, а оплата одного трудодня грошима по колгоспах України від 1935 року мала такий вигляд:

Оплата одного трудодня за роками в рублях:

1935	1936	1937	1938	1939	рік
0,52	0,75	0,93	1,20	1,20	рублів

Таким чином грошева оплата, хоча й була мізерна, але збільшувалась щороку. Щодо реальности її вартости, це питання другого порядку. Оплата ж натурою мала такий вигляд:

Видано на один трудодень зерном /на кілограми /:

1935	1936	1937	1938	1939	рік
2,4	2,6	3,5	2,1	2,4	кілограм

Ми наводимо цифрові дані по Україні в цілому, але й з наведеного матер'ялу видно правдивість нами висловленого.

Висота оплати трудодня натурою великою мірою залежала від того, скільки советська влада забрала від колгоспу. Досить пригадати роки 1932 і 1933, коли за нормального врожаю Україна переживала нечуваний в історії людства голод, завдяки лише тому, що совети цілком забрали весь урожай.

Виробіток трудоднів

Кожному колгоспникові проблена ним праця в колгоспному господарстві записувалася в трудоднях. Певна встановлена норма праці дорівнювалась одному трудодневі. Селянин колгоспник за пророблену працю в колгоспі одержував, як уже було доведено цифрово, малу оплату. Отже, цілком природньо, коли ми помічаємо малу кількість вироблених трудоднів, що припадало на одного працездатного. Це викликало постанову ЦК.ВКП/б/ і СНК. СССР. від 27 травня 1939 року, в якій зазначено, що ті колгоспники, які виробили менше восьмидесяти трудоднів на рік, мусять бути виключені з колгоспу, а далі слідували всі

випливаючі з цього/виключення з колгоспу/наслідки. Перш за все,такого селянина оголошували ворогом советського народу, куркулем, що потайки проліз "в стройные ряды советского пролетаріата", щоб з середини повалити советську владу й завести не менше як на цілій Україні,капіталізм і всю землю передати поміщикам і т. д. Отже такого нещасного селянина очікувала гірка доля: тюрма, висилка в далекі концентраційні табори на каторжні роботи, а то й фізичне знищення, коли він до всього цього на допиті в НКВД "добровільно" визнав себе ще й шпигуном на користь хоча б Японії, або Нової Зеляндії.
Коротко казавши,дуже незавидна була доля такого селянина-бідака .А родину такого селянина виганяли з хати. Ніхто в селі не мав права прийняти до себе цих нещасних людей - жінок і маленьких дітей. Зимою або восени, в холод, дощ ці нещасні люди мандрували геть із села на повну загибіль. От в таке лихо попадала селянська родина в "стране социализма", де панує "рабоче-крестьянская власть".

Отже виробіток трудоднів за роками був такий:

	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
1. Усього вироблено трудоднів на один колгоспний двір	230	282	325	370	402	419	429
2. Усього вироблено трудоднів на одного працездатного	142	146	172	176	188	194	202

З наведеного/цифрового матер'ялу/видно, що селянин-колгоспник виробляв мало трудоднів у колгоспі, членом якого він вважався.

Загальна кількість вироблених трудоднів за галузями сільського господарства на відсотки за роки 1938 і 1939 мала такий вигляд:

Галузі сільського господарства: роки:	1938	1939
1. Усього нараховано трудоднів за роботу в рослинництві	63,7	62,2
2. -"- -"- -"- за догляд робочої худоби	8,2	8,5
3. Усього нараховано трудоднів за догляд продуктивної худоби	8,7	9,8
4. Усього нараховано трудоднів за роботу в допоміжних підприємствах	3,8	3,8
5. ... за інші роботи	15,6	15,7
Разом	100,0	100,0

Ми не маємо можливости розглянути це питання за окремими областями, а відсилаємо до нашої повної за цим же заголовком праці, яка згодом має вийти друком. Слід звернути увагу, що на допоміжні підприємства припадало мало вироблених трудоднів. До цих допоміжних підприємств належать переважно млини невеликої потужности, олійниці, крупорушки тощо. Всі згадані підприємства обслуговували переважно власні колгоспівські інтереси. Як видно з наведених цифрових даних, підсобні підприємства були мало розвинуті. Як ми вже раніш визначали, селянин-колгоспник мав малий заробіток як зерном, так і грішми. Збільшити оплату трудодня зерном в умовах советської дійсности було неможливо, бо большевики не були б большевиками, коли б вони не діяли по-большевицьки. Збільшити ж грошову оплату трудодня була можливість, коли б большевики хоч трохи дали ініціятиви до рук місцевих людей. Подібні підприємства можна було б розвинути, бо були

ві умови до розвитку на місцях підприємств для переробки різних продуктів сільського господарства, до кустарно-ткацьких підприємств включно. Але досить було щось подібне почати, як зверху все це забивалось непосильними податками, а то й фізичним знищенням ініціяторів, бо, бач, вони хочуть відродити капіталізм!. "Всі під один рівень". Оцей "расєйський" принцип "равенства" й губить усю справу. Крім цього, насаджувати підсобні підприємства на селі, це значить організувати маси, а організована маса на селі є небезпечна для большевиків. До всього цього, на організацію підсобних підприємств, на перших порах потрібен кредит довготерміновий, а може й безповоротний, а у большевиків московських є принцип - "з села все, а селові нічого".

Мало нараховано трудоднів за роботу з доглядом продуктивної худоби. Це є доказом того, що різного роду ферми з продуктивною худобою по колгоспах мало розвинуті, про що ми вже раніш і згадували. Отже, з останньої таблиці видно, що колгоспи в Україні мають напрямок рільничий.

В цілому по Україні пересічно за 1938 і 1939 рр., на 1 га корисної сільсько-господарської площі припадало 56,5 вироблених трудоднів. Більше вироблених трудоднів на 1 га припадало в областях Правобережжя й Лівобережної України і менше по областях Степової України. На першому місці в цьому відношенні стоїть Кам'янець-Подільська область, де пересічна з двох років 1938 і 1939 дорівнює 83,5. Ця область в складі посівних культур має такі трудомісткі технічні культури, як цукровий буряк, тютюн, а також лікарські рослини, як фенхель, валер'ян і садки з виноградниками. Пересічна з років 1938 і 1939 по Вінницькій області - 76,5 трудоднів на 1 га корисної сільсько-господарської площі, по Сумській області - 76,0, Полтавській - 70,0, Житомирській - 70,0, Чернігівській - 68,5 і Молдавській - 60,5. Всі ці області, як видно з наведеного цифрового матеріялу, мають більшу кількість вироблених трудоднів, ніж ми помічаємо по інших областях України. Наведені області в складі посівних культур мають трудомісткі культури, як цукровий буряк, маслодайні рослини, тютюн, хміль /Житомирщина/, а також садки. Області Степової України, де переважно ведеться зернове господарство, мають меншу кількість трудоднів на 1 га корисної сільсько-господарської площі. Так, по Миколаївській області це число дорівнює 37,5, Ворошиловській - 36,5, Кіровоградській - 47.

Особисте господарство колгоспника

Селянин-колгоспник, бувши членом колгоспу має й своє індивідуальне господарство. Після "добровільного" вступу селян до колгоспу майже кожний колгоспник на своїй садибі, крім городніх культур, засівав ще зернові. Але подібне явище було невигідне для совєтів, оскільки селянин почував себе з економічного боку більш незалежним і не дуже поспішав на роботу до колгоспу, тому 27-го травня 1939 року було видано постанову ЦК. ВКП/б/ і СНК. СССР., за якою розмір присадибної землі скорочувався до 0,25 га, а в деяких областях до 0,50 га. Після цієї постанови селянин не міг уже мати своїх власних зернових засівів, бо присадибної землі ледве вистарчало на картоплю.

Таким чином, советська "робітничо-селянська" влада повністю досягла того, чого хотіла. Селянин опинився в повній економічній залежності від колгоспу, або, інакше кажучи, став не кріпаком, а справжнім рабом.

Колгоспник від свого неусуспільненого господарства мусів здавати державі поставки як зерном, коли був такий посів на його садибі, так і городніми культурами і продуктами від продуктивної худоби. Кожний колгоспний-селянський двір, якщо він мав прибутки від присадибної землі, худоби і від нехліборобських заробітків, мусів сплачувати сільсько-господарський податок, який вираховувався з річної суми прибутку господарства. Господарства колгоспникків, які не мали прибутків від неусуспільненого майна, мусіли "самообкладатися" /це офіційна назва советської влади, термін назви податку/ для задоволення місцевих культурних і господарських потреб. На кожне таке господарство приблизно припадало до виплати по 5 рублів на рік. Господарства ж, які мали прибутки, обкладались від 8 до 11 рублів. Колгоспник-селянин мусів також брати "добровільну" участь у розміщенні державних внутрішніх позик під гаслом: "позичаймо на місячний заробіток". Ми тут не будемо докладно розглядати питання деградації присадибного колгоспного господарства, а переносимо це питання до другого місця.

Чистий прибуток колгоспника.

Підсумовуючи чистий прибуток колгоспника, який від отримав у 1939 році грошима та натурою від колгоспу і від власного присадибного господарства, ми матимемо таку картину.

В цілому по Україні на один селянський двір колгоспника припадало:

Назва культур	кількість на кілограми	В тому - з власного присадибного господарства на кілограми.
1. Зернові культури	1111,0	---
2. Льон	0,4	0,4
3. Картопля	2025,5	1811,0
4. Сонячник	35,03	---
5. Цукровий буряк	56,0	56,0
6. Конопля	3,0	3,0
7. Кормові рослини	640,0	604,0
8. Овочі	351,0	350,0
9. Солома й полова	1501,0	---

Крім цього, в деяких колгоспах інколи з колгоспних ферм видавали молоко, так що пересічно в цілому по Україні на один колгоспний двір припадає 3,86 літрів. От це й уся натура, яку колгоспник отримував на свій двір від господарства, як колгоспного, так і свого власного, присадибного. Крім цього колгоспник на свій двір отримував від колгоспу грошевий прибуток, що в 1939 році становило 515 рублів, і грошевий прибуток від присадибного тваринництва, який дорівнював 57 рублям і 37 коп. Отже, разом колгоспник в 1939 році мав грошевого прибутку 572 рублі і 39 копійки.

Остаточний розрахунок з своїм членом-колгоспником колгосп переводив 1-го січня або в перших числах січня. Але коли робітник совхозу одержував хоча й неакуратно, але все ж таки місячну заробітну плату, то селянин-колгоспник не міг одержувати що-місяця оплату, оскільки не було, а й не могло бути, точно визначеної оплати праці колгоспника. Але селянин-колгоспник мусів якось існувати із своєю родиною

протягом цілого року, тому колгосп видавав колгоспникові аванс у рахунок остаточної оплати. В 1938 році до 1-го січня 1939 року колгоспникам на Україні було видано 51,6% всієї грошевої суми, визначеної до видачі на трудодні, а в 1939 році до 1-го січня 1930 року було видано авансом 54,9% грошевих сум, визначених до видачі на трудодні. За окремими областями відсоток видач грошевих авансів коливався, а саме: в 1939 році по Кіровоградській області до 1-го січня 1940 року було видано 62,2%, по Харківській області - 60,5%, а по Житомірській - 47,6% грошевого авансу. Видачу авансу натурою /зерно або овочі/ категорично заборонено. Колгоспник одержував оплату натурою в останню чергу, а ця черга наступала в жовтні, а часами і в листопаді місяці.

Коли ми всі прибутки колгоспника, які він одержував в 1939 році натурою від колгоспу за випрацьований трудодень, а також усі прибутки натурою, що колгоспник одержував від власного присадибного господарства, переведемо на гроші за цінами 1939 року, то виявить що колгоспник в 1939 році мав прибутку в переводі на гроші 1939 року 4427 руб. і 19 копійок.

Особистий прибуток колгоспника в 1937 році по трудобнях і від присадибного носподарства за даними звітів колгоспів, які не підлягами оголошнню, мав такий вигляд:

Особистий прибуток в 1937 році /по трудоднях та від присадибного господарства/-на рублі /.

	На один двір	На одного їдця
На один двір /в рублі /:	4758,80	1193,7
1. Весь прибуток		
2. Податки та обов'язкові платежі	56,8	14,3
3. Вартість споживання	4011,6	1010,5
4. Приріст худоби, птиці, грошей та продуктів	690,4	173,9

Отже, в 1937 р.,/а цей рік щодо урожайности був найкращий за останні перед війною роки, колгоспник мав гуртового прибутку на 1 двір - 4758 рубл. 80 коп., цебто на 331 руб. більше, ніж в 1939 році. Большевики після 1928 року ніяких бюджетів як селянських, так і робітничих не публікували.

Отже, дані за 1937 рік, які ми наводимо, є єдині, які нам освітлюють в деякій мірі це питання.

Виявляється, що з прибутку, який припадає на один двір в 1937 році, 84,7%, себто 4011,6 руб, споживалося, а з прибутку, що в 1937 році припадав на 1-го їдця - 1198,7 руб., на споживання було витрачено 84,3%, себто 1010,5 руб.

Весь прибуток на 1 двір колгоспника в 1939 році дорівнювався 4427,19 рублів. Коли ми будемо вважати пересічно склад двору колгоспника з 4,5 чоловіка, то виявляється, що в 1939 році прибуток на одного їдця дорівнювався 983,70 руб.

Ми візьмемо норму споживання 1937 року, знаючи, що, як правило, зріст "добробуту" колгоспника в "квітучій Україні", починаючи з 1937 року, не збільшувався. Отже, коли ми приймемо цифру вартости споживання, яке припадало на 1 двір в 1937 році, 4011 руб 60 коп. і перенесемо цю цифру за 1939 рік, то матимемо такий розрахунок.

Весь прибуток, що припадав на 1 двір колгоспника в 1939 році, дорівнювався 4427 руб 19 коп., на споживання за нормами 1937 року витрачено 4011 руб 60 коп., отже залишається 415 руб 59 коп. Податків за нормою 1937 року на 1 двір припадало 56 руб. 80 коп. Таким чином, після оплати податків, залишається на 1 двір 358 руб. 59 коп. Але крім податків, кожний громадянин мусів "добровільно" купити облігацію державної позики в розмірі від трьохтижневого до місячного заробітку. Місячний заробіток, виходячи з цифри 4427 руб. 19 коп., до-

рівнювався 369 руб. У колгоспника залишилось решти від прибутку на двір після сплати податків і покриття витрат на споживання 358 руб. 79 коп, а державну позику він мусів "добровільно" купити на суму 36 руб. Крім цього, колгоспник мусів оплачувати ліки, бо медична допомога хоча була й безкоштовна, але ліки платні. Отже на те, що зветься відтворення господарства у селянина не тільки не залишалось решткі в, а, навпаки, колгоспник мусів звужувати свої потреби на споживання, щоб збалансувати витрати з прибутками.

Таку картину, коли не гіршу, ми маємо, коли проаналізуємо селянський прибуток, що припадав на одну душу. В 1939 році на одного члена родини припадало 983 рублів 70 коп. Податку, що платив колгоспник в 1939 році, припадало на одного їдця 14 руб. 30 коп / в 1939 році податок був не менший/, вартість "добровільної" позики, що припадала на одного їдця двору, дорівнюється за зменшенням, 70 рублям, що разом з податками утворює цифру 84 руб 30 коп. Коли від прибутку, що припадає на одну душу - 983 руб. 70 коп., віднімемо 84 руб. 30 коп., матимемо 899 руб 40 коп. Від цієї суми слід було б відняти витрати на оплату ліків і непередбачені витрати, але припустимо, що сума 899 руб. залишається повністю на споживання. Вартість споживання в 1937 році за цілий рік на одного їдця дорівнювалась 1010 руб. 50 коп., а в 1939 році вартість споживання обходилась в 899 руб. 40 коп. Інакше кажучи, ми стоїмо перед фактом д е ф і ц и т у.

Коли ми проглянемо витрати на особисте споживання, що припадали на споживання одного їдця в селянському господарстві в 1915 і 1916 р.р. за даними бюджетів, досліджених Полтавським Земством, то помічаємо наступне: Вартість річного утримання їдця селянської родини за роки 1915 і 1916 дорівнювалась 42 руб. 75 коп. Коли ми переведемо гроші 1915 року, матимемо таку суму: В 1939 році десятка золота дорівнювалась 380 рублям совєтськими грошима, отже 42 руб. 75 коп. дорівнювались 1624 руб. 50 коп. За нашими підрахунками, як ми вже зазначали, колгоспник селянин у 1939 році на особисте споживання витрачав 899 руб. на одного їдця, що становить до вартости річного споживання селянином у 1915 і 1916 р.р. 55,35%.

Отже, селянин-колгоспник на харчування одного їдця своєї родини витрачав лише трохи більше як 50% того, що селянин витрачав у 1915 і 1916 р.р..

Таким чином, замісць щорічного зростання добробуту колгоспника в совєтській, за висловом большевиків, "квітучій Україні" ми помічаємо, навпаки, поступове недоїдання селянина-колгоспника і його сім'ї.

Селянин-колгоспник примушений був скорочувати свою норму споживання, нєзадовольняючи повністю своїх потреб, бо господарство його було дефіцитове. В цілому сільське господарство в совєтській Україні д е г р а д у є, а саме селянство п а в п е р и з у є т ь с я.

Княжполич

З М О Ж У !

/Рецензія./

Ю. Зорич. ЗМОЖУ! Драматична хроніка із сучасного життя на 4. дії. стор. 45.

Своїм внутрішнім оформленням цей твір не драма, навіть не драма-хроніка, а оповідання, репортаж, поділений автором не на поодинокі розділи, а на сценічні образки-дії. Щоб даний сюжет здраматизувати - а він вартий того, з огляду на його тематику - авторові треба було зосередити дійство довкола якогось трагічного конфлікту найважніших осіб, зв'язаного з даними подіями. Що такий конфлікт - не зв'язок - міг автор намітити з усією переконливістю між Ольгою і Певним уже на початку акції, це критичний читач добачує зараз, тимбільше, що й сам автор зазначує, що для Ольги в ідеях Певного спершу ще "багато сумнівного і неясного" /ст. 7/. Але переконлива зав'язка, переведення й розв'язка такого конфлікту вимагали від нашого автора, як основи всієї драми, певної постави експозиції - власне з погляду на внутрішню трагіку героїв, а не трагіку загального стану даного середовища. А далі: психологічного поглиблення та щонайчіткішого зіндивідуалізування характерів, отже тих спромог, яких покищо в автора "Зможу!" не бачимо. Експозиція у нього обмежується малюнком загального тла. Виведені ним характери з психологічного погляду трохи не всі типові, без тонших нюансів. Вони всі або безумовно ідеальні, або безумовно злі, отож в однім і другім випадку однобічні, і тому з чисто людського боку менше цікаві... Правда, автор у покажчику персонажів драми намагається індивідуалізувати їх кращими характеристиками, але цілість їх малюнку в драмі скидається таки на шабльон. А шкода, саме ж такі персонажі, як Ольга та Певний, давали авторові добру нагоду до цікавішого психологічного підходу, бо ж і Ольга, як жінка "з залізною волею", і Певний, як "рішучий революціонер", не повинні би так скоро ставати парою жагуче закоханих, як це автор з таким захопленням розмальовує, забуваючи, що саме така загальна ситуація, яку маємо в нашій драмі, просто примушує людей дещо уважніше та обережніше ставитися одне до одного, навіть тоді, коли вони закохані. І через отой шабльоновий підхід до проблеми кохання, немає тут ніякої цікавішої жіночої духовости, а вже з ніякого погляду жінки репрезентативного рівня. Отак лишається, як ідейний плюс драми Зорича, його добра воля змальовати боротьбу наших героїчних одиниць зпід знаку борців в переломовій добі проти большевицьких та німецьких наїздників на українську землю, висуваючи при тім такі ідеально продумані, чисті й всеціло справі віддані характери, як Певний та його однодумці. І хоч поза картинами большевицької шпіонажі та лютування німецьких хижаків у нас тут властивої драми немає ніякої, бо немає основного драматичного конфлікту, то авторові належиться всетаки признання за помітне тепло, з яким він розмальовує боєвиків підпільної армії, за відданість національній справі та за намагання творити в портретах ідеальних революціонерів - зразкові приклади національної зорганізованости. Але при тому автор на майбутнє мусить рішуче уникати такого широкого розмалювання побутових та епічних моментів, як це бачимо тепер у його творі, нпр., у дії II.2, з приходом колядників та з довжелезним оповіданням про свято Вазару в Житомирщині. Так само зовсім не суттєві для нашої драми є такі моменти, як любов Гострого до Ольги, або картина урядування Певного /II,1/, яку з такою точністю можна розмалювати в оповіданні, а не в драмі, де кожна ява має посувати акцію наперед, і кожна особа, яка являється на сцені, мусить бути з нею зв'язана, як необхідно приналежна до цілости драми.

Але, як уже сказано: хоч, як драматична спроба, твір Зорича має формальні хиби щодо драматичної побудови, він усе таки вартий уваги читача, і можна його радити нашій молоді, як корисну і здорову лектуру.

НАШ ШЛЯХ

МІСЯЧНИК
ПОЛІТИКИ
СУСПІЛЬНОГО
ЖИТТЯ
ЛІТЕРАТУРИ
НАУКИ
Й
МИСТЕЦТВА

Рік V 1946. VIII–IX

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Н А Ш   Ш Л Я Х

Рік У.   Серпень-Вересень   1946

ююю

З М І С Т

ююю

ЖИТОМИРСЬКИЙ ЗЛОЧИН

(В п'яту річницю з дня смерти сл.п.О.СЕНИКА і М.СЦІБОРСЬКОГО)

Це кров наша тут заклята.
О.Ольжич.

Вже минуло п'ять років з дня Житомирської трагедії - трагічного кінця О.Сеника і М.Сціборського - та ані час,ані драматичність останніх світових подій не можуть затерти неповинної крови з житомирського бруку.Горить далі,як свіжа рана на тілі нації - як пересторога й заповіт для нас і в нас.

Полковника Євгена Коновальця забив ворог зовнішній,його учнів і друзів - О.Сеника та М.Сціборського - стрілами ззаду - "українець" і "революціонер": неподолана з-назовні,мала бути українська революція розсаджена знутра.

В момент наступу авангарду українського визвольного фронту,Організованого націоналізму,на всю широчінь українського материка,мала бути зламана його сила ударна і заразом - перед усім українським світом,зокрема його східньою частиною,позбавленою довгі літа власного політичного життя, - скомпромітована,як така,українська визвольна ідея. Мав бути,нарешті,зламаний український духовий закон, українська соборність крови й духа,що їх ціною великих подвигів і великих жертв будував саме організований український націоналізм,а з ним і в ньому сл.п.М.Сціборський і О.Сеник. В Житомирі встала на українську кров - українська кров,на брата - брат,Земля мала бути кинута в крамолу,найстрашливішу з бід - внутрішнє самоспалення.

Злочин в Житомирі переступив останні межі революційного,українського і,нарешті,людського закону,та заразом,раз і назавжди відкрив своє власне лице.Відкрив,що ані зрада,ані червнева 1941 року профанація "проголошення" державности,ані постріли у Куца,Шульгу,Шубського і т.д: не є випадок,а "генеральна лінія",система й плян. Злочин цей "зірвав маску з агентів Ярого,агентів - національних зрадників, що в нинішню,таку важливу для України,хвилю вбачає своє завдання, свою революційну місію,про яку стільки горланять,у мордуванні найкращих елементів українства".(Олена Теліга - в Організаційній відозві ЗУЗ 1941). Бо після Житомира,як його продовження - нова річка

кривава, приходить Львів, смерть Барановського і Сушка, приходять все нові безчинства, інсинуації, зловживання іменем України і Повстань - терор, що його об'єктом стає вже потроху увесь український світ, а в перспективі - нові підступні постріли у кожного, для кого, як і для убієних - Сціборського і Сеника - українська ідея не є коньюнктурою часу, а правдою "природи метафізичної", неподільною і всеобіймаючою, для кого служба Україні полягає в "практичній повинності зосередження всіх своїх сил для боротьби з окупантом".

У відозві ПУН'у з 5.9.1941 року читаємо, що злочинного житомирського діла "доконала тим разом диверсія", що її "в найбільш рафінований спосіб" використав "той самий ворог, що від смерти Симона Петлюри й Євгена Коновальця намагається нищити провідний актив українського націоналістичного руху. А через п'ять літ, з одного з повідомлень "з тамтого боку", - що Сеника вбив "радянський патріот..."

Злочин родить злочин, зрада Організації - зраду Україні, і кров. На Україну лягла тінь Святополка Окаянного.

В Житомирі наповнюється проба Української Революції, а з нею Нації. М. Сціборський напередодні війни писав: "Іде про те, щоб не повторилась анархія гуляй-поля" й "не поховала основну виріщальну мету - боротьбу за державність в ім'я Нації", і за цю віру гуляйполе його забило.

Дорогу до нашої вічної мети - українського Києва - загородили Сеникові й Сціборському постріли ззаду. І крови цієї не об'їхати й не перейти, як закляття лежить вона на Нації, б о л и ш е д о в е р ш и в ш и п р о ц е с р е в о л ю ц і ї: "викинувши зо свого нутра первні анархії й злочинства" (Олена Теліга), знищивши в собі "п'яту колону", чорні душі й діла бродників, викупить Нація собі дорогу до перемоги і дійде остаточно до свого вічного Києва, й прийме вінець державности.

"Так сплатимо довг " ми та вся Україна - героїчній пам'яті і тих двох героїв нашого руху

МИКОЛИ СЦІБОРСЬКОГО і О. СЕНИКА-ГРИБІВСЬКОГО,

які впали, щоб воскресла оновлена Україна". (О. Теліга, в Організаційній відозві СУЗ 1941 р.)

СВЯТО ЗБРОЇ

Геройчного 1919 року, в день 31, политого сонцем, серпня, серпня блискучого золотом достиглого зерна, вступили об'єднані українські армії до столиці Соборної Української Держави - Києва. Українською зброєю вибито віковічного ворога з мурів столиці і над Золотоверхим замаяв жовтоблакитний прапор. Гордою й спокійно-твердою ходою проходили переможні частини української армії, блищала на сонці зброя в дужих і певних руках.

Це після довгої перерви руки українські вхопились за зброю, щоб відновити державу, щоб відновити традицію. Це прокинулась нація мужня й хоробра, підступом і насиллям приспана та в огні окрадена з усього, навіть із своєї духовости.

Ганебно окрадена, прокинулась вона, коли розлилися рвучкі води революції 1917 року.

Гул стояв у розлогих степах, палала заграва світової пожежі - нові сили готувались до нещадного нападу на наші простори й багацтва і ми, мов казковий лицар, прокинулись зі сну, з дужим хрустом випростали крижі, і руки почали шукати своєї зброї. Але зброї не було. Та не лише це. Не лише зброї не було, а зчинився пекельний галас усіх синів ворожого пекла, що зброя непотрібна, що це не на часі. І жах подумати! пекельний вереск мав свої наслідки: армію демобілізовано, озброєні частини проголошували свою невтральність. І не тільки військово були ми окрадені, але й духово. Жебралось автономії. Сголошувалось, що лише тому творимо своє життя самі, що нас до цього примушено, що на наші заклики братнього єднання ворог не відповів...

Та нація - це духова спільнота, що стоїть понад такими чи іншими рисами і вчинками одного покоління. Вона - це єдність, нерозривно зв'язана невидимими вузлами так само з майбутнім, як і з минулим. І потомки лицарів хоробрих не могли примиритися з цим. "Скипіло образою серце юнацьке" й вибухло очайдушним, легендарним, небувалим і святим чином незабутніх Крут.

Знову і знову все нові і нові стають завзятці до бою із зброєю в руках, продовжуючи славну боротьбу предків своїх. Щораз більше оживає зв'язок з минулим і відчуття великого майбутнього й боротьба розпалюється, розгортається - боротьба, що триває до сьогоднішнього дня, до останнього моменту, і триватиме далі.

Так швидко надійшов незабутній 1919 рік, що з "гнатких малороссийских душ креснув козацьку іскру". Справдились славні слова славного Мазепи "же през шаблі маєм права". Лише шабля - зброя в руці дає і почуття власної вартости, і свідомість свого права, і саме право. З розвитком збройної боротьби оживає й свідомість, оживає й думка. З поворотом традиції збройної боротьби відновлюється й традиція політичної, державницької думки, оживає ідея держави, воскресає ідея соборности. Це не випадок, що саме в 1919 році, після того, коли нація віднайшла себе серед брязкоту зброї й вибухів стрілен, проголошено акт злуки українських земель.

Ця залежність пробігає червоною ниткою через усі події з залізною і невблаганною послідовністю.

Коли луснула царська імперія і заклекотів вулкан революції в березні 1917 року, прокинувся велетень без зброї. Тоді появився 1 Універсал. В ньому революція говорила словами: "Хай Україна буде вільна", але приспаність і окраденість додавали: "Не відмежовуючись від решти Ро-

сії,не зриваючи зв'язкв з російською державою".Та атмосфера наладовується щораз більш загрозливою енергією,щораз густіші налягають хмари,щораз ближче чути глухі гуркоти бурі,що незабаром мала запалити всі українські простори.Вже 20.XI третім універсалом проголошено Українську Народню Республіку.

Ось почали насуватись на Україну дикі орди Муравйова - хоч Уряд не зробив нічого,щоб заступити їм дорогу,але вся нація почувала,що без бою,без трупів,без крови ворог до столиці не дійде.Школяр вхопився за зброю і промовив словами IУ універсалу - "Український народе! Твоєю силою,волею,словом утворилася на українських землях свобідна Українська Республіка.Здійснилася давня мрія твоїх батьків...Віднині Україна стає самостійною,від нікого незалежною,вільною,суверенною Державою Українського Народу".

Цей вияв української волі освячено живою кров'ю найкращих синів нації.Поміж противниками лягла межа,переступлення якої вимагало крови. Зникли декларації,надії,заклики,лишилась мова волі й заліза - і боротьба до остаточної перемоги.Не лишалось місця на жодні вагання,лиш зброя дзвонила.Ожили слова Великого Богдана: "Всі народи,що живуть на світі, завжди захищали і будуть захищати вічно життя своє,волю і власність. Нащо ж нам бути без чуття і тягати тяжкі пута рабства в дрімоті і соромному невільництві у власній своїй землі?"

Такою виразною стала правда: "Ми підняли зброю не для користи якоїсь або порожнього марнославства,а єдино на оборону батьківщини нашої" "Ми підняли зброю" - так власне треба окреслити розвиток події революції.І цю правду всі відчули,всіма вона стрепенула й оживила державницькі традиції,нерозривно з підняттям зброї зв'язані,і це навіть зазначується виразно при всіх урочистих проголошеннях.На цьому грунті так органічно й просто виростає день 3 січня 1919 року,коли "в Станіславові Українська Національна Рада ЗУНР,як представниця волі всіх українців колишньої Австро-Угорщини,і як найвищий її законодатний орган, святочно проголосила зединення Західньої Української Народньої Республіки з Українською Придніпрянською Народньою Республікою в одну суверенну Народню Республіку". Так далі повстає остаточний зовнішній символ цієї події день 22 січня 1919 року,коли на Софійському майдані української столиці врочисто і гордо пролунали слова універсалу уряду Української Держави: "Віднині зливаються в одно,віками відділені одна від одної,частини України - Галичина,Буковина,Закарпаття і Придніпрянська Україна в одну Велику Україну.Сповнилися відвічні мрії,для яких жили і за які вмирали найліпші сини України.Віднині є тільки одна независима Українська Народня Республіка.Віднині український народ увільнений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу об'єднати всі зусилля своїх синів для створення нероздільної,независимої Української Держави". Та тріюмфальні фанфари заглушив рев гармат,і Київ знов у руках ворога.

Стрепенулась уся нація - козацька іскра викликала вибух козацького духа і об'єднані в одно українські землі об'єднали в одно свої армії,і вони рушили невгнутим маршем на Київ. Власне,на Київ - окриленим кроком.Армія змучена,гола й боса,без амуніції,але з лютою гарячкою перемоги в очах,надлюдським зусиллям покотилась на здобування столиці.Залізними частинами тиснули ворога без відпочинку.Одна з частин нестримним напором пересуває лінію фронту протягом 5 днів через місцевості Жмеринка,Винниця,Хмельник,Янів,Калинівка.Рівночасно друга відкидає ворожі загони через Староконстантинів-Летичів на лук - Шепетівка-Полонне.Вже чотири дні пізніше здобуто Райгородок,Махнівку й Бердичів.Третя частина,зайнявши Козятин,вдаряє на Фастів.Інші частини,обхоплюючи південь.стають твердою

ногою на лінії Ямпіль-Вапнярка-Тульчин-Брацлав-Липовець-Погребище,нестримно натискаючи в напрямку Херсонщини й Дніпра.Мов залізний валець, котилася армія по,кров'ю бризкаючих шляхах до Києва.Ворожий фронт тріщав і подавався. 25.VIII стали на лінії Звягель,Житомир,Коростень,Васильків і криваво зломили очайдушний опір під Бояркою.29.VIII українська армія закурена,пошарпана боями і окривавлена,стала на лінії Петриківці - Святошине-Жуляни-Совки,і фанатичні,запалені гарячкою,очі побачили золоті бані столиці.Міцніше стиснулися руки,новий приплив сил підхопив нелюдським маршем і жорстокими боями стомлених вояків - це одне зусилля, і столицю здобуто!

В повені прапорів вступила соборна армія до столиці Соборної Держави - Києва.Зброєю здобута столиця! - як зброєю здобута держава.

День 31 серпня - день вступу соборних армій до Києва - це свято української перемоги і свято зброї,що цю перемогу принесла.Не судилось цієї перемоги закріпити,але сила її в тому,що боротьба,повна перемог,мимо пізнішої поразки,не закінчилась і скінчитись може лише остаточною перемогою української зброї.Період визвольних збройних змагань знову зробив нас військовою нацією,знов відновив у нас свідомість "Ще през шаблі маем права",знов зрозуміли ми,що можемо мати лише те,що здобудемо мечем. Колись,в доісторичну давнину,предки наші коло новонародженого клали меч - це був знак,що все його життя буде на мечі оперте.І тоді опанували вони чорноморські простори і стали панами їх.

Ось хліборобське плем'я полян на київських горах попало в залежність від степових хозарів і мало платити їм данину.Але зловісна для хозарської держави була ця данина - поляни дали мечі.І оповідає нам літописець, як мудрі хозарські мужі сумно похилили голови,побачивши таку данину своїх підданих.Не буде підданим той,хто кує мечі.Не довго чекати довелось здійснення правди цієї.Українські мечі,з благословення Андрія Первозваного,забриніли вздовж довгого шляху із Варяг у Греки,заблищали княжі щити і шоломи,і український меч утвердив свою владу обапола шляху і на північ і на південь.

Олегова правиця струснула гордою і могутньою візантійською державою і відтоді нотатки наших літописців бринять,як звідомлення теперішнього генерального штабу. "В літо 6415 - іде Олег на Греки і приде к Царгороду".Воював там відважний князь "і приде Києву,неся злати і поволоки і овощи і вина".Олеговим шляхом ідуть Ігореві вої і розгалужують шлях свій на Каспій.

Лицарський,войовничий нарід,що кував мечі,вмів ними володіти,ведений лицарськими та войовничими князями.960 року перейняв владу сильною рукою Святослав,названий Завойовником.Цей знав вартість меча,і поза зброєю нічого для нього не існувало.Спав з дружинниками своїми,кладучи під голову сідло.Вояцькі чесноти давали йому перемогу над кожним противником.Вдарив на північ,покоряючи племена над Окою і Волгою.Звернув лише своє проти ворожого сходу й поклав у руїну столицю камських болгар.Він справдив пророцтво мужів хозарських,знищивши їхню державу після 300 літ існування її.Князь цей виступав з відкритим забором,по-лицарському попереджаючи противника: "Іду на вас". Правиця остільки певно стискала меча,що міг ще додати: "І здобуду городи ваші,як і попередні здобув!" І не на вітер кидав слова - незадовго сперлись південні кордони його держави на кавказькі гори.Рік пізніше напував князь свої коні Дунайською водою..Величезні простори поклались цьому князеві під ноги завдяки його мечеві й вояцькій вдачі.Цим же чинникам завдячує свою силу княжа держава й пізніших часів. "Тіїбо князі не собіраху многа імінія... і розмножили руську землю".Коли Святославові налякані греки приносили різні дари,навіть не глянув на них,коли ж принесли йому меч,зрадів князь

дуже,взяв у руки й любувався блиском його.І мовили досвідчені грецькі дипломати: "Лют се князь хощет бити,яко імінія не брежет,а оружіе емлеть".Лютим він не був,але хоробрим і відважним був.

Володимир Великий,гідний наслідник чеснот лицарських Святослава, був спадкоемцем і його вояцької слави.Рік за роком доносить літописець,мов телеграф вистукує депеші. "В літо 6489 іде Володимир к Ляхом і взя гради їх: Перемишль,Червень і ини гради,іже суть і до сего дня под Русию"."В літо 6489 Вятичі побіди і возложи на ня дань от плуга,якоже і отець его імаша". "В літо 6490 - "заратишася Вятичі і йде на ня Володимир і побіди я второе"."В літо 6491 іде Володимир на Ятвяги і взя землю їх". "В літо 6492 іде Володимир на Радимичі.Бише же Радимичі от рода Ляхов.І платять дань Руси,повов везуть і до сего дня".

"Ішла слава про великого князя,і земля українська була видима і слишима всіми конци землі".І Херсонес собі Володимир покорив,і руку цісарівни візантійської здобув,бо едине бажання тоді було - "Нам дай,Боже, за християн і за руськую землю голови зложити",і дбалось про те найбільше,щоб не осоромити землі руської.Жадоба слави й перемоги вела українську державу від перемоги до перемоги.

Що ж дивне в цьому,коли сміливо могли про себе сказати древні русичі: "Або смерть,або побіда - це наш оклик бойовий".Так само,як наведені слова Франка,звучать і рядки "Слова о полку" - "Луче ж бо потяту бити,ні полонену бити",що потім,у козацькій добі,прибрали форми: "От двоїх едино восхоті іміти: ілі умрети,ілі врага побідити". І цим духом лицарським,цією любов'ю до зброї і діла военного виросла княжа Русь,і весь час була "милость Бога Руськой земли" і гриміла велич її "своїм людем і всім странам дальнім,і Грекам і Уграм,і Ляхам,і Чехам аж до Риму дійшла на славу Бога".Нація войовнича,що найвище ставила ідею меча і слави,вже від тисячоліть угрунтувала своє існування і свою велич.І нічого не значить,що впав Київ,зруйнований Андрієм Суздальським - Київ відбудовано славними нащадками.Нічого не значить,що впала руська держава під ударами степової навали і шарпана хижими сусідами.Дух лицарський заховали сини її і заховали свою зброю і любов до неї.З цим духом і з цією зброєю прийшли нові перемоги.

"Імію надію на шаблю по Бозі," - казав Хмельницький,і надія ця його не завела.Над Жовтими Водами "Во второк,т.е.Мая 8 шестой неділі по пасці перед порою обідною і вкорень всіх поляков Хмельницького оружие разорило і тамже і жити і гнити повеліло". І Великий гетьман,що мав засаду: "Лучше теди і благополезніше нам за віру святую православную і за цілость отчизни на пляцу военном от оружия бранного полегти,нежели в домах своїх,яко невістюхом,побієнним бити.Єдиж если умрем на войні за благочестивую віру нашу,то не толко слава і отвага наша рицерская во всіх европейских і иних концах земних славно провозгласится, але й упования наше (еже за благочестие умерти) будет безсмертию наполнено і страдалческими вінцями от Бога вінчано".

Універсалами такими підняв Хмельницький націю всю козако-руську, розширив кордони держави і не лише казав "вирву весь руський нарід з ляцької неволі,але й зробив це шаблею своєю і хоробрістю українського війська.І став міцно,і певним голосом заявив перед цілим світом: "Сидіть і мовчіть,ляхи!"

І сиділи,і мовчали,а коли починали знов війну,знов були побиті "од Хмельницького оружия бранного" і за кожним разом знов мусіли своє військо "в бігство обращати".

І цей світлий період сперся на ідеї слави і любови до зброї. "Железо доброе важте і над злато" - була засада великого Богдана,і друга: "Не той славен,иже многи мает стада,но иже многих врагов своїх шлеть до ада". І утвердив Хмельницький правду,що "нарід руський от сего часу есть і мае буть ні от кого,кромі себе і правительства своего,независимим".

І хоч і Хмельницького держава не встоялась по смерті його,але дух відваги й войовничости весь час тримав Україну на позиції підмету історії.Конотоп Виговського,усі змагання за самостійність і соборність української держави Дорошенка - були керовані духом гасла "імію надію на шаблю по Бозі".І знов вибухае цей дух козацький за славного Мазепи,цього геніяльного політика,що справді був Марсом козацького Риму, ним твореного.

І Хай Полтава перекреслила всі великі пляни вождя когорт запорозьких,хай впала і його держава,але ще довго боротьба не вгавала,боротьба,оперта на свідомості,що "през шаблі маем права!"

І далі,коли зламано українську державу,коли настала для всієї нації довга,перед одвічним ворогом, "ніч відступу",коли

в ар'єргарді
Йде смерть,схиляючись до тих,
Що зранені при окраях доріг
Лежать у варті,марній варті
Шляху,що позначився на карті,
Як шлях походів вікових...

Ніч,в яку окрадено поснулих мертвим сном вартових і зі зброї їхньої,з духа їхнього, - все ж ми лишились тією нацією,що ніколи не забувала "прежде бивавших воинов украинских,яже і невірні бяху,но мужествам своїм всі страни обношаху страхом". І в день революції 1917 року знов вибухла свідомість,що всі ми "того же древа вітви і храбрих воінов синове".І почали,мов із-під землі,мов з шуму трав степових виростати залізні чоти й курені,полки й армії,з'явилася шабля в руці - і знов "Ясолда припадала до ноги".

Знов відродився дух - так само летіли тачанки,як колись тяжкі дружини княжі,так само вояцькі руки орудували кулеметом,як колись важким мечем двосічним.

Великі ідеї,найглибші засади понадчасові і вічні.Чи меч,чи кулемет - однаково ним здобувається і бороняться,чи це північний наїздник чи степовий татарин.Однаково коли прийшов час вхопити,вхопили "оружие",і сьогодні відроджена в огні революції 1917 року,сталена й гартована вогнем націоналістичної революції українська нація готова своєму великому Богові покласти "суходоли під ноги" і "запалити жертви осель".І хто не чує розміреного кроку нашого "непокоримого покоління",хто не вірить,що ми зірвемо "і обрій цей,і хмари ці рожеві",і хто не чує,що наша майбутня атака скінчиться проривом? Нація відроджена, нація соборна,нація,напоєна перемогами - перейнята традицією блискучої держави,об'єднана спільними моментами,коли в здобутій зброєю столиці хвилювалось море прапорів - чи ж може відступити? Ми вже на останніх позиціях - далі не можемо ні кроку назад.Лише вперед,бо дійсно ліпше "од оружия бранного полегти",як в хатах своїх "побієними бити".

І коли знов прийшов серпень,коли жадібно ловимо "голос труб",здрігнімось славою предків наших і горімо бажанням дорівнятися їм,любімо зброю,покажімо мужества,і перемога буде наша,"аби Україна єдиной нероздільности заживала древніх і старожитних прав своїх і вольностей".

-ооооооо-

Д.СЛОБІДСЬКИЙ

НАПРЯМНІ СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ

Слідкуючи за розвитком світової політики після розгромлення так званих держав осі,мусимо ствердити два незаперечні факти: т у г а з а м и р о м,за упорядкуванням розбурханого світового життя й за відзисканням тієї світової рівноваги,в якій було б можливе спокійне, творче життя - з одного боку, т а о с т а т о ч н е с к р и с т а л і з у в а н н я д в о х б л ь о к і в - Схід і Захід,які мають цілком протилежні собі поняття щодо майбутнього світового ладу й цілком відмінні інтереси в цьому майбутньому новому світі - з другого боку.За миром,за спокійним,без страху й без турботи за завтрішній день життям тужить населення всіх народів і всіх країн світу,в тому числі й ми,українці,а непримирні бльоки творять певні сили,які - жадібні влади - хотіли б насильно накинути всьому людству певний зміст і певну форму життєвого вияву.

Людство хоче миру й спокійного життя,бо воно пересвтилося страхіттями апокаліптичних виявів модерної технічної війни,але рівночасно велика частина цього людства боїться певного нового ладу,певного "миру", в якому терор і насилля будуть ламати всякий вияв свобідної людської думки і її реалізації в конкретному щоденному житті.Тому ця частина людства в тузі за миром,тужить рівночасно за тим,щоб зв'язати певні реакційні сили,які в своєму божевільному гоні за владою і пануванням розпеченим залізом випікають всякий прояв вільнолюбних стремлінь.Українці,поляки,білорусини,чехи,словаки,серби,румуни,мадяри,болгари,литовці, ,лотиші,естонці,фіни,кавказькі й інші народи,що знайшлися в сфері терористичних "впливів" червоної на цей раз Москви,хоч тужать за миром і спокійним життям,то волінть ще одну,ще страшнішу війну,чим той мир і лад,який несе їм на вістрях меча большевицька диктатура Москви.Боїться "московського муру" Китай,на горизонт якого впала могутня тінь жадібної влади Москви.З тривогою слідить за розвитком подій англійський народ,соціялістичний уряд якого не знайшов спільної мови з "соціялістичною" Москвою. Непевність становища відчуває й американський народ, дивізії якого зайшли в саме серце Европи й Азії й тепер,коли не хочуть катастрофи,не сміють покидати зайнятих позицій.А на ці позиції вже падають перші стріли колишнього підступного союзника.Недавно ще появу американських літунських ескадриль вітали серби,як вістунів волі,а сьогодні в ці самі ескадрилі падають стріли з рук того самого недавнього приятеля.Без сумніву,це не є вияв волі народу,але народ мусить мовчати й робити те,що диктують йому його безсовісні,на службі ворожих сил, провідники.

Іде завзята боротьба двох непримиримих бльоків,двох політичних концепцій,двох світоглядів,двох господарських інтересів,іде боротьба двох непримиримих світів за певний лад на землі.Колись позиції цих бльоків були ще неясні,нескристалізовані - сьогодні вони ясні й остаточні.Виказала правдиві обличчя ревалізуючих між собою сил "мирова конференція",що розпочалася дня 29 липня в Парижі.Міністр закордонних справ ЗДА Бірнс зробив 20.000 кілометрів,їдучи в усі сторони світу,упокорявся і грозив,доки довів до скликання цієї першої мирової конференції після війни.І ця конференція почалась.Повні два тижні були потрібні тільки на усталення процедури,яку й так остаточно не усталили,й при цьому впало багато гірких слів і погроз з обох сторін.Тут скристалізувалися виразно два бльоки: московсько - с о в е т с ь к и й і англо-

скаський.Невиразне становище було Франції,але виглядає,що й ця держава зайняла остаточно протимосковське становище.За короткий час Москва зуміла з'єднати проти себе всі свободолюбні й творчі сили світу. За СССР голосують,бо мусять голосувати,її республіки Україна й Білорусь та її сателіти Польща,Чехія й Сербія,а проти СССР - всі інші держави. І то не тому,що відчули й зрозуміли дійсні напрямні московсько-большевицької політики & її бажання панувати над світом.Конференція,поділивши праці між окремими комісіями,радить над мировими договорами з Італією, Румунією,Угорщиною,Болгарією й Фінляндією.Ці держави,колишні союзники Німеччини,були запрошені також на конференцію і вони вже висловили свої точки зору щодо проєктів мирових договорів із ними,які виготовила була остання конференція міністрів закордонних справ ЗДА,Великої Британії, Франції й СССР у Парижі.Союзні держави,які беруть участь у конференції, запропонували кругло 200 пропозицій змін до проєктів мирових договорів. Після надзвичайно гарячих дебатів і мовних двобоїв,особливо між Молотовом,як представником "східньої демократії" і Бірнсом,як представником західніх демократій,конференція набрала більш ділового характеру в працях комісій.

В міжчасі вилітали з Парижу на деякий час Молотов - з невідомих причин,який уже повернувся,канадійський прем'єр міністрів Мекензі - Кінг,який мав до полагодження в Канаді важливі державні справи,Івайт - австралійський прем'єр міністрів,щоб приготувати вибори,які відбудуться в Австралії при кінці цього місяця,Мануїльський виїхав до Нью-Йорку, щоб піддержати там перед Радою Безпеки українську скаргу проти Греції, яка,за словами УССР,загрожує мир на Балканах,виїхав в американську зону Німеччини міністер Бірнс,де виголосив промову в Штутгарті. Так само голови інших делегацій або виїхали,або зайняті іншими позаконференційними справами.

Світова преса стверджує,що дотеперішні висліди конференції розчарували всіх, - всіх мрійників і тих,що не хотіли,чи не вміли бачити дійсности.Тому й вислід її вже нікому не цікавий.Припустімо,що вислід конференції буде позитивний.Що змінить це в дійсному стані речей? Нічого.Бо проблема не лежить у тому,щоб заключити мир із кількома маленькими й незначними державами в Европі,але щоб устабілізувати відносини в усьому світі,значить,щоб розв'язати ті проблеми,які заіснували в формі чимраз більш зростаючих конфліктів між большевицькою Москвою з одного боку та ЗДА й Англією - з другого боку.А така розв'язка нелегка й її мабуть не розв'яжеться без нових катаклізмів.Ось кілька з найважливіших проблем,розв'язка яких може принести нові світові потрясення:

Д а л е к и й С х і д. В Китаї бої між комуністичними повстанцями й урядовими військами Чанг-Кай-Шека перетворилися на справжню громадянську війну.Надзвичайний повновласник президента Трумена в Китаї генерал Г.Маршал,у своєму останньому звідомленні,заявив,що мирне залагодження конфлікту між комуністами й національним урядом у Китаї майже неможливе.Комуністичний провід викдав заклик до 130 мільйонів китайських комуністів і взиває їх до загальної мобілізації проти урядових військ,осівно ж переводить на воєнний стан всі провінції,що стоять під комуністичним контролем.Бої простягаються тепер на майже всі північні провінції,отже,на одні з найбагатіших провінцій Китаю.Далі,комуністи завоювали майже всю Манчжурію і тим самим посідають мабуть найбільш промислову частину Китаю.В Харбіні проголосили комуністи автономний комуністичний уряд.Громадянська війна в Китаї набирає чимраз більших розмірів.Комуністів піддержує Москва,а по стороні національного Китаю сто-

ять ЗДА і Англія. Отже,самий конфлікт має глибший характер: характер ревалізації між СССР і ЗДА за здобуття впливу й ринку збуту на величезних азійських теренах Китаю.Особливо заінтересовані в китайському ринку ЗДА і,коли б вони мали втратити його,то це означало б не тільки параліж внутрішньої американської господарки,яка не може дихати без великих ринків збуту,але й пряму загрозу для їх безпеки.Тому обидва партнери,особливо ЗДА,не уступлять із своїх позицій.

В Японії Москва сильно нападає на політику ЗДА відносно цієї країни й піддержує внутрішні неспокої для підміновування цієї політики. Отже,ревалізаця на Далекому Сході між СССР і ЗДА набирає чимраз різкіших форм і зможе одного дня перетворитися в одвертий конфлікт.

В І н д і ї вдалося англійцям довести до створення провізоричного індійського уряду.Шефом уряду став провідник Всеіндійської конгресової партії Пандіт Я.Неру. Провідник т.зв.Ліги мослемів виступив проти такого уряду й зорганізував проти нього активний спротив (провідник мослемів,Могамед-алах-Інаг,домагається створення т.зв.самостійного Пакістану). В Калькутті дійшло до неспокоїв,під час яких згинули або були ранені кілька тисяч осіб.

Отже,Індія робить перші кроки до самостійности,але шлях до повної самостійности ще дуже далекий і дуже крутий.Бо крім англійців і індійців,велику ролю грають тут і посторонні сили - ті самі,що всюди.Наприклад,Неру домагався на одному зібранні партії,щоб новий уряд нав'язав тісні дипломатичні зносини з Москвою та з монгольськими советськими республіками. Отже,ясно,хто й тут має свою руку. Азійський континент заливає хвиля націоналізму, - сказав недавно один англійський політик, але використовує її найбільше комуністична Москва.Далекий Схід може перетворитися в недалекому майбутньому в нову арену світових розрахунків.

Б л и з ь к и й С х і д. Осередком неспокоїв на Близькому Сході є Палестина,де заворушення і неспокій набрали незнаної дотепер гостроти. Жиди хочуть за всяку ціну перетворити Палестину в свою обіцяну країну, тому намагаються законним і незаконним шляхом вислати туди якнайбільше жидівського елементу.Цьому великому напливові жидівського елементу до Палестини протиставляться не тільки араби,а й англійці,бо бачать у цьому нарливі можливості великих неспокоїв.Дня 12 серпня англійський уряд видав розпорядження,яким забороняється нелегальну еміграцію жидів до Палестини. Дня 13 серпня англійські власті завернули й інтернували на острові Кіпр усіх жидівських еміґрантів,що знаходилися в пристані Габера й намагалися незаконно перейти до Палестини.Це викликало сильне обурення серед жидівства в усьому світі,а особливо серед палестинського. Недавно британсько-американська комісія запропонувала поділ Палестини на дві частини: жидівську й арабську.Але обидві сторони відкинули цей проєкт,бо так жиди,як і араби бажають неподільного для себе панування над усією Палестиною.Англія скликала на день 9 вересня конференцію до Лондону.Висліди конференції цілком певно не задовольнять ні одну з сторін,тому треба очікувати,що справа Палестини матиме драматичну історію.Чиясь рука і тут робить своє діло.Коли усвідомимо собі,що майже всі жиди,які намагаються нелегально еміґрувати до Палестини,це утікачі з СССР (в тому числі й Польщі),то не важко буде зробити собі певний образ щодо цієї справи.До сьогодні,за 26 років існування Советського Союзу,ніхто не чув про якісь там погроми одного народу над другим,аж раптом поляки роблять погроми над жидами й тому ці мусять масами втікати! Проти цієї масової "втечі" жидів із СССР висловилися вже ЗДА і Англія.

Становище на Близькому Сході характеризує ще й той факт,що Англія мусіла висадити свої війська в південному Ірані для оборони своїх нафтових посілостей.

Драматичного розвитку починають набирати й події на порозі між близьким азійським Сходом і Европою. Дня 9 серпня СССР звернувся з нотою до Туреччини,в якій зажадав зміни конвенції з Монтре в справі контролю над Дарданеллами.Згідно з традиційною політикою московських царів, Кремль зажадав контролю над Дарданеллами й здвигнення там для цієї цілі московських военних фортифікацій.Туреччина відповіла,що вона готова на ревізію договору з Монтре,але в ніякому разі не може згодиться на спільну советсько-турецьку оборону Дарданеллів,бо це противилося б принципові суверенности й безпеки Туреччини.Так само ЗДА й Англія відповіли окремими нотами Москві,що вони категорично відкидають її претенсії.Але цим проблеми не розв'язано.Москва не виступила для того,щоб потерпіти фіаско,якого вона мусіла сподіватися.Москва пробує тільки,де є найслабше місце у бувших її союзників. Для цього вона перейшла на всьому фронті в покищо дипломатичний наступ.Крім згаданих уже Далекого й Близького Сходу,Москва нападає на союзників у Парижі, закидаючи їм реакцію і творення "залізного бльоку",спрямованого проти СССР.Москва,устами Советської України кличе перед суд Ради Безпеки в Нью-Йорку Грецію за те,що ця мала б загрожувати мир на Балкані,Москва наказала Югославії провокувати ЗДА,щоб вичути наставлення цього найбільшого свого опонента. Ультимативна відповідь і могутня реакція американського народу на зістрілення двох американських літаків примусили мабуть Москву й її трабанта дещо призадуматися.Далі,висилка американської фльоти в Середземне море,яка рівночасно з англійською фльотою відвідує різні грецькі пристані,ще більше вказує на те,що західні держави,особливо ЗДА й Англія,не підуть далі на ніякі уступки.Про це саме свідчить мабуть і імперіяльна військова конференція в Лондоні, під проводом генерала Монтгомері.

Це тільки найважливіші події останніх днів.Їх можна навести більше. Але вони задовольнили б хіба тільки цікавість декого,бо вже із сказаного виходить,що в світі назрівають нові події,і що ні одна з існуючих сил,які стоять по обох боках барикад,не зроблять собі більше ілюзій щодо завтрішнього дня.

Людство хоче миру й спокою,але це саме людство чимраз більше здає собі справу з того,що цей мир треба буде ще купити собі новою...кров'ю.

xxxxxxxxx
""""""""
.....
...

Я.ДУБ

РОБІТНИЦТВО СССР

Ніде правди діти,послідовник Леніна Сталін і та кліка людей,що в їхніх руках лежить сьогодні доля 1/6 частини земної кулі,завдячують свій прихід до влади працюючим верствам.Це робітництво та селянство, під кермою поступової інтелігенції,захитало в основах царський реополітичний режим серед громів та бурі першої світової війни.Зігнані на дно людського горя та злиднів жорстокою,деспотичною системою царату,твердим ударом своїх рук змели з лиця землі гальмуючу запору для свого розвою.Трагізм минулого і віра у світле прийдешнє озброїли революційні елементи великою жертвенністю та витривалістю,що дали їм змогу удержатися серед усіх скель громадянської війни.

В огні та бурі революційних подій,на терені колишньої держави Романових,з виру громадянської війни,що десятки разів прорізувала фронтами велику територію,група большевиків,яка скупчувалася навколо Леніна,вийшла переможною не випадково.Вона тоді кидала максимальні революційні кличі,цебто такі,які нібито давали підстави для віри,що большевики прогресивно розв'яжуть заплутані соціяльні та національні бажання верств та народів.А большевики,у своїй пропаганді,обіцяли найбільше... Для народів імперії національного гніту - однакові національні права,а трудовим верствам - волю та матеріяльний добробут.

Свою засадничу надію на перемогу будували большевики на трудових верствах по містах.Малоземельне селянство,яке вони під різними лозунгами втягали в стратегію громадянської війни та за допомогою виграли різні маневри,було для большевиків тільки переходовим союзником. для того,щоби "здобути та закріпити панування міського пролетаріяту". Тому й не дивно,що трудові верстви міст мали всі підстави - всі свої сподівання на краще майбутнє в'язати з комуністичною партією большевиків.У цій надії піддержували його численні брошури Леніна та інших теоретиків большевизму,що обіцяли міському робітництву провідну ролю в будові нової соціялістичної держави та полонили його уяву прийдешнім матеріяльним добробутом та ідеальним суспільно-політичним устроем.

Ленін на рахунок того майбутнього посилав ще в довоєнні роки лави робітництва проти шпиків царської поліції та армії. І вони йшли на барикади в Ленінграді,Баку,Одесі,Москві і т.д.Їхня кров багряніла не раз на вулицях забарикадованих міст,а трупи замикали маршові шляхи армій.Ішли лави за лавами на певну смерть,тортури чи заслання, в надії,що їхня кров принесе для їхніх дітей краще майбутнє...

x x
x

Завдяки тим мільйонам невідомих борців,що,спрагнені волі та нового життя,складали жертвенно свої буйні голови,большевики перемогли. Здавалося,що здійснилися мрії століть,і нова епоха для робітництва відкриває свої брами...Ленін та його прибічна гвардія мали заплатити та вирівняти великий борг перед трудовими верствами - вони мали здійснити кличі та обіцянки,за які посилали на смерть мільйони людей...

На перший погляд здавалося,що Ленін був послідовним та справедливим.Нова советська конституція урочисто проклямувала: "Вся влада належить трудящим міста та села в особі радьдепутатів трудящих,що виросли та зміцніли наслідком повалення царського режиму".Брошури в мільйонах примірників і рупори радіо в тисячах приміщень заговорили шумно,що "все,все і все належить трудящим". А за гомоном гарних слів ішло нестримно саме життя.У ньому чимраз виразніше зарисовувалися двигуни та стовпи нового суспільно-політичного ладу.На території ве-

ликої імперії мовою практики вирішалася доля мільйонів людей та цілих груп народів СССР. Із непроглядного туману мітингів та рад виринали стерна, щогли та борти большевицького державного корабля.

Нова большевицька влада, що "виросла та зміцніла наслідком повалення царського режиму", почала, коли брати її суть, а не форму, набирати характеру старого, традиційного московського поліційного деспотизму. На місце Романових та всіх тих коронованих сатрапів прийшов Ленін, а згодом, по трупах сотень своїх друзів-революціонерів, новий батіг для народів – Йосип Сталін. На постах дорадників їх величеств – Распутіних – заступили Кагановичі, царську охранку – ЧК, ГПУ, а потім НКВД. На ролі колишніх князів, графів і всіх тих, що з ідейних мотивів чи кар'єри, покривали царську деспотію, поставлено визначних діячів комуністичної партії большевиків. Сама ж комуністична партія, заморочена знаходженням при владі, гнана жадобою реалізувати свою доктрину в житті, приголомшена мітингами і позбавлена "сонцем народів" (Сталіном) уської волі, стала інструментом та опорою нової, доведеної до нечуваних досі меж, деспотії.

Основна вісь історії СССР на протязі останніх 25 років – це зріст тотальної централізації влади в площині поземій та доземій на тлі цілого ряду інших процесів, серед яких найбільше придатним фактором для реалізації одноособової диктатури виявився експеримент переведення большевицької доктрини в життя. Центральною та найбільш активною постаттю цієї великої драми східньо-европейської історії є без сумніву Йосиф Вісаріонович Сталін. Він був тим, який терором та насильством "об'єднував" народи, і на трупах мільйонів людей писав свої облудні конституції. Він накинув свою диктатуру комуністичній партії большевиків, криваво розправившись із своїми політичними противниками в партії. Він знищив мільйони селян, щоб затвердити своє панування. І він, нарешті, втиснув у свою невільничу систему мільйони трудящих.

Залишаємо до іншого разу питання, чи Сталін творив будову своєї деспотії на те, щоб перед очами світу рятувати невдачу большевицького експерименту, чи – щоб зберегти московську імперію, чи, знову, щоб задовольнити свої диктаторські прагнення. Для розгляду тільки нашої теми стверджуємо факт величезної централізації влади на всіх ділянках політичного та господарського життя СССР. Тим чином відібрано у широких народніх мас, здобуті в дні революції, ціною цілих гекатомб жертв, вольности та політичні права. Рівночасно, під прикриттям "націоналізації" чи цілковитого зліквідування приватної власности, вибито з рук одиниці та народів уські засоби легальної боротьби та самооборони.

В політичних та соціяльних процесах і подіях СССР трудові верстви міст мали деяку перевагу та вигідніше становище проти інших станів. Їх довше, як інших, годувалося ілюзіями про те, що вони являють собою підмет державних подій. Навіть нібито в ім'я їхніх політичних та матеріяльних інтересів винищувалося всі ворожі для "соціялістичного будівництва" елементи. З їхніх рядів висувалося людей на посади державного та партійного життя. Так званий пролетаріят позірно довго годовано коштом матеріяльного та фізичного винищування інших станів. Але що залишилося в його руках, коли сталінська диктатура вбила всяку індивідуальну свободу і розторощила всі основи здорового народоправства?

Що на практиці залишилося для трудящих СССР із усіх тих свобод та прав, які їм нібито гарантує совєтська конституція? Що з свободи слова, преси, вуличних походів та маніфестацій, права об'єднуватися в різного роду організаціях, з недоторканности особи, помешкання громадянина чи листової таємниці, коли можна говорити лише те, що хоче Москва

чи большевицька доктрина, коли писати можна лише гімни на честь Сталіна і брехню називати правдою, коли всі збори за одним шаблоном призначені для оплесків "геніяльних розпорядків" поліційного режиму, коли організації, в яких можна "об'єднуватися", є звичайними партійно-державними кучками, коли людина боїться своєї власної тіні та обплутана павутинням поліційних шпиків, що контролюють не тільки кожний крок, а навіть думки чи слова пересічного громадянина? Нащо кому здалося конституційне право на свободу думки чи релігії, коли думати можна тільки так, як думав Маркс, Ленін та Сталін, а всі віроісповідування на протязі всього часу большевицького панування безперервно переслідувалося? Яка користь для трудящих від виборів до всіх тих верховних та низових клітин законодатних та виконавчих органів СССР, і який вплив їх на політичне життя, коли можна голосувати за кандидатів визначених таємно в Москві й висунутих за директивою з центру у тій чи іншій виборчій окрузі за допомогою единої легальної комуністичної партії большевиків? Що залишилося ще сьогодні з "рівноправности всіх громадян СССР на полі господарському, культурному, державному, суспільному та політичному", незалежно від "національности й раси", що з права "кожної советської республіки на вільний вихід із СССР", коли Сталін на всіх ділянках життя свідомо вертає та розбудовує традиції московського імперіялізму в найбільш витонченій, забріханій та жахливій формі його?

У трудових верств, отже, відібрано в політичній площині все те, що вони своїми перемогами здобули в боротьбі проти царату, а згодом, в дні великої революції, на території колишньої держави Романових. З великих політичних здобутків громадянської війни залишилося мертве слово - советська конституція і скастровані з свого творчого народоправного змісту та обернені в надгробні написи для волі - "ради". Призначення тих нещасних залишків - бути пропагандивним щитом для облудної сталінської політики і обманювати не тільки трудові верстви СССР, а й увесь світ, представляючи їм найбільш "демократичний устрій" земної кулі.

x x
x

На такі ствердження советської дійсности багато людей, які не жили під сонцем "сталінської конституції", але здоровий розум яких, на підставі різного роду фактів, стверджує потоптання народніх та індивідуальних прав в СССР, каже: там немає справжнього народоправства, але є диктатура, яка віддзеркалює волю мас. Зрештою - чи то так важливі політичні права, - кажуть інші. Найголовніше, що працюючі мають в СССР варстати праці, саму працю та взагалі весь матеріяльний добробут.

Не даючи заздалегідь відповіді на таку дивовижну "суспільну філософію" яку відкидає вся практика історії, ми розглянемо всі дотичні питання в подробицях, на підставі досвіду 25-тирічного існування СССР.

Перед тим, як розглядатимемо самі практичні сторони робітничого життя, спинимося кількома реченнями над формою організації советських підприємств. Большевицька пропаганда старається викликати враження, немов би робітничі ради поодиноких підприємств були власниками, а щонайменше - справжніми керівниками поодиноких заводів. На доказ того подається, що робітничі об'єднання самі мають змогу встановляти пляни продукції, вносити корективи в поліпшення технічних процесів та перевіряти часове і якісне виконання плянів.

Факту скликання конференцій робітників поодиноких підприємств у справах прийняття продукційного пляну чи визначення нових норм вироб-

ництва ніхто не заперечує. Такі конференції відбувалися та відбуваються дуже часто. Але все таки є велика різниця між справжнім, самостійним устійнюванням продукційного пляну і оплескуванням чи перелицитовуванням згори поданого. А що тільки таке оплескування було і є в СССР, про це немає найменшого сумніву. Чому? Бо всі продукційні процеси поодиноких підприємств відбувалися за плянами "Госплану" Кремля. Самі большевицькі політ-махери, щоб вийти з незручного становища перед робітництвом, почали говорити про подвійне плянування - згори та знизу, небто про розподіл сфери впливів між державою та поодинокими робітниками.

На ділі про жодне подвійне плянування не могло бути й мови. Робітники не рішали про те, що вони хочуть продукувати, або чи така продукція для них підсильна. Такі пляни, незалежно від волі та спромо(ж)ности робітників, подавав Кремль. А коли в перебізі п'ятирічок звертало(ся) все більшу увагу на скликання різних конференцій на низах, то це йшло по лінії сталінських методів, які вели до того, щоб робітники самі брали на свої плечі чимраз більші виробничі норми та більші тягарі.

У веденні підприємств Москва дуже скоро завернула з "демократичної свободи" до суворої державно-бюрократичної системи. Вже в час НЕП'у, що означав поворот від комуністичних засад до різних поступок на користь індивідуальної екномики, на чолі заводів стали "червоні" диктатори - згори визначені керівники підприємств. Їхня позиція на тлі упадку суспільної моралі та дисципліни не була на початках надто сильною, але все таки вони, а не робітники були ставкою советської держави на найнижчому щаблі господарської ієрархії. Їхня роля в бігу п'ятирічок дуже скріпилася, а такі впливові люди, як Сталін чи Орджонікідзе, вживали всіх зусиль у тому напрямі.

Ми зокрема довше спиняємось на організаційній частині советських підприємств, бо вона є не тільки виявом сфери впливів, а також і безпосередньо позначається на становищі людей, які в даному підприємстві працюють. Отже, коли керівництво вміле, то поодинокі циклі праці проходять упорядковано, відділи чи цехи відчувають порядок та тяглість продукції, а поодинокі робітники мають точно визначені завдання. Під цим поглядом большевицькі керівництва підприємств залишали багато до бажання. Це стосується всього часу сталінського панування.

На підставі обсервації поодиноких відтинків праці підприємств в СССР, порядок праці, виробничі норми, заробітна платня, заходи для забезпечення здоров'я робітників під час праці і т.и., стверджуємо великі недоліки.

За сталінські експерименти, за брак належного технічного та економічного керівництва платило нерідко робітництво тюрмами, засланнями чи різного роду штрафами.

У підході Сталіна до робітництва вирішальним була не соціяльна сторона справи, як би це повинно бути щонайменше в ім'я доброї слави Маркса чи Леніна, а виключно строго економічна. Людина - робітник з його духовими скарбами, як ество, що вимагає всебічного розвою, не мала і не має для нього жодного значення. Він цінить не людину, як людину, а як інструмент для продукції матерії - вугілля, заліза, танків і т.інш. Він болі(є) над виконанням своїх гігантських плянів - п'ятирічок, але не над долею людини чи народу.

Такий, наскрізь матеріялістичний, чи, радше, протисоціяльний і експропріяційний щодо робітництва характер сталінської політики виявився найкраще у всіх п'ятирічках, а зокрема - плянуванні їх. Напри-

клад,у проекті другого п'ятирічного пляну сам Сталін визначив збільшення річної продукції вугілля протягом цієї п'ятирічки з 65 мільйонів річно до 500 мільйонів.Подібні проекти виставив він також для інших ділянок.

Перевірка тих чисел,господарських можливостей та людських сил у СССР показала,що переведення такого пляну означало би цілковиту фізичну руїну всього населення Советського Союзу.Робоча сила в СССР,вже в перебізі першого п'ятирічного пляну,за даного стану механізації виробничих процесів,була використана до максимальних границь.Нове розставлення продуктивних сил,притягнення залишків трудових резерв через збільшену механізацію всього господарського життя диктували можливість збільшення продукції на 50%.Але,не зважаючи на ті тверезі рахунки,після всіх закулісних суперечок,прийнято для вугілля цифру 152 мільйони тонн і для інших ділянок дещо обнижено норми.Так Сталін свідомо поставив ставку на надмірне фізичне використовування чи винищування трудящих.При всіх відомих зусиллях,підбудованих маістерно розчленованим сталінським примусом та насильством,пляну не виконано,і ,наприклад,у продукції вугілля досягнено лише 127 мільйонів тонн.Але це не перешкоджало Сталінові у третій п'ятирічці поставити знову надлюдські норми і далі експропріювати кров та піт робітництва.

Ми розуміємо,що часом політичні чи стратегічні міркування змушують уживати найбільших зусиль,але надмірні вимоги не можуть тривати десятками років і не повинні переміняти людину на раба,як це має місце в системі диктатури Сталіна.Матеріяльні ресурси мають бути призначені для народу,а не обертатися проти нього; вони мають бути засобом,а не самоціллю.

Сталін дістав уже болючу лекцію історії в 1941 році,коли трудові верстви з огидою дивилися на ті маси випродукованого їхньою кров'ю та потом військового матеріялу,і хоч склади були повні всякої зброї,червона армія майже розсипалась.Але він і далі,закінчивши переможно війну коштом, насамперед,німецьких політичних промахів,мріє ще сьогодні вкрити СССР складами військового матеріялу,випродукованого на злиднях,неволі та кістяках мільйонів робітників.

x x
x

Всі п'ятирічні пляни,по вичерпанні трудових резерв СССР,мали розгортатися,передусім,коштом інтенсивности праці робітників.Цей клич лежав в основі всіх п'ятирічних міркувань.Надвишки,що виникають коштом інтенсивности праці робітників,мали давати нові матеріяльні засоби для фінансування нових заводів чи поширення старих та для збільшення взагалі об'єму продукції.

У питанні збільшення осягів праці виникає справа шляхів та засобів для цього.Надвишку чи лишки,які виникають по оплаченні праці робітників,можна осягати різними способами.Історія промислового розвою знає дві засадничі можливості: 1. Удосконалювання процесів продукції через механізацію,впровадження нових методів праці чи організації її,які звичайно в'яжуться з розвоєм техніки та економіки,2. Підвищення норм праці формою збільшення кількости робочих денних годин чи підвищення норм виробництва за старої заробітної платні.

У розвитку советської індустрії можна розрізнити під згаданим вище поглядом два етапи.Перший припадає на час так зв.електрифікації в час НЕП'у та на першу п'ятирічку; коли розвиток промисловости йшов коштом механізації продукції та побільшення чисельности робітничих кадрів.Та

вже в другій п'ятирічці темп механізації відстає і прагнення досягти визначених пляном цифр здійснюється,насамперед,за рахунок штучного підвищення виробничих норм.

Нові,вищі та непропорційні до темпу механізації норми виробництва назначувано підступно та хитро згори.Сталін і тут не забув про маску, яка мала прикрити його експропріяцію робітництва,але вона здається для кожного вже зовсім ясна.Бо хто ж не знає,що являє собою Всесоюзна Центральна Рада професійних спілок та всі її філії в окремих республіках, які спільно,"висловлюючи волю робітників",подавали нові норми на схвалення й затвердження Верховній Раді СССР? Хто не знає,як з'являються в СССР Ізотови,Мартиненки та Стаханови,які "осягають" високі норми виробництва,що їх пізніше мають наслідувати,чи радше,що до них систематично примушується пізніше все робітництво?

В СССР,де держава стала одним великим,безпощадним підприємцем-капіталістом,де комуністична партія стала іграшкою в руках диктатора Сталіна,професійним союзам робітників надано зовсім нові завдання.Вони втратили свою самостійність і покинули свою колишню почесну ролю сторожа прав робітничих верств та оборону їх перед визиском,а стали звичайним державним підприємством,де фабрикується батіг на робітництво. Професійні союзи з їхнім славним минулим з доби боротьби проти царату, стали сліпим знаряддям у руках державної бюрократії для використовування тих же робітників,які нібито добровільно в них об'єднуються.Зрештою долю професійних союзів потерпіли також і інші,колись вільні,робітничі організації.Товариські суди,наприклад,що їх року 1923 зліквідовано, відновлено року 1928 і передано їм справи судження робітництва за порушення трудової дисципліни та різного роду прогули.

Стахановщина - це не органічний вияв волі робітництва,але штучна сталінська спекуляція; це трюк Сталіна для підвищення виробничих норм. Про те,як самого Стаханова намовлено до того та які допоміжні засоби дано було до його розпорядимости,говорить найкраще сам Стаханов у своїх споминах.

Для того,щоб успішніше втиснути робітництво в нові норми виробництва,подумано над численними засобами.У підібранні їх большевики виявилися найбільшими досі майстрами та використали для цього весь великий революційний досвід і всю потугу державного апарату.До них,побіч інших,належить,передусім, "соціялістичне змагання",натиск советського законодавства,відповідно продумана заробітна платня і матеріяльне становище трудових верств.

Соціялістичне змагання в першому періоді свого розвитку означало святочне зобов'язання працівників якогось підприємства чи його відділу перевиконати за якийсь час встановлений продукційний плян під оглядом якісним та кількісним,при одночасному зниженні вартости продукції.Але тому,що "добровільно (читай: під натиском большевицької партії) визначені норми не завжди були виконувані_створено нову форму "соціялістичного змагання",а саме - вибрано форму договору,який уже правно був зобов'язуючим.

"Парлямент трудящих" - Верховна Рада СССР - та інші органи ухвалювали все нові закони та розпорядки,які йшли в розріз з інтересами робітників і проти основних засад комуністичної партії.Вже року 1920 появився новий закон,який передбачав суворі кари за так звані прогули, небто кари на тих,хто з причин суто матеріяльних часто зміняв місце свого заробітку.НЕП на відтинку робітничого питання приніс певне відпруження,але це була лише коротка передишка.У зв'язку з запровадженням у життя п'ятирічних плянів починається в СССР справжня кампанія проти

робітництва та наступає безпощадний визиск його і прив'язання,на зразок невільництва,до підприємств.Такими,некорисними для робітництва, законами були: розпорядок СТО (Совет Труда і Оборони) з 18.5.1928 року про підвищення продуктивности праці в промисловості та транспорті,постанова Ради народніх комісарів СССР з 6 березня 1929 року про засоби для підвищення дисципліни на державних заводах,рішення тієї самої Ради з 5 липня 1929 р. про засоби для підвищення продукційних умов та для скріплення дисципліни в підприємствах,та розпорядок з 15 грудня 1932 р.,що давав право віддавати робітника під арешт та покарати його карою тюрми і конфіскатою майна,коли він прогайновував робочі дні.

Драконівські розпорядки советських законодавчих та виконавчих органів ще зросли в період другої п'ятирічки,а третя п'ятирічка,а,зокрема,1939 рік розправилися з рештками тих дрібних прав,які ще мало робітництво.Постанова Ради народніх комісарів з 20 березня 1940 р. збільшила кількість робочих днів та годин і остаточно прив'язала робітника до підприємства найгострішими карами.Рішення тієї ж Ради з 1 липня 1940 року визначило тюремне ув'язнення на час від 5 до 8 років за порушення визначених стандартів,а закон з 10 липня 1940 р. "про трудові резерви" дав право окремим наркоматам самоцільно та безвідклично розпоряджатися робочою силою.Отже,ще до вибуху війни, яка принесла з собою нові воєнні закони та права,робітництво стало верствою невільників,які нічим не різнилися від кріпаків чи безправних гельйотів,знаних із історії соціяльних рухів.

До правово-адміністративних розпорядків та законів для використання робітників була також уміло пристосована заробітна платня.Вона безпосередньо била по інтересах трудящих.Життєві умови змушували робітництво приймати на себе всі тягарі та все збільшувані норми праці.

x x
x

В час воєнного ккомунізму та за НЕП'у видне було в СССР прагнення до вирівняння заробітної плати поміж поодинокими фаховими та заробітковими групами.Ця тенденція відповідала колишньому комуністичному кличеві рівности,яку довший час використовували большевики в своїй пропаганді. Наглядним був також нахил до денного чи до термінового розчислювання за працю й акордова система була непопулярною та несприйнятною.Та вже в останні роки НЕП'у така платнича система викликала в Кремлі гостру критику,яку іронічно названо по-московському "уравніловкою".Радикальну зміну в цьому напрямі принесла підготовка до першого п'ятирічного пляну.На 15-му партійному конгресі в грудні 1927 року рішено перейти на акордову систему,цебто платити не за години чи дні праці,а за число вироблених продуктів.Рівночасно намічено зменшити заробітну платню від одиниці продукту,щоб цим способом підвищити продуктивність праці.Подібне становище зайняв і Сталін у своїй промові в липні 1931 року,в якій він дотеперішню систему дуже гостро заатакував.І,як можна було сподіватися,слідом за тим прийшла цілковита зміна заробітної платні; перейдено від часової винагороди до акордової системи та премій.Лише в деяких ділянках,де такої системи не можна було застосувати,залишилося старе розчислювання.

Ми не висловлюємося засадничо за або проти тієї чи тієї системи. Обидві вони можуть бути застосовані залежно від ділянок продукції; обидві вони добрі на своєму місці,коли дають змогу виявити робітникам їхні творчі сили та реалізують при тому основи соціяльної справедли-

вости. Але впроваджувати акордову систему на те, щоб постійно чимраз більше обтинати заробітну платню на одиницю виробленого продукту й таким чином накидати на робітництво все більші тягарі – не тільки не відповідає примітивним основам соціяльної справедливости, а й іде також проти засад здорової економіки. Проти такої експропріяції капіталістами робітників і грабування заробітної платні виступали з томами своїх писань Маркс та Ленін, і на засаді, що ця видушувана з робітників кривавиця закономірно веде до соціяльних катаклізмів, побудована основа їхніх творів. На такий грабунок праці робітників дивиться сьогодні з погордою все людство, і в таких розмірах, як він є ще зараз в СССР, не позволяють собі в інших країнах навіть найбільш реакційні та ненажерні капіталісти.

Щоб прикрити перед світом визиск робочої сили в СССР, советська статистика та пропаганда подає дуже часто цифри про зріст номінальної платні робітників за советської влади. Переводиться порівняння з попередніми роками, а особливо з роками царського панування. І ці дані виходять на перший погляд справді приваблимими. Наприклад, за офіційною статистикою УССР, заробітна платня зросла за час з 1928 до 1935 р. так: в кам'яновугільній індустрії з 64 до 187, в металюргії з 82 до 202 та в машинобудівельній і машинообробній – з 89 до 209 карбованців. Номінальна платня на тому етапі зросла майже втричі, а в порівнянні з роками до війни вона номінально може бути у п'ять разів чи ще навіть більшою. Але дані, що подають денну, тижневу чи місячну заробітну платню, висловлену в грошевій одиниці, ще зовсім нічого не кажуть. Працівникові ніколи не цікаво діставати великі суми грошей, а – щоб за свою працю дістати чи купити якнайбільше потрібних йому до життя засобів. Можна заробляти тисячі та мільйони, але бути голодним, обідраним і не мати змоги задовольнити не тільки свої культурні, а й найпримітивніші та необхідніші для життя потреби. Такі явища особливо часто видно в часи воєнні чи в часи інфляції. Тому кожний робітник заінтересований в реальній заробітній платні, що випливає з порівняння одержуваної суми грошей з цінами на інші продукти, потрібні людині до життя.

Коли йде про реальну заробітну платню, то досліди без сумніву стверджують, що становище робітника в СССР під оглядом платні, порівняно до царського періоду, погіршилося, хоча й під тим оглядом монархічна імперія була краєм відсталим серед інших европейських та американських держав. У 1913 році, наприклад, робітник пересічно міг купити в Москві 333 кілограми хліба, 90 – рижу, 21 – масла, 53 – м'яса та 63 кілограми цукру річно, а за советів – 241 кілограм хліба, 34 – рижу, 13 – масла, 29 – м'яса та 56 кілограмів цукру.

За час панування большевиків номінальна заробітна платня скоро зростала, але пересічна реальна заробітна платня стояла на одній висоті, що загалом ніяк не задовольняла потреб працюючих верств.

Таке становище випливало з усієї советської господарської політики. Через те, що звернуто замалу увагу на продукування засобів широкого вжитку, свідомо поставлено населення перед постійну недостачу різних продуктів. Рівночасно, коли штучно побудовані пляни виявилися не до здійснення, большевики пішли лінією найлегшого опору та пустили в обіг далеко більшу кількість грошей, як це відповідало вимогам обігу всього народнього господарства. Наслідком обох тих кроків була постійна інфляція, цебто зниження вартости грошей на території СССР. Большевики старалися зразу припинити це явище через регулювання цін на продукти, але дуже скоро вони побудували на таких відносинах нову машину для визиску трудового населення. Інфляцію освячено передачею певної кількости продуктів для продажу на нормальні ціни в державних магазинах, а решту –

різними дорогами для розпродажу в два чи більше разів вищі ціни. Рівночасно велику кількість грошей забрано від населення шляхом примусових позик на розбудову п'ятирічних плянів.

Тяжке матеріяльне становище робітництва посилював ще брак достатнього об'єму житлової площі. В час, коли населення свідомо скупчувалось по містах, розбудова житлової площі розгорталася дуже поволі. Населення деяких міст, в перебізі п'ятирічок, повсілося, а інших зросло ще скупчіше. Пляни житлового будівництва далеко не відповідали новим вимогам, а надто їх систематично на 20-30% не виконувано. Це примушувало часто цілі сім'ї жити в одній кімнаті та нести на своїх плечах усі гігієнічні наслідки такого стану.

Важкі життєві умови лягли тягарем не тільки на дорослих робітників, а давили вони й їхніх дітей, жінок та батьків. Коли заробітної платні перших не вистачало на прохарчування та інші потреби їхніх родин, то треба було запрягти всі живі істоти до важкої боротьби за життя. Час панування Сталіна виказує притягнення до заробіткової праці всіх груп населення, які за нормальних обставин, в державах із здоровою соціяльною політикою не потребують гнути своєї спини та лити свого поту в підземних шахтах чи при верстатах. Ця категорія людности, що її закон та сірі будні гнали до тяжкої та невідповідної для неї праці, з року на рік в СССР збільшувалась. Зріст її в промисловості Советського Союзу, не говорячи вже про сільське господарство, був далеко вищий, ніж пересічних робочих кадрів. Наприклад, участь молоді в залізній індустрії УССР зросла з 22,4% в 1930 році до 33% в 1935 р., а жінок – з 1,27% в 1914 р. до 22,6% в 1935 році. Подібні цифри виказує зріст чоловічої робочої сили понад 50 років та жіночої – понад 45 років.

Советська система не завагалася притягти жінок, дітей та старинків до таких галузів промисловости, які найбільше загрозливі для здоров'я людини. В 1935 році, за офіційною советською статистикою, молодь складала в залізній індустрії УССР 37,2%, в кам'яновугільній – 35,7%, а в металюргії чорних металів – 31,4% загального числа робочих рук. В той час жінок було в кам'яновугільній промисловості 25,9%, залізорудній – 21,4%, в металюргії – 21,3% та в металообробній – 22%. Так цинічно здійснено в СССР засаду про "конституційну рівноправність усіх громадян".

Про долю каторжників у примусових концентраційних таборах, що сотнями тисяч караються на Уралі та в Сибірі, ми тут не будемо говорити. Вони – "вороги народу", бо їхні брати, батьки та сестри не були до революції жебраками, а вони самі – або не поділяють большевицьких переконань, або стали сліпою жертвою химерного режиму. Їх, на думку Сталіна, можна винищувати тисячами голодом та холодом, чи невинно розстрілювати.

x x x

На ті всі аргументи ідейні чи платні оборонці советського режиму витягають в його обороні останні резерви. Вони говорять: "Дивіться, робітництво стало на оборону СССР і Сталін здобув у цій війні таку блискучу перемогу над так добре підготовленою та зорганізованою націонал-соціялістичною Німеччиною. Не забувайте, що Сталін перевів величезну індустріялізацію, яка вимагала великих жертв та зусиль, і тепер він усю силу індустріялізованої країни поверне на підвищення життєвого рівня трудящих. Величезний продуктивний апарат советської системи стане скоро працювати виключно для широких потреб робітництва". Такою мовою заговорив, врештою, і сам Сталін, щоб оправдати всі злидні минулого та щоб знову "ідейно озброїти" кадри большевиків. Він "діялектично" сказавши у своїй промові з 9 лютого 1946 року, що "переможців не судять", вказує на перемогу, як на найбільше оправдання для своєї жорстокої політики.

Він у тій же промові обіцяє,що "буде скасована карткова система,та що ближчим часом буде присвячена особлива увага поширенню продукції предметів для широкого вжитку і піднесенню життєвого рівня трудящих шляхом послідовного зниження цін на всі товари".

Ми по черзі розглянемо всі ці аргументи та обіцянки Сталіна та його оборонців.

Перше: чому СССР виграв війну та чому позбавлені всіх політичних прав і кинуті в тяжкі матеріяльні обставини громадяни Советського Союзу обороняли свою невдячну батьківщину?

Про це ми вже дещо сказали вище.Наставлення трудових верств до режиму Сталіна найкраще виявилося в першому півріччі війни,цебто в 1941 році. Тоді советські вояки сотнями тисяч здавалися в полон на різних відтинках фронту.Ніхто не хотів воювати,і навіть комуністичні функціонари кидали зброю та набої до ніг ворога. Чому? Чи таким несподіваним був напад ворога? Ні. Про неминучість війни з націонал-соціялістичною Німеччиною Сталін знав багато раніше.Чи не говорилося вже відкрито про неї в СССР в 1940 році? Ба,що більше,як до неї підготовлявся Сталін протягом усіх п'ятирічок,продукуючи гори військового матеріялу та підготовляючи все життя в одну велику военну машину? Чи далеко напередодні війни не була вже мобілізована велика кількість військових річників та цілі армії не стояли готовими до війни на Заході? Чи не були тоді вже майже повністю викінчені всі оборонні системи на Заході,які потім,без усякого спротиву,падали до рук ворога?

Отже,це було не заскочення,що дає противникові великі стратегічні можливості,а відповідь населення СССР на сталінську політику.Москалі, українці,білоруси,грузини та інші здавалися в руки ворога,до якого вони історично були наставлені ворожо.Такий настрій змінився щойно тоді, коли німці десятками тисяч почали розстрілювати полонених,дітей,жінок та стариків,коли впровадили систему насильства жінок,штучного виголоджування міст,вивозу на каторжні праці до Німеччини,і всього того нечуваного,дикого варварства.Тоді у всього населення піднявся непереможний дух помсти та самооборони.По цей бік фронту виросли,мов із землі, національні підпільні революційні та партизанські рухи,що дезорганізували німецьке запілля,а по той бік Сталін використав новий героїчний під'йом населення для нових зусиль.Він кинув актуальний клич оборони батьківщини та рідних,і черговий раз підступно використав трудові верстви,заговоривши про національне та соціяльне визволення з німецького ярма,про свободу релігії,оборону землі і т.п. Він покористувався в великій мірі моральною,пропагандивною та політичною й матеріяльною допомогою західніх аліянтів.

Отже,не за советський режим,не за советські норми й визиск піднялося робітництво,а в обороні життя та волі перед страшним німецьким окупантом.Одні нове становище зрозуміли так,що Сталін з його державним апаратом є тим конечним злом,за яке страшніше німецьке варварство,другі – що треба розправитися з зовнішнім ворогом,щоб пізніше завести порядок у власній хаті,треті повірили в чесність нових обіцянок советського диктатора,який переходить на позиції правдивого народоправства,а ще інші,що не мали до нього жодного довір'я,стали до тяжкої героїчної боротьби проти обох деспотичних режимів. Тими силами була знищена Німеччина.

Сталін,одягнувши тогу переможця,виставляє перемогу,як тріюмф советської системи і забуває сьогодні про свої недавні обіцянки.Він своїми старими заходами нищить знову ті скромні уступки,на які він у своїй пропаганді пішов під час війни.Що вийде з того високого життєвого стан-

дарту, яким він хоче заплатити народам та одиницям за потребовану у них волю? Що вийде з цього, чим він хоче покрити свої похибки в минулому чи виправдати правильність усіх тих жертв та з чого хоче дістати кредит на майбутнє, а зокрема – для свого большевицького світового походу? Ми переконані, що все це залишиться порожньою фразою та обіцянкою.

Щоб піднести життєвий рівень населення СССР, то при сьогоднішній структурі советського господарства треба би його в основах перебудувати на щонайменше – відвести велику кількість капітальних фондів та робочих сил з тяжкої в легку промисловість. Сталін цього не хоче робити, бо його агресивна імперіялістична політика вимагає від нього, за теперішніх політичних умов, незвичайно скорої відбудови та розбудови тяжкої промисловости. Йому для "гарантії перед усякими можливостями" потрібно добитися, щоб промисловість могла продукувати щорічно 50 мільйонів тонн чавуну, 60 мільйонів тонн сталі, до 500 мільйонів тонн вугілля та 60 мільйонів тонн нафти. Це завдання він хоче здійснити за нових три п'ятирічки.

Для виконання такого пляну, коли взяти під увагу, що в перебізі війни зруйновано сировинні та металюргійні бази й заводи на Україні, які перед війною давали добру половину залізної руди, чавуну, сталі, вугілля та марганцю, що у війні частино зужилося фабричне устаткування надмірним використовуванням його на незайнятих теренах, та, нарешті, якщо зважити, що в війні згинули мільйони молодого працездатного елементу, то щойно тоді зрозуміємо, перед якою добою стоїть робітництво СССР.

Немає сумніву, що советський уряд свідомий тих труднощів, та він хоче велику частину цього тягару перекинути на сусідні народи, які він насильно хоче задержати у своїй сфері впливів. Балкани, Польща, Китай творять поважну позицію в його розрахунках на робочу силу та споживчі засоби, а Австрія та Чехія – в балянсі машинобудівельної індустрії. Сталін хоче тягар озброювання перекинути на інші народи Европи та Азії й тому забирає в одних варстати та заводи, щоб згодом забрати робочу силу, а інших примусити на місцях працювати для себе. Але й ті міркування досить безпідставні. Знищені війною сусідні народи потребують на перший час самі багато для відновлення свого господарського життя, і вони, коли б навіть залишились на перший час під пануванням Москви, то перебудова їхнього життя під кутом советського прикладу, принесе у них на ближчий час хаос та кризи. Зрештою тут виринають політичні питання, що залежать не тільки від Сталіна, а також від дотичних народів чи західніх альянтів.

Найбільш правдоподібне, що Сталін схоче розв'язати всі ці складні питання шляхом нової війни. Тоді робітництво СССР змушене буде прийняти на себе нові тягарі, за якими, на випадок успіхів советського диктатора, прийде загальний, непроглядний хаос, або, коли він потерпить невдачу, прийде політичне та матеріяльне визволення трудящих советської імперії та суміжних, поневолених Москвою, народів.

X+X+X+X+X+X+X+X+X

-oooooo-

ГРИГОРІЙ КОСИНКА

Ф А В С Т

Від Редакції. Друкуємо тут маловідоме оповідання Гр. Косинки – "Фавст". Вперше видруковано цей твір у Харкові в жовтні 1942 р. в журналі "Український Засів". Майже весь наклад журналу знищено, тому "Фавст" став нині річчю рарітетною. Оповідання автор не викінчив, бо знав, що в советських умовах воно не надається для друку. Націоналістичні ідеї, піднесені в оповіданні, були найглибшим змістом переконань Гр. Косинки. Вірний їм, загинув він від куль енкаведиста між 15 і 18 грудня 1934 року.

Коли догорятиме у віках остання зоря, – горітиме моя мисль і страждання, а на чорній смузі неба кривавими літерами спалахнуть пророчі Франкові слова:

Народе мій, замучений, розбитий,
Мов паралітик той на роздоріжжі,
Людським призирством, ніби струпом вкритий!..

В імені твоєму, Фавсте з Поділля, я пишу ці рядки. Хай наступні покоління згадають твоє ім'я велике, хай на коліна станують перед стражданнями твоїми.

Дорогий мені, до болю рідний, Фавсте! Ти не знаєш, зрозуміла річ, таких слів страшних, як "народня трагедія", – чужі й незрозумілі тобі слова ці. Ти – до примітиву простий. Адже перед своєю смертю – короткою і страшною – ти зумів тільки намалювати в камері ч.12 маленьку труну з хрестиком і видряпать під тією труною – нігтем на стіні – своє ім'я і прізвище: "Прокіп Конюшина". Оце і все.

...Тоді саме Різдвяні ночі клепав мороз, коли до нашої камери перевели із тюремної "секретки" Конюшину: з обличчя був сивий, схожий на Фавста, що його звикли бачити у виставах оперових театрів.

Губи Конюшині спухли, він ловив і ковтав тепле й важке повітря камери, а сам робив тремтячими руками якісь дивні рухи, ніби збирався шугнути у якусь безодню...

Махлюватий селюк, він підозріло оглядав усіх присутніх, до всіх ласкаво посміхався, шептав щось, а далі несподівано сів на краєчок нар і голосно, під регіт присутніх, заявив:

– Диви, от історія. І тут люди є, га?..

Камера, повторюю, зустріла слова Конюшини сміхом: уперше, вирішили всі, довелося людині познайомитися з тюрмою.

Офіцер Кленцов, що любив був залякувати таких новаків, пильно оглянув Конюшину з усіх боків, іронічно скривив рота і суворо, допитливо звернувся до Конюшини:

– Бандит?...

Конюшина мовчав. Тоді офіцер, не стримуючи більше сміху, сказав до всіх присутніх у камері:

– Фауста привели. Посидим больше – Гёте увидим... А все таки, парнішка, за какие грехи тебя в нашу камеру пригнали, а?

Конюшина не поспішав відповідати, він звів стомлені очі на згорбленого Кленцова, на всіх, і несподівано запитав офіцера з ноткою злоби:

?

– Хіба тобі не однаково?

З кутка, недалеко вікна, пролунав хриплий бас:

– Правильно. Молодець Фавст. Так і треба одказувати... Він же тебе не питає, чого ти погони згубив? – визвірився що Кленцова той таки хриплий голос з кутка.

Кленцов в'їдливо огризнувся, але його ніхто не підтримав. Правда, усім до вподоби було нове прізвище, що його дав Конюшині Кленцов: "Фавст". То нічого, що сам Конюшина не розумів, до чого воно – прізвище таке. Про великого Гете він теж уперше чув у камері...

Фавст з Поділля не знав ще, чи сміються тут з його махлакуватости і вбогости, чи таки підтримують проти Кленцова, – тоді ще раз обвів усіх своїми великими, сірими очима – побачив глузливу усмішку на вустах Кленцова, але все таки вирішив чомусь, що таки підтримують його, Фавста з Поділля.

Урочисто витяг з кишені засмальцьованого кисета, поклав його на білі, латками вкриті штани, добродушно засміявся:

– Куріть, хай дома не журяться, – сказав він. – Добре тут у вас, ая... Так добре, що й сказати не можу: тепло, затишно, а головне – люди є... Там, де був я...

І він раптом замовк.

– До віку б гадам таке добро! – вихопився з кутка той таки голос, що підтримав був Конюшину проти Кленцова. Фавст здивовано підвів очі: чи не сказав він якоїсь дурниці? Здається, що – ні, але краще йому не цвенькати, бо тюрма – сам знає – не любить дуже балакучих... Тоді здалека, з характерною і притаманною лише селянам дипломатією, почав був виправдуватися:

– Ая. У вас, кажу, тому добре, що – тепло, нари є...

–...С-сш. Як він мені болить! Проклятий, як він мені болить. Пся кров, пся мать, занімій.

По камері бігав у валянках невідомий Фавстові чоловік, з походження і вимови , видно було, поляк, і все лаяв свої зуби, спльовуючи раз-у-раз ріденьку слину з рота.

Коли пан Яцьківський – так звали його – зупинився навпроти Фавста й попросив скрутити йому цигарку, то Фавст щиро почав йому раяти:

– Ая, зуби? Знаю. Це якби самогон-первак, а тоді намочити махорки з папороттю й закласти на той пеньок – повірте, одразу занімів. Я знаю.

Яцьківський образився:

– Що? Занімів? Ти краще, хлопе, порай це своєму батькові, розумієш? Маєш його? Занімів.

Але Конюшина не бачив, здавалося, нічого образливого: порада була, як порада. Йому навіть зробилося трохи смішно, що такий плюгавий панок у валянках, а диви – настовбурчився, розсердився і гасає по камері з кутка в куток. Знизавши плечима, Конюшина мимоволі задивився на цього гоноровитого панка.

А треба знати, що пан Яцьківський був із своїм гонором за втіху для всієї камери: конфедератка, австрійська шинеля з білими орлами, бундючні вуса, а вже гонору того, що тільки в'їдливий Кленцов міг його збити, жартуючи:

– У пана Яцьківського, – казав він серйозно, – воша теж дурно не

лізе...Чому,поспитаете? Вона завжди шукає історичні межі,що їх позбулися поляки...

Яцьківський,зрозуміла річ,люто лаявся на такі слова,але хіба можна зупинити Кленцова?

- ...пан Яцьківський, - не звертаючи уваги на лайку,говорив Кленцов, - найбільше тужить і журиться за блискучим минулим Степана Баторія...А щодо вошей,то я на власні вуха чув,як він запитував одну бльондинку: з якого воєводства,пані? З Бельведеру?..

Це,повторюю,було між іншим,побутова дрібничка,не варта серйозної уваги,бо сварилися ми день-у-день разів п'ять-шість,коли говорили на такі гострі теми.Я занотовую цю дрібничку тому,щоб колись намалювати образ Кленцова,як носія великодержавного шовінізму.

Пізніше,коли Фавст спав поруч мене,йому на світанку, - розповідав,- снилися сади у білому цвіту і зелене Поділля... - Весна, - казав, - часто сниться мені.

Ми тлумачили ті сни його так,що швидко Фавстові ходити за плугом, швидко йому боронувати поле,бо коли сниться тобі щось зелене,то річ ясна - жити будеш.І село,казав,снилося: тліло в диму,наміткою білою з вишневого цвіту вкривалося,а коли додивлятися до тієї намітки,то пахло йому - рілля,заполона на пар; вона пахла,здавалося,торішнім гноєм... І птиця у високому небі кричала.

- Такий сон, - говорив мені Фавст: - Що він має визначати?

Я,пам'ятаю,не відповів тоді Фавстові,бо з цікавістю прислухався до розмови Маламета з паном Яцьківським:

- У тибе болит зуб, - говорив Маламет, - я ничево,не протестую... Пусть,у каждого своя болезнь.Но когда в мені острий коліт,когда с меня кров капает,когда... и ти ругаеш. Я,как я должен?..

- Кумедія,їй-богу, - щиро,по-селянському,сказав мені Фавст: - Мені такий сон миленний наснився,а вони - за парашу гризуться...

...- Поднимайсь!

У глухих коридорах свистять вартові,брязкають ключами,а прославлений на всю тюрму Сторожук,благословляє матюхом Христа і нас усіх:.. Заспана камера встає,кидає жужмом постіль по кутках і,прокашлюючись, стає по-військовому у дві лави,був такий звичай - висотати в арештанта дух протесту,звести його бодай до образу Конончука,що давно вже втратив образ людський.

(Декілька слів про Конончука).

Це - темне і вбоге село,село,яке підписує собі акти обвинувачення трьома хрестиками,а вже пізніше,в тюрмі,падає додолу на коліна,коли побачить кришку хліба; нужа на такому Конончукові така велика і плідна,що здається іноді,ніби його тіло навмисне засіяно висівками - вошами; тіло схоже на рябе мило...Коли пройде вранішня повірка - завжди коротка і занадто вже ділова - Конончук сідає,як каже Кленцов,"читати газету": бльондинки вилися йому в тіло і треба довго шарувати Конончукові свої кістки товстою,мужицькою сорочкою,щоб примусити тих бльондинок падати й сипатися на поміст...Висівки сиплються - така нужа!

Обличчя у Фавста кривиться,мов у дитини - він от-от,здається,розплачеться; важко зітхає,журно хитає головою і,допомагаючи Конончукові,бере одну бльондинку за лапки,кладе її на поміст і дико б'є чере-

виком...

– Отак її треба! – приказує Фавст: – Ех,Кононччук,Кононччук! Твоя бльондинка,видно,не з Бельведеру? Бачиш,вона не ляскає під черевиком,як пана Яцьківського воша.То воша,можна сказати,інтелігентна,панська воша...Правда,господин поручик?

Після такої репліки,а головне – такого безцеремонного і різкого запитання з боку Фавста до Кленцова, – у мене великий сумнів,що Фавст – незрячий гречкосій...Хто він такий?

(М о т и в ц е й р о з р о б и т и).

Кленцов польською мовою (він сидів у польських тюрмах,де дають з патронату білий хліб,вряди-годи масло,каву,а книжки – професорська, мовляв,бібліотека) гне матюхи і пильно,з ненавистю й підозрою,дивиться у вічі Фавстові.

– Жаль-жаль, – говорить Кленцов, – ще тебе не посадовили до блатних...Жаль,там би одразу бандитський дух вивіявся...

Фавст щиро сміється:

– Що мені блатні, – каже він, – адже там скрізь – ми,а не ви... Офіцера зустріти,та ще офіцера з л е й б и к о м – другий табак, Кленцов.Справді,як вони,варвари,тримають вас н е в и н н о п'ятий місяць?.. Це ж,погодьтеся,некультурно,ая...

...Хто такий Фавст? У мене більше ніяких сумнівів,що це не такий уже звичайний собі дядюшка з далекого Поділля.

На цьому місці межи Фавстом і Кленцовим,як пишуть деякі галичани, завжди розпочинається лайка,але сьогодні обійшлися обидва без неї; правда,Кленцов устиг все таки огризнутися:

– Пять месяцев,господин Фауст,ето еще не т р е п к а,а ти... ти определьонно пойдьош в земельний комітет спасать самостійную...

– Сволоч ти! – коротко ругнув Фавст.Але наш похмурий,вічно заляканий карцерами й карами,староста зупинив короткою лайкою обох і,обвівши очима по всіх кутках камери,наказав ставати в ряди – у дві лави: надходила чергова візитація тюремного начальства – повірка по-старому й по-новому.

Ще далеко до камери було чути дзвін острогів – дзінь,дзінь...Блискучі,кавалерійські остроги носив,як відомо було нам,начальник корпусу № 6 – прищуватий,синьогнідий якийся на виду,цинічно-нахабний – Бейзер (євреї-арештанти дали йому прізвище – зла собака); він завжди, коли тільки одвідував нашу камеру,дивився в першу чергу на вбоге Кононччукове лахміття – кривив з огидою обличчя так,ніби він побачив кубло гадів,а не постіль Кононччукову.

Спльовував на долівку,хоч нам за інструкцією категорично було заборонено плювати на підлогу.Бейзер переводив свої сухі,зеленкуваті очі,схожі трохи на баранячі,на Фавста – він раз-у-раз робив Фавстові якесь запитання,не було того дня,щоб він поминув його в ряду,не поспитавши:

– В чьом обвиняют тебя?..

Ми всі з великим напруженням чекали на цю відповідь: цікаво,за яку провину посадовили цього таємничого Фавста? Висидіти три місяці в "секретці",знали ми,не всякий зможе... А сам Конюшина Прокіп удавав із себе – не було ніякого сумніву – наївного селюка з Поділля.

Пильно дивилися – разом з Бейзером – у сірі,гранітні Фавстові очі –

там глибоко-глибоко заховано було ненависть і зневагу не тільки до Бейзера,а до всіх нас; ненависть іноді іскрами виграгала на чоловічках, - тоді у Фавста тремтіли з обурення руки, - але він завжди умів стримувати свої чуття - він спокійно відповідав запитанням:

- За що? Ая,повстання.

Така відповідь нервувала Бейзера, - він не міг стримати свого гніву,він висмикував з чорної - офіцерського сукна - шинелі руку і, тупаючи ногою,вимахував тією рукою так,ніби намагався на всю силу вдарити Фавста в обличчя...

- Бандит,бога твою мать,а? - оскаженіло вигукнув Бейзер.

Ми,арештанти,найбільше боялися цієї хвилини сказу: ми були глибоко переконані,що Фавст,хоч і виснажений до краю,відповів би на удар, більше того,він готовий був перекусити горлянку...

Фавст мовчав.Він тільки скалив свої здорові,білі й рівні зуби,а злоба,різко підкреслена на його мужицькому обличчі,спадала аж на сухі,колись соковиті губи - застигала там,здавалося,разом із слиною.

Він ковтав її,криво усміхався,а сам дивився на підлогу.Бейзер залишив на хвилину Фавста; він суворо,допитливо,ніби справді від нього так багато залежні були ми,оглядав кожного; Кленцов,радіючи,очевидно, що Фавстові була така "баня", - розсміявся,але Бейзер помітив таку несподівану радість:

- Ей,ти... как тебя?.Чего ржешь,чему ти радуешься?..

Кленцов вирівнявся і,зціпивши зуби на образливе "ти",промовив зо зла:

- Арестант - тоже человек...Да.

- Сутки карцера, - глухо наказав Бейзер.

І Кленцова,без курива і без хліба,повели кудись із камери.

А Бейзер знову повернувся обличчям до Фавста:

- Где твоя нара? - запитав.

- Третя.

Начальник корпусу пильно обдивився з усіх боків Фавстове ліжко, торбу,рушника,вишитого з ключем журавлиним...Уже хотів був рушати з камери,як раптом уклякнув і читав видряпане: "Прокіп Конюшина",а внизу - "Христос Воскресе,Галло..."

- "Христос Воскресе" - тоже твое? - запитав з іронією Бейзер.

- У мене В і н не воскресне... Чого тобі треба? - була Фавстова відповідь.

- Трое суток карцера...без хлеба,кровать привинтить.

Бейзер скаженів.

- Кто бросил окурок? - гукав він на всю камеру. - Чашки,стекло,ложки,ножи...Проверить,отобрать...На три дня поднять в камере нари,староста.

- Слушаюсь.

(Д о д а т и д е я к і д е т а л і).

... - Камеру лишить на неделю передачи...забил,за окурок - сутки карцера. Я... протест и бандитизм.

Репліка якогось копійчаного меншовика або укапіста:

– Ведь білі же когда-то тюрьми,сиделм,живие,ведь,люди...

За дверима нашої камери затихав десь у глухих коридорах малиновий дзвін на острогах начальника корпусу № 6 – Бейзера.

x

x x

Старий карцер,де сидів був Фавст,бачив і чув у своїх кам'яних шорах багато трагедій: там божеволіли,там вішалися,розбивали голову об стінку – всього було,все бачив і чув старий карцер.

Аж позеленів од цвілі,од віку свого давнього і сліз людських; по кутках протягувалася вже вода,а зимою,зрозуміло,вона трохи підмерзала й сковзалися ноги на такому льодку тонкому.

Фавст розповідав свою історію немудру так:

– Коли мене Бейзер, – каже він, – кинув був до цієї ями,цвіллю вкритої,я хотів просити його,щоб одразу взяли мене на розстріл... Це була не секретка,ні.Подумай,яка мені рація гнити на пні,коли я знаю свій кінець краще за Бейзера?

Я загнув йому матюха у вічко і,повіриш,трохи полегшало...Матюхнувся я не тому,що люблю лайку,ні,зо мною трапилося щось таке незрозуміле,що й досі не можу з'ясувати тобі.

Горіла голова,а тюрма, – уяви собі,наша велика тюрма,виломлюється з грунтом і летить високо-високо понад борами...

І добре пам'ятаю мою суперечку з Бейзером: «Брешеш, – ніби кажу йому, – хай скрізь – тюрми,хай скрізь карцер і кара,але маєш добрий знак: одна вже виломилася з грунту,летить».І знаєш,я вперше почав тоді так сміятися.Мені стало раптом страшно: що зробили з мене за сім місяців? Той дурень даремне Фавста згадував і легенди – я живий ще,хоч моя історія варта теж легенди.

...Знаю,мені вже не жити,нема мені повороту до життя – кров'ю харкаю...Дивно,один поет – цілком хворий,на мою думку,написав два рядки у карцері:

«Сліпе село лютує,
А Україна кров'ю харкає...»

С л і п е село... Тут,у карцері,засміявся я на слова сліпого: в о н и питають,де сходилися на раду? Де,в кого?

Фавст притулився щокою до холодної стінки і тихо шептав: «У моєї рідної сестри,чуєте?».. Далі вирівнявся і цитував собі з якогось філософа: «Панувати над рабами,обернути кожного на автомат, – такий, здебільшого,намір у деспотів...»

...Так знайте, – говорив до стінки далі, – Прокіп Конюшина ніколи не буде зрадником.Я загину,сотні й тисячі таких,як я,але ніколи,ніколи не продаватиму сестри своєї. І н і к о г о не п р о д а в а т и м у. Юдою не буду.

Фавст плакав...Йому все ще,здавалося,стояв образ сліпого Однорогова,говорив ніби до нього:

– Каже мені Однорогов: «Ти,Конюшина,трудового происхождения,ти – бедняк,ти получил образование,ти,наконец,не Грицько или Омелько какой-то... по почему,почему из каких побуждений ти примкнул к преступному обществу самостийников? Почему принял участие в восстании?»

Конюшина відповідав:

- Ая...Пішов,не можна не йти,бо коли підпалили хату Грицькові та Омелькові,то вони лише тоді за вила і гідність свою згадають,ая... Мені ж,самі сказали,людині свідомій,треба свідомо і прямо у вічі ворогові дивитися...

Так йому,нібито,сказав був Фавст,а він на це усміхнувся,дав гарну папіросу:

- Кури,мовляв,Конюшина,наші,а скажи нам,де поділися ваші,де були бандити?

Перехилив Однорогов через стіл голову і,трохи заспаний,процідив крізь зуби:

- Пойдешь на шльопку,милок! Герой!

Замахнувся і на всю руку вдарив по зубах.

Фавст,пам'ятає,до крови,до кістки прокусив йому руку ту - тільки прикладами врятували життя Одноротову,занапастивши Фавстове: його тримали після цієї історії три місяці в так званому секретному підвідділі.

...Дні текли.Конюшина почав кашляти кров'ю, - тоді перевели до загальної тюрми,до камери № 12.

- Дзинь-бом,дзинь-бом...

(П о д а т и у р и в к и з п і с н і, н а с т р і й).

- Слухай, - каже мені Фавст, - вони співають цієї пісні так,як смуток власний п'ють...Правда,чи? А мені здається,нема чого й сумувати: справді,я пережив був таку велику радість і захоплення,що й досі обертом голова йде,як згадаю минуле...

Кінь був у мене - Іскра,а коли виїздила наша сотня з лісу - у гривах кінських пісні цвіли,зелені бори дороги нам стелили,і ми були самі,як бір,зелені - такі молоді й завзяті...

На команду: "Кіннота,на коні!" вихором злітали,острогами дзвонили і стременами бряжчали,аж підкови цокотіли в коней - мчали так степами українськими; а поруч - бір,бором - ніч з вогнями йде: тоді горіли бори...

І знову співали старої тюремної пісні:

Слышно там идут...
Где-то,кого-то на каторгу ведут...

- Не співайте! Не зацвітуть,ніколи вже не зацвітуть пісні на гриві мого коня! І я все таки не буду журитися: ми вмираємо в ім'я наступних поколінь.

Підійшов до дверей,довго читав видряпане нігтем:

"Тут була остання ніч...Ми загинули за волю свого народу; той,хто одвідає цю камеру,хай згадає нас...Земля українська кров'ю окроплена, діти цієї землі гниють по тюрмах всіх слов'янських народів,бо самі вони - гній і труп...Люди без волі,без бажання навіть..."

Далі все було засмальцьоване так,що годі прочитати.

Фавст стояв і довго думав: йому не треба було говорити такі слова, не до нього звернена була скарга смертників...

- "Остання ніч", -- зафіксувала його пам'ять. - Коли ця остання ніч прийде до нього,Конюшини?

Знесилений упав на залізне ліжко.Він не пам'ятав уже,чи це був сон,чи справді було колись таке життя? Згадував...

– ...Сьогодні – багата кутя,ая...У мене не було ще тоді Іскри,не цвіли пісні наші над борами.Стояла мати коло столу,лямпадку перед образами засвічувала:

– "Святий вечір,діти,надходить, – казали, – не пустуйте!"..

І долівка в хаті,вимазана Оксанкою,блищала,і наші очі дитячі блищали радістю і щастям...Мати не сердилися,коли малий Яцько смикав їх за спідницю,приказуючи: "перший пиріжок,мамо,мені!"

– "Добре,Яцю,тобі... А кому ж? Тільки тобі!" – гладили рукою його наїжачену голову й посилали до батька.

А батькові очі світилися,мов у святого Миколая на божнику,він садовив праворуч себе Яця,а ліворуч – Настусю,і бавив обох,ая...

Повз них проходила горда Оксанка,вона старша була і робітниця в матері найперша; в Оксанчиній косі,пам'ятаю,маком синіла стрічка... – "Чиясь файна молода буде", – подумав. А вона повернулася тоді до мене, засміялася:

– Отакої,паничу наш, – сказала, – на вулицю нівроку вам,навідується,а дров урубати,то... "хай тато".

Пожурила і пристрамила його тоді Оксанка; батько наче не чують цього – сива голова туркоче дітям якісь казкові слова:

– "Ми вже того щастя не зазнаємо,а прийде,діти,ая...Та всім убогим людям дадуть землі..."

Надходила багата кутя,святий вечір.

(Н а с т у п М у р а в й о в а н а с е л о. Р у ї н и, д е с я т и й в і д п о в і д а є. С м е р т ь Ф а в с т о в о г о б а т ь к а. С к р и н і. Х л и п а л о у б у р'я н а х з о т л і л е с е л о. О б р а з м а т е р і):

– "Надівай,Оксанко,стрічки Насті,в'яжи червоного пояса Яцеві". З м а л ю в а т и д о д р і б н и ц ь с ц е н и б о ю. Н а ч о л і з а г о н у – П р о к і п К о н ю ш и н а. Ф а в с т – К о н ю ш и н а з б о ж е в о л і в у к а р ц е р і).

Сторожукове пильне око; заспане,пом'яте якесь,мов простирадло у повії,обличчя,мутні очі,особливі вуса,схожі на тоненькі ковбаси – (підлизані);якісь тютюновим димом; у передніх яснах – два здорових , вовчих зуби,вальцована шия...

Він,Сторожук,вклоняється Бейзерові:

– Хилий какой-то... – сміється Сторожук.

Веселий він,звичайно,завжди в такі урочисті хвилини.Мугикає з пісні два рядки:

Нудить Сторожукові горілка,тоді йде ригати до раковини.Йому нагадують,що треба поспішати.

Камера.Фавст узяв з нар свою торбу,розв'язав її,підходить до Конончука,каже:

– "У вас,дядьку,хвалилися,син є? Але він вечері не принесе сюди – прийміть мою,я буду вашим гостем сьогодні.

Він повертається до Кленцова:

– "Не радійте,офіцере,з моєї страти...Пам'ятайте: "сотні поляжуть, тисячі натомість стануть до боротьби..."

Маламет молився богові. Вечір, ніч.

Фавст нерухомо сидів годину, скоса дивився на всіх нас і тихо шептав щось, а далі підвівся, поспитав пана Яцьківського:

- Де твоя, Яцьківський, кружечка з (орлами) га? Дайте мені води!

Голос зростав, переходив у шепотіння:

- Чуєте, Сторожук списки читає?..

Він ще припав був до відра й пив воду, але після цього, свідомого, здавалося нам, вчинку, - він уже не приходив більше до свідомости, він збожеволів.

Ловив руками повітря, ніби намагався смикнути за повід коня... Бігає по камері, гукає:

- Кіннота, на коні! До бою!

- Хлопці, чий кінь збіжить з Іскрою? Сторожукові потрібна кров моя? - Маєш її, пий.

Він ударив циколотками по пругові дверей, розбив до крови руки і, на здивовання усіх, почав малювати на стіні велику літеру "У"... Не скінчив, а знову гукнув на всю камеру:

- Кіннота, на коні! Рівняйся, до бою ладнайсь!

На порозі камери стояв Сторожук. Він узяв Фавста за скривавлену руку, міцно стиснув її, глянув своїми мутними очима на всіх нас і вивів Конюшину з камери востаннє...

Камера заніміла з жаху.

У сусідній камері, "етапній", співали студенти - новаки ще нашої тюрми:

Ой, радуйся, земле,
Син Божий народився...

А Конончук держав у руках шматок хліба, що його дав йому Фавст з Поділля, і ридав.

2.IУ.1923 р.

+++++++++
++++++
+++
+

"...В УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІСТА НЕМАЄ СУПЕРЕЧНОСТИ МІЖ СЛОВОМ І ДІЛОМ. ВІН НЕ МОЖЕ ВІРИТИ В ОДНЕ, А РОБИТИ ДРУГЕ; НЕ СМІЄ ПРОПАГУВАТИ ВИСОКІ ІДЕЇ, А СВОЇМИ ВЧИНКАМИ ЇХ ЗАПЕРЕЧУВАТИ".

М. Сціборський.

Інж. М. СЦІБОРСЬКИЙ

КІНЕЦЬ ОДНОЇ ПРОВОКАЦІЇ

"Краще пізно, як ніколи..." Ця пословиця вповні відносить до недавньої заяви канцлера Гітлера, що він не має жодних зобов'язань супроти українського народу. Як реалісти в політиці, ми самі ніколи не переціньовали намірів канцлера Гітлера відносно України і на них своїх розрахунків не будували. Проте, згадана заява, зложена так ясно й недвозначно та ще й після заключення німецько-советського пакту і відступлення Німеччиною Москві Західньої України, має свою вартість. Бо цим канцлер Гітлер сам нарешті спростував одну злісну провокацію, яка - ніколи на ділі не відповідаючи правді - тим не менше впродовж довгих літ не тільки завдавала українській визвольній справі багато труднощів, але й понижувала гідність української нації. Маємо тут на увазі провокацію, ніби Україна - це "видумка" Німеччини й помічне "знаряддя" її імперіялізму.

Історія повторюється!.. Не віднині існує зловмирена тенденція представляти український визвольний рух н е я к о р г а н і ч н и й в и с л і д с а м о г о ф а к т у і с н у в а н н я в е л и к о ї у к р а ї н с ь к о ї н а ц і ї, а як штучний витвір різних міжнародньо-закулісових "інтриг" - зокрема німецьких. Цю легенду про "німцями видуману" Україну створила ще царська Росія з подвійною метою. Поперше, щоб у цей спосіб підривати віру в життєвість української ідеї серед самих українців; подруге, щоб мати водночас "законні" підстави до переслідування найбільш із них упертих і непримиримих. Під впливом Росії, такі викривлені погляди на українську справу поширилися й закордоном.

Коньюнктуруально випадкова й упідставнена насамперед її власними інтересами підтримка Німеччини, яку вона на підставі Бересть-Литовського договору виказала усамостійненій Українській Республіці, і зв'язана з цим протиукраїнська кампанія, яку активно провадили, з одного боку, дипломатія новоствореної польської держави, а з другого - московська біла еміграція, - дали світовій опінії нові аргументи: мовляв - ніякої України на ділі не існує; це тільки штучна "вигадка", німецької політики, яку піддержує горстка "куплених" українських інтелігентів...

З приходом Гітлера до влади в Німеччині, ця протиукраїнська кампанія посилилася ще більше. Автором її стала знову Москва - на цей раз уже "соціялістична", що в стихійному розвиткові українського визвольного руху бачила смертельну загрозу для свого власного існування. Зручні руки в Кремлі витягли з архівів царські "ноти" й заграли стару мелодію, хоч дещо й на відмінний лад: "Україну видумує Гітлер!"

Цю московську гру услужливо підхопила інтернаціональна советська агентура. Маючи в своїх руках пресу, гроші, зв'язки й впливи - ця агентура ретельно виконувала доручене їй Москвою завдання компромітації й поборення національно-державного відродження українського народу. Безоглядна в методах поставлених цілей, вона безнастанно різними способами сугерувала світову опінію, що визвольні змагання України - це загрозлива для загального миру "інтрига Німеччини", здійсненню якої треба перешкодити за всяку ціну! Прагнення цих, керованих Москвою, темних інтернаціональних сил вбити наш сорокмільйоновий нарід і залишити його погноєм советського імперіялізму, прикривалося звичайно високими ідеями миру, гуманізму, демократизму та іншими гаслами - до фальшування яких Москва є "спецом", що його справді ще світ не бачив!

Провокативна акція Москви звертала при цьому своє вістря головним чином супроти тієї ідейної, духової й політичної сили поневолено-

го українського народу, яка для Москви особливо небезпечна, а саме – проти українського націоналістично-революційного руху. Оббріхуючи український націоналізм, як сліпе знаряддя німецької політики, большевицька пропаганда водночас намагалася причепити йому марку "гітлеризму".

Але, річ самозрозуміла, агенти Москви замовчували перед світовою опінією факт, що наша політика виходить із цілком самостійних заложень та має на увазі насамперед інтереси українського народу.

Другим претекстом для провокацій стала Українська Карпатська Держава. Міжнародні обставини в тому часі зложилися так, що вирішення справи Закарпаття в значній мірі залежало від Німеччини. Річ знову ж таки цілком зрозуміла, що українці поставили собі завдання використати тодішню ситуацію в інтересах власного народу. На їхньому місці те саме зробили б англійці, французи, американці, португальці і т.д. Але необхідність мати в цій справі підтримку Німеччини не в найменшій мірі не означала нашого засадничого "германофільства". Щоб переконатися в цьому, треба хоч би познайомитися з тодішніми голосами української націоналістичної преси на цю тему. Міжнародня опінія не знає, наприклад, того факту, що коли Німеччина згодилася на окупацію Карпатської України Мадярщиною й через своїх офіційних відпоручників порадила місцевим провідникам українського націоналістичного руху добровільно піддатися мадярським військам, то ці провідники їм відповіли: "Добровільно піддатися? В Українській мові немає таких слів! Будемо боротися!".. Чи могли б таке говорити й так зробити "платні німецькі агенти" всупереч волі своїх "патронів?"! А мимо цього навколо справи Карпатської України темні сили ширили повінь брехні й провокацій.

Намаганням Москви представляти українську справу за "німецьку видумку" довший час допомагала й Польща, аж поки...сама не заключила пакту приязні з Німеччиною. Відтоді ширити ці брехні Польщі стало вже "незручно" (супроти Берліну) і в її освітленні українське питання перетворилося вже в..."большевицьку акцію"!

Ми були б одначе несправедливими, коли б хибну уяву міжнародньої опінії про Україну приписали виключно роботі Москви, Польщі та їхнім агентам. Бо до цього в певній мірі спричинилися й деякі українські кліки – це наше справжнє прокляття! Вони в свою чергу зробили все, від них залежне, щоб надщербити авторитет українського питання й викривити правильне розуміння його в світі. Не маючи на це ніяких підстав, права й даних, різні здеморалізовані й продажні спекулянти намагалися де тільки можливо "представляти" Україну! Звичайно, вони не могли, не вміли й не хотіли робити це так і там, де й як цього вимагала її гідність, вага й дійсне значення. В цей спосіб віддавано нашу справу будь у монопольне використання ворожих сил, будь "на комісію" різного роду міжнародньогот шумовиння третього гатунку... Такі "державницькі акції" чимало допомогли тим, хто був зацікавлений виставити українську проблему, як підозрілий продукт різних інтриг і "передпокоєвих комбінацій". Пописалися, після своїх звичок, згадані кліки також і в Німеччині...Коли прийде час відповідних публікацій, українське громадянство жахнеться від огидного видовища моральної розпусти й національного шкідництва, яких допускалися різні темні типи. Все це знову таки давало ворогам підставу компромітувати в міжнародній опінії українську справу, як ту "крамничку", яку може перекупити за малу ціну хто завгодно!

Злу прислугу виказували також і деякі - хоч чесні собою, але наївні - простаки серед української суспільности, які чекали від Німеччини "манни небесної". Вони свято вірили, що Гітлер навіть пообідати не сяде, а відразу закачає рукава та зачне "робити" для них Україну. Безкритичні, не посідаючі знань, потрібної культури, політичного й життевого досвіду, не вміючі відрізняти гарних слів і гасел від жорстоких законів реальної політики; забуваючи стару, як світ, правду, що історична й політична суверенність кожної нації безпосередньо залежить від рівня її ідейної й духової незалежности, - вони гадали, що досить змалпувати чужі вражки й слова, як справа України вже буде полагоджена! Останні події вдарили їх довбнею по голові! Після сліпого захоплення та ілюзій - прийшло розчарування з розпучливим ламанням рук і прокльонами. Але раніше, своїм безкритичним галасом, вони витворювали чимало непотрібного баламуцтва.

Український націоналістичний рух завжди стояв осторонь як від спекуляцій, так і від дітючих захоплень у політиці. Ми всі роки твердили, що між реальною політикою державних націй і визвольною політикою поневолених народів існує засаднича різниця. Маючи розрахований на далеку мету плян, державні нації можуть дозволити собі розкіш різних тактичних маневрів, коли цього вимагають потреби дня. Інше з політикою поневолених народів. Вони не є чинним підметом кожночасних політичних коньюнктур і не мають безпосередньої змоги впливати на них авторитетом власної державної сили. Тому рішаючими для них мусять бути насамперед принципи, засадничі напрямні їхньої визвольної політики, з яких вони не сміють резигнувати. Інакше неминуче обернуться в іграшку, в спекулятивний копаний м'яч під ногами міжнародніх сил.

Отже засадою українського націоналізму, як була, так і буде боротьба за Самостійну Соборну Державу. З цієї засади він ніколи й ні перед ким не уступить. Хто хоче йти спільно з ворогами української нації, той стане проти неї самої!

Сучасна міжнародня ситуація складна. Але хіба раніше вона була для нас простішою?! Практичні насідки нашої визвольної акції залежатимуть найбільше від нас і від того, в якій творчій інтенсивності й непримиримості ми спроможемось боротися самі і для себе. Чуйно слідкуючи за подіями, ми повинні діяти чесно, швидко й активно. Хай не бентежать нас зміни міжнародньої "погоди". Майбутне наше і лише наше! Ми непохитно віримо в себе й у своє покликання!

Та в акції героїчного лупання ворожих скель - не лишаймо без уваги розкладової чинности різших гієн, що рвуть між собою чисті ризи нації й своїм виттям заглушують її голос. Діймо тут згідно з засадою: гадині розторощується голову ще перед тим, як вона кусає... Вміймо теж своєчасно сказати "цить" тим надмірно-емотивним дивакам, які, немов би ті замріяні панночки, що обов'язково мусять "обожувати" чергового героя з перечитаних романів, виявляють просто якийсь патологічний нахил наперемінку сліпо захоплюватися чужими правдами й пророками.

Тоді в опінії світу Україна перестане бути символом "інтриг". Керована твердою рукою націоналістичного руху, вона швидко зуміє доказати всім, що є сама собою!

---ооооооо---

МИСЛИЧ

ЗА ПРАВИЛЬНУ ПОСТАНОВКУ НАШОЇ ПОЛІТИКИ

Тюремна келія примусила спільно жити людей різних поглядів та різних національностей. Тут люди вчилися, силою обставин, пізнавати себе й ліпше розуміти. Жили побіч себе українські й польські націоналісти, московські большевики і т. інш. В спокійніші хвилини ми обмінювалися думками й намагалися зрозуміти себе, бо в тюрмі стоїть тільки людина проти людини, а не світогляд проти світогляду. В тюрмі панує велика толеранція.

Найбільш цікаве було становище москвинів, що пережили большевицьку школу й були виховані в дусі марксівсько-матеріялістичного світогляду. Вони в дискусіях заперечували своє комуністичне переконання - може щиро, може з розмислом - але в дальшій дискусії видно було, як вони не можуть позбутись діялектичного способу думання, прищепленого їм у школі, і як кожну проблему зводили вони до матеріялізму й економіки. Але в одному ми, українці, сходилися з москвинами: у любові до України. Один із цих большевиків московської національности родився в Калузі, але більше частину свого життя прожив в Україні, там і оженився з українкою. І він любив Україну, її народ, його звичаї й обичаї, його пісню й ношу, любив українське село й українське місто, словом - він любив Україну..."То ви зукраїнізувалися", - казав я йому. Але він цього не розумів, а може не хотів розуміти? Він не тільки не вмів говорити по-українському, але навіть не міг вимовити якесь слово чисто по-українському. Структура його мовного органу не дозволяла йому цього. Він був стовідсотковий москаль. Він любив і мене, як українця, зате не любив поляків. Йому навіть подобався мій український націоналізм, бо в своїй любові до України він чувся також націоналістом...Про це все говорив мені. Але коли мені одного разу вдалося вияснити йому визвольну програму українського народу - а було це дуже трудно, бо він чомусь "не розумів" мене ніколи, - коли я сказав йому, що Україна мусить цілковито відірватися від Москви, то він так визвірився на мене, вишкірив на мене так свої хижацькі зуби, що мені аж моторошно стало.

- Як то, - відірвати Україну від решти Росії? Та це ж зрада, це злочин, це - божевілля! Україна ж нерозлучна частина Росії!

І я зрозумів тоді остаточно його любов до України: в і н л ю б и в ї ї з ц і л о ю п р и с т р а с т ю, так, як л ю б и т ь х и ж а к с в о ю з д о б и ч. І відтоді ми більше не говорили, він тільки часто водив за мною свій погляд, в якому я читав глибоку ненависть і готовість кожної хвилини знищити мене...

Я пережив ще одну "любов до України". В одній українській церкві, уже тут, на еміграції, відправляв службу Божу - з невідомих мені причин - московський священик. Відправляв він цю службу українською мовою - розуміється, із злою вимовою! - а на кінець молився протяжно, довго за кращу долю України, що спливає кров'ю, за нещасних українських скитальців, за тих, що несуть гіркий хрест нелюдських мук по тюрмах, по концентраційних таборах, на засланні; молився він і за тих, що борються і кладуть свої голови за волю і славу України. А на кінець виголосив проповідь на тему з св. Євангелії - московською мовою...

Пізніше я говорив із цим священиком. Він не був большевиком - комуністом, він осуджував тиранський режим Сталіна і мріяв про відновлення колишн. Росії, вільної, може й демократичної, але тільки не комуністичної. Коли я йому сказав про наше визвольне змагання і непохитну волю відірвати Україну від Москви і жити власним самостійним життям, то в його очах запалився той самий вогонь ненависти до мене, що й у того

большевика з в'язниці! Він також "любив" Україну,але тією самою л ю - б о в' ю х и ж а к а, що й його політичний противник - большевик. В їхньому настановленні до України й "любові" до неї не було ніякої різниці. І мені було ясно: не лише большевизм самий,як система, а л е в е с ь м о с к о в с ь к и й н а р о д є н а ш и м в о р о г о м, який,навіть визволившись від большевизму,робитиме всі зусилля,щоб Україну задержати для себе,бо всі вони "люблять" її,всі вони не захочуть ніколи добровільно зректися цієї ласої здобичі.

Чи розуміють цю жорстоку правду всі українці? На жаль - ні!

Я говорив пізніше з деякими нашими людьми й осуджував їх,що кликали до української церкви москаля відправляти службу Божу. Чи на те мусіли ми кидати рідні землі,щоб і тут,на вигнанні,ворожі нам люди вчили і виховували нас? Але мені відповіли деякі: а чи національні москалі не мусіли з тих самих причин брати шлях вигнання? Вони ж також жертви сталінської тиранії! І тоді я зрозумів,чому такий Міхновський,з його ідеями самостійної України,був 1917-18 рр. білим круком серед великої більшости українського народу,який тоді,як і тепер,бачив загрозу й нещастя України не в загарбницькій душі московського народу,але - тоді в його царській,а тепер - комуністичній системі правління. Історія нічого не навчила цих людей. Ці люди не бачать за формою змісту. Велика більшість нашого народу вірила в 17-х роках,що комуністична Москва,поваливши царизм,не матиме бажання поневолювати український народ,тому не радо боролася проти нової форми московського імперіялізму. І за це ми заплатили таку дань крови,для якої історія інших народів не знає й приблизного прикладу. Сьогодні ми впадаємо в другий пагубний екстрем:дехто з нас хоче вірити,що,поваливши комунізм у СССР,ми зможемо зажити з російським народом,як "брат із братом",як рівний із рівним. А історія вчить,що свободу й суверенні права для України здобудемо тільки п р о т и М о с к в и,але ніколи з Москвою. Читайте літературу московської некомуністичної еміграції і побачите її загарбницьке наставлення відносно України. А історія Власова? І в найбільш критичну хвилину цей експонент білої Москви не хотів навіть формально згодитися на незалежність України від Москви,бо всі москалі - білі,червоні чи якісь інші не можуть і думки припустити про відірвання України від Росії. Для всіх їх Україна - це нероздільна частина Москви.

Тому дивує нас,що між нашими політичними колами є ще такі наївні політики,що вірять у братній союз Москви з Україною. Думаємо тут про деякі потягнення політичної групи з-під стягу Бандери,яка в своїй політиці "фронту поневолених Москвою народів",хоче творити всякі союзи з росіянами,"яким уже досить російського імперіялізму" (!). До цієї теми ми ще повернемось.

Ми не хочемо воювати проти московського народу,ми не хочемо бути його ворогом, - м и х о ч е м о т і л ь к и в і л ь н о ї У к - р а ї н и, - а якщо московському народові "уже досить імперіялізму", то це в майбутньому мусить він доказати на ділі й тоді аж ми зможемо говорити про дружбу з ним. Дотепер такого доказу він ще не дав. Тому ми не віримо йому й нашу політику будуватимемо на реальних фактах,а ці факти говорять проти добрих намірів Москви відносно наших визвольних змагань. Перестерігаємо,щоб новою політикою пактування з нашими історичними ворогами не приспати чуйности й здорового національного інстинкту нашого народу. На братнє співжиття з москалями ми ще маємо час, але для цього ми мусимо бути сильні,бо такий союзник,як Московський народ,буде завжди числитися тільки з силою. Історичною пересторогою хай буде для нас 1918 рік - віра в доброзичливість комуністичного режиму з його лозунгом "вплоть до отделения" - та історія Власовщини з її явною нехіттю до українських визвольних змагань. Москалі - це данайці,

яких треба остерігатися і тоді,коли вони приходять до нас із дарунками.Такі "данайські дарунки" ми вже одержували від них,почавши від 1654 року - "в ім'я православія й братерства" - а скінчивши на 1918 р. - творення "самостійної" соціялістичної України з харківським урядом на чолі! Щоб таким "дарунком" не були і всякі їхні відозви з зміслом співпраці.

Ми були свідками подібної декларації на т.зв.Конгресі Ліги Українських Політичних В'язнів німецьких концентраційних таборів у Мюнхені з 15 червня 1946,де якийсь полячок виголосив польською мовою незобов'язуючу для ніякої польської політичної групи декларацію про бажання співпраці з українцями.Безкритична маса оплескувала з ентузіязмом цю заяву,забуваючи,що приблизно в той самий час польський генерал Андерс заявив,що польська армія має ще боротися за Львів і Вільно! Кому тоді вірити? Цьому сірому,незнаному полякові,чи провідникові польських націоналістів? Мабуть обом,бо один давав тривку,не зобов'язуючу для ні одної з сторін декларацію,думаючи при тому про співпрацю з нами коштом ЗУЗ,а другий накреслював ясно й недвозначно програму відповідальних польських політичних кругів.Така постава польського політика для нас не новина,але каригідною вважаємо політичну концепцію наших "політиків", які,будучи самі засліпленими певними кон'юнктурними політичними потягненнями,вщіплюють їх і українському народові та вбивають таким чином його здорове й критичне ставлення до наших історичних ворогів. Ми може були б готові на співпрацю з поляками,але поляки мусять ясно й недвозначно визнати законні претенсії українського народу на всі його етнографічні й історичні землі! До того часу ми не знайдемо з ними спільної мови,хоч як це трагічно звучить в обличчі спільної загрози.

Боремося і мусимо боротися за духову чистоту українського народу й за випливаючу з цього суто українську політичну концепцію,яка випрорилася не в обдурюючій себе співпраці з цими народами,але в різкому протиставленні до них.Не маючи вже змоги політично підбити нас і держати брутальною силою в неволі,обидва народи від століть рішилися на духове завоювання нашого народу.Історична Польща рішилася була на цей шлях підбою ще в XVI столітті,накидаючи нам унію - бо віра в той час була рівнозначна з національністю, - але це їй не вдалося,тому в новіших часах вона висунула була погубну для нас політику "співпраці", яка мала приспати чуйність і національну свідомість великої частини нашого народу й потім утопити його в польському морі.Цій політиці Варшави протиставився успішно український націоналізм (пригадайте собі політику Пероцкого!) Чи тепер національна Варшава не хоче йти тим самим шляхом? Тут сумніву не може бути.Але де подівся той дух відпору, яким горіли колись ті,що сьогодні хочуть за всяку ціну співпраці - так скоро забувся Варшавський процес?(Горе тілові без голови!)

Методами духового поневолення українського народу працює і сьогоднішня Москва з своїм демагогічним гаслом культури "національної по формі й соціялістичної (читай - московської) по змісту".Сьогоднішня Москва,поза витертими й до бридоти нудними фразами про соціялізм і братерство народів,не має в собі вже нічого не московсько-національного.Теперішній большевицький,як колись царський режим,ставить во главу всієї своєї політики "великий русский народ" з його політичними й культурно-соціяльними ідеями,а всі інші народи СССР вважає тільки паростками московського народу.Роля України,Білорусі й інших народів - це роля провансальців,роля малих гілок великого всеросійського дерева. Москва намагається за всяку ціну прищепити свою духовість нашому народові,таку ворожу й чужу йому,бо тільки поневоливши його духово,вона вдержить його політично в орбіті свого панування.

Ми мусимо з усією рішучістю протиставитися цій політиці духового,а за тим і господарського й політичного поневолення України.Україна не є паростком ні московської,ні,тим паче,польської духовости й культури. Протягом століть український народ дав такі могутні докази своєї духової й культурної самостійности,що бесіда про якусь його культурну залежність чи навіть дуже близьку спорідненість з московською духовістю є абсурдом.На такий абсурд здібна тільки неетична московська пропаганда. А тому,що московський народ - так у червоній,як і в білій шкірі - є в сталому наступі на нашу духовість,на нашу культуру,ми не можемо й не сміємо й політично в'язатися з ним в ніякі союзи.Ми можемо співпрацювати з національними москалями в ділянці повалення большевизму,але для цього непотрібно ніяких зобов'язуючих пактів,які примушували б українські низи дивитися на цього свого коньюнктурного партнера,як на сталого й доброзичливого союзника.У відношенні до московського народу наш народ мусить бути завжди з крісом при боці,готовим до відсічі.А якщо наші політики й договорилися б,з тактичних хвилевих моментів,на певну коньюнктурну співпрацю з московськими противниками большевизму,то це хвилеве й незобов'язуюче на довгу мету потягнення проводу не вільно давати під оплески масі.Українська маса мусить знати й бути переконана,що після повалення большевизму,вона мусить боронити своєї свободи перед демократичною чи якоюсь іншою Москвою.Коли так не буде,то на цьому ми нічого не втратимо,а коли так буде,то весь наш народ буде приготовлений на удар і зможе його успішно парувати - відбити,щоб хвилева коньюнктура не вбила правильної постановки.

-оооооооо-

"...УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ МУСЯТЬ ЗРОЗУМІТИ СВІТ І ЖИТТЯ ГЛИБШЕ І КРАЩЕ ВІД ЇХ ОТОЧЕННЯ,ХОТІТИ БІЛЬШЕ Й УПЕРТІШЕ ВІД ІНШИХ ТА ПРАЦЮВАТИ ПОДВІЙНО,ЗА СЕБЕ Й ЗА ТИХ,ЩО НЕ ПРАЦЮЮТЬ АБО ПРАЦЮЮТЬ ЗЛЕ".

О. Сеник.

РЕЦЕНЗІЇ

"ЧУЖИНЦІ ПРО УКРАЇНУ" – Інформативна книгозбірня ч.1.1946.

Перед нами чепурно видана брошура,з обкладинкою,де на тлі заголовків назв різних газет чужими мовами,червоними літерами подано ту привабливу для нас назву – "Чужинці про Україну". Після різних циклостильних витворів береш цю,нормальним друкарським способом надруковану,книжку,з не абиякім задоволенням: нарешті ми дочекалися своєї друкарні і видання так потрібних на чужині книг!.. І яке ж велике наше розчарування,коли ми,після вступу,ознайомлюємося із змістом цього видання!

Виявляється,що це є передрук тих вісток,що ми вже їх по кілька разів зустрічали в деяких українських виданнях,які "своєю мистецько-облудною клеветою і фальшем" намуляли вже українським читачам очі.Це – збірка тих вісток,що беруть початок часто з ворожих джерел,і які містяться з інформативного обов'язку в тій пресі за кордоном,яка,за визначенням самих видавців цієї книжки,"вправді,улягаючи сильній ворожій пропаганді й не звикла до мистецько-облудних клевет і фальшу свого "союзника"... не розбирається деколи як слід у всіх українських питаннях,повторює ворожі слова,окреслює героїчні змагання УПА,як "бандитські вчинки" (стор.3). І ось цю збірку "наклепів і опльовувань" (вираз із стор.2-і) видавець пропонує українському читачеві. Неймовірно,але – факт!

Як міг бути такий "ляпсус" і такий клясичний зразок "недомислія" допущений до друку? Яка мета цього видання?

Видавець потурбувався про те,щоб читач не ламав над цим собі голову.Відповідь проста. Треба було ще й окремою збіркою показати,що "незламний провід,революційно-визвольний Уряд – Українська Головна Визвольна Рада – находить подив і зацікавлення в цілому вільному світі..."

Перечитуючи збірку,читач не знайде ніякого подиву.А вміщення цих вісток в пресі ще не є ознакою зацікавлення світу до УГВР.Просто потрапляє вістка (а їх дехто з українців зацікавлений поширювати),і журналіст,який полює за ними – з свого обов'язку подає до своєї газети.І це приводить наших горе-видавців у "теляче захоплення".Їм байдуже,що цим самим вони допомагають тому,кому це потрібно,ширити наклепи і опльовування на українську визвольну боротьбу.Головне,що УГВР бореться... Це важливе.А не визвольна боротьба українського народу, якій вони цією книжкою роблять медвежу послугу.

Це вже схоже на геростратову роботу.

Уявляємо собі,що б вийшло,якби,скажемо,большевики мали таке недомислія,як наші автори та й почали видавати збірками все,що про них пишуть у світовій пресі,щоб довести громадянам СССР,- от,мовляв,які ми,большевики – про нас трубить увесь світ!.. Але такого не можна собі уявити.А в нашому українському світі таке діється.

"Ми стараємося подавати вірні переклади чужої преси,а оцінку й критичні завваги полишаємо нашим читачам."(Стор.3).

На те ж ми й демократи!

Читачі таки зроблять і "свою оцінку"і "критичні завваги".

Той метод підходу до української визвольної боротьби і той кут зору,

під яким висвітлюється визвольну боротьбу т.зв.УГВРадою (читай бандерівцями) знаходить нині осуд в різних колах українського громадянства. Цілковиту рацію,на нашу думку,має американська демократична газета "Свобода",коли в числі від 12 червня пише:

"Ділянка збройної безпосередньої боротьби з окупантом найбільш жертвена,але й найбільш відповідальна.Вона,в сьогоднішній обстановці,може бути ведена тільки в тіні й силою факту виключає контролю будь-яккого загально-громадського чинника..Шляхетна в своїх цілях,вона не завжди може скидати відповідальність за її вчинки на весь нарід,бо це означало б засудити його на загладу.З тих самих причин треба підходити з відповідною обережністю і до інформацій про цю ділянку боротьби.Большевики їх подають на те,щоб цим виправдати перед світом свій терор в Україні.Світова преса пише про них час до часу і - як виходить з тону кореспонденцій - з інформативного обов'язку,хоч ті інформації нічого не вияснюють,бо баламутні.В українській пресі цей обов'язок повинен відповідно покриватись ціллю... Редакція може дозволити собі друкувати поголоски,але не такі,які можуть заважувати на долі народу...Пишучи про всі ці справи,не можна руководитися здогадами,настроями чи симпатіями,тільки точними інформаціями,великим знанням цілости справ і,насамперед,добром самої справи.Тільки правильна оцінка положення та всестороннє знання справи допоможе оминути в інформаціях тих недотягнень чи перетягнень,що могли б мати небажані наслідки..

Кров народу занадто дорога,щоби інформаціями про її пролиття мона було зводити будь-які порахунки.Якщо український загал має бути кому вдячний,то насамперед тим,що боротьбу ведуть,а не тим,що про неї інформують.Справа інформацій про боротьбу в Україні є така складна,як і сама боротьба...

Усіх українців єднає сьогодні одна думка: визволення батьківщини. З цією думкою боротьба ведеться,поглиблюється,радикалізується.Але якщо український народ не хоче залишитися вічним "лицарем абсурду", і тільки творити легенди,він у своїй боротьбі,крім геройства,і завзяття та жертвенности,мусить виказати теж політичну мудрість,без якої була б неможлива кінцева перемога.До цего допоможе насамперед правильна оцінка української справи.Бо сьогодні більш як коли обов'язують слова Франка,що на кожному мільйонів стан стоїть і за долю мільйонів мусить дати він одвіт.Цими думками треба керуватися в боротьбі,а теж і в інформаціях про неї".

З цими думками ми цілком солідаризуємося.Кров народу є,справді, занадто дорога,щоб викривленою інформацією про її пролиття чи передруком ворожих наклепів набувати собі вузько-груповий чи партійний "політичний капітал" і зводити будь-які порахунки.

Така наша оцінка цієї книги.А висновки полишаемо нашим видавцям.

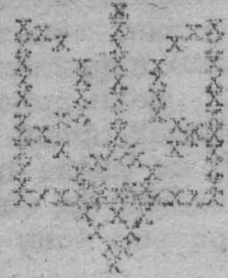
P.S.В українському світі є,кажуть,таке угруповання,яке перейняло на себе функцію цензури,і конфіскує окремі "невдалі" видання. Не знаємо причин конфіскати вже сконфіскованих видань,але це - явно такої конфіскати заслуговує! Радимо йому на це звернути увагу.

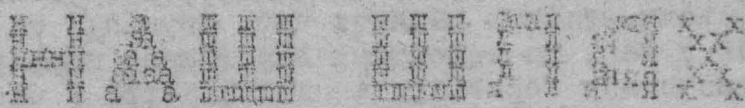
Читач.

-оооооооо-
ииииии
ооо
оо

За Самостійну Соборну Українську Державу !

Свобода Народам! Свобода Людині !

Орган Української Самостійницької Думки.

Ч. 4. 1. липня 1945. р.

- -

Р. Львович

УКРАЇНСЬКА ГОЛОВНА ВИЗВОЛЬНА РАДА

/ думки в першу річницю її праці й боротьби/.

Рік 1939. був роком великих проб для українських політичних партій Західньо-українських Земель /ЗУЗ/. У вересні того року прийшло до другої світової війни, що вже в першому місяці свойого перебігу принесла засадничі зміни в політичному положенні українського народу.

ЗУЗ, отже Галичина і Волинь, що досі були окуповані польськими військами, увійшли в склад Української Радянської Республіки, а тимчасом попали в політичну залежність від Москви. Політично устроєва ситуація підпала великим змінам. На місце бодай частинної демократії, що обов'язувала в польській державі й на окупованих нею українських землях, прийшов режим большевицької диктатури. Свободу слова, совісти, друку, зібрань - сквасовано дорешти, а українська визвольна ідея і разом з нею цілий український самостійницький рух мусіли скритися ще глибше у підземелля. Люди, які боролися за Українську Самостійну Соборну Державу, виходили зо своїми прізвищами й гордими думками на поверхню життя тільки на політичних процесах, але й ті процеси переводилися найчастіше при закритих дверях у тайні перед громадською опінією.

Політична ситуація, що витворилася на ЗУЗ осінню 1939 р. поставила дуже високі вимоги до українських політичних партій і організацій, що обстоювали ідею Незалежної Української Держави. Ці вимоги відносились передусім до провідних кадрів тих партій. Вони мали виказати, скільки мають у своїх рядах визначних індивідуальностей і наскільки сильна їхня ідейна постановка, щоб віч на віч грозі й небезпеки для політичного існування цілого народу були б готові стати на прю з тими небезпеками.

Це вперше в дійсно історичному маштабі мали змірятися свої сили й виказати свої нефальшовані вартості два крила й дві політичні концепції : самостійницько-революційна й легалістична. Дискусії про те, хто правий ,а хто ні - скінчилися. До голосу мусіли прийти діла, а не слова.

Чи підуть українські легальні партії на боротьбу в умовинах більшовицького кривавого режиму, чи ні? Чи дійсно вони сильні на те, чи ні? Чи розпоряджають індивідуальностями, здібними на таке рішення

й на таку працю чи ні? Такі й подібні питання обговорювалися в українському політичному житті. В подібній ситуації знайшлися опісля і інші народи – французи, голяндці, серби, поляки та їхні легальні партії, коли стали в обличчі нім. окупації та негайно перейшли в підпілля і там, на основі міжпартійного порозуміння, вели революційну визвольну боротьбу. А наші партії? У час найвищої проби показалося, що вони цілий час були легалістами не тому, що якраз ці методи боротьби найбільш відповідали політичному положенню на зах. укр. землях, але тому головно, що до інших методів боротьби вони були за слабі, а то й нездатні.

Легальний світ репрезентували тоді в головній мірі три партії: УНДО /Українське Національне Демократичне Об'єднання/, УСРП /Українська Соціялістична Радикальна Партія/, і ФНЄ /Фронт Національної Єдности/, а український самостійницький рух – ОУН /Організація Українських Націоналістів/.

Український народ вижидав, що з тих партій і організацій вийдуть шипи провідників мудрих, мужніх і характерних, які в обличчі нової дійсности застосують нові методи і в ніякому разі не дозволять самій ідеї Української Самостійної Соборної Держави пропасти в хаосі політичного безголов'я. Тоді не вільно було відходити від політичної боротьби, але конечно було опанувати нову політичну ситуацію в Україні і то не лише на Західних, але також на Осередніх і Східних Землях. Це тим більше, що над світом розшалілась війна, яка своїми розмірами й напругою перевищає минулі війни і, як видно вже було та війна буде рішати про "бути чи не бути" українському народові і його державі.

Великий час ставив на пробу одиниці й цілі політичні організації, вимагав великих людей. Показалось однак те, чого всі і так були давно певні. Показалось, що в час назрівання політичної кризи в Україні та в цілому світі, провід над українським народом були здібні перебрати тільки українські революціонери. Легальний світ не видав ані одної політичної індивідуальности, ані одної реальної концепції достосованої до тодішної дійсности в Україні. Ані одна українська легальна партія не видержала тоді історичної проби. Провідні круги тих партій подалися на еміграцію, на стопу людини, що стоїть осторонь від "політики", а вдоволяється ролею ментора чи покутника. Їхні давніші партійні прихильники в народі лишилися самі, аж доки в процесі спільної боротьби не злилися з українськими самостійниками – революціонерами. Тоді, коли в інших народів приходило до співпраці у підпіллі, між проводами поодиноких партій, тоді в нас приходило до злиття, до співпраці всіх народніх мас під керівництвом Революційного Проводу, бо керівні люди наших легальних партій були за слабі, щоб перейти в підпілля. І цей момент був опісля вирішним при творенні найвищого органу української визвольної політики – Української Головної Визвольної Ради, як переємника політичних ідей українського самостійницького революційного руху.

Так отже прийшло до того, що на барикадах і на сторожі української самостійницької ідеї в Краю і закордоном остали тільки українські самостійники революціонери, які мали вже за собою польські тюрми, табори й каторги. Ті, які своїм неустрашимим прикладом сфанатизували цілий Край і за час дотеперішньої своєї діяльности встигли перевести в частині України цілу революцію в духово-політичному наставленні народу. Вони лишилися осінню 1939 р. і перейняли над народом політичний і організаційний провід. Вправді і між ними були малодухи, що хотіли українську визвольну політику звести на манівці, але вони скоро опинилися поза революційними рядами, а революційний

рух без великої шкоди й зупинки попрямував дальше самостійницьким руслом.

Прийшов червень 1941 р., коли розпочалася німецько-советська війна і цілий тягар політичної відвічальности взяли на себе самостійники - революціонери. Що правда за короткий час півторарічного перебування на еміграції в Ген. Губернії, витворилася серед емігрантів мала інтелігентська група, що зловживаючи фірмою української гуманітарної установи "Український Центральний Комітет" - прийшла на ЗУЗ з кличами пронімецької політики й бажала ставити свою політичну концепцію, противну до визвольно-революційної концепції українських самостійників. Але цей факт ще більше підніс вагу й історичну відвічальність Українського Революційного Політичного Проводу за долю політичної боротьби українського народу.

Ситуація тоді була дуже важка. І Німеччина і Росія здобували й спускали Україну, як її смертельні вороги. Англія і Америка були в союзі, або в приязні з Росією. Не було на кого опертись, ні звідки було ждати помочі. Україна була сама, а її інтереси вимагали боротьби й проти Німеччини й проти Росії, але, щоб рішитися на боротьбу в тодішних обставинах, зорганізувати її і перевести в життя, треба було великої мужности, а навіть, не завагаюся сказати геройзму.

І цим разом б. українські легальні партії - завели, взагалі розгубилися в новій політичній обстановці, не маючи конкретного плану діяння не вийшли поза межі "об'єктивних обсерваторів". Черговий раз доказали свою політичну нездарність. Тільки Український Самостійницький Провід виступив з ясно окресленими планами, цілями і завданнями. Першою декларацією його визвольної програми в тодішній політичній констеляції був Акт Проголошення Самостійности України і покликання до життя Українського Національного Уряду у Львові 30 червня 1941 р.

Цей Акт був політичним "вірую" Українського Самостійницького Проводу на найближчі роки: Ані з Німеччиною, ані з Росією, а лише проти Німеччини й проти Росії - за Українську Незалежну Державу.

Тепер прийшов час організації конкретної боротьби проти цих двох потуг. Її треба було зорганізувати на всіх українських землях. Це ж була одинока нагода, щоб у хаосі воєнних подій працювати на цілій соборній українській території. Ніхто, крім Самостійницького Революційного Проводу не піднявся ставити таку роботу. По наказу Організації відходять зорганізованими групами тисячі членів самостійників на Осередні й Східні Землі України. Вони одержали доручення подбати:

1/ щоб самостійницькі елементи тих теренів у своїх найвидатніших представниках були зорганізовані в рядах всенароднього визвольного революційного руху.

2/ щоб ідеї Самостійної Соборної України стали власністю цілого українського громадянства тих земель.

3/ щоб усі німецькі зарядження були саботовані, а крім того не допускати до грабежі матеріяльних дібр України, та організувати оборону перед кривавим терором нім. ґестапа і російського НКВД.

Наказ виконувано, хоча гинули тисячі по тюрмах і таборах. Робота йшла. На Україні треба було підготовити українську національну революцію, як одинокий засіб до створення власної держави. І безіменні працівники-революціонери добре це знали й докладали всіх зусиль. І саме тут слід докукуватися ґенези популярности улюбленого в народі "бандерівського руху", що діяв серед українського народу, з народом і для народу. - Німецька гітлерівська партія шаліла на Україні. Спалено сотні сіл, вимордовано десятки тисяч людей, а мільйони загнали на каторжні роботи до Німеччини. Треба було створити збройну силу, щоб разом з другими поневоленими народами Европи боротись із катом ненаситним.

По довгій підготовці весною 1943 р. виступила Українська Повстанча Армія, як одно з найбільших організаційно-політичних досягнень поневолених народів Европи в цій війні. Сотні тисяч людей вишколено, озброєно й послано в бій. Зброю треба було здобути на ворогові й змагатися на два фронти: проти німецьких і большевицьких військ. УПА прочистила від ворога цілі тисячі квадратових кілометрів, установила там свій лад і завела свою адміністрацію. Українська Повстанча Армія була найкращою консолідацією Українського народу. Туди мав вступ і йшов кожний українець, незалежно від політичного переконання, чи світогляду, а від бійців вимагалося лише: чинно боротися за Українську Самостійну Соборну Державу проти Росії і проти Німеччини.

Так отже ідея будувати Незалежну Українську Державу опираючись не на інтервенції Німеччини й Росії, але в боротьбі проти них, довела до остаточної консолідації всіх самостійницьких сил в Україні - в Українській Повстанчій Армії /УПА/, а згодом в Українській Головній Визвольній Раді /УГВР/. Не взяли участи в цій консолідації тільки Український Центральний Комітет, як ставленик німецького окупанта та Українська Комуністична Партія, як ставленик російського окупанта; українські еміграційні групи, відрізані від Краю фронтами й кордонами, не діяли в Україні, а з неприявними не можна говорити.

Українська Головна Визвольна Рада це твір з чітко модерною соціяльною і самостійницько-революційною політичною програмою. Створена в боротьбі проти тоталітарних систем, німецького націонал-соціялізму та російського большевизму, вона одинока перейняла на себе традицію боротьби за українські демократичні вольності, що їх виніс на своїх плечах у найтяжчих змаганнях Український Самостійницький Революційний Рух.

Світоглядово УГВР станула на позиціях українського демократизму і то не коньюнктурально, сьогодні, коли воєнна ситуація рішена, але вже тоді, коли українські тзв. демократичні партії своєю невтральністю, чи активною участю ще солідаризувалися з тоталістичними принципами.

В соціяльній програмі УГВР узглядніює розвиток соціяльних доктрин і сучасні практичні розвязки, одночасно числиться з українською історичною традицією і морально-психологічними прикметами українського народу.

Як найвищий політичний керівний орган українського народу під цю пору УГВР остала на рідних землях, а поза межами України вислала лише свої представництва. І саме на Рідних Землях, в Україні, концентрує УГВР свою діяльність та керує цілістю політично-збройної боротьби за **Д е р ж а в н і с т ь** Українського Народу.

...... ooo O ooo ......

" І доки хоч на однім клаптику української території пануватиме чужинець, доти українська інтелігенція не покладе оружжя, доти всі покоління українців йтимуть на війну."

Микола Міхновський : Самостійна Україна

- - - - -

За що боремося?..

Коли по році праці й боротьби робимо підсумки та перегляд пройденого шляху, то в цьому числі " Нашого Шляху", присвяченого першим роковинам створення Української Головної Визвольної Ради, не від речі буде пригадати Універсал УГВР та відсвіжити й закріпити в пам'яті основні принципи її діяльности як також її устрій. Бо ж очевидно кожний українець-самостійник повинен здавати собі ясно справу - за що бореться, якими способами та на якому стоїть становищі? Тому наводимо ці матеріяли в цілості й без скорочень.

УНІВЕРСАЛ УКРАЇНСЬКОЇ ГОЛОВНОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ РАДИ.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

Революційним здвигом, зброєю Твоїх найкращих синів Ти здвигнув в 1917 - 1918 рр. на руїнах тогочасних імперіялізмів, що Тебе віками поневолювали, Храм Волі - УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ.

Грізні вітри розвівали Твої переможні прапори над усіми містами України. Ними гордився Київ, Львів, Чернівці й Хуст. Вони вели в бій молоду Українську Армію, вони лопотіли на бойових кораблях Чорноморського флоту.

Віковічні Твої вороги зруйнували цей святий Храм, але ж Ти, Український Народе, зберіг його в своїй душі як освячену спадщину предків. Впродовж наступного чвертьсторіччя у боротьбі за волю Української Землі, за власну самостійну державу, Ти віддав міліонові жертви.

І тепер вже п'ятий рік шаліє воєнна хуртовина, дрижить Українська Земля під походами ворожих військ.

Та не за Твою волю, Український Народе, ведуть імперіялістичні загарбники цю криваву та жорстоку війну. Вони несуть Тобі тільки руїну, поневолення і смерть.
Ти не дав себе поневолити і проявив непохитну волю жити самостійним державним життям на своїй землі. На сторожі цієї волі Ти поставив - від карпатських верхів по Дон і Кавказ - збройні кадри своїх синів - УКРАЇНСЬКУ ПОВСТАНЧУ АРМІЮ /УПА/.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

Гряде доба національно-визвольних революцій. Поневолені народи Сходу й Заходу в своїй безперервній революційній боротьбі прагнуть, щоб на руїнах ворожих імперіялізмів побудувати вільне життя у своїх незалежних державах.

І Український Народ входить на вирішальну стадію своєї визвольної боротьби.

Сучасне українське покоління нехай буде горде, що саме йому доведеться в геройській боротьбі завершити будову української держави.

Це велитенське завдання вимагає ще більшого ніж досі завзяття, ще більшої відданости справі, а перш за все, об'єднання всіх самостійницьких революційних сил під одним політичним проводом.

І тому, щоб об'єднати всі національно-визвольні сили українського народу, щоб з одного центру кермувати його визвольною боротьбою, щоб перед зовнішнім світом репрезентувати його політичну волю, та щоб протиставитися спробам ворогів української держави, розбивати єдиний самостійницький український фронт, створилася УКРАЇНСЬКА ГОЛОВНА ВИЗВОЛЬНА РАДА. Вона переймає від тепер керівництво визвольною боротьбою українського народу.

В Українській Головній Визвольній Раді об'єдналися представники українських революційно-визвольних сил та різних політичних середовищ з усіх українських земель, які визнають самостійницьку платформу за єдино правильну у визвольній боротьбі українського народу за УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ СОБОРНУ ДЕРЖАВУ.

УКРАЇНСЬКА ГОЛОВНА ВИЗВОЛЬНА РАДА є НАЙВИЩИМ І ЄДИНИМ КЕРІВНИМ ОРГАНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ НА ЧАС ЙОГО РЕВОЛЮЦІЙНОЇ БОРОТЬБИ, АЖ ДО СТВОРЕННЯ УРЯДУ УКРАЇНСЬКОЇ САМОСТІЙНОЇ СОБОРНОЇ ДЕРЖАВИ.

Українська Головна Визвольна Рада
ПРИСЯГАЄ ТОБІ, УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ:

Боротись за те, щоб Ти був єдиним володарем на своїй землі,

за справедливий соціяльний лад без гніту й визиску,

за знищення кріпацтва і вільну працю селянина на власній землі,

за вільну працю робітника,

за широку ініціятиву трудящого населення в усіх галузях господарської діяльности,

за повноту розвитку української національної культури.

Українська Головна Визвольна Рада кладе на вівтар боротьби за ці ідеали свою працю і своє життя.

Українська Головна Визвольна Рада закликає всіх українців, що живуть поза межами батьківщини до праці за визволення України.

Українська Головна Визвольна Рада вітає боротьбу інших поневолених народів за своє визволення. З ними, зокрема з нашими сусідами, український нарід бажає жити в добросусідських взаєминах та співпрацювати в боротьбі проти спільних ворогів.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

Ми свідомі того, що наша визвольна боротьба вимагає героїзму і кривавих жертв, а перш за все непохитної віри в свою ПРАВДУ. Ми віримо в Твої творчі будуючі сили, бо тільки вони є запорукою нашої перемоги.

Віримо, що НЕ ПОСОРОМИШ ЗЕМЛІ СВОЄЇ.

ГЕРОЇЧНА БОРОТЬБА ТВОЇХ ПРЕДКІВ І ПАМЯТЬ ПРО ЇХ ЛИЦАРСЬКУ СМЕРТЬ ЗА УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ - ЦЕ ДЛЯ ТЕБЕ НАКАЗ.

Тому кличемо до Тебе: СТАВАЙ ДО БОРОТЬБИ ЗА СВОЮ ВОЛЮ І ЗА СВОЮ ДЕРЖАВУ. ЄДНАЙСЬ У СВОЇЙ БОРОТЬБІ, КРІПИСЬ У СВОЇЙ ВІРІ!

Постій, червень 1944 р.

УКРАЇНСЬКА ГОЛОВНА ВИЗВОЛЬНА РАДА.

ПЛАТФОРМА УКРАЇНСЬКОЇ ГОЛОВНОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ РАДИ.

1/ Український національно-визвольний рух, створення Самостійної Української Держави та боротьба за її закріплення в 1917-1921 рр. поглибили національну свідомість і посилили політичну активність українських народніх мас.

Упадок української держави в наслідок чужого завоювання, зумовленного недостатнім внутрішним обєднанням українських національних сил, полегшив чужинцям запанувати на Україні. Це панування позначилось небувалим гнітом, масовим пограбуванням українського народу, поверненням його селянства й робітництва у справжнє кріпацтво, з нещадною експлуатацією і винищенням міліонових мас голодом і терором. Це страшне і криваве лихоліття у продовж 25 років навчило українські народні маси, що ніякий чужий політичний та соціяльний устрій не піде їм на користь і що тільки власна національна суверенна держава є єдиною передумовою та запорукою нормальнього життя і розвитку нації та її культури, матеріяльного й духового добробуту народніх мас.

2/ Сучасна війна між двома тотальними силами, московсько-більшовицьким та німецько-гітлерівським імперіялізмами, ведеться за оволодіння в першу чергу українських земель, - як вихідних позицій до панування /усхідній/, а навіть у всій Европі. Вони стоять на позиціях тотальної, колоніяльної експлуатації українських земель на їх населення. Вириваючи українському народові всі матеріяльні й господарські засоби вони нещадно винищують провідні національні українські сили, нищать національну культуру і національну свідомість у масах, колонізують край чужим населенням, а українське населення масово вигублюють, або вивозять за межі України.

3/ Проте ця війна виснажує також наших ворогів і приводить їх до соціяльного та політичного розкладу. Це створює сприятливі передумови для визвольної боротьби поневолених народів та полегшить їм остаточну перемогу

4/ З уваги на це, необхідно:

а/ у вирі сучасної тотальної війни оборонити український народ та його провідні кадри перед фізичним знищенням,

б/ повести його до боротьби за своє визволення і власну суверенну державу.

Для здійснення цих завдань потрібний єдиний всеукраїнський національний фронт, організований на основі об'єднання всіх діючих національних українських сил, які змагають до української суверенної держави, і єдиний керівний центр.

Тому за ініціятивою Української Повстанчої Армії /У П А /,що утворилася в процесі збройної боротьби українського народу проти грабунків і насильств окупантів над мирним українським населенням, зорганізувався із представників усіх українських земель та українських політичних середовищ всеукраїнський провідний центр під назвою:

УКРАЇНСЬКА ГОЛОВНА ВИЗВОЛЬНА РАДА /УГВР/.

II. Цілі й завдання УГВР:

1/ Об'єднати й координувати дії всіх самостійницько-визвольних сил українського народу на всіх землях України та поза ними для національно-визвольної боротьби проти всіх ворогів українського народу, зокрема проти московсько-большевицького і німецько-гітлерівського імперіялізмів, за створення Української Самостійної Соборної Держави /УССД/.

2/ Визначати ідейно-програмові напрямні визвольної боротьби українського народу.

3/ Керувати всією національно-визвольною боротьбою українського народу аж до здобуття державности і створення органів незалежної державної влади на Україні.

4/ Репрезентувати, як Верховний всеукраїнський центр, сучасну політичну боротьбу українського народу в краю і закордоном.

5/ Покликати до життя перший український державний уряд та скликати перше українське всенародне представництво.

II. Основні ідейно-програмові принципи:

Збереження життя нації, національної єдности й культури - це перша й найвища ціль всякого здорового національного організму, національна суверенна держава є головною запорукою збереження життя і нормального розвитку нації та добробуту її громадян.

Тому українська нація в цей час повинна віддати всі свої сили на здобуття і закріплення власної держави.

Всі політично активні українські чинники повинні сконсолідуватися в боротьбі за самостійну українську державу, усунувши всякі суперечливі питання соціяльно-політичного порядку, які без здобуття власної держави не мають під собою реального грунту.

Боротьба за національну самостійну державу може бути успішна тільки при умові , що вона буде проводитися незалежно від політичних впливів сторонніх сил.

На тій підставі УГВР визнає такі принципи своєї діяльности:

1/ УГВР прагне до відбудови Української Самостійної Соборної Держави на всіх землях українського народу засобами революційної боротьби проти всіх ворогів державної самостійности українського народу, зокрема проти большевицьких і німецьких окупантів, та співпраці з усіма прихильниками такої самостійності.

2/ УГВР твориться на принципі повної політичної незалежності своїх прагнень від впливів сторонніх сил і чинників.

3/ УГВР обєднує всі провідні політичні елементи незалежно від їх ідейного світоглядута політично-групової приналежности, що стоять на грунті політичної суверенности української держави та політичної незалежності українських визвольних прагнень.

4/ УГВР приймає для об,єднання національно-визвольних українських сил у боротьбі за УССД таку політичну соціяльну платформу:

а/ забезпечення народно-демократичного способу визнашія політичного устрою в українській державі шляхом загального народнього представни цтва,

б/ забезпечення свободи думки, світогляду й віри,

в/ забезпечення розвитку української національної культури ,

г/ забезпечення справедливого соціяльного ладу в українській державі безкласового визиску й гноблення,

ґ/ забезпечення справжньої законності в українській державі і рівності всіх громадян перед законом,

д/ забезпечення громадянських прав усім національним меншостям на Україні,

е/ забезпечення права рівних спроможностей на освіту для всіх громадян,

є/ забезпечення у трудовій господарській діяльності для всіх громадян вільної ініціятиви, регульованої вимогами й потребами цілості нації,

ж/ забезпечення вільної форми трудового землекористування з визначенням мінімальних і максимальних розмірів для індивідуального землекористування,

з/ усуспільнення основних природних багацтв країни: землі, лісу, вод і підземних скарбів з передачою рільних земель у постійне користування трудовим хліборобським господарствам,

и/ удержання важкої індустрії і важкого транспорту, передача кооперативним об,єднанням легкої і харчевої індустрії, право широкого вільного кооперування дрібних продуктів,

й/ забезпечення вільної торгівлі в унормованих законодавством межах,

і/ забезпечення вільного розвитку ремесла та права на творення індивідуальних ремісничих варстатів і підприємств,

к/ забезпечення права на вільну працю для фізичних та розумових працівників і забезпечення охорони інтересів робітництва соціяльним законодавством.

5/ УГВР провадитиме свою боротьбу за УССД в союзі зі всіма поневоленими народами Европи і Азії, які борються за своє визволення і визнають право України на політичну незалежність.

6/ УГВР змагає до порозуміння іпрагне мирного співжиття з усіма сусідами України на принципі взаємного визнання права на власні держави на етнографічних землях кожного народу.

ТИМЧАСОВИЙ УСТРІЙ У Г В Р

І.

Загальні основи УГВР.

1/ УГВР - це верховний орган українського народу в його революційно-визвольній боротьбі за УССД.

2/ Джерелом влади УГВР є воля українського народу, виявлена в самостійницьких змаганнях всіх діючих сил народу.

3/ УГВР :

а/ консолідує самостійницькі суспільно-політичні елементи,

б/ координує діяння політично активних середовищ,

в/ очолює визвольну боротьбу, дає напрям українській державницькій політиці та керує нею,

г/ репрезентує український народ та його державницькі змагання перед зовнішним світом.

4/ Членом УГВР може бути національно-активний українець-державник з громадянським стажем, що визнає політичну платформу, прийняту Збором УГВР, та що є кожночасно готовий реалізувати її програму.

5/ УГВР складається з 25 членів.

Число членів може бути побільшуване дорогою кооптації. Коптацію переводять:

а/ Великий Збір УГВР,

б/ Президія УГВР на внесок Генерального Секретаріяту.

6/ Виключити члена УГВР може тільки Великий Збір кількістю 2/3 голосів.

Між сесіями Великого Збору ,Президія УГВР має право припинити члена в його членських правах, аж до вирішення справи найближчим Великим Збором.

8/ УГВР діє через такі органи:

а/ Великий Збір УГВР,

б/ Президія УГВР з президентом на чолі,

в/ Генеральний Секретаріят з Головою на чолі,

г/ Генеральний Суд з Генеральним Суддею на чолі,

ґ/ Контрольна Колегія з Генеральним Контрольним на чолі.

9/ УГВР діє також у формі конференцій УГВР, якими проводить Президент УГВР.

10/ Діяння окремих органів УГВР буде нормоване внутрішними правильниками, які затверджує Президент в порозумінні з Генеральним Суддею.

11/ Для окремих справ, можуть усі органи УГВР покликувати окремі комісії, колегії й бюра.

12/ УГВР пребуває на Українських Землях. Закордон може вислати своїх делегатів.

II.

ВЕЛИКИЙ ЗБІР УГВР.

1/ Найвищою українською законодатною владою в час революційно-визвольної боротьби за УССД є Великий Збір УГВР.

2/ Великий Збір УГВР:

а/ ухвалює основні закони,

б/ розглядає та вирішує основні політичні питання, усталює лінію визвольної політики, встановлює програму й тактику боротьби українського народу,

в/ принимає звіти з діяльності всіх органів УГВР,

г/ усталює напрямні діяння для всіх органів УГВР,

ґ/ вибирає: Президента і 7 членів Президії, Голову Ґенерального Секретаріяту, Ґенерального Суддю і Ґенерального Контрольного,

д/ приймає присягу від Президента,

е/ кооптує нових членів і затверджує кооптованих Президією,

є/ виключає членів.

3/ Звичайний Великий Збір УГВР скликує Президент; найменше раз на рік.

4/ Надзвичайний Великий Збір УГВР скликує Президент:

а/ з власної ініціятиви,

б/ на пропозицію Президії,

в/ на пропозицію Ґенерального Секретаріяту,

г/ на пропозицію Головного Контрольного,

ґ/ на домагання одного з членів УГВР.

5/ Збір відкриває Президент. Проводить Збором вибраний Предсідник Великого Збору, який покликує дальших членів Президії Збору.

6/ Для законності рішень Великого Збору потрібна присутність найменше одної другої числа членів УГВР.

7/ Всі справи вирішуються звичайно більшістю голосів, тільки для виключення члена і для ухвалення зміни устрою потрібно 2/3 наявних голосів. Для ліквідації УГВР, треба 3/4 голосів усіх діючих членів УГВР.

8/ У виняткових випадках УГВР може винести рішення також без скликання Збору за принципом індивідуального голосування.

III.

ПРЕЗИДЕНТ І ПРЕЗИДІЯ УГВР.

1/ Президент стоїть на чолі УГВР і репрезентує її назовні.

2/ Компетенції президента УГВР:

а/ скликає і відкриває Великий Збір УГВР,

б/ Проводить Президії УГВР і проводить Конференціями УГВР,

в/ затверджує Ґенеральних Секретарів, покликаних Головою Ґенерального Секретаріяту.

г/ затверджує двох членів Ґенерального Суду, покликаних Ґенеральним Суддею,

ґ/ затверджує двох членів Контрольної Колеґії, покликаних Ґенеральним Контрольним,

д/ затверджує закордонних делегатів УГВР, предложених Головою Ґенерального Секретаріяту, на пропозицію Ґенерального Секретаря Зовнішних Справ.

е/ на пропозицію Голови Ґенерального Секретаріяту здіймає Ґенеральних Секретарів з уряду,

є/ приймає присягу від членів Президії Голови Ґенерального Секретаріяту, Ґенеральних Секретарів, членів Ґенерального Суду і членів Контрольної Колеґії.

ж/ має право ласки.

3/ Президент складає Присягу Великому Зборові на руки Предсідника Великого Збору УГВР.

4/ Президія з Президентом на чолі є органом УГВР, що діє між Сесіями Великого Збору УГВР.

5/ В склад Президії входять:
а/ Президент,
б/ трьох віцепрезидентів,
в/ чотирьох членів Президії,

6/Президія УГВР розглядає політичну лінію, тактику і практичну виконність всіх органів УГВР та подає їм свою оцінку і пропозиції.

7/ Компетенції Президії УГВР:
а/ дає пропозицію скликання Збору,
б/ кооптує нових членів УГВР, на пропозицію Головного Секретаріяту,
в/ припинює членів УГВР в членських правах,
г/ приймає звіти від Голови Ґенерального Секретаріяту, від окремих Ґенеральних Секретарів, від Ґенерального Суду і від Контрольної Колеґії.

8/ Час і спосіб звітування устійнює Президія окремим зарядженням в порозумінні з відносними органами УГВР.

9/ Президія УГВР діє в складі не менше половини членів Президії - крім Президента.

10/ У випадку не діяння Президії, переходять її компетенції на самого Президента до найближчого Великого Збору УГВР без права демісіонувати Голову Генерального Секретаріяту.

11/ Президія виносить своє рішення звичайною більшістю голосів. При рівному поділі голосів вирішує голос президіюючого. У випадку конституційного, або політичного конфліктуПрезидія має право вимагати димісії Голови Ґенерального Секретаріяту при приявності 2/3 усіх членів Президії 3/4 голосами.

12/ В часі неприсутності Президента, заступає його один із присутних членів Президії, найближчий в персональній черзі, вирішеній вибором Великого Збору.

На поручення Президента заступає його ним визначений член Президії.

13/ У випадку уступлення, смерті, чи іншої тривалої перешкоди в сповнюванні функцій Президента, компетенції його переходять на Президіяльну Колеґію, яка формується автоматично з трьох найближчих в черзі членів Президії УГВР.

14/ Президіяльна Колеґія має характер тимчасовий і має обов'язок якнайскорше скликати Великий Збір УГВР.

15/ Президент і Президія УГВР відповідає перед Великим Збором УГВР.

IУ.

Генеральний Секретаріят УГВР.

1/ Виконним органом УГВР є Генеральний Секретаріят.
2/ Генеральний Секретаріят складається з:
а/ Голови Генерального Секретаріяту,
б/ Секретаря Внутрішних Справ,
в/ Секретаря Закордонних Справ,
г/ Секретаря Військових Справ і Командира Збройних Сил,
ґ/ Секретаря Фінансово-господарських Справ,
д/ інших секретарів,
3/ Голову Генерального Секретаріяту вибирає Великий Збір УГВР.
4/ Генеральних Секретарів покликує Голова Генерального і затверджує Президент УГВР.
5/ Становища Генеральних Секретарів можуть бути кумульовані.
6/ Генеральний Секретаріят складає звіти зі своєї діяльності Президії УГВР.
7/ Генеральні Секретарі є відповідальні перед Великим Збором УГВР і йому складають звіт зі своєї діяльності.
8/ Дисциплінарно Секретарі відповідають перед Головою Генерального Секретаріяту і Президентом.
9/ На пропозицію Голови Генерального Секретаріяту , Президент здіймає Секретарів з Уряду.
10/ Генеральний Секретаріят діє колегіяльно й рішає більшістю голосів. При рівному поділі голосів перерішує голос Голови Генерального Секретаріяту.
11. Голова може доручити часове заступство у функціях Голови Генерального Секретаріяту одному з Генеральних Секретарів.
12/ У випадку уступлення , смерти чи іншої тривалої перешкоди у виконуванні функцій Голови Генерального Секретаріяту - Президент з Президією , Генеральний Суддя, Генеральний Контрольний і Генеральні Секретарі вибирають тимчасово Голову Генерального Секретаріяту.
13/ Законна сила правно-державних актів обовязує тільки за підписом Президента і Голови Генерального Секретаріяту.

У.

Генеральний Суд.

1/ Судово-виконним органом УГВР для здійснювання в її правопорядку є Генеральний Суд, зложений з Генерального Судді і двох членів Генерального Суду.
2/ Генерального Суддю вибирає Збір УГВР, двох дальших членів Суду покликує Генеральний Суддя і затверджує Президент УГВР.
3/ Генеральний Суд відповідає за сповнювання своїх завдань перед Великим Збором УГВР.

4/ У випадку уступлення, смерти, чи іншої тривалої перешкоди у виконуванні функцій Генерального Судді,- Президент з Президією, Генеральний Контрольний, Голова Генерального Секретаріяту і члени Генерального Суду вибирають Генерального Суддю.

5/ За Генеральним Суддею забезпечується право інтерпретувати устроєві питання УГВР та давати свої уваги Президентові при затверджуванні внутрішних правильників УГВР.

IV.

Контрольна Колегія.

1/ Контрольно-виконним органом УГВР є Контрольна Колегія, зложена з Генерального Контрольного і двох членів Контрольної Колегії.

2/ Генерального Контрольного вибирає Великий Збір УГВР, двох дальших членів Контрольної Колегії вибирає Генеральний Контрольний і затверджує Президент УГВР.

3/ Контрольна Колегія провіряє фінансово-господарську діяльність всіх органів УГВР, зокрема наглядає над фінансово-господарською політикою Генерального Секретаріяту.

4/ У випадку уступлення, смерти, чи іншої тривалої перешкоди у виконуванні функцій Генерального Контрольного,-Президент з Президією, Генеральний Суддя, Голова Центрального Секретаріяту і члени Контрольної Колегії обирають Генерального Контрольного.

---------oOo---------

ВІДОЗВА ПРЕДСТАВНИЦТВА УГВР ЗАКОРДОНОМ.

Від Редакції: УГВР - повстала і діє на Українських Землях. Одним із перших починів УГВР було покликання до життя Закордонного Представництва для продовження політичних акцій закордоном. Щоб поінформувати всіх українців, що опинилися поза межами України про політичну ситуацію в Україні, про створення УГВР та, щоб накреслити їм шлях визвольної боротьби на політичних розпуттях Представництво УГВР закордоном на терени зайняті німцями видало відповідну відозву. Наводимо її текст , як історичний документ ,без змін.

До Всіх насильно вивезених з України земляків наших та Тих, що були змушені покидати свої рідні землі.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ! БРАТИ І СЕСТРИ! ДРУЗІ И ТОВАРИШІ !

Друга світова імперіялістична війна зближається до свого вирішення. В той час, як на заході Гітлер доспівує свою пісню, на сході Сталін, шалено готуючись до нових воєн за панування над світом, стоїть перед проблемою внутрішньої національно-визвольної революції в свойому конц-таборі народів іменованому СССР. Вимучені і до краю не хотять завоювань ні на Заході ні на Балканах. Вони самі хотять волі й миру. Вони хотять реалізації пункту з лицемірної конституції про своє право на свободу й цілковиту незалежність. В цій революції, що набирає потужнього, а завтра набуде гігантського розмаху Сталін знайде свою могилу.

На всіх просторах України, на Кавказі, в Польщі, Прибалтиці і Білорусі, тисячі й десятки тисяч безіменних героїв завзято боролися і борються на два фронти - проти сталінського і німецького імперіялізмів, за справжню волю народам, за свободу й мир людині.

На сході перед веде в цій святій боротьбі український народ. Сотні тисяч його вірних синів і дочок - наших братів і сестер - з фанатизмом і самопожертвою героїв очайдушно борються проти імперіялістичних загарбників, обєднані в зразково дисципліновану й ідейно могутню Українську Повстанчу Армію /УПА/. Вони борються під революційними прапорами за свою хату - за свою суверенну, справді вільну й від нікого незалежну Українську Державу.

Настане день, коли під цими прапорами обєднаються всі сили українського народу, розкидані нині по всіх світах, і будуть боротися, як одна велика революційна армія українського народу, завершуючи боротьбу за свою долю. Цей день недалеко. Наближаючи його і кинувши гасло створення ЄДИНОГО ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ФРОНТУ - УПА - й чинні революційні сили всіх політичних угрупувань Східньої і Західньої України створили в місяці червні 1944 р. єдиний керівний верховний центр - Українську Головну Визвольну Раду /УГВР/, що діє на українських землях.

Іменем Українського Народу і його збройних сил, УГВР кермує всею визвольною боротьбою і є незалежною українською верховною владою в противагу маріонетковому антинародньому урядові Хрущова, що є лише сталінським райхскомісарем на Україні, попередником і спадкоємцем райхскомісаря Коха. УГВР єдина репрезентує Український Нарід і заступає його справжні інтереси.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ! БРАТИ І СЕСТРИ !

Ніхто за нас не подбає і ніхто не визволить , і ніхто не врятує. "Визволяв" нас Гітлер, "визволяв" уже й Сталін. І те визволення, якого хто може в розпуці знов вичікує від Сталіна не буде кращим від гітлерового. Ні, наше визволення це справа самого Українського Народу , це справа кожного з нас.

Шлях додому, до волі, до щастя і до відбудови Української Держави - це шлях великої національно-визвольної революції, це шлях через сталінську голову, замкненими колонами , під боєвими прапорами зо зброєю в руках. Це шлях боротьби в єдиному революційному фронті всіх поневолених народів проти загарбників і гнобителів.

УКРАЇНЦІ! БРАТИ І СЕСТРИ!

На цей шлях боротьби виступив цілий Український Народ. По всіх українських землях від Кавказу до Карпат, від Прип'яті до Чорного Моря йде сьогодні завзята боротьба Українського Народу проти сталінсько-большевицьких загарбників, що знова поневолюють Україну. На сталінські намагання знищити нас, як націю, Український Нарід відповів активною збройною боротьбою проти окупанта. В цій боротьбі ніхто не сміє стояти осторонь. Осторонь не сміють стояти також ті, яких насильно було перевезено з України, або ті, які були змушені покидати рідні землі. На українських землях борються наші брати й сестри. Тому також праця кожного українця, незалежно від того, де він зараз перебуває - мусить бути скермована не на користь ворожим імперіялізмам, але на службу великій визвольній справі, на допомогу нашим рідним землям!. Ми мусимо прийняти активну участь у визвольній боротьбі Українського Народу.

Гітлерівська Німеччина, що в висліді своєї імперіялістичної політики на сході котиться до невідкличного розвалу, намагається українськими руками і українською кровю рятувати себе перед упадком. Вона жене сьогодні на фронт насильно змобілізованих в німецьку армію українців. Крім того німці намагаються сьогодні здобути рекрута з поміж вивезених в Німеччину українських робітників. Вони заманюють їх брехливими обіцянками. Навіть зненавиджені відзнаки "Ост" замінюють вони сьогодні тризубом.

Але насильно змобілізовані українці не будуть проливати своєї крови за Німеччину, а українські робітники також не дадуть себе обманути. Сини українського народу не підуть на службу чужій пропащій справі.

Зближається розвал Німеччини. На німецькі землі входять аліянтські війська. В новій дійсності мусять усі українці , що були насильно загнані в німецьку армію, чи на німецькі заводи, виступити одною лавою, як незалежний політичний чинник, що бореться тільки за Українську Державу, у спілці з усіми народами, які готові визнати право Українського Народу на державне життя та його боротьбу проти німецького й російського імперіялізмів.

В свідомости великих завдань, що перед нами, в обличчі близьких уже, вирішних для нас подій, кличе Вас, Брати й Сестри, Українська Головна Визвольна Рада до посиленої праці над ділом відбудови Української Держави. Вона взиває Вас, які розкинені сьогодні по чужині перш усього до е д н о с т и, до спільної боротьби рам'я об рам'я з нашими братами на рідних землях.

Хай велика ідея нашого визволення і кривава боротьба наших братів єднає нас в одному всеукраїнському визвольному фронті!

Хай вона скріпляє нашу віру в остаточну перемогу нашої справи!

Хай присяга воїна Української Повстанчої Армії, в якій він клянеться.-

" не щадити сил і крови і в разі потреби віддати життя
за волю свойого Народу і за Українську Самостійну
Соборну Державу"

- стане нашою присягою!

НЕХАЙ ЖИВЕ ЄДИНИЙ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ФРОНТ !
НЕХАЙ ЖИВЕ УКРАЇНСЬКА САМОСТІЙНА СОБОРНА ДЕРЖАВА !

Слава Україні !

У вересні 1944 р.

Іменем Української Головної Визвольної Ради:

ПРЕДСТАВНИЦТВО УГВР ЗАКОРДОНОМ

В ГОСТЯХ В УГВР

/ репортаж на основі розповіді поручника/
УПА М.Т. БИСТРОГО.

Блукаючи під чужими зорями, далеко від Рідного Краю, зовсім ненадійно Друга зустрів я свойого. В осінній, вологій ранок на землі чужій між чужинцями - в лікарні. Декілька ран прикували його надовго до ложа. Щоб розвіяти його тугу за рідною землею, розповідаю про події в Україні за останні місяці, про бої УПА, про створення УГВР, брошурку, показую , універсал. Все моє удушевлення українця -емігранта для боротьби в Краю хотів я перелити в нього. Він слухав мовчки й дивна усмішка блудила на його блідих устах. А згодом:- "Розповідаєш те, що чув від інших, чи прочитав. Бачиш готові висліди. А я хочу розказати тобі один фрагмент із творення такої дійсности". "Послухай".
... Червень у 1944 р. Мрячний, вогкий день, як сьогодні. З доручення начальника штабу УПА їду до Головного Командата, що перебував саме по ділам на Підкарпатті.
У вагоні зашився я в куток і в такій типовій сірій постаті українського інтелігента-урядовця, заляканого Ґестапом, ніхто й не підозрівав мене поручника УПА. Навіть на спекулянта я не "змахував". Тільки важкувата пістоля муляла в кишені і давала деяку запоруку безпеки й почування певности. Без пригод і немилих зустрічей з хапуватою німецькою залізнодорожною поліцією добився я до малозамітної станиці НК. Піхотою в поблизьке село. Розшукую за зв,язковим пунктом дуже осторожно, бо у селі так і кишить від "хоробрих" мадярів.
-"Підете помало за село,а там вже ждатиме вас підвода - доложив звязковий, вусатий дятько з добрячою усмішкою - "тільки обережно ! Мадяри пильно слідкують за прохожими".
Пара миршавеньких коників і хлопчина цв,яхає батіжком.
-" Поїдемо"!- кидає весело в мою сторону, а хитрі очнята так і говорять, що нераз уже доводилось возить таких "добродіїв".
Волікся час обмоклим птахом і по вибоїнах, камінюках підскакував віз і я ввесь трясся немов у лихоманці; не солодка їзда підводою по крутих доріжках українського Підгір'я!
Замайорів хутірець, як ось із придорожніх кущів ненадійно висунулося дуло автомата /"фінка"/, а за ним на весь ріст станув здоровенний салдат і зупинив коні. Перша думка: хто це? Може німці?Форма ж у нього німецька! Та все одно. Хочу подати кличку та ні! Він не проявляє найменшої охоти до балачки, а там бачу другий прямує до хутірця. Недовго на щастя прийшлося ждати під загрозою автомата, як надійшов чотар,командир тієї застави УПА.
- "Кличка!".. Подаю - і підвода домів, а ми до хутірця.
- "Хто?... до кого ?... в якій справі?..." - всі формальності військової контролі й безпеки поладнано і чотар телефонічно повідомляє своє "начальство", що приїхав такий- то "раб Божий..."
Прекрасний верховий кінь і двох кінних стрільців для супроводу - і я в дорозі " в ліс". Тихо кругом. Нікого не видно. Але відчуваю той інший подих вільних володінь УПА, свобідного українського ліса. Який же він різний від пригнітаючої дійсности деяких українських околиць під чоботом німецької окупації!
На скруті - "Стій"!
Застава. З сосенового прикриття зловіщо щулить зеленаву мордочку кулемет "Дехтярова" і ледь замітно зпід чатиння поблискують важкі шоломи.

Кілька слів коротких і рвучких, кличка, якими перекинулися наші хоронителі з заставою - відкрили нам дорогу.

-" А беріть там, друзі, направо більше - кричать нам у слід - бо наліво міна, то й полетите до Авраама на пиво"! - і щирий дружний регіт супроваджає ту приятельську раду.

-" Щось дуже бережуться тут " - мелькнула гадка.

В праці, між стовбурами смерік, забовваніли шатра, в'ється синій димок із вогнищ і снуються бійці. Ех, хотілося б на мить туди до них, до друзів по зброї!... Та годі! Обов'язок! Вперід!...

Але ось і поляна, а там і лісничувка, на диво великий і хороший будинок, з плеканим, неначе парком, лісом. При вході почесна варта: хлопці, як смереки! Шоломи, автомати, відзнаки УПА...- Це вже хіба не для мене та"парада" - думаю.

-" Мусите заждати"- говорить чотар Х., мій добрий знайомий, що повнив тут ролю господаря -" там у нас тепер нарада. Щойно приблизно в сьомій годині зможе вас прийняти Головний Командир."

-" Ждати, то ждати - " кажу - "але краще підімо на суниці".

Пішли. Гуторимо. Розпитую.

-" Що це в вас тут робиться? Почесні варти, наради якісь?...

-" Го-го-го!... - робить чотар многозначучий вираз обличчя. " Вже четвертий день сидять у нас ті "грубі риби" і далеко ще не видно, щоб скоро хотіли розпрощатися з нами. Не знаю, чи справді важні справи, чи може наша добра упівська кухня так держить тут."

-" Он воно як! І тут живуть вони тепер?"

-" Так! Наради відбуваються в залі нагорі, прибраній у прапори, тризуб, портрети... А сплять надолині. Для кожного ліжко... та, що й казати! Два тижні приготовляли ми той цілий комфорт"!

-" Охорона бачу військова сильна. Мене що крок - то контролювали".

-" Чоловіче! Цілий курінь вибранців , озброєних до зубів, береже нарад цього збору. Кругом у промірі 15 клм. застави, підміновані дороги. ... Миш не проховзнеться! Крім того проголошено по селах, щоб до відкликy ніхто не важився заходити в ту зону. Але де наш дядько втерпів би і не пішов би в ліс послухати, як трава росте. От і наловили наші стежі вже 17 чоловік, в тому 9 жінок. Примкнули в шопі, в колибі поставили сторожу, годують їх, а згодом, як буде "по всему" пустять їх домів".

-" Ха-ха-ха! От тобі комедія тай годі"! ---

Прибіг звязковий: "- Поручник Бистрий до Головного Командира"! Іду не йду, а біжу прямо. Подорозі завважую, як по лісі проходжуються якісь "цивілі". Ага! Певно чергова нарада покінчилася...

Вояцький звіт, передав записки і строге обличчя Головного Командира злагідніло:

-" Коли думаєте виїзджати"?

-" Завтра ранком, бо сьогодні поїзду вже і так не зловлю".

-" Гаразд! Оставайтеся на ніч тут. Побачите декого, дещо цікавого почуєте"...

Вдарив закаблуками і - я вже надворі. Та від несподіванки остовпів майже. Ось передомною відомий в громадянських кругах Західної України

добродій, який, на мою думку зо справами УПА не мав нічого спільного. Що він тут може робити? А біля нього?...

-" А слихом слихати, видом видати, Миколо Трохвиновичу, по волі до нас, чи по неволі?- простягає до мене правицю мій знайомий з 1941 р. українець із Східних Земель, наш вчений і громадський діяч - "Гора з горою не зійдеться, але чоловік з чоловіком навіть під німецькою окупацією зустрітися може. Ось бачите: тоді в Полтаві, згодом Київ, житомирські ліси і зараз - я тут" - не вгавав мій балакучий професор.

-" І як? - запитую - "припала Вам тут до вподоби наша праця"?

-"Ну, нічого! Хороше! Розкручуємо велику машину, колесо історії України доводиться нам обертати".

Недалечко, біля варти, гурт бійців УПА затягнув дужу "партизанську"..... Підходимо ближче. Кругом зібралися вже майже двадцять і більше чоловік таких же, як і мій співбесідник, "цивілів". Самі старші люди, сиві, дехто з вусами й бородою і досвід пережитих літ світиться у очах. Попадаються знайомі із українських громадян - світського життя обличчя, а всі зосереджені на монументальних на тлі полум"я і сумерку постатях бійців УПА; а вони - в повному боєвому виряді, з пістолями, автоматами, хто опершись на кріса, хто на кулемета ручного, стоючи кріпко, певно на ногах - грімко виводили:..." над Берліном вітер віє, розвіває прах, а насході Україну опуска вермахт"...

-" Бачу в нарадах беруть участь, так сказатиб , усі українські землі" - кидаю нишком моє помічення в сторону мойого шановного співбесідника.

-" Очевидно! Завершуємо чейже кількалітнє змагання українського народу під німецькою окупацією. Політичну надбудову збройної боротьби. Да! Народ зволів і покликує до життя українське політичне верховне керівництво.

" Та - врешті : ви про це невдовзі докладніше і так почуєте"- перервав - " а тепер послухаймо наших козаків!"

Саме другий вояка УПА, правдоподібно зо Східньої України, заспівував упівське "яблучко".

Е-ех ! Широко заходилась переливами гармонія і густий, як патока, баритон владно, співа - рецитував :

"... Ні за Сталіна,
Ні за Суворова,
Ні за Гітлера
На розум хворого!..."

а весь хор стрільців приспівував, аж луна лісом гула:

За Україну
Да за безміжную,
І від Фріца і від Йоська
Незалежную!..."

Прояснилися поважні обличчя, ожививсь гурт, так і дивись : один притупує до такту ногою, інший злегка приплескує в долоні:

А я стою і милуюся. Радість повінню заливає мою душу : це ж уже не тільки маленький гурток одиниць фанатичних і очайдушних, з "нереальними", "трійкицькими" планами, це - весь український нарід, через своїх представників усіх земель, усіх шарів суспільности, забирає голос у визвольній боротьбі!...

Довго в ніч гомоніли розмови, бреніла дзвінка мов шабля партизанська пісня...

Лежу в шатрі. Ніяк не засну я. Рої вражінь, думок, неначе хвиля хвилю доганяє. Одхилюю заслону : зоряне небо спокійне й просте. Тиша. Лиш вартові невтомно вистукують свій крок: бережуть будинок - перший осідок української верховної влади.

- -

"Ранніи -ранком, верховим конем з'їзджаю стрімкими стежками вниз і спинаюся знов на верх. На шпилі гори - я сам один... Така свіжа прохолода літнього ранку. Сходить сонце. Передомною мріють села. І здається мені, що нині я такий дужий, що оком обнимаю всю мою Україну! Слух так натрунчений, що здається вчуваю брязкіт зброї і кроки твердої ходи УПА від Дону, через Полісся до Карпат. ...

"Під той золотий гомін молюсь і вірю :Український Народ невідкличне і певно прямує до В О Л І !

А хтось незримий підказує, нашіптує :

"... щодня, щомісяця, щороку
Ростемо аж до хмар!
А дні біжать невтомними кроком,
Перегортають календар..."

– – – " "" ооо "" " – – – –

"М И С И Л О Ю В І З Ь М Е М О Т Е, Щ О Н А М

Н А Л Е Ж И Т Ь С Я П О П Р А В У ! ..."

Микола Міхновський :Самостійна Україна.

----!!!А!!!----

"Н А Ш Ш Л Я Х" - орган самостійницької думки. Появляється двічі в місяць. Це одинокий журнал революційно-самостійницького українського руху на чужині!

УКРАЇНЦІ ! ЧИТАЙТЕ і ПОШИРЮЙТЕ ті самостійницькі видання !

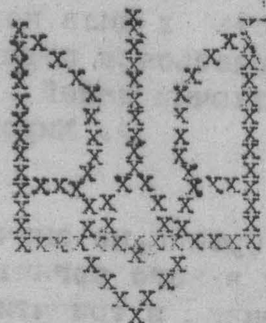
З рук до рук! З хати до хати !

Складайте жертви на :ФОНД УКРАЇНСЬКОЇ
ЗАГРАНИЧНОЇ ПРОПАГАНДИ !

...!!!ооо!!!...

За Самостійну Соборну
Українську Державу !

Свобода Народам!
Свобода Людині !

Наш шлях

ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ САМОСТІЙНИЦЬКОЇ ДУМКИ

ЗМІСТ ЧИСЛА :

Ч. 5-6 1. серпня 1945.

Роман Д. Ордин

Дмитро Мирон - Орлик.

/У треті роковини його смерти: 25.7.1942 - 25.7.1945/.

"Вартість і сила кожної організації міряється в першу чергу вартістю діючих людей - провідників.
Д. Мирон - Орлик.

Писати про життя Дмитра Мирона - Орлика, не значить давати історію Українського Самостійницького Руху в його організованій формі О.У.Н., виказувати його ріст і поширювання в трицятих і сорокових роках нашого століття. Бо як Український Самостійницький Рух на Західньо-Українських Землях /ЗУЗ/рік за роком зростав у силу, з відокремлених поривів витворював систематичну цілість доцільних ділянь та остаточно оформився в ОУН, так Д. Мирон - Орлик був одним із тих, що виховувались у тому Русі, росли його ростом, мужніли його силою і зрілістю, а що найважніше - він творчо оформлював той Рух, творив його дійсність.

Ще не прогули відгомони визвольного зриву і будови Української Державности 1917 -1920 рр., а на Східніх Українських Землях українські повстанці низкою збройних повстань засвідчували вірність Українській Державі і продовжали за Неї боротьбу проти московсько-большевицького імперіяліста, як на Західніх Українських Землях почала діяти, з тією самою ціллю проти другого окупанта, сильна своєю законспірованістю і військовою дисципліною Українська Військова Організація /УВО/ . Її дії - нечайні і стрімкі - не давали заснути народній чуйності, а окупантові пригадували, що панування його над Українським Народом не тривале.

Однак боротьба УВО охоплювала вузький круг вибраних одиниць, а народні маси силою факту нечисленности організації, та її глибокої таємности, були хоч не хоч пасивними видцями. Та всежтаки під впливом боротьби УВО засновуються серед української молоді тайні гуртки /а між іншим і в Бережанах, це створився Союз Української Націоналістичної Молоді/, які ставили собі завдання: виховувати і підготовляти серед юнацтва майбутніх вояків Української Революції та органічно доповняти її ряди.

Думка ця у дальших роках боротьби вповні оправдала себе, бо у висліді дала низку сильних індивідуальностей, що стали згодом провідними в революційній роботі. Вони то належать до перших організаторів ОУН в Краю, що, згідно з її напрямними, з тісної ділянки чисто військових дій виводять Український Самостійницький Революційний Рух на ЗУЗ на широку площину політичної, економічної, військової, культурної діяльности, тобто - всеохоплюючої боротьби.

Саме з рядів СУНМ вийшов Дмитро Мирон - Орлик. Завжди замітний своєю активністю виконує функцію організатора ОУН. Це був час найбільше оживленої діяльности Організації на ЗУЗ - 1932 до 1935 -

коли у проводі організації в краю станув Степан Бандера. Прикметним для тих років було - побуджування народніх мас до революційно-визвольної боротьби нелише шляхом посилення дост стосованих саботажних і пропагандивних дій, але також скріпленим намаганням іти в глибину народніх мас, а то: виховати тип українця самостійника-революціонера і тим самим поставити Організацію на твердих основах через органічне наростання революційних кадрів.

Розбудувати під тим кутом ряди українського юнацтва, керувати, вишколяти виховними таборами і юнацькими акціями, редагувати орган молоді "Юнак" - оце завдання, з яких блискуче вив'язався Дмитро Мирон-Орлик і тим заповнив ОУН безперервний приріст членства.. Що ОУН завжди включала в засяг свого впливу і легальні організації й товариства, тому бачимо його активну участь в організаціях українського студенства, в редакційних колегіях студентських журналів, в "Просвіті" і в "Рідній Школі".

П'ятилітній період 1935-1940 належав до найважчих років боротьби ОУН. Від ворожої бомби гине в 1938 р. провідник Організації полк. Евген Коновалець, краєвий провідник Степан Бандера - у вязниці, а в нутрі Організації - прояви опортунізації деяких закордонних кругів. Той час вимагав великого зусилля від провідного активу.

У наладнуванні справ Проводу бере визначну участь і Дмитро Мирон-Орлик, що хоч і сам нещодавно вийшов з вязниці, двічі проходить кілька кордонів, щоби в імені Краєвого Проводу піддержувати чисту революційну лінію Організації. Короткий його побут на еміграції/1939-1940/ замітний тим, що тоді пише він працю п.н. "Ідея і Чин України", в якій використовуючи довголітній досвід із боротьби в Краю і своє глибоке теоретичне знання, дає спробу поглядового охоплення цілости самостійницько-революційної ідеології, програми й політики.

А час кризи продовжувався і треба було багато енергії і віри в правильність обраного шляху, щоб уздоровити внутрішньоорганізаційні відносини, а незалежно від того, всупереч позірній логіці подій, всупереч подавляючій силі німецького імперіялізму видвигнути вже тоді ідею боротьби за свободу народів і людини. Це ж бо в нашому положенні означало боротьбу на два фронти проти двох /тоді ще затриязнених/ імперіялізмів: німецького гітлеризму і російського большевизму.

Та тодішній Революційний Провід підняв сміло того великого завдання. І Дмитро Мирон-Орлик брав провідну участь у вирішуванні проблем, так внутрішньоорганізаційних, як і зовнішньополітичних, що назрівали й вимагали негайної розвязки.

З рішення Провідника Організації Дмитро Мирон-Орлик, з гуртом вірних друзів, переходить совєтський кордон і в Краю, по смерті сл.п. В.Г. Лопатинського, займає становище Краєвого Провідника. На тому відповідальному пості видвигнув програму праці, що відповідала вимогам часу: опанувати всі Українські Землі ідеєю Української Національної Революції і створити єдину всеукраїнську визвольну силу. Це широко запроєктоване завдання стало ціллю щоденної важкої боротьби. До тієї цілі прямував Дмитр Мирон-Орлик через пробуджування народніх революційних сил та через навязування революційної боротьби ОУН до визвольних змагань попередніх літ.

Бо ж не так давно на місце політичного активу державницької боротьби двадцятих років, що поляг у змагу проти московського імперіялістичного наїздника - прийшли нові борці, що ту боротьбу продовжували: Спілка Визволення України, Хвильовісти, Шумський, Скрипник і ціла плеяда інших переємників боротьби за ідею Незалежної України. І може комусь вони видаються мрійниками, розчарованими в "зарірній комуні", може хтось окреслювати їх як"лицарів абсурду" - однак вони в тогочасних обставинах вели українську революційну боротьбу, були на свій спосіб революціонерами-самостійниками, що йшли невідхильно до Вільної Незалежної України. Вони боролись за Неї, як їхні попередники і, як вони, полягли в нерівному бою з московським імперіялізмом.

До тієї традиції боротьби за Українську Державу навязує і свою працю ОУН з тодішнім краєвим провідником Організації на ЗУЗ, Дмитром Мироном-Орликом на чолі. Внаслідок поширення московсько-большевицької окупації на ЗУЗ приходило до дезорєнтації і політичної безрадности навіть серед українських політичних кругів. Дмитро Мирон-Орлик був тим, що у співпраці з Проводом Організації дав цілому рухові програму політичної боротьби та визначив цілі й завдання, пристосовані до нової політичної ситуації в Україні. На Східніх Землях навязував нові звязки, відшукував тих, що лишились непоборні, організував з них нові лави.

Затяжна праця не стояла йому однак на перешкоді взяти участь у підготовці й організації II. Великого Збору ОУН. Осінню 1940 р., покликаний Провідником Степаном Бандерою, переходить совєтський, мадярський, словацький, німецький кордони і з практично здійснюваної ~~ширшими~~ визвольної боротьби вносить на II. Великому Зборі У.Н. поважний вклад у розвиток української політичної думки та напрямних Самостійницького Революційного Руху.

Німецько-совєтський збройний конфлікт використовує ОУН на поширення і поглиблення революційного руху в народніх масах. Це ж 1941-ий рік. Рік грози й надій. Рік віднови Української Незалежної Держави. Рік проби революційних сил України в першому зударі з новим імперіялістичним окупантом. Це рік приходу на Україну німецького гітлеризму, що ішов на схід не так, щоб поневолити український і інші народи, але передовсім шукав простору для своєї ненаситної раси, а"місцеве населення" /термін гітлеризму/ з тих просторів вигубити в пень, або переселити за Каспій. Але його план заломався на чинному спротиві українського й інших поневолених народів і німецький імперіялізм замість "життєвого простору" знайшов в Україні - простору могилу.

Підсвідоме упередження більшости українців до німців, ворожість та інстинктовий спротив зєднались зо свідомими плановими протинімецькими діями ОУН. Бо Український Самостійницький Провід здавав собі справу, що лише в боротьбі проти обох імперіялізмів - німецького гітлеризму і російського большевизму - є правильна розвязка і дорога до Української Незалежної Держави. Дійсність виказала правильність такого засновку: тільки ті, що ставили правдиву революційну роботу проти двох воюючих імперіялізмів - ті могли числити на піддержку народніх ~~шш~~ мас. І український Самостійницький Революційний Рух її осягнув. Не помогла жадна німецька пропаганда, мовляв, Український Самостійницький Революційний Рух і його чини - це спомагання большевизму /!/, ані не всилі була знищити довіря українських мас большевицька агітація, що цей визвольний рух - то німецька агентура.

Нарід бачив факти, бачив протинімецькі акції, бачив саботажні і збройні дії та порівнював їх з пропагандою імперіялізмів. У вислідi Організація, під назвою "бандерівці", зєднувала для себе щораз ширшу популярність.

І в тому саме велика заслуга провідного активу ОУН, між яким одно з головних місць займав Дмитро Мирон-Орлик, що такими шляхами повів українську революційну боротьбу. Він /тепер як Провідник ОСУЗ/ постійно ставив перед очі одно завдання: у боротьбі зєднати і відродити українські землі, розгорнути фронт Української Національної Революції на всю ширінь та завершити будову єдиної всеукраїнської визвольної революційної сили, що стала б основою для перемоги українського народу.

Також і його заслуга в тому, що Український Самостійницький Революційний Рух розбудував на ОСУЗ велетенську організаційну мережу і за її поміччю розвинув широку революційну діяльність проти німецького окупанта. Належно поставлений пропагандивно-видавничий ділянки праці / видавання пропагандивних листівок, відозв, брошур та журналу "За Самостійну Україну", що його сам Дмитро Мирон-Орлик редагував/ - нелише поширював ідеї Самостійницького Руху, але значно причинився до політичного виховання революційних кадрів та до їхнього доповнення.

Тільки ті, кому відомі умовини, серед яких доводилось провадити революційну працю за німецької окупації, умовини глибокого підпілля - ті можуть оцінити вартість характерів Українських Революціонерів Самостійників загалом, а велику індивідуальність їхнього Краєвого Провідника Дмитра Мирона-Орлика зокрема. Серед дослівно постійної поліційної погоні і терору німецького Ґестапа, тоді, коли нерідко з бальконів камениць звисали тіла повішених німцями українців, коли за прийняття до хати політично підозрілої людини /а підозрілим в очах Ґестапа був кожний свідомий українець/ грозила кара смерти - він, Дмитро Мирон-Орлик не знав, що таке сумнів. Хто впав у бою, той чесно сповнив свій обовязок, бо не здав свого становища; хто зневірився - нехай як стій відійде геть і зробить місце іншим! Оце девіза його життя й праці. Він був правдивий Провідник, що кермував цілістю революційної боротьби і сам працював як рядовик.

Побіч чисто організаційної "мережаної" роботи знаходив час на опрацьовування політичної публікації, ініціював та був учасником першої і другої конференцій /вересень 1941 та квітень 1942/ Багато трудів перемг і немало небезпек уникнув! Оминув кулі большевицьких терористів, погоні жандармерії, прикордонників, двічі тікав з рук німецької поліції - аж 25.7.1942. упав від кулі гітлерівського агента у столиці України, як один за перших, що їх так багато знищив німецький імперіялізм. Побіч свого духового провідника лягло тоді багато українських революціонерів по всій розлогій України - в Житомирі, Києві, Полтаві, Кременчужі, Кривому розі, Камянці Подільському, в Джанкой на Криму.

Сьогодня вже треті роковини його смерти. в наших рядах Його немає. Але ми всі, українські революціонери - самостійники, що навіть у теперішній політичній ситуації не заперестали боротьби

за Незалежну Українську Державу - ми всі горді, що Він - вийшов з нашого середовища. Свідомість, що лише здорова Нація може видати такі такі одиниці, яким був Дмитро Мирон-Орлик - дає Українському Самостійницькому Революційному Рухові запоруку остаточної побіди. Бо він жив, ріс тим Рухом, двигався до вершин його розвитку і поляг за його ідеали у найбільшому розгарі своєї праці.

Своїм життям, працею і смертю Він потвердив свою власну заповідь, яку так часто ставив українським юнакам як правило життя: "Будь вірний ідеї Нації на життя і смерть і не здайся, хоч би проти тебе був цілий світ"!

- ! -

Р. Кричевський

ПИТАННЯ ПРОВІДНОЇ ВЕРСТВИ В УКРАЇНІ.

Від Редакції: Цією статтею розпочинаємо цикль статтей Р. Кричевського, які є тільки частиною його обширнішої на ту тему праці.

Україна втратила свою провідну державницьку верству в тому часі, коли кочівничі орди евразійських степів завалили княжу державу. Від того часу аж до Хмельницького, Дорошенка й Мазепи /до 60-літньої війни/ і від Мазепи до Петлюри й Коновальця - Україна не мала державницької провідної верстви. То значить, не мала таких людей, які були б носіями й реалізаторами державницької ідеології. Бо провідна верства народу й державницька думка, це два поняття, які не належать до себе, не завжди. Провідної верстви без державницької ідеї годі собі подумати, бо на мові життєвої практики це явний абсурд. І в доповненні: державницька думка все є ідеєю провідної верстви народу. Це тому так, що життя народу на земній кулі здійснює себе в організаційній формі держави. А тим часом у нас, крім періоду княжої держави й 60-літньої війни, ці два поняття не йшли зо собою в парі. В нас був національний актив, чи навіть провід, але не було державницької ідеї, значить, у нас не було провідної державницької верстви, але ж були господарські, культурні, військові іт.д. проводи, кадри чи верстви. Це не значить, що в тім часі в Україні не було патріотів. Навпаки, вони були в Україні, ми мали дуже великих патріотів, а однак - не мали політично-державницьконо проводу, не мали державників. Бо патріотизм, це любов батьківщини сама в собі, а тим часом щойно державницький патріотизм /любов і оборона держави, свойого народу/ є патріотизмом

цього світа. Бо повторяємо: на земному глобі життя народів здійснює себе в організаційній формі держави. Любов, яка не має на оці організації й оборони держави власного народу є утопійною, незорієнтованою любовю. Мужчина, який хоче, щоб здійснилася його любов, жениться й закладає родину - нарід, який хоче, щоб здійснилася його любов, організує власну державу. Наша історія вчить, що якраз провідні елементи нашого народу визначалися такою незорієнтованою любовю. Ми пояснимо ближче наше твердження: держава є на те, щоб забезпечити розвиток духових і матеріяльних сил народу. А тим часом наш нарід і його провідні чинники дбали про розвиток тих сил, але забували за чинник, який одиноко забезпечує той розвиток, забували именно про організацію й оборону нашої держави. І тому й дійшло до того, що хоч наш нарід обдарований всіми духовими й матеріяльними даними - держави не має. Не має її перш за все тому, що не витворив из себе продовж довгих століть своєї державницької ідеології. Наша історія аж рясніє від боротьби за волю, за славу, за честь, за культуру, за соцеяльний поступ, а навіть за власне військо, але тільки в недостаточній мірі знайдете там боротьбу за державу. Ми боролись за волю й високі вартости духа й матерії в рамах уній, протекторатів, федерацій, автономій, комісаріятів і що найважніше: ми вірили, що там знайдемо здійснення наших цілей. А тимчасом історія, бодай нашого народу, з такими сусідами, як ми їх маємо, виказує, що це абсурд, утопія. Бо ані культури, ані чести, ані слави, ані добробуту не можна забезпечити, як нема власної держави. Наші провідні елементи того не розуміють. Ось вам докази з історії.

Перед нами доба литовсько-української держави. Ми мали всі дані на те, щоб здобути провід у тій державі. І ми його здобули, але тільки в ділянці культури /характерно для нас/. За політичний примар наша верхівка не змагає, а якщо й змагає, то не в достаточній мірі /брак політично-державницької ідеології/ і тому литовсько-українська держава перемінюється в 1569 році на польську окупацію. Бо коли зударились у конфлікті дві верхівки - культурницько-аполітична українська й державницько-імперіялістична польська - то та друга проковтнула і нашу верхівку і нашу державу. Мильна банька трісла - нас обернули на рабів. Окупаційний режим приніс зі собою скорочення можливостей розвитку на всіх ділянках життя. Українці з місця протестують проти такого стану речей. Бо вони виятково сильно обдаровані високими прикметами серця, з високим почуттям чести, з невідзовною потребою волі - відчувають пекучу потребу боронити ті вартости. І ледви 20 літ проминуло від Люблинської унії, а вже Косинський, а 5 літ за ним Наливайко робить повстання. Але за що він бореться. Ясно, за вартості, без яких українець не може жити, отже: за волю хлібороба й за честь і права козацтва. І крапка. Коли його милість король Річипосполитої запевнить українському народові належні йому права - то Наливайко не має нічого проти того, щоб Україна входила в склад Річипосполитої.

Ось вам брак державницької думки, наївна віра, що права народу можна забезпечити в рамах чужих держав.

Аж врешті приходить політичний геній народу - Богдан Хмельницький. Його заслуги не лише в тім, що він відновив нашу державність, не лише в тім, що з ним звязані найбільші побіди нашого середновіч-

ч.я, але і в тім, що він дав нам державницьку думку, на якій виховалася нова провідна політично-державницька верства народу.

В 1648 році він розпочинає 60-літню війну за нашу державу. Наша історіографія не знає цеї назви, але ми тут впроваджуємо її свідомо, бо так і лише так, повинен називатися той вирізок часу з боротьби нашого народу за власну державу, на початку якого стоїть дата 1648, а на кінці 1709. Ми протестуємо проти назви "Велика Руїна". Вона кривдить творців тої доби, що коштом крови й матеріяльної руїни добивалися прав на власну державу. Отже 60-літня війна розпочалася Жовтими Водами 1648 року, а скінчилась Полтавою 1709 р. Провідниками у тій добі були: Хміль, Виговський Дорошенко, Палій і Мазепа. Ці постаті і їхні чини вчать нас, що це таке політично-державницька верства народу, які її прикмети та які її провідники. Нас захоплює ця доба своєю мужеською консеквенцією, незламною послідовністю. Бо подивіться: Хмельницький у противагу до своїх попередників з часу литовсько-української держави й Запорозької Січі - ставить на цілий ріст питання української державности. Він бореться не тільки за права народу, але і за чинник, який забезпечує її права, він бореться за Українську Державу. Ціле його життя аж до 1657 року зброї не ржавіє на Україні. Але коли Москва не додержує умов союзу 1654 року, який він заключив з нею, як рівний з рівним, то Великий Державник сейчас звертається проти неї - а коли він умірає, то в обороні української Держави витягає меч Виговський. Приходить побіда під Конотопом. Та про те Україна цею побідою не забезпечила своїх границь. Її землі промірюють ворожі армії вздовж і впоперек. Московські, польські, турецькі. І серед цього заливу ворожих сил Україна не здається. Приходить Андрусів, але тут же підноситься зо степу зо своїм козацтвом Дорошенко. Він повних 10 літ водить свої полки з бою в бій. Україна пустіє, Країна виселюється, Україна спливає кров'ю, але Україна не здається, бо коли знеміг ся Дорошенко, то визвольний стяг уже держав очайдушний Палій. Він в геройських рейдах нищить ворога на цілому Правобережжі й установляє там козацький лад. А коли щербата доля не послужила полковникові і він іде засланцем на Сибір, то над справою народнього визволення працює вже геній Мазепи. 60-літня війна за вдержання української держави кінчиться під Полтавою. Кінчиться для нас трагічно, але геройсько, як трагічний і геройський був цілий її перебіг. Ні, стократь ні, це не велика Руїна, а збройно-політичний епос великого народу, що творився під проводом цілеевідомої державницької верхівки нації. Тоді на Україні була радість з славних історичних побід і гордий сум з невдач. Ми були, як мужі все зо зброєю в руках тоді, як ворог збирався забрати нам нашу державу. Дивіться на Хмеля, на Виговського, на Палія, на Мазепу! Хто думкою уберете в той час і зблизить себе до тих подій, той побачить, що якщо Виговський і Дорошенко навіть говорили про протекторати, то це були для них лише ступні, по яких вони пнялися до мети, до української держави. Щирими автономістами були лише ті всі малі гетьманчики й "вожди", що плентались тоді по Україні у тіні Велетнів, але ніколи не вийшли з неї. Не вони надали печать великим подіям, а наші провідники й герої 60-літньої війни. Кожний із них, наче вилитий із лави народнього вулькану, що не застигає, а бурлить і розпалює довкруги себе вогні повстань, війн, тривалих подвигів. Такий Хміль і Мазепа. Типові представники української крови. Аристократи творчости і творчі індивідуальності у

своїм аристократизмі. Мазепа таким і перейшов у народню й світову легенду.

Петрова побіда під Полтавою кладе край війні українського народу за свою державність, але лише тому, що теж кладе край нашій провідній політично-державницькій верстві. Мазепинці лягли головами у боях, помандрували в Сибір і в Туркестан, а лиш мала частина на еміграцію. З її діяльности довідуємося, якими високими прикметами визначалася тодішня наша провідна політична верства доби Хмельницький – Мазепа. Пилип Орлик дає про неї найкраще свідоцтво.

А тимчасом Україна остає знов без політично-державницької верхівки. Слідуючих 60 літ гетьманщини – часи Скоропадського, Апостола й Розумовського, це часи "щирих" автономістів, перемішаних з відступниками. Український нарід знов тратить свою державницьку ідеологію. Він відроджує свою літературу. Плекає мову, розвиває науку, але про те через повних два століття не ставить перед собою політичної мети – української держави. Удари, які завдали Україні Петро й Катерина були приголомшуючі. Щойно в 19. сторіччі Шевченко у літературі, а в 20. сторіччі Петлюра, а згодом Коновалець приймають Мазепине спадкоємство боротьби за славу Володимирового Тризуба – приймають традицію 60-літньої війни й ставлять собі за ціль: відродити політично-державницьку верству нації, а з нею українську державу.

Велика більшість з того, що зробили українці між Мазепою й Петлюрою та Коновальцем є натхнене правдивим ідеалізмом, щирою любовю до народу й незаперечним патріотизмом. Та про те і той ідеалізм і та любов і той патріотизм не були твором нашого світа, бо в нашому світі розбудову особистого й народнього життя забезпечує тільки виключно й одиноко власна держава. А наші попередники з 18-го століття не ставили собі цілі відбудувати українську державу. Брак політичної думки йде все в парі з відсутністю політично-державницької верстви й тому 18 й 19 сторіччя в Україні не виказує ані одної ані другої. Це були часи наших лицарів абсурду. Треба підкреслити, що ми вважаємо їх лицарями, а не каналіями, але виразно кажемо "лицарями абсурду". У цьому відношенні існує в нас помішання понять. Бо ті, яких у нас називають героями абсурду направді є лицарями політичної мудрости – реальної програми, тоді як всі <u>лише</u> просвітяни, <u>лише</u> науковці, <u>лише</u> автономісти і т.д. є на ділі пробоєвиками політичного абсурду. Бо повторяємо в десятий раз: здійснення всіх тих високих вимог з серця й інтелекту, до яких від віків стремлять українці є можливе тільки виключно й одиноко в рамах української держави.

І тому наші провідники з часу литовсько-української держави, які змагали за культурний вплив у тій державі без рівночасних політичних аспірацій – були лицарями абсурду. Наше запорозьке й городове козацтво в більшості мало на цілі оборону прав народу загарантоване польськими й московськими володарями, а тільки деякі з них мали на цілі забезпечити ці права границями української держави. І тому вони були лицарями абсурду. Наші селянські повстання мали на оці оборону соціяльних прав українського народу, але лише рідко ставили собі за конечну мету забезпечити ті права границями української держави. І тому вони були лицарями абсурду. Народовці

19-го ст. виставили програму боротьби за права народу на мову, культуру і т.д., але не поставили програми української державности й тому вони були лицарями абсурду. Наші соціялісти кинули кличі визволення соціяльно поневоленого народу, але не кинули кличів української держави. І тому вони були лицарями абсурду.

До яких врешті парадоксів доводить боротьба за всякого рода права й волю без боротьби за державу - вказує історія наших запорожців, що то по зруйнованні Січі шукали її і в Добруджі й на Кубані, але не знайшли її ніде. Бо її можна знайти тільки в українській державі.

Цю правду відроджує в нас щойно Революційна Українська Партія /РУП/ в 20-му сторіччі, Петлюра в вогні революції, Хвильовізм як твір її впливу, а врешті вона знаходить своє найкраще втілення в постаті Коновальця й його творі Організації Українських Націоналістів. Його програма це програма лицаря-реаліста, це програма Державника.

Ми любимо нашу історію за те, що її творили лицарі. Та не любимо за те, що вони були лицарями абсурду.

І тут ми хочемо відслонити ще одну правду. Вартість народу міряється не тим, чи він має державу, чи ні, а тим, які в нього прикмети волі, серця й інтилекту, які в нього чесноти. Є народи, які мають державу, а проте це не міняє правди, що одні із них є народами мірнот, а другі дикунів. Подібно, як цивілізація не вирішує вартости народу. Електричні залізниці, хмародери, чистота по селах та містах - це все речі до набуття, їх можна легко засвоїти й вивчити, але прикмет серця не вивчиш, як завдатків на них не маєш. Ми свідомі того, що ми тратимо через це, що ми не маємо своєї держави, але ми не дамо вмовити в себе, що ми через те меншевартісний нарід. Ми лише через те збираємо овочів наших чеснот і нашої вартості і до цього треба звести цілу проблему. А так само як вартість народу так само і вартість людини треба оцінювати тільки з погляду її чеснот і тому ми відкидаємо ту думку, ту теорію, що каже, що людина варта стільки, скільки варта її праця. Хто знає український нарід, той знає і його прикмети: хоробрість, жертвенність, доброту, високе почуття особистої і національної гідности й свободи, його відчуття краси та його вроджене вичуття правди-справедливости. В нас тільки одне дуже поважне недомигання: ми у політиці були утопістами, лицарями абсурду. Ми змагали за найвищі вартості в межах чужих держав, а не організували власної. Але врешті і це недомагання ми усунули через Петлюру і Коновальця та його політичний твір - Організацію Українських Націоналістів.

/Продовження слідує/.

Р. Рахманний.

В ІМЯ ПРАВДИ

Від Редакції: В 3-ому числі " Нашого Шляху " з дня 15.6.1945. подали ми під таким же наголовком статтю, в якій автор Р. Рахманний виказує потребу належної популяризації наших визвольних змагань і подає напрямні такої пропаганди серед чужинців, документуючи численними матеріялами боротьбу українського народу в рядах УПА проти німців на північно-західних Землях України. Ця стаття є її продовженням і узгляднює бої на Осередньо-Східних і Західних Українських Землях.

Коли хочемо належно і вірно виказати положення Українського Народу під німецькою окупацією, його становище в цій війні та його визвольну боротьбу проти німецько-гітлерівського імперіялізму, то мусимо передусім ясно здавати собі справу і іншим це зясувати - що собою представляла для німців Україна? З якими планами прийшли вони в Україну? Якими способами переводили вони ті плани в життя?

А. Гітлер у "Майн Кампфі" доказує німцям, що Схід Европи, а зокрема України, це терени німецької експанзії, це джерело її сили, єдина запорука кріпкої позиції в світі.

Як прямий висновок з такого хибного заложення твердить інструкція для СС-ів таке: " Шлях до панування німців над цілою Европою веде через підбій східньої Европи... Там Україна - "Гайліґес Цукунфтслянд дес дойчен фолькес" - свята земля майбутности німецького народу... Коли здобудемо Україну, тоді за сто років зростемо до 400 - 500 міліонів і заселемо цілу Европу... Великою небезпекою для цього плану являється велика розмножувальна сила славянських народів. Тому по війні словянські народи будуть виселені з Европи... "

По війні!... А покищо - німці в політиці на сході були вірні наказові Гітлера: "У кожній спробі організовання на границях Німеччини другої мілітарної сили /хоча б це обявлялося у формі творення держави, спроможної стати мілітарною потугою/ - добачуйте в таких спробах наступ на Німеччину... Тому... не лише вашим правом, але також обовязком є, навіть вживаючи збройного нападу /Ваффенґевальт/ перешкодити повстанню такої держави, а коли вона вже існує, то - знищити її. /Майн Кампф стр. 754/.

Тому - в липні 1941 р. негайно здавили німці відновлення Української Державности, а вже 1. серпня 1941 р. влучено ЗУЗемлі до Генеральної Губернії. Тим самим німецький окупант заперечив самостійницькі і соборницькі змагання Українського Народу.

І ось - здавалось німцям - вимріяна "обіцяна земля" німецького Герренфольку сталась реальною дійсністю. То ж починають переводити в життя свої дикунські плани ще більш варварськими способами, що є

ганьбою для людства XX ст. Але нехай говорить за себе поодинокі точки інструкції /українська самостійницька публіцистика зве це - "Документ ганьби"/, виданої для німецької поліції в Україні 1942 р.

Виїмки з інструкції німецької поліції на Україні, виданої в листопаді 1942 р.:

" 1. Наші вороги: комуністи, бандерівці - партизани. Потенціяльно найнебезпечніші бандерівці. За всяку ціну їх винищити!
2. Школи тільки 4-класні. Інші на другий рік // 1942/48 // - закрити.
3. Діяльність "Просвіти" обсервувати. Там діють бандерівці.
4. Розв'язати всі культосвітні установи, театри і кіна...
5. Якнайменше наукових інституцій типу лабораторії і т. і. Дозволяти лише тоді, коли це для війська незаступиме.
6. В Церкві не допустити до згоди.
7. Не поборювати сухіт, тифу. Закрити лікарні для населення. Здержати вишколювання дальших автохтонних лікарів.
8. Суди лише німецькі. Кожний німець суддею. Для населення тубильчі суди передбачені щойно за 10 літ.
9. Хуліганство карати лише тоді, коли це шкодить німцям.
10. Ширити аморальність, не карати за злочин аборту.
11. Все, що має хребет - зламати. Хочемо виховати "Кнехтенфольк".
12. Партизан і націоналістів не допускати до згоди.
13. Строга контроля поїздів.
14. Насадити сексотів у заводах, цехах, церквах, підприємствах, бюрах і т. п. , слідкувати за ворогами Німеччини. Потім взяти на послуги поліції.
15. Німцям не вільно вдержувати ближчих взаємин, ані говорити з тубильчим населенням.
16. Не говорити про непорозуміння в партії..."

Коментарі зайві! -

На поневолюючу акцію німецького імперіялізму зареагував український нарід з місця пасивним опором і не виконуванням німецьких розпорядків, невиповнюванням наложених контингентів господарських продуктів та нехіттю до виїзду на роботи в Німеччині. Відгуки того опору находимо у німецьких відозвах до українського селянства:

" Відозва.

Селяне! Я стверджую, що ви саботуєте Німецьку Владу тому, що не звезли вашого збіжевого врожаю. Я вам визначую остаточний термін до 10. вересня 1942р. Якщо до цього часу збіжжя з поля не зберете, буде воно зібране за допомогою війська... Маєте тепер можливість вибірати собі спокійну працю та відбудову під Німецькою Владою, або безладдя та смерть!

Рівне, дня 2. вересня 1942. Гебітскомісар
/-/ Замдель.

Та - не "спокійної праці" у німецькому ярмі, ані відбудови німецької імперії не бажав собі Український Нарід, але хотів свобідного життя у власній Незалежній Державі. А тимчасом гітлеризм господарив в Україні по свойому і дуже дивувався, що "автохтонне населення" /навіть термін "український" рідко вживано/ не виявляє задоволення з можливости служити німцям.

" Довший час ми приглядалися спокійно і чекали, що українське населення припинить безглуздий опір проти німецької поліції..." пише в одній відозві Вищий Поліцайфірер в Україні.

А на ділі те"спокійне чекання"так виглядало:

"... 14.7.1943 р. в селі Малині, Остроженецького району, Дубенської округи сталася жахлива подія нечуваного мордуування українського і чеського населення: людей загнано до місцевої деревляної церкви і спалено. Тих, що не вмістилися в церкві, загнано в помешкання бувшого громадського уряду та по клунях і рівнож спалено. Разом спалено до 350 осіб. Робила це все німецька поліція... Крик конаючих людей у вогні було чути за 5 кілометрів. Священикові вдалося врятуватись... Подібна подія сталася 2.7.43. в селі Губкові, Людвипольського району, Костопільської округи, де замучено священика Корницького й псаломщика Петрова і з іншими трупами замучених людей та з живими вкинуто до місцевої церкви і спалено..."

Про ті факти читаємо в протестаційному листі одного з українських церковних Достойників /лист з дня 20.7.1943./.

На акти німецького насилля і нечуваного досі терору відповів Український Нарід організованням збройної самооборони. Ось декілька фрагментів такої самооборони українського населення проти німецького терору, що їх подають у своїх звітах командири українських збройних відділів:

Збройна самооборона населення на ПЗУЗ.

24. липня 1943 р. німецькі умундировані злочинці в числі до 500 осіб погромили українські села Туличів, Літин і Радовичі, Турійського району /Ковельщина/ та вимордували кількасот осіб безборонного населення. На ратунок нищених сел наспіли з околиці збройні самооборонні українські відділи. Вони обстріляли паліїв-душогубів з гарматки, кулеметів та рушниць. Ворог втратив у бою 180 чоловіків убитими та 20 автомашин. Втрати українських месників - 22 убитих. Німцям помагали в бою літаки.

13. липня 1943 р. підчас погрому сел Ворбчів і Новостав /Луцька округа/ в бою з місцевою самообороною згинуло до 30 німців.

30. липня 1943 р. німці спалили до тла село Іваничі. Внаслідок самооборони населення погромники втратили 15 чоловік.

В днях 6-14. серпня 1943 р. німці знищили села Тростянець і Дички /Луцька округа/. В розгарі самооборонної акції населення згинуло 12 напасників, а 7 було ранених. Крім того місцева самооборона вбила кільканадцять німців, коли вони їхали на грабунок селянського збіжжя.

14. і 15. серпня 1943 р. німці спалили село Копитків в районі Корець. В бою з місцевим відділом збройної самооборони німці втратили 35 чоловік убитими, раненими й полоненими.

18. липня 1943 р. відпільна група української самооборони звела на шляху Вілька - Чаполоть /Степанського р-ну/ бій з німецькою жандармерією. Ворог втратив 19 чоловік убитими й кількох ранених. Здобуто багато зброї, м.ін. 3 кулемети.

В селі Березвлі Сенкевичівського району при кінці липня 1943 р. мав місце цілоденний бій української самооборони з терористичними відділами німців. Німців згинуло 30, поранених було 7. Здобуто багато зброї й амуніції.

7. серпня 1943 р. в с. Острів /р-н Ківерці/ українська самооборона вбила 10 німців-грабіжників, між ними лейтенанта, а 7 ранила.

10. серпня 1943 р. застава української самооборони села Підгаців Луцького р-ну в 6-годинному бою вбила 20 німців, а 3 взяла в полон. Спалено 4 німецькі автомашини.

В одному селі Радивилівського р-ну місцева самооборона вбила з засідки 22 німецьких грабіжників, а 10 ранила. Здобуто зброю й відбито всю награбовану худобу.

В Олександрійському р-ні /Рівенщина/ самооборонна група взяла в полон 40 німців і 19 шуцманів, які супроводжали валку вязнів на розстріл.

В вересні, жовтні й листопаді 1943 р. українські самооборонні бойвки звели бої з німецькими терористами й грабіжниками в селах: Радивилів, Кокінець, Колодно-Селисько /р-н Вишнівець/, Городниця /р-н Острожець/, Хорів /р-н Остріг/, Поровів /р-н Здолбунів/, Ворончин /окр. Володимир Волинський/, Луків /р-н Рожище/, Мотвиниця /р-н Олика/, Віляші /р-н Людвипіль/, Лизани /р-н Березно/, Богрка /р-н Млинівський/, Нараїв /р-н Дубно/, Срібне /р-н Радивилів/, Гадаківка /р-н Людвипіль/, Великий Желудськ /р-н Рафалівка/ і багато інших. В цих боях народня самооборона знищила багато десятків погромщиків. Крім того самооборонні бойці [illegible] німецькі фільварки.

[illegible] в українських масах престиж німецької непобідимости, а ще кріпше вдарила по німецькому плянуванні використати "шпихлір Европи" - Україну, як господарську базу для своїх імперіялістичних цілей і підбоїв. Гітлеризм побачив, що ота"мирна, вимріяна обіцяна земля для німецького народу" висмикується з його рук - дарма, що могутні німецькі армії діють ще далеко на сході Европи. Побачив, що вже не зможе грабувати з України"живого золота"- пшениці, не всилі буде в Україні ловити людей на невільничі роботи в Німеччині. На перешкоді тому станув грізний "український ліс"- українські повстанці, що радше вигинуть до ноги, чим дозволять німецькому імперіялізмові безкарно руйнувати свободу, життя і майно Українського Народу. Зрозуміли це добре німці і тому, не запереставши вогнем і мечем "утихомирювати" українське населення - кинули між українців масу летючок, відозв і зазивів, у яких намагались доказати безвиглядність українського опрута зводили українську визвольну боротьбу до бандитських злочинів, що їх будьто би інспірує Москва. Почалась отже німецька "бумажна офензива" проти українського визвольного руху. З того часу маємо 48 родів різних відозв, якими німці намагались розложити бойову мораль українського народу. Облудна прихильність німців до українського народу переплітається з грізними погрозами кривавих репресій у випадку, коли

не станеться по волі фірера і німецької партії. Ось типовий зразок німецької відозви з того часу:

До мирного і працьовитого українського населення!

Банди ОУН /організація українських націоналістів Бандери/ допустилися величезних злочинів. Вони ріжуть не тільки німецькі родини, але також вимордували велике число своїх власних земляків, українські і польські родини, єдиним злочином яких було те, що вони льояльно і пильно виконували свої обов'язки, /значить: за співпрацю з німцями, за те, що помагали гітлерівському імперіалізмові поневолювати український нарід. Примітка автора./. Ці страшні чини спонукали німецьку поліцію приняти тверді протимірп. Дехто з вас, українців, дався намовити до втечі. Цим зробили ви себе підозрілими до приналежности до банд. Верніться назад і управляйте далі свою ріллю. Коли ви не зробили жодного злочину, не маєте чого боятися. Якщо ваше господарство знищене, зверніться з повним довір'ям до німецьких урядів. Вони дадуть вам роботу, хліб і приміщення.

Українці! Майте розум! Тільки божевільні можуть починати партизанську війну проти могутньої німецької держави. Ніколи цією дорогою не створите вільну Україну! Ви тільки принесете нещастя собі і своїм родинам! Ваші села будуть спалені, ваш край буде спустошений. Голод в Україні буде наслідком цього божевільного чину. Тому помагайте німецькій поліції в боротьбі проти бандитів. Злочинне ОУН - рух Бандери, перешкоджає в мирному житті в краю, воно мусить і буде безпощадно знищене. З ним буде знищений кожний, хто бере в ньому уділ, хто його якимнебудь способом підсилює. Також кожний, хто знає бандитів і про них німецьким урядам не зголосить, буде тяжко покараний.

Щоб врятувати себе і своїх дітей, свій край і своїх співгромадян від нещастя, зголосіть кожного бандита, кожного Бандерівця німецьким урядам. Німецька поліція охоронить вас від їхньої помсти.

Поможіть завести мир і порядок в Україні!

Підписав: Генералкомісар для Волині - Поділля
СС - унд поліцайфірер.

Знов же у відозві до українців, б. шуцманів, які перейшли до УПА, СС - унд поліцайфірер, командир поліції та СД, той , що безпощадно велів знищити і мордувати невинних українців - тепер оправдує себе і жебрає зрозуміння:

" Втікші Шуцмани! Українські націоналісти! Ви піддалися ворожій брехливій агітації. Ми ніколи не мали наміру Вас розстрілювати, чи висилати. Ми хотіли і хочемо з вашою допомогою досягнути замирення та заспокоєння краю... Повертайтеся назад! Допоможіть завести безпечність і порядок у вашій батьківщині..."

" Заспокоєння і порядок " у нашій Батьківщині мали б виглядати на думку Генералкомісара Волині й Поділля Шене ось так:

„... 1. Ви маєте негайно повернутися до ваших домів і приняти всі заходи, щоби врожай був зібраний. Ви повинні виконувати всі ви-

моги німецької визвольної влади і підпорядкуватися вашим районовим шефам і сільським старостам. Ви маєте здати контингенти та обробляти ваші поля. Худобу, яйця, молоко і т.і. ви маєте доставити до відповідних збірних пунктів і дбати про їх безпечність. /Значить: помагати німцям грабувати Україну. Примітка автора/.

2. Всі річники чоловічої та жіночої статі, що підлягають обов"язку праці і крім цього вся зайва людська робоча сила, має негайно зголоситись у відповідних урядів Гебітскомісаріа для медичного огляду та відправки на роботи до Німеччини /значить: добровільно піти на невільничі роботи в німецькій імперії/, примітка автора/.

3. Зброя та амуніція мають бути негайно здані. Коли в якомусь селі буде найдена зброя чи амуніція - буде відповідати все населення /значить: здатися на ласку й неласку Гестапа. Примітка автора/.

4. Провідники і злочинці мають бути видані німецьким урядам!!! /Значить: видати на певну смерть своїх братів - борців за свободу. Примітка автора/.

/ Уривки вийняті з відозви Генкомісара Волині й Поділля Шене/.

На ті всі спроби німецького окупанта морально розділити національні сили України, Український Нарід відповів гідно: Збройну боротьбу УПА проти німців - поширив на Осередньо-Східні Українські Землі /ОСУЗ/, та на Галичину.

Українське населення на ОСУЗ мало ідейну підготовку і ставило стихійний спротив, пасивний, активно-збройний з 1941 р. починаючи, але відокремленими незкоординованими діями. Для охоплення тих стихійних поривів в організаційно-військові форми, перевела УПА низку рейдів на тих землях. Відділ, який вибирався в рейд, чисельно невеликий /до трьох сотень/, але старанно озброєний та загартований в боях проти німців, мав зо собою ще й організаційно-пропагандивний апарат. Точно означеною маршрутою проходив одну або й кілька областей, давав збройну поміч місцевим відділам, організував їх у регулярні військові частини та включав їх у планові дії УПА під одним командуванням. Крім того відповідна пропагандивна робота між населенням поглиблювала свідомість і бажання боротьби за Українську Державність. Хоча сама поява в терені українських збройних відділів УПА робила більше, чим мороб слів і відозв.

Очевидно, що "подорожі" завжди приходило до сутичок з німецькою поліцією та окупаційними частинами. Виймки зо звітів командирів рейдових частин є доказом, що українські кулі не йшли на вітер:

Дії УПА на ОСУЗ. / 1943 рік /

Перші відділи УПА появились на терені ОСУЗ в травні 1943 р. Вони швидко охопили своїми діями Житомирську, Київську та Камянець-Подільську області, ліквідуючи німецькі грабіжницькі групи й опірні пункти.

Один відділ УПА у трьохтижневому рейді по Житомирщині й південній Київщині звів 15 успішних боїв з німецькими поліційними частинами.

Найсильніше розгромлено німців у бою біля с. Устинівка. Німці втратили тут 66 чоловік убитими й раненими.

17. липня 1943 р. під с. Жолобне Фрунзького р-ну збито в бою 40 німців.

19. липня біля с. Вюнка Мархлевського повіту розбито відділ німецької жандармерії. Ворожі втрати: около 50 убитих і ранених.

В великому бою під с. Устиновкою /р-н Потіївський/ дня 25. липня 1943 німці втратили понад 100 чоловік убитими, раненими й полоненими.

В околицях Трипілля над Дніпром раннім літом 1943 р. українські повстанські відділи повністю очистили терен від німецьких окупантів та запровадили тут свою власну українську адміністрацію.

Сильні загони української збройної самооборони появились у Чорнобильських, Чернигівських та Київських наддніпрянських лісах. В червні й липні 1943 р. вони звели кільканадцять переможних боїв з німцями.

В Камянець-Подільській області малий відділ українських повстанців звів у квітні 1943 р. переможний бій з німецькою поліцією в лісі під с. Державно Ярмолинецького р-ну. В бою вбито понад 30 напасників.

В ночі на 11. квітня 1943 р. батальйон українських шуцманів у Ярмолинцях покинув німецьку службу й відійшов у ліс, знищивши 9 німецьких старшин. В Людвипільському лісі батальйонні-повстанці розбили й розігнали відділ німців, що пустився за ними в погоню.

3. квітня 1943 р. озброєна група українських самостійників опанувала станицю німецької поліції в Літині /Вінниччина/ визволила арештованих друзів та забрала 300 крісів.

В другій половині жовтня 1943 р. появилась на тереі Житомирщини група УПА всилі шости сотень, якої завданням було прикоротити терор німців. М. ін. група ця звела бій з німцями біля села Могилівка при шосі Звягель-Коростень /15.X.1943./ та в місточку Вараші /17.X.1943./. В Варашах згинуло 9 німців, а багато було ранених. Крім того знищено 20.X.1943. велике фольксдойчерське село Вязовець /Пулинського р-ну/.

Крім того українські збройні відділи переводили всюди акцію палення колгоспів/під німецькою управою/, з чого населення було вельми задоволене.

В Пулинського р-ну писали в літі 1943р.:

" Завдяки діям УПА майже все збіжжя лишилось в руках місцевого населення. Німцям не вдалося нічого вивезти.

Те саме могли б сказати всі інші райони, де діяли відділи УПА.

Курінь УПА під проводом Бистрого, що рейдував від 5. грудня 1943 р. до 13. січня 1944 р. по Камянець-Подільщині, мав кілька сутичок з німцями. 9. січня 1944 р. біля села Лисогірки відділ УПА здобув на німцях 8 автомашин з великим військовим добром /м. ін. 7 кулеметів, 2 міномети, 30000 амуніції і т. д./. В селі Микулинцях роззброєно і узято в полон відділ німецьких "козаків".

Галичина покрита густою мережою організаційної сітки, виступила збройно проти німецького окупанта – найпізніше, якщо брати її виступ у часовому відношенні до північно-західних і середньо-східніх Українських Земель. Причин того лише треба допукуватися передусім у браку лісів, які виступають у потрібній скількості тільки у Карпатах. В липні і серпні 1943 р. почали творитися в Галичині, а зокрема в Карпатах, українські збройні відділи під назвою "Українська Народня Самооборона" /УНС/. Їх завданням було оборонити ук-

раїнське населення від терору, грабунку і насильств німецького окупанта. Саме на ту пору через Галичину в Карпати пройшов загін большевицьких партизан під проводом Колпака. Німці не могли їх розбити. Щойно ворожа постава українського населення, яке хотіло не лише позбутися німецького окупанта, але бажало збудувати свою Незалежну Державу і тим освободитися від терору й грабежей - остаточно змусила Колпака до відвороту з Галичини.

Відділи УНС організувались дальше в Карпатах, новобранці переходили військовий вишкіл по таборах, а ввесь народ піддержував з запалом справу творення власної збройної сили. Німецьким окупантам це дуже не подобалось і вони намагались за всяку ціну нищити українські збройні відділи в зародку. Так прийшло в останніх місяцях 1943 р. до ряду сутичок і боїв відділів УНС із німцями в Карпатах.

Ось декілька боїв УНС з німцями:

В вересні 1943 р. один батальйон німців заатакував табір УНС в Долинщині. Напасників відперто з великими для них втратами. При відступі німців відділи, одна сотня УНС-и висікла з засідки з кулеметів майже до ноги ок. 200 німців, що з'їздили вузькоторіною вниз.

15. жовтня 1943 р. були бої відділів УНС з німцями на полонинах Поляниця, Кукатів, Товрник, Мочарки. Після 8-годинного бою німці відступили з великими втратами. Згинуло понад 20 німців, в їх числі сотник і поручник СС-и, ранених було стільки ж.

27. листопада 1943 р. 2 курені німців заатакували табор УНС-и в лісі між Посічем і Пацикевом недалеко Станиславова. В завзятому бою розірвано вороже кільце. Втрати ворога - біля 60 чоловік убитими й раненими. Власні втрати - 3 убитих, 11 ранених.

30.XI.1943 р. два німецькі полки ударили звідусіль на табор УНС -и в лісі біля села Нецільна пов. Самбір. Бій з німцями тривав цілий день. Від українського кулеметного й крісового вогню впало ок. 160 німців. Український відділ прорвався крізь німецьке кільце. Власні втрати 34 убитих.

На Галицькому Поділлі були сутички менших відділів УНС -и з німцями в селі Голігради пов. Заліщики /19.X.1943./, в с. Миколаївка пов. Заліщики /15.XI.1943./, в с. Ябловів пов. Копичинці /25.XII.1943./, під с. Комарівкою пов. Бучач /18.XII.1943./, в с. Лосячі пов. Горщів /29.XII.1943./, і т. д.

Відділи УНС видержали цю вогневу пробу переможно і на початку 1944 р. переформовано їх в армійські частини УПА під назвою "Українська Повстанча Армія - Захід" /УПА-З/. Але це вже належить до змісту чергової статті.

Примітка Редакції: Всі цитовані документи - відозви були писані українською мовою, крім інструкції німецької поліції, яка очевидно була писана німецькою мовою. Мову документів не виправляємо, тільки полишаємо її такою, яка була вона в оригіналах.

О. Юрченко

У К Р А Ї Н А І ФРОНТ ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ !

"... Україна, як носій передових ідей серед усіх поневолених народів, стає вирішальним чинником у підготовці революцій на Сході..."
/Постанови III. Н.В.З. ОУН/

Вибух німецько-большевицької війни заставив всі народи зайняти певне становище до воюючих сторін. Рішення було у різних народів та держав різне, часто змінливе, а для народів Східньої та Середущої Европи спеціяльно утруднене. Бо коли б проти Німеччини, яка вступила на виразний імперіялістичний шлях та принесла повне поневолення всіх ненімецьких народів, виступила якась сила, що в противагу гітлеризмові несла б прогресивні ідеї свободи і визволення народів, то рішення було б легке. Але народи, які безпосередньо стрінулися з противником Німеччини - большевицькою Росією - і пізнали її справжнє, неприховане шумними гаслами обличчя, мусіли прийти до ствердження, що сучасний СССР це вірний переємник ідей і планів білої імперіялістичної Росії. Вони переконалися, що так само большевицький, як і німецький імперіялізм не несуть світові жодних прогресивних політичних чи соціяльних ідей і являються запереченням права народів на свобідний політичний та культурний розвиток у власних державах.

Передусім і найбільше відчула цей антинародній характер обох імперіялізмів Україна. Поминаючи нечувану експлоатацію матеріяльних дібр, потоптання особистих прав людини, воюючі противники зводили українську проблему до другорядної ролі, ролі предмету, у висліді чого проблема самостійности України не лише стояла під знаком питання, але взагалі не будила жодних надій на свою реалізацію.

Тому рішення України відносно обох імперіялізмів було ясне: виступити проти німецького і проти большевицького імперіялізмів.

" Виступити проти " значило організувати і вести боротьбу проти величезних потуг світового значення.

Треба було кувати для себе зброю, треба було в противагу облудним ідеям і кличам обох імперіялізмів видвигнути власні прогресивні ідеї, а до боротьби з великопростірними концепціями імперіялізмів треба було виступити з власною політичною концепцією кращою, більш життєво видержливою, більше приємливою іншим народам. Треба було знайти співзвучність з іншими народами, які знайшлися в подібній, як Україна, ситуації, треба було Україну видвигнути в політичному житті до ролі підмету та зактуалізувати українську проблему на широкому, всесвітньому, політичному ринкові.

Цього завдання піднявся Український Політичний Провід, видвигаючи національну ідею, ідею свободи народам і людині, створюючи політичну концепцію фронту /Блоку/ Поневолених імперіялізмами Народів.

Ідеї ці не нові. Вони стихійно проявлялися серед поневолених народів, але безпосередній змінений наступ воюючих імперіялізмів в су-

часній війні зактуалізував їх та заставив знайти і звійти в нові організовані форми. Ініціятором у цьому став Український Визвольний рух, що згодом перебрав на себе ролю організуючого, а вкінці керівного чинчика.

Вже само ґеополітичне положення України диктує її зайняти передове становище у визвольній боротьбі поневолених народів, а факт, що в сучасній війні Україна стояла і стоїть у її центрі і за панування над Україною і її експлуатацією боролися московський і німецький імперіялісти, степенують вище згаданий момент.

Цей наступ імперіялістів зуміла Україна не лише відперти ідейно і збройно, але й використати політично для свого внутрішнього і зовнішнього зміцнення. Розкриваючи правдиві загарбницькі обличчя німецького та большевицького імперіялізмів, їхні намагання підкорити собі всіх народів, підкреслюючи нетривалість та абсурдальність великопростірних імперіялістичних концепцій, підривала вона довіря поневолених мас до гітлерівських та большевицьких "захватчиків", розкладала їх внутрі і зовні; видвигаючи прогресивні ідеї спільної боротьби за визволення і свободу всіх народів і людини обєднувала довкруги себе поневолені народи, зміцнювала їхні позиції, додавала надії на остаточну перемогу.

Видвигнені ідеї визвольної боротьби поневолених народів у спільному фронті знайшли свій пригожий ґрунт під їх реалізацію. Вже літом 1943 р. повстають при Українській Повстанчій Армії осібні чужонаціональні військові відділи, зложені головно із бувших вояків Червоної та Німецької Армій /передусім із народів Середущої, Східньої Европи та Азії/, які зрозуміли, що годі їм піддержувати імперіялістичні тюрми народів. Вони зо зброєю в руках переходили до рядів УПА, на прапорах якої виписане "Свобода Народам і Людині". Не бракло в рядах УПА і представників західніх народів Европи, французів, італійців, голяндців, жидів і німців /очивидно протигітлерівського наставлення/. Рамя об рамя із українськими повстанцями задивлені у велику ідею "припинити війну і повернути людству мир, побудований на засаді незалежних національних держав всіх народів" билися вони проти реакційних антинародніх імперіялізмів.

Підготовча стадія в рядах УПА створює можливості відбути в днях 21 і 22 листопада 1943 р. І. Конференцію Поневолених Народів Східньої Европи і Азії. 39 делегатів від 13 народів Східньої Европи і Азії та 10 почесних гостей різних національностей взяли участь в цій конференції. Визначивши ідейні основи, єдину лінію та тактику боротьби та забезпечивши постійну співпрацю, "щоб революційна боротьба не носила стихійного характеру, а була узгіднена і підпорядкована одній цілі". /Доповідь грузина др. Гурієлі/, конференція започатковує новий творчий період в існуванні Єдиного фронту Поневолених Народів /ЄФПН/, а Україна своєю питомою вагою у визвольній боротьбі зайняла провідне становище у створенні Революційного Комітету Поневолених Народів.

Поневолені народи організують власні Повстанчі Армії, національні Революційні Політичні Проводи, Організації. Ідея ЄФПН знаходить чимраз більший відгомін серед поневолених народів Сходу Европи, Прибалтики, Балканів і Азії, міцніє, зростає в силу. А Україна, як керівний чинник всіх поневолених народів вибивається на центральне полі-

тичне становище на Сході Европи, з якою навязують дипломатичні звязки не лише поневолені народи, але і деякі самостійні держави, загрожені воюючими імперіялізмами.

Українська Головна Визвольна Рада із своїм повстанням підкреслила правильність веденої заграничної української політики і постановляє її продовжувати: "УГВР провадитиме свою боротьбу за УССД в союзі зі всіми поневоленими народами Европи і Азії, які боряться за своє визволення і визнають право України на політичну незалежність". /Платформа УГВР/.

Остаточно під всесторонніми ударами поневолених народів Европи паде зненавиджена Німеччина. Факт розвалення одного імперіялізму, який пішов слідом свого призначення, визначеного йому власною імперіялістичною концепцією, нічим не змінив існування фронту Поневолених Народів. Противно: "визволені" народи пізнали фактичне обличчя російсько-більшовицького імперіялізму і мусіли відповідно до існуючого стану приноровити свою тактику. І коли це минулого року деякі народи в поборюванні Німеччини звязувалися з Росією, так сьогодні цей стан змінився. Єдиноправильність та сприємливість політичної концепції ЄФПН та її життєва видержливість випробувана в боротьбі з Німеччиною притягає до себе всі поневолені народи. Сьогодні включаються активно до ЄФПН нові сили народів Прибалтики, Середньої Европи, Балканів. Позбавлені в сучасний момент можливості орієнтації на інші сили, мусять вони звязувати свою боротьбу із іншими поневоленими народами, а в першу чергу з Україною. А навіть можливість орієнтації на нові протибольшевицькі сили не поменшить ваги ЄФПН, бо його завданням є не лиш здобути, але забезпечити незалежні держави всіх народів Европи й Азії.

Піддержувати акції та стремління свойого Краю, допомагати йому у його починах та боротьбі - це завдання кожньої еміграції. Перед українською еміграцією відносно ЄФПН стоять поважні завдання: законтуалізувати, спопуляризувати на 100% ідею Єдиного Фронту Поневолених Імперіялізмами Народів, навязати звязки з еміграційними осередками інших народів. Цим безумовно створимо нашому краєві велику моральну і політичну піддержку та й на еміграції дібємося теж до обєднання всіх еміґрантських політичних чинників поневолених народів під прапорами ЄФПН.

- oooo!oooo -

" Революційними силами народів у спільним фронті боротьби проти імперіялістичних загарбників повалимо існуючий лад насильства і збудуємо новий лад, оснований на справедливості і волі народів і людини."

/ Відозва І. Конференції Поневолених Народів Східньої Европи та Азії /.

Р.О.Б.

ВИШКІЛЬНІ ФРАГМЕНТИ.

/ З нотатника штаб. старшини УПА Охрименка./

Від Редакції! Нещодавно одержали ми нотатник І. Охрименка, штаб. старшини УПА. В міру можливостей використовуємо той матеріял, щоб кинути жмут світла на це велетенське діло, якого піднявся Український Нарід творючи УПА.

Річевий документарний матеріял даємо читачам у літературному оформленні нашого співробітника.

Незвичайний гість прибився до нас із далекої дороги. Скромний, скупий на блискучі слова - розповідь у нього коротка й річева. Але приніс він зо собою запах українських піль, повних п"янких радощів партизанських рейдів, дзвінку славу бійця УПА під сухий регіт автомата. Жмуток листків паперу, замережаних дрібними літерами, так і говорить своїм обшарпаним заялозеним видом, про довгу дорогу з рук до рук, про перебування у різних сховищах, закритих від ворожого ока.

Читаю. Поглотую кожніське слівце. І неначе бачу сам картини з життя українських партизан, закріплені в описах очевидця. Ні? Не вільно скривати цього. Треба розкрити перед очима українців на чужині все багацтво багатогранного задуму Української Революції. Показати, що це не ватага здобичників, бажаючи люльки з пожару закурити, роздмухала в нашій Україні жар війни з окупантом, але - до дрібниць подумана, широкозакроєна підготовка і вишкіл лягли в основу дій УПА і запевнили їй успіх і славу.

То ж вибираю декілька фрагментів , справляю подекуди різкий, кострубатий стиль і - нехай слова очевидця дають вірну картину.

- -

"...Ось ми й на місці вже! Вже село! - гукнув візник і коні стали. Од його вигуку та від несподіванрї зупинки я прокинувся. По цілонічній їзді підводою, заспаний, стомлений, хоч не хоч підводжусь, позіхаю широко й голосно, як лише це можна в"свойому терені", сходжу з підводи і - дальше в дорогу."

Ранній ранок. Мряка сивим туманом ще вкриває село, що простяглось здовж яру. Спокійно. Ще сплять мирні люди. Тільки часом собачка пробіжить своїм собачим путом і не гляне на прохожого. Не здогадується в постаті мирного громадянина начальника по організаційній частині Централі Технічного Звязку, який намагається чимскорше проскочити отих 7 кілометрів дороги селом до табору, що ген під лісом...

...Направо, дорога, узгіря... Ось живопліт височенний, знайомий і будинок. Ще лиш стійка, кличка - відгук і - тепер я я щойно "на місці" /згадав слова візника/...

У таборі саме по сніданні "школярі" розходяться по заняттям. Комендант табору друг Дубенко видає денні завдання. Вітаємось. Жвавіше

засуєтились вишкільники, так і видно, запримітили, що приїхало "на-
чальство".
- Що заки приступимо до обговорення нових актуальних організ-
заційних справ, до впровадження деяких змін, то я хотівби познайо-
митись передтим з теперішнім станом курсу і новоствореними майстер-
нями.
- Гаразд! - погоджується з моєю пропозицією комендант. - Ви
ж і так декілька тижнів тут не були.
Входимо в будинок. У "великій залі", кругом довгого стола пра-
цюють пильно "жукарі" /функкери - прим. редактора/. На столі - роз-
дільня електричних проволок "зуммер". Один із курсантів надає текст,
інші приймають слухавками і записують. Беру слухавку, пробую
зрозуміти наданий зміст, але хоча в тому ділі я не лайк, однак за
браком належної вправи не дуже розбираю про що йде. Скоро надають
"жукарі". Курсом проводить б. підстаршина німецької армії, а тепер
чотар УПА - Жукар. Зазнайомлююся з осягами у відбиранні і надаванні.
- Це початкуючі - інформує чотар - але досить добре вже орієн-
туються. Приймають на мінуту 20-30 букв, а 30-43 надають.
В другій залі примістився вищий курс. Саме перерва.
- Цей курс, як відомо Вам - докладає командир табору - поді-
лено на дві групи. Перша саме тепер тут займається вишукуванням
дефектів у апаратах, змонтовує їх і розмонтовує. Друга група під
цю пору в лісі - переводить практичні вправи в терені...
...Лекція почалась. Викладач друг Віктор /в цивілю проф. фі-
зики на університеті/ виводить непомітно із ладу апарат, а курсан-
ти повинні найти схиблення, справити і віддати апарат здібний до
дальшого надавання. Група хлопців і дівчат, похиливши голови над
апаратом, зосереджено обслідовують його. Запримічую, що одна з дів-
чат, Оля, при таких вправах скоро вишукує "манкаменти". Призадума-
ється часинку, пальці немов знехотя блукають по кнопках, сполучен-
нях, вилучниках, потім радісний блиск в очах і стиха: ага! Знай-
шла. І апарат готовий до дальшого вжитку.
- Від скорого змонтовання і зложення апарату залежить часто
успіх неодної військової операції - закінчує лекцію друг Віктор.
- Тепер - у ліс до другої групи! - пропонує командант табору.
Зараз за будинками - шатро, антена і радіоапарат. Три постаті
нахилені над апаратом. Нотують.
- Но, як іде, хлопці? - питаю.
- Та щось не клеїться нам - жаліється чорнявий юнак - вже
півтора години ловимо сигнали другого апарату, що в лісі, але ні-
як не в силі порозумітись з ним.
- Поглянемо - встряває командант.
Змінюємо хвилі, регулюємо апарат. Знов сигнали і - нарешті!
Говоримо. Жукарик з задоволенням приймає депешу...
- -
... Майстерні далеко в лісі, 4 клм. від табору. Туди прямую
з командантом табору і зв'язковим. По добрій партизанській привич-
ці захоплюємо з собою М-П /автоматичну пістолю - прим. редактора/
і - в дорогу. Як це досить приємно пройтись весною "своїм лісом",
де рідко коли буває ворожа стопа окупанта.
На поляні невеличкий відділ вправляє.

- Це рій зо сотні Ш. - пояснює командант - вивчають техніку радистів, а одночасно становлять охорону майстерень і магазинів.

Радісна несподіванка ждала мене в майстерні. Зустрів свойого знайомого професора політехніки НН. і двох друзів із студій. Нічого не скріпляє почуття віри в перемогу, нічого так не додає сил витривати, як наочно бачити, що ідея, за яку борешся, закреслює щораз ширший круг у суспільності та захоплює навіть не заінтересованих досі їх знайомих.

В майстернях іде жвава праця: направляють пошкоджені надавчі і мачі-апарати, конструують власні зразки. Зацікавлююсь проектом ... спеціяльного УПівського надавчоприймаючого апарату, конструкдруга Евгена. Професор з подивугідною бистротою розвязує деякі трудноші, на які натрапляє Евген у здійснюванні свойого задуму...

- Майно все в криївках - говорить командант - у землянках. Забезпечене добре.

- Немає такої криївки, якої не можна було б розкрити - замічую філософічно.

- Це правда - погоджується командант - але спробуйте ось віднашукати наші землянки.

Досвідченим оком партизана пересліджую терен, сходжу в ярок, але - нічого: всюди зір мій натрапляє на природню поверхню землі, кущі, дерева.

- Ось туди! - сміючись провадить мене командант...

- Дійсно - признаю з радісною усмішкою - хитро подумано.

На звітах, перегляді магазинів, провірках незамітно минає час. Ніч застукала мене в майстернях.

- -

... Алярм!

На світанку розбудив нас, і так чуйних лісових птахів, вартовий і зголосив:

- Зо сторони села чути виразно крісові й кулеметні стріли!...

- В напрямі табору негайно вислати стежу! - наказує командант майстерень.

Сам я, занепокоєний долею табору, вскакую на коня і - слідом за стежкою.

Їду обережно. З того боку, де село, чую виразно вибухи ручних гранат. Виїзджаю з лісу. Хоч трохи мрячно, але вже видно чорні стовпи диму. Палять... Німці певно - пронизує думка. Шляхом хтось їде. Звільняю крок коня. Фінка готова до стрілу.

Та - ні! Це свої. Перша евакуаційна підвода з табору: підвода наладована апаратами, погонич - Жукар з крісом за плечима і 4 дівчини-радистки. І гляньте! Дівчата озброєні, - в одної револьвер, а другій на грудях замість намиста поблискує М-пістоля, вчеплена"по стрілецьки" ремінцем на шиї. - Достоту - жива картина з часів Великого Зриву Богдана Хмельницького.

- Німці напали на село. Наш табор та шпиталь У.Ч.Х. евакуується - звітує коротко радист і - дальше в дорогу.

В одному моменті зачуваю густу стрілянину і кілька сильних вибухів. Потім - тиша.

- Але чому не їдуть дальші наші підводи - турбуюся. Захопити їх не могли. Невже ж село відбило наскок німецьких героїв на мирне населення? А на лихо ще три сотні УПА, що постійно перебували тут, внас-

лідок деяких потрібних пересунень, від кількох днів опинились кільканадцять кілометрів звідтіль. На час не поспіють.

Та ось і село. Здалеко видно чорні стовпи диму. За закрутом, під горою... Зупиняюсь... На шляху догорають автомашини і простягнулась із розпанаханим боком танкетка. Декілька трупів у синявих мундурах "гризуть" землю. На склоні гори, біля куща, сидить з перевязаним раменем чоловік. Киває мені приязно здоровою рукою. Та це ж один із наших жукарів!

Ранений звітує: Около 300 німців, використовуючи мряку на світанку і брак регулярних частин УПА - наскочили на село. Командант табору задумав відступати. Все відбувалося спокійно, тільки хлопці не виявляли охоти відступати без бою. Не маючи ні одного кулемета, тільки з десятизарядками, хитро підрозділеними, так, що роблять враження стрілів з автомата - крім того озброєні в ручні гранати - під проводом бунчужного пішли вишкільники в бій. Зробили ось тут засідку. Німці їхали вздовж селом. Одні запальною муніцією палили хати, інші грабували, а група трьох авт і танкетка їхали сюди з наміром заскочити вишкіл. Ненадійний вогонь чоти /17 людей/ приніс загладу ударній німецькій групі. Авта загорілись. Бунчужний очайдушним випадом нищить за поміччю вязки гранат танкетку. Декілька вбитих німців остало на боєвищі. Мене поранили відламки з розриву мотору танкетки. Інші - на становищах. Може німці ще раз схочуть напасти.

Ранений втомився довгою розповіддю. На бандажі появилися кроваві знаки. Перевязую краще розторошене рамя. А з думки не сходить: скільки безіменного геройства, великих подвигів криється у дрібних сірих буднях вишкільного життя вояків УПА. З тих щоденних, маловідомих зусиль поодинокого бійця твориться велика дійсність збройного чину України. Дарма, що в аналах Української Революції про даний факт - збройну сутичку говорить короткий лише, звязкий військовий звіт:

" Дня 10.5.1944 р. німецька поліція зробила терористичний напад на с. Поляну, повіт Львів. Від запальних стрілень згоріло приблизно 100 будинків. Населення мало втрати. В самооборонній акції Вишколу Радистів УПА вбито 26 німців, знищено 3 автомашини і одну танкетку. Один з вишкільників був важко ранений..."

.....oooOooo.....

" Наш шлях "

двотижневик

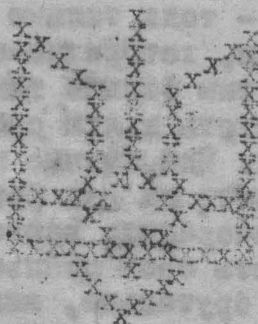
видає

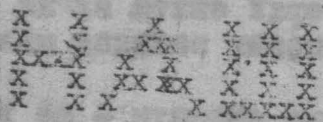
і за редакцію відповідає

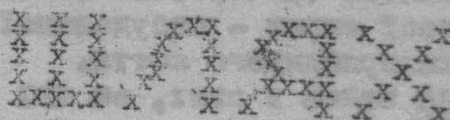
Редакційна Колегія

За Самостійну Соборну
Українську Державу !

Свобода Народам !
Свобода Людині !

ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ САМОСТІЙНИЦЬКОЇ ДУМКИ

ЗМІСТ ЧИСЛА :

Ч. 7-8

1. вересня 1945.

Р. Львович

Організація миру.

Сучасну війну треба розцінювати тільки під кутом загальних розвоєвих тенденцій людства. Політичним діячам не сміє затемнити цієї правди публіцистична оцінка сучасних нам воєнних дій, яка часто виходить від вузьких питань нинішнього дня, далеко неповязаних з проблематикою загального, історично-соціологічного розвитку людства. Коли стоїться віч на віч подій, коли береться в них участь, коли ще живі пристрасті гніву і любові - тоді тільки з трудом можна розглядати сучасність під її правдивим, історично-обєктивним аспектом. А нам це потрібне. Потрібне воно тим більше тим людям, що так чи інакше впливають на політичну творчість і дію свойого круга, свойого середовища, партії чи організації. Йде іменно про те, щоб зрозуміти духа епохи, щоб правильно добачити на які розвоєві шляхи звертає людство та, щоб вичути, котрі із вчорашніх вартостей і надальше остаються ними, а котрі із них втрачають свою цінність.

Ця війна це гігантне, хоч брутальне, виладування нагромаджених енергій кругом наростаючих проблем людського поступу. Людство пережило ще одну стадію свойого історичного розвитку, закінчило ще одну епоху і посвятою та жертвами найбільшої в історії світа війни готується до нової епохи - побудованої на зовсім нових засадах міжнародньогоо і міждержавнього життя.

Сучасна війна і цілі, за які вона - можемо сказати - ще ведеться, є висловом потреби і бажань людства перейти на нові форми суспільного життя. Ті цілі, що їх людство мало і має досі, вже не вдоволяли більшости. Відношення одиниці до збірноти /до соціяльних кляс і до нації/, як і збірнот до себе /нації до нації і держави до держави/ вимагало нової розцінки. Філософічна і політична думка почали шукати і прокладати нові шляхи для нової організації соціяльних та національних збірнот в їх нутрі і для нових взаємовідносин між ними назовні. По першій світовій війні повстали були нові, а то й відродилися давні, філософічно-політичні системи. Вони в свою чергу зродили могутні політично-світоглядові рухи, які на практиці пробували реалізувати здобутки теоретичних пізнань і заложень. Так прийшло у світі до зудару противних собі політично-світоглядових рухів, що зпочатку у мирному змагу, а згодом силою зброї старалися заволодіти для своїх ідей впливи і закріпитися в світі. Вони всі були вістунами нової епохи в світі, хоча одні з них бодай у своїй основі скривали поступ, а другі несли з собою реакцію. Проблеми війни і миру, господарської організації і співпраці у світі, проблеми провідних моральних ідей, які мають лягти в основу виховання людини і збірнот - всі вони - ці питання - важили своєю вагою і способом їх розвязки на політичному майбутньому світу. Різний підхід до цих питань довів до сучасної нам війни.

До розвязки проблем сучасности під кутом плянування на далеке майбутнє підходили дві головні системи: одна з них демократична, а друга тоталітарна. Вони обі в цілій сукупності трактованої ними проблематики подавали розвязку так внутрішніх питань життя народу, як і

питань зовнішніх у міжнародній організації світу. І якраз з уваги на підхід до зовнішньо-політичних питань міжнародньої співпраці, як рівнож з уваги на деякі різниці у питаннях соціяльного порядку - тоталітарну систему треба поділити ще на два варіянти: на націонал-соціялізм і фашизм з одної сторони і на комунізм з другої. Але в основному націонал-соціялізм, фашизм і комунізм - мають між собою багато більше спільного, як різного. Всі три вони спираються на політичній диктатурі і широко стосованому примусі на всіх відтинках життя.

Але для нас важна не так внутрішня програма цих двох систем, як радше, і головно, їх погляд на принципи, що мають лягти в основу взаємовідносин і співжиття народів в майбутній, новій організації світу. Бо ми заступаємо думку, що сучасна війна вибухла і ведеться не за те, щоб завести у світі нові форми міжнароднього співжиття. Причини зовнішньо-політичні, а не внутрішньо-устроєві, стали причиною цеї війни, і перші а не другі є кардинальним питанням, яке жде своєї розвязки. Загрозою для світа напевно не є запровадження колективізму у політичних границях СССР, але тою загрозою є без сумніву зовнішньо-політична концепція Всесвітньої Совєтської Соціялістичної Республики. Подібно, як не були загрозою для світа соціяльні внутрішні реформи гітлерівської Німеччини, підчас коли зовнішньо-політична концепція "Нової Европи", здійснювана вже від весни 1939 року - мусіла довести до війни, якщо людство не хотіло добровільно погодитися на своє повне поневолення звироднілою клікою аморальних одиниць.

Ми цим не хочемо заперечити, що побіч моральних ідей на зовнішньо-політичні концепції мали рішаючий вплив внутрішньо-політичні умовини життя тих народів, котрі ці ідеї видвигали. Але мотиви для нас у цьому випадку менше важні. Для нас передусім важна сама політична розвязка проблеми і її загально-людська моральність.

Націонал-соціялізм і комунізм у своїй зовнішньо-політичній концепції майбутньої організації світу стали на становищі негації нації. Націонал-соціялізм добачував можливості розвязки всіх труднощів міжнародньої співпраці у створенні одного великого німецько-германського Райху, що по своїй вподобі мав би упорядковувати всі політично-господарські питання підбитих народів Европи. Поза німецькою нацією не мала існувати ніяка інша, вони всі мали бути зпочатку згноблені і обезправнені, згодом деякі засимільовані /нордійці/, а інші - винищені. Таким чином мала повстати "Нова Европа". І так мали бути розвязані всі ті проблеми, що характеризують наш час, як час, який закінчує одну епоху, а розпочинає другу. В такій розвязці ця назріваюча, чи вже назріла епоха, була б епохою повного занику націй, а стала б добою німецько-германського володіння. Отже націонал-соціялізм треба окреслити як систему ретроградну, яка не то, що не двигала людство в перід, але завертала його цілі століття назад, бажаючи звести всі нації до одної аморфної маси, у якій керівну ролю /ролю ума/ мала б виключно у своєму монополі німецько-германська "надлюдина". Побіда над Німеччиною положила край тим плянам.

Подібно, як націонал-соціялізм, так само і комунізм у своїй зовнішньо-політичній концепції станув на становищі заперечення нації. Його політична програма, що зводиться до думки "національний по формі, а інтернаціональний по змісту" є ясним показчиком остаточних політичних цілей, які ставить перед собою большевизм. В його програмі лежить знищення нації, а на її місце він ставить "совєтську людину" з психо-

логією кочовика, без потреби права власности і ограбовану з усіх національних почувань. Такою програмою він розвязує всі проблеми, що наросли на відтинку міжнародного співжиття. Коли б йому вдалося перевести свої пляни у життя, то це теж означало б для еВропи і для світа закінчення епохи націй, а вступ у добу безнаціональної Советської Республіки з одностайним психологічним типом "советської людини", який у високій мірі покривався б з психологічним типом "російської людини". Бо очевидним є те, що большевизм - це передусім твір російської духовости є тільки знаряддям російського імперіялізму. До своїх цілей змагає большевизм так само, як і націонал-соціялізм методами крайньої брутальности і насилля.

В противенстві до тоталітарних систем большевизму і націонал-соціялізму стоїть демократія. Як на всіх інших, так і на відтинку зовнішньополітичному видвигнула демократія зовсім протилежні ідеї. Найхарактернішою їх рисою є їхня органічність, тобто повна повязаність з дотеперішним історичним розвитком людства. Маркантним для того розвитку є те, що він проходив через націю, а нація і держава були органічними формами для життевих виявів однородних збірнот. Тому демократія й тепер при розвязуванні питань міжнародніх взаємин виходить з основного заложення: надальше вдержати націю, як органічний твір вікового соціологічного процесу. Реформізм, який заступають демократії в ніякому разі не заторкує націю, як тривалий твір самого життя, а тільки відноситься до самих форм, в яких проявляється життя націй - тобто до держави. Пляни демократій стараються тільки її, державу, зреформувати. Ці реформи змагають до тіснішої господарської співпраці і до забезпечення тривалого мира в світі. Це безумовно є звязане з жертвами зо сторони поодиноких держав, а головно з резигнацією з певної частини своєї дотеперішньої суверенности. Та це мусить статися, бо тільки тоді дасться усунути ті трудности, які наросли в останніх віках на відтинку міжнародніх взаємин. Ця розвязка іде пож лінії дотеперішніх засадничих розвоєвих тенденцій людства і впроваджує нас в нову епоху, що неперестаючи бути продовженням попередньої, одночасно в порівнанні з нею творить поступ.

Український Самостійницький Революційний Рух зрозумів духа нашого часу і назріваючої епохи та включивши себе у активну збройну боротьбу проти гітлерівської концепції станув на плятформу демократичних плянів нової організації світу. Цей дух вичуття доби, що надходить - найшов свій найкращий вислів в його політичній концепції перебудови Сходу Европи на принципах національної самостійности всіх народів Східньої Европи та далекойдучими міждержавної співпраці між ними /"Єдиний Фронт Поневолених Народів Східньої Европи й Азії"/. Бо доба герметично замкнених у собі держав проминула, а технічний поступ і розвиток господарського життя уможливлюють а то й накидують щораз то більше зближення націй і держав між собою. Те зближення мало б на цілі блекшити розвязку проблем, які можна позитивно порішити майже виключно в міжнародній площині - передусім господарські проблеми, проблеми безробіття, піднесення життевої стопи всіх народів і всіх суспільних верств та забезпечення справедливого мира. Та в ніякому разі те міждержавне зближення не сміє йти по лінії співпраці у поневолюванні інших народів! У майбутній системі світу не сміє бути пануючих і гноблених націй! Український Самостійницький Рух, видвигаючи на чоло своєї боротьби клич: "Свобода народам і людині" - поставив саме вимогу повного зрівнання в правах українського та всіх поневолених народів з іншими вільними націями світу.

Ось за такими напрямними ведемо війну і сьогодня вони є вихідними точками в плянах організації миру. Національ-соціялістична і фашистівська концепція нової побудови світу впала разом з упадком її носіїв - гітлерівської й фашистівської партій. На побоєвищі остали - демократія і тоталізм-большевизм. Два різко відмінні світи, такі різні, як і національсоціялізм і демократія, яких ця різниця довела до военного зудару.

Демократична концепція нової побудови світу це не здійснена. Спроби її вияву та здійснювання бачимо в ідеї "Панамерики" під проводом ЗДПА, в ідеї англійського /commonwealth /міжнародньоправне відношення доміній і материка/, в концепції "Західньо-европейського Об'єднання Держав Европи", в українській концепції перебудови Східньої Европи та інших понаддержавних надбудов. Але передумов до здійснення цього ще не створено. Бо, щоб зорганізувати тривалий і справедливий мир, ще замало повалити одну чи другу тоталітарну систему /Німеччина, Японія/, але вислідом тієї визвольної боротьби народів світу повинно бути здійснення ідеї: к о ж н и й н а р і д к о р и с т у є т ь с я о д н а к о в и м и п р а в а м и н а с в о б і д н е д е р ж а в н е ж и т т я. Інакше кажучи: у цілому світі може існувати або лише правдива демократія, або лише тоталітарна система імперіялізму - большевизм. У першому випадку це буде мир вільних народів /збірнот/ і людей /одиниць/, а в другому - мир поневолених народів та індивідуальних рабів.

Бо сьогодні СССР начислює 22 міліони кв. кілометрів поверхні і обсадив своїми арміями у цій війні Польщу, половину Балканів, Балтійські держави і половину Німеччини. Чи при таких границях, які тепер є в Европі, можна говорити, що цю війну проти новітньої тиранії тоталізму виграли всі европейські народи ?

Коли б залишився на постійно такий стан, який існує тепер, тоді це значило б , що міліони кровавих жертв війни пішли надаремно, що без цілі віддано на знищення цілий европейський континент і половину азійського, що тільки для примхи світ покрився міліонами калік, обнизив свою життєву стопу та обтяжив велетенськими сумами довгів майбутні покоління.

Політична дійсність в Україні це тільки один із багатьох, але одночасно найважніший із доказів, що цілий світ, а східня Европа зокрема, мусить ще пройти важкий етап змагання, щоб досягти передумов тривалого миру. Основні постуляти вікового розвитку людства, що зводяться до намагання забезпечити всім народам і людині догідних умовин свобідного вияву тільки їм притаманних особливостей - ще далеко не здійснені. У великій частині Европи немає ще ані свободи слова, ані совісти, а цілі народи живуть під тиском страху перед поліційним режімом.

Одначе, як у цій війні Український Нарід зданий виключно на власні сили, без вагання включився у фронт боротьби проти гітлеризму, то і сьогодня він сміливо підносить голос осторогі перед намаганнями організувати мир на такому політично-суспільному стані, який під цю пору існує в східній Европі. Бо - чи це не парадоксальне явище ? Вчасі, коли виголошується високо-етичні кличі про справедливий мир і прихід золотої доби людства - тоді Український Нарід, що у цій війні проти тоталізмів положив чи не найбільші жертви, мусить кон-

центрувати своє політичне життя у підпіллі, а одинокою можливістю вислову його політичної думки є тільки українська підпільна преса.

Та всеж таки, якими шляхами й не пішла б назріваюча організація світового миру, то Український Нарід вестиме й надальше свою визвольну боротьбу в ідейній концепції - Єдиного Фронту Поневолених Народів Східньої Европи й Азії. Бо - одинокий шлях до організації й забезпечення справедливого миру веде тільки через усамостійнення тих народів і тим самим запевнення їм основних прав людини: права на життя, свободу і щастя.

...oooOooo...

Мстислав Всеволодич

"Зрада" І. С. Мазепи.

Вольтер: Україна завжди змагала до волі.

Голосна в усій Европі слава пишивікової Української Княжої Держави, що вдержувала живі політичні, дипломатичні й культурні звязки з усіми тогочасними европейськими державами - по зруйнованні Києва ростово-суздальськими князями та їхніми спільниками в тому ділі татарами - помалу йшла в непамять. Славу довговікової оборони Европи перед монгольськими ордами переймав на себе наш сусід із заходу. Кріпкий організм Соборної Української Держави, знеможений безупинною боротьбою зо степом - розшматували Польща і Литва. Провідна верства Українського Народу, в погоні за особистими привілеями, щораз більше тратила з перед очей ідеал Незалежної Української Держави, тонула в морі інтересів чужого державного організму і тим самим переставала бути керівним чинником в Україні. Однак із глибоких надрів українських мас встали борці за вольне життя. Козацькі отамани - Косинський, Наливайко, Лобода, Трясило, Павлюк, Гуня, Остряниця - які хоч не провадили своєї боротьби в державницькій площині, то однак своїми повстаннями підготовили грунт під виступ Богдана Хмельницького.

Він - своїм великим чином - поставив перед Українським Народом на весь ріст потребу Української Незалежної Держави та на практиці виказав можливості її існування.

Однак поправити несприятливу політичну ситуацію України, яка витворилася внаслідок союзу з Москвою /в Переяславі 1654 р./, а саме, зірвати той союз, не довелось Великому Богдану. Загребущі руки московського імперіялізму щораз то сміливіше посягали по українські матеріяльні й духові надбання. Насиллям, облудою, підступом і хитрістю Москва піддержувала і втовкмачувала поняття єдности українського й московського народів та щораз цупкіше звязувала Україну і втягала її в орбіту внутрішніх справ московської держави.

Вперше при спробі І. Виговського анулювати "переяславську угоду" /якої московський цар і так не придержувався і яку фальшиво інтерпретував/ впало ложне слово "зрада" - яким московський імперіялізм послуговується на те з того часу, щоб українські змагання до повної свободи здушити і звести їх в очах Европи до своєї внутрішньої справи. Здавлюючи опір Українського Народу під проводом Т. Сомка, Дорошенка, помалу осягнула Москва деякі фактичні і правні успіхи за гетьманів І. Брюховецького та Самойловича. - Однак Український Нарід не резигнує із своїх державницьких ідеалів і дальше веде великий змаг за Незалежність України. Без сумніву - боротьбу України проти Москви очолює в першій мірі - І.С. Мазепа. Він - як свідчать про нього численні чужинці - один з найбільш освічених володарів Европи, що своєю живою участю в европейському політично-культурному житті західньої Европи здобув розголос у державах, а в Україні твердою владою і великою воєнною відвагою з'єднав собі прихильність козацького війська. /Пор. опис пиру в Батурині 1704 р., пера Жана Балюз'а, французького диплома-та/.

На час його життя й діяльности припадає рішаючий наступ московського імперіялізму на захід і на південь, що поставив собі за ціль дійти до моря і так пробити собі вікно в Европу. Спроби московського прориву до Балтійського моря викликали збройний зудар із Швецією. В свою чергу далекойдучі пляни Петра І., які сягали по Крим, Озівське і Чорне моря та Волощину й Молдаву, на своьому шляху до здійснення натрапили на Україну - як державний організм і Україну - як комплекс високоетичних духових вартостей, здобутих продовж кільнасотлітньої боротьби проти наступу степу. Ишлось отже до вибору: або виректись імперіялістичних плянів, або - знищити той державний організм. Петро І., як виразник тенденцій тодішньої московської провідної верстви, ішов у своїй імперіялістичній політиці на повне знищення політичної незалежности України, щоб включити її як часть у цілість своєї держави. Мазепа ясно бачив до чого веде політична гра наростаючого московського імперіялізму і витягнув із того факту належні висновки. Збройний конфлікт був неминучий. На це вказували щораз то частіші спроби Петра І. підчинити собі козацькі війська та й він сам нераз висказував деякі свої пляни. Ось нпр. Вольтер у своїй "Історії Карла XII." подає один такий факт: "Одного разу, як Мазепа був у Москві, звернувся до нього цар, щоб він /Мазепа/ поміг йому /цареві/ в плянах закріпощення козацтва. Мазепа відповів, що становище України і її характер як нації є непереможні для здійснення царських плянів. Пяний цар назвав Мазепу зрадником ... Повернувшися в Україну, вирішив Мазепа повстати..."

В задумі збройної боротьби проти московських зазіхань поневолити Україну - не було особистих мотивів чи амбіцій Мазепи. "... Байдужий я в справах спадщини - пише він у своїй Прокламації - і нічого не шукаю крім благоденствія для українського народу, який вшанував мене теперішньою гідністю і з нею доручив мені мені свою долю..."

Довго, основно і дуже обережно, з гуртом найбільш довірених людей підготовляв він грунт до виступу. А нелегко було перевести той плян у життя, як і важко було взагалі прийняти таке рішення. Зовнішня і внутрішня політична ситуація України була дуже важка. В довгих війнах з Польщею Правобережжя було сильно знищене. Поправда, в тому часі не мала вона стільки сил, щоб володіти на просторах правобережної України, але всежтаки - андрусівський договір /Польщі й Москви/,

що ділив Україну на Право- й Лівобережню - оставав дальше в силі. Об'єднати всю Україну в одну державу було ідеєю життя попередників Мазепи і його-самого. Становище Польщі в назріваючому українсько-московському конфлікті було важне ще й тим, що московський наступ звертався теж і проти польської держави, тимсамим була основа до співпраці в обороні. Мазепа оживленою своєю дипломатичною діяльністю зєднав українській визвольній справі симпатії тодішних польських самостійників, однак він був свідомий, що хитка політика занепадаючої тоді вже Польщі /"еден до Ляса, другі до Саса"/ не дає гарантії безпечного запліччя.

Внутрішні справи Української Держави не були ще теж упорядковані. За час козацьких воєн українська суспільність дуже зрізничкувалась, а життя видвигало потребу основних реформ, які можна з успіхом проводити в мирному часі. Тимчасом - ще не закінчено діла відбудови України по довгих руйнуючих війнах, як уже треба було негайно протиставитись грізному наступові Москви.

А той наступ ішов не лише дорогою дипломатичних ходів, чи збройного насилля, але московський імперіялізм намагався поневолити також духове життя українців, впливав на народню психіку й на ціле світосприймання народу. Свідомо хибно інтерпретуючи поодинокі точки "Переяславської умови" /1654/ вдирався в кожну ділянку українського життя - політичну, суспільно-економічну, церковну, ба, навіть у родинну - та прямував до того, щоби витворити почування єдности українського народу з московським під владою єдиного самодержця - царя.

Здоровий організм українського народу опирався тим затіям, але й розкладова сила московського імперіялізму була велика. До осягнення намічених цілей служили йому не лише армії, які на основі "Переяславської умови" стояли як союзні залоги по городам, а фактично окупували Україну, але передусім широка пропаганда й агітація, що підсичувала і творила внутрішні конфлікти. До пропагандивної роботи за "єдність з православним батюшкою - царем" і за вірність йому - вжито в головній мірі клир та ієрархію Православної Церкви. Коли ще додати, що Москва постійно вичерпувала з України військові сили, забіраючи їх як "союзників" у воєнні походи за свої імперіялістичні цілі - тоді одержимо повну картину тогочасного положення України і загрозу з боку Москви.

В такій політичній ситуації Мазепа, свідомий ваги свойого рішення, зриває з Москвою і єднається зо Швецією, навязуючи тимсамим до нездійснених планів Б. Хмельницького. Не як васаль-підданий, але як рівний з рівним заключив Мазепа з Карлом XII договір, в якому останній зобовязувався:

1/ обороняти Україну і прилучені до неї землі,
2/ із завойованих від Москви земель передати українському князівству все те, що належало колись українському народові,
3/ шанувати суверенність українського князя і Української Держави,
4/ ніколи не присвоювати титулу і гербу князя України.

Ще й у своїй "Проклямації до Українського Народу" клявся король Карло XII. перед цілим світом "возстановити українську землю у первісний її стан самодержавний і ні од кого в світі незалежний" /З "Історії Русов"/. А Мазепа у своїй "Проклямації до війська і народу українського" - писав, що він застановився "над двома прірвами готовими нас проковтнути": з одного боку Польща і не думає вже говорити про наші пра-

ва й привілеї, отже ми були б у поляків нікчемними рабами і наша нова доля гірша від першої, котрої зазнали наші предки від поляків з такою гіркістю, що сама згадка про неї кидає в жах; з другого боку - бачили ви і наслідки деспотизму /рбз. московського царя/, яким він /московський цар/ винищив численні родини найбільш варвацькими карами за провини накинені доносом і вимушені тиранськими катуваннями, яких не може стерпіти і витерпіти жадне людство.".

Ось так влучно окреслив Мазепа політичне положення, політичні цілі й напрямні України. Не завжди перед ним і не скоро по ньому /бо аж Тарас Шевченко/ зясовувано це собі так виразно, як це він зробив. Попередники Мазепи свідомі небезпеки, яка грозила Україні з Заходу, шукали виходу з трудної ситуації в союзі з Москвою на те, щоб розчарувавшись - звертатись до Польщі, а в найкращому випадку до Туреччини. Із того зачарованого блудного кола вириваєтся великий задум І.С. Мазепи: геть від Москви, але і не в обійми польського підданства - оце основна його девіза, що перетривала до наших днів.

Всі довгі заходи московського уряду, весь вклад енергії та матеріяльних засобів, зужитих на поневолення на підготовку до поневолення Українського Народу, всі загарбницькі надії звязані з можливістю такого факту - ставив під знак запиту задум Мазепи і здвигав загрозливу перешкоду на шляху московської імперіялістичної політики.

Добре це розумів Петро І., розуміла цю небезпеку для себе і московська провідна верства, просякнута вщерть імперіялістичними хотіннями. Тому вживаючи своєї традиційної методи розкладу, Москва зробила велике зусилля, щоб унешкідливити бодай на якийсь час ослабити діяння й силу того задуму Мазепи.

В наказу царя численні агітатори голосили між українським людом, що Іван Степанович Мазепа зрадник, зрадив благочестивого царя православного, зрадив Москву, Своє облудне слово скріплювали золотом що його щедро сипали продажним одиницям, а царські опричники жорстокими катуваннями /паль, колесо, осліплювання/ підсилювали "правдивість" їхніх словних доказів. Православна Церква на приказ царя виклинала "зрадника" і кидала анатему на нього і на його однодумців та надавала ложній пропаганді в народних масах поваги Божої справи. Внутрішня ситуація в Україні в повоєнній дійсности давала до деякої міри дещо сприятливий ґрунт до такої агітації. Частину народу одурено, правду закрито і затрюмбувала лож.

Той обман продовжався цілими століттями, аж до наших днів. Біла Москва за весь час свойого існування всіми силами намагалася затерти окремішність українського народу та хотіла доказати, що "не било, нет і нее будет" жадних українських змагань до самостійного окремого життя державного.

Червона Москва - пересмник імперіялістичної політики царської Росії - продовжує і досі оте "закабалювання" Українського Народу тільки іншими способами. До тієї цілі вжито не тільки державних середників примусу й терору, але передусім науку, мистецтво, відповідно сформульовану й перекручену історію, літературу, а навіть українську мову використано, щою доказати, що Україна не існувала як окремаd від Росії держава.

Тому й ненависть білої чи червоної Москви зверталася чи не найбільше проти І. Мазепи. Бо його чин - своєю політичною концепці-

ею - /хоча битву під Полтавою 8 липня 1709 програно/ має для Українського Народу велике історично-політичне значення.

Із аналізи доцільности попередніх союзів України з найближчими сусідами витягнув І.С. Мазепа логічний внесок: зірвав з Москвою і випровадив українську політичну думку з матні двох згл. трьох сусідуючих імперіялізмів на широке плесо европейської політики. Тим він знову, бодай на короткий час, поставив Україну і Український Нарід в ряд тих европейських націй, що відігравали в европейській політиці ролю підмету.

Через повних два сторіччя Мазепа не знаходив собі рівного в Україні. Але XX. століття з думками М. Міхновського і постаттями Української Національної Революції - С. Петлюри, Е. Коновальця - навязує до традицій мазепинських політичних планів визволення України. Згодом продовжує його думки М. Хвильовий своїми кличами за психологічний і політичний розрив з Росією.

Так у сучасності віджила політична програма І.С. Мазепи, якій на імя: Незалежна Українська Держава.

...0000000...

Р. Кричевський

Питання провідної верстви в Україні.
/Продовження/

Держава - це сукупність трьох елементів, 1/народу, 2/влади, 3/території. Найбільше типовим для держави є другий елемент - влада. Нарід і територія є так довго предметом історії і подій, як довго вони не пронизані динамічно-формуючим чинником влади. Щойно вона надає підметної особовости і народові й території. Історія українського народу з особливою досадністю повчає нас, що нарід так довго живе недержавним життям, як довго він не видасть з поміж себе таких людей, що прагнуть влади і вміють її виконувати. Володіти над людьми і природою вміють тільки володарські вдачі, ті, які вже з уродження мають нахил провадити і організувати життя. Це провідницький, чи назвім їх володарський елемент народу. Хто змагає до влади, той займеться організацією в першій мірі цих володарських елементів. Хто найбільше обєднає їх кругом себе і хто дасть їм найкращу ідею, той надасть народові владу, опанує територію і зорганізує державу. Вони є джерелом законности - значить від них посередньо залежить форма і зміст життя цілого народу. Парляментаризм і демократія не суперечать в нічім тій правді, а лиш досягнули вони того, що нарід і провідні круги стоять до себе у відношенні взаїмної контролі. Коли ж ці круги дістануть державницьку ідеологію і політичну організованість, тоді вони стають політично-державницькою провідною верствою народу. Політична історія українського народу по втраті державности в 1340.р. це і є історія процесу відродження нової політично-державницької верстви народу у її внутрішньому рості і кристалізації та у зовнішніх виявах її боротьби за історичну самобутність українського народу. Влада - не елемент, який маси правом природнього порядку віддають

своїм провідним кругам. Вони самі не тужать за нею і не змагають до
неї. За те вони бажають, щоб ті, котрі володіють, чесно і справедли-
во володіли. І під цим оглядом народні маси надавичайно критичні.
На надужиття влади вони відповідають революціями і кров'ю. Причинами
революції все було те, що 1/ маси відчували, що володіючі зледащі-
ли, що влада лежить на вулиці - тоді вони шукали за сильнішою владо-
ю, або те, що 2/ провідні елементи попадали в деморалізацію і над-
уживали влади - тоді народні маси революційним способом скидали зде-
моралізованих деспотів, а на їхнє місце приходили нові володарі, тоб-
то справедливі і сильні.

Зі становища щойно засованих проблем історія України виступає
перед нами в новому світлі. Вони дають нам відповідь, чому українсь-
кий нарід довгі віки жив бездержавним життям. Як довго нові володар-
ські елементи українського народу - по втраті нашої провідної верст-
ви княжої держави - не оформилися організаційно коло політичної ідеї
української державности, так довго український нарід мусів бути без-
державним. Бо маси не хочуть влади. А провідні елементи, позбавлені
власної політичної ідеї, шукали за нею в апараті окупаційних держав.
Народні маси хочуть тільки свободи і справедливого володіння. І з цьо-
го погляду цікаво слідкувати за нашою історією тих періодів, коли ми
творили з себе тільки народню масу без проводу. Ми побачимо, що як-
раз у ті періоди за свободу, за честь, за культурні права, за соці-
яльну справедливість, але ми тоді зправила не боролись за державу,
т.зн. перш за все - за владу. Такий стан тривав ще й тоді, коли вже
вправді повстала у нас організація володарських елементів, але ще їй
бракувало державницької думки. Не маючи її, наші організовані воло-
дарські кадри думали, що забезпечать за собою владу, а за народом
свободу при помочі автономій, уній тощо. Щойно, коли Хмельницький
дав цим кадрам державницьку думку, вони звернули свою енергію на пра-
вильний шлях. Виходячи з такого становища ми ділимо нашу історію на
пять етапів:

1/ Від часу втрати провідної верстви княжої держави до часу пе-
рших початків козаччини;
2/ козацький рух без державницької ідеології;
3/ козацький рух з державницькою ідеологією;
4/ народовецький рух без державницької думки;
5/ визвольний рух з державницькою ідеологією.

Ідучи слідами випроваджених думок в нашу історію - побачимо ще
одно цікаве явище. Прийдеться нам спростувати думку, що український
нарід "віками стогнав у неволі". Цей погляд треба опрокинути перш за
все тому, що український нарід по перше не "стогнав у неволі", а тіль-
ки боровся з нею і то з такою відданістю і з такими жертвами, що во-
ни мусять викликати пошану навіть у найкритичнішого дослідника. А по
друге, ближчий вгляд в історію виkаже, що український нарід лише дов-
гі віки не мав влади у своїх руках, але навіть під чужою владою не
дозволяв себе уярмити. Традицію вільного життя виводить український
нарід з перших початків свойого історичного життя. Суспільний устрій
княжої держави не знав підданства, всі соціяльні верстви народу були
вільні, а зокрема це треба віднести до українського селянства.

Від 1240 р. український нарід жив державним життям тільки на
частині своєї території - східні й осередні землі попали під татар-
ське володіння. На тих теренах нарід втратив суверенну владу над со-

бою, але всетаки він був за сильний противник для своїх окупантів, щоб дозволити себе уярмити. Сила його лежала у його молодій державній традиції, у його культурній та біологічній перевазі над противником а врешті - у величині його території, яку тільки з трудом приходилося опановувати завойовникам. З другої сторони характер і система татарського володіння були того рода, що підданне населення могло легко жити своїм вільним стилем життя. Татари володіли підбитими краями з "кремлів", тобто з замків, їх завдання дуже часто вичерпувалося на стяганню податків і данин, а поза тим залишали для населення повну свободу. Крім того там, де скріплювався окупаційний режим, там населення шукало рятунку для своїх свобід у еміграції, тобто змінило своє місце поселення і переносилося в такі місця, де не сягала влада татарських "кремлів", або які лежали близько границь ще незалежних українських державних територій. Цього географічного елементу не треба переоцінювати і невільно його не доцінювати, бо він мав безперечний вплив на нашу історію. Очевидно, що еміграція не відбувалася без перешкод зі сторони окупанта, як загалом населення користувалося своєю свободою, тільки серед постійної боротьби.

Якраз це бурить нам кров у жилах, що наші предки тих часів боролися тільки за свободу та не думали про владу і тому не завершили своєї боротьби організацією держави. А ведучи боротьбу і не організуючи держави, ми все залишалися в історії тільки невільниками зо славою, або славними невільниками. Наша трагедія того і пізніших часів лежить в тому, що ми хотіли свободи а рівночасно не думали про те, щоб закріпити її власною владою. А це походить звідси, що як ми вже сказали, народні маси без проводу думають тільки про свободу, а чужа їм влада.

А якраз в той час нам бракувало провідних державницьких кадрів. Своїх не мали, а чужих не приймали за своїх, бо біологічна самосвідомість українського народу є так висока, що не допускає асимілянтів до влади. Москалі створили свою провідну верству в той спосіб, що прийняли до себе цілий ряд провідних татарів і українців, поляки знова втягнули в свою провідну верству литовців, українців, німців і мадярів, тільки українці ніколи не принимали до себе чужих людей і не визнавали за ними права виступати як українська провідна верства. Наша провідна верства княжої держави частинно вигинула у боях, частинно перейшла на північ і там клала підвалини під московську державу а частинно знайшла захист в українській державі на заході. Та ж частина, що лишилася під татарською окупацією затратила власну державницьку думку і пішла на службу чужим силам. А ті нові сили, що росли у боротьбі з татарвою теж не мали державницьких стремлінь. Що татарський режим спірався в Україні тільки на силі порозкиданих "кремлів", то про те свідчить та легкість, з якою здобули наші землі литовські князі. /Тут ми теж вже враховуємо момент політичного занепаду Золотої Орди в тому часі/.

У литовській державі 1340. р. приходиться відмітити ті самі риси, що характеризували українське життя під татарською займанщиною, отже з одної сторони змагання народних мас за волю, а з другої сторони брак поважніших спроб закріпити ту свободу чинником власної влади. Повстання Свидригайла, Олельковича і Глинського не мали ясно спрецизованої української політичної ідеї. Це все були чини старої української провідної верстви, що політично дальше деморалізувалася, або не виходила поза межі політичного культурництва.

Зате, щораз наявніше зростають на силах нові провідницькі сили народу на те, щоб у 15. сторіччі виступити вже на історичну арену в організованій формі козацького руху. Це були ті сили, яким кожний нарід віддає в руки владу. Це були люди з душею провідників. Та тільки тому, що вони всі вийшли з народних мас, то довший час не могли отрястися з такого способу думання, який є притаманний якраз масам. Козаки довго боролись за свободу, не думаючи однак про про державу. Так було до 1648.р. До того часу козацтво не мало державницької думки. То не значить, що той період нашої історії можна легковажити, - навпаки! Хто хоче перевести оцінку моральних і вожевих прикмет тодішньої нашої верхівки, той неодмінно мусить звернутися саме до того періоду нашої історії. Там розшифрована ціла загадка нашої свободолюбної душі. Те, що там багато політичної наївности в ніякому разі не поменшує моральних досягнень тої доби безперервних героїчних зривів. Впродовж короткого часу 70 літ нарід сім разів збройно повставав під проводом козацтва, щоб досягти сповнення свойого ідеалу гідного і свобідного життя. У всіх сімох випадках політичні заложення були хибні, але моральна вихідна позиція все бездоганна, мало того - героїчна. Провідна верства того часу зрозуміла одну з істотних правд політичного життя, що свободу здобувається тільки ціною крови, але її політична зрілість ще не завершилася другою правдою, що свободу забезпечує тільки власна держава.

Перші повстання під проводом козаків ще не знайшли належної оцінки в нашій історії. А їх треба оцінювати зі становища:

1/ тодішніх внутрішньо-українських відносин,

2/ зі становища міжнародного положення тодішньої Польщі.

Наші внутрішні відносини є характеристичні тим, що козацтво, як організована політична сила, було тоді ще дуже молоде, без традицій і потрібного авторитету серед мас і через те нарід сприймав його виступи до деякої міри вичікуючи. Зате міжнародне положення Польщі було в тому часі забезпечене настільки, що козаки мали в ній першоклясного противника. Саме тоді Польща мала побідні війни з Москвою і Туреччиною а її політичний вплив ув Европі досягав точці свойого вершка. До того всего Україна була постійно загрожена на півдні від татар, а від великого спустошення Менглі-Гереєм минуло щойно кількадесять літ.

Враховуючи всі ті моменти приходиться дати дуже позитивну оцінку нашим повстанням з кінця 15. й початку 17. століття.

Поява Хмельницького завершує остаточно історію політичного дозрівання козацтва і революціонізує його політичну думку тим, що ціллю для його стремлінь ставить українську державу. Бо хоч український нарід у литовській державі і не був упривілейований, то це було тільки вислідом того, що литовці не могли нас упривілеювати хоч би і хотіли, бо наша територія і наше населення творили у тій державі 9/10 цілости, а культурний позем литовців мусів щойно виріннюватися до нашого. Але цей стан сейчас змінився по Люблинській Унії 1569.р. Тоді на нас відразу відбилося те, що ми не мали у своїх руках влади. Польща, чуючи за собою більше сили як Литва, заводить кріпацтво на Україні. Дотц, доки чужинці не закладали ярма на шию українським масам, то вони мало турбувалися тим, хто виконує державну владу в Україні. Щойно як маси почули на шиї ярмо, до якого не привикли,

тоді вони скипіли. Від Косинського до гайдамацького повстання 1768. р. отже приблизно 200 літ - нарід кидається з повстання у повстання і вкриває себе у них тривкою невмирущою славою. А вислідом його безперервної збройної боротьби було горде досягнення його Козацької Держави від Хмельницького до Мазепи. Аж врешті скривавлений нарід попав у резигнацію і не підносився вже більше до боротьби позних два сторіччя.

Поза періодом свідомого державного будівництва, започаткованого Хмельницьким а закінченого Мазепою, трагедією 200 -річної боротьби було це, що нарід боровся за абсурд - за свободу без держави. І саме тому ми вийшли з тої доби тільки невільниками зі славою. І щойно тоді, як нарід зложив зброю по гайдамаччині, починається в Україні справді неволя. Від 1569.р. до 1646.р. була неволя бійців а від 1768.р. - 1917.р. неволя рабів. Нарід тратить свої бойові прикмети, а зачинає хитрувати і так родиться і виступає на поверхню нашого життя "хитрий малорос".

Щойно велика національна революція першої світової війни завертає нас до боротьбістичної традиції нашої історії, обновлює нашу психіку і відроджує державницькі ідеї. Ми знов попали у неволю, але це вже знов неволя бійців - а не рабів.

/Продовження слідує./

...ооООооо...

Р.Рахманний

В І М 'Я П Р А В Д И.

/Гл. "Наш Шлях" чч. 3 і 5-6/.

Зима 1943/44 рр. - була важкою пробою і мірою сил Української Повстанчої Армії, а тим самим і збройної бротьби Українського Народу. Бо, як відомо, і для регулярної армії, яка користується всіми можливостями, що їх може дати тільки легальне існування у державі, з запевненим постачанням, велетенською зброїневою індустрією і господарською базою - зима в Східній Европі ставить високі вимоги й труднощі. Ті вимоги неймовірно зростають, труднощі виступають з тим більшою гостротою перед революційною армією, яка мусить здатися виключно на свої власні засоби та на дуже примітивні способи розвязки проблем, звязаних із збройною боротьбою проти чисельнішого і модерно озброєного окупанта.

УПА - вийшла з тієї проби переможно. В тому часі саме закінчено на ЗУЗ переформовування відділів Української Народньої Самооборони /УНС/ на армійські частини УПА. Діяльність повстанчих загонів поширено майже на всі українські землі. Поширено, розбудовано давноіснуючі та зорганізовано нові вишколи для рядовиків, підстаршин і старшин УПА, помітно скріплюючи технічні ділянки /нпр. частини звязку/. Тим робом УПА,на тогочасні обставини доволі численна /приблизно 200 тисяч бій-

ців/, одинока в свойому роді революційна армія, зорганізована, вишколена й озброєна власними силами, без жадної допомоги зза кордону - зустріла сміливо ту велику низку трудів і зусиль, які приносить зима. На велетенських просторах України треба було не лише відбивати наступи окупантів, боронити українське населення від терору, але також вдержати всі згадані вишкільні табори, зодягнути й прохарчувати ту велику масу воюцтва, а передусім постійно дозброювати та запевнити лікарську опіку, тобто: вдержувати зимою свої полеві лікарні.

І коли збройна боротьба проти тоталітарних окупантів не вгавала, у вишкільних таборах кипіла дальше праця, а вояк УПА не терпів голоду й холоду та мав лікарську опіку, то це передусім заслуга організаторського таланту командування УПА та жертвенного повного посвяти, зусилля цілого Українського Народу, а українського робітництва і селянства зокрема. Це всеукраїнське зусилля, яке як не мож краще обєднало всі верстви народу і політичні напрями, творить окрему сторінку в історії визвольної боротьби Українського Народу 1941-1944 рр. Їй слід присвятити не лише окрему статтю, але невідкличним завданням нашої мемуаристики, історіографії та красного письменства є увіковічнити ті героїчні подвиги загалом Українського Народу, як також окремих одиниць. Бо ті роки боротьби своєю монументальністю й високим напняттям національних сил нагадують величні роки Великого Зриву за Б. Хмельницького, до яких можна віднести, вповні вичерпуюче зміст, знане окреслення: нарід у боротьбі.

Як незначну лише ілюстрацію до сказаного можна згадати от, хоча б здійснювання на практиці клича - "нарід собі" - коли то способом добровільних збірок одягів, харчів, технічного приладдя та медикаментів навіть ув підокупаційній дійсності, на пограбованій німцями Українській Землі, успішно розвязано пекучу проблему постачання для УПАрмії. Нпр. один тільки сектор /Студентський Сектор - Львів/ продовж двох з половиною місяців заготовив і доставив до полевих лікарень УПА сім тон медикаментів, у тому 40 тисяч протитифозних застриків.

Німецькі окупаційні власті натрапляли отже на організований спротив, оборону і наступ цілого Українського Народу і завдяки тому не змогли виконати передбаченого на зиму плану, а саме - чоловим ударом знищити збройні відділи УПА. Скріплена хвиля німецького терору, що нахлинула на українські села, містечка й городи /тепер головно на ЗУЗ/ була не тільки виявом безсилої люті Ґестапа, але мала на цілі передусім відтягнути українське населення від співпраці з УПА. В основному не було нічого нового у тому постійно вживаному методі масових розстрілів, хіба до деякої міри новістю були публічні оголошування розстріляних, або присуджених на розстріл українців - самостійників. А саме - в усіх місцевостях визначувано закладників, частину з них увязнювано, а згодом з типовою німецькою докладністю десятками прилюдно розстрілювано. Вже навіть не згадуємо тут про постійні розстріли по вязницях, де згинули тисячі безіменних для нас українських самостійників.

Впарі з тією "акцією закид[illegible] спроба німецьких окупаційних чинників пропагандивно заклеймити добру славу українських бійців в очах українського населення, як також перед широким світом звести ту визвольну боротьбу до „бандитизму. Отже: німці розстрілювали українців за приналежність до УПА, за сприяння УПАрмії, але в публичних німецьких оголошеннях стояло найчастіше обвинувачення: "за бандитизм", або "сприяння бандитизмові". Подібно поступали німці в інших окупованих краях, бо у своїх звідомленнях з поборювання повстанчих рухів згадували тільки про "ліквідацію банд у Югославії, Греції, Польщі, Франції і ін."

Типовим зразком такої німецької тактики хай послужить нам ось хоча б один із документів, в якому вичисляється крім закиду "приналежність до бандитизму" ще й обвинувачення за приналежність до самостійницького руху:

"Оголошення.

За злочин по пар. 1 і 2 розпорядку для поборювання нападів проти німецького діла відбудови в Генеральній Губернії від дня 2.10. 1943 /Денник розпорядків для Генеральної Губернії ч. 82/43./ засуджено доразовим судом при командирі Поліції Безпеки і Снац. Служби на Дистрик Галичина, дня 19.20.21. і 22. 1. 1944 р.

на кару смерти:

1. Лаганяк Дмитро, ур. 1914 у Стронній, українець, лісний робітник, жонатий, замешкалий в Стронній, за сприяння бандитизмові.
2. Андрусечко Дмитро, ур. 8.11.1912 в Стронній, українець, селянин, жонатий, замешкалий в Стронній, за сприяння бандитизмові.
3. Мошинський Іван, ур. 27.6.1924 в Стронній, українець, селянин, нежонатий, замешкалий в Стронній, за сприяння бандитизмові.
4. Сабан Дмитро, ур. 6.2.1907 в Кальнім, українець, селянин, жонатий, замешкалий в Кальнім, за сприяння бандитизмові.
5. Юсип Іван, ур. 2.2.1897 в Кальній, українець, бурмістр, жонатий, замешкалий в Кальній, за сприяння бандитизмові.
6. Левицька Настуня, з дому Безюк, ур. 5.3.1909 в Стронній, українка, господиня, замужня, замешкала в Стронній, за сприяння бандитизмові.
7. Сорока Микола, ур. 28.3.1906 в Кальній, українець, селянин, жонатий, замешкалий в Кальній, за приналежність до бандитизму.
8. Качмар Марія, ур. 21.2.1913 в Кульчицях, служниця, незамужня, замешкала в Дрогобичі, Дністер. 112а, українка, за сприяння жидам.
9. Заводович Микола, ур. 15.1.1916 в Чаплях, українець, жонатий, замешкалий в Бориславі, вул. Крива 14, за приналежність до бандитизму.
10. Стремоцький Іван, ур. 1912 в Сваричеві, українець, робітник, нежонатий, замешкалий в Сваричеві, за приналежність до Організації УПА.
11. Туз Михайло, ур. 21.8.1917 в Сваричеві, українець, купець, замешкалий в Сваричеві, жонатий, за приналежність до Організації УПА.

12. Мицак Олекса, ур. 25.9.1918 в Стронній, українець, селянин, нежонатий, замешкалий в Стронній, за сприяння бандитизмові.
13. Пилюшкевич Іван, ур. 4.6.1901 в Молодавську, українець, робітник, нежонатий, замешкалий в Росохачі, за сприяння бандитизмові.
14. Мандрик Іван, ур. 29.12.1921 в Руді, українець, стельмах, нежонатий, замешкалий в Руді, за приналежність до Організації бандерівців.
15. Дяків Іван, ур. 15.1.1911 в Ляшках Долішніх, українець, нежонатий, замешкалий в Ляшках Долішніх, за приналежність до Організації бандерівців.
16. Пилипчак Анна, з дому Драбінських, 33 роки, українка, замужня, замешкала в Миті, за сприяння бандитизмові.
17. Пилипчак Параскевія, з дому Лазорків, 46 років, замужня, замешкала в Росохачі, українка, за сприяння бандитизмові.
18. Магола Василь, ур. 13.1.1913 в Кропивнику, українець, побережник, жонатий, замешкалий в Кропивнику, за сприяння бандитизмові.
19. Сичак Михайло, ур. 10.8.1896 в Кропивнику, українець, побережник, жонатий, замешкалий в Кропивнику, за сприяння бандитизмові.
20. Петрів Микола, ур. 1903 в Кальній, українець, лісний робітник, жонатий, замешкалий в Кальній, за сприяння бандитизмові.

Присуд на особах названих під числами від 1 до 10 виконано дня 24.1.1944 р. в Стрию за кару за застрілення українськими бандитами дня 14.1.1944 р. українського керівника варстату

Брика Василя в Стрию.

Засуджені під числами 11 до 20 є взяті під увагу до помилування. Якщо однак в найближчих трох місяцях на просторі Крайсгавптманшафтів Дрогобич і Стрий будуть виконані дії насильства, передусім на німців, на особи приналежні до союзних Великонімеччиною держав, або на ненімців, які працюють в інтерес розбудови Генеральної Губернії, а злочинець не буде зараз зловлений, буде виконаний присуд також над тими, кого залишено до ласки помилування і то в такій формі, що за кожний злочин насильства над особою, що стоїть під охороною Великонімеччини, утратять право ласки не менше 10 засуджених.

Якщо злочин виконають комуністичні елементи, то виключається від права помилування комуністів з поміж вище наведених осіб; якщо інші, в блуд впроваджені елементи це зроблять, то виключається від права ласки ті особи із вище названих, які їм політично близькі.

Отже ненімецьке населення не має змоги подбати про те, щоб через негайне зловлення або спричинення зловлення злочинців, або через вплив на знані їм, впроваджені в блуд елементи, або через доноси на підозрілі особи, не був виконаний присуд на тих, що їх залишено до помилування.

Стрий, дня 22.1.1944 р.

СС- і провідник Поліції
в Дистрикті Галичина. "

Щоб морально ослаблювати збройні сили УПА - німці подавалися в таких оголошеннях за оборонців "мирного населення". Це бачимо в згаданому документі, де як безпосередній товчок до розстрілу подається: "застрілення українськими бандитами українського керівника варстату..." Очевидно тут ішло про ліквідацію одного із нечисленних німецьких співробітників.

Жорстокий терор проведений з характеристичною для німців нахабною одвертістю і певністю себе - не досягнув визначеної мети. Українське село, українське робітництво без уваги на болючі втрати з посвятою сповняло свої обовязки супроти своєї армії. Ночами, безупину, численні валки підвод під збройним повстанчим конвоєм перевозили до призначених місць збрую, стріливо, постачання тощо. Не було днини, щоб у селі, яке лежало на "упиському шляху", не кватирував відділ УПА, чи "новобранців", які йшли на військовий вишкіл до вишкільного коша. Постійні звязки сіл і містечок зо собою, гармонізовані виступи, чи зусилля, окрема повстанча адміністрація /з визначуванням української поліційної "лісової" години включно/ - робили потрясаюче, небувалене враження, що ось то всупереч окупаційному теророві існує окрема неофіційна держава.

Це ж була памятна весна 1944 року. Під німецькою окупацією залишилися тільки Північно-Західні й Західні Українські Землі /ПЗУЗ і ЗУЗ/. Численні відділи УПА опинилися вже по той бік фронту, в большевицькому запіллі. Інші були зайняті перегруповуваннями й гарячковою підготовкою до зустрічі боротьби у новій окупантській обстановці.

В свою чергу німці намагалися якнайбільше пограбувати ті Українські Землі, які остали ще під їхньою військовою контролею. Цей, останній уже, грабунок України в 1944 році не мав характеру планового висмоктування всіх матеріяльних дібр, як це було в попередніх роках, але це були відокремлені випади з ціллю забрати все, що тільки вдастся захопити. В деяких околицях німецька адміністрація ще пробувала гнобити населення і пригадувала себе відомими методами тевтонської фурії. Ось декілька фактів із літопису Українського Самостійницького Руху:

Німецький терор на Україні.
/Виїмки - за час 1944 р., ЗУЗ/.

4.5. німецька жандармерія арештувала в Крехові пов. Рава Р. 3 селян. Їх господарства спалено.

5.5.1944 р. німецькі СС-и спалили в с. Мокротині пов. Рава господарство, де містилася друкарня українського підпілля. Працівники друкарні й господарі хати врятувалися.

В днях 11. і 15. травня 1944 р. німці арештували в селах Шкло, Вільшаниця й Романики /пов. Яворів/ 30 українських громадян за їх здогадні звязки з УПА.

19.5.1944 р. німці перевели на терені Равщини арештування родин українських поліцистів. - В Немирівщині Шупо арештувало 50 українців за звязки з УПА.

24.5.44 р. напали на село Хоросно, район Щирець, фольксдойчі з Кугаєва. Вони вбили українця Михайла Теслю, пограбували хати та згвалтували кілька жінок і дівчат.

25.5.1944 р. німці перевели труси й арештування в с. Глуховичі, район Яричів. Арештували й відставили до Львова 7. українців, яким закидали передержування бійців УПА.

31.5.1944 р. німці спалили в с. Ставок пов. Яворів 2 господарства, де одного разу кватирували бійці УПА.

В селі Сугрів арештовано 80 молодих людей, з того 10 відставили до Стрия. В Підліскак забрали 11 людей. В Молодинчі арештували 12 людей, одного вбили одного ранили.

3.6.1944 р. німці заграбували всю худобу в с. Великополе, пов. Яворів. "

Головний натиск однак ішов на грабіж "людського матеріялу". А іменно: у прифронтових полосах німецькі військові часті переводили широкозакроєні акції - облави, підчас яких оточували дане село і насильно забирали здорових чоловіків до фронтових робіт, до війська, або на роботи в Німеччину. Крім того виселювано цілі села, забираючи здоровіший елемент зо собою назахід. Наприклад:

" В травні 1944 р. німці перевели в багатьох селах Львівщини і Стрийщини облави й стислу труси. До облав уживали спеціяльних відділів, зложених з азіятів. Деякі з цих відділів поводилися з мирним населенням дуже жорстоко. При ревізіях грабували всі цінніші речі. На скарги покривдженого населення німці не реагували.

Підчас масових облав на молодих мужчин у травні 1944 р. німці зловили в 6. селах Радехівщини кругло 740 осіб. В 9. селах Сокальщини зловили ок. 515 мужчин. В повіті Камянка Струмилова зловили 340 мужчин. Занотовано багато випадків брутального побиття німцями мужчин і жінок.

В червні 1944 р. німці евакуували примусово такі села в Радехівщині: Бурдуляки, Станиславчик, Ниви /присілок Лопатина/ і Тритки. Були випадки, що людям давали тільки три години часу на спакування своїх речей. Залишене селянами майно німці відразу розграбовували.

З Золочівщини звітували в червні 1944 р.:

"Зараз майже в цілому терені Олещини і ін. районів забирають н німці мужчин від 15 до 45 років життя до прифронтових робіт..."

Та одним із найбільш дикунських німецьких потягнень того часу була ловля української молоді віком 14-18 років та насильне включування тих дітей у ряди своєї протилетунської оборони в Німеччині. Збройним насиллям вириваючи українських дітей із родинних хат і зо шкіл - задумував націонал-соціялізм доповнити браки у рядах оборонців падаючої "Нової Европи".

Самозрозуміле, що німецькі пропагандивні сповістки й відозви говорили про добровільну й почесну службу, про змогу на навчання і рівний військовому харчевий пайок. Ось виїмки з одної такої німецької відозви клички:

" У к р а ї н с ь к а М о л о д е !
Т в о є м і с ц е м і ж н а м и !

... Ти ще за молодий, щоб бути вояком на фронті, Ти покликаний до того, щоб бути вояком в запіллі...

Як помічник протилетунської оборони в рядах СС-Юнаків пізнаєш

Европу, її мови її культуру. Ти вступиш у дружний союз европейської молоді. Перед Тобою стоїть весела та щаслива будучність.

Ти матимеш ті самі харчі, помешкання та однострій, що й німецька молодь у военній службі. З Тобою будуть так само поводитися, як із нею.

Твої батьки одержать допомогу та охорону!
Твоя будучність забезпечена!
Твоя Батьківщина буде навіки Твоєю! "

А на ділі - таких насильно забраних юнаків-полонених, запроторювано в переходні лагері, де їх в голоді і бруді серед насікомих муштровано, щоб згодом ужити до... прочищування зруйнованих бомбами німецьких міст /напр. Берлін - Оранієнбург, Мінстер/, або до копання окопів на лінії фронту /напр. біля Арнгайм, в Голяндії у вересні 1944 р./. Картину життя тих новітніх юних заточенців хай доповнить один факт: юнак Березовський при праці на залізничому двірці у Мінстері, примираючи, як і інші українські юнаки, з голоду, взяв із розбитого бомбою вагону одну бляшанку консерви. Німецький вояк вбив його на місці кулею "дум-дум". Згодом приступив до його тіла і копаючи кричав: авф! /Вставай!/

Згодом частину юнаків взяли німці на вишкіл протилетунської оборони, при чому вишколювали їх в орудуванні протипанцирною зброєю /панцерфавст/ в нищенні танків і в протигазовій обороні. Божевілля гітлеризму бажало не лише скріпити свою оборонну лінію набираючи насильно з усіх окупованих теренів юнацтво /також і з Франції, Бельгії і інших/, але хотіло свідомо знищити цвіт даних народів. Наглядну спробу такого здійснювання такого злочинного заміру бачимо в травні 1945 р. коли то німці кинули декілька сотень юнаків на фронт біля Лінцу, де їх багато погибло від артилерійського вогню.

Усі вищезгадані німецькі акції - виселювання українського населення, ловля мужчин, юнаків, насильне включування у ряди СС-Дивізії, чи взагалі до німецьких частин - мали на меті:
1/ скріпити свій оборонний потенціял,
2/ забрати людський матеріял з України, винищити його на чужих фронтах у боях за свої імперіялістичні цілі та тим робом ослабити Український Самостійницький Рух, а УПА-омі підірвати базу набору військової сили.

Український Самостійницький Революційний Провід був свідомий ваги тієї небезпеки та повів протизаходи:
1/ активною обороною /оборона сіл відділами УПА, освободження українців із транспортів, з лагерів і т.п./ змагав не допустити до новітнього ясиру,
2/ між вояками-українцями, яких гітлеризм насильно загнав у німецькі військові частини, провадив відповідну пропаганду проти того рода нищівної нової німецької політики. Одну із численних летючок-відозв, які між фронтовими вояками і на теренах Німеччини поширював Український Самостійницький Рух, наводимо без скорочень, щоб Читачі могли зорієнтуватись у напрямних тодішньої української самостійницької протинімецької пропаганди:

" Що повинен знати українець насильно забраний до німецької армії?

Сучасна імперіялістична війна вступила в критичну фазу. Наші доте-

виснажені, розбиті і зломані невдачами, німці хоч[illegible] тувати своє безнадійне положення, заставляють нас гинути за свої імперіялістичні інтереси.

Що ж отже повинен знати кожний українець у німецькій армії, про що не повинен він ніколи забувати?

1/ Не забувай, що німецька армія, це ворог політичних і державних стремлінь українського народу.

Тому свій примусовий побут у німецькій армії використай для того, щоб навчитись військового ділу і приготовитись до служби свойому власному народові у рядах Української Армії.

2/ Знай, що німецька армія сьогодні б'ється за те, щоб німецькі імперіялісти на чолі з Гітлером могли поневолювати, грабити і винищувати всі европейські та позаевропейські народи.

Тому її цілі є для тебе чужі і ворожі.

3/ Будь свідомий того, що подібно як ми, кожний нарід хоче жити вільним життям у власній самостійній державі і боротися за свою волю. Тому не дай себе вжити до поборювання повстанських відділів поневолених народів.

4/ Коли кинуть тебе німці до боротьби з повстанськими народами відділами поневолених народів, ти не бийся з ними, покидай ряди німецької армії і переходь на сторону повстанців. Розкажи їм про боротьбу Українського Народу за свою самостійну державу. Борись разом з ними за їхню волю. Коли там кров проллєш чи наложиш головою, то за святе діло визволення поневоленого народу. За тебе нарід цей віддячить Україні.

5/ Коли попадеш в англо-американський полон то розкажи, що тебе мобілізували силою. Розкажи про знущання німецьких окупантів над українським народом та про їх геройську боротьбу за державну самостійність.

6/ Коли б по англо-американській стороні хотіли тебе включити в польський легіон або віддати большевикам, протестуй проти цього. Шукай звязку з українськими організаціями і товариствами, які хочуть, так як і ти Самостійної України.

7/ Коли німці кинуть тебе на большевицький фронт, на забувай, що проти тебе в окопах можуть стояти твої рідні брати українці, або сини інших поневолених Москвою народів так само насильно змобілізовані в Червону Армію, як ти в німецьку.

Старайся пізнати їх, порозумітися з ними, щоб ви не вбивали себе взаїмно за чужі інтереси большевиків або німців.

8/ Коли тільки маєш для цього нагоду, бери якнайбільше зброї, амуніції та переходь до українських повстанських відділів, щоб боротися за визволення українського народу. Перекажи твойому братові червоно-армійцеві українцеві, щоб робив те саме.

9/ Большевикам в руки не попадай, бо знай, що в них не знайдеш ні пощади ні спасіння. Після упадку Німеччини большевики будуть єдиним ворогом українського народу і з ними прийдеться нам звести важкий бій.

10/ У відношенні до чужинців поступай так, яе личить членові українського лицарського народу. Будь до них чемний і ввічливий, шануй

їхню культуру і політичні почування. Будь гордий за твою національну приналежність.

11/ Поширюй наші політичні ідеї, думки і гасла. Розяснюй потребу спільного фронту всіх поневолених народів в боротьбі проти імперіялістів. Поборюй ворожу пропаганду імперіялістів, зокрема большевиків, які тепер намагаються поневолити народи середньої Европи.

12/ Коли біля тебе є українці, то впливай на них, щоб думали так як ти, щоб всі ви творили одну суцільну групу, свідому свого важкого положення і своїх великих завдань.

13/ Не піднимай ніколи партійних дискусій й спорів, намагайся приєднати до одного гуртка всіх українців, засліплених партійною вузкістю і нетерпимістю.

14/ Живи дружньо і по приятельськи та помагай кожньому українцеві без уваги на його освіту, професію, релігійні переконання, мову чи місце народження. Будь готовий за свого брата віддати кожночасно все, навіть життя.

15/. Будь постійно діяльний, але обережний. Бережися зрадників, ворожих агентів і провокаторів.

Завжди і всюди памятай, що твоє життя належить Україні. На рідних землях залишились тисячі борців, що в найважчих умовинах ведуть криваву боротьбу за волю народу. Вони о б о р о н я ю т ь твоїх рідних, близьких і знайомих перед ворожим терором, насильством і знущанням. Прислухуйся постійно до голосу, що йде з України.

А коли прийде рішальна хвилина і народ покличе тебе до дії, — не барись ! Одинцем чи гуртами продирайтеся крізь ворожі фронти і кордони та зі зброєю в руках ставайте в ряди рідної армії.

Слава Україні! - Героям Слава!

В червні 1944 р. "

Українці-вояки, насильно забрані до німецької армії, своєю мужньою поставою доказали, що вони вповні розуміють і піддержують ідеї Українського Самостійницького Руху, а зокрема його концепцію спільної боротьби поневолених народів проти німецького імперіялізму. В лісах Югославії, на полях Франції й Данії - в боях за їхне визволення - своєю кровю засвідчили вірність тій ідеї, яку видвигнув у своїй боротьбі Український Нарід, а саме: свобода народам!

Одним із документів тієї боротьби являється звіт двох українців /Степан Остафій, ур.6.2.1910 в с. Токарня - Сяніччина ЗУЗ, Іван Запорожець із Волині/ б. вояків французької партизанської армії. Опублікуємо частину того звіту:

" ... - Наш баталіон /з т.зв. відділів У.В.В./, в силі 6.800 люда, весною 1944 р. кинуло німецьке командування на західній фронт. В місяці серпні опинилися ми в стрефі боїв на північний захід від Безансон. Тут вистрілявши німецький, сильний комсостав, числом приблизно 90 старшин і підстаршин, перейшли ми до французької партизанської армії - "в ліс" і від кінця серпня билися по французькій стороні. Спершу ми були тісно звязані і перемішані з французькими частинами, а в листопаді ми оформилися як самостійна частина. Зпочатком грудня перемундурували нас в американський уніформ і включили частинно у міжнародній легіон, частинно до французьких формацій. Ті, що були приділені до французьких частин і залишилися при них, билися по їх стороні до кінця війни. Коли ж міжнародній легіон мали переносити до Америки, українці у переважній більшості переобралися "до цивілю" і одержавши від французьких військових властей документи - посвідки їхньої

ні до кінця війни. Коли ж міжнародній легіон мали переносити до Америки, українці у переважній більшості перебралися "до цивіля" і одержавши від французьких військових властей документи-посвідки їхньої участи в боротьбі по стороні Франції, проживали до закінчення війни на місцях.

Воюючи спільно з французькими партизанами, жили ми на кошт французького населення, яке доставляло нам харчу. Відношення французів до нас було дуже прихильне..."

"... Зверхником нашої частини з французького боку спершу був капітан Сімон, який мешкав у містечку Везулі на зах. від Безансон. Його вбито в боях з німцями в грудні 1944 р. Останньо опікувався нами капітан чужинецького легіону Дібуа. Різницю між українцями а росіянами французи бачили і до нас ставилися як до української частини."

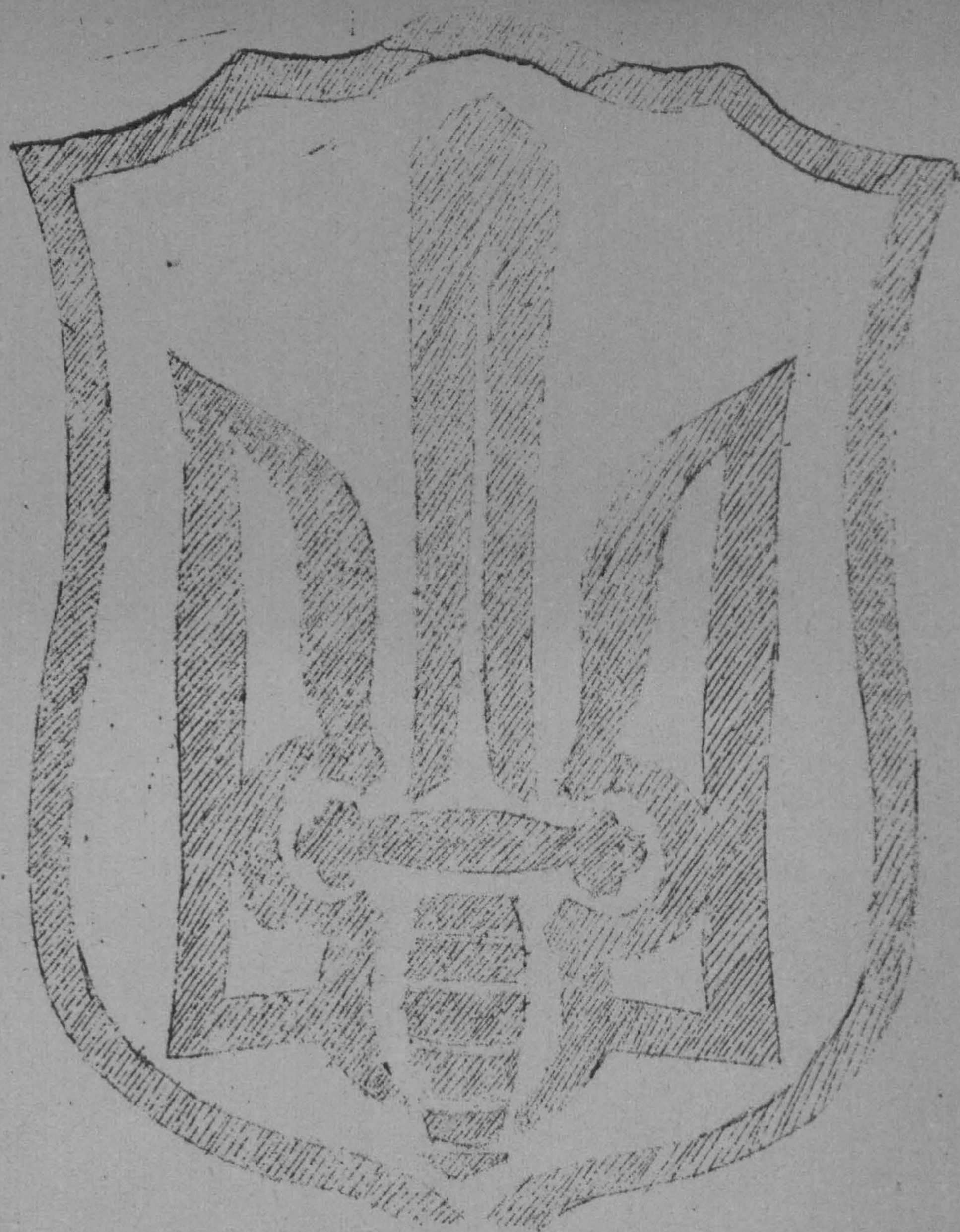
Численні факти такої гідної постави українців-вояків виказали, що забрати українців насильно до армії, вишколити і узброїти їх, це ще не значить, що вже вдалося з них зробити послушне знаряддя своєї імперіялістичної політики. Ні! Українське воядтво, хоча нечисленне, на чужині потрапило сміливо обернути зброю проти тоталітарного імперіяліста в ім'я ідеї Самостійної Української Держави.

Зрозумів це гітлеризм, а знаючи, що України вже йому й так не вдержати, то ж хотів пропагандивно бодай на короткий час відвернути від себе увагу, а то й узискати деякі користі, тому незалежно від акцій, що мали зліквідувати повстанчу акцію в деяких околицях /напр. у Львівщині в травні 1944 р./ - поодинокі коменданти фронтових німецьких відтинків намагаються нав'язати розмови з УПА, пишуть офіційні листи з зазивами до співпраці.

Відповідь, яку німці одержували від УПА, була з правила негативна. Українським збройним відділам було строго заборонено вступати в переговори з німецьким окупантом. За нарушення тієї заборони передбачувалися безоглядні кари, які й виконувано. Наприклад: на підставі присуду военного трибуналу УПА розстріляно за такі самовільні переговори командира Антоника - Сосенка - Кліща і інших.

Та найкращою відповіддю було продовжування акції УПА проти німців, бо до останньої хвилини німецької окупації, доки бодай один німецький вояк стояв на найменшому клаптику української землі, вдаряли по ньому удари УПА. Ціллю тих дій була не лише бажання відплати, але передусім - здобути зброю для дальшої боротьби. Во лявина велетенського фронту не змела з лиця землі відділів УПА. Зручними маневрами, використовуючи великі прогалини в рухомому фронті, подекуди в завзятих боях армійські частини УПА в цілості залишилися на Українських Землях і продовжують боротьбу проти тоталістичної системи імперіялізму за Українську Самостійну Соборну Державу.

.....000.....

НАШ ШЛЯХ

Вересень, 1945. Число 9.

Річник IУ.

ОРГАН
УКРАЇНСЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ ДУМКИ

ХАЙ ЖИВЕ УКРАЇНСЬКА САМОСТІЙНА СОБОРНА ДЕРЖАВА !

ХАЙ ЖИВЕ БОРОТЬБА ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ З МОСКВОЮ !

ВОЛЯ НАРОДАМ - ГІДНІСТЬ ЛЮДИНІ !

&/&/&/&/&/&/&/&

Невмируща владарна воля Української Нації, що казала Твоїм предкам завойовувати світ, водила їх під мури Царгороду, поза Каспій та Вислу, здвигнула могутню Українську Державу, мечем і плугом зазначувала границі своєї владарности, в боротьбі проти орд сповняла історичну місію України, що проявлялись у державницьких чинах і творчих задумах Великих Гетьманів і Геніїв, що піднялись з руїни до нового революційного чину й державного будівництва, що посягає тепер владною рукою по нове життя і творить могутню епоху Українського Націоналізму та наказує Тобі:, встань і борись, слухай і вір, здобувай і перемагай, щоб Україна була знову могутня, як колись і творила нове життя по своїй владарній волі й могутній І Д Е Ї.

&/&/&/&/&/&/&/&/&

ШАНУЙ НАЦІОНАЛІСТИЧНЕ ВИДАННЯ !

НА НЬОГО ЖДУТЬ СОТНІ ТВОЇХ ДРУЗІВ !

БУДЬ ОБЕРЕЖНИЙ - ВОРОГ НЕ СПИТЬ !

/&
-:
хш

Д Р У З І !

Після більш як однорічної перерви, спричиненої масовими арештами організаційних кадрів, а в тім і редакції "Нашого Шляху" - появляється чергове число нашого часопису, що й надалі продовжуватиме свою виховно- усвідомлюючу роботу серед українського робітництва в Німеччині.

Випускаємо його в світ з гарячим бажанням, щоб став він і надалі другом і невідступним порадником нашого робітника на чужині, щоб дозволяв йому піднестися над горе й злидні будня, щоб сповняв його вірою в остаточну перемогу нашої великої Справи, щоб ні на мить не дозволяв йому забути "хто він, яких батьків син, ким, за що закутий".

Ми хочемо бути тим "євшан -зіллям", що пригадуватиме українським скитальцям їх нещасну батьківщину, що горить у кривавій борні й вимагає від них помочі й жертов, для тих, що відцурались своєї справи, ми-буд-мо мементом - пересторогою.

Ми хочемо служити одній великій Справі Визволення Нації, а не групі людей чи партії, й ми пятнуватимемо кожний національний злочин чи несоборницький крок тої чи іншої групи.

Ми хочемо об'єднати кругом нашого часопису все, що творче, активне й прагне єдности.

Ми кличемо під прапори українського соборницького націоналізму все свідоме українське громадянство тут на чужині, всю молодь, що прагне працювати й боротись для України.

Ми знаємо, що лиш спільним об'єднаним зусиллям нам нести тягар визвольної боротьби, що лиш єдиним всеукраїнським фронтом нам розвалити московську тюрму народів.

Ми полишені тільки на власні сили, ніхто нам безінтересовно не поможе, тож кожна витрата національної енергії на міжусобиці й партійні спори - це непростимий злочин перед маєстатом нашої Нації.

Д р у з і !

Окрилені одною великою Ідеєю, сповнені вірою в велике майбутнє нашої нації, в перемогу Правди над Злом, у Воскресення Батьківщини, - ставайте на шлях Української Національної Революції !

Творіть у своїм оточенні гурти симпатиків ОУН ! Поширюйте націоналістичну літературу! Вишколюйте себе, готуйте до завтрішніх завдань! Беріть активну участь у громадсько-суспільній роботі! Засвідчуйте всюди й все свою високу якість боєвиків -революціонерів і суспільників націоналістичного руху! Подайте руку допомоги ще не освідомленим нашим братам із СУЗ! Хай велична національна Ідея завойовує їхні душі! Вливайте в серця своїх українських братів і сестер оптимізм і віру в нашу боротьбу й її остаточний успіх; запалюйте серце української молоді, готуйте кадри визвольного руху!

Україна кличе, катована й мучена нація взиває Вас. Слухайте її голосу, пригадуйте заповіт її великих синів, що впали в боротьбі за неї, слухайте ридань ваших матерів і сестер на згарищах ваших сіл - вони ждуть вас, вони заносять молитви до Всевишнього за вас, вони благословляють вас на дальшу боротьбу.

Кров замучених братів та сльози осиротілих матерів кличуть про пімсту, про віплату.

В и щ е п р а п о р ж о в т о - б л а к и т н и й !
Г о р і с е р ц я в о г н е н н і !
Н а з у с т р і ч В о л і д о в г о ж д а н і й !

До бою з червоним варваром за правду, за волю, за честь !
Хай живе єдиний визвольний фронт українського народу !
Хай живе Організація Українських Націоналістів - бойовий авангард в и з в о л ь н о ї б о р о т ь б и !

/&/&/&/&/&/&/

Ч - ко.

М И Й Д Е М !

Ми йдем і йдем, ми - хвилі в морі, -
Вперед- вперед під бреньніт струн,
І на незміряним просторі
Зіллємся враз в страшний бурун.

Ми йдем і йдем, ми - вітри в полі!
Нас не зляка густий туман,
Бо на широкому роздолі
Зів'ємся в грізний ураган.

Ми йдем і йдем: в пітьмі вогнями
Сягаєм ми до наших меж
І над ворожими полками
Засвітим огнища пожеж.

Ми йдем і йдем, ми - військо дуже,
Вперед ідем на ворогів,
Тому за всі стихії, друже,
Страшніший їм святий наш гнів !!

/&/&/&/&/&/&/

"З Д О Б У Д Е Ш У К Р А Ї Н С Ь К У Д Е Р Ж А В У, А Б О

З Г И Н Е Ш У Б О Р О Т Ь Б І З А Н Е Ї !" -

/&/&/&/&/&/&/&/
-:-:-:-:-:-:-:-

К О М У Н І К А Т ч. 2.

Всеукраїнської Національної Ради.

Поточні тижні, що завершують перший рік нової еміграції, є тим терміном, що примушує багатьох політично думаючих українців -емігрантів кинути погляд на минуле і зробити перший підсумок тим фільбальним подіям, що так жорстоко столочили Україну й нині знову кинули її з рабства націонал-соціялістичного в рабство московського імперіялізму.

Загально оцінюючи ситуацію останніх років, треба визнати, що Україна в крайньо- несприятливому для неї збігові міжнародньо- політичних обставин була в стані об'єкту , головна за який ішла боротьба. Як національно -суверенний суб'єкт вона здобулася на велике напруження своїх революційно -конструктивних сил в напрямку здобуття суверенности державницької, але не спромоглася проте перебороти інерції кількох століть. Одначе помилкою було б думати, що українство нині перебуває в цілковитому відступі. Навпаки, останній рік, рік нової большевицької окупації, започаткував під керівництвом Всеукраїнської Національної Ради на Рідних Землях такі процеси, що в майбутньому зможуть стати певнішою, ніж до тепер, суб'єктивною підставою національно- державницького визволення українського народу.

В парі з тим і йшли заходи Всеукраїнської Національної Ради на міжнародньо-дипломатичному форумі, заходи, ціллю яких є прокла... шляхи на майбутнє для українства в опінії чужоземних мірода...них кіл.

Нині Всеукраїнська Національна Рада, що в основній своїй частині діє на рідних землях, без зайвого галасу, але ділово, непинно метогично розбудовує українські визвольні можливости в Краю і стає, таким чином, одним із визначаючих український революційний процес факторів, а тим самим поволі здобуває все більші шанси підпорядкувати своєму організуючому впливові все справді конструктивно -революційне в українському житті.

Всеукраїнська Національна Рада не йде шляхом гучної пропаганди, хоч вона має значні висліди своєї чотирорічної діяльности.

Свою генезу веде Всеукраїнська Національна Рада від Української Національної Ради, заснованої в Києві 5.жовтня 1941.р. представниками всіх земель Соборної України / Київ, Дніпропетровське, Житомир, Полтава, Кременчук, Миколаїв, Вінниця, Умань, Кам'янець Подільський, Чернігів, Львів, Буковина, Кубань, Карпатська Україна/. Українська Національна Рада відразу намагалася поставити німецьких окупантів перед доконаним фактом широкої розбудови національно- державницького життя і тим примусити їх визнати Українську Державу. З цією метою розгорнено було широку діяльність в площині адміністративній /Українські Міські Управи/, військовій /заснування українських військових клюбів ум.П.Полуботка, військове виховання молоді через заснування " Пластів", "Січей"/, господарській /розгорнення широкої мережі споживчої і кредитової кооперації,/ культурного життя /заходи за відновлення Всеукраїнської Академії Наук, відкриття Київського Університету, цілого ряду інших ВИШ-ів, багатьох середніх і початкових шкіл, розбудова преси/, суспільної опіки /"Український Червоний Хрест" у Києві, Дніпропетровську/, налагодження професійно-становного життя /Спілка Інженерів, Гірників тощо/, церкви /заснування Української Церковної Ради/ тощо.... Ця робота велася з великим успіхом і революційним розмахом, в перший момент заскочила німців несподіванкою, спричинилася до їх розгублености в поставі до українства, але вже на-прикінці 1941.р. почалися гарячкові поліційні репресії проти всіх виявів українського національного життя.

Така політична ситуація змусила Українську Національну Раду перейти на нелегальне становище. В січні 1942 р. деякі видніші члени Української Національної Ради вислали на руки відповідальних чинників німецького уряду два рішучі гострі протести проти німецької колонізаторської політики. Відповіддю на це було посилення кривавого терору загарбників, у вирі якого в катівнях гештапо загинули ряд членів УНРади: зокрема посадник м. Полтави - Борковський, репрезентант Карпатської України редактор Іван Рогач, посадник м. Києва - проф. Багазій, голова спілки українських письменників поетеса Олена Теліга, представник від Кубані Харитя Кононенко, представник Житомира Антін Барановський і багато інших. 22. ІУ. 1944 р. Українську Національну Раду реорганізовано з узгляднєнням нової дійсности, що насунулася на Україну у вигляді поновленої московської окупації. Реорганізована і поповнена визначними українськими авторитетами Львівської Національної Ради на чолі з Митрополитом Андреєм Шептицьким і представниками Національної Ради Карпатської України, Українська Національна Рада приняла назву: Всеукраїнської.

З того часу почалася нова систематична праця в Краю і на еміграції, пристосована до політичних обставин.

Всеукраїнська Національна Рада, свідома величезних труднощів, що стоять на шляху нашого визволення, впевнено дивиться в українське майбутнє і твердо кермує стерном Української Національної Революції.

В першу річницю виходу нової еміграції з Рідних Земель - Українська Національна Рада передає політичним емігрантам братерський привіт від революціонерів Краю і закликає до мужньої боротьби, до витривалости, до розгортання всієї роботи під кутом посилення визвольних змагань на окупованих просторах України.

1. УІІІ. 1945 р. Інформ. Сектор ВУНРади.

-"-

"ВОЛЯ УКРАЇНИ АБО СМЕРТЬ!"

М. Міхновський.

-"-

Проф. Т. Як.

УКРАЇНСЬКА НАЦІЯ

Початки української нації коріняться в сивій давнині. За часів княжої доби українська нація виступає як досить уформована цілість. Вже тоді набирають виразности в українців ті основні особливості, що характеризують націю. - Якщо в Х. віці ще помітні племінні різниці між полянами, дулібами, деревлянами, сіверянами та інш., то в ХІ. віці такі різниці вже остаточно затираються. Поняття "Руської Землі" охоплює собою всі південно- східні слов'янські племена, між якими заходять тісні духово- культурні, політичні й господарські взаємини. Всіх їх сполучує свідомість політичної єдности в протиставленні як до дикого надчорноморського степу, опанованого кочовиками, так і до варварської півночі, в якій вже тоді починала формуватися [illegible]. В нашому першому літописі - в "Повести временних літ" - знаходимо вже розуміння відмежованости українських земель, очолених Києвом, від північно -східніх слов'ян, що давали початок москвинам.

Історію нашої батьківщини літописець починає легендою про відвідання апостолом Андрієм Наддніпрянщини. За оповіданнями літописця

апостол Андрій благословляє гори над Дніпром, водружає на них хрест там де пізніше виник Київ, і пророкує, що на цьому обшарі виросте велике та славне місто. - Потрапивши до Новгорода, апостол Андрій, як каже літописець, був здивований звичаями новгородців митися в задушливо - гарячих лазнях і при тому хльоскати себе майже до непритомности лозиною. Йому не зрозуміло було, чому люди, що їх ніхто не мучить, самі себе мучать.

Легенда цікава тим, що в ній яскраво виявився український патріотизм автора / отже, очевидно, й того середовища, в якому автор обертався/. Для літописця Київ - святе місто, освячене благословенством і пророцтвом апостола. До новгородців же, що в районі озера Ільмена становили один з центрів формування московитів, літописець ставиться із зневажливою іронією, в якій бачимо психологічну відчуженість. Очевидно , вже тоді наші предки досить виразно відчували свою окремішність від північних сусідів.

Як глибоко українці княжої доби переймалися національними почуттями, з якою яскравістю розуміли вони органічність, натуральність національного інстинкту, свідчить чудова поетична легенда, переповіджена літописцем у "Галицько- Волинському літописі".

Половецький отрок - оповідає легенда - за молодих років був узятий до полону. Вихований на чужих землях, він цілковито забув свій рідний край, розлогі степи половецькі, кочовниче плем'я своє і власну родину. Батько його половецький хан Сирчан, посилає від себе людину, якій доручає вирвати отрока з полону. Але отрок не хоче повертати до-дому. В новій батьківщині він почувається добре. Всі почуття до власного рідного краю заснули в ньому. Післанець розповідає йому про батька,про розкоші половецького краю, співає йому половецьких пісень. Але ніщо не може порушити мертвого спокою отрока, ніщо не зворушує його. Тоді дає післанець отрокові понюхати степової травиЄвшану. І сталося чудо. Мов ужалений схопився хлопець. Запалали вогнем його очі. Перед його духовим зором раптом повстала його батьківщина у всій своїй величній красі. Розлогий степ з повною травою, половецькі гарби, дикі гаркаві вигуки рідних людей.І, немов упоєний якимсь чаром, спішить отрок зо своїм проводирем туди, де жде на нього рідний батько.

Легенда вражає кожного тим глибоким змістом, що закладений в неї. Тодішні українці, як бачимо, розуміли, що національне почуття - це духова особливість природи людини, що національний інстинкт корінитЬся глибоко в душі, що він є непереможний, що він здатний опанувати людину цілком, без останку. Якщо таке почуття підноситься в легенді як ідеальне, то безперечно воно було властиве кращим українським людям того часу.

Коли вчитаємося в славно- звісне "Слово о Полку Ігоревім", також помітимо, що невідомий автор цього твору наскрізь перейнятий національним почуттям. Він живе стражданням і болями української землі. Її слава підносить його на вершини патосу, а її упадок під тиском "поганих половчан" викликає в ньому глибоку скорбь. Його болить те,що в українській землі немає згоди між князями. Йому близькі не тільки інтереси князя та його дружини, він турбується також про долю "ратая" селянина. Кожним нервом своїм відчуває він єдність "землі руської", єдність Чернігова, Новгорода Сіверського, Києва, Галича. Всі його мрії й заклики спрямовані в один бік, в бік піднесення політичної могутности Київської Руси - України. Коли національне почуття єднається з політичною мудрістю й політичною активністю, ми маємо свідому національну волю, що перетворює народність у націю.

Саме "Слово о Полку Ігоревім" - є виразом свідомої національної волі отже, безперечним доказом того, що українці вже за княжих часів оформлювалися з народу в націю.

Нація москвинів набрала цілком виразного обличчя значно пізніше ніж українська. Процес її викристалізування припадає на XI. і XII.вв. За своєю расовою природою москвини - мішанці слов'янської та фінської крови. Слов'янський первень москвинів - це племена кривичів, полочан, та новгородських славян. Головною й біологічною основою москвинів стали фінські племена: Чудь, Лів, Водь, Ям, Весь, Перм, Меря, Мурома, Мокша, Мещера, Черміси, Югра, Печора, Корель, Зеряни, Самоядь, Ерза та інш.

Слов'янсько-фінське походження засвідчують дані археології, речові докази, проти яких сперечатися не доводиться. Видатний знавець російських археологічних даних проф. Спіцин в своїй праці "Владимирскеє кургани" - зазначає: "Могил Х.віку можна було б приписати південно - руським /тобто українській області/ і середньо-руським/тобто білоруським/ племенам, у Володимирській області /центрально-московській/ нема".

Московський історик П.М. Мілюков пише: "... трудно було б шукати наших предків, як це робили московські історики - націоналісти, між кочовими племенами російського півдня /цебто України - наша прим./.. там відбувалися інші процеси, й московська національна традиція - навіть і не свідомо - туди не доходить". "Згідно з усіми визнаками, ... в лісній смузі горішніх доплив Дніпра й зараз на схід від нього, минаючи степ, у напрямку до Оки й Волги, сусідували з русько-слов'янськими племенами фінські й тюркські. Брак географічних перешкод, єдність будови східньої рівнини, виявилися могутніми об'єднуючими принципами. Поступово посуваючись вгору по рікам до вододборів, а потім переходячи в другі басейни, руські колоністи повільно розселювались між чужими племенами, передаючи їм свою мову, засвоюючи їх фізичну зовнішність".

Цілковиту відрубність москвинів за часів їхнього формування від українців стверджують вчені Кисняков, Любавський, Смирнов, тощо...

Північно-східні слов'яни перед тим як злилися з фінами, не створили жодних значних духово-культурних цінностей, не виробили власної цивілізації. Винятком з цього були новгородці, де виникали зародки оригінальної північно- слов'янської культури, які були нещадно, майже безслідно знищені згодом Москвою, коли "Господин Великий Новгород" став московською провінцією.

Не маючи власних культурних та державно-творчих традицій, москвини перейняли їх від нас, з України. Так перейняті були наші книги, наші поетичні легенди, цілий ряд особливостей нашої матеріяльної культури. Доходило до того, що переймало навіть назви наших міст /Володимир, Галич, тощо/. Москвинам здавалося, що коли вони запозичать з України зовнішній вигляд її культури, то це піднесе їхню молоду державність на рівень могутности Київської Руси. Тому в Володимирі Суздальському з'являються Золоті Ворота, річка Либедь, тощо. Дуже важне тут підкреслити, що предки нинішніх москвинів у жодній мірі не були співтворцями культури й цивілізації Київської Руси. Історія Київської Руси - це тільки історія України.

Московщина на зорі свого історичного життя не мала нічого величнього, нічого такого, що ставило б непроминаючу вічну цінність, а не маючи - намагалася привласнити так, як привласнила собі старовинну Українську назву Русь. Національна амбіція москаля вимагала того, щоб виводити генезу московської нації від вихіднів і південно- східнього словянства.

Москвинові треба було бодай фальшивими аргументами довести свої культурно- творчі здатності в давному минулому. Але теорія "общих историков русской истории" має грунт не тільки в амбіціях москвинів. Ця теорія потрібна їм також для виправдання своєї агресії на Україну. Бо, якщо припустити, що росіяни й українці мають в своєму минулому цілі століття спільної духової творчости, то це означатиме, що між ними ще й нині повинно залишитися багато спільного з тих давніх часів. На цьому вже легко грунтувати й ідею "единой неделимой" чи то в її старій білогвардійській, чи в новій большевицький варіяції.

Саме так і роблять нині новітні білогвардійці з "русской освободительной армии", коли проголошують Володимирів Тризуб "обще-русскою национальною емблемою", або большевики, коли гучно святкують в М... та Ленінграді ювілей "Слово о Полку Ігоревім" як пам'ятника общерусской культури". - Весь цей галас навколо "общерусскости" робиться з єдиною метою затуманити свідомість українця, запевнити його, що різниці між українцями й росіянами не такі вже органічні, не такі вже характерні, що власне немає рації українцеві дбати про власну державність, відмежовуватися від "братнього народу", що в давньому минулому українці не мали майже нічого спільного з москвинами, ми довели, посилаючися на тих російських учених, для яких інтереси істотної науки стоять вище понад всякі інші міркування, тепер же переходячи до аналізи основних національно - расових особливостей українців , ми ввесь час підкреслюватимемо те, чим відрізняються українці всіх часів, всіх епох від москалів.

Звернемося насамперед до даних антропології. Тут виявляється, що фізичними особливостями українці дуже відрізняються не тільки від росіян, але й від поляків. Французький учений Амі поділяє словян на дві групи. До першої зараховує він поляків, білорусів та москалів. Серед цієї групи переважають особи ясно-волосі та ясноокі, довгоголові низького росту. Друга група обіймає сербів,хорватів,словінців,чехів, словаків та українців. Тут переважає темноокість, темне волосся,круглоголовість,високий ріст. Багаторічні дослідження проф.Петербурзького університету Хв. Вовка, засновані на численних антропометричних вимірах, цілком стверджують і детайлізують погляди проф. Амі. В результаті вислідів Хв.Вовка встановлено ряд антропологічних примет, що ними дуже помітно відрізняються українці від росіян. Досвіди доказують, що домішки фінсько-турксьої крови істотно віддалила росіян від народів Европи й наблизила до Азії. Щодо українців, то вони як за даними Амі, так і за даними проф.Вовка, зберегли свою старовинну динарську расову основу. Так в самій фізичній зовнішності виявляється своєрідність українського національного типу. Коли перейдемо до розгляду внутрішньої духової специфіки нашої нації, то тут мусимо зазначити передовсім,що духовий світ нації безмежно складний і багатий, як складне й багате життя в цілому. Немов у гігантському калейдоскопі, миготять у цьому національному житті різноманітні явища, виникають і зникають сповнені суперечностей, взаємодоповнюючого змісту. Кожна особливість,така своєрідна й неповторна, становить певне кільце в безконечному ланцюгу, що зветься нацією. І кожна людина попри всю свою неповторність має в собі щось спільне для інших. Якщо розглянутися в цих спільних моментах, якщо систематизувати близькі поміж себе явища духового життя,то можна зрештою встановити основні духові риси національности, що живуть в ній тривало та вічно. Таке вивчення духових національних особливостей щойно починається, але вже й нині можна встановити певні сталі ознаки української нації та порівняти духове обличчя з обличчям бодай москвинів. /Продовження слідує/.

ТВОЇМ НАЙВИЩИМ ДОБРОМ І ТВОЄЮ ЧЕСТЮ є СИЛА Й ВЕЛИЧ ТВОЄЇ НАЦІЇ.

В ЧЕТВЕРТУ РІЧНИЦЮ.

/ Пам'яті Сеника -Грибівського й Миколи Сціборського/.

"...На Ваших могилах хрести похилились,
Калина зігнулась до долу,
Спіть орли -соколи, ми гострімо зброю
І ждемо на поклик: до бою!!

Вже минає четвертий рік з дня Житомирської трагедії - трагічного кінця бл. п. Омеляна Сеника -Грибівського й інж.Миколи Сціборського, - та ані час, ані драматичність останніх світових подій не можуть затерти гарячої крови з Житомирського бруку. З одноковою силою, як і чотири роки тому, плистиме кров як заповіт і дороговказ в жилах у нас - революціонерів і українців.

В смерті Сеника й Сціборського ніби наповнюється проба, через яку мусіла перейти українська національна революція. Полковника Евгена Коновальця забив ворог з о в н і ш н і й, його учнів - Сеника й Сціборського забито рукою у к р а ї н ц я стрілами ззаду. Щоб знищити наступ української національної революції в час, коли ця революція перейшла до розгорнення на цілу широчінь українського материка - ворогові, видко, не вистарчало підступних ударів знадовні, треба було розсадити Рух - уосіблення цілої України - зсередини. На українську кров мала стати українська -ж кров, н а б р а т а б р а т.

І дійсно, 1.вересня 1941р. Омелян Сеник -Грибівський -велике серце Організації - й Микола Сціборський - її великий ідеологічний будівник - перестають жити. 1.вересня двоє мужів, що несли з далекого світу на свій ще невідомий, темний суходол світоч національної революції, умирають від підступної "української" кулі.. На українську землю налягає знову страшлива братовбивча тінь, тінь Святополка -Окаяного; з безвісті віків піднімається дух руїни - дух Пушкаря й Кочубея. Доконується зрада України й революції. Бо саме в Житомирі українське гуляйпілля - байдуже, з яких причин /чи з пихи, чи за бусурманські ласощі, чи просто з відчуття своєї творчої нікчемности/, переступило останні межі революційної,національної і - прямо - людської правди, стаючи вільним чи невільним знаряддям ворожого світу. Вбивство бл.п. Сеника й Сціборського не тільки, що мало забрати з українських лав у відповідальний момент української історії двох її передових мужів, мало воно також перед цілим українським суходолом - його східньою частиною, довгі роки позбавленого власного політичного життя - скомпромітувати українську визвольну ідею, як таку, - цілу революційно-політичну українську дійсність представити - за відомим ворожим рецептом - як дійсність"головорізів і бандитів"

Але якимсь тайним змислом вже в самому Житомирі відчули широкі маси, щ о першого вересня сталось, д е правда. Й ані живі свідки тих трагічних днів - навряд чи бачили колинебудь зворушливіше прощання з мертвим, ніж як прощався з невинно убитими Сеником і Сціборським Житомир - рідне місто Сціборського, їхній останній спільний перестанок в дорозі на Київ... Ніби сама рідна Земля взяла тут під захист своїх Синів...

Кілька днів стояла зимна осіння погода з вітром. А в день похорону, після-полудня зчинилася буря. Серед густої зливи рухався

помалу розбитими й попаленими вулицями міста похоронний поїзд - дві труни на плечах друзів Покійних, священик, хоругви, хор і довгі тисячі людей з китицями, вінками, жалібними стрічками, - люди з Житомира й далекої провінції, міщане, робітники, селяни, старі й молоді... Що привело в дощ і бурю їх аж сюди ? Який світлий геній відкрив їхнім серцям тайну цієї нової національної містерії, якої вони також ставали тепер співучасниками? А коли на вічний відпочинок біля Житомирського, щоперва очищеного від довголітньої наруги, храму поруч місця, де ще за Визвольної Війни поховано кількох розстріляних українських воїнів, опускали тіла Сеника й Сціборського, все, здавалось, плакало - небо, земля, люди ... Прощалися з тілом, але починали, здавалося, вірити на цім може першому по довгих літах християнському похороні - в переможну силу й безсмертя духа.

x x
x

Минуло з того часу повні чотири роки. Багато нової української крови поплило - далеко від нас лежить у згарищах і руїнах наша земля... Знесвячено й Могили Житомирські, жахлива доля Українських Могил !

Могили знесвячено, та духа не забито. Вбивство Сеника й Сціборського мало зневірити нас, а воно налило тільки нової, сильної вірою, що українська революція, а з нею й ціла Українська Нація дійде таки переможно до своєї столиці - Києва.

В. Л.

-"-

ТВОЄЮ НАЙБІЛЬШОЮ ЛЮБОВ'Ю Є УКРАЇНСЬКА НАЦІЯ І УВАЖАЙ СВОЇМИ БРАТАМИ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛЬНОТИ.

-"-

Олег Ольжич.

Не світлий спокій дорогих глибин
Прозорої і чистої науки,
Не золоті натхнення орхідеї
З ласкавості незмірної своєї, -
Пошли мені, молюся, дар один:

В ім'я її прийняти мужньо муки
І в грізні дні затяжної розплати
В шинелі сірій вмерти від гранати.

x x
x

Анко.

ЗАВДАННЯ НАШОЇ ЕМІГРАЦІЇ.

Світова хуртовина, що перед шости роками схвилювала українські маси, влила в них струю надій і сподівань, вже за нами. Однак закінчилася вона для нас трагічно.

Перед нами сьогодні важливі, як ніколи завдання, бо опинились ми серед дуже важких обставин. - На перший погляд політична наша дійсність видається дуже чорною. Наша скривавлена батьківщина стогне в найгіршій окупації, здавалось би, що на віки взяла її в свої цупкі окови. Народ наш розбитий. - Ми, маленька горстка великого народу, опинилися на чужині, віддалені від рідної землі, без всякої матеріяльної основи для дальшого існування. Здавалось би, що іншого виходу для нас сьогодні немає, як тільки хапатися першої-ліпшої можливости для фізичного животіння та, вирікшись усіх своїх ідеалів, не признаючися навіть до свойого національного імени, старатися спокійно жити, не пригадуючи нікому про своє існування. І не бачать іншого виходу ті, що й досі в інших і далко кращих обставинах не знали іншого життевого шляху. Це вихід для рабів духа, які всюди, на кожному кроці вбачають небезпеку для свойого марного єства. Це вихід для тих, що живуть не життям загалу, але життям власного шлунка й власної кишені.

Але ми бачимо нашу теперішню дійсність дещо інакшою, глядимо на неї іншими очима. Нам не підходить цей, здавалось би, одинокий вихід. Не підуть на цей шлях ті, яких дотеперішний життевий шлях веде через тюрми, шибениці, заслання, табори праці, чи ліс, яких кожний життевий здобуток мусів бути окуплений твердою боротьбою з жорстокою дійсністю.

Хоча теперішня дійсність може нам і наганяти хвилини зневіри, але це тільки на момент, бо розум наш, наші прочуття, наша віра кажуть нам щось іншого. Вони нам кажуть, що нам не вільно вже тепер опускати рук. Вони нам нашіптують, що це, що почалося на наших землях шість років тому, ще не закінчене, що наша пісонька ще не проспівана, що нам ще не вільно сьогодні сказати цього трагічного слова: "пропало." - А це дає нам силу видержати, це спонукує нас до виконування наших нинішних завдань. А вони важкі й великі.

Які ж це завдання ?

В першу чергу ми мусимо усвідомити собі, що ми викинені воєнною хуртовиною з рідної землі, опинилися на чужині й тепер найбільшою українською політичною еміграцією, а до того живемо серед найважчих обставин, в яких не доводилося жити жодній з наших еміграцій. За нами немає сьогодні ні клаптика вільної української землі. Наша сила мусить бути в нас самих, в нашій ідеї, в силі наших характерів. Це мусимо усвідомити собі, про це мусимо усвідомлювати інших.-

Дальше: ще вчора були ми товпою з різними надіями, аспіраціями, чи комбінаціями. Ще вчора були ми масою, силою привезених, чи добровільно прибулих українських селян і робітників, студентів, учених, діячів, насильно загорнених воєнними подіями, чи добровільно шукаючих тут перед ними охорони.

Та хід подій, їхне закінчення й нинішній їхній стан змінив наше положення й поставив нас усіх під прапор українського політичного емігранта. І це саме є найпекучішим нашим нинішним завданням: ми мусимо усвідомити собі, що ми вже перестали бути вчорашньою різношерстною масою, а стали політичною еміграцією. Про це мусимо усвідомити й українську масу, яка не розуміє ще нинішньої дійсности, не здає собі ще справи зо своєї ролі, зо своїх теперішних завдань.

Ця праця паде на українську інтелігенцію. Важке але й вдячне завдання. Завдання за виконання, чи невиконання якого буде про нас згадувати з признанням чи осудом українська історія. Ми не смісмо забувати, що сьогодні на нас глядить світ. Глядить і дивується з нашої постави, з нашого рішення. Йому було це не зрозумілим, чому ми відмовились повертатися до батьківщини, до цієї батьківщини, про яку кожний мріє в глибині своєї душі. Та поволи зачинає світ нас уже розуміти.

Одначе, щоб світ не зрозумів нас хибно, щоб по наших невідповідних чаком ділах не судив нашого імени, щоб по самолюбстві одиниць не кинув тіни на святість й велич жертви загалу, ми мусимо стати гідні імени українського політичного емігранта.

Що ж вимагає від нас теперішня дійсність ? - В першій мірі мусять вже остаточно щезнути з нашого життя всякі загумінкові, регіональні патріотизми, а на їхнє місце мусить прийти один український всенаціональний патріотизм. На місце лемка, галичанина, волиняка, буковинця, закарпаття, чи наддніпрянця, має прийти у к р а ї н е ц ь з одним серцем, одним намаганням, однією мовою. - Стара це, й давно вже обговорювана проблема Стара своєю тематикою, але вічно актуальна своєю дійсністю. Тому, коли ми бачимо це своє лихо мусимо оголоси и йому боротьбу - й то аж до перемоги. І щойно тоді, коли наша боротьба увінчається успіхом, ми зможемо сказати, що одне з наших завдань ми вже виконали, що ми здобули одну частину обличчя українського політичного емігранта.

Гляньмо на себе ближче. Чи ж нема в нас різних груп, чи групок, що гонені амбіціонерством, себе поборюють ?Чи ж нема в нас охоти ненавидіти другого українця, який не є прихильником наших політичних поглядів, що він має свою, іншу думку, що не хоче покоритися нашим, на нашу думку найкращим параграфам ?

На жаль так і є...

Ми забуваємося, що ми всі члени одного тіла, що в нас усіх пливе одна кров, що наші змагання, хоча ведуть різними дорогами, доводять в результаті до однієї цілі.

Знову стара, але вічно актуальна внас тема. І скаже хтось: "Як тут зарадити? Як можна, знаючи українську вдачу, переконати другого українця про правильність якоїсь думки ?"

Та нема, як то кажуть, ситуації, з якої не було б виходу. Так само й тут. Треба тільки доброї волі занехати свої власні переконання в глибині душі, не видвигаймо їх на зовні, не накидаймо їх другим, як також не відбираймо другим їхніх переконань - а напевно знайдемо спільну мову зо всіми, якщо всі поставимо собі одне спільне завдання. А тим завданням під сучасну пору повинно тільки бути д о б р о й ч е с т ь у к р а ї н с ь к о г о і м е н и.

Миж мусимо усвідомити собі, що всі ми йдемо до одної цілі, всім нам зарівно ясної й дорогої. Ми бачимо в перспективі далечини, що наші дороги, чи поодинокі стежки, хоч при старті йдуть у різних напрямах, часом здавалось би, протилежних, при меті вони всі сходяться в один шлях. Чому ж ми маємо ставити за принцип, що тільки наша а нічия інша дорога правильна ? Чому маємо милити путників підпилявши дороговкази ?Чому маємо на чужих дорогах копати поперечні рови ? Чому кожний хто не йде нашим шляхом, мусить бути нашим ворогом, гіршим занас українцем?

А коли ми й це усвідомимо собі, коли пізнаємо наші дотеперішні хиби й повною ходою приступимо до їх усунення, тоду всі наші дотеперішні шляхи, чи поодинокі стежки зійдуться в один широкий битий шлях. Тодіми здобудемо й другу частину обличчя українського емігранта.

А це одне з найважніших, а заразом й найважчих наших завдань: створити новий тип українського політичного емігранта. Мусимо створити тип українського емігранта, що був би свідомий цього, чого він опинився сьогодні на чужині й якого ця чужина шанувала б й поважала б.

Нам не треба емігрантів "хитрих малоросів", безхребетників, спекулянтів, чидоробкевичів. ми ж не приїхали сюди для наживи, для заробітку. - Нам обставини не дозволяють вернутися до нашої батьківщини за якою всі тужимо, й ми мусимо прихилити собі ті обставини, змінити їх. А цього доконаємо тільки жертвенною працею, маючи на оці тільки добро свойого народу.

Ми мусимо створити тип українського емігранта, який не забував би про це, що там в батьківщині, його батьки й брати, залишилися під чоботом займанця несуть найважчі жертви, жертви тіла й крови, і що одинокий рятунок бачать в тій горстці, яким пощастило оминути пут неволі і в ім'я допомоги своїй батьківщині, своїм батькам і братам, український емігрант мусить бути також готовий на всякі жертви, яких вимагатиме від нього теперішня хвиля. Не для себе пішли ми на чужину, не для власного зарібку, а на це, щоб рятувати себе для батьківщини. І для цієї батьківщини ми мусимо віддати всі свої сили, всю свою працю. Отже, підсумовуючи все це треба собі сказати: мусимо творити новий тип українського політичного емігранта, який розумів би здушити в собі всі егоїстичні стремління, чи почування, а підпорядкувати себе тільки виключно в службі для добра загалові. А тоді напевно без огляду на особисті переконання, чи намагання, всі без винятку, знайдемо спільну мову в усіх справах, тоді щойно можемо гордо показати світові своє чоло й вимагати для нас пошани й зрозуміння.

І тоді напевно стомилевими кроками прибуде до нас всіми нами очікувана хвиля, хвиля повороту до вільної батьківщини.

-"-

"ВОЛЯ УКРАЇНИ АБО СМЕРТЬ"

М.Міхновський.

-"-

І.Мальчевський.

x x
x

"...І неситий не виоре
на дні моря поля..."

В житті українського народу завжди відогравала культура виїмкову ролю. Саму ідею українського національного відродження висловила з незрівняною красою та силою муза Шевченкова. Національний заповіт Шевченка - "Кайдани порвіте, і вражою злою кров'ю волю окропіте!..." - старалися здійснити в значній мірі якраз кращі Шевченкові наступники на літературному полі - Іван Франко, Леся Українка, О.Олесь...

Свого високого післанництва не зрадила українська культура і в найновіший історичний період.

Що брутальніш після першої світової війни душили нас чотири займанці, то відважніш протиставились їм духові сили народу. Позбавлені майже цілковито зовнішного політичного життя, ми тим міцніш розбудували культурні варстати. Українська література, наука, школа довгі роки не тільки, що витримували на собі шалене тиснення ворожих режимів

але здобувати все нові духові й матеріяльні позиції. Діяльність письменника Хвильового мусіла 1929р. бути схарактеризована самим "найулюбленішим вождем" як діяльність, що загрожує існуванню цілої його "необоятної" імперії!...

Безсилий опанувати українським культурним процесом згори, ворог приступив врешті до масового фізичного винищування носіїв цього процесу. Мартирологія, яку зазнала українська культура в двох минулих десятиліттях навряд чи в історії людства знайде собі рівну!..

Але, коли винищували людей на одним окупованім терені, то виростали л ю д и н о в і на другім, ще з більшою вірою в свою національну правду, й з ще більшою волею здійснити цю правду в світі. Так, коли кінцем минулого десятиліття ніби пригашений був "на завше" вогонь українського національного слова на Сході, то тим дужче запалав цей вогонь на українському Заході.

Впали Косинки, Хвильові, Зерови, але на їх місце стали Ольжичі, Теліги, Ірлявські, Чирські, та українське слово жило -росло і міцніло з ними й в них далі. - І саме цим людям, що вже були власними дітьми найвищого українського суспільно- політичного чинника - організованого націоналізму, - положене було долею стати на передові позиції цілого духового українського фронту в його боротьбі з новим смертельним ворогом України. Саме їм прийшлось засвідчити собою, що Україна таки не потребує говорити "по німецькому наказу", бо її власне Слово невмируще.

Подіям, які відогравались в українській дійсності за німецької каторги буде без сумніву, присвячена належна увага в нашій публіцистиці, історії, літературі мемуарній, тощо. Не омине ця увага й ділянки культури. Буде докладно й повно насвітлена роля "націонал-соціялістичних культур -трегерів" з Заходу в ділі тотального ..нищення нашої національної культури.

Страшний це буде бламаж!

А л е у к р а ї н с ь к и й н а р о д щ е м о ж е с т р а ш н і ш і з р о б и т ь д л я с в о є ї м а й б у т н ь о ї п р а к т и к и з н ь о г о в и с н о в к и!...

-"-

ЗНАЙ, ЩО НАЙКРАЩОЮ ОЗНАКОЮ УКРАЇНЦЯ Є МУЖНІЙ ХАРАКТЕР І ВОЯЦЬКА ЧЕСТЬ, А ОХОРОНОЮ У К Р А Ї Н И МЕЧ!

-"-

П.Лемко.

М И Й Д Е М О Ш Л Я Х О М.

" Ростем, живем у гнів цілому світу,
Встаєм, як фінікс обновлені в огні.!"

В сучасний момент українська людина стає на нові рейки життя -буття та творчого змагу. Загартована в безперервній боротьбі за власне існування й побудову Української Держави - знову стає готовою до дальшої визвольної дії та творчої праці.

Її очі безперервно звернені на криваві події в Рідному Краю, на власну долю й на долю прийдешніх поколінь.

Організовано прямувати визвольним шляхом, видержати на стійці, зберегти себе, постійно удосконалюватися в національно -громадській

та фаховій праці, за всяку ціну допомогти Батьківщині, - ось завдання, що нас ждуть.

Не маючи покищо можливости збройно боротися проти свого віддвічного ворога - окупанта, мужньо готуймось до дальшого творчого змагу посвяти, витривалости, політичного розуму, такту та бойового ризку.

Пам'ятаймо, що наше почуття гідности Нації і своєї особистої чести накладає на нас обов'язок творити те, що має бути в основах Української Суверенної Держави!.

Знаймо, що все не-виразне, нерішуче, все, що за вуглом вітрить та вичікує, чия візьме, вбиває душу, обезсилює волю, викривлює національно -державну ідею !

Щоб класти дверді підвалини під майбутню державну суверенність свого народу, треба відкинути геть політичне скакунство,національну безобличність та орєнтацію на чужу для нього допомогу. І замало бойового внацького запалу, й жертвенности, до цього треба державного вироблення, сили волі, відваги не зійти з раз вибраного визвольного шляху, безмежної віри, та наполегливої праці й впертости в боротьбі.

То ж вроджену нам енергію, активність, сміливість, самопосвяту й вогненний гарт зужиймо на осягнення національної єдности, самоудосконалення, братолюбности, отже організування самих себе при помочі єдиної, сильної та незмінної визвольно-державної сили, що на свойому прапорі виписала гасло: " Самостійна й Суверенна Соборна Українська Держава"!

Гамуймо в собі особисті амбіції; знищім свій антигромадський і руйнуючий інстинкт для творчого національного обєднання, для перемоги! -

А в основному поодиноко й спільно, організовано, планомірно й безупинно гартуймо серця, сталім волю, острімо розум, закалюймо тіла до визвольного бою!

Геть дрібні порахунки й самолюбство! Нам треба людей міцних, твердих, незломних мов граніт, що обновлені в огні державно-революційної праці й боротьби загальні інтереси ставлять вище особистих!

Тоді за поетом скажемо: " Україно, я чую, як Ти встаєш; я бачу, як Ти ростеш, я знаю, як люди Твої йдуть визвольним шляхом у новій дійсності через гнів ворожого світу в національній єдності, за Єдиним Проводом, до Суверенної Держави!".

x x
x

В І С Т І З І С В І Т У.

Б р и т и й с ь к а-й закордонна преса, розглядаючи нещодавно постанову ради УНРРА про те, що організація відбудови й допомоги - нестиме теж допомогу бездержавним - пише: "Представники деяких держав виступили з внеском позбавити права на допомогу бездержавних утікачів.Вони побоюються, що оці втікачі будуть займатися на еміграції ворожою для них роботою. Але так справи ставити не можна. І така була відповідь більшости делегатів. УНРРА - це аполітична інституція, яка несе допомогу найбільш її потребуючим. Постанова її слушна й достойна. Глибока віра беззахисної людини в її /тобто УНРРА/ безсторонність і справедливість знайшли свою підтримку й обгрунтування.

21. с е р п н я,б.р. виступив на засіданні англійського парляменту з великою політичною програмовою промовою Е.Бейвін, британський міністр закордонних справ. Вона являється немов тезами нового соціялістичного уряду у відношенні до світа і тому заслуговує на те велике зацікавлення яке викликала в цілому світі.
Бейвін розпочав свою промову подякою для інших партій за побажання для нього, а зокрема партії праці /лейбур -парті/. На плечах британського уряду спочиває велика відповідальність: щоб ідеальна співпраця, що заіснувала протягом війни між теоріями союзних ген.штабів, продовжувалася, також для справ миру. Алянти мали в війні гігантські втрати, а зокрема СССР велитенські втрати в людях. -

"З орбіти справ війни мусимо" - заявив Бейвін - "якнайскорше перейти до справ миру й відбудови, бо світ, а зокрема визволені держави й народи очікують допомоги. Хай УНРРА, якій даватимемо максимум підтримки, діє активно. Хоч її допомога - ясно - може мати характер, у найкращому випадку, одноразової допомоги яка має розбудити власні зусилля народів до праці й самовідбудови. Ми не знаємо, як довго прийдеться нам піддержувати УНРРА, але існують границі тієї допомоги,границі обслуги й часу. Тому ми кличемо народи боротись самим до власної відбудови...!" "В окупованих частинах Німеччини -сказав Бейвін- "перебуваєть тисячі чужинців і виселених німців. В самій британській зоні є їх ще 1 і чверть мільйона, в тому 644 000 поляків. Тисячі з них ідуть злим шляхом, крадуть, грабують, займаються антисоціяльними вчинками. З одної зони до другої мандрують мільони вирваних з рідних сторін німців, шукають родин і спромоги жити. Цих людей треба якось оселити й дати їм спромогу заробітку." - Переходячи до закордонної політики Великобританії - Бейвін сказав : "Великодержава - в військовому значенні - не може вести закордонної політики, якщо вона не конструктивна. Ми осягнули військову безпеку й мусимо змагати до економічного розвитку. Власне господарська відбудова світу є підставою брит. закордонної політики, що в суті опирається на співпраці між велико - державами. - Харчової кризи в цій зимі , що наближається не переборемо, тому кожен мусить сам собі помогти.
Характеризуючи майбутню брит. політику у відношенні до поодиноких країн, Бейвін сказав: " Проблема Польщі творить одне з найбільших питань европейської політики. Не погоджуюся з думкою Черчіля, що ми відсунули поляків задалеко на Захід. На конференції в Потсдамі Черчіль і я звернули увагу, що на теренах між Західною й Східною Ніссою, відданими полякам, можна би було вирощати багато хліба на допомогу Европі. Остаточні кордони Польщі устійнить мирова конференція. Виринає питання, що буде з 4 - ома мільонами поляків на схід від лінії Керзона ?.

Чи вони там залишаться, чи поїдуть на захід ? На всі ці питання мали ми довгу конференцію з Тимчасовим Варшавським Урядом, й одержали від нього запевнення, що вільні вибори будуть не далі, як на початку 1946 р. - Релігія буде вільна. Ми домагалися, щоб кореспонденти мали право висилати нецензуровані вістки на захід про життя в Польщі, й на це ми одержали згоду. Ми домагалися летунської поштової служби, й вона вже існує. Ми звернули в урочистій формі увагу представників Варшавського Уряду, що не додержання запевнень внесло б заколот у відносини з Англією. В Польщі існуватимуть дуже великі господарські трудноці, які зараз ще годі побороти. Я запитав маршала Сталіна, чи совітські війська будуть відкликані з Польщі, й одержав відповідь, що їх заберуть за винятком невеликих з'єднань, потрібних для охорони шляхів. Лишилася невиясненою справа тайної поліції. Я закликав поляків вертатися до Польщі, чим зроблять своїй справі й батьківщині більшу прислугу, ніж діючи зза кордону. -"

Багато уваги присвятив Бейвін справі Греції, де якраз кілька днів тому премієр Вульгаріс перевів частинну реконструкцію уряду. "Новий грецький Уряд матиме нашу підтримку. Ми, Америка і Франція допомагатимемо їм перевести вибори. Туди поїде мішана комісія длядопомоги. Росія відмовилася від участи в ній. Югословянський Уряд нарікає, нібито греки притискають словянські меншості в північній Греції, та виставив важкі обвинувачення на греків. Одначе ми маємо рапорти від наших військових залог, і вони доказують цілковиту безпідставність тих закидів югославянського Уряду."...

Білгород. - Югославянський конфлікт між марш.Тіто й королем Петром, який перебуває в Лондоні, загострюється. Віцепремієр теперішнього уряду, лідер югословянської демократичної партії, др.МіменҐроль уступив, створюючи через те поважну кабінетну кризу.

Париж. - В Парижі відбувся великий процес проти б.голови уряду Віші, марш.Петена. Після кількаденного процесу Петена засудили на кару смерти, яку де-Ґоль, користаючи з права ласки, замінив на досмертну тюрму.

Осльо. - В столиці Норвегії Осльо йде від 20.8. великий політичний процес проти б.премієра Норвегії з часів нім.окупації -Квіслінґа. Його обвинувачують у видачі норв.військових таємниць німцям ще перед нім.окупацією, та в підготові тієї. Обороняє Квіслінґа провідник визвольного руху в Норвегії - найбільший його політичний ворог.

Москва. - Новий східний кордон Польщі, як повідомляють з Москви перебігає так: від точки, положеної на 0,6 кілометрів на захід від джерел Сяну, на північний захід річкою вгору до місця, що лежить на південь від місцевости Соліна, далі на схід від Перемишля, на захід від Рави Руської до річки Солокії, - тою річкою й Бугом до Немирова-Ялівки. Біловежська Пуща лишається Польщі - і далі до перехрестя литовсько-польсько- східнопруської границь. Ґродно відходить до совєтської Білорусії.

З нашого життя.

Париж. - Як повідомляє наш співробітник, в Парижі знову згуртувалася група української еміграції. Міністр Шульгин, що за нім.окупації був увязнений, працює дальше, створивши Український Комітет. Генер.Удовиченко очолює Союз Вояків. В Парижі працює також журналіст Ковальський, що в останніх роках перебував у Берліні.

Український провід в Парижі установив вже тісний звязок з нашою еміграцією в Англії й Америці.

Британська зона. - Про життя українців в британській окупаційній зоні пише наш інформативний співробітник ось що: нашу редакцію відвідав один із визначних українських громадян британської окупаційної зони й подав нам такі вісті про життя українців під британською владою: життя в брит.окуп.зоні робить цілком нормальне мирове враження. Вже функціонує пошта, й ожив залізничий рух. Головні осередки української еміграції - міста: Гамбург, Гановер й Ґосляр. Тут працюють: Митрополит Полікарп, дир.Луцький, проф.Подільський, др.Гомзин, Др.Янів, посол др.Лисяк , підполк. Т.Омельченко, др.Сушко й інш. Більшість українців забезпечені мешканням й харчами; багато працює в військових кухнях. В усіх українських таборах зразковий лад і дисципліна. Для всіх таборовиків ранком о 7-ій год. й вечером перед спанням обовязкова руханка. В Ґослярі є українська бібліотека. Підготовляють видання англо-українського підручника мови й історії України. Всюди відбуваються культурно -освітні курси. В Гановері дуже активно працює торговельна школа на 100 учнів. Там же й діє добрий український хор під батутою кол.дириг.Київської Поліційної оркестри. Цим хором зацікавився британський майор Іден, небіж кол.британського мін.закордонних справ. Він задумує зорганізувати український хор із 200 співаків і спровадити його на турне до Англії. - В хорі співпрацює також відомий український п'яніст-віртуоз Вадим Кіпа.

Згідно з найновішими відомостями в Канаді й США всі політичні групи, крім комуністів, об'єдналися, щоб створити Комітети по два на кожну країну: один Допомоговий - нашій еміграції, а другий - загально -національний, Політичний. Допомогові Комітети з обох країн між, собою, а Політичні між собою співпрацюють. Вони однозгідно вислали своїх представників у Сан-Франціско.

Б р ю с е л ь. - Допомоговий Комітет в Брюселі виготовив меморіяли до урядів в Лондоні й Вашінґтоні, в яких зясовує справу нашої еміграції і просить признати її "право азилю",.. Відписи меморіялу йдуть до Начальників Військових Управлінь трьох західніх окупаційних зон з листами, в яких проситься : права зноситись з еміграцією в Німеччині, права для неї організуватися, права діставати свою пресу й чути радіо в своїй мові, права священикам обслуговувати своїх вірних.

Через брак зв'язку не можна докладно усталити долі українських частин що їх силою створили німці, як УВВ, СС-дивізія "Галичина", УНА і тд. Відділи УВВ переважно звільнені з полону й далі звільняються; так само УНА. Дивізія "Галичина" перебуває далі в таборах полонених в околицях Кам - Зальцбург, Інсбрук.

"С.О.С." з табору в Кемптен"

Меморіял українців у Кемптен, з дня 7.серпня 1945.р. до Американської Військової Влади міста Мюнхена.

"Ми нижче підписані українці лагеру ч.7. у м.Кемптені заявляємо, що згідно з хартією оборони прав людини й засадою демократичних держав яка полягає на повній свободі особистости, доки вона не є злочинцем, ми не уважаємо за можливе застосування зглядом нас актів перемочі.

Отже згідно з тими засадами заявляємо, що ми не є громадянами Совітського Союзу, а є політичні емігранти, тому до дому не повертаємося і жодних відомостей про свої особи представникам непокликаних до того держав давати не будемо, бо, будучи бездержавниками, не маємо до того жодного громадянського обов'язку. Натомість, не маючи правної охорони як бездержавники, піддаємося юрисдикції міжнародного права

що до охорони прав й особистої свободи людини.

Зі згляду на вище сказане, просимо демократичні уряди Англії та Америки, які провадять боротьбу з метою визволення народів з-під ярма фашизму та надання кожній людині й нації права й волі, - взяти під свою опіку наших дітей, жінок та всіх нас, і дозволити нам працювати та жити й вільно користуватися правом свобідної людини під захистом демократичних держав.

Просимо повище подати до відома парламентам Англії, Америки, Канади, а кромі цього особисто Премієрові Англії п. Етлі й п. Президентові Труманові. -

/слідує 290 підписів/.

/&/&/&/&/&/&/&/&/

З М І С Т.

/&/&/&/&/&/&/&/&/

-:

шош

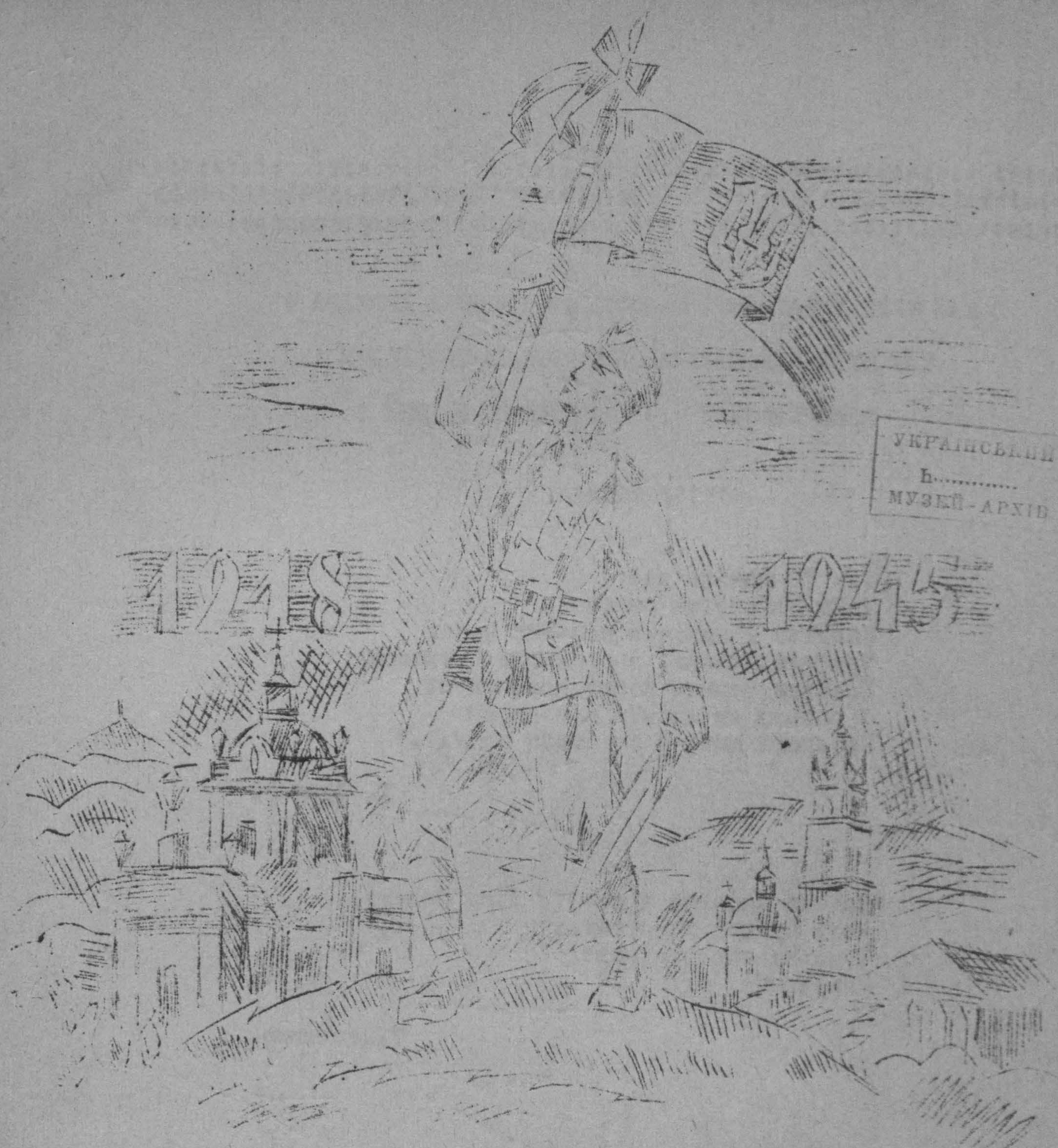
НА КРОВ І СЛАВНУ ПАМ'ЯТЬ ВЕЛИКИХ ЛИЦАРІВ, В ІМ'Я МАЙБУТНІХ ПОКОЛІНЬ ВСЕ І ВСЮДИ ДОСВІДЧУЙ ЧИНОМ ВІРНІСТЬ І ЛЮБОВ УКРАЇНІ, НЕСИ ГОРДО Й НЕПОХИТНО ПРАПОР УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ, ВИСОКО ЦІНИ Й ШАНУЙ ЧЕСТЬ Й ІМ'Я УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ !! -

шо

-:

На правах рукопису.

Ціна 5 РМ.

НАШ ШЛЯХ

ОРГАН
УКРАЇНСЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ
ДУМКИ.

Листопад 1945. Річн. IУ.
Ч: 11.

:ж
!&
ж:ж

ХАЙ ЖИВЕ УКРАЇНСЬКА САМОСТІЙНА СОБОРНА ДЕРЖАВА !

ХАЙ ЖИВЕ УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РЕВОЛЮЦІЯ !

ВОЛЯ НАРОДАМ - ГІДНІСТЬ ЛЮДИНІ !

&!&!&!&!&!&!&!&

"... Та прийде час
І Ти вогнистим видом
Засядеш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ, вперезжешся Бескидом,
Покотиш Чорним Морем гомін волі
І глянеш як хазяїн домовитий
По своїй хаті й по своїм полі..."

І. Франко.

"Встане Україна і розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти..."

Т.Шевченко.

&!&!&!&!&!&!&!&!&

ШАНУЙ НАЦІОНАЛІСТИЧНЕ ВИДАННЯ !

НА НЬОГО ЖДУТЬ СОТНІ ТВОЇХ ДРУЗІВ !

БУДЬ ОБЕРЕЖНИЙ - ВОРОГ НЕ СПИТЬ !

З ХАТИ ДО ХАТИ - З РУК ДО РУК !

З СЕРЦЯ - ДО СЕРЦЯ !

ж:ж
&!&
ж:ж

ЗДОБУДЕШ УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ,
АБО ЗГИНЕШ У ВОРОТЬБІ ЗА НЕЇ !

Р.Мирович.

У СВЯТО ЗРИВУ.

Далеко від Рідного Краю, на згарищах другої світової війни, що закінчилась, щоб дати час двом змагунам приготуватись до остаточного змагу - третьої світової війни - ми, українські емігранти святкуємо 27 -мі роковини 1-го листопаду, сповнені великою вірою в остаточну перемогу нашої Справи.

Він перед нами - "Перший Листопад", цей у вічності буття й життя Української Нації величавий спомин - день, що в історії цілої соборної Української Нації, зокрема-ж її західньої вітки творить нову добу, переломову й настільки важливу для дальшого розвою Української Національної Революції.

Бо він, цей величній й золотистий листопад провесною став в історії поневоленої Західної України, що з хвилиною зродження волі над Дніпром -Славутою, цілим єством своїм і волею непереможною забажала жити життям вольним, від нікого незалежним, як неоділна частина Суверенної Української Держави, що відродилась у революційній стихії 1917-го року.

Вікове бажання західніх українців стати "вольними членами нової великої сім'ї" - Української Держави видвигнув чин - Зрив 1 -го Листопада 1918-го року.

Заманіфестував своєю збройною силою, що через ніч на звалищах старого ладу завела новий стан і владу українського народу поширюючи її на цілу Західню Україну.
Віддітхнула по віковій неволі Західня Украіна , спрямовуючи свої сили на добро, велич і славу об'єднаної величною ідеєю соборности української Нації, що зможе після Першого Листопада провести діло з'єдинення усіх українських земель в одну неподільну Самостійну Соборну Українську Державу.

І тому рік-річно вшановує Нація свій Перший Листопад.

Бо став він для нас пламенним дороговказом на шляху наших змагань і стремлінь за краще завтра Нації.

Бо доказав він нам, що велике хотіння народу, плекане й леліяне роками - віками знайде своє здійснення, маючи відданих на все й без решти вірних своїх синів.

Бо перед світом цілим заманіфестував він, що Україна горда Нація Хмельницького, Мазепи, Орлика, Гонти й Залізняка хоче й буде жити, хоч-би во жлів цілому світу, що хоч ім'я її вдесяте стерте із карт, вона живе невмируща, мов фенікс, що воскресає з попелищ.

На тлі хижої і вогневої епохи воскресають Вони, незабутні Герої Листопадових Днів, постать Вітовського й сотні сірих і непомітних воїнів Національної Революції, що не знеможені довголітною війною, вздрівши історичний момент, сказали своє тверде слово під гуркіт гармат, під клекіт рушниць і скорострілів.

"Українська Нація мусить жити,
навіть, коли б нам треба вмерти..."

І хоча Перший Листопад закінчився нашою фізичною поразкою - він став нашою духовою перемогою.

Бо збудив він приспаного століттями велитня, збудив зов, хотіння й чинне бажання власної державности, що вже ніколи не погасне, а навпаки, зо все зростаючою силою маніфестуватиметься боротьбою в дальшому житті українського народу.

Вділв він те, що спутана найважчими кайданами нація, після своєї воєнної невдачі викресала із себе новий вогонь, нову віру у власне я, у власну величню ідею і поставила на фоні історичного діяння нову силу української дійсности - Український Націоналізм. Отого відроджуючого Фенікса, що в дальшому тягові неприпиненої боротьби викує з побідженого мілітарно народу націю - переможця, націю - моноліт, що зорганізує і збере свої сили, підготовляючи їх до останнього змагу.

Ця заслуга й традиція Першого Листопаду, що якраз у Городі Льва возьме свій початок караюча десниця Воюючої України - Українська Військова Організація. Цей местницький Лицарський Орден Вождя Основоположника Українського Націоналістичного Руху Евгена К о н о в а л ь ц я, Руху, що видасть Героїв тої міри, як Ольга Басараб, Юліян Головінський, Василь Білас та Дмитро Данилишин. Тут візьме свій початок цей орден, що повстав із боєвої традиції Української галицької армії, Січових Стрільців, Гайдамаків і Чорношличників, що доказав і як регулярна армія і як підпольна дружина під кермою своїх Командантів - Е.Коновальця, А.Мельника і Ю.Головінського.

Українська Військова Організація, що боронить гордого і чесного імени Української Нації в добу найважчого натиску займанців, родить згодом на кріпкій основі своїх революційних подвигів всеобіймаючий націоналістичний Рух - Організацію Українських Націоналістів, що поставила перед собою найпершим завданням - безоглядну боротьбу з займанцями за воздвиження Самостійної і Соборної Української Держави.

В розгарі боротьби паде поцілений рукою Москви на бруках чужого міста перший Воїн Української Національної Революції - Основник і Вождь ОУН - Полк.Евген Коновалець. Та боротьба не переривається. На її чоло стає досвідчений керманич військ Української Держави /1917 - 1920 рр./ -полк.А.Мельник, як наступник Основоположника, Керманич Української Національної Революції і Вождь Українських Націоналістів.

Під його сильною та досвідченою рукою Організація Українських Націоналістів стає одиноким чинником визвольної боротьби Українського Народу, мужньо відбиває всі удари зовнішніх та внутрішних ворогів Української Нації.

Нещадна війна що проноситься над українськими землями не ламає сили Українського Націоналістичного Руху. Навпаки, готуючись до остаточного зриву, Український Націоналізм пускає глибокі коріння на СУЗ, переходить школу державноро будівництва на всіх українських землях; нещадною боротьбою з німецьким і червоним окупантом маніфестує перед світом незломну волю Української Нації - жити державним вільним життям.

На жертівник Батьківщини віддають своє життя сотні найкращих синів українського народу, очайдушно відважні воїни й карні члени Організації. - Перед брамами Золотоверхого падуть два члени Проводу: -О.Сеник і М.Сціборський 1941 р., у Києві Рогач, Оршан, Теліга, Ірлявський, Олійник, Тяхно 1942 р. У Львові - Я.Барановський, Соколовський, полк.Сушко 1943 -44, у німецьких конц-лагерах -Ольжич 1945 р. і сотні-тисячі інших відомих й невідомих воїнів Української Національної Революції.

У вислідi нещадної світової війни повалений варвар XX ст. німецький національ-соціялізм, та українські землі надалі під хижацькою окупацією червоної Москви. З кожнім днем, з кожною хвилиною наростає конфлікт між демократичним заходом і деспотією сходу. На обріях світових подій нависають хмари які віщують ще страшнішу тучу - третю всесвітню війну.

Перед Організацією Українських Націоналістів величезні завдання.

Очі цілого українського народу звернені як і раніш на єдину творчу й керівну силу Української Революції - О У Н і ЇЇ Вождя Андрія Мельника, що провадить далі діло І.Листопада, обох Січнів та героїчної У В О -змагаючи до Самостійної Соборної Української Д е р ж а в и !!

ш:ш
_"

ПРИГАДУЙМО ЯСНІ ХВИЛИНИ З МИНУЛОГО - ЩОБ НЕ БУТИ В ТЕМРЯВІ.
ПІЗНАВАЙМО СВОЇ ПОМИЛКИ - ЩОБ ЗНОВУ НЕ ПОМИЛЯТИСЬ.
ВІДЧУВАЙМО ІСТОРІЮ В ЖИТТІ, ТВОРІМ ЖИТТЯМ ІСТОРІЮ.

_"
ш:ш

Богдан Лепкий:

"До 3 5 9"

-.-.-.-.-

І Ви пішли, і без ваги
Неначе льви боролись Ви !
Що кулі Вам і що штики ?
Ви козаки !Ви юнаки !

І Ви пішли...Щаслива путь !
І Ви пішли, щоб не вернуть...
Червоний штик, кривавий шлях,
Стоять могили по полях.

Та прийде день, великий день,
День радости і день пісень,
І загуде свободи дзвін -
- До Вас підемо на поклін !

ш:ш
_"

ПРИХОДИТЬ ЧАС, - ПРИХОДИТЬ ЧАС,
СКАЗАТИ МУСИТЬ КОЖЕН З НАС,
ЧИ ВІН ВІТЧИЗНИ ВІРНИЙ СИН,
ЧИ ТІЛЬКИ РАБ ПОХИЛИЙ ВІН.

Б. Грінченко.

_"
ш:ш

Ю.Д.

Б А З А Р.

Як у казці... У казці кривавого Змагу за велике, світле й славне майбутнє вийшли із підземелля непобідимі лицарі, щоб ще раз своєю кров'ю зросити поневолену червоним наїздником Землю, щоб своєю жертвою перемогти смерть і дати життя Українській Державі.

Чотири роки змагалася хоробра Українська Армія з переважаючими ворожими силами. Немначе льви боролися Воїни Українські за свою і братів своїх волю, - за власну державу.

Змагалися без упину, проливаючи ріки власної й ворожої крови. Та встоятись не було сили...

Бо від півночі й полудня, сходу й заходу сунули на розбуджену й окрадену в революційному багатті Україну дикі і напів цивілізовані орди, що підлою гієною кинулися на жир...

Українські війська, що перейшли свої К р у т и, оборони К и є в а, десяткування в безупинному змаганні з червоними й білими, москалями й ляхами, - війська, що перетривали хоч і з безмежними втратами Ч о т и р о к у т н и к С м е р т и й З и м о в и й П о х і д опинилися "з ласки" свойого нового нібито союзника Варшави "армією за дротами".

Не всі щоправда. Бо були й такі, що за дроти не пішли. Вбачаючи неминучий фінал після звязання з західнім "союзником", що потім так ганебно зрадив нас у Ризі - вони, замість за дроти, пішли в глибоке підземелля - в революційне підпілля. Були це безсмертною славою овиті Січові Стрільці Коновальця - Мельника. Пішли вони творити підпольну Армію, що через довгі роки понесе весь тягар визвольної боротьби й несплямлений прапор Української Національної Революції збереже й донесе до наших днів.

Але тимчасом Армія, точніше кажучи, її більша частина, після неуспішно закінченого Першого Зимового Походу та після зради свойого лже-союзника Варшави, що погодилася з червоним наїздником на рахунок України, опинилася за дротами..., вижидаючи змін....

У своїй безмежній вірі в українську національну стихію ждала вона на те, що ведене її приміром село, оте раніш так неймовірно байдуже до загального змагу, українське село прокинеться й струсить із себе чужинецьке вороже ярмо.

І дійсно село, закушавши хоч і коротко большевицької "волі" прокидається. Здовж і впоперек України горять повстання... Партизани гасають на своїх степових стрибунах в слід тут і там відступаючим наїздникам.

Армією за дротами потрясають ці вісті з України. Вона вірить, бо хоче в це вірити, що дрімучий велитень проснувся, - що мирна, тиха й безжурна ще донедавна Україна надягнула на себе панцир і шолом, а в руки взяла м е ч: меч відплати й розплати.

Ідуть вісті з України почерез дроти...

Гудуть, непокояться й нетерплячкою гортаються табори....

Це ж бо Україна в потребі. Як і здається цим воякам за дротами. Україна находиться в останньому бої за своє б у т и ч и н е б у т и !!

А вони дармують в неволі, під ворожим караулом, у ярмі...

Караються мучені душі та не довго. Ось незабаром гнуться дроти, подаються під напором дужих рамен, що не оглядаючись на кров і рани протискаються на волю, в степ погуляти. Протискаються у край безмежний, в цей вічно так приманчивий й чарівний степ український, що заметушився знов, від поклику : "До з б р о ї !!"

Горить знов революційним багаттям Україна....

По всіх усюдах повстанці. Та знова-ж гуляйпілля, отамання, безладдя, без звязків з існуючим центром, без цілі, без дальшої мети, кладучи собі завданням відогнати ворога від власного села й там окопатися....

Малий крок вперід... Та замалий! Бо після скорбного "моя хата з краю" замало відогнати ворога тільки від власної хати. Тимбільше, що не всім селам таланить прогнати ворога.

Бачить це засталеца в боях Булава: Тютюнник -Отмарштайн -Сушко. І рішаються вони на очайдушне, безмежною любовью сповнене, до принищеної й поневоленої України, діло. Рішаються вони на другий Зимовий Похід, на Рейд, що дужим помахом заженеться аж під самі Золоті Ворота до брам Святої Столиці.

На їхній заклик линуть знова юротів усі ті, - відомі й невідомі Лицарі Базару. Ті, що не дивлячись на брак зброї й стрілива, голі й босі, підуть у нерівний тан з ворогом - займанцем.

Леви переступлять нову, штучно ворогами означену границю і загремить бій. Та не здержати московським харцизам Лицарів Непереможного Хотіння. Беззбройні здобувають в перших сутичках зброю, босі чоботи, незодіті - шинелі - все те зрабоване раніш уже наїздником у поневоленій Україні...

Іде завзятий бій....

Пядь за пядю посуваються Лицарі Базару, окрилені своєю великою Ідеєю в напрямі Тетерева під Київ. Їх тягне туди непереможна сила Золотоверхого й вісті, що під Києвом повстання.

Та московський хижак корчиться від страху й злості. Він збирає непроглядні сили й на шлях Тисячки Очайдухів кидає цілі бригади: комонні, піші й на тачанках.

На одного Лицаря кидає сотню своїх наймитів.

І приходить до неминучої трагедії.

Ідея мусить і цим разом не поступитись грубій силі, насиллю. В околиці села Мінки приходить до вирішного бою, де Легіон Очайдухів зазнає свою першу й останню поразку. Він тратить більше як половину своїх бійців.

Багровіє від крови лицарської, в безмежній посвяті, пролитої за краще завтра України.

Під Базаром ще остання розправа: Ведуть полонених Лицарів над готовий уже рів-могилу... на розстріл. Вперед виступає плюгавий поганець вожак московських харцизів. Він хоче зламати мораль полонян. Їм, що смерті у вічі нераз гляділи й нею погорджували, пропонує поганець ж и т т я - оте нуждене животіння за перехід під червоні, від крови поневолених народів, прапори Москви. Та не підкупити, не захитати йому Лицарів Базару. З уст полонян, свідомих свойого історичного чину лунають у відповідь звуки національного гимну:

" Ще не вмерла Україна...."

Так, не вмерла і н е в м р е !!

Не вмре, коли видала зо свойого лона Борців тої міри, що Лицарі Базару, та не тільки Базару, а й Крут, що видала Гайдамаків Чорношличників, неустрашимих Січових Стрільців, Чету Крилатих, Гуцульські Курені - всіх отих нащадків преславних дружинників завойовницьких князів Воюючої України, наслідників Запоріжського Лицарства Низового /що карало вже Росію за Суздаль під незабутнім гетьманом Сагайдачним і Виговським/ та заприсягнулися ще люто покарать вже саму Росію.

Так! Якраз завдяки Крутам, Львову -Чорткову, Чотирокутникові Смерти, Першому -Другому Зимовому Походові родиться в народі непереможна віра в світле й велике майбутнє Української Нації, що з попелища воєнного пожару роздує всеобіймаюче багаття Української Національної Революції, котре зарівно обійме Київ і Львів, Кубань і Закарпаття, Полісся й Буковину, оті всі - тим самим дужим темпом революційного життя - дихаючі землі Соборної України.

Це: К р у т и, - Л ь в і в, - К и ї в, - Б а з а р зродять нову відроджуючу віру Український Націоналізм, що видасть местника поневоленої нації У В О - Українську Військову Організацію, - а там всеобіймаючу й формуючу - нову державницьку й войовничу душу Українського Народу - Організацію Українських Націоналістів.

Шлях важкий, боротьба затяжна.

У ній падуть ще великі й численні жертви....

Далеко від Рідної Землі, в холодній чужині паде насамперед Головний Отаман Симон Петлюра, а там і Перший невінчаний Вождь Української Нації - Евген Коновалець.

Оба з рук тієї самої підступної, скритовбивчої й злочинної Москви.

Та боротьба не вгаває !

Нащадки, а то й нечисленні Учасники Крут і Базару, як також і їхні численніші Друзі ославлені в боях за Київ і Львів - не складають зброї.

Очолювані своїм невтомним Начальником Булави Військ Української Держави, Вождем Українських Націоналістів А.Мельником - змагають вони до виборення й закріплення тієї мети, що за неї впали Крутяни, Базарці, й усі другі знані й незнані Борці Визвольного Змагу...

Змагають до Самостійної Соборної Української Держави!!!

&!
ж:
-.-

"СПІТЬ СКАЛІЧЕНІ, ПОРВАНІ, ВБИТІ,
СПІТЬ ОКУРЕНІ ДИМОМ БОРНІ, -
ВИ В ЛИЦАРСЬКУ КИТАЙКУ СПОВИТІ
НЕ ПОДОЛАНІ, ГОРДІ, ГРІЗНІ..."

-.-
ж:
&!

Г.К.

НАЦІОНАЛІСТИЧНА РЕВОЛЮЦІЯ.

На революцію, що її послідовно переводить у життя Організація Українських Націоналістів, в нас дивились і дивляться ще й сьогодні дуже однобічно, звертаючи увагу на її зачіпно -військовий характер, на її боротьбу з окупантами, що в даних обставинах могла виявитися назверх майже виключно в актах фізичного насилля проти наїздника, з другої сторони перебираючи боєву традицію У В О -О У Н мала в очах поверхового глядача /а таким була переважаюча більшість нашого громадянства/ - характер чисто терористичної організації.До вироблення цього хибного погляду спричинилися у великій мірі наші вороги, що все й всюди представляли ОУН, як чисто терористичну організацію. Таке насвітлення давали їй польські й московські суги, а наша маса засвоювала собі його і подавала дальше. ОУН - рівнялася теророві.

Така характеристика ОУН і революції, що її вона переводить, наскрізь хибна, бо терор не був, не є і не буде ніколи самоціллю Організації, рацією її існування. Терор, це один із засобів боротьби проти наїздника, це чин, що випливає з безмежної любови до своєї батьківщини, з самовідреченням й жертвенности, але ніколи не самоціль або мета Організації.

Организація Українських Націоналістів - це втілення вікової туги Української Нації, це носій великої Ідеї, виразник волі та історичного призначення нації. Її покликала до життя Українська Нація, щоб вона була виразником і виконавцем її права й правди. О У Н - є орденом тих, що найкраще відчули й зрозуміли душу Української Нації, і чують у собі покликання здійснити її волю. Тому і революція, що її переводить у життя ця Організація, має глибокий зміст.

На прапорах Української Національної Революції стоїть гасло: "Україна понад все!" - Україна як цілість, як велика збірна одиниця, стоїть в основі Української Національної Революції. Здвигнення могутньої соборної Української Нації на найвищий щабель її духових і фізичних сил, - це є програма ОУН. Для здійснення такої великої мети не вистарчає тільки силою знищити ворога і проголосити Самостійну Українську Державу. - Українська Національна Революція має виховати й викристалізувати у к р а ї н ц я - д е р ж а в н и к а, у к р а ї н ц я - т в о р ц я, українця жадібного творчого чину для величі й слави своєї батьківщини. Іншими словами, вага Української Національної Революції не лежить у її зверхніх виявах, але в її д у х о в о с т и. Хочемо поставити на місце нашої кволої, а в деякій мірі рабської духовости, сильну героїчну духовість, що черпала б свої сили в нашій славній лицарській традиції. Ми хочемо викресати з української душі те, що вона має в собі найкращого, найгеніяльнішого і найхарактернішого, бо тільки очищена від усього чужого й ворожого - зможе українська нація виявити себе в цілій повноті.

О У Н - бореться в першій мірі за душу нації, а за цим і за здобуття для неї тих зверхніх матеріяльних форм, якими є держава, економічний добробут, соціяльна справедливість і т.д.

Як усяка духова революція, так і українська, є всеобіймаюча, всестороння, або як це зветься сьогодні у політичній термінології, тотальна. Вона не обмежується тільки до одної ділянки життя, до одного його прояву, але до життя цілости. Ця революція переводиться з однаковою силою в політиці, економіці, соціяльнім і культурнім житті, бо всі ділянки є випливом душі народу, способу його думання і відчування, а тому, коли зміняється світогляд, поняття життя чи живе наставлення до життя, то мусить з залізною послідовністю змінитися й вияви цієї душі. Коли найвище добро, одинока вартість життя, це Україна, велика родина "живих, мертвих і ненароджених" ще українців, то все інше мусить підпорядкуватися цьому великому ідеалові. Що правда, революційне гасло українського націоналізму зводиться також до слів "люби ближнього свого, як себе самого", проте в цих шістьох слівцях скривалося цілком нове життя. - Французька революція зводися також до слів "Воля,рівність, братерство", але в цих словах був зміст нового світу. - Так само й Українська Національна Революція з її гаслом "Україна понад усе" - несе нову правду, що запалила своїм вогнем всі українські серця. Із всесторонности цієї революції, з її цілком нового духового наставлення до життя, випливає її непримиримість до чужих божків, її виключність, її войовничий дух, що нетерпить ніякої іншої правди, крім цієї, що вона несе її на своїх прапорах. В ім'я нової правди вона валить і нищить все вороже, здвигаючи на місце зруйнованих і пережитих вартостей, нові вартости. Нова ідея, нова правда якій вона дає душу й тіло, дають їй моральне право руйнувати віджиле, бо використання брутальної сили для поборення ворожої нам ідеї є тільки тоді неморальним і безуспішним ділом, коли б меч, яким боремося, не ніс на своїм вістрі нову ідею.

Українська націоналістична ідея поборює серед ширших верств громадянства заскорузлу провінціональність та вузьке просвітянство, протиставляючи їм широке поле попису національно- творчого життя і змушує їх змагатися за перше місце України під сонцем.

Не "моя хата з краю", але нація понад усе, не потурання злу, але виповідження цьому злу безпощадної боротьби, не компромісові підзгобутки, але славне "здобути, або дома не бути", - не федерація, але Самостійна Соборна Україна від Карпат аж по Кавказ - цих кілька рис характеризують Українську Національну Революцію.

Її духове підложжя має релігійний характер, що запалює маси і робить їх готовими до найбільшого фанатичного чину, до жертв. Боєвики - націоналісти свято вірять в ідею, яку боряться й готові кождної хвилини віддати за неї свою "душу й тіло"...

Націоналістичну ідею можна приняти, або в цілости відкинути, але ніколи допасувати її до чогось чи з чимсь погодити.

Гасло, яке написала на своїм прапорі Українська Національна Революція, є догмою віри, що немає українця, який своєю духовістю переросте інші національні типи та запише своє могутнє ім'я до безсмертної книги життя й слави нової Української Держави.

&!&
":"

МИ - НАЦІЯ СУЗІРЯ МІЛІОНІВ
МИ - СЕРЦЕ ВОЛЬ, МИ БУЙНА КУЗНЯ СИЛ,
ЩО СИПЛЕ БЛЕСКОМ СКРІЗЬ...

":"
&!&

Др.Т.Як.

УКРАЇНСЬКА НАЦІЯ.

/продовження/.

Чужинець А.Тилер у книжці про українських козаків, виданій в Единбурзі 1685 р. пише: "Україна - це край населений свободолюбивою нацією козаків...Козаки України дуже люблять свободу й не зносять нічийого ярма..." Ця риса вольнолюбивости властива українському народові й досі. Нещодавно нім.Лайпцігська газета зо здивуванням констатувала, що українці не здатні покірно знести поличника. Удар в обличчя вони не здатні ніколи простити й спалахують лютою ненавистю до того, хто користується такими виховавчими методами. Для німців така поведінка справді здається дивною: вони так само як москалі звикли до покори, дисципліни, запровадженої грубою фізичною силою. Українець такі методи запровадження порядку ненавидить.

Росіяни, як нація в цілому, протягом довгих віків плекали культ пошани до царя, до всевладного монарха, під рукою якого затиралася власна індивідуальність, волі якого кориться народ, як сліпа, безвладна маса. Цар був немов фатум, його воля була обов'язком для всіх, хоч якби не суперечила вона волі окремого індивідуум. "Нежайший раб твоего пресветлого величества", "подлий хлопишко" - так називали себе царські бояри в чолобитних звер態таннях до царя. Наскільки такі самі почуття покірної принижености перед царським престолом жили серед московського селянства, можна осудити з того, що в селянському обряді весільному в різних місцевостях Московщини ще вкінці минулого століття можна було почути таку пісню:

"Помолилася б я , душа красная девица, Господу Богу,
Уж я первой поклон поклонюсь за царя благоверного,
А другой за царицу благоверную,
А третій, душа красна девица, поклонюсь
За малих царевих детушок..."

Зовсім не випадковим є те, що лютневу революцію 1917 р. в Петербурзі розпочав Волинський Полк, складений з українців. Революція 1917р. не змінила грунтовно психології російських мас, не переломила в них рабських нахилів. Місце царя заняв Сталін, і хоча його політика для всіх пхала й пхає народ в безодню злиднів, виродження, москвини не тільки що не протестують, але й величають "геніяльного вождя" достоту в такому дусі, як колись величали царя Олексу Михайловича його бояри. Всією своєю 80-міліонною масою тиснуть москалі на інші поневолені народи, намагаючись їм прищепити психологію рабства. І тільки завдяки колосальній відпорності, що властива українському народові, переважна кількість українців не підпала московським впливам, зберегла в собі почуття людської гідности, незалежности, вольнолюбства. -

Критицизм, нахил до невпинного духового розвитку, характеризують українця. Україна ніколи не відмежовувалася від впливів чужих культур, коли ці культури несли на наші землі повновартісні утвори й не суперечили нашій духовій природі. На Україні перехрищувалися різнородні культурні впливи: візантійський, західній та іранський. У звязку з цими впливами виростала глибоко -оригінальна народня культура.

Що до москвинів, то їх характеризує в противагу українському критицизмові догматичність, намагання відгородитися від чужих впливів, завзята впертість у своїй відсталості. Ця різниця між українцем і москвином від давна вже виявлялася в царині релігії.

"Великорус - каже проф.Костомарів - силкується визначити свою набожність тим, що виливає потоки сліз над розяснюванням назверхніх форм, букви, бере в цьому визначну участь, коли він строго православний, то його православіє полягає переважно на зверхній стороні; українець, почавши виливати своє релігійно-моральне почуття, мало коли буде метикувати про Богослуження, про обряди, свята, а каже в своїй побожності, який вплив зробило на нього Богослуження, врочистості обряду, високе значення свята..."

Для російської духовости характерними є запеклі суперечки над тим, як треба співати "Господи помилуй", чи "О, Господи помилуй", двічі співати "аллилуя" чи тричі, за букву, за форму релігійної догми російські староври гинули в ХУІІ в. на тортурах, палили себе на кострищах. А хіба нинішне захоплення марксистською правовірністю проголошення кожного слова Леніна верхом геніяльности й непомильности надихане тим самим духом російського старовірства ХУІІ віку?- Така сама повага до кожної букви, така сама упертість й безоглядність, виправдання з суто російського погляду, але не зрозуміла й смішна для кожної людини іншої національности.

До ХУІІІ.в. Московщина була відмежована від усього світу китайською стіною. На західньо-европейський світ дивилися зі зневагою й ненавистю. Російські царі, коли їм доводилося торкнутися рук чужоземних послів, очищали себе після цього обмиванням. "Кто латини научился, тот справого пути совратился" - говорили в Москві.

Оця зневага до заходу, західньої культури ніколи не занепадала остаточно й в ХУІІ - ХХ ст., ні в низах, дуже далеких від зах.культури, ні в інтелігентських кругах, де ніколи не переводилися ворожі західній культурі течії. За сов.часів у Московщині бачимо знову буйний розвиток ненависти до зах.духовости. Тепер вона виступає в Росії як ворожість до "гнилого капиталистического Запада", виявляється в тому, що всі досягнення західньо-европейської духовости ігноруються не в меншій мірі, ніж ігнорувалися вони за часів, скажім першого Романова чи Івана Грізного.

Привязаність до землі також споконвічна українська риса. Хліборобство на Україні стало основним заняттям ще на зорі нашого історичного життя. За княжівських часів навіть культурно - відсталі деревляни займалися хліборобством. Тому не дивно, що ми в плеканні хліборобських культур у розвитку сільсько-господарських знарядь раніше від інших європейських народів дійшли високої досконалости. Є припущення, що плуг німці запозичили з України.

"Український хлібороб у власності на землю цінить себе, свою працю, бачить у ній працю своїх предків; батьківщиною називають землю, що від батька дісталася; він відчуває таємний містичний звязок з землею; земля для нього не механічна сила, а жива істота; ще й тепер добрий хазяїн, коли сіє скидає шапку, бо сівба - це священна дія; плід землі, хліб - святість. Дитину учать: "поцілуй папу /хліб/". Коли шматок упаде на землю, підіймають і цілують, як святість. Ця привязаність до власної землі, закоханість в ній - є запорукою, що з цього, при добрих порядках, виростуть любов і привязаність до власної держави, що боронить власників"./А.Андрієвський/.
Всім своїм укладом життя, звичками, традиціями, психологією звязаний із землею, український селянин трагічно переживає свій відрив від неї, і в таких випадках часто психічно заломлюється, морально нікчемніє. Коли злидні примушують його кидати рідне село, він з більшою неохотою йде до близького міста в робітники, аніж в далекий край, де він на вільних просторах зможе осісти на землі й хліборобити.

Багатовікові набутки нашого народу звязані з культом землі, зрозумілі також для кожного українського робітника й зворушать його душу, обіймають його емоцію. Треба думати, що психологія нашого робітника розвиватиметься далі через органічне сприйняття найвищих моральних, правових, естетичних вартостей, створених нашою хліборобською верствою, тих вартостей, які, випикнувши на грунті хліборобської культури, не мають в собі надто конкретних, специфічно-селянських особливостей цієї культури. Наша інтелігенція також відчуває свою тісну звязаність із духовістю українського селянства, в його психології свідомо шукає для власного духового зміцнення оздоровлюючих первнів.

Протягом довгих століть, Східні Землі були відділені від Західніх Земель міцним кордоном, але характерно, що всі головні особливості хліборобської культури й основаної на ній духовости однакові на всіх українських землях. Частини плуга в Галичині мають ті самі назви, що й у селах Вороніжчини, на крайному сході українського суцільного етнографічного масиву. Між Московщиною - й Україною протягом кількох століть не було кордону. Московські землевласники на Україні багато зусиль доклали до того, щоб уодноманітнити рільничу культуру, рільничу техніку України з московською, але в цьому їм ніяк не пощастило. Спроба прищепити у нас культуру сохи зовсім не повелася. Національна психологія москвинів відмінна від нашої, відсутністю високорозвиненого культу землі. Серед московського селянства сильні ще рештки культури кочовиків й мисливців. Хліборобство в Московщині розвинулося куди пізніше аніж у нас. За давніх часів москвини не засиджувалися на одному місці, маючи великі не заселені, але мало плодючі простори, вони, виснаживши землю водному місці, переходили на друге. Цим підтримувалися їхні кочовничі інстинкти. Тому вже й в XX ст. москалі охоче кидають батьківську ріллю і йдуть на заробітки, "в отхожие промисли", або стають робітниками на фабриках та заводах. Їхній нахил до бродяжництва призводить до того ж, що вони напливаючи на Україну, стають тут конкурентами українців в різних галузях господарського життя і, підтримувані владою, витискають з цих галузей українців.

З усього сказаного можна зробити ряд важливих висновків:

1. Українська нація має за собою більш тисячелітній шлях розвитку, має виразно окреслену, глибоко-оригінальну духовість.
2. Українська нація не має з московською ні кровного родства, ні спільних історичних початків, ані спільної генези культури.
3. Українська духовість не тільки відмінна, але часто протилежня московській духовості.

/ Продовження слідує/.

!&!
-"-

"КОЛИ УКРАЇНА МАЄ ВИЗВОЛИТИСЯ - ВОНА М У С И Т Ь МАТИ О Д И Н ПРОВІД І О Д Н У ВИЗВОЛЬНУ П О Л І Т И К У".

А.Мельник.

-"-
&!&

О.Г.

У К Р А Ї Н С Ь К І Д Е М О К Р А Т И М І Ж С О Б О Ю.

Діються деколи речі від яких людині стає моторошно, не знає що діяти, як на них реагувати, щоб їх усунути, або бодай запобігти, щоб вони не повторялися. Так буває в справах дрібних, але буває таке й в справах, які ми називаємо великими. Так буває в приватному товариському житті, але так буває й в житті суспільному. Бувають деколи промови чи публікації від яких, слухаючи або читаючи їх, лице паленіє соромом. - Від якогось часу, можна б сказати, від зміни "конюнктури", такі промови й публікації у нас українців стрічаємо що-раз то частіше й що -раз то голосніше. Слухаючи ті промови, або читаючи ті публікації мається враження, що люди затратили почуття міри й відповідальности, призабувши своє щойно минуле і дірвавшися до трибуни чи паперу, машини, фарби й циклостилю, використовуючи й надуживаючи "демократичні вольності", у своєму безумстві починають себе взаїмно споганювати на позорище всіх і вся, як своїх так і чужих. По що й кому воно це все здалося - тяжко відгадати. Який змисл і ціль того всього ?! Невже-ж думають вони в той спосіб виправдати своє щойно минуле, затерти за собою сліди того минулого і прочистити собі дальше вигідний шлях ?! - Невже-ж думають вони опоганюванням одні -одних усунути собі одні одних зо шляху ?! Чи може тут лихий попутав?! -

Деколи мається враження, що якась, звідкись з укриття, невидима, зручна рука по плану й наказу цькує одних проти других, щоб не допустити до української внутрішньої національної солідаризації і не допустити в так важливих міжнародних подіях до всеукраїнського фронту на зовні. - Мається враження, що те, що роблено от щойно недавно з українським націоналістичним рухом, те саме тепер робиться з цілим українством. Всі ми дуже добре знали, що розлам в ОУН в 1940.р. і дальше цькування до братовбивств, і незгод, та нищення в партизанських загонах, не-допускання до згоди між націоналістами і між партизанами це діло ворожої українству й Україні та українському народові руки й рук і їхніх агентур, щоб "все що має хребет - зламати". - Ці тодішні потвердження находять сьогодні вже без-сумнівне, документарне підтвердження у "Виїмках з інструкцій німецької поліції" оголошених -

в "~~Нашому Шляху" УГВРади, ч. 5 - 6~~, з дня 1.серпня 1945 р., ст.12, де дослівно читаємо між інш. таке: " 9.~~Хуліганство карати лише~~ тоді, коли це шкодить німцям"."10. Ширити аморальність..." "11.Все, що має хребет зламати. Хочемо виховати "Кнехтенфольк" "12. Партизан і націоналістів не допускати до згоди". І слушно подає від себе "Наш Шлях", що ті "дикунські плани" переводжені були "ще більш варварськими способами, що є ганьбою для людства XX. ст." - Ми до того нічого не уміємо додавити. Ми в такому випадкові з "Нашим Шляхом" УГВРади вповні погоджуємося, бо ми це твердили від самого початку розламу в ОУН, що розлам в ОУН, це є "хуліганство", "аморальність" і " ломання хребта" українського народу, його ворогами. Ми тільки поставимо сьогодні скромне питання: А чиїми руками те все роблено?! Хто був виконавцем того "хуліганства" ворогів ?!

А що за "мафія", як недавно НКВД - Гестапо між націоналістів, вносить сьогодні распрю між українських демократів? Хто штовхає, хто водить рукою наших демократів і заставляє їх, щоби взаємно себе плюгавили і опоганювали та не допускали до створення "хребта", до всеукраїнського єдиного фронту, вносячи свіжий роздор в українську національну сім'ю і то якраз в той час, коли інтензивно йде акція українських націоналістів до створення внутрішньої національної солідарности?! Хто заставляє старих і молодих українських демократів в своїх промовах та публікаціях плюгавити й опоганювати націоналістів і самих себе між собою?!

Ось такі питання насуваються, коли слухається деяких прилюдних промов декого з наших демократів, або читається їхні публікації останніх місяців та тижнів.

Не будемо зупинятися над прилюдними промовами деяких наших демократів, тому що вони вгавають, а подруге тому, що вони не є анонімні, їх можна кожної хвилі заставити мовчати. Небезпечніші й погубніші є публікації писемні, бо деякі з них є зовсім анонімні.

За останні місяці і тижні нашій редакції попали в руки різні публікації, а між інш., зовсім без підпису публікація "Хто розбив порозуміння чотирьох" з минулої осени в якій плюгавиться деякі чолові особи з нашого політичного сектора; дальше, публікація якогось СВУ, що безграмотно подається до відома про створення нового політичного угрупування; останньо попала нам в руки публікація " українських демократів на пам'ятку "демократам" з УГВРади", як відповідь, як там носить хаотично пишеться, на "нісенітниці, інтриги і денунціяції" "Нашого Шляху" УГВРади, "ч.4 з дня 1.липня 1945 р." про те хто "своєю невтральністю чи активною участю солідаризувався з тоталістичними принціпами", в якій українські демократи сперечаються і одні -одним доказують хто з них і як довго співпрацював з Вермахтом, С.Д.і СС-ами.

Не будемо наводити тих взаємних обвинувачень українських демократів між собою, але все-ж таки думаємо, що наші так молоді як і старі демократи краще зробили б, якщоб замість одні -одним доказувати хто з них співпрацював з Вермахтом, С.Д. і СС-ами, та як довго вони співпрацювали, застановилися як дальше між собою співпрацювати для добра українського народу та його майбутнього. Це куди важніша і куди вдячніша тема для вимінни думок, так в прилюдних виступах, як в писаних публікаціях, яка може принести користь так в нутрі як і на зовні.

Рівночасно радимо приглянутися ближче, чи нема там якигось "інструкцій" ширення " хуліганства", "аморальности", "ломання хребта" і "недопускати до згоди". Краще тепер вже над тим застановитися і за тим оглянутися, як по пятьох літах оголошувати в своїх виданнях.

Під кінець дозволимо собі звернути увагу "українських демократів", щоб вони були ласкаві і не писали про речі про які їм ближче не відомо, чи, якщо їм відомо, не насвітлювали їх тенденційно, бо "українська збройна сила українських демократів" "була не піддержана українськими націоналістами", тільки у к р а ї н с ь к і н а ц і о н а л і с т и т в о р и л и я д р о і с т р и ж е н ь українських партизан, яких"українські демократи" сьогодні хотять бачити як

свою "збройну силу". Дальше, участь націоналістів в рядах УНРармії не означала згоди націоналістів зо всіми програмовими тезами проголошуваними тоді у різних виданнях УНРармії. Ще ми, як ті, що ці справи надто добре знаємо, мусимо в ім'я історичної правди спростувати й підчеркнути, щоб не ширилося баламутство.

&!
-"-.

НАД НАМИ ВИСИТЬ ЧОРНИЙ СТЯГ, НА ЯКОМУ НАПИСАНО: СМЕРТЬ ПОЛІТИЧНА, СМЕРТЬ НАЦІОНАЛЬНА, СМЕРТЬ КУЛЬТУРНА ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ... ... І ОТ СЕРЕД ТАКИХ ОБСТАВИН... ХАЙ НАВПАКИ, ЛЬОҐІЦІ ПОДІЙ МИ ВИПИСАЛИ НА СВОЙОМУ ПРАПОРІ: О Д Н А, Є Д И Н А, С А М О С Т І Й Н А У К Р А Ї Н А!!

М. Міхновський.

-"
&!&

Ярослав.

ПРИКРЕ АЛЕ ПРАВДИВЕ.

Від Редакції:
До нашої Редакції напливають десятки листів симпатиків нашого руху, в яких вони змальовують болячки нашого таборового будня, часто звертаються за порадою до нас, за допомогою у їхній праці над оздоровленням відносин на місцях.- Ми публікуємо цю річ, яка дає образ одного з немалих таборів в Баварії де, як повідомляють, уже не раз група невідповідальних, байдужих а то й ворожих національній справі людей, веде нагінку проти свідомого українства, набиваючи при цьому власні шлунки й кишені.

В історії нашого суспільного життя можна запримітити одно характеристичне, хоча прикре, але на жаль правдиве явище. А саме: є в нашому суспільстві одиниці, які підчас несприятливих нам політичних, чи суспільно -господарських обставин, звикли "давати нурка " примінюватися до обставин, старатися влаштувати собі спокійне й вигідне життя.

В суспільному секторі вони тоді не існують. Про них ніхто не чує. Вони тоді є "льояльними обивателями".

Та інакше стає, коли наступає зміна обставин на краще, чи згідно краще для нас.

Тоді всі ті "льояльні" й "архильояльні обивателі" вилазять на рум суспільного життя, немов гриби по теплому дощі, голосно горлають про свій "патріотизм", про свою "суспільну" працю, виставляють себе, яко одиноко вартісних громадян, ну й у вислідi, що найприкріше, займають всі найважніші суспільні становища....

Бачить це українська суспільність. Бачить, реагує, кричить, признає зло й ненормальність такого явища - й на тому кінчається.

Про це явище багато вже в нас говорилося і писалося. Появилися на цю тему дуже гарні статті в наших часописах, але життя пливе своїм старим утертим руслом. "Патріоти" удають, немов це не до них відноситься, ба, що більше, навіть і самі часто беруть участь у тім відрусі проти цього явища, дальше жирують на тілі українського суспільства, голосячи всім про свої патріотизми, про свої подвиги, заслуги й про необхідність і важливість їхньої кращої присутности в суспільній політичній, економічній чи іншій ділянці нашого життя.

Явище це бачили й багато ми скрізь і в різних періодах нашого суспільного життя. Найяскравіше виступило воно по розгромі бувшої польської держави і в житті нашої еміграції, й то головно на західних окраїнах наших земель. Тоді різного рода патріоти, а навіть і такі, про яких досі ніхто й не знав, що вони українці, повилазили зо своїх криївок і давай брати в свої руки все українське життя, що ще немічне, з пеленок відроджувалося до нового життя.

І ця болячка тягнеться за нашою еміграцією аж до нинішнього дня.

Гляньмо на наше нинішне життя по таборах, чи інших скупченнях наших емігрантів. Який образ знайдемо ми там, яким побачимо ми життя українського емігранта ?

Глянувши на це - огорне нас страх. Жах і турбота за нашу майбутність.

Бо перед нашими очима стане знову жалюгідна картина старої нашої болячки, хоча в нових рамцях нинішньої дійсности. Стане це, проти чого стільки вже наговорилося й написалося, стане це, що кожний уважає за зло, злочин, але проти чого нема кому рішучо й отверто виступити.

Наше політичне життя в багатьох випадках очолюють люде, які своєю минувшиною, чи своїми здібностями рішуче не надаються на ці пости, які вони нині займають. А вкрутилися вони на ці пости не із за своїх кваліфікацій, чи волею свого окруження, а попросту, вміло використовуючи обставини, чи тимчасовий брак відповідних людей.

Маємо тут на думці один табор, де саме, дуже яскраво це явище виступає. У проводі цього табору стоять люде, які своїми здібностями, походженням чи минулим рішуче розминулися зо своїм нинішним становищем.

Ба, що гірше, люде ці, скориставши із початкового браку відповідних одиниць, самі себе вибрали у провід цього табору та держаться його руками й ногами по нинішний день. Очевидно, що похвальним тільки для них повинно бути те, що вони взялися до організування українського життя тоді, коли не було до цього діла інших людей, але зчасом, нині, коли є вже інші, досвідчені в суспільній праці, кращі одиниці, вони повинні бути чесні зі собою і другими, якщо не зовсім уступити, то бодай допустити тих кращих до слова, користати з їхньої поради, їхньої помочі.

А так воно, на жаль, не є. В таборі, який маємо на думці, є цього рода стан, що не тільки, що не допускається до слова нових, здібних і ідейних людей, але навіть кожний їхній прояв доброї волі, кожний їхній план, кожну піддану думку паралізується й уважається за акт ворожий їхній "владі".

У тих "патріотів" проявляється подивугідна нехіть до всіх інтелігентів, а навіть і вороже до них ставлення. Кожний інтелігент - це в їхніх очах, їхній ворог, який загрожує їхньому постові. Бачать свою мізерність в порівнанні з іншими, тому запопадливо запобігають кожній мнимій небезпеці для свого провідного існування, не приймаючи до праці, чи усуваючи вже працюючі інтелігентні сили. Всякі прояви освітнього життя трактується по-мачушному, немов зайві, непотрібні речі.

Ба, що більше, підсичується штучно нехіть між "східняками" й "західняками", мовляв, "західняки" хотять верховодити й усувати всіх "східняків"

Прикрі, але правдиві речі. - Поруч цього явища виступають по наших таборах ще інші, однаково прикрі й шкідливі нашому суспільному організмові явища. Між інш. яскраво впадає в очі інший тип нашого "патріота" - емігранта, який, хоча, може й зміг би дещо корисного зробити, тримається засади: "моя хата зкраю", не уділяється в жодному суспільному житті, а свою енергію а часом і здібності, спрямовує в іншому напрямку. Для нього єдиною ідеєю, одинокою життєвою проблемою є власна нажива.

Це тип новітнього емігранта - спекулянта. Очевидно, що не можна завидувати людині, що їй вдалося своїм спритом прийти до більшого, чи меншого майна, але коли дана людина має тільки виключно власне добро на думці, коли переповнені вже скрині й портфелі не спинюють, але навпаки, підсичують жадобу зиску - користи, коли це вже переходить в наліг, тоді, очевидно, явище це стає шкідливим боляком на тілі нашого злиденного еміграційного життя. Тоді з ним треба боротися !

Ми навели два найбільш шкідливі типи в нашому суспільному житті. Та на цьому не кінець. Можна б навести ще більший ряд інших, менше чи більше шкідливих типів.

Та цим лихові не зарадимо. Його бачимо ми всі і без натикування. Річ в тому, щоб цьому запобігти.

А тут потрібно не слів, не крику, не критикувати, а діл ! Тут треба усунути цих людей, які не надаються на ті пости, які займають, треба намовити, спонукати, чи навіть примусити всіх здібних людей до корисної праці, треба кожній одиниці, без огляду на її стан, походження, релігійні чи політичні погляди, давати таку працю, таке становище на якому вона може найкраще вивязатися, може принести свойому суспільству найбільше користи.

Тут мусить бути навіть добір людей /селекція/. Та це можна довонати тільки тоді, коли все наше зорганізоване життя буде підчинене одному центрові, одній екзекутиві.

А покищо ми можемо тільки приглядатися, спостерігати, пятнувати... і дальше стверджувати вічно тойже самий стан...

&!&!&!&!&!&!&!&
!&!&!&!&!&!

x x x. БРАТЕРСТВО КРОВИ.

Під такою назвою появилася у вересні 1941.р. у газеті "Волинь" стаття замордованої німцями поетки й революціонерки Олени Теліги. У тій статті кликала авторка всіх українців до діяння з почуттям національного братерства крови. Її заклик лунав понад свіжою могилою українських революціонерів, що впали від братовбивчих куль у Житомирі 3о.8.41.р. Її заклик був спрямований до тих, що засліплені ворожими підшептами пішли на шлях руїни й нищення. Її заклик звертався до всіх, в чиїх жилах пливе українська кров, щоб почерез усі різниці, щоб понад перепони світоглядів, ідеологій, організаційної приналежності, територіяльного походження /"східняки", чи "західняки" всі чули, що вони одної крови, що вони одна спільнота, що в них одна мета і щоб згідно з цим діяли. -

На скільки цей заклик був на часі, це могла вичути тільки творча інтуіція поетки О.Теліги. Наскільки це було правильне ставлення - це чула революціонерка О.Теліга й передбачала катастрофу, що грозить українській революційній праці, коли знехтується найвищий закон, закон братерства крови.

Злочин проти цього закону почався в липні 1941.р., коли т.зв. українська влада проголошеної у Львові держави почала криваві розстріли революціонерів тільки за те, що вони мали на певні справи свої погляди. Так згинув герой Волині Олександер Куц, так згинув Ігор Шубський з товаришами -, Так згинули брати Пришляки, Гадус та інші. За тим прийшло Житомирське братовбивство, якого жахнулись самі вбивники і видали летючки, що вони в тому не винні. Але усна пропаганда і дальші вчинки казали: "хто не піде з нами, хто не підчиниться нам у всьому, того чекає смерть. Скільки витрачено енергії на взаємне поборювання, скільки втрачено успіху, скільки спричинено втрат в революційній роботі, кільки цим дано допомоги кривавим псам Ґестапо /С Д/ й НКВД - всі знаємо. Знаємо всі, але жахнуться майбутні покоління коли читатимуть зіставлення майбутнього історика.

На цьому місці не хочемо розглядати питання, котре українське угрупування має більше рації, котре краще ідеологію, котре більші права чи законність. Тут хочемо сказати, що різниці між українськими угрупуваннями, рухами, організаціями чи тими або іншими чинниками - це річ природна. Але більш природним явищем є закон братерства крови. Жоден злочин проти природи не проходить безкарно. Ревалізація, конкуренція, гра - це річ природи. Але взаємна пошана, добра воля й почуття спільної крови - це речі, яких ламати ніколи не вільно. Хто їх ламає, той нищить український народ.

Не входимо на цьому місці в розглядання факту вбивства Др.Ярослава Барановського у Львові. Але задоволені вигуки деяких українців над його трупом - це жах ! Коли розстрілюють старшину -зрадника чи шпигуна, то всі в ньому бачуть старшину й жалують, що він став зрадником, але ніхто з цього не тішиться. Бо він, коли не є, то був свій. Це почуття братерства крови. Коли в Англії одна партія бореться за впливи з другою партією, вони не забувають, що інтерес англійського народу один і коли треба, вони сідають поруч себе. - Це приклад, як противники, конкуренція, ревалі, що борються проти себе, шанують закон братерства крови і національного інтересу. - У них це зветься "демократичними вольностями". У нас -же демократичні і недемократичні угрупування так "мало" тратять крови в боротьбі проти ворога, що ще самі взаємно собі ту кров пускати мусять. Наприклад, замало було жертв в боротьбі з німецьким окупантом. Ще треба було конче брати на путо або стріляти братів, бо вони звали себе мельниківцями, бульбівцями чи ще може як. І то все під гаслами демократії. При тому не мали відваги ані чесності признатися до цього. "Це не ми зробили", "Нам про це не відомо" так виглядає чесність супроти братів по крові.

Ми не хочемо роздирати ран минулого, хоч вони пашать вогнем і стікають кров'ю, хочемо їх віднести на рахунок війни. Але хочемо кликати всіх українців і зокрема активні українські політичні чинники в майбутньому не повторювати гріхів проти закону братерства крови.

Жай кров наша буде для всіх нас святою! Хай чесність поміж нами буде основою наших взаємовідносин ! Тільки діяння згідно з законом братерства крови врятує нас від загибелі !

Нашої боротьби не виграють ані гасла, ані ідеології, ані демагогии. Не виграють її докази законності, революційності, демократичності, коли не буде дій, які створять закон, розпалять революцію, виборють народовластя. Інакше все залишиться фразою, в путах якої задушимось.

Що поможе молитва "Боже нам єдність подай...", коли ми на землі ту єдність народу, наче дурники Божі стараємось витолкувати так: підпорядкуйся мені - і буде єдність. Дурням Бог не помагає, а злочинців карає.

Що поможе писанина про демократію, коли кожен починає її від себе? Що поможе, коли в часописі пишеться, що кожен має право говорити й діяти, а в дійсності погоджується ліквідацією, коли хтось "поза нами" буде діяти ? Що поможе говорення про пошану законності, коли кожному іншому відмовляється тої законності ?

В путах не можна жити, хіба тільки животіти. Тимбільше в путах фрази. Ми знаємо, що є теорія, що всякі засоби добрі, аби осягнути мету. Мовляв, добрі й фрази, коли ведуть до мети .Фрази, - це брехня. Брехнею далеко зайти не можна. Брехня супроти своїх, це злочин супроти закону братерства крови.

Горе нам, коли з помилок минулого не витягнемо науки на майбутнє. Кров, пролита в боротьбі за українську революцію, впаде прокляттям на нас!!

Хай заклик покійної революціонерки О.Теліги, що життя віддала в боротьбі за братів по крові, знайде тепер відгук у нас: "Знайдім шлях до єдности, до зєднання всіх сил." На манівцях розєднання ми стратили їх так багато. Бо чи "бандерівець", чи "мельниківець", чи "УНР-івець", чи "гетьманець", чи "східняк", чи "західняк" - всі ми однієї крови і перед нами одна мета. А сил для здійснення її не забагато!!

&!&!&!&!&!&!&!&

!&!&!&!&!&!&!

ПРО ПРОПАГАНДУ.

З хвилиною, коли людське життя вийшло з первісного стану і чоловік увійшов в громадські /соціяльні/ спільности, від тоді безнастанно стоїть перед людьми питання: після яких засад та в який спосіб треба поступати, щоб якнайліпше влаштувати життя тих людських спільнот.

При розбиранні цього питання виринають часто різні, собі суперечні, та себе поборюючі ідеї. Се є узасаднене самою людською природою, що при оцінці загальнолюдських життєвих питань мимо волі повстають різні оцінки, а далі, чим-більше розвивається людський розум, чим-більш зрізничковується громадське та державне життя, з тим-більшою силою та нагальністю виступають ідейні суперечності. З цьої засади виринає конечність, так передавати співжителям засади понимання та переконання, щоб ті в бажаний спосіб реагували на зовнішні явища, та щоб рівночасно запобічи впливові суперечних ворожих ідей. Тому, від коли існують політичні спільноти взагалі, від тоді існує та діє політична пропаганда.

Розуміється, що форми та середники, якими користується політична пропаганда, зміняються відповідно до даної можливости чи конечности національних та расових передумов, культурного розвитку, поступу техніки і т.інше.

Методи пропаганди зміняються також в залежности від того, чи пропаганду розглядають "власть імущі", тобто уряд, чи їхні противники.

Пропаганда проваджена урядовими чинниками прибирає дуже різнородні форми, її ціллю буває або впрост самохвальба, рівнож се може бути пропаганда, що обнимає собою господарські та культурні ділянки, та в вислідок свого владного становища впливає прим. на школи та урядництво.

В другому случаю, носії пропаганди не мають таких можливостей, за те можуть використовувати склонність людей до опозиціонерства -до вічного критикування всего, що є і що існує.

Також зміняються середники пропаганди в залежності від того, чи пропаганда може свобідно розвиватися, чи змушена діяти в підземеллю. В цім другім випадку творяться тайні, заговірні форми боротьби. Але легальна, отверта форма боротьби за владу, дає далеко більші можливості вияву. При сих усіх родах політ.пропаганди один її компонент остає все той сам і такий сам є - людська вдача, се й пояснює, чому чо методи пропаганди так мало змінилися, примірі з перед століть та сьогоднішні виказують стільки здібностей.

Історія політ.пропаганди доказує, що є далекі моменти, які все були і є рішаючими при успіхах чи невдачах.

Людська душа, політ.пропаганда мусить числитися з психічними прикметами людей, передовсім з її замилуваннями та нехіттю, з усіми прикметами та хибами. Хто хоче планово впливати на своїх співжителів, той мусить докладно пізнати настрій та загальне психічне наставлення того, на кому йому залежить: він мусить зрозуміти психологічні відносини й до них відповідно підійти: він мусить також вибрати відповідний момент до діяння, та вкінці, мусить вміти розбуджені духові сили вміло пронадити та не позволити, щоб збуджений запал був тільки соломяним вогнем.

Це все належить до дуже важної та ширшої ділянки людського життя, і хоч би загально упорядкувати цей величезний матеріял з яким мусимо мати до діла, занимаючися політ.пропагандою, треба в першу чергу схопити підставові починання людської душі, що політ.пропаганда мусить все узглядиювати.

Політ.пропаганда ніколи не сміє занедбувати чи не доцінювати метафізичного елементу життя, що дає чоловікові тугу за добром, красою, правдою та справедливістю: потяг до величавого та таємничого, осьтільки розуміється хоче мати успіх на стало.

Перед нами величезна, обширна та у великі глубини сягаюча ділянка життя. Це психологічні засади людини, які живуть в людинх попри[illegible] побіч себе, а то й у взаїмному противенстві. Буває, що глибока надія та глибокий страх людини, то оживляється надійними образами будучини, та сягають під загрозами та потрясеннями. Та найбільш уваги присвячується безсумніву особистим інтересам. Се є те, що ми називаємо егоїзмом чи інстинктом самозбереження, се може бути внутрішня потреба "значіння", жадоба зиску, чи які небудь інші причини можуть бути спонукою діяння і нехай те все свідомо чи несвідомо, не знати як добре буде закритим, то все-ж таки лишиться певним, що : егоїзм є прикметою вродженою людям, і тому не треба дивуватися, що обіцянки зиску чи більшої матеріяльної користи, серед більшости людей знаходить свій вплив.

На сій негативній сторінці, противажить позитив, альтруїстичне наставлення людей: часто жаданням жертв зєднується їх для справи, і це в той гарний, світлий момент; трагічно лиш коли ним зловживається.

В людській вдачі побіч себе живуть такі почування, як схильність до співчуття, співрадости та протилежні схильности до злосливости, зависти та злоби. Так само можна зрушити людей до чину, апелюючи до їхнього співчуття, через нещастя та жертвенність, як і через погорду, пониження, кпини, передовсім тоді, коли вони будуть тим діткнені. - Політ.пропаганда використовує це все для себе.

Також людська жадоба сензації, у формі цікавости, бажання оплесків і т.д. - є дуже вдячним полем попису для пропагандиста. І тим-більше зацікавлення, глибше зворушення, чим більше пристрасний смак, тим скоріше виступають на зверх атавізми людськости, обнажені з поволоки, яку на них вдягла культура доводять до розбудження низьких склонностей та інстинктів.

Відтак всі питомі людям соціяльні починання є дуже важними для питань політики. Майже у всіх людей гін до життя в спільноті, що виявляється в гарних засадах до родини, роду, однодумців, батьківщини. Він допускає найбільшу різнородність форм вияву. Отже клич - що відповідатиме тим засадам - виходячи з позитивного заложення, все паде на урожайну землю.

Тут треба узгляднити ще одне психологічне питання; це статичне та динамічне починання, - склонність до вдержання при минулому, звязок з традицією, та гін за новим - . З одного боку бажання спокою, з другого шукання "нового", жажання "віднови". З одної сторони це момент "консервативний", з другої "поступовий", і кожний з тих моментів діючи в людях - старається опанувати їх.

Дальше дві склонності людини, це знову дві суперечності; це гін до свободи, незалежности; схильність до спротиву авторітатам, обурення проти утиску, з одної, та туга за "провідним" великим та сильним і порядкуючим з другої сторони.

Все йде магічний чар від клича - "воля-свобода". Він є цілющий в руці мистця, небезпечний в руці демагога, фальшивий в руці обманливого спекулянта. Клич "Воля" "Свобода" - є і був все одним з найважніших питань якими орудує політична пропаганда. Та рівно пристрасні почування збуджує туга за тим, що володіє, править, веде. Байдуже, чи ця туга це бажання порядку, підпорядкувати себе чи просте почування меншевартости, що ради самозбереження резигнує з частини вольности та підпорядковуючи себе, горнеться під крила другого. Цей елемент доводить людину з одної сторони до звеличування, культури героїв, а з другої до вияву власної сили, самозвеличування включно зо створенням та плеканням довкола себе німбу.

Політична пропаганда мусить розправлятися не тільки з одиницями, але особливо в новіших часах передовсім з масами. А, що маса в психологічному значінню це не сума додатних одиниць, не вислід додавання, тільки новостворена колективна одиниця, то передумовою опановання тої маси є підсвідоме, або свідоме знання тої особливої психології товпи.

З кінцем минулого століття, коли то маса почала відогравати важну ролю, французький учений психолог Ле Бон досліджував науково психологію маси та зясував її в рамцях наукової системи. Його розумування остались підставою до розумувань на цю тему і вони є теж підставою нашої розвідки.

Стверджено, що одиниця в масі, як частинка тої маси інтелектуально тратить на вартости, за те чуттєво сильніє; це дається зауважити з самої поведінки маси. Вона є дуже податлива, змінна, дається легко переконати. Її осуди є дуже поверхові та загальні, вона думає образово та дає на себе найлекше впливати образами. Її почування є прості, однозначні та вибуялі, чим пояснюється нетерпимість маси. Руководиться скрайними почуваннями; воліє недійсне, дивовижне, є далека від реального. Прихильність виростає в неї скоро до обожування, нехіть до ненависти. Товпа все в рівній мірці готова на жорстокости та пролиття крови, як і безумовне підпорядкування себе включно з геройською самопертвою та повним запереченням інтересів. Власне цей факт показує, як відмінно оформленою представляється маса від одиниць, з яких вона сама складається.

Розуміється, що розумовання та засади вірування маси є залежні від обставин та часових умов, однак відносно діяння на масу можна устійнити деякі точно означені правила. /Продовження слідує/

!&!&!&!&!&!&!&!&!

!&!&!&!&!&!&!&!

ВІСТІ ЗО СВІТУ.

Ф р а н к ф у р т. - Ген.Айзенгавер видав наказа, що Д П /вивезені особи/ мають мати першенство перед німцями в американській зоні.

Л о н д о н. - Алiянтське командування передало мадярській поліції колишнього провідника націоналістичної мадярської партії Салаші та колишнього міністра Имреді, що видав був у Мадярщині ряд протижидівських законів.

М о с к в а. - Як повідомляє советська газета "Труд", будова величезної автомобільної фабрики у Дніпропетровську в Україні - йде повним темпом. Над розбудовою працюють тисячі людей. Фабрика випускати перші авта вже в наступному році.

К и т а й. - До Індокитаю прибули дві дивізії - французьких і британських військ для поборювання тамошніх повстанців.
На острові Ява /Голандські Індії/ продовжується повстання тубильського населення проти білих. Повстанцям допомагають численні японські старшини й вояки, що не піддалися британцям. На острів прибувають щораз то нові британсько-голандські частини для боротьби з повстанцями.

Л о н д о н. - Лондонська радіовисильня передала денного наказа ген. Айзенговера, на основі якого забороняється змушувати советських громадян до повороту на батьківщину. В поясненні до цього зарядження повідомляють, що в америк.зоні живе по таборах понад 26 тисяч советських громадян, які не хочуть вертатися в СССР і грозять самогубством, якщо їх американці вивозитимуть силою.
Ген.Айзенговер у розмові з голандським журналістом заявив, що є підстава вірити, що Гітлер ще живе.- Англійські газети подали цю вістку на перших сторінках.

Головне командування америк.окупац.зони в Німеччині дозволило відкрити першу масонську ложу в Німеччині.
У советській окупац.зоні Німеччини буде розподілено між малоземельними селянами та робітниками 1 мил.700 тис. га землі з великих земельних посілостей.
Від 15. листопада н.р. буде знесена америк. військова самоуправа в тій же зоні. Америк.окупац. влада буде тільки контролювати поодинокі німецькі державні уряди. Владу в повітових та окружних осередках перебруть німецькі урядовці, які діятимуть на основі вказівок урядів поодиноких німецьких держав, узгіднених з америк.окупац.владою.

А м е р и к а. - До Америки перевезено групу визначних німецьких науковців та техніків. Вони допомагатимуть у военних дослідах під контролею війська.
Газета "Америка" пише: "Є дуже мало можливостей, щоб до Канади була допущена будь яка еміграція, протягом двох найближчих років, як довго уряд не знайде праці для вояків, що повертаються до дому. Багатьом воякам, що зголосилися з Англії до Канади отверто сказано, що тепер для них нема нагоди там-же оселитися. Тим менше шансів для неангліїців.

При працях над атомовою бомбою працювало багато вчених з різних країн. Між ними були й три українці: С.А.Кушнирук, П.І.Середа і Др.Л. Сіменович. Список цей подано в Торонтській газеті "Дейлі Стар", з 15. серпня ц. р.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

В місті Фірт / Баварія/ почав виходити новий інформативний тижневик "Ч А С", під редакцією пп.Ільницького та Олійника.

Появилися два числа політичного інформативного двотижневика "Самостійник", що є продовженням колишнього "Українського інформатора", видаваного кругами близькими до УГВРади.

У Ауґсбурґу вийшла українська збірка ліричних поезій. Ця книжечка бита на доброму папері, в "правдивій" друкарні. Про мистецьку вартість тих віршів не говоритимемо. Думаємо, що в сучасну пору, коли ми знайшлися буквально без одної національно -освідомлюючої книжки, треба б було перше друкувати Історію України, підручники для українських дітей, молитвенники для вірних, а не ...лірику.

Церква на Західніх Землях України. - Червоний часопис "Вільна Україна" з дня 28.червня ц.р. у Львові, подає статтю під заг.: "Справа грек.-кат. Церкви в Західній Україні" В ній говориться про створення ініціятивної групи, яка мала би зеднати Церкву грек.-католицьку з руською -православною. В склад цеї групи входять: о.Др.Гавриїл Костельник, о.Др.Михайло Мельник та о.Пелецький. Ці ініціятори вислали до уряду Радянської України в цій-же справі листа наступного змісту /передаємо в оригіналі/

" До Ради Народніх Комісарів України !-

В грекокатолицькій чи унітській Церкві завжди були люди, свідомі своеї православної батьківської віри та її правди. В нашій історії церковна унія була придумана і поведена поляками як засіб спольщення...Як би Росія не розібрала Польщу, то наш український нарід під Польщею був би зник з лиця землі. Отже, вже тоді Росія вирятувала наш нарід від ганебної загибелі. Зрештою, хто як буде памятати про дітей, як не мати?... Польща хотіла латинізації нашого народу, тому руйнувала й переслідувала православну церкву, а нашу галицьку унітську церкву держала в стані перманентного оскарження...

Наша галицька Церква стала безнадійна, без можливості росту... Війна гітлерівської Німеччини проти СССР незабаром виявилася як війна для знищення всіх словян... Куди нам було звернутися з надією ?... Признаємося щиро, що ми під кінець німецької окупації вже мали тільки один страх, а не мали жодної надії. Та ми помилилися...Під керівництвом першого Маршала, незрівняного Сталіна, доблесна, подивугідна радянська армія покрилася вічною славою... Сповнилися одвічні мрії всіх українців: українські землі возєдинилися з матірю...Маршал Сталін увійде у вічну історію, як збирач українських земель. Тому від нас,західних українців, нехай буде йому щира сердечна подяка... На цьому становищі ми підписані стоїмо й будемо на ньому стояти щиро без застережень... Для думаючих ясно унітська церква - це історичний пережиток... Тому ми постановили очолювати ініціятивну групу греко-католицької церкви по возєднанню з православною церквою. Психологія релігії дуже делікатної натури, тому годі думати про моментальне перетворення нашої унітської церкви в православну. На це треба часу, щоб зберегти особисту честь священиків, щоб їх переконати й виховати, вірних успокоїти й приготувати...Акція повинна розвиватися в порозумінні між державним урядом, та ініціятивною групою і зверхництвом всеруської правос - лавної церкви". /слідують підписи/.

Уповноважнений Ради в справах руської православної церкви при РНК УРСР п.Ходченко, дав відповідь на декларативну заяву у "Вільній Україні",щоб ініціятивна група надсилала списки всех неопкірних деканів, парохів та настоятелів монастирів, що відмовляються підпорядкуватися юрисдикції "ініціятивної групи."

У відповідь на статтю п.Хотченка та акції ініціятивної групи, українське греко-католицьке священ ство заняло своє становище, даючи цьому вислід у листі до комісара Молотова:

"Заступникові Голови Народніх Комісарів СССР, В.М.Молотову!
- В наслідок заарештування цілого епископату греко-кат.Церкви в Західній Україні, а також цілого ряду інших священиків, та в наслідок заборони виконувати управу нашою церквою кому небудь з грек.-кат.духовенства - наша Церква опинилась в дуже анормальному становищі. Це положення ускладнилось ще більше через те, що виникла "ініціятивна група"... Ця група й видала листа до грек.католицького свяженства, тому, що відозва ця містить в собі багато фалшу та перекручень історичних - ми греко- католицьке духовенство, не будемо відповідати на цю відозву..."
"... Ставлення наше до акції о.Костельника є вповні негативне, і його акцію осуджуємо як шкідливу...В такій ситуації, яка тепер витворилася можна легко дійти до релігійної боротьби. Тому просимо, щоб уряд звільнив наш епископат з Митрополитом на чолі, а доти, доки це наступить, дав нам можливість упорядкувати справи, звязані з нашою церквою. В такому разі церквою, до часу звільнення Митрополита й Епископів - рядив би церковно- правний орган згідно з приписами нашої Церкви. Ми віримо, що уряд прийме наше прохання та піде нам на зустріч, бо Сталінська конституція виразно гварантує всім громадянам, також і нам свободу совісти та віроісповідання... Ми знаємо в ім'я яких високих ідеалів була роблена революція 1917 р. та віримо, що ті ідеали свободи живуть ще і нині, та що вони розвиваються й поширюються по цілому світу... Тому в ім'я справедливости, в обличчю світової побіди Радянського Союзу, просимо о полишення нам і нашому народові в Західній Україні тої свободи в церковних справах, якою ми користувалися сотки літ та до якої на основі радянських законів маємо повне право."

Датовано 1.липня 1945.р. Площа Св.Юра ч. 5.

Американські українці на конференції в Сан - Франціско.

Український часопис "Свобода" в Америці з дня 21.7.45.р. приносить дві статті звязані з участю української делегації на Конференції в Сан-Франціско. Перша подає як дійшло до вислання делегації і про її працю в часі Конференції, а друга засаднича під заг. "Конференція в Сан-Франціско і Україна". -

Рішення про висилку української делегації до Сан -Франціско прийнято на Конференції представників американських й канадійських українців в Оттаві /Канада/. На передодні відкриття світової Конференції в Сан- Франціско були українські представники у Вашинґтоні, щоб засягнути опінії америк.уряду що до участи українців в Са-Франціско. У висліді розмов у Вашинґтоні вислано українську делегацію до Сан-Франціско в складі: Стапан Шумейко, Богдан Катамай, Олександер Грановський і Іван Петрушевич. Делегація приїхала зо спеціяльним меморіялом "Про історичне підложжя і характер української справи, про необхідність самостійної України для европейського мира, разом з конкретними пропозиціями про забезпечення українських національних справ в організації безпеки Об'єднаних народів." Меморіял був предложений в першу чергу американській, а вслід за тим і всім другим делегаціям. Крім того роздано кілька тисяч примірників представникам преси й радія. Роздано теж книжки і брошури про україну, /напр.Чемберлена "Україна, поневолена нація," Симсона, "Україна," Історично -географічний атлас і другі./.

Члени української делегації навязали цілий ряд особистих звязків з представниками найрізніших народів. Ці звязки багато помогли в пропаганді української справи, зокрема підкреслює "Свобода" на інших представників зробив враження той факт, що українська делегація складалася не з українських емігрантів, тільки з "Американців українського походження".

Стверджуючи цей факт сказав один член англійської делегації: " Тепер я розумію чому серед американців так багато говориться про вільну Україну, а так мало серед англійців". Особливо тісно, як дальше стверджує "Свобода", співпрацювала з українцями американська делегація і виявила багато симпатії для її справ. Зокрема активні були українські представники на пресових конференціях. Так приміром, на великій пресовій нараді в командира Стессена, члена америк.делегації, звернув хтось до нього запит, чи американська делегація вважає Україну мандатом, чи колонією ? На це відповів командир Стессен: " Я думаю і вірю, що колись /сам-дей/ Україна буде незалежною нацією".

Підсумовуючи успіхи делегації в Сан-Франціско - " Свобода" пише: "Важно підкреслити відкриття, яке зробила наша делегація, а саме, що український самостійницький рух має так в офіційних, як і в неофіційних кругах різних націй, зокрема серед нашої власної, значить американської! більше симпатиків ніж це в загальному приймалось".

/Меморандум в оригіналі, яке наша делегація зложила в Секретаріяті Конференції в Сан-Франціско - буде поміщене в цілости в наступному числі "Нашого Шляху" - за грудень./

!&!&!&!&!&!&!&!&!
!&!&!&!&!&!&!

ВІДОЗВИ ЧИТАЧІВ.

"... Ми з радістю й захопленням повитали появу нам від давна знаного журналу "Наш Шлях". Ми знаємо цей журнал із років українського невільництва в Німеччині, що одинокий ніс розраду і завзяття в душу українського робітника в Німеччині, який непохитно держав прапор української самостійницької думки.

Вітаємо його віднову, що стане вільною трибуною українського слова на еміграції. /З таборів англійської окупац.зони./

Редакції "Н.Ш." -
Громадськість нашого табору вітає з радістю продовження "Нашого Шляху" орган державницької думки на еміграції. Організація Українських Націоналістів, що через увесь темний і безпросвітний період польської, советської, а потім німецької окупації, боронила честь і свободу Української Нації, стала зараз на дальше єдиним носієм української визвольної боротьби. Все свідоме українство нашого табору вповні солідаризується з українським націоналістичним рухом, засвідчуємо опять свою відданість і вірність нашому П о л к о в н и к о в і, і прирікаємо всеціло піддержувати це велике Д і л о, що його Ви почали, й успіхів в ньому бажаємо Вам надальше.

/ Український табор - французька зона/.

!&!&!&!&!&!&!&!&!
!&!&!&!&!&!
!&!&!&!
!&!

!&!
x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x

ЯК КОЛИСЬ ХМЕЛЬНИЧАНИ, ЯК ЗГОДОМ МАЗЕПИНЦІ, ТАК ТЕПЕР НАЦІОНАЛІСТИ КОНОВАЛЬЦЯ - МЕЛЬНИКА БУДУТЬ СИНОНІМАМИ МОГУТНЬОЇ ЕПОХИ В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ - ЕПОХИ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ, ЕПОХИ КОНОВАЛЬЦЯ - - МЕЛЬНИКА-

x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x
!&!

З М І С Т:

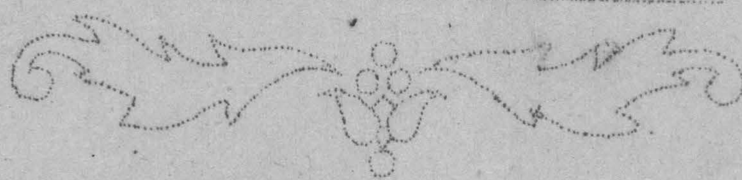
!&!&!&!&!&!&!&!
!&!&!&!&!&!
!&!&!&!
!&!&!

На правах рукопису.

Ціна 5 РМ.

!&!
x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x
!&!

НАШ ШЛЯХ

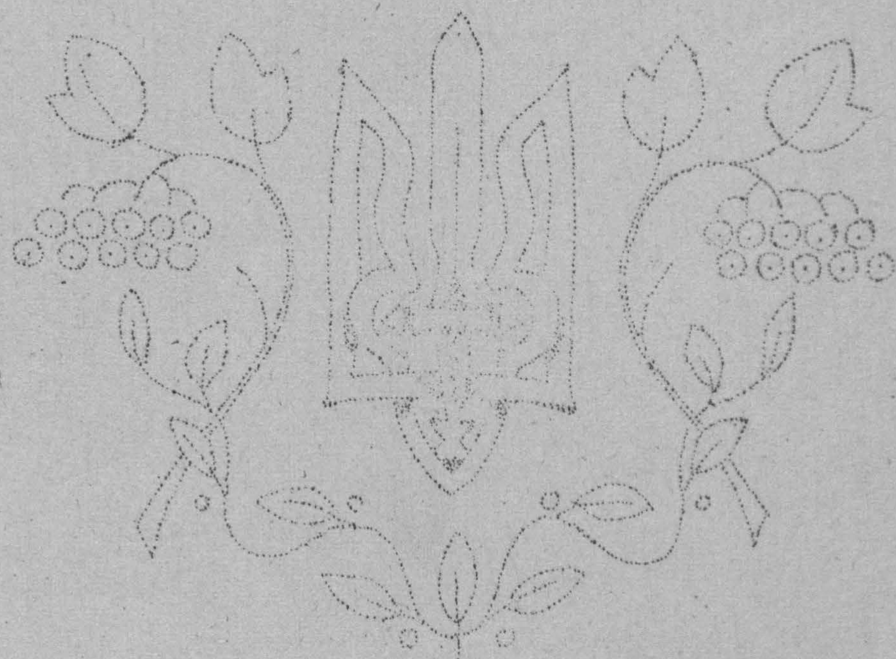
ГРУДЕНЬ

1945

ч. 12.

НАШ ШЛЯХ

МІСЯЧНИК ПОЛІТИКИ,
СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ,
ЛІТЕРАТУРИ,
НАУКИ Й МИСТЕЦТВА.

РІК IV. ГРУДЕНЬ 1945 Ч. 12.

У СВЯТ-ВЕЧІР. /х

Містимо нижче нашу Різдвяну відозву з 1943 року

Перші зорі загоряться на морозному, небідному небі, і сім"я у малій хатині сідає за врочисту вечерю. Свят-Вечір - прадавня Кутя - свято неподоланого життя і народженого Бога.

Золото ярої пшениці, бурштиновий мед, таємна сила макового зерна зібрали в собі багатство поля, позів пахучих зборів і невипрушість рослишної сили землі споконвічного хлібороба. В них - дума Його предків, золотий ланцюг минулих сонячних літ та поколінь, кремезна сила Його синів і плідність гордих дочок; запорука прийдешнього, вічного життя. Невичерпні сили землі переливаються з роду в рід, з покоління на покоління, даючи їм свою непоборність.

Снігові хуртовини скаженіли над малою хатиною, рвали солом"яну стріху морозні вітри, але твердий Господар виходив позагом на двір, дивився у бурю і думав про засів і про майбутній урожай.

Багато приходило їх з далеких степів і зза синього лісового обрію, що напливали, наче каламутна повінь, рвали береги, звертали дерева і стодоли, а потім збігали і пропадали без сліду. Залишалося по них тільки кілька переказів, цвяхованих вчинками слави господарів землі, повставали одна чи дві бадьорі коляди або думи та ще по хатах на стіні зявлялися нові відкіни шабель чи інша зброя чужинців. До скарбу традиції народу докидалося кілька нових блискучих камінців.

Скити, Обри, Печеніги, Татари, всі вони шуміли і рвали мов набряклі води, та де вони тепер... Виростали бувало, наступаючи на нашу землю, блискучі і бундючні держави, кричали від моря і до моря, розпливалися наодну посту земної груді, а земля струшувалася, і вони падали в груз і порох. Сама ж вона, натомість, проростала мурами твердинь, золотими банями церков, цвітом і зеленню рясних садів, і плоди її багатого духа мандрували, передавані з рук до рук, далеко на всі сторони світа.

Казка землі, вірність їй і могутнім заповітам традиції давали народові силу перетривати і перемогти кожне історичне лихоліття.

....

х/ Містимо нижче нашу Різдвяну відозву з 1943 року. Містимо її без змін і скорочень, бо думаємо, що

Вечірня зоря, що зійшла над малим незнаним містом провіщала колись прихід нової віри і нової доби в історії людства.

Віра простих хліборобів і вівчарів, зрісши з їх чистих і прямих сердець, мала таку міць і таку силу, що не встояли перед нею навіть фортеці і палаци чужинців, і поклонитися їй прийшли царі трьох суходолів.

Віра у велику чисту правду, ясне світло високої ідеї в найчорнішу добу тримає горі людські душі, не даючи їм упасти в безодню розпуки і тліну. З неї родяться - найвищі пориви і найбільші чини.

Це ж струнка нова віра і віра в післанництво своєї землі надихала українських князів, що молилися, щоб Бог дав їм за християни і Руську землю голови свої покласти і бути причисленими до мучеників.

Це ж вона, права віра, кріпила кремезне низове лицарство і дала йому силу стати на прю з наймійцнішою Отоманською імперією і разити її в саме серце над з[illegible]рованими водами Босфору.

Віра предків і віра в українську правду надхнула Зиновія Богдана і підняла Року Божого 48. на Польщу буруни Хмельниччини.

Великою вірою горів і говорив Шевченко, і вона збудила увесь приспаний український нарід до нового життя.

Висока віра, пів століття пізніше, вимикувала Базарських Лицарів над розкритою могилою, і їх заповіт, заповіт невмирущих 1917-21рр. зродив усю сучасну українську визвольну боротьбу.

Чуємо в собі присутність великої і чинної віри. Бачили і бачимо чини наших друзів, що не вагаються в ім"я її наразити і покласти своє життя.

Жива віра, віра, що не спиняється перед жертвами - та, що перемагає.

То ж в найчорніший, блюзнірчий час не покидає нас певність нашого остаточного тріюмфу.

Свято заповіту землі, невмирущості життя і народженої віри...

Вечірня зоря яскравіша на оксамитному небі.

Її зміст актуальний повністю і насьогодні. Авторство належить сл.п. д-рові Олегові Кандибі-Ольжичеві, що залишився вірним до смерти правді свойого Його заклику.

І нехай цей заклик і ця найвища жертва сповнить нас перед обличчям цьогорічної Божественної Містерії Народження новою вірою в правду, спільнипу за всіх тиранів світу.

ПРОВІДНИК - ВОЯК - ЛИЦАР.

12-го грудня святкували ми день народження полк.Андрія МЕЛЬНИКА. Годі вичерпуюче окреслити в короткій часописній статті історичну вагу цієї найбільшої постаті нашої сучасности. Її особиста доля була зв"язана в найтіснішому значенні цього слова з долею всього нашого народу в найвідповідальнішу добу Його тисячолітньої історії.

Життєпис Андрія Мельника - це хроніка Великого Всеукраїнського Зриву перших десятиліть і половини нашого століття. З самого початку він належав до нечисленної групи піонерів державного будівництва, до тих, що творчим чином, сталевою непохитністю своїх ідей, а в своїй більшості і жертвою самого свойого життя перетворювали наш нарід у націю. Петлюра,Коновалець,Мельник,Тютюник, Міхновський, Капустянський - це були ті, що творили саму передумовину української державности, самий зміст Великої Доби національного відродження:Українську Армію. Прізвища їх перейшли в історію; духове обличчя нашої сучасности та вихідна точка майбутнього завершення - це була їхня праця.

Великі індивідуальності повстають і ростуть незалежно від оточення, але великий історичний чин зроджується в геніяльності провідника та повстає із жертвенности, карности й сили духа цілого народу,втіленням волі та почувань якого є Андрій Мельник. Він є співтворцем своєї доби, а ця доба в свою чергу творила й гартувала Його індивідуальність. За Його заслуги перед нацією у великому минулому належить Йому наша вдячність і вдячність наших нащадків, а до Його великого та глибокого досвіду, до гарту Його характеру, що сформувався в вогні подій - прив"язуємо ми наші надії на майбутнє. Андрій Мельник є не тільки світлим символом минулого, в ньому узмістовлюється й прийдешній чин.

Велика доба національного зриву сучасности, яка своїм розмахом своїм світово-історичним значенням перевищує навіть княжі та козацькі час /і вже тому кладе величезну відповідальність на плечі нашого покоління/ народила багато надзвичайно сильних індивідуальностей. Але лише частина з них виробилася на державників - будівничих, а більшість зійшла на манівці - це національна трагедія, що повторюється в кожному періоді нашого національного піднесення та зв"язана з проблемою особистости й її оточення, проблемою відповідальности, з одного боку,а карности, з другого.

На тлі історичних постатей Української Революції Андрій Мельник відбивається як єдиний побіч бл.п.Євгена Коновальця, що сполучив у собі організаційний хист та твердість вояка з державно-творчою далекозорістю політика. Тому саме він стоїть тепер як чолова постать нашої сучасности, як абсолютно незаступна й неповторна індивідуальність.

Характеристика навіть пересічної людини має на цілі не тільки з"ясування її як одиниці, але в першу чергу пізнання її призначення.Тимми, розуміється, характеристика людини, що так виразно виросла понад рівень свойого оточення й життя якої є історією її народу. Таку людину не можна вичерпуюче окреслити, її треба інтуїтивно відчути. Згадаймо тут особисту хоробрість А.Мельника, кришталеву чистоту Його характеру, Його організаційний хист і глибоке знання людей. Це він дав високий зразок соборницько-державницького думання, коли як найближчий співтворець Є.Коновальця, разом з ним, у 1919.р.лишився в серці Українських Земель, там, де вирішувалася доля Києва тобто політично-стратегічні інтереси соборницької боротьби поставив понад льокально-патріотичний сентимент. Це він пізніше як в"язень зазнав важких тортур у польській тюрмі, і від катувань, довгих років ув"язнення втратив здоров"я. Часто ворог найкраще оцінює наших видатних діячів, спрямовуючи проти них свої застережні заходи.

Ім"я полк. А.Мельника так широко знане у світі і так популярне серед українства, що німці довгий час не наважувалися замкнути Його до тюрми.Одначе вони вивезли Його силоміць до Берліну, оточили Його пильною стежею. Але гестапо, переконавшися, що полковник знаходить способи контактуватися з революціонерами,замкнули Його до в"язниці.

Але що лежить в основі структури його особистоти?

Головна прикмета А.Мельника це його логіка, непохитна консеквенція його думки аж до останніх висновків. До того долучується глибоке відчуття реальности, яке не може бракувати в характері правдивого державного мужа. Андрій Мельник бачить самого себе, власні можливості людей і ситуації так, якими вони є, а не такими, якими повинні б бути, або як хотілося б їх бачити. Бачить він їх з прозорою ясністю, а до свойого пізнання послідовно стосує своє діяння. Послідовність чину так само характеристична для індивідуальности Полковника, як і надзвичайна послідовність його думки.

Другою найхарактернішою рисою особистости А.Мельника є його річевість. Добро Нації, інтерес справи він ставить вище власних інтересів, власної амбіції і власного права, але також понад інтереси та амбіції інших. Справа стоїть у нього понад приватніми моментами та претенсіями. Ця риса сполучена з гострим та надзвичайно здисциплінованим інтелектом і інтуїцією. В цій сполуці саме і лежить здібність А.Мельника творити широко закроєні плани дій та передбачити наслідки. А.Мельник є передусім людиною чину. Особисті почування залишаються для нього головно в сфері особистих відносин. Суспільна діяльність його кермується волею і інтелектом. Для волевої сторони його характеру є питома надзвичайна завзятість та відпорність волевого імпульсу. А.Мельник не належить до людей, що занадто швидко приймають рішення або декларують своє відношення до людей, свої погляди на події чи методи їх опанування. Але раз прийняте рішення він послідовно та з надзвичайною твердістю переводить до кінця, наскільки не зміняються основно умовини, що упідставнюють дане його рішення. Знаючи своє велике призначення, А.Мельник водночас незвичайно скромний особисто, непохитний в принципах, він завжди готовий піти на зустріч людям, признати їм заслуги й помогти направити помилки. Непорушно твердий ув осягненні своїх цілей, він толерантний в особистих відносинах. Це є толерантність людини, сила характеру якої стоїть поза сумнівами так його власними, як і всього оточення. Дуже уважливий до досконалости й краси зовнішних матеріяльних та духових форм, А.Мельник бачить у них вияв змісту.

Цікаво, що цей твердий вояк і державний муж холодного розрахунку - визначається рідкою особистою добротою вдачі й джентельменською льояльністю супроти своїх співробітників. Кожний з нас свято вірить та знає, що він на життя і смерть може покластися на слово А.Мельника!

Підсумовуючи характеристику А.Мельника ми бачимо, що в ньому зовсім немає типової в сучасності роздвоєности людини. Характер Мельника одноцілий, як моноліт. Це характер не тільки надзвичайної людини, але і особисто надзвичайно привабливої. А це теж мабуть одна з важніших прикмет провідника і державного мужа.

".

Д.Мислич.

НАШ НАЦІОНАЛІЗМ.

Нам кажуть: минула доба націоналізму, доба диктатур, мілітарних режимів. Минула доба расової ненависти, доба зоологічного шовінізму. У боротьбі фашизму з демократією виграла демократія. І це значить, кажуть нам, що світова опінія раз назавжди висказалася за волею думки, волею совісти, волею людини в найкращому й найширшому розумінні цього слова. Гасла Великої Французької Революції - воля, рівність і братерство - виявилися більш життєздатними від гасла "нація понад усе", тому - кажуть нам - геть із націоналізмом.

І вчорашні "стовідсоткові" навіть закидають зневажливо "фашизм" своїм колишнім товаришам по боротьбі. Люди, які вивчали напам'ять гасла воюючого націоналізму й декламували їх де треба й де не треба, сьогодні заперечують усе своє минуле із тим самим запалом та з тим самим "переконанням" декламують гасла демократії, із яким деклямували гасла націоналізму. Через ніч ці люди зробили 180 % поворот від українського націоналізму до американської демократії.

Плисти проти течії - це безсумніву незвичайно трудна річ. Неменштрудна річ людям "моди", людям, що не мають власної думки й власних переконань, опиратися натискові моди, законом якої є химера несталих уподобань плоских людей, які порожнечу внутрішнього змісту замінюють крикливими зверхніми формами.

Але політика й політичні програми не є справою химерних хвилевих уподобань. Політика й політичні програми, а тим більше світоглядові засади революційних організацій, ідеології могутніх політичних рухів є справою глибоких внутрішних переживань, побудованих на історичних підвалинах і насичуваних вічними інтересами даної спільноти, інтересами, які не зміняються з дня на день, але лишаються незмінними в часі і просторі. - Політика кожної нації не є справою змінливого чуття, але найкращим виявом її волі до буття.
Якщо наші "критики" й мають рацію в своїх виступах проти націонал- соціялізму й фашизму, які несли в своїх політичних програмах і поступуваннях поневолення людині й народам, то не мають вони рації відносно українського націоналізму.

Український націоналізм не зродився підо впливом моди й настроїв доби. Не був він і не є копією чужих рухів та ідеологій, і хоч має у собі деякі риси, що уподібнювали його з іншими рухами націоналістичними, то в суті своїй український націоналізм не є зв'язаний нічим з іншими націоналістичними рухами. Політичні й ідеологічні засади українського націоналізму оформлював Міхновський уже на початку 20-го століття, а духовий напрям давйому великий революціонер новітньої України Тарас Шевченко. - Це тільки формальна сторона українського націоналізму, яка дає йому право вважати себе цілком відмінним від націонал - соціялізму чи фашизму. Але і своїм змістом, своїми ідеологічними засадами і духовою поставою український націоналізм не утотожнюється з нац.-соціялізмом та фашизмом.

Але що лежить в основі структури його особистоти?

Головна прикмета А.Мельника це його логіка, непохитна консеквенція його думки аж до останніх висновків. До того долучується глибоке вщчуття реальности, яке не може бракувати в характері правдивого державного мужа. Андрій Мельник бачить самого себе, власні можливості людей і ситуації так, якими вони є, а не такими, якими повинні б бути, або як хотілося б їх бачити. Бачить він їх з прозорою ясністю, а до свойого пізнання послідовно стосує своє діяння. Послідовність чину так само характеристична для індивідуальности Полковника, як і надзвичайна послідовність його думки.

Другою найхарактернішою рисою особистости А.Мельника є його річевість. Добро Нації, інтерес справи він ставить вище власних інтересів, власної амбіції і власного права, але також понад інтереси та амбіції інших. Справа стоїть у нього понад приватніми моментами та претенсіями. Ця риса сполучена з гострим та надзвичайно здисциплінованим інтелектом і інтуїцією. В цій сполуці саме і лежить здібність А.Мельника творити широко закроєні плани дій та передбачити наслідки. А.Мельник є передусім людиною чину. Особисті почування залишаються для нього головно в сфері особистих відносин. Суспільна діяльність його кермується волею і інтелектом. Для волевої сторони його характеру є питома надзвичайна завзятість та відпорність волевого імпульсу. А.Мельник не належить до людей, що занадто швидко приймають рішення або декларують своє відношення до людей, свої погляди на події чи методи їх опанування. Але раз прийняте рішення він послідовно та з надзвичайною твердістю переводить до кінця, наскільки не зміняються основно умовини, що упідставнюють дане його рішення. Знаючи своє велике призначення, А.Мельник водночас незвичайно скромний особисто, непохитний в принципах, він завжди готовий піти на зустріч людям, признати їм заслуги й помогти направити помилки. Непорушно твердий ув осягненні своїх цілей, він толерантний в особистих відносинах. Це є толерантність людини, сила характеру якої стоїть поза сумнівами так його власними, як і всього оточення. Дуже уважливий до досконалости й краси зовнішних матеріяльних та духових форм, А.Мельник бачить у них вияв змісту.

Цікаво, що цей твердий вояк і державний муж холодного розрахунку - визначається рідкою особистою добротою вдачі й джентельменською льояльністю супроти своїх співробітників. Кожний з нас свято вірить та знає, що він на життя і смерть може покластися на слово А.Мельника!

Підсумовуючи характеристику А.Мельника ми бачимо, що в ньому зовсім немає типової в сучасності роздвоєности людини. Характер Мельника одноцілий, як моноліт. Це характер не тільки надзвичайної людини, але і особисто незвичайно привабливої. А це теж мабуть одна з важніших прикмет провідника і державного мужа.

".

Д.Мислич.

НАШ НАЦІОНАЛІЗМ.

Нам кажуть: минула доба націоналізму, доба диктатур, мілітарних режимів. Минула доба расової ненависти, доба зоологічного шовінізму. У боротьбі фашизму з демократією виграла демократія. І це значить, кажуть нам, що світова опінія раз назавжди висказалася за волею думки, волею совісти, волею людини в найкращому й найширшому розумінні цього слова. Гасла Великої Французької Революції - воля, рівність і братерство - виявилися більш життєздатними від гасла "нація понад усе", тому - кажуть нам - геть із націоналізмом.

І вчорашні "стовідсоткові" навіть закидають зневажливо "фашизм" своїм колишнім товаришам по боротьбі. Люди, які вивчали напам'ять гасла воюючого націоналізму й деклямували їх де треба й де не треба, сьогодні заперечують усе своє минуле із тим самим запалом та з тим самим "переконанням" деклямують гасла демократії, із яким деклямували гасла націоналізму. Через ніч ці люди зробили 180 % поворот від українського націоналізму до американської демократії.

Плисти проти течії - це безсумніву незвичайно трудна річ. Неменштрудна річ людям "моди", людям, що не мають власної думки й власних переконань, опиратися натискові моди, законом якої є химера несталих уподобань плоских людей, які порожнечу внутрішнього змісту замінюють крикливими зверхніми формами.

Але політика й політичні програми не є справою химерних хвилевих уподобань. Політика й політичні програми, а тим більше світоглядові засади революційних організацій, ідеології могутніх політичних рухів є справою глибоких внутрішних переживань, побудованих на історичних підвалинах і насичуваних вічними інтересами даної спільноти, інтересами, які не зміняються з дня на день, але лишаються незмінними в часі і просторі. - Політика кожної нації не є справою змінливого чуття, але найкращим виявом її волі до буття.
Якщо наші "критики" й мають рацію в своїх виступах проти націонал- соціялізму й фашизму, які несли в своїх політичних програмах і поступуваннях поневолення людині й народам, то не мають вони рації відносно українського націоналізму.

Український націоналізм не зродився підо впливом моди й настроїв доби. Не був він і не є копією чужих рухів та ідеологій, і хоч має у собі деякі риси, що уподібнювали його з іншими рухами націоналістичними, то в суті своїй український націоналізм не є зв'язаний нічим з іншими націоналістичними рухами. Політичні й ідеологічні засади українського націоналізму оформлював Міхновський уже на початку 20-го століття, а духовий напрям давйому великий революціонер новітньої України Тарас Шевченко. - Це тільки формальна сторона українського націоналізму, яка дає йому право вважати себе цілком відмінним від націонал - соціялізму чи фашизму. Але і своїм змістом, своїми ідеологічними засадами і духовою поставою український націоналізм не утотожнюється з нац.-соціялізмом та фашизмом.

Український націоналізм є визвольним Рухом, а тим самим йому є чужа расова ненависть і заборча політика відносно інших народів. Українська визвольна політика змагається до відзискання політичної самостійности української нації і поборює тільки тих, які стоять їй на перешкоді до осягнення цієї справедливої мети. Ми не поборюємо інших народів із расової нетерпимости, але з потреб наших визвольних змагань. Хочемо бути панами у власній хаті, а не гнобителями інших народів.

Із імперативних домагань нашої визвольної боротьби випливає і провідницький устрій нашої Організації. Український націоналізм - організація революційна, організація бойова, а яка бойова частина може собі дозволити на демократичний устрій.? І найбільш демократичні держави, як от Англія обмежили підчас війни в їх чинностях одні з найважніших засад демократії. Вояки в стані боротьби, а вояка обов'язують цілком інші засади, як мирного громадянина. Ми були наочними свідками, як СССР в розгарі війни мусіла знести навіть позірний демократичний устрій своєї армії і завести тверду військову дисципліну, отже провідницьку засаду. У розгарі боротьби наказ, а не химерна загальна опінія є рішальним чинником. Це знає кожний - хто був на фронті. А ми є фронтові вояки Української Революції.

Політична програма українського націоналізму, його ідеологія, відповідає цілком політичній традиції українського народу та його духовому наставленню. Український націоналізм проповідує націократично- солідаристичний устрій. Ні одиниця, ні якась упривілейована класа чи стан, ні тимчасові інтереси даної ґенерації не є вирішальними у загальних засадах української державницької політики. Політичний провід нації, покликаний до керми демократичним способом, - виборами,- заступає інтереси нації як історичної цілости, тому має право і навіть обов'язок протиставитися нераз химерним настроям й забаганкам маси.

Український нарід мав завжди демократичний устрій. Це лежить в індивідуалістичному наставленні нашого народу. Але цей український демократизм завжди різнився і різниться від демократизму інших країн. Державний устрій української козацької держави - і то в загальному так Гетьманщини, як і Запоріжжя - ,який ще такий живий у правосвідомості українського народу, був побудований на демократичних засадах. Гетьмана, чи кошового отамана вибирали безпосереднім голосуванням, демократичним способом або нарід через своїх заступників /гетьмана/, або братство кошове /кошового отамана./. Але раз вибрані гетьман, чи кошовий отаман, користалися незвичайно широкими прерогативами й повновластями. В їх особах зосереджувалися майже повністю законодавча, виконавча і судейська влада. Підчас воєнних походів кошовий отаман мав навіть право на життя і смерть над козаками, які його вибирали. Суверенна сила лежала в народі, тільки народ був джерелом влади, тому він мав будь коли право скинути гетьмана, чи кошового отамана, але в міжчасі, між уділенням і відобранням йому його мандату, гетьман мав найбільш далекойдучі права провідницького характеру.

Без сумніву, що від часів Козаччини дотепер зайшло багато змін, народ розвинувся культурно, й тому може законно претендувати на ширше й більше використання своєї суверенної сили, але всеж таки підставою нашого, українського демократизму мусить бути наша державницька традиція. Беззастережне засвоєння собі чужих демократичних засад й безкритичне перенесення їх на наше поле, доведе до катастрофи, яку ми вже пережили в 1917 -20 рр. Саме невблаганне українське життя довело нас у цих роках від хаотичної демократії до Головного Отамана.

Ми не є проти демократії. Голову держави вибиратимемо демократичним способом, традицією, але раз вибравши його, ми надамо йому багато більше прав, як це роблять інші демократичні системи. Нація наділяє щедро великим довір'ям свойого провідника, але за те жадає від нього неспівмірно більше, як це роблять демократії. Це відноситься до відповідальности провідника. За свої діла відповідає провідник у націократичному ладі своєю моральною і фізичною особою.

Такий устрій не тільки не противиться т.зв. демократичним засадам свободи совісти, слова, особи, і т.д., але ще може в більшій мірі вимагає їх. Бо тільки того можна тягнути до найбільшої відповідальности, хто цілою своєю вільною особою може віддатися покладеному на нього завданню. - Світ стоїть сьогодні під знаком великої туги за свободою людини й нації. Людство шукає способів повернення людині її людської гідности. Отже, демократія ідейно й далі заполонює світ. Але демократія як політична система - переживає важку кризу. Адже-ж саме політична система демократії уможливила в свій час народження націонал -соціялізму, який скористався з лібералістичного пацифізму демократії і морями крови задушив кращі демократичні елементи серед народів Европи. До того самого готується тепер комунізм, прим. у Франції, використовуючи пацифізм, терпимість демократії. Ми, українські націоналісти, не заперечуємо ідей демократії; все найпозитивніше, що дала демократія в царині ідей і устрою на протязі всього свого розвитку, включаємо в націократично - солідаристичну концепцію. Комплекс українського націоналізму складніший і глибший від комплексу демократизму, демократизм є лиш одною із основних цеглин у величній ідеологічній будові українського націоналізму.
Український націоналізм диктується рацією української визвольної боротьби і рацією існування української нації, як самостійної політичної одиниці.

І тому наперекір усім, навіть наперекір ворожій нам долі, ми далі несемо гордо наші націоналістичні прапори й віримо, що вийдемо побідниками.

Ми є передусім українськими патріотами, але не на словах, а на ділі. Справжнім націоналістом для нас є тільки той, хто любить Україну з такою пристрастю і силою, з якою любив її Шевченко, коли готов був "за неї душу погубити".
В основі своїй український націоналізм - це патріотизм, піднесений на п'єдесталь жертвенности.

§:§:§:§:§:§:§:§:§:§:§

На РОЗПУТТІ.

Ми знову на розпутті. Нашими землями пронеслася грізним буревієм найжорстокіша в історії людства війна. В пожежах зникли цілі області України, в кривавій різні наложили головами млійони наших людей. Сотками тисяч знаних і незнаних могил вкрилася земля. І в цих апокаліптичних днях вмерла раз на завжди не одна з надій, що їх ми зв'язували з цією останньою війною. Але чи вийшли ми з неї мудріші, більш зрілі політично ? Тяжко, якщо взагалі можливо, дати на це конкретну відповідь. До цього треба історичної перспективи, а її ми ще не маємо. Ми ще облизуємо свіжі рани. Ми ще навіть не стоїмо на порозі нового, щоб кинути погляд у минуле. Ми навіть не можемо ще сказати, чи ця друга світова війна вже закінчилася, якщо вона взагалі була другою, а не продовженням першої, що почалася 1914 р. Бо якраз перша світова війна затяжіла проблемами, яких не розв'язала ні перша ні друга.

Світ находиться в повній кризі, назва якій: Проблема Націй. Нації, як збірні одиниці, зажадали права на самостійне, суверенне життя. Перша й друга світова війна були спровоковані національними причинами. Так стріли в Сараєві з 1914 р., як і польська оборона своїх границь з 1939 року - мали те саме національне підложжя. Сербські націоналісти чинно запротестували 1914 р. проти чужого, австро - угорського панування й зажадали права на самостійне життя. Цей факт був щонайменше, офіційною і формальною причиною першої світової війни. Раз розгорівшися, ця війна висунула на порядок дня цілу серію національних проблем. Ціла Европа, а що й позаевропейські народи, станули на шлях національних державницьких домагань. І від тоді світ уже ні на хвилину не відпочив і не заспокоївся. Бо хоч багато народів осягнуло свою національну й державну незалежність 1918 р. то осталася ще ціла серія нерозв'язаних національних проблем, які ждали й ждуть свойого позитивного залагодження. Найважніша й найтяжча з них, - це була і є українська проблема, якої не розв'язано й не рушено ні в першій, ні в другій світовій війні! І тут не важно, з яких причин до нас не застосовано в 1918 р. вілзонівських точок про право народів на самоозначення, які лягли були в основу світового миру, а важно, що цей мир побудований був на несправедливості, важно, що він лишив по собі відкриту рану яка ятрилася й загрожувала кожночасно всьому европейському а то й світовому організмові. Почвертований і притоптаний український національний організм не здавався, не капітулював. І в той час, коли одна частина людства святкувала мир, друга частина з Україною на чолі, кривавилася в надлюдських змаганнях за волю. Українські стріли, що лунали в Европі на протязі всього періоду т.зв. миру, від 1918 р., не звернули на себе належної уваги політичного світу, мільйони жертв безборонного українського народу на Східніх Українських Землях, "пацифікації" й шибениці на ЗУЗ не потрясли сумління світової, демократичної й вільнолюбної опінії. Світ дивився на цю трагедію українського народу, як на "внутрішню справу" відповідних держав.

Тільки німецька підступна пропаґанда звернула була пильну увагу на цю боротьбу українського народу за державність. З а це ми здержали фалшиву назву ґерманофілів. Але ніхто не хотів бачити, що найпередовіша частина українського народу, його пробоєва націоналістична фаланґа, що зформувалася 1917 - 20 рр., не мала вже ніяких - "фільствів"і боролася вже й бреться тільки за цілковите визволення України. Як виглядало наше мниме "ґерманофільство", побачив світ тоді коли український народ відразу після розкриття загарбницьких планів Берліну розгорнув антинімецьке підпілля, а також взяв зброю в руки і звернув її проти свойого"союзника". Ми дуже сумніваємося, чи хотрийсь інший народ приніс більше жертв у боротьбі проти імперіялістичної Німеччини, як український. Бо виступ Німеччини проти Польщі й Москви був для нас тільки новою шансою до здобуття своєї самостійности, а ніколи союзом, - якого, до речі, ми ніколи не заключували з німцями. І якщо виглядало, що ми спільно з Німеччиною поборюємо Польщу й Москву, то це був тільки голий збіг обставин, бо боролись ми проти тих держав і тоді, коли Німеччина ще браталася з ними й заключували всякі приязні союзи й договори ненападу. Це історична правда. Ми поборюватимемо ці держави й надалі, аж доки вони не винесуться з наших земель і не лишать нас у спокою творити наше життя відповідно до нашої потреби. І всі ті народи, що зрозуміють нашу визвольну політику й помагатимуть у нашій боротьбі, будуть нашими союзниками. Але в цьому не вільно шукати якогось нового нашого " фільства". Бо це було б злобне й фальшиве очеркнення нашої визвольної політики й боротьби.

А сьогоді? Сьогодні ми так само як і перше стоїмо на старих позиціях нашої визвольної боротьби проти Москви, а в потенції проти всіх тих, що хотіли б ділитися нашими землями й поневолювати наш народ. Бо ми самостійна нація, ми свідомі себе й своїх сил. Але цього факту світ, щонайменше офіційно, не хоче признати. У своїй історичній промові з 2.жовтня 1945 р. президент Сполучених Штатів Америки, Трумен, висунув поновно вілсонівський принцип самовизначення народів. Він сказав: "Віримо в остаточну відбудову суверенних прав та самовизначення всіх народів, що втратили суверенність у наслідок насильства". А дальше в т.4-ій: "Стоїмо за те, щоб усім народам, доврілим мати власні уряди, дати можливість вибрати собі шляхом вільних виборів і без втручання чужих інституцій власну форму урядування. - Це стосується до Европи , Азії, й Африки, як і Західньої Півкулі." Ці напрямні своєї закордонної політики застосовують уже США в своїй поточній політиці відносно деяких европейських та позаевропейських народів, пр. відносно Румунії, Болгарії, Угорщини, Персії і інш. - А як з нами ? Чи у формулюванні своїх 12 точок закордонної політики США думав Трумен і про Україну? Мабуть ні! Оскільки знаємо, то з уст през.Трумена і його співробітників не впало ніколи слово про Україну, як про самостійну націю, "доврілу мати власний уряд". Що правда, Україна брала участь на Конференції в Сан-Франціско, як"самостійна"держава, Україна заступлена в т.зв. Комітеті Безпеки в Лондоні /"українець" Мануїльський є навіть заступником президента цього Комітету/, Україна укладає всякі міжнародні пакти /українсько - польський договір про виміну населення, українсько -чеський договір про прилучення Карпатської України до Сов.Союзу України і т.д./, але як відомо політичним мужам вели-

ких західніх демократій, що роля українського "самостійного" совєтського уряду є та сама відносно цілости українського народу, яку має сьогодні азербайджанський автономний уряд, спрокований й піддержуваний Москвою, відносно легального перського уряду в Тегерані.? Мабуть так, але як так, то чому тоді США й Англія не хочуть визнати "автономного"Азербайджану, а визнають насилля над Україною? Чей же сьогоднішній "автономний" азербайджанський уряд є точною копією українського "самостійного" совєтського уряду в Харкові з 1918 року який Москва створила була й висунула його проти українського легального уряду в Києві. Так повстала українська совєтська держава, проти волі українського народу. Чому тоді не дати й українському народові "можливости вибрати собі шляхом вільних виборів й без втручання чужих інституцій власну форму урядування?"! Український народ вибрав був собі 1918 р. вільними виборами власну форму урядування й власний уряд, який Москва "азербайджанською"методою повалила й бажання до самостійного життя українського народу втопила в морі крови. Новий европейський "порядок" і "мир" від 1918 до 1938 років коштував нашу націю понад 10 мілїонів жертв. Котрий інший нарід у світі приніс,за такий короткий час, більші жертви в боротьбі за своє природнє право на самостійне життя як український? Чи ці факти не відомі світові??

Нас уважають звичайно за нероздільну частину російського народу, за якесь таке плем'я московського народу, як нпр.Баварія відносно цілости Німеччини. Але при цьому світ не знає або не хоче знати, що тоді як Баварія є дійсно частиною німецького народу, з тією самою мовою, з тією самою культурою, з тими самими історичними традиціями й ідеалами на майбутнє, то український народ відносно московського народу є цілком самостійною національною одиницею. Ми маємо цілком самостійну національну історію, яка творилася на протягу століть не тільки побіч, але проти московської національної історії, ми маємо цілком самостійну національну культуру, самотійну мову, властивий нам національний характер і, що найважніше, цілком самостійні політично - національні ідеали на майбутнє. Ми не є московською провінцією, ми є самостійним народом із державницькою традицією та власними державницькими планами на майбутнє. - Тому не та Україна є дійсною, яку вели і демократії бачили й визнали в Сан-Франціско, але та, яка й далі в катакомбах кривавиться за своє природнє право на суверенність на рідних землях. Для цієї України домагаємося офіційного признання і повної піддержки в її боротьбі за право на вибрання собі власного уряду.

В хвилині, коли пишемо ці рядки, в Москві відбувається конференція міністрів заграничних справ Сполучених Штатів Америки, Англії та Сов.Союзу. З цього приводу американський часопис у німецькій мові "Ді нов цайтунг" з 17.грудня ц.р. поміщує мапу, яка унаглядиює цілу серію конфліктів, які існують у світі, й які мали б бути предметом полагодження на згаданій конференції. Із Москви, як осередку конференції, ідуть наступні стрілки, що вказують на світові конфлікти: Польща - домагання вільних демократичних виборів і відновлення повної

національної і державної суверенности; Німеччина - створення центрального уряду, інтернаціоналізація Рурщини й відділення від Німеччини західнього побережжа Райну; Угорщина - ревізія мадярсько - московського торговельного договору й відновлення демократичних вільностей; Італія - приготовлення мирового договору й усталення границі; Румунія - визнання румунського уряду західними потугами, бо й там немає демократичних вільностей і румунський нарід не є паном власної долі; Болгарія - те саме, що й Румунія; Туреччина - справа Дарданелів і напруження з СССР / в останній хвилині довідуємося, що Сов.Азербайджанська Республіка жадає,з наказу Москви, деяких своїх територій, що їх мала б Туреччина анектувати в першій світовій війні/; Персія - відтягнення союзних військ із цієї країни /Москва противиться цьому , хоч зобовязалася була до цього договором із США й Англією/ та справа повстання в Азербайджані; Японія - СССР зажадала участи в адміністрації країни.

Всі ці конфлікти вказані на мапі. Але це тільки частина конфліктів. Не згадано там про повстання на Яві, яка жадає звільнення з під голандської окупації й права на самостійне державне життя. Яванські націоналісти, під проводом Др.Секарно є панами ситуації. Націоналістичний кабінет Індонезії загрозив закликом до загального повстання, якщо англійці підуть на інтервенцію і висадять там свої війська. Індонезія не дозволить більше, заявляє цей уряд, щоб 8 мільйонів голандців поневолювали 66 мільйонів індонезців /щоб "голандський хвіст кермував індонезьким львом"/. Американські часописи звертають увагу на те, що проблему націоналістичного повстання в Індонезії не можна відділити від решти світових проблем й залагодити його в традиційний спосіб колоніяльних практик. Отже, нова проблема, яку треба буде розв'язувати згідно з засадами тез президента Трумена. Дальше не згадано там самостійницьких домагань арабських народів на Близькому Сході /Сірія, Лібанон жадають повної де-ржавної самостійности й є вже на дорозі до її осягнення: на основі договору, Франція і Англія рішили відтягнути свої війська з цих країн/. Не згадано там арабсько - жидівського конфлікту в Палестині, який набирає чимраз різкіших форм. Жиди хочуть створити собі національну державу в Палестині /отже теж націоналістичні стремління/, а Араби противляться цьому, бо вважають Палестину своєю землею. Не згадано там кривавих боїв у пів.Китаю між комуністами і легальним урядом Чанг-Кай-Шека /і тут діє червона рука Москви за рецептою "харківського уряду" чи "автономного азербайджанського уряду" з осідком в Тебрісі/. Не згадано еспанського конфлікту між урядом ген.Франко й республиканським урядом де- Рівери, який діє на еміграції. Не згадано там конфлікту в Аргентині між демократичними й тоталітарними тенденціями внутрі країни, де є вмішані й деякі заграничні чинники. І так далі, і так далі! Але не згадано там - і це мабуть найважніше - того глибокого непорозуміння, що існує таки між великими союзниками, між СССР, з одного боку, й Англією та США, з другого боку.

Недавно лондонська конференція п'ятьох міністрів заграничних справ /США,Франція,Англія, Китай і СССР/ закінчилася великим фіяском.

Там виказалася та майже непрохідна пропасть, що існує між західніми потугами й СССР не тільки у світоглядових засадах, але в першу чергу в політичних планах на майбутнє. Москва не зреклася й не зречеться своїх імперіялістичних планів на світову революцію, тому, якщо Іден заявив недавно, що національні держави є вже історичним пережитком і новий світ має бути побудований на засаді міжнародньої співпраці, то Москва годиться з цим, але цю міжнародню співпрацю в о н а хоче усталювати й контролювати. Московський офіційний орган "Правда" іронізуючи план Англії і США створити свойого рода світовий парламент чи світовий уряд, в ім'я якого народи мусіли б зректися частини своєї національної суверенности, пише, що таке ставлення проблеми не є дуже переконуючим для Совєтів. Бо Москва не тільки не думає зректися частини своєї суверенности, але навпаки, вона приготовляється до накинення цієї своєї суверенности ще й іншим народам, як не цілому світові. Чи найдуть тепер у Москві розвязку цих непримиримих позицій двох могутніх партнерів? Ми дуже сумніваємося в цьому. Сумніваються мабуть у цьому й західні демократи. - До такого припущення управняє нас хоч-би той факт, що згадану московську конференцію називають загально тільки "інформативною".

Переживаємо велику політичну світову кризу. Для її розвязки не бачимо в політичному світі, що відповідає за долю цілих народів, ніякої великої здорової політичної ідеї, чи хоч концепції. Большевицька ідея скрахувала вже в самих її початках в самому СССР, а тепер крахує остаточно й поза його границями. Це показали наглядно останні вибори в деяких країнах. Там, де певний народ пережив на практиці різницю між большевицькою пропагандою а дійсністю, там він висловився рішучо проти цієї ідеї і її носія /вибори в Угорщині й Австрії/. Тільки там, куди большевицька практика не дійшла, там народ дався ще пірвати облудним й брехливим гаслам комуністичної ідеології /Франція/. Біда в тому, що західні демократії не зуміли дотепер протиставити большевицькому блахманові якоїсь великої, творчої ідеї. Тільки націократична ідея, отже ідея суверенности народів і примату національного інтересу внутрі цих народів над інтересами розбещеної юрби, могла б бути тим наріжним каменем, з якого можна починати будову нового світового ладу. Але ця ідея ще тільки в пелюшках і має в тих, що покликані творити новий світ і новий лад, тільки декларативний характер. Тези през. Трумена можуть бути початком цієї великої політичної ідеї, але вони мусіли б перейти зі своєї декларативної фази в широке річище рішучої політичної дії. Надіймося, що так буде. Надіймося, що великі европейські культури не будуть залиті лявіною розгнузданої, безпринципової і неморальної московської навали.

Політичний світ, а з ним і ми находимося на розпутті. Народини нового ладу приходять у страшних муках. Спільний, могутній колись ворог, Німеччина, був цією магічною силою, що сцементував військовий союз між західніми капіталістичними державами й большевицькою Москвою. Але з хвилиною, коли цей ворог лежав на лопатках, розвіялася й та магічна сила, що тримала вкупі союзників.

Виявилося, що на волю народів і взагалі на новий сітовий лад обидва партнери мають цілком відмінний погляд. До того долучилися деякі спірні точки /нафта на Близькому Сході, інтереси на Балканах і т. п./, чисто матеріяльного порядку між СССР і США та Англією. І сьогодні ми є свідками тієї великої гри, яка може закінчитися досить поважним розсвареннням партнерів. Із цим фактом не таїться ні одна зі сторін. З огляду на конференцію в Москві, спір між колишніми союзниками дещо притих, але тим не менше він існує і поглиблюється. Можливо, що колишні союзники найдуть вихід із цієї небезпечної ділеми, а можливо, що не найдуть і тоді мусіло б прийти до тієї ултімарацію всякої політики, яка мечем розрізує гордіїв вузол.

Оскільки ми знаємо настрої української публіки на Рідних Землях і на еміґрації, то вона числиться з цією останньою можливістю і навіть бажає її собі. Це вказує на високе духове напняття нашої національної свідомости й на непереможну волю до здобуття за всяку ціну власної держави, але тим не менше вказує це на політичну невиробленість великої частини нашого народу. Значна частина українства в останніх десятиліттях числить на війну. Звідки вона не прийшла б, і якою вона не була б, як майже на одинокий спосіб здобуття собі власної держави. Що правда в теорії і в різних летючках різних політичних угрупувань говориться багато й часто про українську національну революцію, про орієнтацію на власні сили, але в практиці й в глибині своїх душ велика частина цих"революціонерів" думає тільки про чужі війни, в розгарі яких і ми могли б спекти свою печеню. Не навчила нічого цих людей, що грають завжди на чужу карту, й остання війна, яка остаточно й недвозначно показала нам , що ніхто чужий не буде ніколи проливати за нас своєї крови. З історії знаємо, що ніякий народ не здобув собі ніколи тривалої держави чужими силами. Чому якраз тоді ми маємо творити виїмок від цього загального правила? Війна може прийти, вона може нам дати велику шансу, але т і л ь к и ш а н с у, а вже ми самі мусимо й маємо святий обов'язок збудувати собі власну хату. Але вона може й не прийти. Тому менше числити на чужих і на чужі війни, а самим, власним досвідом і власним потом та рівночасно в єдиному фронті з поневоленими народами приготовляти день нашого визволення і бути готовими кожної хвилини зустріти його гідно й рішучо.

Мусимо одною волею і одною думкою сталити обух, щоб наш удар був рішучий і вдалий. Так як до першої світової війни ми не вміли політично думати, так сьогодні кожний з нас "політик". Хто з нас не займався політикою і хто не "визнається" на цій політиці? - Мабуть усі! Але рідко хто в нас здає собі справу з того, що це не є політика, але політиканство, політичний дилетантизм найгіршої сорти. Тому нашим гаслом було б: геть від політики тим, що не мають покликання до цього. Пам'ятаймо, що інші народи перейшли великий політичний досвід, доки виробили собі сталі політичні засади. Але і в цих народів не всі займаються політикою, а тільки ті, що спеціяльно до цього приготовляються. - Зверніть увагу на Англію , яка має мабуть найкращу політику з усіх народів світу, але там тільки невелика когорта фахових політиків займається політикою, а народ тільки дає мандат цим політикам і слухає їх.

Лікар, щоб мати сякий такий досвід у справах людського тіла мусить, побіч народньої й середньої школи, ще шість років студіювати на університеті, а щоб володіти не одною людиною, але комплексом мільйонів людей у нас гадають, що до цього не треба ніякої підготовки. І тому у нас такий політичний хаос. Тому ми не змогли до сьогодні великої політичної концепції. Та так дальше бути не сміє. Спільними зусиллями здвигнім один політичний провід і йдім за його дороговказом. Це тим важніше тепер, коли ми мусимо заманіфестувати себе перед цілим світом, як одна воля й один чин.

Наші очі звернені на рідні землі. Ми знаємо що там у найбільш демонічний спосіб здушується волю українського народу до самостійного життя, ми знаємо, що там тисячами винищується найсвідоміший український елемент, ми знаємо, що там іде замах на саму субстанцію українського народу /виселення споконвіку нашої Лемківщини й Холмщини/, ми знаємо, що Москва за ті уступки які вона мусіла зробити нам в останніх роках, хоче зламати самий хребет нашого народу й зробити його нездібним до самостійного життя. З репортажу з сьогоднішньої Польщі, що його ми містимо в цьому журналі, можемо собі зробити певний образ того, що діється на наших землях, де Москва господарює без найменшої чужої контролі. З інших наших видань читачі довідаються дещо про те, що діється на наших землях. В наступних числах нашого журналу ми схарактеризуємо тамошнє положення.

Але як би там не було, ми знаємо, що доля України в руках нашого віковго ворога, тому ми не замовкнемо доти, доки український народ не віддзискає своїх суверенних прав на всіх своїх історичних землях. - В ім'я цієї великої мети з'єднаймося в один соборний визвольний український фронт і докажімо всім, що тривалий мир і лад у світі зможе заіснувати тільки тоді, коли й Україна стане самостійною, суверенною державою. Майбутня світова мирова конференція не сміє відбутися без голосу незалежної від окупантів української репрезентації.

Докажімо, що ми зрілі на найбільший іспит історії. - Світ мусить довідатися, що й ми "втратили суверенність в наслідок насилля", тому справедливо домагаємося "відбудови наших с у в е р е н н и х п р а в !!"

Д. Слобідський.

Ж О В Т Н Е В А К О Н Ф Е Р Е Н Ц І Я ОУН.

В місяці жовтні цього року в одному з місць Европи відбулася конференція Українських Націоналістів. Відбулося те, чого так напружено очікував останніми часами весь актив ОУН. Започатковано новий етап розвитку ОУН. Конференція немов проєктором освітила весь складний комплекс світових подій минулого й сучасного, встановила прогнозу на майбутнє, визначила в ньому місце України й поглибила концепцію українського визволення.

Характеристичним для Конференції була ділоьість, ґрунтовність в опрацюванню проблем. Кожен з учасників засідань чув велику відповідальність на собі за поставлення визвальних змагань на майбутнє і тому намагався дати максимум зусиль на те, щоб виясниги шлях у майбутнє. Хоч дискутанти займали іноді цілком протилежні становища, одначе у підході всіх їх до обговорюваних справ відчувався спільний і міцний ґрунт вічних істин українського націоналізму, який давав їм змогу приходити в результаті обміну думок до одностайних висновків.

На Конференції ще раз наочно виявилося, що ОУН нині розпоряджає міцними надійними кадрами провідного активу зі Східніх Українських Земель. Ці люди, що 25 років прожили в совєтській дійсності, внесли багато цінного в конференційну роботу.

Важним моментом в роботі Конференції була інформація представника земель. Він повідомив, що діяльність ОУН планомірно розвивається на рідних землях у згоді з тими настановами - які туди дані. В міру конспіративних можливостей було піднято край завіси, якою закрита діяльність безіменних героїв на батьківщині, і присутні мали змогу уявити її нинішний характер.

З особливим зацікавленням вислухала Конференція також витяги з листів осіб, відповідальних перед ПУН за постановку визвольницької роботи в Новому Світі, одержаних з США і Канади. З цих листів видно, що українські націоналісти й там на протязі воєнних років вклали багато праці в напрямку скріплення українських позицій, і тепер так само працюють, не покладаючи рук.

Конференція ухвалила тези і постанови. Тези опубліковано окремим виданням.

Перший вступний розділ - ідеологічні тези.

Всупереч твердженням людей, що розгубилися в нинішній дійсності і або заперечують важливість ідеології для української визвольної боротьби або конюнктурно переорієнтовуються, українські націоналісти підкреслюють цим випненням ідеологічних тез на перше місце той факт, що в ідеології вони вбачають фактор в и з н а ч а ю ч и й характер визвольної боротьби. Хоч сьогодні йде боротьба за саме фізичне існування нації, одначе саме фізичне збереження українства можливе, на думку націоналістів, в тому разі, якщо переможуть основні духові вартості, що їх підносить націоналізм.

Удари ворога спрямовані на духовий світ українця і на безкомпромісову концепцію політичного визволення, яка органічно зв'язана з духовістю і є єдиним ґарантом духового, біологічного і матеріяльного розвитку української нації.

Всяка спроба зревізувати основи українського націоналізму і згорнути його прапор, веде до заломання визвольного руху перед лицем наступаючого окупанта. Бо в основі націоналізму лежить протиставлена ворожим силам своєрідність українського Д у х у.

Бо перемога над ворогом можлива тільки за умови такого повного мобілізування і організування українських сил, які обстоює націоналізм, бо тільки п о в н о т а і б е з к о м п р о м і с о в і с т ь політичних домагань, властива українському націоналізмові, може забезпечити рішучу перемогу українства, а з нею прийдуть і нормальні умовини для розвитку української нації. Бо тільки те вольове напняття, яким перейнятий український націоналізм, може дати українську перемогу.

Наш світогляд є традиціональним. Він підносить традицію органічного розвитку української визвольної ідеї, удосконалюваної опертям на весь історичний досвід українського народу. Традиціональним є український націоналізм ще й тому, що відгукується на жертви крови. За здійснення української націоналістичної ідеї на протязі десятків років пролито багато святої крови Борців. Тільки за самі 1941 - 44 рр. ОУН втратила тисячі своїх членів, що загинули від руки німецьких та большевицьких окупантів, а також впали жертвами підступного злочину братовбивців. Всі землі України вклали свою криваву данину в боротьбу під прапорами ОУН.

Центральні й Східні Землі України:

Голова Полтавської Міської Управи Борковський, публіцист Кошик, інж.Романів, інж.Сиченко /Київщина/, інж.М.Кононенко, інж.М.Горбань, інж. Певний /Харківщина/, А.Барановський /Житомирщина/, поетеса Олена Теліга /емігрантка з ОСУЗ/, інж.М.Сціборський, Др.О.Ольжич -Кандиба /емігрант із Східньої України/.

Західні Українські Землі:

публіцист Я.Оршан -Чемеринський, полк. Р.Сушко, ред.П.Олійник, Др.Я.Барановський, О.Сеник -Грибівський, Я.Самотовка, З.Домазар, В.Стасів /Галичина/, - Демо-Довгопільський /Волинь/, -Сірецький /Буковина/, - ред.І.Рогач, Вереш, поет І.Ірлявський /Карпатська Україна/, - а за ними багато - багато інших.....

Кров пролита на вівтарі вітчизни є найміцнішим цементом, що зміцнює ідею. І ця кров, як могутній, повний динаміки заповіт, поривае до нової жертвенности. Традиціональність українського націоналізму в площині моральній полягає в тому, що він є патріотизмом, піднесеним на висоту жертвенности.

Але націоналізм не тільки глибоко традиціональний. Він і глибоко революційний. - 1939 року бл.п. М.Сціборський у передмові до програми зазначив, що націоналізм не є догмою, але є вченням, яке поглинає кожну частку нового, здобутого в боротьбі досвіду. Саме таким поглибленням нового досвіду була Конференція, що зафіксувала основні свої висновки в тезах і постановах.

Дійсність останніх років дала багатющий матеріял для нових узагальнень і для поглиблення віддавна визнаних українським націоналізмом істин. Конференція є тільки одним із етапів урахування досвіду. За цим етапом прийдуть дальші. Але вже й ця робота, що її пропробила Конференція, становить значущий внесок в скарбницю української думки, стаючи водночас дороговказом для дії.

Виходячи з тої засади, що реалізація української визвольної ідеї тісно зв'язана із усім комплексом світової проблематики, Конференція багато уваги приділила розглядові так тенденцій світового розвитку, як і нинішньому станові світової дійсности.

Вічна істина, яка каже, що зміст історичного життя вичерпується народженням, розвитком і занепадом нації, знайшла ще раз ствердження в тезах Конференції. Але разом з тим підкреслено, що світ є функціональною цілістю. Це значить, що кожна нація, становлячи в собі замкнений світ і розвиваючися за властивими собі самій внутрішніми закономірностями, входить в стосунки з іншими національними організмами, від них переймає ті національні здобутки, які піднесені на рівень універсальних і їм передає також свої національні здобутки універсального значення. З цього обміну національними вартостями /чи в духовій чи в матеріяльній формі/ складається рівнодіюча т.зв. вселюдського прогресу.

Нація і тільки нація завжди є підставою і суб'єктом творення всіх нових цінностей.

Національна виключність має рацію завжди там, де є бодай найменший пров імперіялістичности, байдуже, чи матеріяльної, чи імперіялістичности духової. Але національна виключність неприпустима там, де нація стикається із справжніми універсальними цінностями.

Нинішні кличі міжнаціонального солідаризму - які раз-у-раз голосніше лунають і на сторінках преси і на політичних конференціях, є цілком виправданим. Справа лише в тому, щоб ці кличі не були використані як оболонка для імперіялістичних цілей. Тому Конференція підкреслює: "Український Нарід та революційний двигун його визвольних змагань, Організація Українських Націоналістів, стоїть на становищі, що єдино міжнародній солідаризм побудований:

а/на повній самостійності й суверенності націй та їхньому оформленні у власних державах,

б/на визнанні їх духової, суспільної та матеріяльної творчости,

в/на найбільше успішному обміні їх духовими та матеріяльними надбаннями - дає запоруку тривалого миру, поступу й добробуту в світі.

Велику увагу приділила Конференція соціяльній проблематиці, тенденціям соціяльного розвитку світу, Східньої Европи і України. І тут довелося знову констатувати вірність тих засадничих принципових моментів, які лягли в основу соціяльної програми і соціяльної політики ОУН. Але разом з тим загострення соціяльної проблематики в світі ставлять Організацію перед потребою дальшого поглиблення своєї соціяльної програми в дусі своїх попередніх засад. Основним завданням є докладніше, всебічніше розгорнення ідеї - внутрі національного солідаризму, тої ідеї, яка так сильно наголошена в тезах Конференції.

Явище капіталізму є явищем всесвітнього характеру. Розкладова дія капіталізму на різні сторони матеріяльного і духового характеру також набула світових розмірів. Тому і реакція на негативні сторони капіталізму також діє в світових маштабах.

Зараз у світі, здається, ніде немає одвертої апологетики тої потворної форми ліберал-капіталізму, в яку він остаточно в передостанніх десятиліттях визначився. Демократичні держави також стоять під знаком економічних і соціяльних реформ, що обмежують капіталістичну анархію. - Зокрема США вже від довшого часу стали на шлях соціяльних шукань. В останніх роках, а особливо в повоєнній дійсності, ідеї соціяльної перебудови знаходять собі прикладення в англійській економічній політиці. І можна із задоволенням сконстатувати, що соціяльна перебудова світу іде в площині соціяльних ідей, які вже багато років окреслилися в програмі ОУН.

Одначе процеси обмеження ролі капіталізму в демократичних країнах ідуть повільно, вимушувані катастрофічними обставинами тої чи іншої соціяльно-політичної чи економічної коньюнктури. В демократичних державах ще й нині анархічний лібераль- капіталізм має велику силу й впливає на різні сторони політичного й соціяльного життя. Нинішні упорядковані держав, в яких вихор революції не поламав ущент економічних відносин, є обтяжені такими устроєво-економічними традиціями, які унеможливлюють глибинну швидку економічну реформу.

Зовсім не подолав соціяльної проблематики національ-соціялізм насамперед через вузько-егоїстичну концепцію розбудови соціяльного добробуту німців коштом інтересів інших націй /концепція східньо-европейського лебенсравму/. Але й поза цим, у внутрішнім устрої національ -соціялізму виявилися великі органічні хиби. Фактично виявилося, що в цій системі капіталістичний паразитизм набрав лиш іншого зовнішнього характеру. Капіталісти й далі здобували величезні багатства для особистих потреб, невідповідні до їхніх організаційних функцій в господарчих процесах. Державний капіталізм був для них дуже зручним прикриттям, за яким, під маркою національно-промислової діяльности, можна було легко ховати свої великі нетрудові прибутки.

Величезну деструкцію в соціяльне життя вносить совєтська економічна система, де хоч в результаті революції цілком знищено старий приватний паразитарний капітал , проте створено п а р а з и т а р н у систему державного капіталізму, яка сама по собі м о ж е бути фактором економічно творчим, бо розбудовує добробут держави, а значить і добробут всіх атомів державного організму, всіх особистостей тої спільности, що належать до даної держави; лихо в тому, що цілком убиваючи приватний почин, совєтський державний капіталізм паралізує приватню ініціятиву і стимул до творення матеріяльних дібр; лихо в тому, що здійснюючи свою соціяльно-політичну програму, большевізм витворив і далі скріплює касту упривільйованої совєтської аристократії, яка з благ державного капіталу в першу чергу і дуже щедро користується; біда в тому, що совєтський державний капіталізм підпорядкований російсько-імперіялістичним тенденціям совєтської політики, відповідно обкроює економічні здобутки тих націй, що не є опорою совєтського режиму.-
Попри все це, завдяки кардинальному переворотові суспільних відносин в Совєтському Союзі, завдяки підступній, брехливій, але неперевершено майстерній пропаґанді економічних і соціяльних досягнень Совєтського Союзу, його соціяльно-економічний устрій має колосальну силу для всієї тієї частини людства, яка на собі і нині дошкульно відчуває гніт анархічного приватнього капіталу, але ще не відчула г н і т у совєтського державного капіталізму.

Людство живе сьогодні може одною з найбільших у всесвітній історії ілюзій, ілюзією спасенности совєтського економічного й соціяльного устрою. Розгорнені, але однобічні концепції, що спробували протиставити себе наступові большевізму, впали. Творчо-конструктивні сили, суперечні капіталізмові, в капіталістичній системі, є слабі і зв'язані автоматичним темпом колосальної машини капіталізму, яку перебудувати на ходу і всупереч бажанням магнатів капіталу, господарів становища, дуже важко.

Над світом нависає марево катастрофи, яка може на довгі десятиліття вкинути людство у прірву хаосу і руїни. В таких обставинах діємо на політичній арені ми, українські націоналісти, підтримуючи й розвиваючи свої традиційні гасла, розгорнені в широкім пляні універсальних ідей. Виступати з вузькими кличами, розрахованими тільки для нашого внутрішнього національного вжитку - це значить стати тріскою в розбурханому світовому морі соціяльних пристрастей, це значить віддатися на волю хвиль які своїм дев'ятим валом можуть легко захлиснути українство. Мусимо виступати з таким комплексом ідей, який, будучи глибоко національним, розрахованим на наші національні потреби й інтереси, відбивав би у собі також внутрішні духові устремління людства, загально виражав би його найвищі пориви; даючи нашу національну правду, універсально, загальними штрихами намічав би загальнолюдську правду. І тому Конференція багато уваги приділила проблемам соціяльним. Докладно про наслідки цієї роботи ще передчасно говорити. Але вже в тезах наголошено ролю соціяльного фактору в нинішніх обставинах. Зокрема Конференція звернула увагу на велику питому вагу робітництва, як революційно - конструктивного чинника в розбудові життя національних спільнот. В українській національній революції роля робітництва зростає з огляду на ті соціяльно- структуральні зміни, які відбулися в Україні в наслідок індустріялізації і колективізації, що спричинилася до пересунення в категорію міського робітництва великої кількости українського, хоч національно несвідомого елементу.

Багато уваги в тезах приділено генезі, розвиткові й природі большевізму. - В нашім суспільстві, перейнятім у значній мірі духовою депресією, ця синтетична й всебічна характеристика большевізму, яка випливає з аналітичних робіт Конференції, повинна збуджувати віру й енергію. Бо тези ясно й ґрунтовно підкреслюють то, що дотеперішні переможні здобутки большевізму не є засвідченням його внутрішньої духово-концепційної сили, а в багатьох моментах пояснюються безконцепційністю його противників, сприятливістю політичної конюнктури. Разом з тим тези виголошують, що труднощі, з якими стикається большевізм тепер, зростають.

Конференція кинула також критичний погляд на шлях, пройдений Організацією Українських Націоналістів за весь час її існування.

Тут особливої уваги заслуговує той момент, що підкреслює повсякчасний гін ОУН до розгортання так ідеології, як і політичної дії у зв'язку з усіма українськими землями.

Від самого початку свого існування ОУН /а передтим УВО/ намагалася розбудувати визвольну боротьбу на Осередніх і Східніх Українських Землях і в цих намаганнях на протязі десятиліть зазнавала великих втрат людьми. З цього погляду смерть сл.п.полк. Евгена Коновальця з немов символічною. Вона знаменує собою нестримний порив Організації на зустріч найбільшим труднощам і небезпекам в стремлінні осягнути духово - й практично- революційну соборницьку синтезу.

Це особливо важно нагадати зараз, коли на еміграції одні безвідповідальні людці провадять дику оргію обвинувачень на адресу українського націоналізму в його "галицькості", другі засновують всілякі "землядтва", підриваючи тим ідею соборности. Конференція констатує, що сьогодні репрезентанти обох наростей українського народу так спрацювалися в ОУН, що творять собою єдиний тип революціонера - соборника.

Тези також розкривають величезну шкоду, яку нанесли розкольники на чолі зі Ст.Бандерою націоналістичному рухові. Боротьба ОУН проти бандерівства є боротьбою далекосяглої революційно-політичної концепції проти безрезультатного виснажуючого українські сили революційного максималізму, боротьбою концепції проти безконцепційности. З цього погляду ОУН осуджує й проголошення бандерівцями державности влітку 1941 р. і масовізм волинської партизанської акції і масовізм дії УПА в Галичині.

Користаючи з того, що ми свою роботу на Рідних Землях робили без зайвого галасу, наші противники люблять кричати про "опортунізм" ОУН. Тому болючого удару завдають їм ті тези, які розкривають саме революційність дії нашої Організації на Рідних Землях в останніх роках. Ці тези у свій час підтвердимо на сторінках нашої преси ширшими нарисами з історії ОУН.

Постанови Конференції в площині дальшої конкретної роботи передусім підносять завдання розбудови краєвої революційної дії. Вся діяльність ОУН повинна будуватися під кутом інтересів краю. Ми є передовсім Організацією революціонерів - підпільників. І той, хто не є спроможний нести на собі тягар революційно- підпільної роботи для потреб Рідного Краю, не може бути членом ОУН.

У внутрішньо-українській політиці ОУН цілим рядом заходів підносила й підносить гасло консолідації політичних чинників, гасло примату визвольної політики над партійницькими інтересами. Українські націоналісти є далекі від думки, що в один прекрасний день зникнуть всі українські політичні течії і всі об'єднаються в одну сім'ю, де пануватиме мир і благодать. Цього очікувати не можна. Основні українські політичні течії є досить визначені і мають певний розгін у вибраному для себе напрямку діяння. Отже, коли говоримо про консолідацію, то маємо на увазі не заперечення внутрішніх відмінностей політичних течій, але постійну скоординованість їхньої визвольницької дії на основі прийнятих для всіх найзагальніших аксіом української визвольної політики.

Віримо, що в кожній політичній течії є елементи політично чесні, які свою діяльність розглядають під кутом служіння передусім Україні, для яких їхня партійна діяльність є тільки засобом до українського визволення. На цьому ґрунті консолідація можлива. Одним із засобів наближення до неї має бути стримування від негідних ме-тодів у поборюванні противників в українському ж таки таборі.

ОУН не відмовляється від боротьби, але під внутрішньоукраїнською боротьбою розуміє шляхетний змаг ідей. Чия ідея слабша, той збанкротує і тоді перед лицем української правди примушений буде скласти зброю і ввімкнутися в річище тої ідеї, що перемагає. Ми гаряче віримо в те, що наша ідея втілює в собі українську правду. Тому Конференція зважилася піднести гасло боротьби за духову геґемонію в українстві. Боротьба за духову геґемонію не суперечить ідеї консолідації, а тільки доповнює її. - Бо н а й г л и б ш а к о н с о л і д а ц і я буде осягнена лиш на базі спільної для всього українського політичного активу визвольницької концепції. Звичайно, кожний, хто візьме на увагу тут сказане, зрозуміє, що твердження про те, ніби українські націоналісти мають наміри диктаторські, є тільки злобними інсинуаціями.

Не маємо найменших намірів комусь з українського середовища щось накидати. Але до членства СУН звертаємося із закликом - боротися за духову гегемонію. Розбудувати ідею. Своєю посвятою для України, своїм умінням працювати, умінням ризикувати життям і особистою свободою, умінням підпорядковуватися Проводові - дати такий зразок, який кликав би до наслідування і творив би нові фаланги неофітів націоналістичного руху.

В такій поставі запорука нашого успіху.

§:§
x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x

Серед оргій галасливих честилюбців, суєтливої погоні за славою і прокльонів мстивої образи - український націоналізм підносить в трагічну годину нашої сучасности клич

ЄДНАННЯ

і покори перед маєстатом грядучої України, спадкоємця століть історії і творця нового ладу - національного солідаризму.

---

x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x
§:

ь. В сучасній Польщі.

/ з оповідання польського втікача з краю/.

"Грабіж, який розпочала червона армія, став вкоротці методою советського правління в Польщі. Сьогодні говориться публічно, що окупація советська дуже грізна. Єдина різниця між окупацією німецькою а советською є та, що з німецької окупації ніхто нам не наказував тішитися, а з советської кажуть нам радіти." Коли б якийсь европейський журналіст перейшов через польські села і містечка, мігби дійти до висновку, що польські землі в тій хвилі стали найбільш "ґерманофільськими" землями в Европі. Сьогодні в Польщі бачимо т.зв. польське військо. У війську тім вище ранґи капітана там не зустрічається. Вищий командний склад твориться у росіян, які носять польські уніформи з хрестами "віртуті мілітарі". Поляки називають їх "попами". Скорочення "ПОП" означає "пельньонци обовйонзкі полкка". "Попи" роблять надзвичайні фінансові інтереси. Їх спеціяльність - це всякого роду "шмугель" і перевоження скринь награбованого добра на перепродаж до Росії. На шляху Варшава - Москва тільки офіцери від майора вгору мають право їздити поспішними поїздами. Звичайним поїздом з Варшави до Москви їхати тиждень, а то й два. По дорозі являються сильні відділи НКВД обшукують проїжджаючих до Росії російських військових та забирають в них закуплені чи зграбовані речі. Советським жінкам, які вспіли зробити собі тривалі ондуляції, голять голови, а також здирають ляк з полякірованих нігтів.

В російській армії, як теж у "польській", поширюється нечуване п'янство. Самогон називається там "Бімбер". Це підстава заробітку для тисячі людей, переважно для селянства. Оборонці червоної армії твердять, що червона армія розпиячилась тепер у Польщі. Бачила я також, що так само п'ють червоноармійці в Чехії та Німеччині. Випадки стрілянини й різних авантюр між офіцерами і червоноармійцями є досить часті.

По польських дорогах, а навіть вулицях Варшави зустрічаються табуни худоби /300 - 400 штук/, яку женуть на Схід. Довкола такої отари процвітає, очевидно, торгівля спритних польських гандлярів. За невеликі гроші закуповують вони від конвоїрів навіть корови або коні.

Виривання торбинок з рук жінок на вулицях Варшави уніформованими старшинами й рядовиками червоної армії - це часті випадки. В липні цього року дійшло на Празі /частина Варшави/ до правдивої битви між населенням і советськими офіцерами, які справжнім штурмом грабували прохожих. На площі Вольносьці дійшло до сутички між грабуючими червоноармійцями та міліцією.

Жовніри Жемерського передусім голодні. Знаю випадок, коли до одної місцевости під Варшавою приїхало з Ґдині троє жовнірів без відпустки тільки для того, щоб відживитися.

В місцевості Х. була Школа Підхорунжих, керована кількома інструкторами - москалями. Відносини в тій школі були такі жахливі, що одного дня ціла школа "здезертирувала" й пішла в "партизанку" до лісу. А лишився тільки один підхорунжий, який критичного вечора пішов до свойого кревного священика на відвідини.

По всіх кіосках й книгарнях масово продається брошура "Правда про Катин ", в якій доводиться полякам, що катинські масові морди виконали самі німці. Одначе цілу Польщу перелітає вірш незнаного поета, який говорить полякам правду про Катин. Крізь цілий вірш в'ється основний мотив ...."в Катинськім лісі кат оскаржив ката". Про армію Жимерського ніхто в Польщі не говорить як про військо польське. Говорять тільки як про жовнірів - "жолнержи -поляци".

Польська інтеліґенція перевтомлена й виснажена психічно. Окупанти не мають людей, щоб обсадити катедри на високих школах, чи керувати шкільництвом. Цікаві такі епізоди: в першім місяці окупації в одному місті відбувся великий учительський мітинґ, на закінчення котрого була внесена пропозиція колінопоклонної телеграми до Сталіна. Телеграма засуджувала Армію Крайову та варшавське повстання. Встає старенький учитель і говорить:" Мав я двох синів. Один згинув у боротьбі з німцями як вояк А.К. Другий зараз в тюрмі НКВД як вояк А.К. Перед вами каменюка. Хто її з вас підійме, щоб кинути в моїх синів?" Заля відповіла бурею оплесків, збори розв'язано, а старого арештовано й заслано.

До одної місцевості приїжджає доповідач з доповіддю про відбудову Варшави. Після доповіді закидують його слухачі рядом запитів, які перемінюються в одну антисовітську демонстрацію. Доповідач говорить про проєкт пам'ятника, тим, які впали в боротьбі з німцями. Із залі питають:"А де ж поставимо пам'ятник розстріляним в НКВД ?".

Пресу в Польщі, очевидно совітську, не поважає ніхто. Її читають, бо це єдине джерело інформації. Люди навчилися вичитувати з неї заховану правду.

Повно у Варшаві радісних походів на приказ. Зганяється на них все, що живе. Багаторазово провіряють списки приявних.

Залізниці в Польщі мають перейти в польські руки. Залізниці - це місце особливо частих грабежів. Відчепити без причини пасажирський чи вантажний вагон - це річ нормальна. На станціях входять червоноармійці і безцеремонно грабують тут же, або їдуть з пасажирами кілька станцій, щоб у чистому полі, на умовленому місці, викинути через вікно весь багаж подорожнім. За найбільш люксусову вважають лінію Варшава - Катовиці. Квиток на цім відтинку враз з "путиловкою" /славною совєтською плацкартою/, коштує 300 зл.

Грабіж на залізниці є настільки звичайним явищем, що коли мене ограбували і я поскаржилася залізничній міліції, мені відказали: "Що ж, ви не знаєте, що грабують? Пильнуйтесь самі".

На лівім березі Висли, на трьох маґістралях покладено вже широкі тори. Пливе по них до Росії польський вугіль, згідно з польсько -совєтським договором. Експерти стверджують, що цей вугільний договір є одним із найбільших господарчих злочинів, зробленим на Польщі. Польща зобов'язана продавати до СССР вугіль ціною по 42 зл. за тонну, тоді коли кошт видобутку вугілля на місці досягає 120 зл. В Катовицях вугілля не дешевше 300 зл. за тонну, у Варшаві 4000 зл., в Лодзі 6000 зл. - Цей же договір передбачає, що польський вугіль буде відтранспортований до Росії польськими вагонами. Вагони ці не повертають. На польських залізницях чимраз більше переважають совєтські вагони з вимальованими емблемами та льокомотиви з портретами Сталіна.

Це, що німці інвестували в Польщі, вважається за совєтську воєнну здобич. З варшавських вулиць знімають каблі та вивозять цілі заводи. - А над усім панує нечуваний хаос. На Помор'ї в багатьох районах совєтські жниварки скосили збіжжя, яке разом з соломою забрала червона армія. На протести населення й нібито на інтервенцію самого Миколайчика, преса відповіла, що "зробила це банда Власовців". Як запевнили Совєти, совєтська влада шукала винних, збіжжя буде повернене, як зловлять винуватців.

В Польщі проходить велика пропаґандивна кампанія під гаслом: "Поляки, займайте "креси заходнє", бо як не заселите їх, то мирова конференція відбере їх від Польщі. Населення з-за лінії Керзона мандрує над Одру. Жахливий це вид селян десь із-над Нової Вілейки, які прибули над Одру з рештками свойого майна, з власним плугом чи возом. Над Одрою стають вони негайно об'єктом нападу зорганізованого німецького населення, яким провадять німецькі комуністи.

Над Одру посилають большевики три армії Павлюса, які відповідно перевишколені й розагітовані, стають пострахом польських поселенців. Так звана польська влада безсильна.

Підсичується постійно польсько -чеський конфлікт. Іде про викликання постійного напружного стану на Заході, який цілковито має полонити увагу й силу польського народу. - Арештування в Польщі не угавають і доходять до величезних розмірів. Арештують людей на вулицях. До прохожого підходить НКВД-ст, звичайно прикладає револьвер до грудей і відводить арештованого до найближчого підвалу і там замикає його. В такій пивниці сидять арештовані до ночі, коли машини НКВД їх звозять. Переповнення в тюрмах жахливе. Про арештованих гине всяка вістка і родина до кінця слідства не має жодного зв'язку з арештованим. Славні т.зв. "кітли". НКВД входить до помешкання і арештує усіх. Затримується в мешканні добу, дві чи навіть десять і арештує кожного, хто приходить до мешкання "кітла". Ці люди найчастіше пропадають безслідно.

Хоча із СССР ніхто не повертає із вивезених в роках 1939 -41, преса постійно веде на цю тему пропаґанду і манить край надіями про поворот депортованих. В "Ґлосє Варшави" появилася стаття під наголовком: "Ждемо на поворот поляків із СССР". Зміст статті приблизно такий: Совєтський уряд передбачував, що Східні Землі колишньої Польщі будуть тереном особливо кривавих конфліктів. З великої своєї турботи про поляків, для збереження польського населення, перевезли большевики в глибину Росії багато поляків з тих земель. Там поляки зазнайомилися з російським духом, духом соціялістичного будівництва, працювали й своєю працею активно спричинилися до перемоги червоної армії. Пізнали народи СССР - а ці народи пізнали їх. Мандруючи на Схід, частина поляків задержалася аж в Іраку. Але величезна більшість залишилася в межах СССР. Повернуть вони до нас до краю і будуть амбасадорами співжиття польського й російського народів на віки.

Появляються вже урядовці УНРР-и. Навіть ці не мають вже ілюзії щодо становища в Польщі. Перший транспорт УНРР-и, що приїхав з допомогою до Варшави червоноармійці дощенту розграбували по дорозі. Я розмовляла із службовиком УНРР-и цього транспорту. Він сказав, що є вже дуже добре зорєнтований у відносинах в Польщі, бо його самого червоноармійці буквально пограбували.

З теренів Галичини й Волині переселюють поляків на Захід. Арештування серед поляків триває дальше. Тому, що одночасно проходять масові вивози українців на Схід, в глибину Росії, і тому, що люди думають, що совєтський режим на Заході легший, українці зголошуються масово як поляки: так само білорусини й литовці. У Вільні виявилося, що 100 відсотків населення цього міста є поляки. У Віленськім повіті до поляків признaлось 450,000, отже майже цілий повіт.

Терор на східніх теренах продовжується. В самім Вільні є під цю пору 36 в'язниць, в тюрмі на Лукішках для 2,000 в'язнів/ містилося весною ц.р. 26,000 в'язнів.

З Польщі утікають теж жиди. Одні з них пояснюють свою втечу переконанням, що польськими землями прокотиться знову воєнна хуртовина, а вони мають вже досить війни, інші толкують це зростаючим в Польщі антисемітизмом. Виїжджаючи, жиди викуповують чужу валюту. Взагалі велике запотребування на чужу валюту, а особливо на амер. доляри росте все більше, коли недавно ще плачено за доляр 100 зл., зараз платять вже 230 - 300 зл.

Пошта працює з великими труднощами. Телеграма з Варшави до Катовиць иде 14 днів. Зате робиться все, щоб заохотити людей писати й висилати телеграми за кордон, щоб могти таким чином скомплетувати списки підозрілих. Є випадки, що відповідь на депешу з Парижу прийшла протягом трьох днів.

ЗА КУЛІСАМИ ЛОНДОНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Кореспондент аґенції "Ассошейтедт Пресс" подає кілька моментів із лондонських нарад, які освітлюють становище англійського міністра закордонних справ Бевіна відносно совєтських домагань.

До конфлікту між Бевіном а Молотовим дійшло тоді, коли сов. нарком зажадав відкликання постанови міністрів з 11. вересня, яке допускало до участи Франції й Китаю в загальній дискусії. Над домаганням Молотова конференція радилася цілий тиждень і вкінці звернено було Молотову увагу, що власне у цій справі висловилась велика трійка в Потсдамі.

Молотов на це відповів, що коли група великодержав досягла згоди відносно загальних справ, то це не повинно стати на перешкоді, щоб одна з цих великодержав, бачивши свою помилку, не могла опісля зголосити протестів, які повинні бути узгляднені.

Відповідаючи на це міркування Молотова, Бевін зауважив, "що він ніколи не ч у в б і л ь ш п о д і б н о г о д о г і т л е р і в с ь к и х м е т о д".

Поки ці слова переведено на французько - російську мови, подає згадана агенція, - усі міністри сиділи мовчки, очікуючи вибуху. Коли перекладчик скінчив, Молотов встав з крісла і, прямуючи до дверей, заявив: "Коли ця заввага не буде відкликана, я зараз уже покидаю цю кімнату і конференцію". Кілька хвилин панувала тиша. Опісля Бевін відкликав свою заввагу, а Молотов знову сів на своє крісло.

Кореспондент римського журналу "Джорнале дел Маттіне" отак описує бурхливий перебіг дискусії обох міністрів: "Молотов негайно розпочав боротьбу, пропонуючи, щоб дискусію над мирними договорами з балканськими країнами почати рівночасно, або негайно після обговорення трактату з Італією. У відповідь на це Бевін висунув застереження, яке він підносив вже перед тим, підчас дискусії в палаті громад, на тему леґальности й демократичности урядів цих країн. Тоді Молотов назвав "фашизмом" піддержування Лондоном італійської монархії і грецької "реакції" та висунув тезу, що в розумінні Лондону тільки така країна є демократичною, в якій дозволяється на існування фашизму. Це обурило до живого Бевіна . Погрожуючи вже першої днини закриттям конференції, він відповів змісця, "Я, Бевін, ніколи не стискав долоні Гітлера, а ви це робили!"

Легко собі уявити, яке враження викликав серед професійних дипломатів цей спосіб переговорів. Навіть зпід окулярів кинений лагідний усміх китайського міністра закордонних справ, Ван-Га, не міг розʼяснити цієї атмосфери. Побілів представник інформаційного пресового бюра Форайн Оффісу, який стільки літ виявляв рідке уміння писати поміж рядками. Його інтеліґентне, скрите під стріхою золотистого волосся, обличчя -втратило нормальну барву і йому забракло віддиху. Того віддиху, який перемінював у довге зітхання, тоді, коли розмовляв з журналістами безуспішно, намагаючись надхнути їх оптимізмом. Його найлагіднішим коментарем було ствердження: "Говорять між собою занадто одверто..."

Іншим разом Молотов пояснював Бевінові, що СССР не думає впроваджувати большевізму в балканських країнах. Але тому, що буржуазні кляси були майже нацистівськими, процес нормальної чистки мав перебіг правдивої соціяльної революції.

Карло Маркс учить, пояснював Молотов, що коли нема боротьби клясів, рівночасно припиняється й політична боротьба. Не можна одначе говорити про брак опозиційних партій, тому, що в конкретнім випадку з марксівської точки зору, опозицію треба розуміти як протисуспільний чинник.

Мабуть советський комісар закордонних справ припускав, що поворить ще з Черчілем та Іденом, які на того роду докази знизували раменами, погоджуючись з тим, що мешканці східньої Европи різняться від англійців, та що комунізм треба оцінювати інакше як бельгійський державний устрій. Зважаючи на те, що треба було знайти порозуміння із союзником, Черчіль та Іден також згоджувалися на прийняття тих розходжень.

Але інші аргументи треба було висунути в розмові з старим діячем Бевіном, котрий обурений знову до живого - відповів Молотову, що соціялістичну доктрину викладав своїм робітникам ще тоді, коли Молотов її зовсім не знав, а згадану цитату Карла Маркса не прийматиме до відома тоді, коли це комусь вигідно, або коли вона має служити для виправдання переселювань населення на етнічних засадах, чи коли ходить про накидування чийогось націоналізму і мілітаризму.

Коротко кажучи, Молотов повинен був ствердити, що лондонська атмосфера ґрунтовно змінилася, і - парафразуючи Меттерніха - міг би сказати: "Всього я сподівався в Лондоні, за винятком спролетаризування британського міністерства закордонних справ."

Кореспондент лондонського "Дейлі -Геральд-у" називає свою статтю: "Лондонська конференція глядить прямо в очі третьої війни".

Атмосфера лондонських нарад виявила передовсім, що немає вже сьогодні спільного фронту переможців, і що співпраця всіх трьох великодержав над збереженням миру показалася марою, коли лише замовкли гармати. Був це союз воєнний, а не мирний. Комісар закордонних справ СССР, Вячеслав Молотов, приїхав до Лондону з концепцією накинення світові нового поділу народів не відповідно до їх участи у війні, їх заслуг і жертв в боротьбі за спільним ворогом, але відповідно до їх теперішньої ідеологічної і політичної приналежности до тієї чи іншої сфери впливів. Сам він протиставив Схід Заходові. Сам хоче ще ґрунтовніше відрізати схід від заходу. Для пана Молотова не є ворожими державами Болгарія, Мадярщина і Румунія, хоча вони були союзниками Німеччини і їх війська боролися із червоною армією. Навпаки, п.Молотов уважає, що всі ці держави з хвилиною накинення їм комуністичних урядів, дуже прислужились у війні з Німеччиною і тому мають бути сьогодні трактовані як союзні народи. Від них не можна жадати відшкодувань, їх передовсім не можна роззброювати і з ними ніхто інший, крім СССР, не має права наладнувати господарських зносин. Навпаки, Греція не є сьогодні - за словами московського дипломата - союзною державою і жертвою німецько-болгарсько-італійської аґресії, бо ж вона "фашистівська". Не заслуговує на трактування хоч на рівні з Болгарією, навіть Італія, яка зірванням союзу з Гітлером відкрила дорогу для подібного кроку іншим союзникам Німеччини. Італія має бути роззброєна, територіяльно обкраяна, бо вона не належить до Сходу. Вона належить до Західної Европи, отже не заслуговує на прихильність Росії. Навіть, ще більше, Молотов не хоче допустити до нарад над цілістю европейських проблем делегата Франції та не хоче визнати політичної рівнорядности і великих воєнних жертв китайського народу, відмовляючи Китаєві, так як і Франції, права бути учасником у нарадах над балканськими справами і права підпису під протоколом конференції нарівні з Англією, США і Росією. Чому? Тому лише, що Франція та Китай піддержують англо- саські концепції.

Совєтський комісар готов уважати за ворогів всіх тих, які ще досі не обняті окупацією, чи бодай політичними впливами Кремля. Він /цебто Молотов/ є противником бльоку Західної Европи, хоч Східню Европу організує вже під пануванням Москви, цю останню озброює та її кордони намагається пересунути на Захід.

Совєтську дипломатію характеризує безумовна холодна вирахованість, що опирається на докладній аналізі суспільних, економічних і політичних відносин, які панують в західніх демократичних державах. Ті розумування оперто також на надії, що випливає з неминучого, на думку теоретиків ленінізму-сталінізму, поглиблення конфлікту між капіталістичними імперіями. Ці протиріччя, зрештою, є штучно підсичувані в поодиноких країнах назовні. Росія ж властиво диктує свою волю не лише російському суспільству і народам, які слухають під терором її накази. Вона диктує свою волю також деяким французам, італійцям, китайцям, англійцям і американцям. Для Москви не існує лише один французький чи італійський нарід, керований своїм легально вибраним урядом. Для неї виразником волі в поодиноких країнах є передовсім комуністичні партії. Такий стан речей виводить у міжнародню політику ідеологічні чинники та партійно-клясовий фанатизм і завертає таким чином співжиття народів до того часу, коли різні релігійні секти, понад державними кордонами, єднали громадян різних національностей в ідейну, фанатизмом просякнуту, цілість.

П.Молотов, відкидаючи концепцію концерну европейських і світових великодержав та намагаючись поділити Европу на Східну і Західну, не погоджується на дальшу участь у нарадах на рівних правах всіх п'ятьох великодержав. Він стоїть на становищі поділу світу на штучно витворені ідеологічні бльоки, впроваджуючи до дипльоматії і в співжиття народів методи зперед Вестфальського Трактату, зліквідованого великим князем церкви. Вкладаючи погляд п.Молотова в рямці аналогічної, вище цитованої інструкції Рішельє, одержимо наступні формули:

В справах, які відносяться до мирного договору, жадна держава чи нарід, які боролися з Німеччиною і навіть формально були союзниками Росії, не можуть бути ставлені не лише вище, але навіть нарівні з державою чи народом, котрий хоч і був союзником Німеччини, тепер має накинений або назначений Сталіном уряд і є бодай на дорозі до примусового перетворення на комуністичну державу. В цій формулі ясно виявлено бажання Росії використати нове повоєнне міжнародне становище для реалізації вічних імперіялістичних російських плянів і стремлінь сьогоднішньої Росії, для переведення виразної ідейної границі, яка розділила б оперте досі на спільних цивілізаційних поняттях і правних нормах співжиття европейських народів.

Пробивається також з того становища Молотова большевицький релятивізм у трактуваннях усіх політичних і суспільних явищ, котрий відкидає всякі об'єктивні норми, які досі - що правда, в дуже скромній мірі, обов'язували в міжнародньому житті. Є в тому для майбутнього світу щось багато гіршого і грізнішого, ніж імперіялізм, опертий на національних егоїзмах.

Другим характерним домаганням Молотова, що ще більше напружувало лондонську атмосферу, було домагання для Росії баз і колоній в Африці та участи її контролі над цілим Середземним Морем. Ці домагання своїм розміром і засягом перейшли найсильніші сподівання англійських та американських політиків. В світлі цих домагань стає

ясно, що Росія у здійснюванні своїх революційно - імперіялістичних плянів рішучо переступила границі традиційних імперіялістичних замірів, які оформлювалися хоч би лише в концепції всеслав'янського бльоку. Організований тепер Москвою "східній бльок" сягає далеко поза границі чисто слов'янських земель, а виразна тенденція закріплення советських впливів в Австрії перекреслює надії тих, які думали, що заспокоєння російських панславістичних мрій здержить Росію в її дальшій експансії. Правда, ті, які так думали, забули, що побіч старого російського панславізму, існує ще російський традиційний -"пан -азіятизм", досконало достосований большевиками до їх сучасних політичних потреб. Але всі ці терміни сьогодні вже непотрібні і перестарілі, бо існує комінтернівський плян комуністичної акції серед всіх колоніяльних народів, на всіх континентах. Доказом того, що Росія не зречеться здійснення того плану, був її виступ у Сан -Франціско підчас дискусії над колоніяльними мандатами та теперішній виступ у Лондоні з домаганням участи в адмініструванні італійськими колоніями. Свої претенсії мотивує Росія намаганням забезпечитися перед новою агресією. Слово "безпека" побіч слів: "реакція" і "фашизм", це найчастіше слово на устах московських дипломатів. Але чимраз більше людей починає розуміти, що йде тут про безпеку майбутньої агресії зо сторони тих, які того слова так часто надуживають. За домаганням безпеки заховані чисто стратегічні пляни на майбутнє, бо школа советської дипломатії - це в більшій мірі німецька - прийнята за основу свойого діяння якнайтісніший зв'язок між дипломатією і стратегією - війною та миром. Від засади Клявзевіца про перманентність політичної акції російська дипломатія не відступила ні на крок і кермується нею на майбутнє. Нічого іншого, як власне моменти стратегічної натури і пляни накинення цілому світові советського порядку, кажуть Москві організувати в Польщі, Румунії, Болгарії, Мадярщині та Югославії нові великі армії, щоб відтак, в разі потреби, ужити їх як тарану і аванґарду в дальшому поході на захід.

Дипломатія в час миру - на думку Клявзевіца - мусить думати про майбутню війну, бо немає іншої політики в часі миру і іншої в часі війни.

Коли говоримо про мир, про безпеку, то треба думати про нові стратегічні позиції. Крім німців, тільки советські дипломати пам'ятають добре про це, що "війна є знаряддям політики".

§:§:§:§:§:§:§:§:§:§:§

Український нарід та революційний двигун його визвольних змагань Організація Українських Націоналістів, стоять на становищі, що єдино м і ж н а р о д н і й с о л і д а р и з м, побудований:

а/ на повній самостійности і суверенності націй та їхньому оформленні у власних державах,

б/ на визнанні їх духової, суспільної та матеріяльної творчости,

в/ на найбільше успішному обміні їх духовими та матеріяльними надбанн-ями дає запоруку тривалого миру, поступу й добробуту в світі.

§:§:§:§:§:§:§:§:§:§:§:§

§:§:§:§:§:§:§:§:§:§:§

" ГЛЯНЬМО В ОБЛИЧЧЯ МАЙБУТНЬОМУ"

Під таким заголовком була видана програма декляраціі лейбористської партії в Англії наприкінці травня ц.р. до передвиборчої конференції. В передвиборчій пропаґанді питання організації контролю над фінансовими і кредитовими установами, справа використання землі, що є в приватніх руках, зайняли досить поважне місце. Тоді проголошувалося, що лейбористська партія буде домагатися більшости в парляменті для того, щоб здійснити програму "соціялізації промисловости виходячи з наявних можливостей і негайних потреб."
Виборча боротьба 1945 року в Англії мала надто гострий характер. Лейбористи обвинувачували консерваторів у нездібності і небажанні стати на шлях невідкладних внутрішніх економічних реформ, які вимагають в низці випадків обмеження приватньої підприємської ініціятиви, встановлення державного контролю над підприємствами суспільного значення, внесення елементів планування в економічне життя.

За останні роки англійський уряд змушений був брати і брав на себе певні реґулюючі функції, абсолютно необхідні в умовах війни, яка вимагає напруження всього економічного життя країни. Доцільність багатьох заходів по урегулюванню господарства одверто визнавалась видатними діячами консервативної партії. Проте загальний спротив консерваторів цій тенденції, що породжена інтересами держави, обумовив непопулярність внутрішньополітичної програми консервативної партії, і це неминуче виявилось на результатах виборів. Тенденція удержавлення, отже тоталізму в організації економічного життя країни,виявилося не тільки в Англії. Бувший президент Індійського Національного Конґресу Пандіт Неру, як повідомлено з Бомбею, - опрацював нову програму для Індії. Він проєктує націоналізацію найважніших галузей промисловости, реорганізацію земельної власности і створення кооперативних сільсько -господарських підприємств. Відомі також відповідні заходи в Чехословаччині. В Болгарії відбулася конференція промисловців, де було вирішено підтримати державні інтереси і вимоги. Можна було б, очевидно, ще навести кілька прикладів, які ілюструють один процес-узгіднення приватніх інтересів з інтересами державними на ґрунті національного солідаризму. На цей процес варто вказати нашим доморослим демократам з нашого "українського хутора". Вони його недобачають, або пояснюють комуністичною пропаґандою і впливами ззовні. Але, очевидно, справа ця є глибшого порядку і не є залежною ані від большевицької системи, ані від фашистівського тоталізму. Це є органічно -випливаюча тенденція сучасної модерної держави. І якщо говорити про "дух епохи" стосовно до вищеподаної тенденції, то він і виявляється саме в цьому напрямі. Цей "дух" знайшов своє відображення і в програмі ОУН. "Українська Держава буде змагати до осягнення господарської самовистарчальности нації, збільшення народнього майна та забезпечення матеріяльного благобуту населення шляхом розбудови всіх галузей народнього господарства."

"Господарське життя країни буде побудоване на основі співпраці держави, кооперації та приватного капіталу. Поодинокі ділянки народнього господарства будуть розділені між ними, стануть предметом їх рівночасного й рівнорядного діяння, у залежності від корисности цього для цілости народнього господарства та для інтересів держави. Інтерес держави буде рішаючим в господарській політиці. Приватні й загально-національні інтереси погоджуються в системі національного солідаризму."

Як відомо, в цьому пункті наші доморослі апологети демократичної системи здіймають галас про затиск "ідеї громадської свободи й людських прав", утотожнюючи український націоналізм із фашизмом чи й навіть большевізмом. Свідомо, чи несвідомо викривляючи ідеологію і програмові засади ОУН, її вільні чи невільні противники галасують:

"Та це ж фашистський тоталізм!", "А чим ви відрізняєтесь від большевізму?, Державний устрій, що його проектує ОУН нам не дозволить!" "Аже ж тепер епоха демократизму!" На цій позиції ґрунтуються тепер не тільки демократи, а й усі вчорашні "друзі" й вороги українського націоналізму. Терпеливо вислухуємо цей галас. Бож на те й "дух епохи", щоб народжувати коньюнктурних ворогів і коньюнктурних друзів. І цей галас викликає у нас мимоволі аналогію. Ми вже пережили не одну епоху. Одного разу ми опинилися в "епосі пролетарської революції". Ретельні апологети так захопились тоді будуванням пролетарської держави, що всяке найменше відхилення від того "духа епохи" вважали за великий гріх і бачили це відхилення там, де його й не було. Як відомо, з цього будування пролетарської держави вийшло суцільне руйнування народу і нації.

Так сталося з епігонами і сліпими наслідувачами того духа "епохи диктатури пролетаріяту". А Москва тим часом тлумачила дух епохи по своєму і відновляла московську імперію і будувала свою державу в "дусі" московського націоналізму.

Доля рабів ідей і сліпих епігонів "духа епохи" однакова у всі епохи. Про це варто було б подумати нашим новочасним ентузіястам і апологетам духа епохи демократії. Чи не перетвориться нове будування української держави в суцільне руйнування, якщо ми й надалі "будемо гратися в духа епохи?"

Є всі ознаки, що манія демократизму так захопила декого з наших людей, що вони втратили здоровий глузд і самі стали абстрактними"духами епохи" і літають в її небесах. Тим часом життя іде вперед. А сліпі талмудисти "духа демократії" цього й не помічають.

Вказуючи їм на життєвий творчий процес і нашу історичну конечність, ставимо цих "духів" на нашу грішну землю і говоимо їм: Гляньте в обличчя майбутньому....!

§:§:§:§:§:§:§:§

Український націоналізм, як ідея:

а/ формування української людини силою одвічних чеснот і вартостей духовости українського народу,

б/ творення цілевих і напрямних для розгортання життєвих дій у плані повного вияву творчих сил нації,

в/ волевого зосередження всіх життєтворчих джерел в один струм соборного чину, як змагу цілого народу за свій найвищий політичний ідеал, - здобуття, розбудови і закріплення Країнської Самостійної Соборної Держави

в и т р и м а в в а ж к и й і с п и т ж и т т я !

§-§

ЛЮДИНА - МІРИЛОМ ВСІХ РІЧЕЙ.

В своїй "Історії Франції", французький історик Віктор Дюрі у відступі про французьке повстання з 1649 р., знане в історії п.н. "Фронда", пише: "Щоб якась революція осягнула свою мету не вистарчає, щоб було досить речей, які треба змінити; конечною передумовиною успіху революції є відповідні люди, які зуміли б перевести в життя цю революцію". Такою передумовиною успіху революції є відповідне число людей, які цілою своєю істотою були б перейняті загальними, публічними справами, а не особистими інтересами чи амбіціями. Фронда мала цілу серію заслужених, благословенних причин до повстання, але їй бракувало людей - ідейних, чесних, характерних, наскрізь перейнятих суспільними інтересами і здібних. - Тому ця революція не вдалася.

Цитований історик пише дальше: " Причини до повстання мали обмежені в своїх правах абсолютистичним режимом князі; мала їх і аристократія, яка втратила свою колишню вагу в державі; мав причину до невдоволення і паризький парлямент, що хотів грати в державі подібну ролю до англійського парляменту; мало причину взяти зброю в руки і селянство, обтяжене незносними податками. Отже, це повстання не було якоюсь авантюрою; але тому, що кожний тягнув тільки у свій бік, бачив тільки свої власні інтереси чи амбіції, забуваючи загальні, публічні справи - тому все провалилося. Цю саму думку висловив у своїй Думі Великий Мазепа словами:

"Всі спокою щиро прагнуть,
Та не в єден гуж всі тягнуть:
Той направо, той наліво, -
А всі браття - тото диво."

Наша історіографія звикла щоразу шукати невдачі наших революційних повстань в "об'єктивних" причинах - геополітичний стан, брак союзників, незрозуміння закордону до наших визвольних цілей, брак політичної ідеї, чисельна перевага противника, несвідомість мас, і т.д. і т.д. -, а майже ніколи в людях, як носіях і подвижниках всяких ідей і чинів.

Мірою кожної речі є людина. Малі духом, дрібноамбітні і користолюбиві люди і найкращу ідею зведуть у нівець. Великі духом люди, перейняті до глибини душі загальними, публічними справами, готові принести найвищу жертву за добро загальної справи і свою ідею піднесуть на справжній п'єдестал суверенної краси й сили. Людина є творцем усього великого й світлого. Ціла історія є історією поодиноких людей. Золота доба в історії Греції чи Риму нерозлучно зв'язана з історією їх великих людей. Поодинокі історичні доби історія так і називає іменами їх носіїв і подвижників, напр. доба Перікла в Греції, доба Цезаря в Римі, доба Людвіка ХІУ у Франції, доба Володимира Великого, доба Хмельницького в Україні. Часи в історії поодиноких народів непомітні й бліді, не знають ніякого великого імени. І тому якраз вони бліді й непомітні. Всякі великі ідеї і великі історичні чини нерозлучно зв'язані з великими історичними людьми. Бо всяка ідея, всяка висока думка не є ніякою абстракцією, але дійсністю, якій людина, як носій і виконавець цієї ідеї, дає життя і рушійну силу.

Найпершим і найважнішим моральним завданням кожної людини, великої чи малої, є пізнати саму себе й робити тільки те, що є в її силах. Ніхто з нас не годен перескочити власної тіні. Ніхто з нас не всилі більше зробити й більше з себе дати, як на це дозволяють нам наші сили й здібності.

Ей, братища, пора знати,
Що не всім нам папувати,
Не всім дано всеє знати
І річами керувати !
На корабель поглядімо
І як много - полічімо -
Люду, однак сам керуєть
Стерник і сам управуєть,

каже дальше у своїй Думі Мазепа. Природа в своїй безмежній різноманітності кожного з нас обдарувала чимось іншим. Один з нас має незрівнаний політичний розум, другий торговельний, третій організаційний, і т.д. Тільки мала горстка з нас може бути наділена таланами, тільки дехто з нас може збагнути нараз цілий комплекс речей -це вибранці божі, люди вищого калібру. Це провідні типи. Всі з нас провідниками бути не можуть. Знаний американський промисловець Форд оповідає, що деякі робітники з його фабричних заведень самі противилися дальшому їх підвищенню, бо не чули в собі сили провадити більшою ділянкою праць. Хоч таке підвищення приносило б їм більшу заробітну плату й більшу почесть, то вони все ж таки відмовлялися від цього, бо це підвищення накладало на них більше обов'язків і більше відповідальности, до чого вони не відчували в собі досить сил. І тут немає найменшого сорому, бо ми не відповідаємо за це, чим природа обдарувала нас, а найменша й найповажніша, на перший погляд праця, якщо вона конечна, є однаково почесна й важлива. Все, що треба зробити, є важним і великим, бо без цієї малої праці немислима й велика праця. Найкраще зробить її той, хто до неї найбільше надається. Тому кожний повинен бути на призначеному йому природою місці! І генерал,і простий вояк - потрібні в провадженні війни і, гадаю, неможливо сказати, хто з них важніший. Бо так як генерал без вояка, так і вояк без генерала - нічого не вдіють. Що правда, вояк, що не хоче стати генералом - морально звихнений, але не всіх природа обдарувала генеральськими здібностями.

В ділянках праці практичного характеру такий поділ місць досить легкий, за те в ділянках більш загально- морального характеру - цей поділ натрапляє на більші труднощі. Це впершу чергу відноситься до політичної ділянки. Засади демократії дали всім повнолітнім громадянам активні й пасивні політичні права,тобто кожний повнолітній громадянин якоїсь держави має право вибору й може бути вибраним на політичне становище. Це дуже гарно й справедливо, щоб громада сама рішала про свою долю, але коли б кожний із цієї громади уявив би собі, що він є в силі провадити загальними державними справами й навіть намагався б взяти керму державним життям у свої руки, то це було б трагічно, бо:

Не всім дано всеє знати
І речами керувати!

Але в загальних публічних справах не йде тільки про здібності,але й про публічні чесноти - і то в дуже великій мірі. Не раз дуже здібні політично одиниці, але без почуття публічної відповідальности, перейняті не загальними, але особистими інтересами чи амбіціями, приносять великі шкоди загальним справам. Це т.зв. демагоги. Тому найважнішою чеснотою кожної політичної людини є крім її політичних здібностей, глибоке відчуття загального добра. Людина, що кермує загальними, публічними справами, мусить жити насамперед тільки цими справами.

Мабуть ще кожному з нас у пам'яті відповідь, що її дав англійський прем'єр міністр англійському королеві Едвардові УІІІ., який хотів, всупереч законові, хотів женитися з жінкою некоролівського роду під замітом, що коли кожному англійському громадяникові вільно робити відповідно до своєї волі, то чому королеві не вільно оцього: Вам, як особі, вільно все, але не як англійському королеві. І король мусів зректися трону! Бо хто хоче королювати, той мусить пам'ятати, що він живе не для себе, але для тих, над якими він королює. Не власне, але загальне добро має бути дороговказом цілого його життя. І це відноситься як до найвищих так і до найнижчих робітників у публічних справах.

Людина є мірилом усіх речей. Тому всі наші задуми, всі наші ідеї, всі наші політичні заповіти стануть дійсністю тільки тоді, коли кожний із нас буде на своюму місці, а наші провідники будуть одержимі, до глибини своєї душі перейняті загальним добром.

/ с.п./

§:§§:§:§:§:§:§:§

Княжполич.

В ОРЕОЛІ БЕЗСМЕРТТЯ.

Тіням Героїв України.

1.

Передостанні століття в Европі не є своєю духовістю надто прихильні плеканню культу Героїв. Ось велика революція в Англії, якої таким невмирущим героєм був геніяльний сучасник Хмельницького, Олівер Кромвель, кінчається всетаки реставрацією королівства, а постать самого Кромвеля находить свій літературний відгук щойно в романах Вальтера Скотта на початку ХІХ в. Кривава 30-літня війна, а далі війна Людвіка ХІУ. за еспанську спадщину, мали надто жорстокий та грабіжницький характер, щоб розбуджувати якийсь особливий пієтизм для їх героїв, з яких хіба лиш король Ґустав Адольф здобув, і то головно завдяки своїй смерті на побоєвищі Ліцену, лаври геройства, тоді як напр. Валленштайн, попри всю свою рідну лишився досьогодні в сумнівнім світлі інтриґанта та зрадника. В европейському письменстві того часу, особливо ж в ділянці драми, являються як головні герої майже виключно постаті з мітів та з історії клясичної старовини. Зате ж одна з найкращих і найгероїчніших національних постатей Франції, а саме Жанна Д'Арк, стає предметом глумливого насміху зі сторони найбільшого французького письменника і філософа ХУІІІ. ст. Вольтера.

Словом: це щойно з епохою наполеонівських воєн, а власне з часом, коли то мощі великого завойовника перевезено врочисто з острова св. Олени до Франції, - отож щойно в половині ХІХ. в. починає в Европі змінцнюватися культ героїв збройного подвигу нації, хоча ще завжди не без ворожого наставлення зі сторони деяких, передовсім же соціялістичних кол громадянства, для яких культ героїв був ще і на початку ХХ. в. /як ось у Німеччині/ скоріше предметом з'їдливої сатири, ніж усенаціональної пошани.

А якщо так було у народів, у яких була власна держава, власна армія і повна змога вшанувати пам'ять рідних героїв відповідно до кожночасних роковин того чи іншого визвольного збройного чину, то що мали говорити ми, українці, які були під кормигою чужих, ворожих нам імперій і тим самим присуджені на абсолютну мовчанку відносно всього, що було нашим героїчним минулим? Хіба ж могли ми в царській Росії, або в польонофільській Австрії Габсбургів святкувати столітні роковини визвольних змагань гетьманів України, запорізьких отаманів чи гайдамацьких повстанців? І хіба легко було воно нам у такому поневоленні душ зв'язувати тричі невідрадне теперішнє з тією півлегендарною, півказковою вже героїчною минувшістю батьківщини?
Та про те:
Який же це тріюмф народної пам'яти в тому, що вона змогла в нас, наперекір ворожим царям та імператорам, та і наперекір століттям, які не надто схилялися до культу героїв збройного чину, зберегти у глибокій тямі та в ореолі безсмертя діла подвижників слави та величі України! Перемоги і подвиги її героїв! Дійсно:
Який це тріюмф!

2.

Вони ж, оті герої України, вони для нас не тільки в ореолі слави, в ореолі безсмертя:
Вони для нас, для наших душ - велике щонайглибше, животворяще пережиття.
Що з того ось, що між одними з них і нами розгортаються прірви цілих епох, століть та віків? Ті наші українські Кромвелі, Густави Адольфи, Валленштайни та Жанни Д'Арк - вони нашим душам саме сьогодні ближчі і рідніші, ніж коли.
Справді,брате мій!
Ти пронесися на крилах туги і в глиб найдальших віків батьківщини, та проте ти почуєш, що це рідні, свої душі, які там вічною вартою видвигнулись на сторожі минулого України.....
Глянеш - і хотілося б тобі припасти до скромної постаті князя Святослава Хороброго, і з запалом пориву Олександра Македонського піти на Печенігів, на Візантію, та на великому бойовищі почути ще раз крицеві слова: "Не зробімо сорому українській землі...." А хіба не відчуваєш благотворної, ніби золотистим промінням осяяної епохи Ярослава Мудрого, де тобі така гордість і честь почувати себе українським громадянином проти тієї Европи, якої всемірно шанованим "тестем" є український князь?!... А не гарно тобі в товаристві князя Володимира Мономаха, того волода́ря і друга суспільних низів, життєрадісного лицаря і дворянина, войовника та філософа?... Але от ти раптом спинився і ніби застиг, потоплений у відгуки гересного, ніколи невтишеного гомону....Ах, це гомін страшної метушні бою з татарами за Десятинну Церкву.
Дивися: От валяться у грузи останні стіни і ховають під собою двір Києва, та проте тут така хоробрість оборони, що воєводі Дмитрові татарський хан дарує за його мужність і відвагу життя....
О, вони всі в ореолі безсмертя, оті оборонці Святославової Держави, щити й захисники княжого Києва проти хижих, диких орд степу....
Натепер і на будуче, упродовж довгих-довгих віків усього майбутнього.!!

Ось глянь - Король Данило, достойний, вдумчивий володар Романової спадщини, Волинсько- Галицької землі.....Він видигається ніби на тлі багрового своїм кривавим пурпуром сонця. І є щось з блиску кривавих сліз в Його глибоких очах, коли він вертаючися з полону в татарського хана, припадає повний важкого смутку до свойого брата Василька, почуттям великої руїни, ніби гефсиманською чашою горя, переповний....

Ні, скажи брате рідний, невже чуже тобі Данилове горе, хоч і сьогодні? І де в минулому Европи ті володарі, які так переймаються долею рідної землі, як оті колишні українські? Німецькі Гогенштауфи водно на чужі землі зазіхали, французькі Бурбони дбали тільки про блиск своїх престолів, жадливі Габсбурґи віками силу чужих народів висмоктували, а московські Романови - тямиш їх, забудеш їх колись, українська людино?
Стих Іванів Ґрізних та Петрів Перших, що то з ними Голгофта України почалася? Та проте яка слава й велич народу, що в часах московських царів та польських деспотів, зумів створити державу Запорізького Лицарства, як свідому наслідницю держави Святослава і Данила! Державу вольного лицарства України, гетьман якого вміли так могутньо потрясати Сходом Европи, як потрясали Кромвелі її заходом, а Ґустави Адольфи її північчю? Ті Вишневецькі і Наливайки, Сагайдачні та Сулими, Богдан Хмельницький і Богун,Апостоли і Кальнишевські, а з ними Гонти і Залізняки?

................Лицарі великі,
Богом незабуті......

3.

А від самотньої Данилової башти на полях Холму та від руїн Запорізької Січі перенесімося духом, дорогі брати, у суворy самоту могили в Роттердамі....

І тут знову-тінь. Велика, незабутня, прескорбна своїм подвигом і своїм мученицьким стражданням тінь....А з нею нова остання епоха героїчного минулого України, епоха нової військової організації, нового лицарства України, лицарства землі Святослава і Данила в тісному об'єднанні збройної дружби по цей і по той бік Збруча, від Карпат, Дністра і Сяну, від верхів Маківки й Лисоні аж ген по Дніпро і по святі гори Києва та - як за Хмельницького - ще раз шляхами Білої Церкви....Які подвиги, які чини, які змаги і боротьба, які зусилля і які всежертви Героїв!
А коли хижі нащадки польських коронних,Ходкевичів і Жолкевських, Калиновських і Потоцьких, вимагають у Версалю мандат на катівську окупацію землі Данила, і ляцький Батu-хан Пілсудський кидає на українське населення орди польських пацифікантів, тоді з глибин українського підпілля видвигається вогнистими буквами таємне знамено Героїв помсти народу: О У Н.
І В о ж д ь: Залізний Командир Січових Стрільців з Білої Церкви. Іноді в тиші глибокої півночі, в мовчазній самоті безрадісного життя на чужині, мені здається що я бачу Його....

Думний постаттю,хоч ніби якимсь тягарем водно пригноблений-суворий поглядом, рухами та мовою, все повний таємного, турботного неспокою, він, полковник Євген Коновалець, ходить важкими кроками самотою затишного сальону, на якого темночервоних, з золотими мережками стінах,горять тихо два канделябри. Десь там за вікнами прислоненими грубими портієрами, розгомонює глухими відгуками жагуча метушня вулиць Відня, але тут, в червоному сальоні, якась чудно сторожка, глибока мовчанка.....І Він....

Ми щойно скінчили призначену на нині частину нашої спільної праці, і я, мовчки дожидаю ще одного його доручення. А він водно повний турботних дум... І дивлячись отак на нього, я мов ще раз бачу важкою турботою нахмарене, прескорбне лице короля Данила, і темне лице Хмельницького, як він дожидає Ждановича, і лице Мазепи в останній розмові з Карлом XII.... І бачу я, що це віками одно і те саме обличчя, одна й та сама турбота, одна й та сама трагедія провідника України:
Насильства ворогів, презирство світу і притаєна ненависть своїх..
Тих "татарських людей" України, для яких чужинецький хан - ще завжди остання розвага і прибіжище. І тієї безумної, жорстокої черні в нас, що кожну хвилю готова власними руками видавати ворогам наших Наливайків і наших Сулим на муки і на смерть.
I тих Каїнів України, що в кожен час готові пролити кров власних братів і завалити їх трупами шлях до власного визволення.
Бо хіба же гресними, скривавленими примарами мусять явитися нам тут тіні найкращих співробітників полк.Е.Коновальця: Сеника -Грибівського та інж.Сціборського, полк.Романа Сушка та Ярослава Барановського, вбитих та помордованих - чиєю рукою?
Ох, заслони лице твоє, Україно!
Але ні, вітчиено велика, батьківщино дорога....Розкрий, розпогодь Твоє достойне лице, свята в надії на те, що сьогодні на спільній могилі Тих, що їх Ти у твойому Пантеоні обдарила ореолом безсмертя, об'єднався твій народ одною - одинокою рідною братів і сестер, і вбитих Авлів при Твойому вівтарі більш не буде.
А будуть люблячі брати, що дружбою зброї, об'єднані,підуть за Тебе ще раз і в останнє у бій.....
В ореолі слави, перемоги і безсмертя......

§:§:§:§:§:§:§:§:§

О Л Е Г К А Н Д И Б А - О Л Ь Ж И Ч.
/Портрет/.

Висока, струнка і,немов під невиносимою вагою, похилена постать, від якої віяло завжди молодістю.
Але в сірих очах світилася мудрість, душа цього чоловіка була як перезрілий колос пшениці, і де він ступав - розсипалося пречисте, золоте зерно по скибах душ....
Сівач?!
Спокійний, зрівноважений, він носив у грудях український космос, а там горів великий, рівний вогонь, що не спалював на попіл, а перетоплював на крицю! - Дуже ніжна, мімозна була ця душа і дуже тверда водночас, як скеля непохитна.
Це був мистець і це був муж.
Чистим, як гірська ріка, було і життя і душа і характер Людини.
"Цих грошей я не візьму, аж знатиму їх джерело".
I їв - не їв, і спав - не спав, примішувався,де міг і жив "життям нао'пашки" в майбутнє - майбутнім.
Слово і діло і стиль його життя були цілістю!
Реформатор?!
Був мовчазний і тихо виношував в собі жнива своїх дум, як самотній пустельник.

Як говорив - промовляв скромно, але висловлював незвичайне багатство думки, ясні, читкі погляди, вказував обрії, зображував ідею. Ніколи не дибав, не пустословив, ні не себесловив ніколи.

Та коли натрапляв на позерство і фікцію або комплекси меншевартости - вдаряв немилосердно сарказмом.

"А потім революційні факіри рішили: Проголошуймо державу! Проголосили. Хіба важно, щоб держава справді заіснувала? Важно проголосити! А в 20 місяців пізніше : Давайте збройний зрив! Хіба важно перемогти? Важно "революцію робити". Побачите, скільки спиниться їх на еміграції.-

Українство в своїй істоті та потенціялі жило в глибині його духа!

"Революція не там де число. Революція там, де моральний закон, де родиться українська людина".

Він не"організував членів" - він творив, виродував, родив людей. Незглибимі були моральні цінності цього чоловіка.

"З нас може лишитися тільки жменька.Це нічого! Є доби в історії народів, коли всього один чоловік, немов серед пустелі,голосить в глушині Правду доби. Коли нікого такого не остане - тоді жах!" -

Це був моральний велетень.

Революціонер!

Розмірений в дії і вірний Ідеї, Дорозі, та Друзям боротьби - до розп'яття.

Знаходився на становищі Заступника Голови Проводу Організації Українських Націоналістів.

Арештований катівським ґештапо у Львові 1944 р. зазнав важких мук.

Вони його живцем закатували - але з уст Української Людини не видерли ні тайни, ні звука!

Олег Переможець!

О.

О.Теліга.

З А С У Д Ж Е Н И М.

Як ми можемо жити, сміятись і дихать?!
Як могли ми чекати - не битись, а спать
В ніч, коли у в'язниці спокійно і тихо
Вибиралися вмерти - у шість,двадцятьп'ять.

І коли приволікся заплаканий ранок,
Вас покликала смерть у похмурій імлі-
А тепер наші душі і топчуть і ранять
Ваші кроки останні по зимній землі.

А тепер в кожнім серці пожежу пригаслу
Розпалили ви знову - спаливши життя.
І мов гимн урочистий, мов визвольне гасло
Є для нас двох імен нерозривне злиття.

Над могилою вашою тиша і спокій,
Та по рідному краю - зловіщі вогні.
Піти по слідах ваших скошених кроків
Рвучко витягнуться сотні окрилених ніг.

§:§:§:§:§:§:§

О.Ольжич.

ПРОРОК.

Не сниться літа дитині,
Не маряться дні юнацькі.
Дівчата з горбів зелених
Давно не сходять до танцю.
Давно не збирають смокви,
Не душать важкі виногрона.
Річки течуть не водою -
Камінням сухим і чорним.
О, очі мої гарячі,
Уста мої сірі і спраглі,
Що бачите тільки сонце,
Щоб тільки кричати Правду!
Щоб мовкли жіночі лиця,
Щоб важчали їх убори.
Щоб вогкі і плідні лона
Були як смокви порожні.
Щоб кидали щит і панцир,
З плечей обривали шати,
З одним невблаганним лезом
Мужі допадали коней.
На грудях зводите руки,
Бороните душу вашу.-
Не ждіть ніхто милосердя
Я Камінь з Божої пращі.

x x x
x

Г.А.

I.

Вдаряє місто в дзвони кам'яні,
На мурах віє передсмертна стужа.
Згорять з вітром приморозні дні,
І молодість востаннє крила пружить.
І знову кличе далечінь з даля
Мене з важкого й теплого нікуди.
Піду самітний де гудуть поля,
І вітер задзвенить об мужні груди.
В нотах глибінь, над головою вир,
Крутіж снігів і свист лісів понурих.
Летить душа розбурхана в простір,
В жорстокий вихор зимової бурі.
Зареготати! Обрії розбить,
Де квітнуть весни,де рокочуть війни.
Холодна смерть не може зупинить
Це серце, що палке й несупокійне.

II.

Ковзає тиша по камінні,
Що мовчки бруками завмре.
За нами місто в чорних тінях,
В смичках оркестри і сирен,
Брязчить чарками,точить тости
На славу літу і зимі.
А перед нами хижий простір,
Поля далекі і німі:
А на полях жорстокий вітер
Гуля'зі смертю навздогін
І заколихує сповиті
Останки трупів і руїн.
Над нами чад гіркий,неспокій,
Ми йдем, ми мусимо іти,
Де в загравах горять епохи,
Де починаються світи.
Підемо вдвох назустріч ночі,
Назустріч спрагненим вікам,
І два чуття:люблю і хочу
Ми кинем бурям і вогням.

x x x
x

Р.М.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНО - КУЛЬТУРНИЙ ПРОЦЕС ПІД НІМЕЦЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ.

/Огляд/.

I.

Український культурний /і, мабуть не лише культурний/процес під німецькою окупацією за другої світової війни можемо схематично розмежувати на три періоди.

Період перший - від започаткування другої світової війни /і навіть від явищ, які це започаткування безпосередньо попереджали - упадок Карпатської України, анексія ЧСР тощо/до німецького наступу в червні 1941 р. на Схід. За цей час в житті українського народу доходить до ґрунтовних політичних змін. Під мадярську окупацію відходить Карпатська Україна, а згодом під окупацію большевицьку майже в цілім своїм просторі решта західно-українських земель. На терени німецького посідання /до самої Німеччини, "Ген.Губернаторства," "Протекторату"/ припливають широкі маси західньо-української еміґрації, а згодом - в наслідок окупації німцями ряду держав західньої Европи - і частина старої еміґрації з тих держав. Все це вимагало нової координації суспільних і культурних відносин. Німецький режим з тактичних причин, маючи на овиді неминучу війну на Сході Европи, полишив ще в ділянках українського культурного і суспільного життя певну свободу і її націоналістичний рух відповідно використовував для всесторонньої підготовки до того історичного моменту, який прийшов в році 1941.

Період другий - можемо провадити від намятного 22.червня 1941р. десь до початку 1942 р., коли німці, що в міжчасі посіли були переважну частину української національної території, взялися до безоглядної ліквідації всіх чолових позицій українського життя /також культурного/та їх провідних діячів. За цього періоду доходить на цілім українськім материку /вокрема його східній частині/ й еміґрації до могутніх проявів, оформлених в рямках організованого націоналізму - волі українського народу до суверенного,політичного і духового життя. Київ на якийсь час знов стає фактичною столицею України, - її політичним, громадським та культурним осередком.

Період останній - можна вести від початку 1942 р. /останнього року збройного німецького наступу на Схід/ до середини весни 1945 року, коли з капітуляцією Німеччини закінчуються в Европі воєнні дії, а Українські Землі відходять майже в цілості під Москву....

За цього третього періоду з моментом розгорнення страшливого німецького протиукраїнського терору, жертвою якого падають в націоналістичних рядах кращі українські люди з О.Ольжичем- Кандибою на чолі - страшливих ударів зазнає і українська культура. Почавши на СУЗ /і набравши там найпотворніших форм/ заливає хвиля терору згодом і землі українські в т.зв."Ген.Губернаторстві" і еміґрацію. Закриваються часописи,видавництва,школи, вистрілюються поети... Український націоналістичний культурний актив платить кров'ю за відвагу свобідно говорити рідним Словом, іде в підпілля, але свого Слова не зрікається. І ця вірність в пробі смерти дасть силу новим українським поколінням таки здійснити нашу національну правду в світі.

II.

Як зазначили ми були вгорі, полишили німці з тактичних моментів в першій фазі війни в українськім суспільнім житті певну свободу для розвору. Це дало змогу в досить широких маштабах українському культурному процесові розвинутися. Ініціятиву організації і ведення цього процесу перебрав в свої руки Український Націоналізм, заслугою якого в роках 1939 -1940 повстає ряд культурно- освітних закладів.
Стала насамперед в Празі Секція Мистців,Письменників і журналістів Українського Національного Об'єднання/з головою М.Чирським/, що скупчувала біля себе всі видатніші українські мистецькі й літературні сили Німеччини і Протекторату та розпочала досить живу організаційну діяльність. "Виховна Бібліотека" Секції стає головним осередком націоналістичної видавничої культурної діяльности взагалі. Далі виникли в Празі "Освітня Секція УНО","Культурно Наукове Видавництво УНО", яке розгорнуло широку видавничу діяльність і залучило до розробки проблематики "державного планування" всі видатніші українські сили так званої Великонімеччини. Ця праця йшла в рямках підготовки до грядучого зудару на Европейському Сході. Поширило свою діяльність видавництво "Пробоєм" з місячником тоїж назви /заведення др.С.Росохи/. Від початку року 1940-го до середини року 1941. став за редакцією О.Ольжича. Ірлявського тощо - журнал "Пробоєм" свого роду офіціозом націоналістичної думки в культурі. На жаль,тогочасні технічні і матеріяльні трудноці з випуском журналу надзвичайно перешкоджали розгорненню праці редакційної. Навколо "Пробоєм" зосередились проте - за незначними виїмками - всі кращі українські літературні імена з-поза большевицьких теренів. І інші тогочасні видавництва в Празі з більшим чи меншим успіхом старались узгіднювати свою діяльність з напрямними націоналізму.

В Берліні освітний відділ УНО провадив переважно українознавчого характеру виховавчу працю серед широких мас еміґрації: курси,лекції, циклостилеві випуски тощо.

Активізація націоналістичних сил позначалась міцно, хоч часом лише посередньо і на інших культурно- мистецьких та наукових осередках як дитячі садки, хори, театри і навіть шкільництво вище тощо. Не можна мати сумніву, що, коли б не грядуча катастрофа, то було б тільки питанням недовгого часу, щоб всі чолові українські культурні заклади і орґани у Великонімеччині визнали над собою цілковито моральний, а далі і правний авторитет Націоналістичного Руху.

В "Генерал Губернаторстві" зовнішню керму українським культурно- освітнім життям перебрав був Український Центральний Комітет в Кракові. Світоглядова і політична недовершеність УЦК гальмувала ідейний ріст його орґанізаційно досить широко розбудованого культурно- освітнього осередку з видавництвом і органами пресовими. Ситуацію в "Ген.Губернії" комплікувала і активізація на цих теренах сумно-звісної політичної анархії, хоч на будь-який поважніший творчий прояв була це анархія /зі самої природи своєї/неспроможна. Проте, і тут тиснення /пряме чи посереднє/ націоналістичної духовости відчувалось так міцно, що не могло зі свого боку не впливати творчо на ідеологічну лінію всієї місцевої культурної дійсности, з культурно-освітніми орґанами УЦК включно.

Та властива націоналістична культурна праця концентрувалась на теренах "ГГ" у "Виховній Бібліотеці"/Філії Празької/ і мала на меті насамперед популяризаційну діяльність серед широких мас /освітні курси, українознавча література, національні, сценічно оформлені Свята, театр "Летюча Естрада" А.Демо-Довгопільського, тощо/.

При огляді українського життя цього часу не можна не згадати Італії. За цей час тут в перекладі на італійську мову /побіч ряду статей в поточній пресі вийшло кілька окремих випусків творів українських письменників,/антологія "Чотири Шаблі" тощо/. Поважну культурну працю проробив на цьому терені і Є.Онацький.

На загал, цілий період з 1939 року по другу половину року 1941 характеризує в українськім культурнім процесі могутня активізація націоналістичних сил, які поступово стають головним організаційним і духовим фактором цього процесу. Та повне, всебічне розгорнення національного культурного процесу наступає з моментом, коли приходить до збройного зудару на Сході Европи, і в наслідок цього до большевицького відступу з Українських Земель. Цей момент стає рівночасно початком справжньої великої, мабуть історичної своїм значенням, проби, через яку українській культурі - ідейно та організаційно оформленій націоналізмові - довелось перейти.

III.

До цієї проби не прийшов націоналістичний рух непідготований. Щодо теоретичного боку підготовки, то започатковано її ще в половині тридцятих років розгорненням з націоналістичного рамени систематичних студій українського культурного життя на СУЗ.

Обізнаність з фактами української підсовєтської культурної діяльности і заразом виконана в рамках конкретного світогляду переоцінка цих фактів допомогли тим силам українського націоналізму, що 1941 року на СУЗ були перекинуті,як в орієнтації в підсовєтській дійсності, так і в переведенні пляногої органіізації цієї дійсности, зокрема ділянки культурної.

Головними етапами в наступі українського націоналістичного фронту на СУЗ стали Рівне і Житомир. Вже з другої половини літа 1941 року розгорнуто на східньо- українських теренах культурну працю переважно пропаґандивного і організаційного характеру. Праця ця, з'вязана з іменем А.Демо-Довгопільського та інших, виявилась передовсім у доповідях, сценічних виставах і друкованім слові /статті в поточній пресі, і навіть окремі випуски/. Значну національну ролю при тім відогравало засноване У.Самчуком / у Рівному/ видавництво "Волинь" зо своїм пресовим органом.

Найважливішим тереном для опанування лишався проте Київ. Зразу ж після большевицького відступу започато тут з націоналістичного рамени всебічну /"згори" і "знизу"/розбудову культурного життя.Мистецькі й інші фахові культурні сили зосередились протягом кількох тижнів по окремих спілках: Письменників/ голова Олена Теліга, секретар І.Ірлявський/, Образотворчих мистців,Музик, Спілці Учительській тощо. Спілки ці, як столичні, мали розгорнутись у всеукраїнські.

Рівночасно з розбудовою цілої місцевої адміністрації започато і розбудову адміністративних органів, призначених для служби культурної. Спочатку при Міській, а далі при Обласній Українській Управі засновано Секції Мистецтва, Шкільництва і Позашкільної Освіти, що мали за завдання заопікуватись не тільки матеріяльними і стисло організаційними справами культурного життя Києва і провінції, але також включитись /через спеціяльні комісії тощо/ до праці над виробленням засадничих норм для поодиноких ділянок цього життя.
Вищим регулюючим чинником була при тім Національна Рада. З грудня 1941 року мав повстати при ній Генеральний Секретаріят з окремим генеральним Секретарем в справах культурно- освітніх, як вищий виконавчий орган на цілість СУЗ /а в перспективі на всі землі українські взагалі/. Культурна діяльність цих органів /Ген.Секретаріят практично до своєї праці так і не зміг вже приступити/ позначились передовсім на організації шкільництва.

Засновано школу початкову та середню /2-х типів/ з планом навчання для них та приступлено до організації шкільництва вищого та закладів наукових, насамперед - Академії Наук. Академія Наук, поповнена в міжчасі новими національними силами /також зі ЗУЗ і еміґрації/ перебудувалась на інституцію справді наукову і українську. В пляні цієї перебудови засновано Інститут для студій Української Визвольної Боротьби.Пляново ставлено і позашкільну освіту, що з її рамени з одного боку, започатковано чистку таких масових культурних закладів, як бібліотеки тощо від залишківбольшевизму, а з другого боку, започатковано безпосередню національну виховавчу працю над широкими масами. Одним із осередків такої перевиховм мала стати "Просвіта" /з численними філіями/.

Величезні завдання, як на одно з головних знарядь духового фронту, покладено було на українську пресу і книжку. Та навіть військові німецькі органи, що на початку ще сяк-так толерували в Україні і мистецтво і школу, українського друкованого слова боялись наче вогню! Прийшовши на терени, де 20 років шаліла червона пропаґанда прикладали носії "вищої" моралі всіх старань,щоб унеможливлювати появу українського слова, хоч далеко не останньою метою цього слова була саме боротьба з червоною "духовою спадщиною". Лише з конечности під контролею німецьких органів пропаґанди могла в обмежених розмірах виходити поточна преса.Та вже для органів літературних чи книжки "не було в Україні ні паперу, ні друкарні хоч в дійсности і папір і друкарні ..... були! -
В самому Києві дозволено німецькими військовими чинниками лише випуск однісінького щоденника "Українське Слово",і лише на власне ризико редакції півлеґально долучено до цього додаток "Література і Мистецтво",який згодом, знову ж таки "силою фактів"відокремлено як літературний тижневик "Літаври" /редактор О.Теліга/. Такий стан був, ясна річ, цілковито незадовольняючий і тому, доложено всіх з'усиль, щоб видавництво "Українське Слово" розбудувати. У їх висліді - творче завдання видавництва мало бути поширене на цілість українського духового життя: мала повстати низка фахових органів і розгорнутись плянова продукція книжкова.
В ділянці культури /окрім "Літаврів"/мали повстати на початках-місячник літературно-мистецький і науковий, популярний орґан освітній й журнал для дітей. Устійнено в основі й редакційний склад для цих органів й започато підготовчу працю над випуском перших чисел./Місячник пропаґанди, що мав продовжувати колишню "Розбудову Нації"/ в друкарні "Українського Слова" вже навіть набрано. Відтиск набору,рятуючи від знищення, вивіз у січні 1942 року до Праги один із чолових працівників видавництва сл.п.Федір Гайович.

Але в Празі і цей відтиск підчас розгрому в рр.1943 - 44 німцями місцевих націоналістичних українських варстатів загинув.

І ніякі труднощі не могли вже перешкодити появі цих національних українських випусків і взагалі, могутньому розгорненню національного і культурного процесу в Києві, крім.....німецьких "визволителів". При всій цій розбудові йшло, певно, не пр один тільки Київ.Київ перебирав лише знову тут свою первородну функцію столиці України. Основні культурні заклади, які в Києві поставали, були рівночасно закладами всеукраїнськими; норми, які для тої чи іншої ділянки культурного життя затверджувала Національна Рада, набирали також значення всенаціонального.

Хоч і духові залишки минулого режиму, і німецький безнастанний терор, і страшливі матеріяльні умови життя /між іншим труднощі комунікаційні і брак достатньої кількости відповідно кваліфікованих сил тощо - стали в дорозі нормальному розгорненню культурного життя на Східніх Українських теренах, це життя щораз дужче ферментувало. Свого роду місійну ролю виконував тут націоналістичний людський апарат, що по всій українській території будив і провадив - треба підкреслити здебільшого серед страшливих зовнішніх, а часто і моральних обставинах! - до активної культурної і взагалі національної праці маси. Так, помалу поставали по цілій Східній Україні /часто із власної ініціятиви місцевих осередків/ часописи, театри, школи ... А по більших містах /як Харків/ наукові, літературні товариства і т.д. І здавалось, справді, стає тільки питання часу, коли культурний процес розгорнеться в руслі загальної націоналістичної відбудови України з певною, ще мабуть нечуваною силою. Та наближався 1942.р., і з його наближенням перебирала Правобережжя /з Києвом/ під свою "високу опіку" німецька "цивільна влада". Перефразуючи Шевченка, можна сказати, що коли німецька влада військова пила з України кров, то т.зв. влада цивільна хотіла "і світ Божий в пута закувати...."

/Кінець буде/.

§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§
":-
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

НАШЕ ЗАВДАННЯ НА СУЗ.

/Стаття "Розсипаються мури", - В о л и н ь,5.Х.1941/.

.... Хай, в протилежність до забріханої пропаґанди, кожне наше слово буде непідробленою правдою, незалежно від того, чи ця правда усім буде подобатись. Ми ж не йдемо /на Схід 1941./ накидати згори якусь нову ідею чужому середовищу, лише зближаємось зо своїм народом, щоб спільними силами,великим вогнем любови розпалити знов всі ті почування, які ніколи не згасали, почуття національної спільноти і гострої окремішности.

Олена Теліга.

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
":-
§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§|§

МЕМОРАНДУМ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ В АМЕРИЦІ.
Організації Міжнародньої Безпеки у Сан-Франціско.
/ Передрук з газ. "Свобода"/.

Український Конгресовий Комітет Америки репрезентує американців українського походження разом із їх провідними національними організаціями, церквами, інституціями, клюбами і товариствами. Він був заснований на першому Українському Американському Конгресі, який відбувся у Вашінгтоні в травні 1940 року, при участі 700 делегатів, що заступали понад 2000 загальноукраїнських і місцевих товариств і організацій, а потім переорганізований на другому, також чисельно заступленому українцями, американському конгресі в січні 1944.р. у Філядельфії.

Нижче підписана делегація Українсько-Американського Конгресового Комітету на конференцію в Сан-Франціско є переконана, що в цю пору, коли наша країна присвятила себе завданню заснувати на конференції в Сан-Франціско загальну Міжнародню Організацію Безпеки, обов'язком американців, походженням з інших країн, є дати змогу своїм офіційним представникам і делегатам на конференції використати знання країни їх походження. В цей спосіб американський підхід до проблем повоєнної Европи на конференції буде базуватися на виразній свідомості всіх факторів і сил, які тут беруться під увагу.

Правдивої Української Репрезентації на Конференції УНЦІО нема.

Цей обов'язок відчувають зокрема американці українського походження, бо практично ціла Україна є нині під пануванням совєтської Росії. Насильно позбавлена національної незалежности, яку вона мала зараз в перших роках минулої світової війни, як також немає жодної іншої справжньої форми своєї національної репрезентації, яка б могла говорити за неї дома чи закордоном.

Наслідком цього на конференції в Сан-Франціско 45 міліоновий український народ не має жодного голосу.

На конференції є зараз присутня делегація Української Совєтської Соціялістичної Республіки. Але кожний, хто є знайомий з тоталітарною природою Со.Союзу, де нема свободи думки і де кожний мусить діяти, як манекін володарів з Кремлю, - мусить здавати собі з того справу, що в таких обставинах совєтська українська делегація не може висловити правдивих думок і бажань українського народу. Наслідком того немає дійсної української народньої репрезентації на цій міжнародній конференції.

Знаючи, що їх земляки на Україні не мають можливости вільно висловлюватись, американці українського походження, відділені від своїх земляків на Україні найдальше одною генерацією, доручили українському конгресовому комітетові в Америці обов'язок поширити правду відносно їх земляків на Україні, зокрема відносно їх національних бажань і прагнень.

Українські національні аспірації завжди прагнули до ідеалу вільної і незалежної України. Цілими століттями та ціль була найвищим ідеалом українського народу, і українці віками боролись, кривавились й жертвували собою за цю справу. Були часи, коли українці мали успіхи. І так, воскрешуючи славу могучої київської імперії з X-XIII ст. і козацької республіки, яку славні на весь світ воїни цього імени заложили в 17 ст. український народ повстав на руїнах царської імперії Росії і Австро-угорської імперії та заснував Українську Народню Республіку в 1918 році. Хоч ця республіка вкінці підлягла переважаючій силі її ворогів головно червоних і поляків, та вона лишилась по нинішний день невмирущою аспірацією для сучасної і будучих генерацій тих, яким справа української незалежности є дорогою.

Коли теперішня світова війна вибухла і советські володарі України були в союзі з націстами, український народ сподівався, що з цього виринe якась нагода повстати і йому за свою свободу. З надією він глядів в сторону демократичних держав, а зокрема Америки, до якої він має окремий сантимент, традиційно ідеалізуючи Вашінґтона та покладаючись на принципи Вільсона відносно самоозначення народів, сподівався дістати від неї щонайменше моральну підтримку, коли він буде боротись за свою свободу. Деякий час сподіванки на одержання такої моральної підтримки не були зовсім безнадійними. На вже згаданому Українсько-Американському Конгресі в Вашінґтоні, в травні 1940 р., 20 американських сенаторів і послів заступались за справедливість української справи і боронили відвічний ідеал вільної і незалежної України; однак остаточно справа взяла інший напрямок, - націстська Німеччина заатакувала свого дотеперішнього союзника, Сов.Союз, і цей останній став нашим ґалантним союзником. Так, як цілою своєю душею ненавиділи українці советську владу, що нищила їх мільйонами, - подібно були вони найглибше обурені, коли бачили, як їх країну заливала та безчестила друга тоталітарна потуга - націстська Німеччина. Ідучи разом з тими, які завжди душили їх , вони піднялися проти кривавого наїздника і в рядах армії та в рядах партизанів вигнали націстів з України. Роблячи це, вони з усіх європейських народів найбільше потерпіли людськими втратами і матеріяльними шкодами.

І хоч вони боролися за свободу, не зважаючи на героїзм і жертви, українці знову національно поневолені. Це відноситься не тільки до переважаючої більшости українців, які до війни були під советською Росією, але також і до тих сімох мільонів українців, які до війни були під Польщею і які на основі рішення в Ялті про лінію Керсона попали під советське володіння.

§!§!§!§!§!§!§!§!§!§!§
x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x
§!§!§!§!§!§!§!§!§!§!§

УКРАЇНА "БОЛЮЧЕ МІСЦЕ СХІДНЬОЇ ЕВРОПИ".

/Продовження "Мемурандум"./

Наслідком цього Україна знову стала "болючим місцем східньої Европи". Знову національні аспірації українського народу проти спроб чужих володарів здавити цей народ. Знову, подібно, як і перед війною, на Україні не буде ні миру, ні свободи, ні справедливости, ні демократії, за які розпочався великий конфлікт в Европі.

Звідомлення з достовірних джерел вказують на те, що в західній Україні советські комісари ведуть невсипущу кампанію в напрямі викорінення української свідомости і національного життя, щоб вложити їх в рямці комуністично-російської ідеології.

В цьому вони ідуть по старих зразках своєї національної політики на теренах совєтської України включно до штучно викликаного голоду, чисток і екзекуцій, зокрема від 1930 року, коли сам Сталін публічно заявив, що український націоналізм становить для червоних "страшну небезпеку". Західно-українські інституції національно- культурного характеру є замкнені або знищені, а патріотично і демократично думаючі українці без огляду на їх вік, чи вони є освічені, чи неписьменні, всі, хто стояли за свободу України, є ліквідовані екзекуціями, тюрмою або де-портацією.

Цей трагічний стан на Україні буде продовжуватися так довго, поки українська нація буде під чужим пануванням. Одиноко правильною і справедливою розв'язкою української проблеми було б дозволити українцям наново закріпити їх відвічні свободолюбні традиції і відновити їх Українську Народню Республіку, що існувала чверть століття тому, основану на традиційно українських демократичних принципах, і живучу в мирі, безпеці і тісній економічній співпраці з сусідніми державами.

Нашим щирим і глибоким переконанням є те, що незломна і відвічна воля кермувати своєю національною долею і жити своїм власним життям була б знову яскраво виявлена нашими українськими земляками в їх війною знищеній рідній, але чужинцями окупованій країні, коли б вони дістали змогу висловити свою їх волю і бажання в тих справах вільно і без чужого примусу та втручування.

НАЦІОНАЛЬНА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ - СПРАВЕДЛИВА РОЗВ'ЯЗКА УКРАЇНСЬКОЇ ПРОБЛЕМИ.

Повторюємо, що відновлення вільної і незалежної Української Держави на етнографічних теренах з 45 мільйоновим українським населенням, є одинокою справедливою і дійсною розв'язкою української проблеми і необхідним моментом для втримання тривалого миру на Сході, бо в іншому випадку Україна буде все "болючим місцем східньої Европи", що вічно сіятиме неспокій і невдоволення, та буде вічним магнетом для імперіялістичних націй, які будуть старатися використати неспокій для своїх цілей, провокуючи в цей спосіб континент і світ знов до великої і кривавої війни.

Повноваження Конференції в Са-Франціско, здається, виключають всяку можливість дискутувати про природні права на національну незалежність, мінімумом, що можна було зробити на Конференції, є взяти під увагу долю бездержавних народів під чужим пануванням, зокрема тих, які живуть прийняті в тоталітарних державах, в першу чергу українців.

Пропозиції, що прийняті в Домбатон Овксів, де ухвалено схему міжнародньої Організації, повинні бути поширені в тому напрямі, щоб включити в них Карту Національних Прав і Суверенної рівности для Бездержавних Народів.

КАРТА НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВ ДЛЯ БЕЗДЕРЖАВНИХ НАРОДІВ.

Така Карта Національних Прав для Бездержавних Народів мала б ціль не тільки збереження культурної і економічної самоуправи народів, що знаходяться під чужим пануванням, як нпр. українці, але також осягнення мирними шляхами їх суверенної рівности з другими націями,. Причиною, яка щораз більше імперативно спонукує до проголошення такої Декларації, є факт, щоб тоталітарне володіння в східній Европі зі всіми його порушеннями людських прав злагіднилося тепер, коли війна скінчена. Навпаки, воно може ще більше посилитися. Тимбільше, що така Карта або Декларація була б середником гарантованих народам Чотирьох, Вільностей, проголошених нашим покійним президентом Рузвелтом в Атлантійській Хартії.

ОХОРОННА РАДА.

Очевидно, саме включення пункту про національні Права для Бездержавних Народів в статуті міжнародньої мирової організації, не є достаточною запорукою тих Прав. Щоб посилити міжнародню гарантію тих прав, Організація Світового Миру і Безпеки повинна мати Охоронну Раду, яка діяла б як Опікун бездержавних народів, з дорученням доглядати за тим, щоб постанови Карти Національних Прав для Бездержавних Народів були дотримувані членами міжнародньої Організації.

Рада повинна бути навіть уповноважена діяти з власної ініціятиви, не чекаючи на формальну скаргу з боку покривджених, бо досвід років по останній війні показав, що в тоталітарних державах, де володіння при помочі сили і терору є усталеною методою і де влада робить що хоче, є часто досить тяжко, а то прямо небезпечно для тих, що шукають помочі народньої організації, піднести якінебудь закиди проти своїх гнобителів.

РЕВІЗІЯ МИРОВИХ ТРАКТАТІВ.

Іншою справою, якій належало б уділити на УНЦІО належну увагу, була б постанова про ревізію Мирових Трактатів чи про повстання незалежних держав без вживання зброї. Кожен, хто є щиро заінтересований в збереженні миру, повинен акцептувати можливість зміни в сучасному політичному порядкові світу мирними засобами. Врешті, аспірація цивілізованих поневолених народів, зокрема українців, та незалежність не може бути вічно придушеною, хіба що пропонована організація міжнародньої безпеки має стати реакційною силою в основі якої лежить спротив всякому природньому праву народів на свободу. З цієї причини остаточний статут пропонованої міжнародньої організації, що зараз укладається на Конференції в Са-Франціско, повинен передбачувати можливість мирної ревізії кордонів, як також створення держав на територіях сучасних країн.

Ми покладаємо глибоку надію, що при формуванні плянів для сталої міжнародньої Организації безпеки, конференція в Са-Франціско надасть належну увагу пропонованим вище мірам, призначеним поправити відносини, які є причиною неспокою і револьт на Україні і сталою загрозою для тривалого миру і безпеки в цій частині земної кулі. Для цієї справи, Панове, ми дуже прохаємо Вашої ласкавої підтримки.

Український Конгресовий Комітет
А м е р и к и.

Делегація на УНЦІО.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ МІЖ ДВОМА СВІТОВИМИ ВІЙНАМИ.

/Стаття Миколи Чубатого/.

в українськім доденнику "Свобода", ч.174 рік вид.53. від5.Іх.45.

Наймогутнішою політичною течією серед українського народу поза Совєтами був націоналізм. Тут на американськім континенті комуністи українського та неукраїнського походження звикли пов'язувати для пропагандивних цілей український націоналізм з котримсь із фашизмів Европи. Називати український націоналізм націзмом вже навіть увійшло в звичку москвофілів українського народу. Примусове перебування більшости закордонного проводу націоналістів на терені Німеччини, один чи другий промах одиниць, стали роздмухувати та узагальнювати, щоби принести тим шкоду самостійницьким стремлінням українського народу, репрезентованим стихійним українським націоналізмом.

Нині, коли вже війна минула та наступає заспокоєння голів враз із більше безстороннім та тверезим підходом до визвольної боротьби українського народу, серед огляду других політичних орієнтацій і серед українського народу перед другою світовою війною, слід розглянути народження та ідеологію українського націоналізму б е з с т о р о н н о, вже з історичного підходу.

Безсторонній розгляд справи політичного руху серед українського народу нині тим більше потрібний, що вістки,які надходять з Европи, з терену війни, одже теж і з українських земель, ясно та недвозначно в і д к р и в а ю т ь правдиве обличчя українського націоналізму, як руху, єдино відданого справі боротьби за самостійність українського народу. Відомості, які надходять саме тепер з Европи, відкривають нам недвозначно, що У К Р А Ї Н С Ь К И Й Н А Ц І О Н А Л І З М вів підчас цієї війни боротьбу проти всіх окупантів України, проти Польщі,проти націстів та проти червоних. Така боротьба на три фронти може виглядати безнадійною. Одначе така боротьба проти всіх окупантів української землі, стає тільки доказом, якими фалшами впродовж війни будувалося американську публічну опінію, коли йде про визвольну боротьбу українського народу.

Неукраїнські джерела, натомість, нині з визнанням стверджують,що український революційний націоналізм розумів свою ролю, як майбутнього господаря української землі, що зобов'язаний опікуватися всім населенням України, льояльний супроти визвольних змагань українського народу. Про поміч українських націоналістів та охорону жидів перед німецьким нацистським варварством багато вже нині говорять самі жиди, що пережили нацистське пекло.

РЕВОЛЮЦІЙНИЙ РУХ ПРОТИ ОКУПАНТІВ УКРАЇНИ ПО 1921 році.

Теоретичні підвалини українського націоналізму повстали не як, наприклад, німецький нацизм з науки про расову вищість германської раси, або італійський фашизм з науки про місію італійського народу створити над Середземним Морем нову Римську Імперію.

Український націоналізм вийшов цілком із стихійного руху, опору українського народу проти всіх, окупантів української землі після знищення Української Народньої Республіки російськими большевиками та поляками. По всій українській землі піднявся рух спротиву, подібний до руху спротиву в краях Західньої Европи, проти нацистів в часі другої світової війни.

У проводі того руху цілком природньо стали старшини бувшої української армії, що новими методами вели далі війну з ворогами, які захопили українську землю, не замирившись з господарем тієї землі.

На Східній Україні ще 1923 року кипіли повстання українських повстанських відділів національно свідомого українського селянства, звичайно під проводом бувших старшин армії Отамана Петлюри.

В Західній Україні подібну ролю перейняла Українська Військова Організація /УВО/, створена 1922.року у Львові старшинами Української Армії. Українська Військова Організація ставила собі за завдання вести революційну боротьбу проти Польщі та тримати український нарід в чині опору проти польської влади. Вона так-само, як бувша Українська Армія, складалася з людей різних політичних світоглядів. Єднали їх всіх тільки ці ідейні заложення, що були спільні для всіх українців самостійників.

Це були ті самі ідеологічні заложення, що їх у році заснування УВО накреслив оновлений по війні "Літературно- Науковий Вісник", тоді ще видаваний людьми різних партійних поглядів.

Ці спільні загально - національні ідеологічні заложення, викладені в таких засадах:

1. фундаментом української нації є селянство; міський пролетаріят зросийщений на сході та спольщений на заході України, що часто ставав проти визволення українського народу;
2. основною засадою української політики є право українського народу на самовизначення;
3. український нарід у своєму визволенні покладається на власні сили,/ор'єнтація на чужу поміч стоїть на другому місці/;
4. необхідною є глибока віра у визволення українського народу;
5. в соціяльній ділянці визнається засада приватної власности, але зорганізована у формі широко розгалуженої кооперації, як господарської системи найбільш визнаної на Україні;
6. в духовій ділянці український народ ор'єнтується на західню Европу і бажає якнайбільше зірвати зв'язки з євразійським орієнталізмом, духовістю питомою росіянам;
7. Український нарід хоче бути сам творцем своєї історії, а не знаряддям в руках чужих політичних інтересів;
8. український визвольний рух мусить вірити, що хід історії працює на нашу користь, в користь нашого визволення.

Оце були ідеологічні засади Української Військової Організації, визнані самостійником - гетьманцем, соціялістом і демократом. Це були засади здорового націоналізму, себто любови до власного народу.

Революційна тактика українського націоналізму, а ще більше практичне її застосовання, скоро відкинула елементи, які не поділяли революційної тактики в боротьбі за визволення. Такої тактики не поділяли гетьманці та соціялісти; тому вони щораз більше стали залишати Українську Військову Організацію, в якій лишилися елементи ідеологічно більш вироблені і поділяючі тактику боротьби.

В той спосіб народилася Організація Українських Націоналістів /ОУН/ безпосередня наслідниця Української Військової Організації.

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ.

Головою Організації Українських Націоналістів став голова бувшої УВО полк. Є. Коновалець. ОУН була уже більше ідеологічною групою, хоч її ідеологія не була всесторонньо розроблена і не зібрана в одну ідеологічну систему. Основи Українського Націоналізму теоретично старався розробити Д. Донцов. Практичні проблеми майбутньої Української Держави розробляв Сціборський, Вікул та ще дехто. Одначе Український Націоналізм аж до другої світової війни не мав ясно окресленої ідеології, тому в краю стояв він не так міцний організований своїм членством, як масовим рухом на західньо-українських землях та на еміграції. ОУН змогла навіть дістатись на Радянську Україну. Кілька процесів в останніх роках перед світовою війною були доказом її проникання і в Східню Україну.

Назовні західньо - українське громадянство репрезентувала легальна партія "Українське Національне Демократичне Об'єднання" /УНДО/, - льокальна демократична партія в Галичині, однак на ділі володарем душ усього молодого покоління були ідеї та революційна тактика націоналізму, що просякав католицькі, радикальні та навіть спортові організації Лугів.

ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА.

Нині, коли ми ще не маємо ніяких джерел та даних про акцію Українського Націоналізму та його боротьбу за визволення України, а тільки скупенькі вістки про його виступи, нема змоги подати повний образ та відповідь, чи український націоналізм сповнив свою ролю серед страхіть цієї війни. Вісті, які приходять з краю, говорять про героїзм молодого українського покоління, що не щадило крови та жертв, щоб вести безнадійну боротьбу проти потрійного наїздника на українську землю.

Виходить з тих скупих вістей, що Український Націоналізм, як масовий рух, сповнив своє завдання, натомість розбиття у проводі говорило б, що сама Організація Українських Націоналістів виявила брак єдности та карности, так конечною в критичній хвилині національного життя.

§!§
x:x:x:x:x:x:x:x:x:x: x:x:x:x:x:x:x:xx:x:x:x:xx:x:x:x:x:x:x:x:x:

ГОЛОВНА СИЛА, ЩО СТОЇТЬ НА ПЕРЕШКОДІ СУСПІЛЬНО - ПОЛІТИЧНОГО ПРОГРЕСУ СВІТУ - ЦЕ БОЛЬШЕВИЗМ, ЯК ДОКТРИНА І МОСКВА, ЯК ЇЇ РЕАЛІЗАТОР. ВОНИ ЗАТРОЮЮТЬ ДУХОВІСТЬ, РОЗКЛАДАЮТЬ ЕТИЧНІ ВАРТОСТІ, ТВОРЧІ КЛІТИНИ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ ТА ДІЮТЬ НА ПОНЕВОЛЕННЯ ЛЮДИНИ І НАРОДІВ НЕЩАДНОЮ МАШИНОЮ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО КАПІТАЛІЗМУ ТА НИЩІВНОЮ СИСТЕМОЮ ТЕРОРУ ПАРТІЙНОЇ ОХЛОКРАТІЇ.

x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:x:xx:x:x:x:
§!§

Посмертна згадка.

ДМИТРО АНТОНОВИЧ.

/15.11.1877 - 12.10.1945/.

З Праги наспіла вістка, що там помер 12.жовтня ц.р. знаний український політичний діяч і науковець професор Дмитро Антонович. Покійний народився в Києві 15.11.1877 в родині, де сходилися часті представники українських хлопоманів. Вже як молодий студент брав живу участь в українському громадському житті і стояв підо впливом письменника Кониського. Студії розпочав у Харкові, а продовжав їх закордоном у Мінхені, Парижі, Лондоні, Дрездені. За молодих часів стояв під сильним впливом українських соціялістів. Проте цей вплив не вбив у ньому українського національного інстинкту. Це виходить хоч би з того, що Покійний був у 1900 р. співосновником Революційної Української Партії /РУП/, яка як перша українська політична партія видвигнула гасло самостійности України. Пізніше був активним лівим українським соц.дем. і робив часто нелегальні подорожі в Европу. Року 1907 відходить від активного політичного життя і їде закордон на студії. Вернувшись із закордону, видає в Києві від 1910 - 1914 мистецько - літературний журнал "Сяйво".

За відновлення української державности, стає Покійний в 1917 році першим секретарем морських справ. Був членом Центральної Ради, а після здушення гетьманського перевороту був висланником Української Держави в Італії. Після упадку Української Держави переходить до Відня, а пізніше до Праги, де вже в 1921 році обняв посаду професора мистецтва. В Празі був кількакратним ректором Українського Вільного Університету, співосновником і постійним головою Українського Історично-Філологічного Т-ва /заснованого 1923/ та співосновником і постійним директором Музею Визвольної Боротьби України /1925 -1945/. Із Його праць найважнішою є Скорочений Курс Українського Мистецтва.

Помер, як повідомляє клепсидра, 12.жовтня ц.р. в Празі по довгій і тяжкій недузі.

Своїх дітей виховав Покійний у високопатріотичному дусі і вказав їм правдивий шлях праці для українського народу, яким вони ідуть. - Дмитро Антонович не поділяв нашої ідеології, але був чесним і відданим свойому народові українцем, працював для нього так як умів і розумів, тому хай буде й нам дозволено кинути грудку землі на Його свіжу ще могилу.

В.Й.П.

ВІД РЕДАКЦІЇ.

В останній війні наша культура зазнала небувалих спустошень. Цілі бібліотеки, неповторні пам'ятники духа нашої старовини, цілі міста й села жертвою варварської німецько-московської солдатески. Працівник пера стоїть сьогодні, особливо тут, на чужині, перед порожнечею. Ніякої книжки, ніякого журналу чи часопису, ніякого іншого писемного джерела не маємо до розпорядимости. Одинокий скарб, що остався нам - це наша душа і творча снага нашого духа. Як після потопу мусимо творити все майже з нового.

Тому на нас, на нашій ґенерації, тяжить велике завдання творити нові культурно- духові цінності. З надрівнашої душі мусять випливати нові твори духа. Крім щоденного корму нашим меншим братам, ми мусимо дати наступним ґенераціям тривалі твори українського духа, щоб на них росла й розвивалася нація.

"Наш Шлях" хоче причинитися до виконання цього великого завдання. Тому звертаємося з гарячим закликом до всіх тих, кому лежить на серці здоровий духовий розвиток нашого народу й наша культура взагалі, допомогти нам у цьому.

Не легка пропаґанда, але глибокі ідеї найчистішої української духовости мають запліднювати наші уми. Ми маємо творити в повному розумінні цього слова, а не писати за всяку ціну. Тому й боротьбу з нашими противниками ми хочемо провадити в площині ідей, бо боремося за найкращу творчу ідею для нашого народу, а не за засвоєння собі хвилевої його симпатії і піддержки нашої організації. Для вічної України хочемо творити тривалі цінності. На цих умовинах запрошуємо до співпраці всіх наших однодумців і симпатиків.

Матеріяли до нашої редакції засилати за посередництвом наших низових клітин.

Редакція.

З М І С Т:

§:§:§:§:§:§:§:§:§:§:§
§:§:§:§:§:§:§:§:§
§:§:§:§:§:§:§